

TER INTRODUCTIE:**HISTORICI... EN SAMENZWEERDERS**

Tot nu toe schijnen historici zich nauwelijks bezig te hebben gehouden met het schetsen van een totaalbeeld van de talrijke complotten, die tegen de eerste consul Bonaparte en tegen keizer Napoleon I waren gesmeed. De organisatie en voortgang van deze successen zijn nog geen onderwerp geweest van een systematische studie met de bedoeling ze te ontdekken en voor zover mogelijk, hun rode draad te volgen.

Het resultaat van deze historische verwaarlozing kunnen we raden: een heel hoofdstuk, in werkelijkheid behoorlijk samenhangend, uit het Napoleontische tijdperk bleef dus in de staat van gefragmenteerde, geïsoleerde episodën, zonder een duidelijk verband, dat ze met elkaar verbond en zonder de ins en outs van deze verschillende zaken, die per definitie tamelijk complex zijn en die duidelijk aan ons worden geopenbaard.

Er werd zeker niet van ons verwacht, dat we zouden praten over de verschillende samenzweringen, die het consulaire of imperiale epos accentueerden. Dit romantische hoofdstuk werd benaderd en gedeeltelijk behandeld door twee categorieën werken: algemene geschiedenisboeken en studies gewijd aan dit of dat specifieke plot.

In algemene geschiedenisboeken van Thiers tot Madelin worden de belangrijkste samenzweringen, die het regime in gevaar hadden kunnen brengen, uiteraard te zijner tijd vermeld. Maar ze zijn ingebed tussen grote nationale en internationale gebeurtenissen, die hen omringen, verstikken en maar al te vaak tot het absolute minimum beperken. Door ruimtegebrek konden sommige van deze complotten soms niet worden gerapporteerd.

De specialisten van de algemene geschiedenis, wier verhaal per definitie snel moet gaan, kunnen ons gemakkelijk voorzien van snelle, zelfs onvolledige, overzichten van dit enorme fresco, dat de strijd weergeeft, die door occulte organisaties tegen het regime wordt gevoerd.

Wat betreft de auteurs, die voor ons het mechanisme van deze of gene samenzwering wilden ontmantelen, zij onthulden ons inzichten van onmiskenbaar belang, zeker, maar strikt beperkt, zoals het zou moeten zijn, tot het aangekondigde onderwerp.

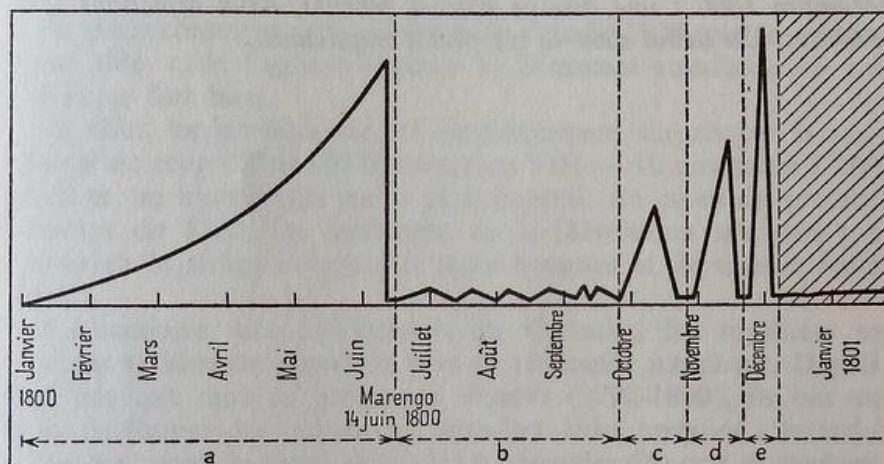
Dit wil uiteindelijk zeggen, dat de cyclus van samenzweringen uit de Napoleontische tijd nog niet in zijn voortdurende aspect was behandeld. Dit was voor ons aanleiding om dit onderzoek uit te voeren.

Onder de gegeven omstandigheden kon het geen geduldig mozaïekwerk zijn geweest, wat van weinig belang zou zijn geweest. We hebben eerder geprobeerd de ononderbroken lijn van samenzweringen onder de aandacht te brengen, ondanks de altijd nogal mysterieuze vooruitgang van deze ondernemingen, gekenmerkt door gewelddadige schokken, onderbroken door plotselinge verdwijningen en onverwachte heroplevingen, gekenmerkt door zigzaglijnen, die bedoeld waren om hun sporen uit te wissen. De historicus lijkt op dit moment nogal op een geoloog, die de taak op zich heeft genomen om de loop van een rivier te volgen, die soms in de open lucht stroomt, soms in afgronden verdwijnt om iets verder weg op een onverwachte manier weer op te duiken. Uiteraard hebben we minder geprobeerd feiten te verzamelen dan wel het algemene plan te reconstrueren, dat in verschillende vormen is aangenomen en nagestreefd door de tegenstanders van het regime in hun strijd tegen een regering, die zij hebben gezworen omver te werpen.

	<p>Als we ons door dit onderzoek hebben laten verleiden, komt dat omdat de studie van deze min of meer occulte stromingen ons een absoluut noodzakelijk element lijkt te vormen voor het begrijpen van de algemene geschiedenis zelf.</p> <p>Naar onze mening lijkt de tabel met samenzweringen in een turbulent tijdperk eigenlijk behoorlijk op een temperatuurgrafiek. De arts, niemand is zich hiervan niet bewust, eist dat hij aan het bed van zijn patiënt het diagram ziet, dat hem dag na dag informeert over de uitbraken en terugvallen van koorts bij de patiënt, die hij observeert. Deze tabel onthult aan de beoefenaar de fasen van de strijd van een bepaald organisme tegen interne vijanden (bacillen, virussen, enz.) of tegen de tekortkomingen van bepaalde functies. Waarom zou de historicus uiteraard niet ook methoden gebruiken?</p>
7	<p>Is dit hetzelfde grafische systeem van uitzonderlijke verklarende waarde? Hier zijn bijvoorbeeld de golven, die in een bepaalde periode van politieke koorts, duiden op verschrikkelijke uitbarstingen van samenzweringen. Laten we hier de kleine trillende kenmerken opmerken, die een ondergrondse oppositie naar voren brengen, die aan het kauwen is en die niet ontwapent. En hier is de horizontale lijn, werkelijk geruststellend, die ons op dat moment een tijd van kalmte openbaart, zonder politietragedies.</p> <p>Beter dan lange rapporten van de dienstdoende stagiair of de dienstdoende historicus, leveren deze curven nuttige informatie op over de gezondheid, over de weerstand, over de reacties van het te bestuderen organisme of dat organisme een mens is... of politiek. Het moet gezegd worden: een simpele blik op deze diagrammen stelt ons in staat onverwachte conclusies te trekken. Zo zullen we in de 'koortsgrafieken', die we bovenaan het eerste hoofdstuk hebben geplaatst, kunnen opmerken, dat het eerste jaar van het consulaat (1800), vol zorgwekkende curven, wordt gekenmerkt door een tiental plots: zijn deze de kinderziekten van het regime? In 1801 en 1802 was er sprake van een periode van interne rust: een vrijwel horizontale lijn, ternauwernood onderbroken door twee kleine, onbelangrijke koortsachtige aanvallen. Het zijn in dit geval twee niet al te ernstige complotten, zonder gevaar voor het regime. Verderop (1804) zal de curve plotseling en op dreigende wijze stijgen: het is de Cadoudal-samenzwering die, heel logisch, plaatsvindt vlak voor de komst van het rijk. Het gaat erom Napoleon uit te schakelen voordat hij de kroon omgordt... We zullen dit verklaren door een ernstige groeicrisis. Wat de amateuristische samenzwering van generaal Malet (1812) betreft, deze moet worden beschouwd als een ouderdomsziekte. Door deze paar voorbeelden beseffen we, dat alles gerechtvaardigd is in de geschiedenis van samenzweringen, niets is uitwisselbaar, alles gebeurt op zijn tijd.</p> <p style="text-align: right;">H.G.</p>
8, 9, 10	Blanco

1er CYCLE DES CONSPIRATIONS :

Janvier-décembre 1800

Cette première année du Consulat (1800) est littéralement remplie par une douzaine de complots successifs, presque ininterrompus :

- a) Complot de l'agence anglaise (royalistes);
- b) Série de petits complots jacobins;
- c) Affaire de l'Opéra (jacobins);
- d) Machine infernale de Chevalier (jacobins);
- e) Machine infernale de la rue Nicaise (royalistes).

... Le rideau se lève sur l'aube de 1800, première année du Consulat. Dans ces douze mois s'inscrit, de manière très exacte, le premier cycle des conspirations.

La France a parfaitement compris que, en cet instant dramatique,

	<p>Dit eerste jaar van het consulaat (1800) is letterlijk gevuld met een tiental opeenvolgende, vrijwel ononderbroken complotten:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Complot van het Engelse agentschap (royalisten); b) Reeks kleine Jacobijnen; c) Opera-affaire (Jacobijnen); d) De helse machine van de Chevalier (Jacobijnen); e) Helse machine van de rue Nicaise (royalisten). <p>Het doek gaat op bij zonsopgang in 1800, het eerste jaar van het consulaat. In deze twaalf maanden vindt de eerste cyclus van samenzweringen plaats, heel precies. Frankrijk heeft heel goed begrepen dat op dit dramatische moment haar voortbestaan op het spel staat. Zal de man, die besloot ermee aan de slag te gaan, slagen in zijn kolossale onderneming? Bij voorbaat stelt de overgrote meerderheid van het land onbeperkt vertrouwen in hem.</p> <p>Niet alle partijen belijden echter ten aanzien van de eerste consul hetzelfde uitzinnige enthousiasme. Als bewijs in dit eerste jaar van het consulaat kunnen we een tiental samenzweringen vastleggen. Twee royalistische samenzweringen, zeer formidabel, die met een beetje geluk heel goed hadden kunnen slagen. Een tiental Jacobijnenbewegingen, uiteraard niet erg verontrustend voor de machthebbers, maar die toch behoorlijk gênant uitpakten voor de regering.</p> <p>Als we hier als historicus-clinicus mogen spreken, zullen we zeggen: twee ernstige kinderziekten (royalistische complotten), die de pasgeborene bijna naar het graf leidden, en in de tussentijd een reeks temperatuurstijgingen (Republikeinse complotten), zeer deprimerend voor een toch al behoorlijk geschokt organisme. Van januari tot december 1800: een tiental koortsaanvallen, twee zeer ernstige aandoeningen. Een nogal zorgelijke start van het leven...</p>
13	<p style="text-align: center;">DE ROYALISTISCHE SAMENZWERING VAN HET ENGELSE AGENTSCHAP Januari-juni 1800</p> <p>Het stuk begint, aan het begin van het jaar 1800, met de zogenaamde Engelse agenten-samenzwering. Royalistisch in wezen, dat hieronder wordt uitgelegd.</p> <p>De Jacobijnen waren inderdaad buitengewoon verrast door de plotselinge staatsgreep (19 Brumaire jaar VIII - 10 november 1799), die in een oogwenk door de kleine korporaal werd uitgevoerd. Gedurende de eerste helft van 1800 zullen de volgelingen van de Revolutie nog geen tijd hebben gehad om hun mannen te groeperen en hun plannen op te stellen.</p> <p>Integendeel, vanaf de komst van het consulaat waren de royalisten stevig georganiseerd voor intern verzet. Gedurende de acht jaar, dat de Vendée-oorlog duurde (1792-1800), hadden ze de tijd om leidinggevenden op te leiden en hun mannen te trainen in de techniek van staatsgrepen. Zo zijn de Chouan-troepen perfect in staat om onmiddellijk de van de royalistische aanvallen te organiseren, talloze en willekeurige aanvallen. Bovendien is, zoals we zullen proberen aan te tonen, de royalistische samenzwering, die bekend staat als de Engelse agenten-samenzwering, als we de zaken helder bekijken, slechts een van de laatste schokken van de oorlog in de Vendée.</p> <p style="text-align: center;">Grote conferentie van chouan-leiders in het dorp Pouancé. 12 december 1799.</p>

	<p>Een dramatische samenkomst, waarin de leiders van de verschillende formaties van chouans op 12 december 1799 bijeenkwamen in het kleine dorpje Pouancé, vier mijl</p>
14	<p>verwijderd van Chateaubriant, moet met de dood in zijn ziel toegeven, dat de strijd onherstelbaar verloren lijkt. De leiders van de opstand waren het er tijdens deze bijeenkomst over eens, dat het onmogelijk was de vijandelijkheden nog langer voort te zetten. Er werd onmiddellijk een memorandum opgesteld, waarin de voorwaarden voor de overgave werden vastgelegd en dat naar generaal Hédou werd gestuurd, die het bevel voert over de Republikeinse troepen in het Westen. Terwijl de leiders van de divisies en het bataljon de laatste hand leggen aan de artikelen van het wapenstilstandsvoorstel, bestudeert een andere raad, in Pouancé zelf, in het diepste geheim, een meer delicate vraag.</p> <p>Er wordt al een tijdje gefluisterd, zowel in Parijs als in de provincies, dat Napoléone Buonaparté, een voormalige officier in het leger van koning Lodewijk XVI, uitsluitend werkt aan het herstel van Frankrijk om Lodewijk XVIII de kans te geven terug te keren naar Frankrijk naar de Tuilerieën. Als deze geruchten waar zijn, zijn de leiders van de westerse opstand van mening, dat voortzetting van de strijd echte onzin zou zijn. Wat heeft het voor zin om over een wapenstilstand te praten? Enthousiast schaarden de nobele en de gewone rebellen zich rond de persoon van de eerste consul.</p> <p>Maar hoe kunnen we er zeker van zijn dat generaal Bonaparte bereid is een handje te helpen bij een monarchaal herstel? De vooringenomenheid zal onmiddellijk worden ontdekt onder het voorwendsel van het bespreken met de eerste consul van bepaalde netelige passages uit de wapenstilstandstekst. De chouan generaal Fortuné d'Andigné de Maynent, voormalig adviseur van het parlement van Bretagne, zal naar Parijs worden gestuurd. Tijdens deze gedachtewisselingen zal de royalistische afgezant de gelegenheid krijgen Bonaparte te ondervragen. Hij moet hem zo duidelijk mogelijk duidelijk maken of hij al dan niet heeft besloten binnenkort mee te gaan met Lodewijk XVIII, de wettige koning van Frankrijk. Het ontbreekt de aanpak niet aan een zekere durf.</p> <p style="text-align: center;">Onderhoud tussen de royalist en de eerste consul. 28 december 1799.</p> <p>Bij zijn aankomst in de hoofdstad haastte Fortuné d'Andigné zich om contact op te nemen met Hyde de Neuville, de vertrouwdsman van de graaf van Artois en hoofd van het Engelse agentschap, dat in het geheim in Parijs was geïnstalleerd.</p> <p>Hyde de Neuville is een nieuwsgierig personage, dat Bonaparte en de minister van politie jarenlang het leven moeilijk zal maken. Een elegante jongeman van vijftientig, gedistingeerd, aantrekkelijk. Een echt muscadine-houding, het klassieke type samenzweerder, brutaal, nonchalant, geestig, wetend hoe te spelen, met de</p>
15	<p>duizelingwekkende schittering van zijn eigen leven, dat van de samenzweerders, die onder zijn bevel werkten, en, uiteraard, bij gelegenheid, dat van Bonaparte. De dappere provinciaal Fortuné d'Andigné heeft een mentor nodig, die zijn stappen richting de eerste consul kan richten. Gevraagd, gaat Hyde onmiddellijk aan de slag.</p> <p>Voor Hyde de Neuville, hoofd van een royalistische organisatie onder leiding van het Londense emigrantencomité, gesubsidieerd door het Engelse kabinet en in het geheim in Parijs geïnstalleerd om te proberen de consulaire regering omver te werpen, kan het, althans a priori, niet gemakkelijk zijn om audiëntie te krijgen bij Bonaparte. Maar we leven in een heel romantisch tijdperk, waarin niets onmogelijk lijkt. Via zijn landgenoot uit Nivernais, baron Bourgoïn, die voorlopig burger Bourgoïn wrdt en werkzaam is in de diplomatieke administratie, slaagdt Hyde erin contact op te nemen met Talleyrand, minister van Buitenlandse Betrekkingen (we zouden vandaag zeggen: Buitenlandse Zaken, die bereidwillig instemt om een regeling te treffen voor het gewenste gesprek. De zaak</p>

	<p>ontwikkeld zich in twee fasen: ten eerste ontvangt de consul, zoals gewoonlijk, Hyde de Neuville zeer snel alleen. De volgende dag zal hij een conferentie houden met Fortuné d'Andigné en Hyde de Neuville, die die dag vergezeld zullen worden door Talleyrand.</p> <p>28 december 1799. De drie bezoekers worden geïntroduceerd in een kamer in het Paleis van Luxemburg, destijds de residentie van de eerste consul. De gedachteswisseling begint op een toon van volmaakte beleefdheid. Bonaparte heeft er plezier in hulde te brengen aan de morele en militaire moed van de leiders van het Westen, evenals aan de moed van de boeren uit de Vendée. Ze hebben gelijk, erkent de eerste consul, door de onderdrukking van de Republiek niet te aanvaarden. Maar, zo merkt hij onmiddellijk op, de situatie is nu volledig veranderd: de religieuze en burgerlijke rechten, waar de bevolking van de opstandige regio's om vroeg, verleent Bonaparte hen. Dus geen moeilijkheden meer bij het vinden van een gemeenschappelijke basis. Vrede, zo bevestigt de regeringsleider, moet binnen 'vijf minuten' worden bereikt. Maar hij zegt niets over een monarchaal herstel.</p> <p>Bij verschillende gelegenheden zorgt Andigné ervoor, willekeurig tijdens het gesprek, over de 'koning' te praten. 'Dus u bent een royalist?', stelt tenslotte Bonaparte hem als vraag. 'Al tien jaar lang,' antwoordt de chouan generaal, 'vecht ik voor het herstel van de Franse monarchie. Hoe kunt u op basis hiervan vermoeden dat ik geen royalist ben?' 'Nou, ik,' zo verklaart Bonaparte duidelijk, '<i>ben geen royalist!</i>' - 'Ik wou dat u dat wel was,' antwoordt Andigné verdrietig. Stilte. Gedwongen glimlachen aan beide kanten. We raadden het zelf. En nu geeft Bonaparte, met zijn gebruikelijke enthousiasme, de gevraagde opheldering door een gewelddadige tirade tegen de Bourbons te lanceren.</p>
16	<p>Andigné wordt bleek, nu is hij nu zeer goed op de hoogte van het persoonlijke beleid van de eerste consul, Bonaparte werkt alleen voor zichzelf, niet voor de Bourbons.</p> <p>Na een uitwisseling van bitterzoete opmerkingen stopte Bonaparte, die voortdurend nerveus van de ene kant van het kabinet naar de andere loopt, in het bijzijn van zijn gesprekspartners, die hij heeft laten staan, abrupt en stelt Andigné voor de keuze. De chouan vraagt om een periode van twee dagen om met de commissarissen in Parijs te overleggen, die de bevoegdheid hebben om zaken te doen. 'Twee dagen!, dondert de eerste consul. 'Ik zal nooit in twee dagen doen wat ik in twee uur kan doen, ook al kost het mij honderdduizend man!'</p> <p>Met dit repliek, dat het beste melodrama waardig is, verlaat Bonaparte de kamer.</p> <p>Bij het verlaten van het Paleis van Luxemburg zijn Neuville en Andigné er nu volkomen van overtuigd, dat Bonaparte nooit en te nimmer een van hen zal zijn.</p> <p>Erg goed. Omdat voor de monarchistische partij oorlog tegen de usurpator een materiële onmogelijkheid is geworden, blijft er nu nog maar één praktische oplossing over: een aanval. De Vendée-oorlog is vrijwel voorbij. De lange reeks royalistische complotten begint.</p> <p style="text-align: center;">Hyde de Neuville opent de vijandelijkheden. 21 januari 1800</p> <p>21 januari is, zoals we weten, de verjaardag van de dood van koning Lodewijk XVI, die in 1793 werd onthoofd, precies zeven jaar vóór de gebeurtenissen, die we hier melden. Daarom stelde Hyde de Neuville voor op 21 januari 1800, drie weken na zijn onderhoud met de eerste consul, voor, een vreemde demonstratie te organiseren, bedoeld om Bonaparte te laten zien dat, <i>als de eerste consul geen royalist is</i>, men in Parijs nog steeds talloze burgers heeft, die gehecht blijven aan het oude regime.</p>

	<p>Dus in de nacht van 20 op 21 januari 1800 verven een paar stoutmoedige boeren heimelijk het portaal van de Madeleine-kerkzwart, nog steeds in aanbouw, onvoltooid, de bouw ervan ligt al jaren stil.</p> <p>Tussen de twee centrale kolommen wordt er een monumentaal wit kruis getekend</p>
17	<p>tegen de achtergrond van een begrafenisstapelt. In de hoeken van de gordijnen, fleurs-de-lis, monarchale emblemen en onderaan deze immense sluier is een kopie van het testament van Lodewijk XVI aangebracht. Om deze inscenering te versterken lopen jonge mensen, in het zwart gekleed, heel dicht bij de Italianen over de boulevard, in het gezelschap van elegante vrouwen, ook in diepe rouw. Voor de ogen van de verzamelde toeschouwers haast de politie zich, uitgerust met ladders en palen, om deze opruiende gordijnen te verwijderen. Het publiek, dat graag brutaal is, vindt het leuk om hulde te brengen aan de moed van de royalisten, de vermoedelijke auteurs van deze goede truc.</p> <p>Bij de Saint-Jacques-de-la-Boucherie-kerk, in de wijk Halles, hangen de mannen van Hyde de Neuville in dezelfde nacht van 20 op 21 januari 1800 ook rouwgordijnen op. Hier ontaardt het neerhalen van de zwarte ophangingen, als gevolg van de royalistische opvattingen van de slagers, in een serieuze strijd.</p> <p>Om dit prachtige programma compleet te maken, delen mysterieuze personages dezelfde avond, onder de galerijen van het Palais-Royal, waar alle luie mensen van Parijs samenkomen, gratis kopieën uit van het testament van Lodewijk XVI.</p> <p>Op de onaangename plagen van Hyde de Neuville haastte Bonaparte zich om met zijn gebruikelijke brutaliteit te reageren. Onlangs heeft de politie een jonge chouan-officier in handen gekregen, ongeveer twintig jaar oud: Henri de Toustain. Een van de luitenanten van de graaf van Bourmont, die momenteel het bevel voert over de rebellen in Maine. Bourmont stuurde Toustain naar Parijs om mannen in te huren en wapens te kopen. Een huiszoeking in de kamer van deze verdachte, rue Notre-Dame-des-Champs, brengt een doos aan het licht vol witte kokardes, een arsenaal aan dolken en pistolen, opruiende pamfletten en correspondentie, die geen twijfel laat bestaan over het soort activiteiten van deze agent. Omdat de grappenmakers van de Madeleine en de Saint-Jacques-de-la-Boucherie niet te vinden zijn, gaat Toustain dit hiervoor boeten. Op 22 januari 1800, de dag na de kwaadaardige demonstratie van Hyde de Neuville, wordt Toustain rond twee uur 's ochtends ondervraagd. Om zes uur 's avonds volgt het tweede verhoor. Om tien uur veroordeelt een oorlogsraad de jonge chouan ter dood. Dit alles eindigt voor het vuurpeloton op de vlakte van Grenelle.</p> <p>Dit was het eerste bloed dat de consulaire regering had besloten te vergieten sinds de vreedzame revolutie van Brumaire. De executie van Toustain markeert het begin van Bonaparte's defensieve reactie. De volgende dagen, bij zonsopgang, zullen we de</p>
18	<p>knallen horen van pelotons, die de Vendéens neerschieten. De met bloed bespatte muur van de Militaire School begint een stomme getuige te worden van deze politieke drama's.</p> <p>Vanaf dat moment is er tussen de royalisten en Bonaparte een oorlog op leven en dood verklaard.</p> <p style="text-align: center;">Hyde de Neuville organiseert zijn 'Parijs agentschap' op oorlogsbasis.</p> <p>Hoewel het Parijse agentschap in naam wordt geleid door de elegante chevalier de Coigny, een officier van het ancien regime, is het Hyde de Neuville die nog steeds de spil van deze occulte organisatie is.</p> <p>Elk decennium is het de laatste dag van de revolutionaire week, die, zoals we weten, uit tien dagen bestaat. De eerste consul heeft de gewoonte deze dag, legaal buiten dienst, in</p>

	<p>zijn landhuis door te brengen. Om deze reis van Parijs naar Malmaison te volbrengen, had Bonaparte een vrij kleine escorte van ongeveer vijftig man te paard. De weg is tamelijk verlaten, met onbewoonde gebieden, woestenijen en hier en daar verlaten steengroeven.</p> <p>Hyde gelooft, dat de plek ideaal is voor de helpende hand, waar hij al een tijdje van droomt. Een royalistische partij, tot de tanden bewapend, zal op de loer liggen op het rijtuig van de eerste consul. We beginnen met een algemene ontlading van pistolen, geweren en geweren. Profiteer vervolgens van het verrassingselement en val aan met een mes!</p> <p>Theoretisch is het een kwestie van het in beslag nemen van Bonaparte's persoon - we zullen hem vermoorden, dan gaan we in volle galop aan boord van een Engels schip, dat al op een afgelegen ankerplaats in het Kanaal ligt te wachten. Dit alles is, zoals we goed vermoeden, slechts een roman, die bedoeld is om de schijn op te houden. Zo vermijden we dat we al te cynisch over moord praten. In werkelijkheid vermoeden onze samenzweers heel goed, dat de consulaire grenadiers krachtig zullen reageren, dat Bonaparte zichzelf moedig zal verdedigen, dat hij zal moeten worden neergestoken of gedood met pistoolschoten. Het is onvermijdelijk, dat de aanval zal eindigen in een algemeen bloedbad. Je zou heel naïef moeten zijn om daar ook maar één moment aan te twijfelen. Het is in deze tijd (begin maart 1800) dat de verschrikkelijke chouan Georges Cadoudal in Parijs aankomt</p>
19	<p style="text-align: center;">De twee onderhouden tussen Georges Cadoudal en de eerste consul Bonaparte. 5 maart, 29 maart 1800</p> <p>Georges Cadoudal. Tot nu toe hebben we nog niet de gelegenheid gehad om de naam van dit bijzondere personage te noemen. In de volgende hoofdstukken zullen we de verloren tijd inhalen.</p> <p>Als we nog niet over hem hebben gesproken, komt dat omdat Cadoudal zich in februari 1800 nog niet had aangesloten bij de clan van royalistische samenzweers. Zeker, sinds 1797 heeft hij vurig voor de Bourbonpartij gevochten, maar als oorlogsleider met de wapens in de hand, die de boeren van Morbihan de strijd in leidde en een campagne leidde zonder wapenstilstand of genade tegen de legers van de Republiek.</p> <p>We weten echter dat de grote leiders van de chouannerie sinds de conferentie van Pouancé (12 december 1799) besloten de wapens neer te leggen en dat zij hun onderwerping aan de consulaire regering hebben medegedeeld. Bijgevolg moesten gedurende de eerste maanden van het jaar 1800 alle officieren van het verzet van de Vendée naar Parijs. Vervolgens presenteerden zij zich bij Bonaparte en verzekerden met lippendienst in de meeste gevallen de eerste consul van hun inmiddels vreedzame gevoelens. Op een of andere dag zal het uiteraard de beurt van Georges zijn om ook zijn officiële bezoek aan de Tuilerieën te brengen. Bij voorbaat schuimt hij van woede. Maar deze formaliteit is absoluut noodzakelijk als we de toekomst überhaupt willen veiligstellen.</p> <p>Daarom ziet Cadoudal zich op 5 maart 1800 verplicht de vernederende procedure uit te voeren. Vervolgens bevindt hij zich in het gezelschap van verschillende heren, dragers van grote namen, bijvoorbeeld graaf Lodewijk de Bourmont en ook de beroemde Chatillon. Voor deze aristocraten toont Bonaparte zijn genade, hij geeft zichzelf de leiding over de verleiding. Hij vleit ze, complimenteert ze en is niet gierig met beloften. De voormalige artillerieofficier, een Corsicaanse edelman, die is aangesteld als leider van de Tuilerieën, toont geen vreugde als hij de afstammelingen van de beroemdste families van Frankrijk voor zich ziet verschijnen. Wat een trots als hij de meest toegewijde luitenants van de graaf van Artois in zijn staf kan opnemen! Tot zijn ijdele voldoening (toegegeven, verdubbeld door een zeer wijs beleid) laat Bonaparte echter ogenschijnlijk na de zorg te dragen voor de</p>

	<p>persoon van Georges Cadoudal, zoon van een boer uit Kerléano, nabij Auray. Deze Morbihannais is slechts een bendeleider... Uit het weinige dat we van dit onderhoud afweten, blijkt dat de eerste consul Georges met een zekere nonchalance heeft behandeld.</p>
20	<p>Grote fout, gezien het verdachte en donkere van deze chouan. De man, vreselijk kieskeurig, staat verontwaardigd op. De levende haat, die hij al koestert tegen Bonaparte zal sinds dit onderhoud, dat voor hem zo teleurstellend is, verschrikkelijk toenemen. Er zal een tweede ontmoeting plaatsvinden tussen Bonaparte en Cadoudal, tien dagen later, 19 maart waarschijnlijk.</p> <p>Deze keer zullen ze elkaar alleen zien. Waarom deze tweede hoorzitting? Misschien was Bonaparte zich ervan bewust dat hij tijdens de eerste ontmoeting slecht had gespeeld? Of wil hij Georges concrete aanbiedingen doen? We weten het niet precies. Hoe dan ook, hier staan de twee personages oog in oog. Bourrienne, de secretaris van Bonaparte, die als stomme getuige naar het tafereel kijkt vanuit een aangrenzende kamer waarvan de deur op een kier staat, kan enkele flarden van het gesprek opvangen. Hij kan de nerveuze opwinding van de generaal opmerken, hij komt en gaat, hij loopt door de kamer, hij draait zich om en draait: ‘Het duurde heel lang,’ merkt Bourrienne op in zijn Memoires. Er zit soms veel humor in de gebaren en woorden. Uit de daaropvolgende vertrouwensrelaties van Napoleon met verschillende gesprekspartners kunnen we concluderen dat Cadoudal op de verleidelijke voorstellen van de consul reageerde met een reeks systematische weigeringen. Bonaparte zou hem de keuze hebben gelaten: of onder Moreau dienen met de rang van divisie-generaal of een jaarlijks pensioen van 100.000 frank ontvangen. Het lijkt erop, dat de Breton zijn schouders ophaalde. De consul vroeg hem vervolgens om zich in te zetten voor de pacificatie van het Westen, aan het hoofd van een territoriale brigade. Nog een mislukking. Bonaparte probeert hem bij zich te brengen door over het vaderland, over glorie, te praten. Hij bleef koud, meldde Napoleon. Tevergeefs voelde ik alle vezels, ging langs alle mogelijkheden, het was tevergeefs, ik vond hem voortdurend onverschillig voor wat ik tegen hem zei. Hij wilde nog steeds het bevel voeren over de Vendéens. ‘Op Sint-Helena zal de ballingschap opnieuw dit tafereel oproepen met de strijder uit de Bretonse heide. Hij was een fanaticus, ik heb hem ontroerd zonder hem te kunnen overtuigen. Na een half uur was ik niet verder dan in het begin. Hij wilde zijn banden en zijn wapens behouden. Ik vertelde hem, dat er geen staat binnen de staat kan zijn.’ Realiserend dat de Breton ermee instemt zich te onderwerpen zonder Bonaparte, stuurt hem weg, maar terwijl hij hem de les leest: laat hem gaan en vreedzaam leven in Morbihan, laat hem niet als zwakheid beschouwen wat gematigdheid is, gebaseerd op kracht. Ter afsluiting voegt de consul deze profetische woorden toe: ‘Vertel en herhaal tegen u allen, dat zolang ik de teugels van het gezag in handen heb, er geen kans noch redding zal zijn voor iemand, die durft samen te zweren!’</p> <p>In feite is de kant van de Morbihannais al gekozen sinds de openlijke strijd tegen ‘de usurpator’ niet langer mogelijk is op de velden van de strijd zal hij, Georges Cadoudal,</p>
21	<p>deze met een handvol mannen in Parijs zelf voortzetten, maar in de schaduw, op het geheime pad van complotten.</p> <p>De eerste consul heeft het spel van de tegenstander geraden. Hij ontslaat Georges Cadoudal. Het verschrikkelijke duel staat op het punt te beginnen.</p> <p>Georges Cadoudal stikt van woede. Zo goed als hij kan, houdt hij zich in de Tuilerieën in. Maar terug in zijn hotel in Nantes, rue de l'Université, waar zijn goede vriend Hyde de Neuville, die onlangs zijn onafscheidelijke vriend is geworden, met enige angst op hem wacht, barst Cadoudal los: 'Wat een verlangen had ik om deze kleine man tussen mijn armen te verstikken'. Dit komt omdat Cadoudal in feite de vorm heeft van een Hercules, zeker niet erg lang, maar zijn spieren zijn angstaanjagend en zijn kracht is formidabel. Ah! ja, hij heeft er echt spijt van, de boze chouan, dat hij deze belachelijke usurpator niet in zijn</p>

	<p>armen heeft verpletterd! Nadat Hyde heeft opgemerkt dat Bonaparte zich tijdens zijn recente bezoek aan de consul in het gezelschap van Andigné in een tamelijk vriendelijk daglicht had gesteld (wat bovendien zeer relatief was...), verlist Georges zijn geduld, nog mooier: ‘Ja, ja, hij verandert van toon, de kleine man! Hij moedigde mij niet aan om in dienst te treden, hij beval, hij beval, hij sprak als een meester! Pacificatie, amnestie, dit alles is slechts een illusie!’ Al snel begint hij, in een soort profetische trance, de dreigende mislukking van de royalistische onderneming te voorspellen, evenals zijn eigen einde: ‘binnenkort zitten we achter de tralies. Ik zie, dat hij later mijn nek zal laten doorsnijden...’ Inderdaad. En deze toegang tot delirium eindigt met deze prachtige dreiging: ‘Ik zal op een paard moeten klimmen en met een paar mannen gaan rijden op de weg naar Malmaison!’</p> <p>Hyde de Neuville laat zijn teamgenoot aan het woord. Maar binnenkort zal hij hem terug kunnen brengen naar meer realistische gevoelens. Volgens Neuville heeft Georges andere dingen te doen dan achter het rijtuig van de eerste consul aan rennen.</p> <p>Bovendien is de man, die als de tijd daar is, het consulaire escorte moet aanvallen, al aangewezen, zijn naam is chevalier Joubert. Ridder van Margadel, dat is zijn echte naam. Twee van zijn broers voeren op dit moment campagne in het Westen met groepen chouans. Joubert-Margadel krijgt dus de missie om een tiental vastberaden kerels in Parijs te rekruteren, klaar om hun leven te riskeren voor het herstel van de Bourbons. Joubert heeft deze kleine troep, bestaande uit ruiters, goed in de hand. Hij brengt zijn mannen (en ook de paarden) op verschillende plaatsen onder en betaalde hun een bedrag van drie pond per dag.</p>
22	<p>Alles is klaar. Joubert wacht alleen op het afgesproken signaal om het kolfzadel te bestellen en op de afgesproken plaats op de weg naar Malmaison te gaan uitkijken. Waarom komt dit bevel dan niet?</p> <p style="text-align: center;">Het nieuwe Neuville-Cadoudal-plan.</p> <p>Hier is de reden voor deze vertraging.</p> <p>Na diepgaande gedachtenwisseling te hebben gevoerd over het onderwerp van de aanval op Bonaparte, komen Hyde en Georges tot de volgende conclusies.</p> <p>Het vermoorden van de eerste consul op weg naar Malmaison is relatief eenvoudig voor een handjevol mannen, die het offer van hun leven hebben gebracht. Zeker in Londen, waar de emigrantencommissie altijd zo slecht geïnformeerd is over de publieke opinie in Frankrijk, kunnen we ons gemakkelijk voorstellen, dat de verdwijning van de eerste consul in het hele land met vreugdekreten zal worden begroet. Wij zijn ervan overtuigd dat de natie de onmiddellijke terugkeer van de Bourbons zal eisen! Neuville en Cadoudal, die ter plaatse waren in Parijs, beschouwden het politieke probleem in een heel ander licht... Naar hun mening zal het ontslag van de consul niet als onmiddellijk gevolg de terugkeer van de koning naar de Tuilerieën hebben, maar de terugkeer van de Jacobijnen aan de macht. Een Frankrijk, dat republikeinser is dan ooit, dit is het resultaat, dat de royalisten volgens Georges en Hyde zouden verkrijgen door de pure en simpele moord op Bonaparte. Een heel terechte redenering bovendien.</p> <p>Na zorgvuldige afweging slagen Georges Cadoudal en Hyde de Neuville erin een uitgebreid totaalplan op te stellen. Volgens hen moet de altijd noodzakelijke onderdrukking van Bonaparte deel uitmaken van een raamwerk van perfect doordachte operaties, waarover van tevoren een nauwgezette chronologische volgorde wordt gevolgd. Dit is hoe onze twee mannen de gebeurtenissen zien gebeuren.</p>

	<p>1- De Engelse vloot zal een landing van emigranten uitvoeren in Brest. Onder de dekmantel van deze operatie zal een Bourbon, bij voorkeur de graaf van Artois, voet aan de grond krijgen op Franse bodem.</p> <p>2- Terwijl de prins en zijn escorte in triomfantelijke fasen terugkeren naar de hoofdstad, zal generaal Pichegru, een voormalige Republikeinse generaal, die de koning heeft gediend, naar Parijs vertrekken. Pichegru, die voorheen in direct contact stond met de meeste grote militaire leiders van ons leger, zal verantwoordelijk zijn voor het rekruteren van actieve generaals, door middel van overreding, onder de vlag van fleur-de-lis.</p> <p>3 - Op dat moment, maar alleen op dat moment, zullen Hyde de Neuville en Cadoudal hun mannen bevelen Bonaparte te doden. De executie van de Corsicaanse usurpator zal</p>
23	<p>zeer kort voorafgaan de aankomst van koning Lodewijk XVIII in zijn goede stad Parijs. En de Jacobijnse partij zal geen tijd hebben gehad om de macht te grijpen.</p> <p>Het door Hyde en George opgestelde plan ontbreekt het niet aan realistische politiek. Er is maar één fout, of beter gezegd, twee fouten. Allereerst is het noodzakelijk om het thema van deze operaties ter goedkeuring aan de emigranten van Londen voor te leggen. En de twee samenzweerders maken zich geen illusies over de enorme moeilijkheden, die hen aan die kant te wachten staan. Vervolgens zal het belangrijk zijn om het Engelse kabinet ervan te overtuigen de financiële touwtjes opnieuw flink te versoepelen, want in dit geval gaat het om een aanzienlijke financiële inspanning. Ze vermoeden heel goed dat er aan beide kanten, met de graaf van Artois en met het kabinet van Sint-James, een zware strijd te voeren zal zijn. Om de zaak te bepleiten, kunnen verzoeken en uitleg per brief geen positief resultaat opleveren. Er bestaat een verplichting om persoonlijk naar Londen te gaan, het plan gedetailleerd toe te lichten en de argumenten mondeling te presenteren.</p> <p>Hyde en Georges waarschuwen Joubert dat hij nog een paar weken zal moeten wachten voordat hij naar Malmaison vertrekt. Vervolgens glippen de twee samenzweerders, door de vingers van de politie, die hen echter nauwlettend in de gaten houdt, over de weg naar Boulogne, aan boord en bereikten, door de storm heen, Engeland en komen in Londen aan.</p> <p style="text-align: center;">In Londen: Georges Cadoudal en Hyde de Neuville aan het werk. Eind mei-juni 1800.</p> <p>Zo moeten de twee samenzweerders, zodra ze van boord gaan op Engels grondgebied, overgaan tot een dubbele benadering: één naar de graaf van Artois, de andere met het kabinet van Sint-James. Als ze erin slagen hun gesprekspartners te overtuigen, zullen Bonaparte en zijn regering niet zwaar wegen op de balans.</p> <p>Georges begint door zijn respect te betuigen aan Monsieur. De graaf van Artois ontvangt hem zonder enthousiasme. Aan het kleine Franse hof in Londen kennen we ze goed, deze wilde Vendeanen met hun harde taal en directe stijl. ‘Boeren’, die we bedekt met wonden zien aankomen, met kleding, die naar poeder en zweet ruikt, en die met aandring van slechte smaak komen vragen of we hun formaties mogen verzamelen, of we op de hei mogen komen om naast hen te schieten. ..</p> <p>Met Georges Cadoudal zijn Artois en zijn adviseurs nog steeds verplicht een aantal regelingen te treffen. Prominente diensten, die de chouan aan de zaak geeft en respect en dat dwingt erkenning af. Onze George wordt dan ook met vriendelijkheid ontvangen door Monsieur en zijn vrienden. Een vriendelijke buitenkant en een glimlach, een beetje</p>

24	<p>geforceerd. Vooral omdat Cadoudal juist op dat moment van koning Lodewijk XVIII, nog steeds in Mitau, het certificaat van de luitenant-generaal heeft ontvangen, versierd met het rode koord.</p> <p>Hier staat Georges Cadoudal voor de graaf van Artois, omringd door zijn raad. De Breton wordt uitgenodigd om zijn plannen bekend te maken. Het laat zien hoe gevaarlijk het voortduren van de huidige situatie voor de koning zou zijn. Geen minuut te verliezen! Georges biedt aan zijn subversieve actie in Bretagne te hervatten, om de oorlog in het Westen nieuw leven in te blazen. Dus marcheren we naar Parijs! Maar een prins is noodzakelijk, absoluut noodzakelijk om zichzelf aan het hoofd van de troepen te plaatsen en het succes van de campagne te verzekeren.</p> <p>De raad luistert serieus, formuleert bezwaren, waagt zich aan bepaalde observaties, belooft de voorwaarden van het project te bestuderen. Georges vermoedt al snel, dat ze van plan zijn hem te elimineren... met vormen. Maar hij ontwapent niet, dat is waar. Op een dag ondervraagt een van de hovelingen van Monsieur, die nogal gekant is tegen deze boeren, Georges met de zelfvoldaanheid, die we ons kunnen voorstellen: ‘je wilt, zegt hij, dat de prins naar Bretagne gaat. Maar bent u verantwoordelijk voor zijn leven?’ ‘Nee,’ antwoordt Cadoudal, ‘maar ik wel voor zijn eer. Niet gemakkelijk, man.’ Dag na dag toont de raad zijn aarzeling en zelfs zijn tegenstand.</p> <p>Gelukkig lijkt de tweede aanpak, die van Georges samen met het Engelse ministerie, bemoedigendere resultaten op te leveren. Cadoudal vond in het kabinet Saint-James politici bereid om in actie te komen. De ministers van Zijne Barmhartige Majesteit hebben begrepen, dat het urgent is om een obstakel op te werpen voor de ongebreidelde ambitie van Bonaparte. En toen herstelde dit Frankrijk, waarvan we dachten dat het geruïneerd was, ongeorganiseerd door revolutionaire excessen, veel te snel, op een onverwachte manier. Als we de zaken niet op orde brengen, zal het binnenkort opnieuw op het Europese schaakbord verschijnen, krachtiger en formidabeler dan ooit. Gevaar moet worden vermeden. Op 2 mei 1800, in aanwezigheid van de Engelse ministers Pitt en Wynham, presenteert Georges zijn projecten.</p> <p>Op 15 mei krijgt Breton te horen dat het plan in principe is goedgekeurd.</p> <p>17 mei, in Pitt's kantoor, grote conferentie. De graaf van Artois en Cadoudal worden ontboden. Het is dan voor Monsieur heel moeilijk om te reageren met loze zinnen, met vage beloftes. Het is Engeland, dat de prins een pensioen geeft. Het loont: aan de Bourbon om te gehoorzamen...</p> <p>Hier is het oorlogsplan, opgesteld op voorstel van de Chouan, door de Engelse politici.</p>
25	<p>Op de uitnodiging (het woord is charmant) van de Franse royalisten zal een contingent van 3 tot 4000 Britse soldaten Calais innemen, een maritieme plaats die sinds Edward III onze burens aan de overkant altijd tevreden heeft gesteld. Deze strijdkrachten zullen doordringen tot aan de Somme. Bovendien zal medio juni een ander Engels leger landen op het eiland Houat, in het zicht van de kust van Morbihan en onmiddellijk contact opnemen met de Armoricaanse strijders van Georges Cadoudal. Als Bonaparte ooit zou doen alsof hij zijn reserveleger, geconcentreerd rond Dijon, naar Bretagne zou overbrengen, zouden de Engelse troepen uiteraard moedig weer aan boord gaan, alles is gepland. Maar laten de royalisten gerustgesteld zijn: ze zullen voorzien worden van allerlei vormen van hulp in de vorm van wapens en geld. Het Engelse kabinet, dat zijn soldaten niet te veel op het spel wil zetten, eist ter compensatie, dat de graaf van Artois het risico persoonlijk zal nemen.</p> <p>We moeten ons dringend voorbereiden. Georges Cadoudal verlaat haastig Engeland en landt in Bretagne, waar hij zich voorbereidde om de leiding over zijn geliefde troepen over te nemen. Meer los dan ooit zet hij al zijn plannen stop, voordat hij aan dit formidabele avontuur begint, dat nogal wat kansen op succes lijkt te hebben.</p>

	<p>In principe moet het plan Cadoudal-Neuville slagen. In dit eerste jaar van het consulaat waren er talloze tegenstanders in bepaalde sociale klassen, die in het geheim gehecht bleven aan het koningshuis. Bovendien moet gezegd worden, dat als het consulaat fervente aanhangers heeft zolang Bonaparte leeft, de consulaire regering geen verdedigers meer zal vinden zodra de Corsicaanse generaal op de een of andere manier uit de samenleving is verdwenen. Als Bonaparte verslagen is, is er maar één haalbare oplossing: de koning. Keer terug naar kalmte en vrede. De haven na de storm.</p> <p>De redenering klopt. Het komt overeen met de historische werkelijkheid. Logischerwijs kunnen we in deze zomer van 1800 de volgende terugkeer van lelies verwachten op de officiële wapenschilden van onze paleizen en onze openbare monumenten. Voor iedereen, die iets weet over de achterkant van de kaarten: het Engelse agentschap is uiteraard in uitstekende positie.</p> <p>Maar er is Fouché. Er is ook generaal Bonaparte...</p> <p style="text-align: center;">Hoe Fouché met Cadoudal en Neuville - kat en muis speelde.</p> <p>Hyde de Neuville had zeer actieve spionnen in de kantoren van Joseph Fouché, minister van de Algemene Politie. Hetgeen Joseph Fouché, minister van de Algemene Politie,</p>
26	<p>er geenszins van weerhield om op zijn beurt uitstekende informanten in de gelederen van de royalistische samenzweerdere te tellen. Hyde en Georges zouden zeer verrast zijn geweest als hun was onthuld dat de consulaire politie al sinds februari 1800 op de hoogte was van de meeste van hun projecten. De organisatoren van de samenzwering hadden de duidelijke indruk dat de Quai Voltaire niet op de hoogte was van het bestaan van het ‘agentschap’, terwijl de spionnen van Fouché de hele werking ervan kenden. Uiteraard zorgt Fouché ervoor, dat hij de consulaire regering niet van de zaak op de hoogte brengt. Hij is zo bang voor het geklets en de indiscreties van de mensen rond Bonaparte! Op het geplande tijdstip behoudt hij zich het recht voor om de golf van arrestaties op gang te brengen, die hem in staat zal stellen op beide punten van de royalisten te winnen; zijn bliksemanval zal terreur zaaien; in regeringskringen zal dit prachtige sleepnet, dat de absoluut onverwachte onthulling van het complot begeleidt, de politieke tegenstanders van de minister verbijsteren en zijn onvergelykbare talenten als politieagent onder de aandacht brengen. Helaas zal het machiavellistische plan van Fouché nu in gevaar komen door een nieuwe manoeuvre van zijn naaste vijanden in de Tuilerieën.</p> <p style="text-align: center;">Fouché's politieke vijanden proberen zijn ministerie af te pakken. April-juni 1800.</p> <p>Terwijl Fouché in de schaduw en met zijn lynxogen de acties van de Engelse dienst in Parijs (waarvan hij in regeringskringen de enige is, die van het bestaan op de hoogte is) nauwlettend blijft volgen, heeft onze minister van politie zal binnenkort door Lucien Bonaparte (broer van de eerste consul) twee opeenvolgende aanvallen ondergaan, uitgevoerd als huzarenstreek. In de ogen van Lucien had dit dubbeloffensief als einddoel het ontslag van Fouché. Zeker, Lucien zal zijn doelen niet bereiken, dat zullen we zien. Niettemin zal zijn ongelukkige campagne tot gevolg hebben, dat de politieplannen van Fouché aanzienlijk worden verstoord en hierdoor zullen Hyde de Neuville en Georges Cadoudal kunnen ontsnappen uit het spinnenweb, geweven in de schaduw, waarin ze spoedig vast zullen komen te zitten.</p>

	<p>Joseph Fouché, minister van politie, en Lucien Bonaparte (aan wie zijn broer, de eerste consul, uit zwakte het ministerie van Binnenlandse Zaken had toevertrouwd) worden tot onverzoenlijke vijanden verklaard. Lucien, een waanzinnige carrièremaker, haalde het in zijn hoofd om uitgeroepen te worden tot 'aangewezen opvolger van de eerste consul'. Fouché verklaarde echter, dat hij nooit zou accepteren dat Frankrijk mogelijk door zo'n raar mens zou kunnen worden geregeerd.</p>
27	<p>Fouché voerde zelfs hard campagne tegen de beweringen van de broer. De vijandelijkheden tussen de twee hoge functionarissen zijn openlijk. Een genadeloze strijd. We zullen twee grote botsingen hebben. En elke keer zal de aanval op een nogal ondoordachte manier worden geleid door Lucien. Maar elke keer zal hij een waardige tegenstander voor zich vinden.</p> <p style="text-align: center;">Eerste botsing tussen Lucien en Fouché op 8 april 1800</p> <p>Het land lijkt enigszins bezorgd vanwege de grote troepenbewegingen, die in Bourgondië beginnen plaats te vinden: dit is de geheime voorbereiding op de Italiaanse campagne. Er heerst aan alle kanten een goed gevoel, dat de oorlog met wraak tegen Oostenrijk zal worden hervat. We kunnen raden dat de eerste consul zich voorbereidt om het bevel over de operaties op zich te nemen. Nog meer avonturen! Waar zal dit alles ons heen leiden? We kunnen ons voorstellen, dat de Jacobijnse oppositiekringen niet de laatsten zijn, die de gebeurtenissen dramatiseren en de meest alarmerende opmerkingen maken.</p> <p>Lucien Bonaparte, minister van Binnenlandse Zaken, meent dat hij in deze republikeinse agitatie, die in wezen niet erg gevaarlijk is, het middel heeft gevonden om Fouché, benoemd tot beschermer van de woedende mensen, uit te schakelen. Samen met zijn prefecten verkeert Lucien in een goede positie om min of meer oprechte rapporten over de Jacobijnse agitatie op te stellen.</p> <p>In het bijzijn van zijn oudere broer schept Lucien er veel genoeg in de banden te benadrukken van Fouché, een voormalig conventionist, een voormalige koningsmoordenaar, een voormalige terrorist, met de linkse partijen, met de woedende partijen, met de septembriseurs, altijd zo gevaarlijk (?) voor de stabiliteit van de consulaire regering. Niemand is zich in de Tuilerieën onbewust van de vijandigheid van Bonaparte tegenover deze demagogen, 'ideologen', 'mannen van bloed, mannen van 93 jaar. Lucien doet mee, hij demonstreert aan zijn broer de kracht van deze oppositie, die kan worden verklaard door de bescherming van Fouché, die de vriend en beschermengel van de terroristen bleef.</p> <p>Lucien bepleit zijn zaak. Hij pleit ervoor, dat de eerste consul Fouché zo snel mogelijk uit het Ministerie van Politie verwijderd. Eerlijk gezegd lijkt Bonaparte niet vastbesloten een dergelijke beslissing te nemen.</p> <p>Maar de tijd dringt... voor Lucien; hij verbrandt zijn schepen. Hoewel er niets officieels is aangekondigd, vermoeden alle ministers, dat de consul zich voorbereidt om elke dag Parijs te verlaten om zichzelf aan het hoofd van het 'reserveleger' te stellen vanuit Dijon. Waar zal hij de oorlog naartoe leiden? In Italië? In Duitsland? Waar dan ook... Hij zal binnenkort afscheid nemen van de hoofdstad. Nu, vóór het vertrek van zijn broer, wil</p>
28	<p>Lucien dat absoluut, ja absoluut, dat Fouché wordt weggeblazen om van deze politieke tegenstander af te komen. En dit verklaart ons de belachelijke zitting van 8 april 1800, die plaatsvond in het kantoor van de eerste consul. Voor die dag heeft Lucien een prachtige scène samengesteld. Omringd door enkele ministers en staatsraadsleden, uiteraard allemaal toegewijd aan zijn belangen, legt Lucien aan de burgerconsul de interne situatie van het land uit, zeer zorgwekkend (hij zegt het!) door de agitatie in Jacobijnse kringen. Er wordt</p>

zelfs met het woord ‘samenzwering’ rondgegooid. Waarna Fouché, een beetje als een verdachte, in deze puinhoop wordt geïntroduceerd. Het was toen een algemene en goed georkestreerde roep tegen de ‘anarchisten’. Met de cijfers denken de aanvallers dat ze de macht hebben. Ze zijn vergeten dat Fouché alleen al een bataljon waard is. Onaangedaan neemt de minister van politie de handschoen op; het toont de onzinnigheid aan van het aangevoerde bewijsmateriaal; hij verpulvert met één woord de argumenten van de tegenpartij; hij laat alle zeepbellen barsten, die in zijn richting worden geblazen. De Jacobijnen, gevaarlijk? Kom op dan! ‘Generaal’, verkondigt hij (omdat de toon van de discussie is overgegaan in geweld), ‘generaal, ik ben voor hen verantwoordelijk.’ Vervolgens analyseert hij paragraaf na paragraaf de rapporten, die vakkundig zijn opgesteld door de informanten, ter wille van Lucien. Zonder de minste zorg en ook met enige onhandigheid, zet Lucien woedend zijn aanval voort, waarbij hij nogal slecht gekozen termen gebruikt. Fouché antwoordt dit en dat en onderstreept zijn verdediging met b... en f... Een echt portiersgeschil. We zijn heel dicht bij een gevecht. Na de duistere acties van Lucien, die provocateurs in de Jacobinières had laten optreden, aan de kaak te hebben gesteld, schreeuwde Fouché met volle stem in het tumult: ‘En ik zou de minister van Binnenlandse Zaken zelf laten arresteren als ik hoorde dat hij samenzweerde!’ Bonaparte fronst. Zijn beslissing is genomen. Hij ontdekt de politieke combinatie van zijn broer Lucien. Tijdens zijn aanstaande afwezigheid zal Fouché onmisbaar zijn, dat beseft de consul perfect, op het Ministerie van Politie. In de ogen van de eerste consul komt Lucien steeds meer over als een gevaarlijke dienstplichtige, terwijl Fouché zich ontpopt als staatsman.

De Jacobijnse samenzwering, bekend als “van de 18e Germinal, is net gestorven... voordat hij werd geboren. Fouché behoudt zijn ministeriële portefeuille. Hierdoor kan het zijn actieve toezicht op de acties van het Engelse agentschap voortzetten.

Tweede botsing tussen Lucien Bonaparte en Joseph Fouché 2 mei 1800

Begin mei 1800 rondde de eerste consul zijn vertrekvoorbereidingen af. Hij besloot in het

29

geheim de Alpen over te steken, als een bliksem tussen de twee Oostenrijkse legers te vallen, die tegen onze troepen optreden: het leger van de Rijn, dat zich tegen Moreau verzet, het leger van de Alpen, dat op dat moment opstaat tegen Masséna bij Genua. Zo werd de tweede Italiaanse campagne van Bonaparte aangekondigd, waarvan de operaties op korte termijn zouden worden bekroond met de stralende overwinning van Marengo.

De eerste consul zal Parijs verlaten op 6 mei 1800. Voordat Bonaparte echter op pad gaat, zweren Lucien en zijn kameraden, woedend over hun nederlaag van de voorgaande maand, dat ze de minister van politie in het stof zullen laten bijten vóór het vertrek van de generaal. Eerlijk gezegd lijkt de positie van de aanvallers deze keer veel beter dan voorheen.

Het is volkomen duidelijk dat, ondanks de talrijke voorzorgsmaatregelen, die Hyde de Neuville heeft genomen, er onvoorzichtigheid is gepleegd door bepaalde royalistische samenzweersers. De politie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en ook de diensten van de prefect van politie Dubois, zijn te stompzinnig om de samenzwering zelf aan het licht te hebben gebracht. Maar zo goed als ze konden, slaagden ze erin bepaalde aspecten ervan te begrijpen, waardoor ze konden raden, dat de monarchistische oppositie in de schaduw een groot complot voorbereidt, nog steeds gehuld in mysterie en dat als doel moet hebben de moord op Bonaparte.

Als we Fouché aanvankelijk niet konden overtuigen van zijn onvermogen, hebben we deze keer hem, de beroemde politieagent! Fouché zorgde er, zoals we eerder opmerkten,

	<p>voor, dat hij niet met de eerste consul spreek over de activiteiten van het Engelse agentschap. Waardoor Lucien en zijn medestanders iets te luchtig kunnen concluderen, dat de minister van politie niets van deze zaak weet. Vanaf dat moment, zo vermoeden we het plan van Lucien, zal de minister van Binnenlandse Zaken, net wanneer Bonaparte Parijs verlaat, op het bureau van het staatshoofd de daden van bepaalde royalisten op tafel leggen, dat wil zeggen het weinige, dat de politie van Dubois heeft gedaan en de politie van Lucien ontdekte het. We zullen het (vermoedelijke) project onthullen: de moord op Bonaparte. We zullen dus het bewijs leveren dat Fouché, verantwoordelijk voor de bescherming van de eerste consul, geen vermoeden had (tenminste, dit is de volkomen onjuiste mening van Lucien) van deze formidabele samenzwering. Hoe kon Bonaparte Fouché nog langer vasthouden, na zulke vernietigende onthullingen aan zijn minister van Algemene Politie?</p> <p style="text-align: center;">Een harde slag, gegeven door Fouché. 2 mei 1800</p> <p>Fouché weet alles wat er in Parijs speelt, in alle kringen. Zelfs wat er tegen hem wordt voorbereid, in de partij van Lucien.</p>
30	<p>Hij verwaarloost niets van de combinatie, die zijn uitstekende collega, de minister van Binnenlandse Zaken, heeft samengesteld.</p> <p>Hij, Fouché, kent alle geheimen van de samenzwering van Hyde de Neuville, veel beter dan de ontwerpen van het vijandige kamp, die slechts een glimp hebben opgevangen van bepaalde aspecten ervan. Toch moeten we ons niet laten inhalen door de clan van Lucien. Voordat deze amateurpolitieagenten hun grote melodramatische scène voor Bonaparte opvoeren, is het voor Fouché belangrijk om een verschrikkelijke slag toe te brengen.</p> <p>Op 2 mei, vier dagen voordat Bonaparte de hoofdstad verlaat, maakt Fouché, zonder enige voorafgaande voorbereiding, aan de consuls het bestaan en het gedetailleerde plan van het Engelse agentschap bekend. In het bijzijn van de drie hoogste magistraten ontmantelde hij nauwgezet het hele interne mechanisme van deze gevaarlijke royalistische samenzwering, terwijl die al maandenlang in het hart van Parijs werkte. Hij heeft er geen grote moeite mee het belang van de zaak te benadrukken. Met zijn gebruikelijke vaardigheid weet hij de signaaldienst, die hij zojuist aan de Republiek heeft bewezen, in het middelpunt te plaatsen.</p> <p>Bonaparte, enigszins verbijsterd, kan zijn bewondering voor de ijver en intelligentie van zijn minister niet verbergen. Hoewel hij vanaf dat moment de intriges van dit bijzondere personage begint te wantrouwen, ziet hij zichzelf verplicht een klinkende hulde te brengen aan de subtiële talenten en het ongeëvenaarde inzicht van de politiechef. Op 4 mei 1800), schreef Bonaparte, overwegende dat hij officiële goedkeuring moest geven aan degene, die zo goed over zijn veiligheid waakt, aan Fouché. ‘Mijn dankbaarheid werd verder vergroot door de ontdekking van het Engelse ‘agentschap’. Fouché zit op zijn ministersstoel, steviger dan ooit. Opnieuw een grote teleurstelling voor deze grote gek Lucien.</p> <p style="text-align: center;">Fouché moet ergens anders spelen... 2 mei 1800</p> <p>Om zijn portefeuille te behouden, wordt Fouché tegenover het Engelse agentschap gedwongen met betreurenswaardige haast te handelen. Op 2 mei 1800, precies op het moment, dat hij in het bijzijn van de drie consuls sensationele onthullingen doet, beveelt hij de arrestatie van de hoofden van genoemde instantie. Tenminste van degenen... die nog in Parijs zijn.</p>

	<p>In feite dwingt Luciens geplande manoeuvre Fouché om iets sneller de royalistische organisatie aan te vallen. Technisch gezien miste hij het punt, in die zin dat de twee grote kopstukken – Hyde de Neuville en Cadoudal – al naar Engeland zijn gevlogen. Hij zal het</p>
31	<p>voorlopig moeten doen met twee handlangers, van zeer weinig waarde, de Chevalier de Coigny, officieel hoofd van het Parijse agentschap, in feite een ceremonieel karakter en de ridder van Margadel, bekend als Joubert, de handlanger, die als de tijd daar is, verantwoordelijk is voor het afslachten van Bonaparte op de weg naar Malmaison.</p> <p>Als Lucien deze machiavellistische projecten niet had uitgevoerd, had Fouché iets later tot actie kunnen overgaan; alle deelnemers aan het complot zouden onmiddellijk achter de tralies zijn gezet. Als gevolg daarvan zouden we niet de affaire van de helse machine (december 1800) hebben gehad, waar we later mee te maken zullen krijgen. En bovenal zou de verschrikkelijke Cadoudal-Pichegru-samenzwering van 1804 nooit het levenslicht hebben gezien...</p> <p>Maar in mei 1800 moest Fouché zijn portefeuille redden. Des te erger voor Bonaparte!</p> <p style="text-align: center;">Marengo en de binnenlandse politiek van Frankrijk.</p> <p>Marengo: 14 juni 1800. Bij de aankondiging van dit immense militaire succes, dat Oostenrijk in zo'n slechte positie brengt dat het spoedig gedwongen zal zijn om vrede te vragen, barst Frankrijk in gejuich uit. Volgens Fouché's eigen woorden verheft deze triomf Bonaparte tot het hoofd van de macht. Nadat hij als consul, dat wil zeggen als hoofdmagistraat van een republiek, op campagne is gegaan, keert hij terug als Caesar, als imperator. – 'Je zou gezegd hebben,, vertelt Fouché ons opnieuw, 'dat hij bij Marengo Italië minder had veroverd dan Frankrijk. Het hele land, dat gisteren nog enigszins terughoudend was in het aangaan van nieuwe oorlogsavonturen, wordt opgewonden door een golf van enthousiasme. Het schreeuwt haar bewondering en haar erkenning uit; het heeft nu een volledige minachting voor kwaadaardige insinuaties, die van rechts of links komen. In Bonaparte ziet de natie haar redder.</p> <p>Erkend moet worden dat de royalisten zich na Marengo in steeds grotere aantallen achter de consulaire regering scharen. Wat gebeurt er in deze even psychologische als politieke maalstroom met die samenzweringen, dieze samenzweerders, die politicie?</p> <p style="text-align: center;">Georges Cadoudal hoort van de overwinning van Marengo. 2 juli 1800</p> <p>De eerste consul heeft Parijs op 6 mei 1800 verlaten. Marengo is op 14 juni. Op 2 juli keert de jonge generaal, beladen met lauweren, terug naar Parijs. Dat gezegd hebbende, laten we eens kijken naar wat er van de kant van Georges gebeurt.</p> <p>In juni arriveerde Cadoudal uit Engeland, waar hij afscheid nam Hyde de Neuville en</p>
32	<p>de graaf van Artois landde in Bretagne om zich voor te bereiden op de westerse opstand, met het oog op het assisteren van de grote Engelse landing, die in principe op verschillende punten langs de kust moet worden uitgevoerd, tussen Calais en Nantes.</p> <p>14 juni. Die dag manoeuvreerde Bonaparte tussen de kleine dorpjes San Giuliano en Marengo. Cadoudal houdt een oorlogsraad met zijn leiders van de Bretonse legioenen in Saint-Jean-Brévelay. De chouans ontvangen vaten guineas. Er wordt hen geadviseerd om gereed te zijn. Maar de strijd mag alleen beginnen op bevel en ongetwijfeld ook in aanwezigheid van ZKH de graaf van Artois. Met zijn beste pen bericht Georges vervolgens Lord Grenville: Alles is klaar. De opstand zal in het hele Westen uitbreken en zelfs in een deel van het Zuiden, waarmee we samenzweren. De royalisten kunnen hopen op het grootste succes.</p>

	<p>Het is onder deze omstandigheden dat de donderslag van Marengo's overwinning uitbreekt, in een atmosfeer, die al erg donker was voor de samenzweerdere van het Engelse agentschap.</p> <p>Het lijkt erop dat Georges op 2 juli 1800 van het nieuws hoorde via een brief van Lord Grenville. De Engelse minister legde zijn Bretonse correspondent uit dat alles klaar was in de Britse havens; ze stonden op het punt, zo verzekerde hij, om over te gaan tot de uitvoering van het gemaakte plan. Maar, zo voegt de politicus eraan toe, de gebeurtenissen in Italië (de overwinning van Marengo) dwingen ons om de vraag te heroverwegen. 'We kunnen hem [George] daarom alleen maar uitnodigen om voorlopig stil te blijven...' Het is de ineensstorting van de hele zaak, zo pijnlijk in elkaar gezet in Londen, zoals we eerder hebben gezien.</p> <p>Europa is verbijsterd. Men heeft duidelijk het gevoel, dat het continent bereid is te buigen voor dit militaire genie dat Frankrijk regeert en zijn legers leidt naar de overwinning.</p> <p>Cadoudal zal nooit toegeven. Engeland doet het goed in de Vendée-strijd, met twijfelachtige elegantie. Als gevolg hiervan moeten we niet langer rekenen op de aanwezigheid van prinses in Bretagne. Wat maakt het uit! De Morbihannais, koppig en fel, zullen de strijd alleen voortzetten, met zijn bendes chouans.</p> <p style="text-align: center;">Het einde van het Engelse agentschap.</p> <p>De Italiaanse campagne was een zeer riskante dobbelsteenworp. Het eindigde zeker met de briljante triomf van onze wapens. Maar bij Marengo scheelde maar weinig of Bonaparte had een nederlaag.</p> <p>We begrijpen, dat Fouché onder deze omstandigheden geen haast had om het Engelse agentschap te liquideren. Als Bonaparte als overwinnaar terugkeert, zullen de diensten van de algemene politie het volk tweederangs spelers presenteren, die we achter de tralies</p>
33	<p>hebben kunnen zetten en die we meteen zullen doodschieten onder het etiket 'bandieten'. Maar als de Oostenrijkse legers daarentegen onze troepen in Lombardije verpletterden, konden de Bourbons niet nalaten zich in de Tuilerieën onmiddellijk te verzamelen en onze fijne sperder Fouché zou zich dan haasten om zijn gevangenen Joubert en Coigny te bevrijden – uiteraard benadrukkend dat hij hen heeft gered van de woede van Bonaparte, dat ze hun leven te danken hebben aan hem, minister van politie en dat het noodzakelijk is om hem felicitaties en dank te sturen. Na Marengo wist Fouché echter welke kaart hij moest spelen. Vanaf nu was de macht van de jonge consul verzekerd, de terugkeer van de Bourbons was niet langer onvoorspelbaar. De hand van de politieagent kan en moet vallen op de twee gevangenen, die hij in 'reserve houdt' in de Tempel.</p> <p>De Chevalier de Coigny zal geluk hebben. Vóór zijn opsluiting had hij uitstekende relaties met Joséphine, die 'consulaire' bleef en zeer gehecht was aan het monarchale regime. Maar ja, Joséphine heeft royalistische gevoelens en wenst in het diepst van haar hart de terugkeer van de Bourbons. Wat uiteindelijk Coigny in staat zal stellen uit de problemen te komen, aangezien Joséphine zijn zaak heeft bepleit bij Fouché, wiens geheim agent ze is... en bovendien zeer goed betaald.</p> <p>Joubert zal minder gelukkig zijn. Hij wordt voor een militaire commissie gebracht en ter dood veroordeeld. Ondanks de belofte van Fouché aan Bourmont (de graaf diende gezien de omstandigheden als aangever), werd Joubert op 27 Frimaire Jaar IX (18 december 1800) ter dood gebracht. De volgende dag had Le Moniteur, de officiële krant van de consulaire regering, er genoeg in haar lezers de executie van de samenzweerder aan te kondigen. Niet als deelnemer aan een complot tegen het regeringshoofd, maar 'als aanstichter van gewapende bijeenkomsten, die koetsen en post beroven.'</p>

	<p>Fouché, die zijn plan tot het einde volgde, probeerde deze royalistische samenzwering op alle mogelijke manieren verfoeilijk te maken in de hoofden van het publiek, dat toen al erg boos was op het verraderlijke Albion. Daartoe zal hij het in alle gevallen aanduiden onder de denigrerende naam "Engels agentschap". Hyde de Neuville, verontwaardigd over het etiket dat de minister van politie aldus op zijn organisatie heeft geplakt, merkt met bitterheid op, dat dit bedoeld was om de organisatie in diskrediet te brengen. Hij heeft gelijk. Fouché zal zijn doel bereiken: de geschiedenis heeft deze tendentieuze benaming voor ons bewaard, wat in werkelijkheid verre van accuraat is.</p>
34	<p>Samenvatting van alle afrekeningen: Fouché heeft de strijd gedeeltelijk verloren.</p> <p>Het rapport van Fouché aan de consuls, het doodvonnis van Joubert, een artikel dat verraderlijk in de kolommen van het Moniteur is terechtgekomen, dit alles krijgt de uitstraling van een overwinning. Fouché moet in zichzelf hebben erkend dat hij, vanwege de domheid van Lucien, het spel heeft verloren. De twee grote leiders, de twee formidabele tegenstanders van het Hyde-regime van Neuville, Georges Cadoudal, die de politie bij hun terugkeer uit Engeland wilde arresteren, zijn nu buiten bereik. Na de ontmanteling van het Engelse agentschap zullen ze oppassen, dat ze niet meer naar Parijs terugkeren en in ieder geval zullen ze bij hun volgende onderneming weten hoe ze hun voorzorgsmaatregelen moeten verdubbelen.</p> <p>Vooral Georges zal binnenkort zijn activiteiten hervatten. Woedender dan ooit geworden door de ontdekking van de Parijse organisatie, neemt hij onmiddellijk nieuwe maatregelen, met meer middelen. Het zal in de eerste plaats de helse machine van december 1800 zijn. Het zal uiteindelijk de formidabele samenzwering van 1804 zijn, die, met een beetje geluk, Bonaparte heel goed had kunnen doden en het consulaire regime ten val had kunnen brengen. Door deze paar kenmerken beseffen we Fouché's tekortkoming bij het niet arresteren van Georges. Een arrestatie, die de eerste consul, en daarna de keizer, zou hebben behoed voor verschrikkelijke en ongelukkige complicaties in zijn binnenlands beleid.</p> <p>Onder het voorwendsel dat deze samenzwering door Fouché werd afgekap vóór het vertrek van de eerste consul naar Italië, hebben historici deze zaak, waarvan ze het complot niet hebben kunnen ontrafelen, geminimaliseerd. Ze zeiden er slechts een paar woorden over, terloops. Laten we ondubbelzinnig erkennen dat deze samenzwering, vanwege de plotselinge stopzetting ervan door de politie, ongetwijfeld niet het romantische aspect van de zaken presenteert. die zullen volgen. Niettemin, als we op onze beurt zwijgend voorbij zouden zijn gegaan aan de handelingen van dit Parijse agentschap, dat ten onrechte als Engels werd aangeduid, zou het voor ons heel moeilijk zijn om de interne kracht, het formidabele potentieel van de royalistische partij, waar een paar mannen met een ijzeren temperament vastbesloten zijn Bonaparte een meedogenloze strijd te bezorgen, anders vermoorden ze de consul, anders krijgt de consul hun hoofd. Dit belooft ons beweging.</p>
35	<p><i>Bibliografie</i></p>
36	<p>EEN SERIE VAN JACOBIJNSE COMPLOTTEN PLOTS MEER BELACHELIJK DAN GEVAARLIJK... Juli-oktober 1800</p> <p>Gebeurtenissen, erg snel en enigszins springerig. Ze lijken tot nu toe systematisch door historici te zijn verwaarloosd. Wat naar onze mening zeer spijtig is. Zeker, deze Jacobijnse complotten hebben een eerder romantisch dan gevaarlijk karakter. Maar ze zijn van</p>

	<p>kapitaal belang: ze onthullen ons de diepten van de psychologie van linkse extremisten, deze mannen, die we tijdens dit onderzoek zo vaak aan het werk zullen zien. Onze voorgangers waren er tevreden mee om van tijd tot tijd een paar namen van deze kleine samenzweerders naar buiten te brengen. Ze noemden hier en daar enkele kenmerken, die verband hielden met hun daden. Om het maar bot te zeggen: deze pagina van de geschiedenis is tot nu toe slechts op een verwarde, onvolledige en daarom volkomen onbegrijpelijke manier gepresenteerd.</p> <p>Vooraf een woord over deze Jacobijnen met hun vage, rusteloze fantasieën, die hier op het toneel verschijnen.</p> <p>Ze hebben de gewoonte elkaar te ontmoeten in de achterkamers van cafés en cabarets, om op hun gemak de ‘Corsicaanse dwerg’ te beledigen, terwijl ze het glas heffen op de naderende gewenste dood van de despoot. Deze breedspakige fanatici hebben ketens van geheime genootschappen georganiseerd, min of meer gerelateerd aan de Vrijmetselarij of op zijn minst georganiseerd naar het model ervan. Zoals de beroemde Philadelphian Society, die vooral actief militair personeel groepeerd. Net als de samenleving van Tyrannicides, eerder gereserveerd voor burgers, die zichzelf beschouwen als de voorzienige reorganisatoren van het toekomstige Frankrijk. Uiteraard hebben de leden</p>
37	<p>van deze vereniging, die denken dat ze geheimzinnig zijn, ervoor gezorgd hun metgezellen aan zich te binden door vreselijke eden af te leggen. Hetgeen bepaalde ‘broeders en vrienden’ (zoals zij zichzelf noemen) er geenszins van weerhoudt om in het fonds van Fouché te storten, aan wie zij regelmatig getrouwe en gedetailleerde rapporten sturen over de moties en resoluties, die ter gelegenheid over deze zogenaamde occulte kwesties zijn aangenomen, te vergaderen.</p> <p>De rekrutering van deze Tyrannicide-verenigingen? We zien daar leden van voormalige Maratisten- en Robespierriest-clubs, vandaag gesloten door de politie. En ook de officieren van de revolutionaire legers, die sinds Brumaire (november 1799) zijn hervormd: om de kaders van zijn leger stevig te reorganiseren, moest de eerste consul een flink aantal ongeschikte mensen, waaronder een aantal lichamelijk gebrekkig, kwijtraken. Er zijn zes- tot zeventuizend officieren, ontslagen uit de gelederen, die aldus zijn teruggekeerd naar het burgerleven. Arme duivels, niet in staat hun plaats in het sociale kader terug te winnen en per definitie gedoemd tot passiviteit, tot ellende. Het duurt niet lang, voordat ze bataljons van verbitterde mensen, ontevreden mensen en rebellen vormen. Iedereen roept zichzelf uit tot politieke slachtoffers van deze melkmuil Bonaparte.</p> <p style="text-align: center;">Grimassen van de ‘woedende’ van Marengo.</p> <p>Ze hadden gelijk als Bonaparte ooit als overwinnaar zou terugkeren van de campagne, die hij in de Lombardische vlakten had gepland, zou zijn politieke situatie duidelijk steviger verankerd zijn dan ooit. Er is daarom een dringende noodzaak om de kleine korporaal te elimineren voordat hij het reserveleger van Dijon gaat leiden.</p> <p>Rondom een zekere Juvenot, een voormalige terroristische hardliner, voorheen adjudant van de beroemde generaal Rossignol, vormde zich een hele groep 'exclusives', vastbesloten de beslissende slag toe te brengen. De genoemde Juvenot leerde de sabel hanteren in 1792, toen het nodig was de gevangenen vol aristocraten en priesters schoon te maken. Hij weet dus hoe de keel van een man wordt doorgesneden. Zo neemt onze sans-culotte het koninklijke project over van Cadoudal: de gewapende aanval op het consulaire escorte op weg naar Malmaison.</p> <p>Er is maar één probleem: er is Fouché. Fouché, minister van de Algemene Politie, voorheen een terrorist, die in dit jaar 1800 verantwoordelijk is voor het waarborgen van de</p>

	<p>binnenlandse orde. Door zijn politieke connecties houdt hij voet aan de grond of op zijn minst een oogje, op alle Jacobijnse organisaties. Op deze manier controleert hij de bijeenkomsten van de ‘anarchisten’ nauwlettend. Hij laat alle bijeenkomsten bezoeken. Zodra Juvenot zijn project vorm heeft gegeven, wordt Fouché ervan op de hoogte</p>
38	<p>gebracht via even geheime als snelle middelen. En zonder verder uitstel worden Juvenot en zijn medewerkers opgesloten in de Temple-gevangenis.</p> <p>Uiteraard is het onmogelijk om ook maar de geringste bekentenis te verkrijgen: alle samenzweerders sluiten zichzelf op in een systeem van systematische ontkenningen. Wegens gebrek aan bewijs worden deze verdachten vrijgelaten. Voorlopig trekt Juvenot zijn klauwen in. Maar over een ogenblik zullen we hem weer vinden in de buurt van Malmaison. Het is een vast plan.</p> <p>Gombaut-Lachaise is een personage met minder realistische, maar meer grandioze opvattingen. Een voormalig officier, met buitensporig terroristische neigingen, die het consulaat kennelijk haastte om in hervormingen te voorzien, laten we het simpeler zeggen, dat hem werd gevraagd het leger te verlaten en zich bij het burgerleven aan te sluiten. We kunnen zijn gevoelens voor Bonaparte raden. Hij zal de gelegenheid hebben om ons er bij verschillende gelegenheden aan te herinneren.</p> <p>Juni 1800: de eerste consul heeft zojuist Parijs verlaten om de wonderbaarlijke passage van de Grote Sint-Bernard te maken, waarna hij zich voorbereidde om onverwachts aan de achterkant generaal Mélas te vallen en vervolgens druk bezig was met het achtervolgen van Masséna's leger aan de rivier de Genua.</p> <p>Gombaut-Lachaise, die in de rue de l'Arbre-Sec woont, in het huis van een vleeswarenhandelaar, verzamelde die avond aan zijn tafel het hele comité van de grote omwentelingen... in woorden. Zij behoren uiteraard tot de ‘broeders en vrienden’. Zoals het hoort, is er ook daar, maar incognito, een verrader van het Ministerie van Politie, vakkundig gecamoufleerd als een vurige Jacobijn en zogenaamd gezworen vijand van het consulaire regime. Naast de bijna verplichte waarnemer van Fouché bij dit soort bijeenkomsten, vinden we in dit vriendelijke gezelschap de mensen genaamd Arena en Ceracchi (toekomstige organisatoren van de Opera-affaire; zij zullen in dit verhaal hun hoofd verliezen, zoals we weldra zullen zien.) Er is ook burger Desforges, een bruisende, en van heftig geweld... in woorden. Hier is Metge, onvermoeibare zwartmaker van papier, onuitputtelijke pamflettist. Hier is Talot weer, voormalig lid van de Raad van Vijfhonderd; Toulot en Juvenot, die er nog steeds van droomt de appartementen van Malmaison binnen te gaan. Er zijn er nog meerdere. Allemaal klasse-tinanenmoordenaars.</p> <p>Uiteraard drinken we tijdens deze maaltijd in de rue de l'Arbre-Sec op de pure democratie en natuurlijk op de dood van de tiran. Onze gelukkige gasten hebben met behulp van flessen besloten dat ze, in een pas in de Alpen of in een vlakte van</p>
39	<p>Lombardie, Bonaparte zullen doden door een Oostenrijkse kogel, ontvangen in het voorhoofd. Dit is hoe we tirannen doden! Desforges vraagt: ‘Zijn we er klaar voor?’ Bevestigend antwoord van Arena, wiens met redenen omklede mening binnenkort aan Fouché zal worden doorgegeven, door het werk van de spion die, helaas voor het feest is uitgenodigd, zet Arena zijn plan uiteen. Het is heel eenvoudig. Zodra het nieuws over de dood van de eerste consul de hoofdstad bereikt, zullen de Jacobijnen ‘doen alsof ze Lodewijk XVIII uitroepen’; ze zullen de witte vlag tonen; dit zal het gemakkelijk maken om alle imbeciele royalisten te grijpen, die zonder vergeving zullen worden afgeslacht. Achtenveertig uur lang zal er in heel Parijs een vreselijk bloedbad worden ontketend, waarbij de soldaten van het garnizoen toestemming krijgen om te plunderen zoals ze willen. Dit om de kooplieden van de hoofdstad te ‘straffen, omdat ze Robespierre hadden laten onthoofden’. Desforges wrijft opgetogen over zijn handen, hij kondigt aan dat hij van</p>

	<p>zijn kant, met een manoeuvreermacht van vierhonderd man, die hij in de hand heeft, beslag zal leggen op het kansspiegelden, vervolgens op de Schatkist en ten slotte op de particuliere fondsen. Het is een mooi financieel programma.</p> <p>Helaas zal dit Oostenrijkse bal, waarop men in de Rue de l'Arbre-Sec zoveel hoop had gevestigd, het aangewezen slachtoffer voorbij gaan. Het wonderbaarlijke plan, dat door Gombaut-Lachaise werd ontwikkeld, stortte jammerlijk in op 2 juli 1800 met de terugkeer van de Caesar omgord met lauweren, gehuld in nieuwe glorie en hij werd daardoor formidabeler en populairder dan ooit. Pech voor onze Jacobijnen. In werkelijkheid lijken ze ons al arme marionetten.</p> <p style="text-align: center;">Na Marengo agitatie, maar ook , belachelijker, spot van extremistische democraten Juni-oktober 1800.</p> <p>En wat gebeurt er in deze situatie met het leger? In werkelijkheid moeten we onderscheid maken: de achterban en de grote leiders. De soldaten. De overgrote meerderheid van degenen zonder rang, die blijft trouw aan de maratistische ideologie: dood aan tirannen! 'De aristocraten aan de lantaarn!' (d.w.z. hoog en kort opgehangen); en 'De calotins (seculiere en reguliere priesters), naar de guillotine!' De mooiste slogans van de Terreur (die al zeven jaar oud zijn) zijn nog steeds actueel in de kampen, in de kazernes, in de bivaks. Maar deze verontwaardigde meningen weerhouden de soldaat van het zegevierende leger van Italië er geenszins van om zijn 'kleine korporaal' te verafgoden, die zowel in 1796 als in 1800 zijn bataljons wist te bedekken met militaire glorie. In de gelederen is en blijft de kleine 'petit tondu' een god.</p>
40	<p>Het opperbevel ziet de zaken een beetje anders. 'Waarom hij en ik niet?', denken deze knappe, gepluimde generaals. Later zal Napoleon, die een oordeel velt over de grote militaire leiders van de periode, die ons zorgen baart, zeggen: 'Moreau, Bernadotte, Masséna hebben mij mijn successen niet vergeven... Ze hebben verschillende keren geprobeerd mij weg te duwen.. Twaalf generaals smeedden plannen om Frankrijk in provincies te verdelen, waarbij ze Parijs en zijn voorsteden genereus aan mij overlieten! Het verdrag werd ondertekend in Rueil, Masséna was verantwoordelijk voor het naar mij toe brengen ervan. Hij weigerde en zei, dat hij de Tuilerieën alleen zou verlaten om door mijn bewaker te worden neergeschoten. Deze kende mij goed.' Generaal Moreau moppert alleen maar. Augereau moppert. Masséna grijnst. Bernadotte dreigt... achter gesloten deuren. Maar niemand durft openlijk de gevoelens te tonen, die hen drijven. Ze zijn bang. Met goede reden.</p> <p>Samenvattend: aan de kant van het leger, groot en klein, beweegt niemand zich, althans voorlopig. Maar bovendien zijn er in Parijs onder de burgers enkele honderden rusteloze, verheven, woedende mensen, die er alleen maar aan denken terug te keren naar de goede tijden van 1793 en de grondwet van dezelfde datum... Zeker, zij bevinden zich in de omstandigheden, teruggebracht tot passiviteit, als gevolg van de onderdrukking van clubs, gesloten op bevel van de overheid. Vroeger kon je in deze Jacobinières op je gemak de 'verdachten' aan de kaak stellen, je kon de zuiveringen voorbereiden, je stemde over moties, je dwong de hand van de overheid, je legde de 'wil van het volk' op aan de vergaderingen. Het waren de goede tijden. Helaas! vanaf het begin van het consulaire tijdperk kunnen we onze mond niet meer opendoen; de sprekers bevinden zich in de materiële onmogelijkheid om hun overtollige en stereotiepe woordenstroom, die het enthousiasme opwekte van de luisteraars van deze prachtige toespraken, te laten horen.</p> <p>Met tegenzin beginnen de tirannenmoordenaars te beseffen, dat we onze handen vuil zullen moeten maken als we een positief resultaat willen. Of ze het nu leuk vinden of niet, ze besluiten de beslissende fase van de complotten in te gaan.</p>

	<p>Maar laten we vanaf het begin gerustgesteld zijn: deze Jacobijnse complotten blijken volkomen belachelijk te zijn. Het lijkt er in werkelijkheid op, dat onze samenzweerders niets nalaten om elke keer hun schot te missen. Op het laatste moment is er altijd een goede mogelijkheid om kosten te besparen. Wij noemen een uitstekende reden om onszelf terug te trekken. Laten we oordelen aan de hand van onderstaande tabel.</p> <p style="text-align: center;">Een cascade van mislukte complotten. Juli-oktober 1800</p> <p>Het begint met het bijzondere plan om de eerste consul te vermoorden ter gelegenheid van de grote parade van 14 juli 1800, die bij wijze van uitzondering door Bonaparte op</p>
41	<p>de Place du Champ-de-Mars wordt gehouden.</p> <p>Voor deze schouw, die bovendien elke quintidis (vijfde dag van het decennium) op ongeveer dezelfde manier plaatsvindt, worden de formaties doorgaans verzameld voor het Palais des Tuilerieën. Aan het hoofd de wacht van de consuls, in volle kledij. Daarachter de linies van infanterie, cavalerie en artillerie. Twaalf uur. Bonaparte verlaat de Tuilerieën, hij bestijgt zijn paard en rijdt op naar het front van de troepen, gevolgd door een schitterende staf, bestaande uit generaals en officieren, gekleed in glanzende uniformen. Bonaparte draagt op zijn beurt het consulaire uniform; blauwe jas dichtgeknoopt tot aan de kraag, verfraaid met dun gouborduurwerk, witte rijbroek, halfhoge laarzen en gekleed in zijn grijze geklede jas, nu al legendarisch. Hij draagt een bicorne (<i>de naam van de hoed van N, rkv</i>), slordig geplaatst, een beetje opzij, in de stijl van Frederik II.</p> <p>Aan de rand van de Place du Carrousel verzamelde zich een enthousiaste menigte, die noch de toejuichingen voor de troepen, noch de ovaties voor de eerste consul, die altijd onverstoort bleef, spaarde.</p> <p>Het 14 juli 1800) is uiteraard een goede datum om de eerste consul te vermoorden, ter gelegenheid van de parade op de Champ de Mars. 14 juli 1789: het was de komst van de vrijheid. 14 juli 1800: het zal het herstel zijn van deze kostbare vrijheid die een klein ambitieus persoon probeert weg te stelen. Dadelijk gaat men Bonaparte vermoorden. Hier ziet u hoe deze prachtige samenzwering vorm kreeg.</p> <p>Desforges, de nukkige Desforges - we kennen hem al, hij was een van de welsprekende gasten verzameld bij Gombaut-La-chair, rue de l'Arbre-Sec, hij ontdekte een andere factie, die parallel werkte, met dezelfde doelen als zijn organisatie. Door de zorg van een zekere Pigot, een voormalige notaris, fuseren de twee subversieve bedrijven. Laten we onder de leden de namen noteren van Desforges, die aan het hoofd moet worden geplaatst, van het onvermijdelijke Gombaut-Lachaise uiteraard. Er zijn ook Bousquet, Derval en verschillende andere samenzweerders van hetzelfde soort. Verzameld in een occulte sessie (waar Fouché, zoals het hoort, een agent heeft), zetten ze zich in en ze hebben hun prachtige project geperfectioneerd. De lezer heeft ongetwijfeld al geraden, dat de Jacobijnen niet van plan zijn zich al te roekeloos bloot te geven. Alles bij elkaar genomen handelen onze tirannenmoordenaars het liefst via een tussenpersoon. In feite is een nieuwe compagnie grenadiers van de 45e demi-brigade zojuist in Parijs aangekomen om de parade van Messidor naar 14 juli te versterken. Het lijkt erop dat men in zijn spel enkele officieren hebben opgenomen, die zich voor hun eer hebben ingezet, maar ook voor een paar kronen om op de eerste consul te schieten, wanneer deze zich voor de troepen presenteert. Dit alles is bewonderenswaardig geregeld; dat zeggen de tyrannenmoordenaars tenminste.</p>
42	<p>Uiteraard was Fouché gewaarschuwd. Bonaparte werd uiteraard geïnformeerd door het ministerie. Ook zal de eerste consul het 45e ontmoeten waar zijn zogenaamde moordenaars</p>

	<p>zich bevinden. Op dat moment zal hij een brandoefening geven, waarbij hij ervoor zorgt dat hij in de vuurlinie komt te staan... Geen enkel incident!</p> <p>De minister van Politie wil niet, dat de zaak bekend wordt. Men houdt zich stil. Afgezien van een paar zeldzame mensen, die verantwoordelijk waren voor het toezicht, en twee of drie goede vrienden van de eerste consul, negeerden tijdgenoten de kwestie.</p> <p>Rode woede van Juvenot, de specialist in de aanslagen bij Malmaison. Wat de grenadiers niet wilden uitvoeren (die ongetwijfeld de samenzweerdere voor de gek hielden), zal hij bereiken met een kleine groep tyrannenmoordenaars.</p> <p>In augustus 1800 zien we hem zelfs de ommuring van Malmaison betreden door zich aan te sluiten bij een team van marmerarbeiders die verantwoordelijk zijn voor bepaalde reparaties aan het kasteel. Hij maakt van de gelegenheid gebruik, onze goede man, om de plek te onderzoeken en een volledig campagneplan op te stellen. Op korte afstand van het kleine paleis merkt hij op het terrein zelf het bestaan van enkele boerderijen op. Hij is van plan deze huisjes op een avond in brand te steken, wanneer de eerste consul in Malmaison zal slapen. We kunnen dan rekenen op een zekere drukte. Terwijl de bedienden van het kasteel hulp gaan zoeken, zal Juvenot, geholpen door twintig vastberaden mannen, de appartementen binnengaan en de tiran, de toekomstige Caesar, onschadelijk maken. Wij zijn Brutus, verdomme!</p> <p>Het plan is geweldig. Helaas! Het zal niet worden gevolgd door enige prestatie. Waarvoor? Mysterie...</p> <p>Maar Juvenot heeft een reserveplan. Al snel stelde hij een nieuw thema voor, tot bewondering van zijn collega's, zijn broeders en vrienden". Hier is het: we zullen een paar dappere sans-culottes vermommen als wagenmenners en op een mooie dag zullen we op de weg naar Malmaison gaan staan. Het gebruik van een wagen, die aan de overkant van het pad wordt geplaatst, zal verwarring veroorzaken. Het escorte van de Eerste Consul zal gedwongen worden te stoppen. Aangeslotenen, gelegen in een hinderlaag, openen het vuur op het ruitje van Bonaparte. En dat is het.</p> <p>Om deze zaak uit te voeren, zullen de samenzweerdere zich verstoppen - wachtend op het juiste moment in de niet meer gebruikte steengroeven, waarvan de ingang uitkomt op de weg naar Malmaison. Maar helaas! Fouché, door zijn waarnemers op de hoogte gebracht van alle details van het complot, geeft opdracht om de mondingen van deze ondergrondse gangen te barricaderen met massieve ijzeren roosters. Dit is genoeg voor de tyrannenmoordenaars om te geloven dat ze te veel zouden riskeren in dit kleine spel.</p>
43	<p>Weer een grote gemiste kans.</p> <p>Men heeft dus nog niets gedaan. Maar tijdens de geheime samenkomsten (waar toevallig altijd een politieagent aanwezig is), wordt nog steeds veel gepraat...</p> <p>Eind juli, begin augustus 1800. De tyrannenmoordenaars besluiten opnieuw Bonaparte te vermoorden. Deze keer zal het in het Théâtre-Français zijn. Wie wil de leiding nemen over de operatie? Niemand steekt een vinger op.</p> <p>Gelukkig is er in dit kleine gezelschap van samenzweerdere een man met middelen: Moïse Bayle, voormalig lid van de Conventie (waar hij voor de dood van de koning stemde) en 'montagnard', opmerkelijk vanwege zijn revolutionaire excessen. Dus onze Moïse Bayle denkt dan aan..... Metge. Die kennen we al.</p> <p>Onze samenzweerdere weten dat de beroemde tragediespeler Lafon, die binnenkort voor het eerst in het Théâtre-Français de rol van Nero op zich zal nemen in 'Britannicus'. De eerste consul kan deze prachtige voorstelling zeker niet missen. We zullen een plek huren, heel dicht bij de consulaire post. Metge zal toeslaan. En dan zal het klaar zijn.</p>

	<p>Voordat de Raad van de tyrannenmoordenaars zich bij het huis van Moïse Bayle verzamelde, werd Metge opgeroepen. Het is duidelijk dat hij erg slecht gekleed is voor een Brutus. Hij moet een ander pak kopen. Wie zal deze overweldigende verantwoordelijkheid op zich nemen? Iedereen wijst dit van zich af. Toevallig bevindt zich onder deze verschrikkelijke samenzweerders een spion van Fouché, dit kan ons niet verbazen. De verklikker biedt aan om deze delicate operatie uit te voeren.</p> <p>Tot in de puntjes gekleed wordt de aangewezen moordenaar opnieuw voorgesteld aan de kring van tyrannenmoordenaars, waarbij hij voor de gelegenheid wordt opgeroepen naar het appartement van Bayle. Sterker nog, hij ziet er nu fantastisch uit, deze dappere Metge. We kunnen er dus van uitgaan, dat het spel gewonnen is. Om hem de nodige moed te geven, schieten ze hem een vrij bescheiden bedrag voor: 12 frank... Dat komt omdat ze niet erg rijk zijn. Het hele gezelschap omhelst hem, feliciteert hem, spoort hem aan. Omdat men zich wil conformeren aan de oude traditie (Caesar werd neergestoken door Brutus, “tu quoque, fili /”), ontvangt Metge daarom op zijn beurt een dolk. De tyrannenmoordenaars kennen hun klassiekers. Metge zweert bij zichzelf, dat als de eerste consul die avond naar de voorstelling komt, hij de schouwburg niet levend zal verlaten.</p> <p>Op de avond van het beroemde optreden zien we Lafon wel op het podium verschijnen. Maar Bonaparte komt niet naar zijn loge. Door tussen de regels van Fouché’s ‘Memoires’ door te lezen, mogen we concluderen dat de minister van Politie alle details</p>
44	<p>van het project kende en dus de eerste consul ervan weerhield die avond naar Racine te gaan luisteren. Bovendien gaf Bonaparte de voorkeur aan Corneille. Hoe dan ook, het schot wordt niet gelost. Natuurlijk maakt niemand zich binnen de Tyrannenmoordenaars zich zorgen over het verschuiven van de aanval naar een latere datum.</p> <p>Iets later, op 3 oktober 1800, zal Metge, herkend, terwijl hij Feydeau passeert, door een inspecteur vergezeld van een paar politieagenten in burger, omringd worden. Hij zal zichzelf verdedigen met het steken met een potlood. Als hij wordt ondervraagd over zijn daden, zal hij zijn toevlucht zoeken in minachtende stilte. Dit zal niet voorkomen, dat hij enige tijd later naar de guillotine wordt gestuurd. Arme kartonnen Brutus!</p> <p>Op 14 september 1800 nemen gezelschappen van gekken als het ware opnieuw het complot op.... In verschillende cafés - met name in de bar op de hoek van de Wetstraat (boven en onder de Rue de Richelieu) maken ze plannen. Een beetje te luid waarschijnlijk. Hierdoor kunnen de waarnemers van Fouché de zaak volgen. De kleine Bonaparte moet met een antieke dolk worden gestoken als hij een theater verlaat, tijdens een uitgelokt tumult. De minister kent al snel het hele programma: het is Chapelle, die het signaal moet geven; het is Humbert, die verantwoordelijk is voor de het steken. De handlangers heten: Guibert, Dufour, Perrault, Sallabert...</p> <p>We kunnen raden hoe dit allemaal zal eindigen na een mooie slag van Fouché, de hele bende wordt richting de Tempel gebracht en achter slot en grendel gezet.</p> <p>23 september 1800. Die dag, om elf uur in de ochtend, zal er op de Place des Victoires een ontroerende militaire ceremonie plaatsvinden, waarbij een monument ter ere van Desaix en Kléber zal worden ingehuldigd. Deze twee generaals van de Republiek werden, zoals we weten, op dezelfde dag (14 juni 1800) en in een ander land gedood: Desaix, op het slagveld van Marengo; Kléber, in Caïro, verraderlijk neergestoken door een fanatieke moslim.</p> <p>Ter gelegenheid van dit kleine familiefeest, dat gepland was op de Place des Victoires, besloten de eeuwige samenzweerders de eerste consul te doden met een luchtgeweer, waarmee een uitstekende schutter het doel kan raken op driehonderd toises, (<i>een toise is 1,80 m, rkv</i>) zo lijkt het. Desforges vertrouwt een spion van Fouché toe, die in de gelederen van de samenzweerders is geslopen, dat Metge het principe van het wapen had</p>

	<p>uitgevonden. Gombaut-Lachaise ontwierp de plannen, Bousquet betaalde de kosten. De verschillende onderdelen van het geweer zijn gemaakt door verschillende arbeiders, die niet wisten waar ze aan werkten.</p>
45	<p>Zo moeten die dingen gaan. Ze huurden een kamer op Place des Victoires met een raam met uitzicht op het evenemententerrein. Vanuit dit geïmproviseerde observatorium schieten ze op Bonaparte als op een pijpensteel op de kermis.</p> <p>Alles is klaar, de dagen van de eerste consul zijn geteld. De Tyrannenmoordenaars bevinden zich in een zeer begrijpelijke euforie. Ze legen vele flessen, terwijl ze genieten van het succes van deze onderneming, eindelijk naderen ze het doel!</p> <p>Grote pech op het laatste moment, zo zijn ze er van overtuigd (laten we doen alsof we het geloven), dat de steigers, die zowel voor de officiële tribunes als voor de decoratie van het monument zijn opgetrokken, de bekwame schutter ervan zullen kunnen dragen om zijn verschrikkelijke luchtgeweer te gebruiken. Ja, er zit veel lucht in dit verhaal. De jager zal met lege handen terugkeren bij het gezelschap.</p> <p>Pech, pech.</p> <p>Fouché, zo hebben we kunnen zien, let op deze kerels, geweldige praters, maar niet erg geneigd tot actie. Dankzij agenten, die vakkundig zijn opgenomen in deze zogenaamd geheime genootschappen, kent hij alle Jacobijnse projecten van tevoren en wanneer nodig, weet hij hoe hij ze kan stoppen, met een gebaar, met een woord. Aan de andere kant, aangezien de minister van de Algemene Politie op geen enkele manier de woede van zijn meester op zijn voormalige broers en vrienden wil wekken vanaf de tijd van de Terreur, zorgt hij ervoor te zwijgen over al deze nogal belachelijke pogingen en aan de andere kant blijkt het niet erg gevaarlijk. Bovendien is Fouché er op geen enkele wijze op gebrand om, door ongelukkige publiciteit, de navolging te stimuleren van bepaalde navolgers, die tot andere politieke partijen behoren en die zelf veel ernstiger zaken zouden kunnen provoceren. Voorzichtigheid, discretie dus.</p> <p>En toch zien we plotseling in oktober 1800 het uitbreken van de beroemde zogenaamde ‘Opera’-samenzwering. Hoe komt het dat deze affaire, in tegenstelling tot de andere Jacobijnse samenzweringen, tot bloei kwam?</p>
46	<i>Bibliografie</i>
47	<p style="text-align: center;">DE OPERA-Samenzwering 10 oktober 1800</p> <p>Deze Opera-samenzwering, die in oktober 1800 uitbrak, werd geleid door enkele Jacobijnen, die we al kennen. Wij hebben ze zojuist aan het werk gezien. In oktober konden ze zich echter niet moediger en beter georganiseerd tonen dan in juli of augustus van datzelfde jaar.</p> <p>Hoe kan het dan dat deze aanval op de Opera uiteindelijk tot een goed einde kon worden gebracht? De verklaring is heel eenvoudig, ook al was het nogal onverwacht dat het de politie was, die hem aanzienlijk hielp... Vandaar de heel bijzondere smaak van dit hoofdstuk. En de belangstelling neemt toe, denken wij, omdat de exacte ontwikkeling van dit merkwaardige hoofdstuk tot nu toe nogal slecht is gereconstrueerd door historici.</p> <p style="text-align: center;">De bendes in Arena, Ceracchi, Topino-Lebrun en iedereen...</p> <p>De Opera-samenzwering werd uitgedroefd door ‘de bende in Arena’. Arena lijkt zelfs de leider van het complot te zijn geweest.</p>

	<p>De Corsicaanse Joseph Arena was de volle broer van Barthélemy Arena, die op 19 Brumaire het presidentschap bekleedde van de Raad van Vijfhonderd in Saint-Cloud. Toen generaal Bonaparte zich met zijn grenadiers aan de deur van de Volksvergadering presenteerde, was Barthélemy Arena een van degenen, die heftig protesteerden tegen deze staatsgreep.</p> <p>Joseph Arena, degene die ons meer in het bijzonder interesseert, had zeer actief campagne gevoerd in de clubs van de Jacobijnen. Wat hem er niet van weerhield een zeer</p>
48	<p>eervolle rol te spelen in de Italiaanse campagne. Later had hij zich heel goed onderscheiden bij het beleg van Toulon. Net als zijn broer Barthélemy maakte hij deel uit van de Raad van Vijfhonderd. Voor zo'n vurige en overtuigende republikein was het uiteraard heel moeilijk om het politieke standpunt van het consulaat te aanvaarden. Door omstandigheden behoorde Joseph Arena daarom tot de onherleidbare vijanden van zijn landgenoot Buonaparté. En op het eiland is het ernstig als je een tegenstander bent.</p> <p>Naast Arena vinden we nog een gek, misschien nog wel gevaarlijker: de beeldhouwer Giuseppe Ceracchi. Een getalenteerde kunstenaar, voormalig leerling van Canova. Toen de Franse legers Italië bezetten, schaarde Ceracchi zich achter Bonaparte, wat hem de gelegenheid gaf de buste van de jonge veroveraar te maken. Ceracchi was een enthousiaste bewonderaar van de generaal. Er wordt ons verteld, dat de kunstenaar tijdens de poseersessies, terwijl hij de kenmerken van de "redder van de wereld" reproduceerde (de uitdrukking is de beeldhouwer zelf), zijn tranen door emotie niet kon inhouden met In 1798 nam Ceracchi actief deel aan de opstandbeweging, die in Rome werd aangewakkerd door het beleid van Generaal Championnet. Maar de revolutie mislukte en wegens het gebruik van de guillotine moest de stad verlaten en de Franse troepen volgen.</p> <p>Dus hier is hij, in 1799, in Parijs. Hij rekt op generaal Bonaparte, zijn politieke god, om hem bevelen te geven en hem te helpen leven. Onze ballingschap vindt niets beters dan een abonnement te openen met het oog op de oprichting van een kolossaal standbeeld voor zijn held. Zeker, de Parijzenaren bewonderen het genie van Bonaparte, ze geven hem een furieuze ovatie. Maar vanaf daar tot aan de betaling... Ceracchi's project slaagde niet. Met de bustes van generaals Berthier, Brune, Masséna, Bernadotte wist hij echter enkele orders binnen te halen, waardoor hij een tijdje kon overleven. Maar binnenkort zal hij worden gereduceerd tot vrachtrijder. Meer geld. Als gevolg hiervan zullen zijn gevoelens jegens de god Bonaparte op een bijzondere manier evolueren. De arme Ceracchi vervalt dan in een donkere vervoering, die grenst aan waanzin. Hij komt tot dit vaste idee: Bonaparte vermoorden.</p> <p>Allereerst is hij vastbesloten de aanval volledig alleen uit te voeren zonder de minste medeplichtige. Daartoe vraagt hij de generaal om enkele ogenblikken te poseren, onder het bedrieglijke voorwendsel bepaalde gedetailleerde wijzigingen aan te brengen aan de reeds uitgevoerde buste. In de veronderstelling, dat deze herhaalde verzoeken een behoefte aan geld verbergen, stuurt Bonaparte de beeldhouwer als verlichting een bedrag van zesduizend frank.</p>
49	<p>Het is op dat moment, dat Ceracchi, een kleine man, zwak van uiterlijk, maar ijzersterk van aard, vurig het complot van Arena binnengaat.</p> <p>Topino-Lebrun is geen beeldhouwer, maar een schilder, een voormalig leerling van de grote Louis David. Hij is de auteur van een prachtig schilderij: De dood van Caius Grachus, beloond door de schilderijenjury en dat de Directory naar het museum in Marseille, de geboorteplaats van de kunstenaar, stuurde. Maar Topino-Lebrun was meer politiek dan picturaal van aard en stortte zich halsoverkop in de revolutionaire strijd. Hij was een heel zachtaardige man en het lijkt erop dat hij buitengewoon vriendelijk was. Als</p>

	<p>jurylid van het Revolutionaire Tribunaal stuurde hij niettemin het hele Girondins-team naar de guillotine en iets later de Dantonistische klik. Dit voorkwam niet, dat hij even later op bevel van Robespierre gevangengezet wordt, maar hij zal door 9 Thermidor worden gered van het “nationale scheermes”. Lange tijd later wordt hij opgemerkt onder de Jacobijnen van de “Manège”, met zeer vooruitstrevende ideeën. Het hoeft ons niet te verbazen, dat hij ten tijde van het consulaat naast de onherleidbare tegenstanders van het regime werd geplaatst. Hij koestert een hardnekkige haat tegen Bonaparte. Ook hij mengt zich in het complot van Arena en Ceracchi.</p> <p>We vinden daar natuurlijk andere companen, van minder formaat.</p> <p>Eerst is hier Dominique Demerville, oorspronkelijk uit Bigorre. Nadat hij secretaris was geweest van Barère, plaatsvervanger van de Conventie en koningsmoord, werkte deze man op de kantoren van het Comité voor Openbare Veiligheid. Ten tijde van het Opera-complot was hij werkloos en verdiende hij een karig inkomen door met anti-regeringsbiljetten te venten.</p> <p>Vervolgens zien we Diana, een andere Italiaanse vluchteling, voormalig notaris in Seccara, een stad, die hij bestuurde als gemeentelijke quaestor. Hij laat zich leiden door Ceracchi.</p> <p>De samenzweerdere ontmoetten elkaar soms in het huis van Demerville, waar prachtige tirades tegen de eerste consul werden gehouden. We moeten hem vermoeden, dat is duidelijk. Meestal ontmoeten de Tyrannenmoordenaars elkaar in een klein café, gelegen op de hoek van de Wetstraat en de Rue Louvois. Ook daar houden ze grote revolutionaire toespraken, zoals die de hele dag door de ‘montagnards’ werden gehouden. Ze moedigen elkaar aan, ze moedigen elkaar aan om actie te ondernemen.</p>
50	<p style="text-align: center;">Fouché bewaakt. Rond 15 september 1800</p> <p>Uiteraard houdt Fouché zich op de hoogte van de acties van dit kleine groepje, hij kent de vage plannen van deze handlangers. Hij wordt op de hoogte gebracht van het bestaan van dit nog steeds zeer inconsistente complot door Barère de Vieuzac, een voormalig lid van de Conventie, ex-lid van het Comité voor Openbare Veiligheid, die zichzelf momenteel verantwoordelijk acht voor het politieke deel in van de kranten geschreven onder ministeriële invloed.</p> <p>Dus deze kleine cirkel werd bekeken, bespioneerd. En omdat mensen in deze samenleving iets te luid en iets te onattent over de moord op de eerste consul spraken, vond Fouché, dat het tijd was om al deze fijne mensen in de gevangenis te zetten. De beroemde revolutionaire ‘generaal’ Rossignol en een paar obscure handlangers werden naar de Tempel gestuurd. De verhoren – niet erg grondig, dat moet worden toegegeven – leverden nauwelijks resultaat op. Fouché liet deze bende vervolgens vrij. Zoals verwacht bleven waarnemers en verklikkers hen volgen en namen zelfs deel aan het puur... verbale "werk", zoals je kunt raden, van deze onvermoeibare samenzweerdere.</p> <p>De minister bleef deze groep in de gaten houden, meer rusteloos dan daadkrachtig. Maar nu zal de affaire een paar dagen later weer de kop opsteken, buiten Fouché's toezichtskring, dit keer. Dat brengt laatstgenoemde bijna, zoals we zullen zien, in een slechte, zeer slechte positie ten opzichte van de eerste consul.</p> <p style="text-align: center;">Het verraad van kapitein Harel, de valse broer. 20 september 1800.</p>

	<p>Op 20 september 1800 kreeg oorlogscommissaris Lefèvre onverwacht bezoek van een van zijn oude kameraden, een zekere Harel, voormalig officier van de 45e demi-brigade, voorlopig kapitein "in de luwte". Een arme zaak.</p> <p>Ex-kapitein Harel bevond zich, dat is heel begrijpelijk, voortdurend in contact met de luie Jacobijnen en kletsend, zover het oog reikte, in de tavernes van de hoofdstad. De man stond bekend om zijn anti-bonapartistische gevoelens. Op een dag nam Demerville hem mee naar zijn huis, waar verschillende samenzweerders bijeen waren. Ze vleidden de kapitein, ze hadden medelijden met het lot van de goede officieren, die alsof ze dat leuk vonden, uit het leger werden verwijderd. Ten slotte werd hem een schitterend project onthuld, in dit geval ging het om het neersteken van de eerste consul bij de Opera. De samenzweerders waren met velen, succes was verzekerd. Er zou onmiddellijk een</p>
51	<p>regeringswisseling plaatsvinden, waarvan de nieuwe mannen door Demerville zelf zouden worden benoemd.</p> <p>Harel stemde ermee in de affaire mee te gaan. Kort na het eerste onderhoud belastte Demerville hem ermee vier vastberaden mannen te rekruteren, die konden helpen bij het uitvoeren van de aanval. Harel kreeg de belofte, dat hij goed betaald zou worden. Hij kreeg onmiddellijk 150 frank. De volgende dag kreeg hij nog eens 100 frank en dezelfde dag gaf Ceracchi hem nog eens 160 frank om wapens te kopen.</p> <p>Harel stelde snel zijn plan op. Als hij het goed zou doen, kreeg een grote beloning. Hij kon er niet aan twijfelen, zijn terugkeer in het leger werd toen vrijwel zeker...</p> <p>Zonder verder oponthoud presenteerde onze ex-kapitein zich daarom, zoals we eerder zeiden, aan zijn vriend Lefèvre, oorlogscommissaris, die door zijn functies voortdurend in contact stond met de mannen van de regering. Harel vertelde hem een mooi verhaal: hij had zich laten verleiden door de vijanden van het consulaire regime, hij had een formidabel geheim. Maar hij voelde wat een moedig hart hij was! Sinds hij hoorde van het tyrannenmoordenaars-project leefde hij in angst. Omdat hij het niet langer kon verdragen, kwam hij 'zijn geweten bevrijden' (?) in het bijzijn van zijn goede kameraad Lefèvre.</p> <p>Uiteraard stelde Harel voor om het dubbelspel nog een tijdje te blijven spelen. Hij zou doen alsof hij de samenzweerders hielp en als hij actie ondernam, noemde hij alle deelnemers aan het complot. De politie zou dan gewoon de moeite moeten nemen om ze te pakken te krijgen! Zoals te verwachten was, vroeg Harel om wat geld 'om het complot te voeden en te verwezenlijken'. Er was een gebrek aan contant geld in de clan van 'enragés' en het geld van de regering was werkelijk nodig om een zekere moed te ondersteunen, die enigszins begon te verzwakken.</p> <p>Zodra hij deze vreemde vertrouwelijke mededelingen had ontvangen, rende Lefèvre naar de Tuilerieën, naar Bourrienne, de privésecretaris van Bonaparte en vertelde hem hijgend wat hij zojuist had gehoord.</p> <p style="text-align: center;">Fouché's vijanden bedenken een groot complot. 20 september, begin oktober 1800</p> <p>Bij dit nieuws maakt Bourrienne een sprongetje van vreugde. Wat een unieke kans: hier wordt een Jacobijnse samenzwering (waarvan hij denkt, dat die bij Fouché onbekend was) buiten de politie om ontdekt! Zo zal Bourrienne aan de eerste consul kunnen bewijzen, dat zijn minister Fouché werkelijk onbekwaam voor zijn vak is, omdat hij niets van zijn beroep weet en in alle rust zijn vrienden de Jacobijnen de voortdurende scheppers van wanorde, laat doorgaan doorgaan.</p>
52	<p>Het moet gezegd worden dat Bourrienne op dat moment nog niet 'in loondienst van Fouché' was. Even later ontdekte Bourrienne, terwijl hij door de geheime papieren van de consul bladerde, dat Fouché 100.000 frank per maand uitgaf om de veiligheid van</p>

	<p>Bonaparte te verzekeren. Omdat hij onder allen omkoopbaar was (op een dag zal de eerste consul bovendien verplicht zijn afscheid van hem te nemen, omdat de secretaris "overdreef...), had Bourrienne toen de moed om aan Fouché voor te stellen hem dagelijks op de hoogte te stellen van de procedures, bezoeken en reizen van het regeringshoofd, voor het bescheiden bedrag van 25.000 frank per maand. Bourrienne benadrukte dus dat de minister van politie 900.000 frank per jaar zou besparen. Het was echt goed berekend. Fouché zorgde ervoor dit aanbod niet af te wijzen. Wat hem er geenszins van weerhield zijn hele bewakingssysteem perfect georganiseerd te houden.</p> <p>Maar op het moment dat ons dat zorgen baart, is Bourrienne verre van de man van Fouché, maar maakt hij deel uit van de clan, die de minister van politie met hardnekkige haat achtervolgt. Talleyrand staat aan het hoofd van deze clan (groep), waarin ook Lucien Bonaparte, minister van Binnenlandse Zaken, een belangrijke rol speelt. Onze pseudo-politieagenten besluiten daarom Harel te subsidiëren. Hij krijgt de opdracht om deel te nemen aan het complot en zo zullen ze dag na dag de evolutie van de Jacobijnse samenzwering volgen.</p> <p>Zonder verder uitstel wordt Bonaparte van de affaire op de hoogte gebracht. Men dramatisert het verhaal naar believen. Ze tonen aan, demonstreren aan de eerste consul, dat Fouché nog steeds doorgaat met het beschermen van zijn 'broeders en vrienden', de terroristen, de Robespierriëten, de Maratisten. De conclusie ligt voor de hand: Fouché is niet opgewassen tegen zijn taak. De vijanden van de minister hopen dat hij zijn portefeuille kwijtraakt.</p> <p style="text-align: center;">Een grote woede van de eerste consul. Begin oktober 1800</p> <p>De eerste consul had er geen moeite mee zijn medewerkers de schuld te geven. We zien ook dat hij gretig deze kans aangrijpt om aan Fouché te bewijzen, dat hij beter wist hoe hij de politie moest controleren dan hij. Daartoe werd de minister naar de Tuilerieën ontboden, waar Bonaparte hem een van die scènes gaf, waarvan hij het geheim kende. Tijdens een vreselijke woede, misschien gesimuleerd, hij wist heel goed hoe hij dit soort komedie moest spelen, de generaal gaf zich over aan een extravagante 'uitval' tegen de Jacobijnen en hij "onthuld" (!) aan Fouché het hele mechanisme van de beroemde</p>
53	<p>lopende samenzwering. Met zijn onverstoorbare flegma trotseerde de politieagent de storm, geen spier in zijn gezicht vertrekt. Maar geconfronteerd met de vermeende ontdekkingen van Bonaparte haaldt de minister minachtend zijn schouders op.</p> <p>Allereerst benadrukte hij dat als Harel, de aanklager, niet gedreven was door een smerige interesse, hij hem, hoofd van de officiële politie, zou hebben aangesproken, die verantwoordelijk is voor het garanderen van het hoofd van de regering tegen elk georganiseerd complot.</p> <p>Vervolgens beseft Fouché dat er duidelijk een vaag, heel vaag plan voor een aanval is.</p> <p>Dan voegde hij eraan toe, zijn woorden overwegend, dat hij al heel lang van het complot op de hoogte is. Hij volgt de zaak van zeer nabij. Bovendien, zo bevestigt hij, hebben deze gekken geen middelen, ze houden zichzelf voor de gek over hun mogelijkheden. Ze worden op de voet gevolgd en bespioneerd door agenten van het ministerie. Bovendien, zo voegt deze oude vos Fouché eraan toe, staat het hem vrij om onmiddellijk het bewijs te leveren van het toezicht, dat door zijn agenten wordt uitgeoefend op de deelnemers aan het complot. Het enige wat we moeten doen, is Barère-Vieuzac te vragen wie alle die deelnemers aan het vermeende complot zijn.</p> <p>Onmiddellijke verandering van stemming bij de eerste consul. Woedend omdat hij ten opzichte van zijn minister in een slechte positie is gebracht door de onhandige manoeuvres</p>

	<p>van Bourrienne en Talleyrand, zal hij zo goed als hij kan proberen uit deze impasse te komen. ‘Welnu’, hij roept, ‘laaa hem [Barère] roepen, laat hem zijn verklaring afleggen aan generaal Lannes [die aan het hoofd staat van de paleispolitie], die al met deze zaak in aanraking is gekomen en met wie u zult overleggen!’ Fouché maakt een buiging. Hij heeft het spel gewonnen.</p> <p style="text-align: center;">Compleet belachelijk!</p> <p>Blijkbaar ging Bourrienne, de amateurpolitieagent, iets te snel. We weten al, dat hij Harel carte blanche gaf. Op bevel van de eerste consul betaalde hij zelfs geld aan de samenzweerder. Sterker nog, dankzij de zorg van een wapensmid, die discreet is gewaarschuwd door de secretaris van de consul, is Harel nu uitgerust met pistolen.</p> <p>Het standpunt is als volgt: terwijl de minister van politie er als algemene regel naar streeft onruststokers, die graag aanvallen willen plegen, te ontmoedigen, hetzij door dwingend advies, hetzij door preventieve arrestaties, bewapent de politie van de Eerste Consul de samenzweerders en via een agent provocateur (Harel), dwingt ze hen tot actie. Het is nu onmogelijk om deze zaak te stoppen, die op een zeer ondoordachte manier opnieuw op gang is gebracht door de mannen van de Tuilerieën, door de vrienden van de eerste consul. In werkelijkheid had men niet dwazer kunnen handelen.</p>
54	<p>Fouché (hij vertrouwt het ons toe in zijn “Mémoires”) doorzit onmiddellijk het plan van Bonaparte: ‘aan een schaduw geef een lichaam, doe alsof je in groot gevaar verkeert.’</p> <p>In een particuliere raad, waar de minister van politie, de grote triomfant van de zaak, wordt bij geroepen, spreekt Bonaparte met hartstocht over de gevaren, die hem omringen, die hem bedreigen van de kant van de ‘demagogen’ en de ‘anarchisten’ (hij gebruikt deze woorden graag). Na dit exordium, bedoeld om zijn gezicht te redden, wordt besloten, dat Harel de hem toegewezen rol zal blijven spelen. Aangezien zijn partners hem eerder hebben gevraagd vier mannen te leveren om de eerste consul te vermoorden, zullen deze zogenaamde moordenaars te zijner tijd worden aangewezen door Dubois, de prefect van politie, de minister van politie, Joseph Fouché, aanwezig op deze bijeenkomst. nadat hij de wens heeft geuit om zoveel mogelijk buiten dit belachelijke verhaal te blijven.</p> <p>Kortom, de leden van deze raad onder voorzitterschap van de eerste consul zijn goed geïnformeerd. Op de avond van 10 oktober, in de Operazaal, waar “Les Horaces” zal worden opgevoerd, wordt Harel, een verrader verkocht aan de politie, begeleid door vier Argousins, vermomd als uitzinnige Jacobijnen, gewapend met pistolen, betaald door de regeringsraad, moeten doen alsof ze een handje helpen aan de samenzweerders, die hebben gezworen tijdens de voorstelling generaal Bonaparte, het idool van Frankrijk, neer te steken. De echte samenzweerders, goed bekend bij Harel, zullen dus op heterdaad worden gearresteerd.</p> <p>We zijn het er allemaal over eens dat dit kinderlijk romantisch is. Fouché grijnst opzichtig. Er broeit daar iets.</p> <p style="text-align: center;">Een onverwachte samenwerking tussen samenzweerders en politie.</p> <p>Iedereen is het dus volledig eens: de echte samenzweerders, de spionnen van de politie, de regering, de prefect van politie, de minister van Algemene Politie en de eerste consul zelf. Nooit eerder in de geschiedenis van samenzweringen was er zo’n ontroerende eensgezindheid. Het is natuurlijk voor 10 oktober, in de Opera.</p> <p>De messen worden geslepen.</p> <p>7 oktober 1800. Fouché, die niet bang is om, indien nodig, dit prachtige complot van de Tuilerieën te verstoren, arresteert twee gevaarlijke misdadigers, die hij net als wij goed</p>

	<p>kent: Gombaut-Lachaise en Desforges. De minister heeft ze liever in de Tempel dan in de straten van Parijs.</p> <p>7 oktober nog eens. Harel kondigt aan Demerville aan: 'Ik ben er klaar voor, ik zal</p>
55	<p>betrouwbare mannen hebben!' Natuurlijk is dat een beetje overdreven... Demerville zegt: 'Nou goed, afgesproken op de 10e, in de Opera! Bonaparte komt naar de eerste uitvoering van "Horaces". Laten we niet falen, samen met onze vrienden... Vernietig de tiran!' En Demerville rent naar Arena, naar Ceracchi, om het sensationele nieuws aan hen over te brengen. Op hun beurt waarschuwen ze Diana en Topino-Lebrun.</p> <p>9 oktober 1800. De hele kliek is vervuld van enthousiasme. Volgens hen hebben de samenzweersers alle ontslagen soldaten, buitenlandse vluchtelingen, veel jonge mensen, de inwoners van Parijs en zelfs de heer Fouché, minister van politie, bij zich.</p> <p>10 oktober in de ochtend. Harel verschijnt op het bureau van Fouché. Minachtend weigert Fouché hem te ontvangen en stuurt hem terug naar de rue de Jerusalem, naar het hoofdbureau van politie, naar de diensten van prefect Dubois. Het is aan deze hoge functionaris om de vier politieagenten te leveren, die voorbestemd zijn om de rol van tirannenmoordenaars de Jacobijnen te spelen, en die zullen doen alsof ze de samenzweersers een handje helpen. Diezelfde dag betaalde Demerville 250 frank aan Harel, die aldus van beide kanten ontvangt ... Demerville verontschuldigt zich, omdat hij hem niet meer kan geven, omdat, zo legt hij uit, niemand bij de Schatkist de rekening ervoor beschikbaar heeft. Maar het is slechts uitstel. Hij belooft hem plechtig dat hij hem spoedig de 60.000 frank zal geven (waarvan hij in werkelijkheid geen enkele cent heeft) als beloning voor zijn kostbare hulp. Als we ons in een samenzwering zouden bevinden die niet door de consulaire regering is bedacht en gesubsidieerd, zou het verhaal hier waarschijnlijk eindigen. Geen geld, geen Zwitserland, geen aanval. Gelukkig werkt Harel niet voor de Jacobijnen, hij handelt voor zichzelf, hij weet dat hij ruimschoots beloond zal worden door de Tuilerieën. Dus, als een grote heer, accepteert hij dat zonder verder oponthoud... na het werk wordt betaald. Demerville en Arena moeten denken te maken te hebben met een echte 'broer en vriend.'</p> <p>Bovendien legt Demerville de laatste hand aan de details. De tyrannenmoordenaars moeten in feite onmiddellijk na de verdwijning van de despoot naar het Arsenaal gaan. Ze zullen zo snel mogelijk de veertig tot zestig kanonnen in beslag nemen, die in Vincennes zijn opgeslagen. De twee miljoen, die in de loterijkas liggen zullen genoeg zijn... voorlopig. Onmiddellijk zullen de eerste vergaderingen worden bijeengeroepen om de afzetting van de consuls af te kondigen. Binnenkort zal het miljard dat aan de dappere, hervormde soldaten is beloofd, verzekerd zijn. Didier is ongetwijfeld de burger, die ten tijde van het directoraat werd berecht onder de communistische hoofden van Babeufs aanhangers. Didier wordt aangewezen als de toekomstige burgemeester van Parijs. Alle is klaar, zoals men kant zien. Op die zeer hectische ochtend van 10 oktober koopt Harel acht pistolen en een paar geweren. Twee paar pistolen worden afgeleverd bij Demerville en Ceracchi. <u>Uitwisseling van goede praktijken: Demerville geeft Harel zes dolken</u></p>
56	<p>Vanavond is het grote moment. Dankzij de waakzame medewerking van de politie is een Jacobijnse samenzwering nog nooit zo dicht bij haar doel gekomen.</p> <p style="text-align: center;">Gebabbel, indiscreties, onvoorzichtigheid. 10 oktober 1800, in de middag</p> <p>In de middag van 10 oktober gaat Raymond de Barennes (die sommige historici hebben verward met Barère de Vieuzac, wat het verhaal onbegrijpelijk maakt), voormalig plaatsvervanger van de Raad van Vijfhonderd en tevens advocaat in Bordeaux, naar zijn neef Demerville. Hij komt naar het huis van zijn familielid om twee gratis kaartjes op te</p>

halen, die hem waren beloofd voor de avondvoorstelling in de Opera en die bij Demerville zouden worden achtergelaten. Deze laatste vraagt: ‘Ga je vanavond naar het theater? Ik raad u aan daar niet heen te gaan... Ik heb gehoord dat er problemen en onrust zouden kunnen zijn en dat de zaal wellicht omsingeld zou kunnen zijn...’

Het kost Raymond de Barennes niet veel moeite om tenslotte te concluderen, dat Demerville en zijn vrienden niets goeds van plan zijn tijdens de uitvoering van “Horaces”. Barennes verlaat het huis van zijn neef en haast zich naar zijn vriend, generaal Lannes, die de leiding heeft over de paleispolitie, die bovendien, zoals we ons herinneren, al is gewaarschuwd door de zorg van Bonaparte. Lannes zal de taak op zich nemen om de veiligheidsmaatregelen verder te versterken, hij geeft opdracht om het escorte van de eerste consul diezelfde avond te verdubbelen.

Als ze bij de Tuilerieën niet al gewaarschuwd waren, zou het onvoorzichtige gebabbel van Demerville de voortgang van de samenzwering op het laatste moment hebben tegengehouden.

Zal de eerste consul naar de “Horaces” Opera gaan?

Na de ministerraad, aan het einde van de middag van 10 oktober 1800, betreden de overige twee consuls op een teken van Bonaparte het kantoor van de generaal. Bonaparte wil hen in feite vragen of zij van mening zijn dat hij, de eerste consul, naar de Opera moet gaan, waar de anarchisten hun staatsgreep voorbereiden. Cambacérès en Lebrun zijn het erover eens, alle voorzorgsmaatregelen zijn genomen en merken ze op: niet het minste gevaar te vrezen. En het is goed dat de bewoners van Frankrijk beschikken over het

57 tastbare bewijs van de nutteloosheid van de aanvallen tegen het regeringshoofd.

Pima. Bonaparte dineert, vrij snel, zoals gewoonlijk. Over zijn kleine uniform draagt hij een geklede jas. Vervolgens neemt hij, vergezeld door Duroc en Bourrienne, zijn rijtuig naar de Opera.

Hortense Beauharnais, in het geheim gewaarschuwd door haar broer Eugène, gaat op haar beurt naar de voorstelling in het gezelschap van haar moeder Joséphine, die niets van deze enscenering af weet.

Bij de Opera. 10 november 1800, avond

De Opera, waarvan de administratieve titel destijds “Théâtre de la République” was, stond aan de rue de la Loi, voorheen Richelieu, op de huidige locatie van het Louvoisplein, vlak voor het gebouw van onze Nationale Bibliotheek. Op deze avond van 10 november 1800 zou de eerste uitvoering plaatsvinden van “Horaces”, een lyrische tragedie in drie bedrijven. Muziek van Porta, libretto van Guillard. De voorstelling wordt compleet gemaakt door het ballet van “Pygmalion”.

Er werd overeengekomen, dat Demerville in het begin niet zou verschijnen, hij zal met een cohort jongeren positie innemen onder de arcades van het nabijgelegen Palais-Royal. Hij gaat het Théâtre de la République pas binnen als de aanslag gepleegd is, het is eigenlijk moeilijk om het karakter van deze nogal vreemde tactiek te begrijpen. Ceracchi, zal zijn bijeenkomsten in principe houden in Café de l'Opéra, in het gezelschap van de samenzweerder, die de dolk in het hart van de eerste consul moet steken.

Harel van zijn kant had zijn vier mannenpistolen geladen. Hij zal op de afgesproken tijd verschijnen in Café de l'Opéra.

Dit alles is te goed georganiseerd zoals het zou moeten zijn.

	<p>In dat geval zal alles op het laatste moment uitlopen op verwarring en tegenorde. Harel arriveert bij het Operacafé, niet Ceracchi! Na een moment van wachten komt hij binnen, gevolgd door zijn moordenaars, het theater binnen. Met enige moeite slaagt hij er uiteindelijk in Ceracchi te vinden: wat een prachtige organisatie... Ceracchi presenteert vervolgens aan Harel Diana, de man, die de fatale klap moet toebrengen. Waarna Ceracchi naar buiten rent, bewegend dat hij... wapens gaat halen! Vreemd. Het lijkt erop dat samenzweerders verspreid zijn in de gangen van het theater, vooral rond de consulaire post. Ze moeten een brand maken en tijdens het tumult dat zal volgen, moet Diana in de loge van de consul binnendringen en breng de Caesar vermoorden.</p> <p>Bonaparte neemt plaats. Aan zijn zijde de consulaire (zoals de mensen zeggen) Hortense de Beauharnais. De generaal wordt omringd door zijn aides-de-camp,</p>
58	<p>Duroc, Lannes, Lemarois. Bourrienne, zijn secretaris, is er ook. Met een trotse glimlach begroet de consul het publiek, dat zijn verschijnen toejuicht.</p> <p>Ceracchi, terug in de gangen, dwaalt zenuwachtig rond en controleert alle afspraken, die gemaakt zijn. In een loge tegenover die van de eerste consul zit Diana: hij wendt zijn ogen niet af van zijn slachtoffer, hij wacht koortsachtig op het signaal dat hem tijdens het tweede bedrijf moet worden gegeven.</p> <p>Zoals men zal kunnen vermoeden, zullen de arme, duivelse samenzweerders worden opgepakt voordat ze ook maar de geringste actie ondernemen. Tijdens de eerste pauze en na een gebaar van Harel, die de politie-inspecteurs op alle tirannmoordenaars wijst, worden de mannen van het complot gegrepen, vastgebonden, geïmmobiliseerd en stevig vastgebonden zonder zelfs maar de tijd te hebben gehad om te begrijpen, wat er met hen gebeurde.</p> <p>Het publiek beseft al snel het ongebruikelijke karakter van deze agitatie. Hoewel het zich niet bewust is van de grote lijnen van de aanval, vermoedt het, dat de eerste consul zojuist door een wonder is ontsnapt! Het gelooft tenminste, dat hij in zeer ernstig gevaar verkeert. De reactie komt onmiddellijk: in de loges, op de parterre, in het amfitheater klonk een explosie van applaus. De toejuichingen stijgen als donder richting Bonaparte. De vrouwen snikken van emotie, de burgers geven het regeringshoofd een staande ovatie. Uitzinnig gejuich stroomt richting de consulaire zijde. Bonaparte, staande, groet met een glimlach. Het is duidelijk, dat Frankrijk een leider heeft, die nergens bang voor is. Zelfs Zelfs niet voor belachelijke zaken!</p> <p style="text-align: center;">Series arrestaties.</p> <p>Ceracchi en Diana, die de politie in de gaten had, worden onmiddellijk gearresteerd in de gangen van het theater. Desillusie: geen wapen bij deze twee mannen... Raar, raar. We herinneren ons dat Demerville zijn post had ingenomen... in het Palais-Royal, vrij ver van gevaar. Nadat hij heeft vernomen, dat de aanval is mislukt, zorgt hij ervoor dat hij niet naar huis terugkeert, waar de politie een inval doet, zoals in dergelijke gevallen vereist is. Een magere buit aan pistolen en zwaarden. Aan de andere kant komen de mannen van Fouché in het appartement een kleine ongewone ontmoeting tegen. Daar vinden ze een zekere Daiteg, een beeldhouwer; een zekere Lavigne, koopman en ook de vrouw Madeleine Fumey, bediende of minnares van Demerville en die ongetwijfeld deze twee functies combineerde. Consequent wordt het trio doorverwezen naar de Temple-gevangenis.</p> <p>Demerville wordt twee dagen na deze gebeurtenissen gearresteerd. Als hij op het hoofdbureau van politie ernstig werd ondervraagd, bekent hij zijn deelname aan de samenzwering. En, net zoals Ceracchi al deed, verklaart hij dat Arena zowel het hoofd</p>
59	<p>van het bedrijf als de subsidieverstrekker is. De zogenoemde Arena heeft zijn handlangers verzekerd, dat wanneer de eerste consul in het theater wordt aangevallen, hij zich met een</p>

troepenmacht van vier- tot vijfhonderd man in de buurt van de Opera zal bevinden. We mogen denken dat Arena in de eerste plaats een verstandig man is en dat hij aan de andere kant niet bang is om bij gelegenheid het aantal van zijn aanhangers te overdrijven.

Kort daarna wordt Arena bij hem thuis gearresteerd, waar een bepaalde hoeveelheid kruut, kogels en vuurstenen worden ontdekt.

Daarna is het de beurt aan Topino-Lebrun, die een goede maand onvindbaar blijft. Maar hij kan niet ontsnappen aan de klauwen van de politie.

De Arena-bende zit nu achter de tralies.

Wat een lawaai, wat een lawaai!

Laten we er geen moment aan twijfelen: door deze Opera-samenzwering te steunen, te onderbouwen en te kanaliseren was Bonaparte van plan om politiek voordeel uit de affaire te halen. Zijn verwachtingen werden niet teleurgesteld: het hele land kwam boos in opstand tegen dit ongedierte van 'terroristen', 'anarchisten', 'Jacobijnen', die Frankrijk tien jaar lang naar de ondergang hadden geleid, die nu het herstel van het land wilden verhinderen door onvermoeibaar de eerste consul, hersteller van de orde, aan te vallen.

Gedurende de maand oktober 1800 zijn we getuige van een ware bloei van lyrische, amfigurische en vaak schandalige toespraken. Felicitaties gericht aan generaal Bonaparte door de politieke vergaderingen, waarvan de presidenten, in lange draderige toespraken, het regeringshoofd hun overweldigende vreugde komen vertellen, toen ze hoorden van het fiasco van de aanval. Een lange kreet van liefde, een explosie van loyaliteit en tederheid, een publiekelijk uitgesproken verzekering van genegenheid en trouw. Dit is wat er boven komt, uit alle steden, uit alle dorpen van Frankrijk, richting eerste consul. Dit is wat generaal Bonaparte heeft verkregen (zeer vakkundig, dat moet worden toegegeven), door de politie dit belachelijke complotje van niet groot belang te laten najagen, dat zonder de ijverige en vaderlijke zorg van de regering zeker niet tot stand zou zijn gekomen.

Op 17 oktober 1800 verandert de voorstelling in de Carrousel in een persoonlijke triomf voor Bonaparte. De menigte, dichter dan ooit, stroomt naar deze militaire demonstratie, waarbij Bonaparte zowel door het volk van Parijs als door zijn eigen soldaten uitvoerig wordt toegejuicht. Lang leve! Lang leve! Moge hij leven...

60

De samenzweers worden opzettelijk vergeten in de gevangenis. Half oktober eind december 1800

Uiteindelijk is Bonaparte niet erg trots op deze affaire. Met hun ongelukkige ijver plaatsten Bourrienne en Talleyrand de eerste consul in een enigszins vervelende situatie tegenover Fouché. Minister van Algemene Politie. We begrijpen dat Bonaparte er niet zo happig op is om door omstandigheden juridische debatten te openen, waarin de onderkant van het politieplan aan het licht zou komen. De advocaten van de verdachten zouden uiteraard snel verkondigen, dat de consulaire regering het complot grotendeels heeft beraamd, ze zouden getuigen op de tribune zien, provocateurs, ter beschikking gesteld door de prefectuur, om de rol van moordenaars te spelen, ze zouden de getuigenis horen van deze Harel, die van beide kanten komt, die instructies kreeg van Dubois, de prefect van politie en van Demerville, leider van de samen-zwering. Dit alles zou je natuurlijk aan het lachen maken. Op dit punt is Fouché het volledig eens met het eerste consul. Hij weet beter dan wie dan ook dat van deze arme duivels nauwelijks iemand schuldig is.

De bende zit in de gevangenis. Laat haar daar blijven. En laten we zo min mogelijk over haar praten.

	<p style="text-align: center;">Het oordeel van de geschiedenis.</p> <p>Om de waarheid te zeggen: deze kwestie van de Opera is door historici heel verschillend beoordeeld, afhankelijk van de politieke partij, waartoe ze behoorden. Laten we proberen het duidelijk te zien.</p> <p>Auteurs, die positief tegenover de Revolutie staan en ook degenen, die Bonaparte niet in hun hart koesteren, ontkennen formeel, dat er sprake was van een samenzwering. Dit is ook de mening van Fouché: geen complot, alles is verzonnen door de politie.</p> <p>Bonapartistische schrijvers nemen het tegenovergestelde standpunt in over de stelling: de samenzwering was behoorlijk formidabel. Het binnendringen van Harel en zijn vier mannen in de gelederen van de ‘enragé’s’ (de woededen vanwege de consulaire regering) had geen ander doel dan het gevaar op het laatste moment af te wenden.</p> <p>In feite is de moraal van dit verhaal complexer. Uiteindelijk heeft dit complot inderdaad bestaan. Het is zeer waarschijnlijk, dat het niet volwassen zou zijn geworden. Maar in dit soort zaken mag je nooit ergens over zweren!</p>
61	<p>In ieder geval moet de historicus oppassen dat hij niet zegt, zoals Fouché (maar hij had daar zijn redenen voor, goede redenen), dat het complot helemaal opnieuw was bedacht door de consulaire regering. Het werd eenvoudigweg ‘vernieuwd, om een neologisme te gebruiken, dat de politieke journalisten dierbaar is. Alleen in zijn tweede deel werd hij ondersteund en geleid. De introductie van een dubbelagent (in dit geval Harel) in een samenzwering betekent geenszins, dat alles in de Tuilerieën is bedacht, van A tot Z. In dit verhaal is er genoeg belachelijks zonder dat we er meer aan kunnen toevoegen als we dat willen. En dit is helaas wat bijna altijd is gedaan, tot nu toe, bij de presentatie van de Opera-affaire.</p> <p>Laten we aan Caesar-Bonaparte teruggeven wat van Caesar is. En voor Brutus-Arena wat van Brutus is.</p> <p style="text-align: center;">Gevangenen van de Tempel.</p> <p>In de Temple-gevangenis beginnen de samenzweerdere van de Opera te hopen. Zij rekenen op de goede diensten van Fouché. Ze denken ook dat een genade op een of andere dag tussenbeide kan komen. De verschrikkelijke woede-uitbarsting van het land lijkt plotseling te zijn gekalmeerd. Iedereen lijkt het erover eens te zijn dit verhaal te vergeten.</p> <p>En toch zullen Arena, Ceracchi en twee van hun metgezellen, drie maanden na deze gebeurtenissen, na werkelijk onvoorziene omstandigheden, hun hoofd op het schavot verliezen. We zullen dit later zien, in chronologische volgorde, precies in het midden van het hoofdstuk over de helse machine, een zaak die deze keer door de royalisten is opgezet!</p>
62	<p><i>Bibliografie</i></p>
63	<p style="text-align: center;">CHEVALIER, JACOBINSE SAMENZWEEREDER EN DE EERSTE HELSE MACHINE 8 november 1800</p> <p>En nu, een maand na het mislukken van de Opera-samenzwering, breekt de affaire van de eerste helse machine los, dat is de juiste term om te gebruiken. Nog een Jacobijns complot. Maar hij kwam, deze, helemaal alleen op de wereld, zonder de pincet van de politie. Fouché neemt de volledige verantwoordelijkheid voor zijn ontdekking op zich.</p> <p>Zeker, Fouché blijft achter de schermen zijn oude vrienden zo goed mogelijk beschermen tegen de Montagnards, Maratisten, Robespierriëten en andere terroristen. Hij aarzelt niet om, indien nodig, tussenbeide te komen tussen de voormalige hardliners van de revolutie en de</p>

verschrikkelijke woede van de eerste consul. Maar op één voorwaarde: dat deze opgewonden mensen zich uitsluitend houden aan woorden, aan scheldwoorden, aan bedreigingen, in het geheim van hun bijeenkomsten, die goed in de gaten worden gehouden door de verklikkers van het ministerie. Als onze gekken helaas zouden doen alsof ze actie ondernamen, zou de nogal harde hand van de minister van politie op hen vallen, genadeloos zoals we zullen zien. van

**Na de Opera-affaire, heropleving van de Jacobijnse agitatie.
Eind oktober-begin november 1800**

De samenzwering van Arena lijkt de hele tirannicideclan ernstig uit haar apathie te hebben gewekt.

Sinds de eerste dagen van Brumaire (eind oktober - begin november 1800) is er overal een toename van... verbale activiteit in de gokholen en cabarets, die door de exclusieven worden bezocht. Politieespionnen meldden dat 'de enragé's' zorgen voor raketten en

64

en vuurwerk, die bedoeld zijn om op enige afstand te worden gelanceerd. Tot overmaat van ramp hebben ze 'Spaanse ruiters' nodig. We weten de naam van de slotenmaker, die de genoemde paarden maakt, die ze na de explosie van vuurwerk en kastanjes op straat moeten plaatsten naast het theater.

De 'demagogen' raken steeds meer geïrriteerd. Ze aarzelen niet om te bevestigen, dat ze, als de tijd daar is, zullen weten hoe ze de opstand moeten organiseren. Bovendien, zo verzekeren zij, bereidt het leger van Italië, dat in opstand is verklaard, zich voor om Milaan te verlaten om naar Parijs te marcheren en dit in drie colonnes, terwijl de departementen van het Zuiden de burgeroorlog zullen beginnen. Dit alles zal de Jacobijnen van de hoofdstad in staat stellen de grondwet van Jaar VIII te vernietigen en zonder verder uitstel zullen ze een republikeinse regering van eenentwintig leden vestigen, die de ware Republiek zal terugbrengen ... Wat de 'kleine tondu' (*letterlijk: de kleine kale, rkv*) betreft, ze zullen er niet eens meer over praten, omdat een vastberaden man onder zijn voeten een vat kruit laten barsten, een ware helse machine, die hem en zijn escorte zal hebben verpulverd.

Fouché begint zich een beetje zorgen te maken. Meestal raken deze heftige bijeenkomsten en deze grote vurige toespraken hem nauwelijks van de kant van de tirannenmoordenaars. Maar dit verhaal over het kruitvat bevalt hem niet, vooral omdat hij, althans via rapporten, heel goed weet wie de zaak leidt: een zekere Chevalier. Wat voor deze ene keer echt besloten lijkt te zijn.

Alexandre-Joachim Chevalier en zijn helse machine.

In de tijd, waar we nu mee bezig zijn is Alexandre-Joachim Chevalier een man van drieënveertig jaar oud. Hij woont in de rue (Saint) Dominique, waar hij werkt als ambachtsman, een beroep dat ideaal is voor een samenzweerder. In 1794 werkt hij bij het Comité van Openbare Veiligheid bij de kruitproductie. Daarna werkt hij in de grote artilleriewerkplaats van Meudon en voert experimenten uit met salpeter. Hij presenteert zelfs aan de Conventie een geweer van zijn uitvinding, met acht schoten. Deze eigenwijze Breton en scheikundige, die er alleen maar aan denkt om alles op te blazen, raakt, zoals het hoort op zulke momenten, betrokken bij de extremistische politiek van de clubs. Het is slecht voor hem. Na 9 Thermidor (val van Robespierre) raakte hij gecompromitteerd in de opstand van 12 Germinal. Later, in 1797, zien we hoe deze onvermoeibare pyrotechnicus een onblusbare raket uitvindt. Laten we dus niet verbaasd zijn als onze man, die steeds gepassioneerder wordt door toegepaste wetenschap, er vanaf 19 Brumaire alleen maar aan denkt een helse

	<p>machine te ontwikkelen, die in staat is zijn grootste vijand, die ze de eerste consul hebben genoemd, te verpulveren.</p>
65	<p>Chevalier is geen dromer. Hij is natuurkundige en scheikundige. En al snel bouwt hij zijn machine.</p> <p>In de kantoren van het Ministerie van Politie hebben ze al een vrij nauwkeurige beschrijving van de zaak. In dit geval is het een soort vat, waarvan wordt aangenomen, dat het gevuld is met zes tot zeven pond kruit. Verspreid in de lading liggen blijkbaar kogels en vuurwerk. Volgens de verkregen informatie zal Chevalier in de explosieve massa een geweerloop hebben geplaatst, die stevig op zijn plaats wordt gehouden. Geen voorraad, de ontsteking van het wapen zal dus in de open lucht zijn. Deze ontsteker daarom eenvoudig op het juiste moment door middel van een touwtje worden geactiveerd. De schutter kan zichzelf op deze manier tegen de explosie beschermen. Een gewerschot afgevuurd op korte afstand in een paar kilo kruit, we kunnen ons het effect voorstellen dat dat veroorzaakt...</p> <p>Het is zeker, dat het stuk moet worden vastgemaakt aan een kleine waterdragerwagen die, wanneer Bonaparte's escorte nadert, onverwachts uit een loods zal worden gehaald. De onverwachte aankomst van de kar zal voldoende zijn om de weg voor een korte tijd te blokkeren. De bemanning van de consul zal stoppen. En Chevalier zal dan aan het touwtje trekken.</p> <p>Bovendien heeft onze pyrotechnicus al behoorlijk bevredigende tests met zijn machine uitgevoerd, in die zin, dat ze nogal angstaanjagend uitpakken. In de nacht van 17 op 18 oktober 1800 gaan de leiders van het complot in het grootste geheim naar een geïsoleerd huis, genaamd "de la Gare", gelegen op braakliggende terreinen, achter de Salpêtrière. een voorbestemde plek... Naast Chevalier zijn er natuurlijk ook enkele van onze goede oude vrienden, Desforges, de onvermijdelijke Desforges; Juvenot, die voor één keer niet op weg is naar Malmaison; maar hij hoopt het apparaat daar binnenkort tot ontploffing te brengen; Didier, die wordt benoemd tot burgemeester van Parijs en die als zodanig de leiding zal nemen over het gemeentebestuur na de verdwijning van Bonaparte en ook de vrouwen van Desforges en Gombaut-Lachaise. Laten we niet vergeten hier te wijzen op de bijna onmisbare aanwezigheid van een agent van Fouché, die door iedereen in de clan van Chevalier als een knappe Jacobijn wordt beschouwd, maar die in werkelijkheid slechts een zeer objectieve spion is: dat is het ook. We vermoeden dat we alle details van deze merkwaardige ervaring aan hem te danken hebben.</p> <p>Onze pyrotechnici vragen zich af of het glas van het rijtuig van Bonaparte hem niet zal beschermen tegen de gevolgen van de explosie. Om een antwoord op deze vraag te krijgen, hebben ze ervoor gezorgd dat ze in de woestenij van Salpêtrière een stuk glas hebben geplaatst dat als getuige zal dienen. Er zijn vier samenzweerders bij op korte</p>
66	<p>afstand van de machine. De anderen, inclusief de gecamoufleerde politieagent, zullen driehonderd toises verderop schuilen in het verlaten huis. Een vreselijke ontploffing. Het huis schudt op zijn grondvesten.</p> <p>Ruim tien seconden lang wordt het verlicht alsof er een groot vuur is. Er komt buitengewoon dikke rook uit de plaats van de explosie.</p> <p>Zonder verder af te wachten vertrekken Didier en Juvenot achter de Salpêtrière langs om terug te keren naar Parijs. Desforges en Chevalier trekken zich terug in het huis. Desforges kondigt aan de "gasten" aan dat de explosie werkelijk bevredigend is. Hij rekent nu op een onfeilbare werking van de machine. Chevalier kondigt aan dat hij een nieuw ingrediënt zal toevoegen, waardoor de eerste consul op het moment van de explosie zal stikken. Maar, zo legt hij uit, het was met opzet, dat dit element vandaag, ten tijde van de test, niet werd gebruikt, omdat geen van de onderzoekers deze prachtige sessie levend zou hebben verlaten.</p>

Nu ze er zeker van zijn (tenminste, dat denken ze) Bonaparte op te blazen op de tijd en plaats, die zij kiezen, beginnen de samenzweerders in de weken, die volgen, commissies te benoemen. Ze organiseren op papier het functioneren van een voorlopige regering, ze gaan al verder met de toekenning van de hoogste gemeentelijke en ministeriële functies. Met het vertrouwen, dat hem kenmerkt, onderzoekt Desforges projecten, wijst ze af of wijzigt ze, beveelt, beslist. Zij denken dat het al gebeurd is. Er is echter in de fabels van La Fontaine het verhaal van de huid van een bepaalde beer...

**Een mooi schot.
8 november 1800**

Een geheim agent heeft zojuist alarm geslagen. Chevalier bereidt zich, zo lijkt het, op de ochtend van 8 november voor om Parijs te verlaten in het gezelschap van een paar handlangers, via de Barrière de l'Etoile. Vermoed als arme houthandelaars zullen ze de verschrikkelijke machine achter zich aan slepen, die onder de gegeven omstandigheden, een zeer onschuldig uiterlijk zal hebben. Hij zal bedekt zijn met takkenbossen... Ze zullen hem op een gemakkelijke manier op de weg naar Malmaison plaatsen door deze op het laatste moment te blokkeren met een laatste draai. Wanneer het rijtuig van de Eerste Consul in de buurt arriveert, haalt Chevalier het touwtje over, waarmee de trekker wordt bediend en alles zal ontploffen. Hij ook, ongetwijfeld. Maar hij offert zijn leven op. Op het moment, dat het apparaat ontploft, de zullen samenzweerders, gestationeerd voor en achter de plaats van de aanval, een paar bommen en een bepaald aantal stukken vuurwerk gooien. Dit alles zal een prachtig effect hebben, daar bestaat geen twijfel over.

67 De pyrotechnici leggen de laatste hand aan de machine. Fouché wordt hiervan op de hoogte gesteld. Hij besluit in actie te komen in de nacht van 7 op 8 november 1800.

Op de avond van 7 november besluit Chevalier, die zich redelijk bekeken moest voelen, niet thuis te slapen. Hij acht het veiliger om bij zijn medeplichtige, schoenmaker Veycer, in de rue des Blancs-Manteaux te gaan slapen. Zeker, de machine is bijna compleet, maar er ontbreekt nog steeds acht frank om bepaalde essentiële spullen te kopen... De hele dag loopt Veycer door de straten om dit bedrag te vinden. Als hij 's avonds terugkeert naar zijn huis, waar Chevalier op hem wacht, kondigt hij aan dat hij het nodige geld op zak heeft. Chevalier haalt opgelucht adem. Nu zou alles moeten gaan zoals gepland.

Nu, tegen het midden van de nacht, wordt de deur naar de kamer, waar de twee mannen rusten, op de tweede verdieping, opengebrouwen door een team politieagenten. De 'argousins' (*speciale agenten, rkv*) haasten zich naar Chevalier, die in de duisternis zijn wapens niet kan gebruiken. Veycer is ook geïmmobiliseerd.

In de werkplaats van hetzelfde huis aan de rue des Blancs-Manteaux ontdekken de inspecteurs op een prominente plaats het beroemde vat bedekt met hars, aan beide uiteinden omringd met ijzer en van binnen bekleed met kruit, slakken en grote spijkers. Naast de helse machine, kratten met raketten, een voorraad kruit, patronen en een hoeveelheid vuurwerk. Bovendien laten de in de bovenkamer in beslag genomen papieren geen twijfel bestaan over de moorddadige plannen van de bende.

Zonder verder oponthoud worden Chevalier en Veycer naar de Tempel gebracht.

Tegelijkertijd arresteert de politie, noodzakelijke synchronisatie, een tiental personen, die direct of indirect betrokken zijn bij de Chevalier-affaire.

Het vangen gaat snel. Het enige, dat overblijft, is om met de instructie te beginnen.

**Een verdediging die even bekwaam als nutteloos is.
7 en 8 november 1800**

Ondanks het duidelijke bewijsmateriaal, dat hem wordt getoond, ontkent Chevalier het met felle energie. Zeker, hij heeft geen moeite met het herkennen van zijn

68 verschillende spullen. Maar dit alles, zo legt hij uit, betreft een oorlogsmachine, die hij aan het ontwikkelen is. Op het moment, dat hij werd gearresteerd, bereidde hij zich voor om naar Bordeaux te gaan, waar hij van plan is zijn uitvinding aan de marine-diensten te presenteren. Wat de kastanjes betreft, die hij verzamelde in zijn werkplaats, rue des Blancs-Manteaux en rue Saint-Dominique, dit waren volgens hem slechts speciale explosieven, bedoeld om terreur te zaaien op het dek van een scheepsvijand, op het moment van de aanvaring. Gevraagd naar de reder met wie hij van plan was naar Bordeaux te gaan, kon hij geen enkele naam noemen.

Toen hij naar het braakliggende terrein achter de gebouwen van Salpêtrière wordt gebracht, geeft hij botweg toe, dat hij op deze plek de maand daarvoor een poedertest heeft uitgevoerd, maar deze ervaring had geen verband, zo verzekert hij, met de machine, die in beslag is genomen in de rue des Blancs-Manteaux.

Er valt niets van Chevalier te vernemen. Hij sluit zichzelf op in een wanhopig verdedigingssysteem, waaruit hij niet wil ontsnappen.

De andere samenzweerdere blyken net zo spraakzaam als hun leider. Zonder enige twijfel moeten we in dit slimme complot van stilte een plan zien, dat van tevoren is opgesteld voor het geval van arrestatie en ondervraging. Al deze verdachten zullen in feite volslagen onwetendheid bepleiten, zij zullen zich beperken tot hardnekkig stilzwijgen.

Chevalier wordt achtereenvolgens met deze beklagden geconfronteerd. Al deze mannen zeggen, dat ze hem niet kennen. En hij beweert ze nog nooit te hebben gezien.

In twee dagen (7 en 8 november 1800) worden de ondervragingen afgesloten.

**Fouché lijkt nauwelijks haast te hebben
om het proces tegen Chevalier te openen.**

Chevalier en al zijn vrienden worden, zoals we al zeiden, opgesloten in de Temple-gevangenis. Maar Fouché lijkt geen haast te hebben om het proces tegen de pyrotechnicus te beginnen, bovendien niet meer haast dan bij die van Arena, wiens bende nog steeds in de gevangenis zit in afwachting van het genoegen van gerechtigheid.

Omdat we het over Arena hebben, is het passend om hier een haakje te openen. Op 12 november 1800 krijgt de politie Topino-Lebrun in handen, die tot die datum aan de zoektocht was ontsnapt. Ze ondervragen hem ook, het is zijn beurt. We trekken alleen systematische ontkenningen: zeker, hij erkent het, dat heeft hij enige relaties met Arena

69 en met Ceracchi, heeft gehad, maar op puur sociaal vlak. Hij ontkent, dat hij Ceracchi, zoals laatstgenoemde beweert, heeft voorzien van twaalf dolken met dezelfde vorm en die hij zelf zou hebben gemaakt voor de samenzweerdere van de Opera. De notulen van deze aangifte worden de volgende dag naar de regeringscommissaris bij de correctionele rechtbank gestuurd. Topino-Lebrun wordt in eenzame opsluiting geplaatst in de Temple-gevangenis. En het leven gaat door.

Fouché lijkt bereid Arena's Jacobijnse affaire te laten sluimeren. Fouché lijkt de Jacobijnse affaire van Chevalier te willen vergeten. Wat heeft het voor zin om de publieke opinie opnieuw op te hitsen, waarom het land onnodig te verstoren met luidruchtige en hartstochtelijke processen? De mannen werden in het donker gezet. Als gevolg hiervan is het

	<p>leven van de eerste consul niet langer in gevaar. Voor een politiekorps dat zijn taak effectief wil uitvoeren, is stilte de meest waardevolle medewerker.</p> <p style="text-align: center;">Een grote blunder van Fouché.</p> <p>Fouché is een slimme jongen, dat weten we. En toch heeft hij zojuist, zonder het ook maar in het minst te vermoeden, een grote fout begaan. In de Tempel wordt Chevalier niet lang incognito gehouden. In de gevangenissen, maar ook tijdens de recreatie, onderhoudt hij voortdurend contact met de andere gevangenen. En onder deze laatste bevinden zich talrijke Chouan-royalisten, agenten van het Parijse comité, emigranten, die illegaal zijn teruggekeerd, verschillende agitators, enz. Voor dit nogal gemengde publiek, waar de Jacobijn vaak samenwerkt met de monarchist, spreekt Chevalier over zijn machine, gaat hij verder met het beschrijven ervan, onthult hij het mechanisme ervan, geeft hij zich over aan bepaalde vertrouwelijkheden. Hoewel deze man niet aan hun kant stond, raken de royalisten bevriend met de verschrikkelijke Jacobijnse ambachtsman en slagen ze er zeer vakkundig in technische informatie uit hem te halen. Dit alles zal op een dag misschien nuttig kunnen zijn tegen de gemeenschappelijke vijand, generaal Bonaparte.</p> <p>Als men samenzweert, als men zichzelf zonder terreur een samenzweerder kan noemen, is het altijd goed om het mechanisme te kennen van een apparaat, dat in staat is het hoofd van de regering aan stukken te scheuren. Zeer waarschijnlijk is Chevalier bovendien dubbelhartig genoeg om niet te aarzelen zijn eigen wapens aan de royalistische tegenstander te overhandigen, zolang het erom gaat de eerste consul te onderdrukken.</p> <p>Ja, een grote blunder van Fouché. Het is in feite in de Tempel, tussen de muren van de oude gevangenis, dat de royalisten leren hoe ze kunnen bouwen, hoe ze de tweede helse machine moeten bedienen, degene die wij laten we de Rue Nicaise zien ontploffen in</p>
70	<p>de nacht van 24 december 1800, bijna in de voetsporen van Bonaparte. Die avond springt de eerste consul letterlijk bijna op. En Fouché, figuurlijk. Maar we zijn er nog niet.</p>
71	<p><i>Bibliografie</i></p>
72	<p style="text-align: center;">DE ROYALISTISCHE AANVAL OP DE RUE NICAISE OF DE TWEDE HELSE MACHINE 24 december 1800</p> <p>Eindelijk een samenzwering, die tot zijn normale einde komt, eindelijk een helse machine die barst. Deze keer zal de politie de manoeuvre niet op tijd hebben verijdeld...</p> <p>Voor de duidelijkheid van de presentatie zullen we deze zaak in vier hoofdstukken verdelen:</p> <p>1° De royalisten bereiden een nieuwe staatsgreep voor. 2° De helse machine ontploft. 3° Fouché lijkt te verliezen. 4° Fouché triomfeert over zijn tegenstanders</p> <p style="text-align: center;">1. DE ROYALISTEN BEREIDEN EEN NIEUWE AANSLAG VOOR Oktober - november 1800.</p> <p>Ieder op zijn beurt. Het is nu aan de royalisten om het toneel te betreden.</p>

	<p>Hoewel de chouan Saint-Régent Bonaparte binnen een paar seconden zal missen, zal deze aanval op de rue ci-devant Saint-Nicaise, op dat moment simpelweg Nicaise, zijn plaats innemen onder de meest romantische aanvallen in de geschiedenis.</p> <p style="text-align: center;">In de Tuilerieën: een prachtige mand met krabben. november-december 1800</p> <p>Begin december 1800 presenteerde de situatie van het consulaire Frankrijk zich in een uiterst gunstig licht, zowel op het gebied van het buitenlands beleid als, ongetwijfeld ook, zij het met enig voorbehoud, op het gebied van de binnenlandse politiek van het land</p>
73	<p>Logischerwijs zouden we daarom kunnen verwachten dat we rond de grote leider een staf van ijverige arbeiders zouden aantreffen, vastbesloten om het hun aangegeven plan ten uitvoer te leggen en er alleen maar aan te denken om nuttig te werken aan het herstel van het land. Zeker, Bonaparte zal aan zijn zijde een paar mannen hebben, die vol zelfopoffering hun taak met volkomen belangeloze toewijding zullen uitvoeren. In werkelijkheid zijn deze waardevolle medewerkers niet erg talrijk. Bij de Tuilerieën treffen we, vooral op belangrijke posities, nogal wat verontrustende carrièremakers aan, enorm ambitieuze mensen. In werkelijkheid zeer goed in staat hun diensten te verlenen, maar veel te druk bezig met het intrigeren, elkaar verslinden, schande te veroorzaken, mijnen en tegenmijnen te graven onder de voeten van hun tegenstanders.</p> <p>Nu, in deze maand december 1800, lijkt het erop dat deze haaien hun wederzijdse haat en hun kleine vijandigheden proberen te vergeten en allemaal samen opstaan en een gemeenschappelijk front vormen tegen Joseph Fouché. ‘De minister van politie,’ zal Talleyrand op een dag zeggen met de glimlach, die we ons kunnen voorstellen, ‘de minister van politie is een man, die zich zeer bekommert om wat hemzelf aangaat en vervolgens om wat hem niet aangaat.’ Natuurlijk weet Fouché van veel van te veel hooggeplaatste mensen, omdat zijn agenten overal zijn gestationeerd (zelfs bij Bonaparte, zoals we al hebben opgemerkt, betaalt hij Joséphine duizend frank per dag, zodat ze hem de woorden van de meester rapporteert ...) Zijn dossiers zijn rijk aan heerlijke, indiscrete details, hij kent explosieve geheimen. Bovendien keren alle kantoren van de Tuilerieën, alle ministeriële diensten en de meeste ministers zelf zich, door omstandigheden, tegen Fouché. De vertrouwelijke rapporten, die de korpschef dagelijks naar de eerste consul stuurt, zorgen er begrijpelijkerwijs voor dat veel mensen niet kunnen slapen.</p> <p>Als gevolg hiervan besloot deze klik de val van de almachtige minister van Algemene uiPolitie te bewerkstelligen. Maar op dit moment heeft Fouché op een meesterlijke manier Lucien Bonaparte ter zijde geschoven. Het blijft niettemin waar, dat de hele Lucien-clan, de hele partij van ‘reactoren’ – Fiévée, Fontanes, Roederer, op de bres staan, altijd bereid om van de kleinste fout van de politieagent te profiteren om er een argument uit te halen. In Parijs is er ook Maurice de Talleyrand, minister van Buitenlandse Betrekkingen, ook een onverzoenlijke vijand van Fouché. Tussen deze twee ambitieuze, goddenkende mensen zal het duel, zoals je kunt raden, hecht zijn, met sprankelende wapengekletter .</p> <p>Bovendien vinden we in de directe omgeving van de eerste consul Bourrienne, zijn privésecretaris, een voormalige kameraad van de School van Brienne. Bourrienne leidt een stille, verraderlijke campagne tegen Fouché. Hij informeert de anti-Fouché-coalitie</p>
74	<p>over de verschillende reacties van de eerste consul, die, afhankelijk van de dag en de gebeurtenissen, zijn minister van politie min of meer welgezind is. Het geeft de camarilla daarom de gunstige momenten aan, waarop het zijn aanvallen effectief kan en moet lanceren.</p> <p>Hier is zelfs de prefect van politie Dubois, medewerker van Fouché, op zijn voorstel benoemd tot lid van de prefectuur en altijd hiërarchisch ondergeschikt aan de minister van</p>

Algemene Politie, die nu regelrecht naar het kamp van de tegenstander is gegaan, waar hij tegen zijn leider werkt. Proberend zijn onderzoek te misleiden, proberend hem op elk moment te misleiden. De twee ambtenaren van de officiële politie, die elkaar in de benen schieten, kunnen zich geen betreuenswaardiger situatie wensen! Maar Dubois heeft niet de status van zijn leider, meestal zullen de mijnen en tegemijnen van de prefect veranderen, we zullen de gelegenheid hebben dit bij verschillende gelegenheden waar te nemen, tot zijn verwarring.

Het is belangrijk om snel een beeld te schetsen van deze situatie. In de eerste plaats, omdat we al deze tegenstanders van Fouché vanaf eind december 1800 de strijd zullen zien aangaan ter gelegenheid van de explosie van de helse machine. Omdat het naar onze mening nodig was om de enorme werkproblemen van de minister van politie onder de aandacht te brengen, die enerzijds zeer delicate onderzoeken zal moeten uitvoeren om de daders van de aanval te ontdekken. En aan de andere kant zal hij zich genoodzaakt zien voortdurend te manoeuvreren tegen de verraderlijke coalitie van de Tuilerieën, die zijn ondergang heeft gezworen.

Georges Cadoudal hervat zijn activiteiten. Oktober 1800

De recente mislukking van het Engelse agentschap (juni 1800) deed het bloed van Georges Cadoudal kloppen en deed zijn woede herleven. Ook vonden we in oktober 1800 de royalistische leider in de heidevelden van Morbihan, aan het hoofd van zijn meest losgeslagen moordenaars en vastbesloten om de strijd deze keer tot het einde te leiden.

Het begint met een donderslag. In november 1800, om elf uur 's avonds, houden dertig chouans, gestationeerd rond Quimper, de postkoets tegen, die op weg was naar Brest. Burger Audrein, constitutioneel bisschop van het bisdom, voormalig lid van de Conventie en die als zodanig in 1793 voor de dood van koning Lodewijk XVI stemde, wordt zonder de minste zorg uit de openbare koets verwijderd. De prelaat, tegen een boom geplaatst, wordt ter plekke doodgeschoten. Daarna mag de postkoets zijn reis voortzetten. Deze strafoperatie zal niet nalaten een zekere impact te hebben in Bretagne, net als in Parijs. Als duidelijk bewijs is het doodvonnis ondertekend: 'Georges...'

Aan de andere kant informeert een politiebuletin Fouché dat Cadoudal op dit moment

75

zojuist uit Engeland een respectabel aantal vaten guinies heeft ontvangen. We moeten daarom verwachten dat de strijd binnenkort wordt hervat, niet op militair niveau, dat, zoals we weten, praktisch verlaten is, maar in ieder geval onder de dekmantel van aanvallen en samenzweringen.

Georges' agenten in Parijs. november-december 1800

De handlangers van de chouannerie stromen steeds talrijker naar Parijs en volgen verschillende, goed gecamoufleerde routes. Eenmaal in de grote stad verstoppen ze zich in huizen van vrienden. Ze denken dat ze veilig zijn, omdat ze zichzelf een valse naam hebben gegeven en elke avond van woonplek veranderen, waarbij ze ervoor zorgen geen enkel spoor van hun tocht achter te laten. Wat de bloedhonden van de politie op geen enkele manier verhindert hen zorgvuldig te volgen. Voorlopig zorgt Fouché ervoor geen bevelen te geven... Goed geïnformeerd door zijn spionnen, waarnemers, verraders en dubbelagenten, kent hij de aankopen, die de royalistische bende heeft gedaan: pistolen, geweren, degenen, dolken, witte kokardes. Hij is op de hoogte van de dienstnemingen in de Vendée. De slimme kerel vermijdt het uitvoeren van individuele arrestaties, wat tot gevolg zou hebben, dat de

	<p>tegenstander gewaarschuwd zou worden. Het is duidelijk handiger om de acties van de samenzweerders te controleren en individuen te volgen voordat het grote sleepnet wordt gelanceerd.</p> <p style="text-align: center;">Samenstelling van het Parijse team voorbestemd voor de grote aanslag. 4 november - 2 december 1800</p> <p>Dit angstaanjagende karakter van Fouché houdt verbazingwekkende verslagen bij: hij neemt dag na dag nota van de aankomst in Parijs van de agenten van Georges, hij kent hun namen, hun onderkomen. Hij is zich bewust van de exacte functies, die hen in de grote zaak zijn toebedeeld, hij is op de hoogte van het geheime advies van de samenzweerders. Laten we afgaan op deze kalender, waarop de minister van politie de data en de feiten noteerde.</p> <p>4 november 1800. De diensten van Fouché worden op de hoogte gebracht van de aankomst in Parijs van Joyau, bekend als d'Assas, een vastberaden chouan. Het zal inderdaad, zoals we zo meteen zullen zien, een belangrijke rol spelen bij de voorbereiding van de helse machine.</p> <p>8 november 1800. Aankomst in Parijs vanuit La Haye Saint-Hilaire, genaamd Raoul. Hij ook, net als de zijn metgezellen, komt uit Bretagne. Ook hij zal zeer serieus</p>
76	<p>betrokken worden bij de Rue Nicaise-affaire.</p> <p>11 november 1800. Het was Limoëlan's beurt om op de avond van die dag het gezelschap van de Parijse samenzweerders te verzamelen.</p> <p>26 november 1800. Limoëlan kondigt aan zijn medewerkers aan dat Mercier-la-Vendée, een chouan, die bekend staat om zijn ontombare moed, zich binnenkort bij hen moet voegen, met nauwkeurige richtlijnen van Georges. Op het laatste moment zal Cadoudal het bevel geven. In plaats van Mercier zal een zekere Saint-Régent, hoofd van de chouans van Ille-et-Vilaine, worden aangewezen om naar Parijs te komen. Hij verhuist naar het Vauban-hotel.</p> <p>Ten slotte zien we op 2 december 1800, in plaats van de door Londen aangekondigde markies de Rivière, de onvermijdelijke Hyde de Neuville in Parijs aankomen. Uitgerust met nieuwe instructies neemt de voormalige directeur van het Parijse comité onmiddellijk contact op met de Bretons, die in de hoofdstad zijn geïnstalleerd met de bedoeling snel de hoofdlijnen van het complot uit te tekenen.</p> <p>De staf van de royalisten in Parijs is voorlopig als volgt samengesteld: Aan het hoofd van de organisatie staat Hyde de Neuville. Maar we begrijpen niet echt waarom, hij zal snel verdwijnen. In ieder geval lijkt hij niet erg actief te hebben deelgenomen aan de zaak van de helse machine.</p> <p>De echte actoren in de samenzwering zijn Limoëlan en Saint-Régent. We zullen ze voortdurend in de voorhoede aantreffen, omringd door een paar vastberaden mannen. We hebben er belang bij deze karakters te kennen, althans kort. Omdat ze voor ons zullen werken met een enigszins verbazingwekkende durf en kalmte.</p> <p>Joseph Picot van Limoëlan. Zijn samenzweerderige naam is Beaumont. Tweeëndertig jaar oud. Hoogte vijf voet twee inch (één meter zeventig). Lichte ogen, blond haar, snit 'à la Titus' (het is de nieuwste modetrend). Lange, licht gebogen neus. Slank, elegant, goede manieren, goed verzorgd. Tien jaar lang vocht hij veldslagen in de gelederen van de chouannerie. Vervolgens profiteerde hij van de wapenstilstand, die Bonaparte aan de rebellen in het Westen had verleend en vestigde zich in Parijs.</p> <p>Robinet de Saint-Régent, bekend als Pierrot. Voormalig marineofficier, en een van de</p>
77	<p>luitenants van Georges Cadoudal. Drieëndertig jaar oud. Hoogte: vier voet twaalf inch, of één meter negenendertig. Een kleine man, zoals je kunt zien. Maar het postuur doet er niet toe. Pierrot is een echte waaghals, niets intimideert hem, niets doet hem snel terugdeinzen, sterker nog, we gaan hem aan het werk zien.</p>

	<p>Hij heeft er nooit mee ingestemd zijn wapens neer te leggen, daar zal hij nooit afstand doen vanwege consulaire regering.</p> <p>Saint-Régent, zo gevreesd door de ‘bleus’ ten tijde van de Chouan-oorlog, wordt daarom door George naar Parijs gestuurd. Dit is, zoals we kunnen raden, een serieuze zaak, waarbij er beweging zal zijn. De politie is gewaarschuwd door de dubbelagenten en staat op haar hoede.</p> <p>Op streng bevel van deze twee onverstoorbare leiders zijn er verschillende handlangers, die in het volgende verhaal missies van een zeker belang op zich zullen nemen.</p> <p>We hebben daar, als tweede bevelhebber van Limoëlan, Aimé Joyau, bekend als d'Assas, een jonge man van zesentwintig jaar oud, die tijdens de Westerse Oorlog in de royalistische gelederen vocht.</p> <p>La Haye Saint-Hilaire, nog een luitenant van Limoëlan. Zijn nom de guerre is Raoul. Landeigenaar in de buurt van Fougères. In royalistische kringen beschouwd als een groot risico, die zichzelf met onverschrokkenheid in de gevaarlijkste avonturen stort. Onvermoeibaar bovendien: ‘zo vaak chouan als er chouanries waren’.</p> <p>Ook hier ontdekken we een zekere Sint-Victor, geboren in Epinal. Toen hij in Bretagne en Normandië vocht, werd de Vogeës enorm gewaardeerd door Georges en Frotté.</p> <p>Laten we niet vergeten ook de aanwezigheid op te merken van François Carbon, bekend als Petit-François, de bediende van Limoëlan. Even later zal hij de zeer onaangename rol van de ‘verrader’ spelen. Hij is een Parijzenaar, ‘geboren in Saint-Sulpice, Faubourg Saint-Germain’. Op dit punt in ons verhaal is hij drieënveertig jaar oud. Grootte anderhalve meter, zes voet. Heldere ogen, een platte neus, blonde baard, het voorhoofd gemarkeerd door een prachtig litteken. Na verloop van tijd vaart hij aan boord van verschillende oorlogsschepen. Vervolgens werkt hij op de Bretonse heide als veldchirurg. Daarna sluit hij zich aan bij de chouan-bendes, hij vecht onder het bevel van Châteauneuf, bekend als Achille Le Blond, van wie hij dan de factotum wordt. Hij wordt verschillende keren gearresteerd, zoals het hoort, maar slaagt er telkens in om wegens gebrek aan bewijs vrijgelaten te worden. Ten tijde van de pacificatie van Bretagne legt hij tijdelijk de wapens neer. Maar in november 1800 vroeg Georges Cadoudal, die een betrouwbare agent nodig had, hem om een missie op zich te nemen: om de eerste consul te doden zijn</p>
78	<p>er wapens nodig. Het is Carbon, die deze wapens in Parijs zal introduceren, hij zal ze door de zwaarbewaakte barrières van de hoofdstad smokkelen en ze in rollen canvas verbergen.</p> <p>Dit zijn onze mannen.</p> <p style="text-align: center;">De aanval november 1800: een mislukte aangelegenheid... voor de samenzweerders... en voor de politie.</p> <p>Net van boord gegaan vanuit Londen gaat Hyde de Neuville, opnieuw als een Parijzenaar, naar het Hôtel des Deux-Ponts, waar hij zijn commandopost vestigde. Er worden onmiddellijk bijeenkomsten georganiseerd waar Hyde, Saint-Régent en Limoëlan elkaar ontmoeten. Op 2 december 1800 dezelfde dag van de aankomst van Neuville, bestuderen de samenzweerders, die zich vervolgens in Saint-Régent hebben verzameld, de manier om ‘de eerste consul kwijt te raken’. Er wordt besloten dat burger Bonaparte in het theater zal worden doodgeschoten met behulp van een luchtgeweer. Ze zullen op hem schieten, terwijl ze zichzelf op de grond of in een kist positioneren. Zodra de klap is uitgevoerd, zullen in het rumoer, dat onder dergelijke omstandigheden zeker zal ontstaan, de wapens ter plekke worden achtergelaten en zullen de daders zich op een volkomen natuurlijke manier onder de menigte mengen...</p>

	<p>Om dit prachtige project tot een goed einde te brengen, kopen Limoëlan, Saint-Régent en Joyau elk wapens ter waarde van vijftig louis van Boivin, de uitstekende wapensmid, die een winkel heeft in de rue d'Assas. Daarna gaan de drie handlangers naar het Bois de Boulogne om pistolen en geweren uit te proberen.</p> <p>6 december 1800, nieuwe bijeenkomst van de samenzweerders om de laatste details vóór de aanval af te ronden. Het is duidelijk, dat de dood van de eerste consul binnen korte tijd verzekerd lijkt.</p> <p>We weten al dat de politie verschillende geheime agenten in deze omgeving heeft geïntroduceerd, wat terecht zorgwekkend is. Als gevolg hiervan worden de prefectuur en het ministerie regelmatig op de hoogte gehouden van de voortgang van de zaak.</p> <p>Deze regeringsspionnen krijgen het moeilijk als de chouans – die ook over een tegenpolitie beschikken – erin slagen hen te ontmaskeren. Dit is in dit geval wat er gebeurt met Mathieu, een van de mannen van Limoëlan, die voorheen de oorlogscommissaris van George was geweest. Op een mooie dag zijn onze royalistische samenzweerders er zeker van dat Mathieu hun geheimen in ruil voor geld aan de mannen van Fouché overhandigt. Wat later besluiten ze de dader uit te nodigen voor een</p>
79	<p>kleine wandeling in de buurt van Versailles, tenzij het naar het Bois de Boulogne was, waar we hem op de juiste manier zouden ‘escoffieëren’. Zo gezegd zo gedaan.</p> <p>Hyde en zijn metgezellen verwijderden echter niet alle ongewenste personen uit hun kring. Zo wordt politieagent Desgrées, verantwoordelijk voor het meedoen aan de samenzwering, hartelijk verwelkomd door de chouans, die opgetogen zijn over deze rekrut. Via Desgrées, die een voorbeeldige voorzichtigheid in acht neemt, blijft de politie op de hoogte van alle beslissingen van de samenzweerders. Fouché wacht nog even, om een haviksaanval te lanceren, waaraan deze keer niemand zal ontsnappen. Althans, dat hoopt hij...</p> <p>Per ongeluk maakt een dubbelagent op december 1800 de onvergeeflijke fout om 's middags het politieministerie, rue des Saints-Pères, binnen te gaan. De verrader moet zich er echter niet van bewust zijn geweest, dat de ingang van het gebouw nauwlettend in de gaten wordt gehouden door royalistische waarnemers. De spion wordt daarom onverwijd gerapporteerd aan de staf van Chouan. De zaak verloopt soepel, de politie-informant keert nietsvermoedend terug naar de kring van de samenzweerders en wordt onmiddellijk ontvoerd en... ‘geliquideerd.’ We weten niet waar of hoe de affaire plaatsvond, maar de standrechtelijke executie laat geen twijfel bestaan.</p> <p>Plotseling ontstaat er commotie aan beide zijden van de barricade. Onder de royalisten haasten mensen zich om van huis te veranderen, iedereen gaat ondergronds, ze gaan zo min mogelijk de deur uit. Rue des Saints-Pères, bij Fouché, en rue de Jerusalem, bij Dubois, besluiten ze opdracht te geven om... Te laat! De Argousins keren met lege handen terug, de samenzweerders hebben zich in nieuwe schuilplaatsen verzameld, waarvan de politie deze keer geen weet heeft. De royalisten, wier activiteiten Fouché tot nu toe nauwlettend in de gaten had gehouden, zijn nu als door een luik verdwenen.</p> <p>Sommige historici noemen deze affaire pompeus ‘de samenzwering van Frimaire (jaar IX). In werkelijkheid is het een simpele episode in het gevaarlijke spel, dat de politie speelt tegen de agenten van de Bourbons. De valse manoeuvre van de spion van het ministerie zal alleen maar resulteren in het uitstellen van de tijdstip voor de aanval. In feite blijven alle mannen van George, vakkundig gecamoufleerd, in de hoofdstad, vastbeslotener dan ooit om de eerste consul te vermoorden. De lont wordt, zoals we zojuist hebben opgemerkt, doorgebrand op 6 december 1800. Nu, de dag vóór die dag, dus op 5 december, heeft Saint-Régent een brief van Georges ontvangen, waarin hij de Parijse samenzweerders oproept al het mogelijke te doen voor de grote zaak.</p>

80	<p>Het was dan dat Saint-Régent, gevolgd door Limoëlan, zijn plannen verandert. De twee chouans besluiten burger Bonaparte zo snel mogelijk op te blazen met behulp van een helse machine, die is vernieuwd ten opzichte van die van de Jacobijnse Chevalier.</p> <p>Fouché en Dubois verliezen dus alle sporen van de royalisten, die in de hoofdstad actief zijn. Ze zijn zich totaal niet bewust van wat de samenzweerders nu van plan zijn. Dit verklaart voor ons, waarom het Ministerie van Algemene Politie en het politiebureau zullen toestaan, dat het vreselijke complot dat wordt voorbereid deze keer werkelijkheid wordt.</p> <p style="text-align: center;">II. DE EXPLOSIE VAN DE HELSE MACHINE. 24 december 1800</p> <p>De drie daders van deze angstaanjagende aanval zijn chouans van de gevaarlijkste soort. Wij kennen ze al. Ze hebben namen: Saint-Régent, Limoëlan, Carbon. We staan aan de vooravond van de ‘essentiële klap’, zoals ze zeggen in de gecodeerde correspondentie en nog steeds zeer actief, die wordt uitgewisseld tussen Parijs en de commissie aan de overkant van het Kanaal.</p> <p style="text-align: center;">Een ongewoon rijtuig in de straten van Parijs.</p> <p>Op 17 december 1800 kopen Saint-Régent en Limoëlan via hun dienaar Carbon een kar en een kleine merrie van de zaadhandelaar Lambelle, rue Meslée. Alles wordt betaald, 200 frank. Gekleed in blouses en overjassen, aldus gecamoufleerd als kermiskooplieden, leidden de drie mannen hun team vervolgens naar de rue du Mont-Blanc. Daar, bij een kuiper, genaamd Barroux, vragen ze om een middelgroot vat te installeren op het chassis van hun voertuig (een vat uit de Mâcon, zou de kuiper later specificeren), dat ze eerst hebben bekleed met tien kleine ijzeren vaten bekleed met houten hoepels.</p> <p>We benadrukken dat Fouché, ooit zo goed op de hoogte van het reilen en zeilen van de bende in Saint-Régent, nu zijn sporen heeft verloren: het bewijs is, dat hij niets weet van deze nogal zorgwekkende voorbereidingen.</p> <p>Op 24 december 1800 spant Carbon het paard in. Kar en ton worden door het trio naar de poort van Saint-Denis gevoerd, waar twee mannen wachten (wiens identiteit altijd verborgen is gehouden). Het vat komt van de kar. Waar brengen we het naartoe? Mysterie... Hoe dan ook, een half uur later wordt het vat - nu gevuld met kruit - teruggebracht naar de poort van Saint-Denis. drie samenzweerders Saint-Régent,</p>
81	<p>Limoëlan, Carbon geholpen door de twee vreemdelingen, hebben grote moeite om de machine op de kar te laden. Onmiddellijk glippen de twee vreemden discreet weg...</p> <p>Waarna, heel langzaam, zonder zich ook maar in het minst te verbergen (dat is tenslotte misschien wel de beste tactiek!), langzaam, door de straten van Neuve-Egalité (voorheen Chartres), Croix-des-Petits-Champs, Honoré en Malta wordt gereden. Hier neemt het vat nu haar post in de Rue Nicaise in, waar aan het eind van de dag het escorte van de Eerste Consul moet passeren. Die avond zal Bonaparte namelijk een optreden bijwonen in de Opera, die nu de naam draagt van het Théâtre de la République. Het gebouw in kwestie staat op de huidige locatie van ons Louvoisplein, tegenover de Nationale Bibliotheek. Het is daar, dat Arena en Ceracchi, zoals we ons herinneren, eerder hadden besloten de eerste consul te vermoorden.</p> <p>In dit geval was het vat gevuld met kruit, kogels, vuurwerk en kastanjes. De explosieve lading is sterker dan wat Chevalier voor zijn machine had gepland. In feite verschilt het nauwelijks van dat van de Jacobijnse ambachtsman. Toen de justitie even later het mechanisme van de machine bestudeerde, moest Fouché toegeven, dat de royalisten op de hoogte waren van de uitvinding van Chevalier, nu in de Tempel.</p>

	<p>De nacht is gevallen. De straat is, zoals alle Parijse wegen, erg slecht verlicht. Het is erg donker. Er begint een lichte regen te vallen.</p> <p>Aangekomen in de rue Nicaise, vlakbij het Longueville-hotel, hielden de drie mannen de kar tegen. Alsof ze de balans van de lading willen controleren, tillen ze het zeildoek op. In werkelijkheid plaatsen ze dan de tondellont, waarvan het ene uiteinde in de explosieve massa steekt en het andere uiteinde binnen het bereik van de hand van Saint-Régent hangt, die verantwoordelijk is voor het aansteken van het lont op het moment dat dit geschikt is. Het is zes uur, in hun ongeduld om de ontmoeting met burger Bonaparte niet te missen, vinden ze het iets te vroeg.</p> <p>De tondellont, waarvan Saint-Régent de verbrandingssnelheid eerder heeft gemeten, moet na ontsteking vijf tot zes seconden nodig hebben om de kruitmassa te bereiken. Het is dus een kwestie van aan de aansteker slaan op het moment dat het rijtuig van Bonaparte uit de Rue du Carrousel tevoorschijn komt. Binnen een paar seconden arriveren de paarden van het consulaire rijtuig ter hoogte van de machine. De berekening moet, zoals we begrijpen, zeer nauwkeurig worden uitgevoerd om het gewenste resultaat te verkrijgen.</p> <p>Het lijkt erop, dat op dat moment de bediende Carbon naar huis werd gestuurd. Twee man zijn in feite voldoende om de aanslag succesvol uit te voeren. Limoëlan zal zich op de hoek van de rue Nicaise en de rue du Carrousel positioneren. Zodra Bonaparte's rijtuig</p>
82	<p>de hoek om komt, zal hij het afgesproken teken aan Saint-Régent geven en Saint-Régent zal dan de lont aansteken.</p> <p>Volgens het afgesproken plan wordt de kar dwars over de baan geplaatst, zodat deze het rijtuig hindert. Voor meer veiligheid en met het meest weezinwekkende machiavellisme merkt Saint-Régent een veertienjarig meisje op, dat op dat moment de straat oversteekt. Het is de kleine Pensol, wiens moeder broodjes verkoopt in de rue du Bac. Hij roept haartoe, biedt haar twaalf sous aan om het hoofdstel van het paard vast te houden - voor een moment, zegt hij tegen haar. De chouan heeft in feite berekend, dat hij, nadat hij het snoer heeft aangestoken, misschien tijd zal hebben om het einde van de straat te bereiken, waar hij relatief veilig zal zijn, zo niet tegen de commotie, dan toch tenminste tegen de explosie.</p> <p>Ze wachten, zonder nervositeit. Acht uur slaan diverse klokken. Ongetwijfeld moeten de eerste consul en zijn escorte van bereden jagers op dit moment de nabijgelegen Tuilerieën verlaten.</p> <p style="text-align: center;">Zal de Eerste Consul deze avond naar de Opera gaan?</p> <p>Voor die avond werd in het Théâtre de la République een gala-avond aangekondigd, de uitvoering van Haydns oratorium: The Creation of the World, geparodieerd (sic) en in Franse verzen gezet door de jonge burger Ségur, vertaald uit het Duits, muziek gearrangeerd (sic) door D. Steibelt. Op de poster staan de namen van bekende kunstenaars: Garat en M. Barbier-Walbonne. Daarbij een orkest, dat de partituur waardig is: tweehonderdvijftig muzikanten. En de prijs van kaartjes is verdubbeld! Het publiek koopt kaartjes. Hortense de Beauharnais, dochter van Joséphine, is een ervaren muzikliefhebber. Zij wil heel graag deze unieke voorstelling bijwonen. Bovendien staat ze zichzelf toe om op een heel bijzondere manier bij haar schoonvader, generaal Bonaparte, aan te dringen, dat hij haar die avond naar de Opera zal vergezellen, uiteraard in het gezelschap van Joséphine. Caroline Murat, zuster van de eerste consul, zal dit evenement ook graag bijwonen. Hoewel bepaalde politierapporten op elk moment de vrees voor een aanval oproepen, blijft Hortense Bonaparte lastigvallen, die uiteindelijk akkoord gaat.</p> <p>Nu, na de maaltijd, gaat Bonaparte bij het vuur zitten. Hij lijkt overweldigd door vermoeidheid. Nee, zeker, hij heeft niet zoveel zin om uit te gaan... Voor hem kijken Joséphine en vooral Hortense verdrietig. Zal hij gaan? Zal hij niet gaan? Joséphine probeert</p>

	<p>de beslissing te krijgen. ‘Je werkt te veel, Bonaparte,’ zegt ze. ‘Kom op, laten we gaan!’ Geen reactie. Bonaparte sluit zijn ogen, het lijkt alsof hij in slaap is gevallen op de bank, waarop hij half achterover lilt. Als het hem opnieuw werd gevraagd, verklaart hij dat hij moe is, dat hij thuis zal blijven. Maar deze dames, laat ze naar de show gaan! Joséphine protesteert, als hij niet gaat, gaat zij ook niet naar de Opera.....</p>
83	<p>Dus om de drievrouwenavond niet te bederven, staat Bonaparte op en geeft opdracht om het rijtuig in te spannen.</p> <p>Daar, in de Rue Nicaise, hebben de samenzweerders geen idee dat ze bijna niets zien aankomen! Onverstoorbaar houdt Saint-Régent nog steeds zijn tondelkoord in zijn hand. En op de hoek van de rue du Carrousel wacht Limoëlan op de aankomst van het escorte.</p> <p>Terwijl ze in het rijtuig stappen, begint Bonaparte ernstige kritiek te leveren op de sjaa,l die Joséphine om haar schouders draagt en die ze voor het eerst aanheeft. Joséphine bespreekt het met Caroline. Adjudant Rapp, die deze dames begeleidt, wordt verzocht in alle haast een nieuwe sjaal uit het appartement te gaan halen. Zo verliezen we een paar minuten, een paar korte minuten, die het leven van Joséphine zullen redden, zoals we zo meteen zullen zien.</p> <p>Terwijl het damesrijtuig wacht op de terugkeer van generaal Rapp, is het rijtuig van Bonaparte vertrokken. Deze duivel van een man heeft altijd haast. Laten we van nu af aan dit essentiële detail noteren, dat een grote invloed zal hebben op... de geschiedenis van Europa die avond, het rijtuig van de consul, in plaats van omringd te zijn door een piket van jagers te paard, één peloton vooruit, één peloton erachter, gewoon gevolgd worden door het escort. Ze zijn tevreden met het vooruit sturen van een ruiter, als verkenner.</p> <p>Om van de Tuileries naar het Théâtre de la République te komen, gaat de gebruikelijke route, de meest directe, via de rue Nicaise, die de rue Honoré kruist en neemt de zeer korte route van de rue du Rempart, die uitkomt in de rue van de Loi. Dit netwerk van steegjes komt grofweg overeen met de huidige locatie van het Théâtre-Français.</p> <p style="text-align: center;">Het uiteenspatten van de helse machine.</p> <p>Saint-Régent staat dus naast de machine, klaar om het tondellont aan te steken wanneer Limoëlan, gestationeerd op de kruising van de rue Nicaise en de rue du Carrousel, het afgesproken signaal geeft om te waarschuwen voor de aankomst van het consulaire rijtuig.</p> <p>Nu ziet Saint-Régent plotseling, vanaf de kant waar Bonaparte en zijn escorte zullen verschijnen, een bereden grenadier van de wacht verschijnen. Bij het zien van de grenadier denkt Saint-Régent ten onrechte dat het rijtuig van Bonaparte onmiddellijk achter hem aan rijdt. Dit is inderdaad hoe het had moeten gebeuren.</p> <p>Sterker nog, de ruiter bevindt ruim twintig meter voor het rijtuig. Omdat het genoemde rijtuig nog niet in zicht is, beweegt Limoëlan geen centimeter, hij hoeft voorlopig niet het afgesproken teken te geven.</p> <p>Saint-Régent kan de onbeweeglijkheid van Limoëlan echter niet verklaren. Voor hem</p>
84	<p>maakt de ruiter deel uit van de escorte, het rijtuig zal binnen een seconde de hoek omkomen en de Rue Nicaise binnen rijden. Er is geen twijfel mogelijk, Bonaparte is daar, heel dichtbij... Ze kunnen deze unieke kans niet voorbij laten gaan zonder langer te wachten op het teken, dat niet komt: Saint-Régent steekt de lont in brand.</p> <p>De dienstdoende ruiter, die we eerder alleen zien aankomen, galoppeert nu richting Saint-Régent. Wat betekent deze rammelkar, die de weg half blokkeert? Met een duw van zijn paard duwt de soldaat de chouan tegen de muur. Dan slaat hij met de platte kant van zijn sabel op de nek van de kleine merrie en dwingt haar een stap achteruit te doen. De weg is dus open, tussen een gestopt koetsje en het explosief, eveneens half opgeborgen, tegen de huizen. De lont brandt nog steeds...</p>

	<p>Dan verschijnt plotseling het rijtuig van Bonaparte. De koetsier, die het consulaire rijtuig bestuurt, de beroemde Caesar, zit zoals gewoonlijk tussen twee wijnentjes in. Ook zoals gewoonlijk leidt hij in een zeer snel tempo, waar de meester geen hekel aan heeft. Geconfronteerd met het explosief, dat het verkeer in zo'n smalle straat nog steeds een beetje belemmert, dwingt Caesar zijn paarden te pauzeren. Vervolgens zet hij ze aan met een zweepslag. Hierdoor springen ze vooruit en hervatten, terwijl ze over het obstakel heen vliegen, hun waanzinnige haast. De lont brandt nog steeds...</p> <p>In een drievoudige galop steekt het consulaire rijtuig de hele Rue Nicaise over zonder te stoppen. Nauwelijks heeft het via de Rue du Rempart la rue de la Loi bereikt, nauwelijks is in dit laatste steegje een vijftiental stappen gezet, als het kruitvat explodeert. Meegesleept door de luchtstroom stijgt het voertuig, gaat schuin en plaatst zichzelf op één wiel. Maar omdat het beschermd wordt door de bochten van de straten, valt het niet om. Binnen krijgt Bonaparte een vreselijke schok. Hij is in slaap gevallen zodra hij de Tuilerieën verlaat en hij droomt (hij is het zelf, die het later aan zijn goede vrienden in Sint-Helena toevertrouwt) dat hij de Tagliamento passeert, een episode van zijn Italiaanse campagne...</p> <p>De grenadiers, die, zoals we zeiden, die avond in de achterhoede rijden, voelden zich ook enkele centimeters uit hun zadel getild. Een van de laatste ruiters in de escorte wordt afgeworpen en zijn beest raakt gewond. Een paar seconden lang staat de lucht in lichterlaaie, alsof er een geiser van vuur is. In de hele buurt leek het alsof de aarde trilde. Onmiddellijk na dit oorverdovende kabaal horen ze het instorten van de muren. Tegels en de meest uiteenlopende voorwerpen vallen op straat en op de aangrenzende binnenplaatsen. Dan klinkt er een lange kreet om hulp: de gewonden schreeuwen van angst en pijn.</p> <p>Ondanks dit nogal abrupte ontwaken begrijpt Bonaparte onmiddellijk wat er aan de hand is. Zijn er gewonden onder de escorte? Antwoord negatief. Dus zonder enige emotie</p>
85	<p>te tonen beveelt hij: 'Naar de Opera!'</p> <p>We hebben Joséphine achtergelaten bij de Tuilerieën, waar het sjaalincident het vertrek enigszins vertraagt. Eindelijk zijn we begonnen. Het damesrijtuig staat nog op de Place de Carrousel las het verschrikkelijke geluid van de explosie klinkt. Naast de vrouw van Bonaparte bevinden zich, zoals we weten, Hortense de Beauharnais, zijn dochte, en ook Caroline Bonaparte, de vrouw van Murat, die de volgende maand haar eerstgeborene verwacht, Napoléon-Achille Murat. Rapp vergezelt hen. Het rijtuig zal ruw geschud worden, zoals men zich kan voorstellen. Het raam, gebroken door de explosie, valt op de inzittenden, Hortense is gewond aan de hand, maar heel licht.</p> <p>Half flauwvallend onder invloed van emoties, heeft Joséphine de kracht om uit te roepen: 'Het is tegen Bonaparte!' Bang door het vreselijke geluid en de verblindende lichtflits, die gepaard gaat met het exploderen van het vat, verstikt door de geur van kruit, die zich onmiddellijk door de buurt verspreidt, staan de paarden op, schudden de stukken hout af en komen op de buik naar beneden om zich tegen de poorten van de Tuilerieën te werpen. Caroline, die aan de kant van de Rue Nicaise een groot stuk muur ziet instorten, weet zoals gewoonlijk haar kalmte te bewaren. Ze probeert haar schoonzus gerust te stellen, die onderuitgezakt op de kussens maar blijft kreunen: 'Het is tegen Bonaparte! Het is tegen Bonaparte!' Gelukkig komt een paar ogenblikken later een bewaker van het escorte, gestuurd door de generaal, Joséphine geruststellen, dat de eerste consul veilig en wel is; hij is in zijn kleedkamer in de Opera; hij vraagt zijn vrouw dringend om niet naar het theater te komen; hij raadt haar aan om in de Tuilerieën te blijven.</p> <p>Joséphine is deze mening niet toegedaan. Nog steeds erg treurig beveelt ze de koetsier om naar het Théâtre de la République te gaan. Hoewel ze op de rand van een zenuwinzinking</p>

	<p>staat, is ze van plan haar plaats in het openbaar te hervatten, naast generaal Bonaparte, eerste consul en regeringsleider.</p> <p style="text-align: center;">Bonaparte in zijn kleedkamer in de Opera.</p> <p>De voorstelling is begonnen vóór de aankomst van Bonaparte. Het orkest heeft ongeveer twintig maten van Haydns oratorium gespeeld als de explosie klinkt. Dit formidabele geluid is bovendien overal in de hoofdstad te horen.</p> <p>Generaal Junot, die het bevel voerde over de Place de Paris, was al in de loge van de</p>
86	<p>eerste consul. Bij het geluid van de explosie springt hij op: ‘Wat betekent dat? Het is vreemd... Waarom zou het kanon op dit uur zijn afgevuurd? En dan had ik het geweten...’ Junot is behoorlijk bezorgd en besluit naar nieuws te gaan zoeken. Hij staat op het punt de loge te verlaten als de deur met geweld opengaat onder druk van de eerste consul, vóór Lannes, Lauriston, Berthier en Duroc. Op de stille vraag van Junot antwoordt Bonaparte kalm: deze boefjes wilden me opblazen! Breng mij een programma van deze avond...</p> <p>Een paar minuten later verspreidt het nieuws zich door de zaal. Die explosie, die we hoorden? Een helse machine die zojuist is ontploft, zo lijkt het, bijna onder de voeten van de eerste consul en het is een wonder, dat de generaal aan de dood ontsnapte... De toon van de gesprekken stijgt, de toeschouwers tonen toenemende nervositeit. Nu komt Joséphine, nog steeds begeleid door Hortense en Caroline, de consulaire loge binnen. Onmiddellijk staat het publiek op en toont door middel van eindeloze ovaties haar respect en genegenheid voor het regeringshoofd en zijn familie. Mevrouw Bonaparte, die zich niet langer kan beheersen, barst in tranen uit. Zoals haar man, de consul, vaak zei: “Tranen passen zo goed bij haar...” Caroline, die zichzelf altijd onder controle heeft, lijkt op een marmeren beeld. Geconfronteerd met de ononderbroken toejuichingen moest Bonaparte verschillende keren opstaan. Met een blik en een gebaar betuigt hij zijn dank. Dus applaus, vreugdekreten en stampen om de intensiteit te verdubbelen...</p> <p>Ten slotte hervat het orkest de uitvoering van het oratorium. Wij luisteren maar met één oor naar muziek. Het publiek is zo van streek, dat de dirigent het einde van de partituur niet kan bereiken. Binnenkort moet het doek naar beneden gaan. Gevolgd door leden van zijn familie en een groep officieren verlaat Bonaparte, wiens controle over zijn zenuwen geen moment heeft gewankeld, de Opera zaal.</p> <p style="text-align: center;">Laten we terugkeren naar de rue Nicaise...</p> <p>De effecten van de helse machine zijn werkelijk verschrikkelijk.</p> <p>In de lucht gevlogen, de kar met het vat met kruit. In stukken gescheurd, de merrie. Het arme meisje aan wie Saint-Régent het hoofdstel van het beest heeft gegeven, is vreselijk verminkt, het lichaam van het ongelukkige kind verkeert in een zodanige staat, dat niemand het lijk zelfs maar aan de moeder van het kind zal durven aanbieden. We vinden een van haar armen op de kroonlijst van een huis aan de overkant, de andere arm zal een paar dagen later worden ontdekt onder het puin van een ingestorte muur.</p> <p>Rue Nicaise, de gevels van een vijftiental gebouwen worden letterlijk gestript. Sommige huizen, dichtbij de plaats van de explosie, zijn gedeeltelijk ingestort.</p>
87	<p>Bij het Tuilerieën paleis, driehonderd meter verderop, worden alle tegels van de gevels met uitzicht op de Grand en Petit Carrousel verbrijzeld door de explosie.</p> <p>De straat wordt onmiddellijk overspoeld door een menigte toeschouwers. Overal vervoeren brandweerlieden en ambulancechauffeurs de gewonden en doden op brancards. Overal zijn politieagenten al begonnen met hun onderzoek.</p>

Als we ons houden aan de officiële cijfers van Le Moniteur van 14 Nivôse, zullen we uiteindelijk ongeveer tien doden en ongeveer dertig gewonden tellen.

Saint-Régent is er behoorlijk slecht aan toe.

Hoewel Saint-Régent, nadat hij de lont in brand had gestoken, zichzelf probeerde te beschermen tegen de directe gevolgen van de explosie door een naburige straat te bereiken, werd onze man met geweld tegen een deurpost geslingerd en raakte als gevolg daarvan ernstig gewond.

Op de een of andere manier slaagt hij erin om op de been te blijven. Om elke indiscrete vragen te vermijden, haast hij zich naar de ingang van het Louvre, bereikt de Pont-Royal, rolt zijn vrachtrijders vermomming op en gooit zijn kleren in de Seine. De frisse lucht op de kade heeft hem enigszins hersteld, maar hij lijdt vreselijk aan zijn ogen en oren. Bovendien loopt er bloed uit zijn neus en mond en voelt hij zich in een beangstigende staat van angst. Met grote moeite keert hij terug naar zijn gemeubileerde kamer, rue des Prouvaires, in het huis van de vrouw Leguilloux. Huis dat Limoëlan aan hem heeft afgestaan. Het is negen uur 's avonds, dus amper een half uur nadat de machine explodeerde.

Om tien uur gaat Limoëlan (die het na zo'n verhaal verstandig vindt om niet rechtstreeks naar zijn handlanger terug te keren) op zijn beurt het gebouw aan de rue des Prouvaires binnen. Hij vindt Saint-Régent liggend op zijn bed en in zeer slechte toestand. Hij vertelt hem dat de aanval is mislukt. Limoëlan heeft scherpe kritiek op de werkwijze van Saint-Régent. Ik, zei hij, ik zou het vuur hebben aangestoken met een gloeiend vuur, terwijl ik bij het vat stond! Hij gaat onmiddellijk weer naar buiten. Onderweg legt hij aan de vrouw van Leguilloux uit, dat zijn kamergenoot erg ziek is, dat hij een biechtvader gaat zoeken. De hospita, die heel goed weet wat er aan de hand is, antwoordt: 'Liever een dokter!' Zonder verder oponthoud maakt ze haar zoon wakker en stuurt hem om een gezondheidsfunctionaris te waarschuwen.

Een uur later keerde Limoëlan terug, rue des Prouvaires, in het gezelschap van zijn oom, de eerbiedwaardige jezuïet Picot de Closrivière, een priester, die opstandig was tegen de wetten van de Republiek en die met gevaar voor zijn leven, de hele revolutionaire tijd heeft doorgebracht door op occulte wijze, onder verschillende vermommingen te leven.

88

Terwijl de jezuïet luistert naar de gewonde man tijdens de biecht, arriveert dokter Collin, teruggebracht door zijn zoon Leguilloux. De arts kent bovendien de patiënt, die hij eerder voor bronchitis heeft behandeld. De gezondheidsfunctionaris raadt het hele verhaal al snel, maar hij behoort niet tot de lijn van informanten. Hij laat zijn patiënt bloeden en schrijft een dieet voor. Als hij de volgende dag terugkomt, treft hij de veroordeelde aan, zittend in een fauteuil voor de open haard waar een prachtig houtvuur brandde. De overlevende verzekert dat zijn toestand aanzienlijk is verbeterd.

Diezelfde avond verlaat Saint-Régent de rue des Prouvaires om zijn toevlucht te zoeken in de rue d'Aguesseau. Daar betreft hij een kamer, die verhuurd is aan een zekere dame Jourdan. Maar de volgende dag verandert hij weer, omdat hij van plan is zich niet te laten pakken door de Fouché-politieagenten.

Fouché onderzoekt de rue Nicaise.

Terwijl Bonaparte en de muzikliefhebbers in de Opera met een nogal afgeleid oor luisterden naar de muzikale versie van The Creation of the World, verlaat Fouché, vergezeld door zijn trouwe Réal, het theater en haast zich naar de rue Nicaise .

Daar, voor het wrak van de kar en voor het karkas van het paard, wijst Réal als uitstekende politieagent zijn baas erop, dat de paardenijzers dezelfde dag nog zijn aangebracht. De

	<p>operatie kan daarom alleen worden uitgevoerd door een hoefsmid uit Parijs. Dankzij dit spoor zal het ongetwijfeld mogelijk zijn om de midse te vinden...</p> <p>Op bevel van Fouché worden de vormeloze stoffelijke resten van de kleine merrie onmiddellijk overgebracht naar een van de binnenplaatsen van het hoofdbureau van politie, evenals de resten van de kar. Deze schurk Fouché heeft een idee in zijn achterhoofd. Maar op dit moment is er een urgenter probleem. De eerste consul bereidt zich zeker voor om binnenkort naar de Tuilerieën terug te keren en het is zeer waarschijnlijk, dat we in de salons van het paleis getuige zullen zijn van een grote woede van burger Bonaparte. Fouché verwacht, dat het heel normaal is om een paar flinke klappen te krijgen. Misschien zal hij, zelfs als de meester losbreekt, vanavond of morgenochtend zijn ministerstoel verliezen... In ieder geval moet hij daar op de bres staan om zichzelf te verdedigen, al was het maar door zijn aanwezigheid alleen.</p> <p>Joseph Fouché, minister van Algemene Politie – ja, maar voor hoe lang nog? neemt de weg naar de Tuilerieën.</p>
89	<p style="text-align: center;">III. FOUCHÉ LIJKT EEN VERLIEZER. 24 december 1800 - 8 januari 1801</p> <p>Op het geluid en de aankondiging van de explosie snelde een menigte officiële figuren naar de Tuilerieën: ministers, staatsraadsleden, hoge ambtenaren, generaals, leden van het Wetgevend Lichaam en het Tribunaat, medewerkers van de eerste consul. Sommigen vermoeden vanwege hun functies, dat ze orders zullen ontvangen. Anderen, om hun afhankelijkheid aan de meester te tone, om hem (in ieder geval tot 1814) een onwrikbare gehechtheid te tonen.</p> <p>Al deze regeringsmannen kunnen zich niet van inhouden politie te spelen, ook al heeft niemand hen gevraagd iets te doen. De daders van deze verschrikkelijke aanval? Maar iedereen is het erover eens om de voormalige tapedurs van de revolutionaire secties aan te wijzen, de voormalige agitatoren van de Cordelier-, Maratist- of Robespierriest-clubs! De aanval op die avond van 3 Nivôse lijkt de logische, bijna onvermijdelijke voortzetting van de Opera-affaire, uitgebreid door Arena, Ceracchi en andere gelijkgestemde Jacobijnen... Bovendien draagt deze helse machine duidelijk de handtekening van de mannen van 1792, het is een vrijwel exacte replica van het explosieve vat, dat vorige maand in beslag werd genomen in de loods van de geduchte extremist Chevalier. En waarom zouden we verrast moeten worden door deze ketencomplotten? Fouché beschermt, zoals iedereen weet, zijn voormalige handlangers op schandalige wijze tegen de tijd van de Terreur. Voor de realisatie van hun afschuwelijke ontwerpen hebben ze werkelijk alle vrijheid, een beetje te vrij! Ja, het is belangrijk om deze gekken zo snel mogelijk te muilkorven. Het is dringend en dat is duidelijk, om deze voormalige magister, die minister van politie is geworden en die even ontoereikend als gevaarlijk is, onmiddellijk terug te sturen naar zijn wiskundige en natuurkundige studies.</p> <p>Maar dan verschijnt de meester. Schokkerige gang, gespannen gezicht. Na de mooie muzikale avond in de Opera staat er weer een mooie avond op stapel in de Tuilerieën, deze keer.</p> <p style="text-align: center;">De grote woede van generaal Bonaparte.</p> <p>Tijdens de uitvoering van het oratorium behield generaal Bonaparte een marmelen kalmte, die een publiek man op de menigte moet weten te imponeren. Aan de andere kant zal de politicus in het regeringspaleis, in het bijzijn van ministers en ambtenaren, niet aarzelen om uitstekende tactieken te gebruiken om zijn woede te laten uitbarsten, onderbroken door weezinwekkende bedreigingen, doorspekt met gewelddadige aanhalingstekens.</p>

90	<p>Bij zijn binnenkomst verbergt de eerste consul zijn ergernis over de recente en opeenvolgende aanvallen niet. Maar in werkelijkheid gaat dat van vanavond verder dan gewoonlijk. Bonaparte lijkt verontwaardigd over de durf van de samenzweerders. Nu, zo verklaart hij ronduit, kunnen deze terroristen, die zojuist dood en verderf hebben gezaaid, alleen maar verheven republikeinen, anarchisten en overdrijvingen zijn, volgelingen van deze revolutionaire ideologie, die Frankrijk al zoveel jaren in vuur en vlam heeft gezet.</p> <p>Aankomst van Fouché, enigszins vertraagd door het snelle onderzoek, dat hij zojuist heeft uitgevoerd, in de rue Nicaise, in het gezelschap van Réal. Fouché wordt begroet met verwijtend gemompel uit het publiek. Van zijn kant ontvangt Bonaparte, die een schurkenstatenhouding aanneemt, hem met een een ijzige ontvangst. De minister, die dit alles volledig verwacht, lijkt nauwelijks ontroerd.</p> <p>Als Fouché het kantoor van de eerste consul binnenging, laten de verklaarde tegenstanders van minister Talleyrand, onder leiding van Roederer, niet na de gelaatstrekken van Bonaparte te bespioneren. Uit de samentrekking van zijn gezicht kunnen ze, met de voldoening die men zich kan voorstellen, het op handen zijnde ontslag van Joseph Fouché concluderen.</p> <p>Bonaparte zal proberen zo min mogelijk met het hoofd van zijn politie te praten. Hij schreeuwt, hij stormt, hij beledigt een vijand van heel dichtbij, maar afwezig op deze plaatsen: de Jacobijnse agitator. Aan deze gekken, die hij aan de schandpaal nagelt, belooft hij een voorbeeldige straf - en heel dichtbij. Zenuwachtig ijsberend door de salons, voor het cohort van zijn medewerkers, bewegingloos als grenadiers in parade, refereert hij, profeteert hij, roept hij het angstaanjagende schrikbeeld van de Terreur op, belooft hij Frankrijk deze Jacobijnse hydra met zijn voortdurend herboren hoofden neer te halen. Al deze extremistische republikeinen, die graag de eerste consul willen uitschakelen en opnieuw hun grappen willen uithalen, wat verwachten ze voor een hoge prijs te betalen voor de affaire van 3 Nivôse!</p> <p>Fouché blijft stil en roerloos. Hij weet heel goed dat deze toespraak voor het grote publiek alleen tot hem, de politiechef, gericht is. Zonder te aarzelen luistert hij, hij aanvaardt deze tirade met een onverschillige uitstraling. Er beweegt geen spier in zijn gezicht.</p> <p>Sommige van zijn vrienden (hij heeft er niet veel, maar toch heeft hij er een paar), aanwezig bij deze gedenkwaardige bijeenkomst, worden aangemoedigd om te spreken en insinueren dat de klap misschien van de kant van de royalisten komt. Een woede-uitbarsting van Bonaparte, die deze banderilla eigenlijk niet nodig had. 'Nee, nee!', dondert hij, terwijl hij met versnelde stappen door de salons loopt, 'nee! Ik laat me niet voor de gek houden... Er zijn geen chouans, geen emigranten, geen voormalige edelen, geen voormalige priesters! Ik ken de daders van de aanval. Ik zal weten hoe ik ze kan bereiken en hen een voorbeeldige straf kan opleggen!' Als een goede rationalist aarzelt de algemeen-tacticus niet om conclusies te trekken met behulp eenvoudige tekstanalyses.</p>
91	<p>'Het bewijs dat de Jacobijnen schuldig zijn', zegt hij in het gezicht van Fouché, 'is dat de helse machine van de Rue Nicaise een kopie is van die van Chevalier!'</p> <p>De woede van de eerste consul lijkt op zichzelf een voortdurende brandstof te zijn. Bovendien proberen de meeste assistenten de boel aan te wakkeren. Laat een goede hoveling de heftige toespraak van de meester met een woord of gebaar goedkeuren, wanneer een goede ziel daarentegen suggereert, dat de aanval misschien door Londen werd beraamd, wordt Bonaparte's Filippijnse verhaal met wraak hervat. 'Het zijn de Jacobijnen,' roept hij verwoed, 'de terroristen!' Dit zijn de ellendelingen die permanent in opstand zijn, als een bataljon in carré tegen alle regeringen... Zij zijn de moordenaars van 2 en 3 september, de auteurs van 31 mei, de samenzweerders van Prairial; Dit zijn de schurken die, om mij te</p>

vermoorden, niet bang zijn duizenden slachtoffers in brand te steken! Ik wil er oogverblindende gerechtigheid uit halen...'

Fouché blijft onbewogen, alsof het een zaak is, die buiten zijn bevoegdheid ligt. Dan loopt Bonaparte voor het eerst die avond recht op hem af en zegt met opeengeklemden tanden: 'Nou! Wilt u nog steeds zeggen dat het de royalisten zijn?'

'Zonder twijfel,' antwoordt Fouché met onverstoorbare kalmte. Sterker nog, ik zal het bewijzen. Dit is het werk van de chouans en ik vraag slechts acht dagen om bewijs te leveren!' Maar wie kan zulke belachelijke woorden geloven, waarin we uiteraard alleen maar de bluf kunnen zien van een man, die zich onherstelbaar verloren voelt?

De hele nacht wordt er in officiële kringen gezegd, dat het ontslag van Fouché op korte termijn zeker is. En Talleyrand adviseert Bonaparte zelfs om de arrestatie van de minister van politie te gelasten en hem vervolgens binnen vierentwintig uur te laten doodschieten. Dit gaat misschien wat snel.

De grote woede van Frankrijk.

Dus in die nacht van de 3e op de 4e Nivôse wordt Bonaparte erg boos. De volgende dag en de dagen daarna zal het de beurt zijn aan Frankrijk om van verontwaardiging terug te deinzen, om de extremistische linkse partijen te beledigen, om hun feiten botweg aan de onruststokers bekend te maken. Wat zou er eigenlijk met het land zijn gebeurd als Bonaparte was vermoord?

'We zouden terug in een afgrond van het kwaad zijn gestort', beweert een journalist met enige schijn van rede, die voor deze keer de gemoedstoestand van het publiek heel goed weergeeft. We maken ons grote zorgen, legt een andere columnist aan zijn lezers uit, over wat er van de Republiek zou worden als de grootste misdaad zou worden gepleegd! In feite hebben alle klassen van arbeiders dit gezien: aan de horizon rijst het rode spook

92

van de Revolutie weer op, gevolgd door een opeenvolging van bloedbaden en onrust, ellende en verschrikkingen. De verontwaardiging is algemeen; Jacobijnen worden bespot.

Het is duidelijk dat de installatie van dit kruitvat, midden in de Rue Nicaise, alleen kon worden bedacht en uitgevoerd door deze eeuwige onruststokers van de oude clubs, door deze verheven patriotten, die er alleen maar aan denken Frankrijk weer in een ramp te storten: de kleur van bloed en vuur. Drie aanslagen in één kwartaal, het begint nogal zorgwekkend te worden... Het land schreeuwt zijn afschuw uit, zijn gewelddadige afkeuring van de bandieten. Overall worden als voorbeeld executies geëist zonder dat ook maar enige vorm van gerechtigheid wordt nageleefd. Kortom, deze aanval op de Rue Nicaise Aise staat, door de reacties, die zij uitlokt, gelijk aan een soort sentimentele volksraadpleging, die Bonaparte bevestigt in zijn huidige bevoegdheden... en die in de toekomst. Binnenkort zal het regeringshoofd zich dit herinneren.

Intussen is de mening er vrijwel unaniem in, dat de helse machine alleen het werk kan zijn van de 'Septembriseurs', de voormalige volgelingen van de terreur.

In de Temple-gevangenis, waar de daders van de Opera-affaire tot nu toe vergeten lijken, komt het nieuws van de aanval op de Rue Nicaise snel. Arena vermoedt onmiddellijk de vreselijke gevolgen voor hem en zijn handlangers. 'Hier is ons doodvonnis!', riep hij. Een profetie, die volkomen juist zal worden.

Vier dagen na het aansteken van het tondellont door Saint-Régent verklaarde de jury, dat er gronden waren voor de beschuldiging tegen Ceracchi, Diana, Demerville, Arena, het meisje Fumey, Daiteg, Lavigne en Topino-Lebrun, wegens het moordcomplot tegen de eerste consul, wiens executie werd geprobeerd op Vendémiaire 18 (10 oktober 1800). De Jacobijnen, die niets te maken hadden met de aanval op de Rue Nicaise, kunnen zich

	<p>voorbereiden om een hoge prijs te betalen voor hun onschuldige complotjes en hun café-samenzweringen.</p> <p style="text-align: center;">De grote woede van Fouche's vijanden. 24 december - 8 januari 1801</p> <p>Eigenlijk een prachtige waterval van woede. Grote woede van Bonaparte tegen de “anarchisten”. Grote woede van de natie tegen de samenzweerders. En ook, zoals we zullen zien, de grote woede van de rechterpartij tegen Fouché. Meer dan ooit, is deze</p>
93	<p>camarilla vastbesloten wraak te nemen voor zijn eerdere mislukkingen: de affaire van het Engelse agentschap, de affaire van de Opera, waar de minister van politie achtereenvolgens zegevierde over zijn politieke tegenstanders. Deze keer, met de helse machine van de rue Nicaise, zeggen de vijanden van Fouché, dat ze er zeker van zijn dat ze op korte termijn het vernederende ontslag van hun zwarte beest zullen krijgen, vanwege zijn beruchte onvermogen. Deze clan die, zonder te verzwakken, dus een campagne tegen het hoofd van de politie leidt, wordt, zoals we al hebben gezegd, de ‘reactorpartij’ genoemd. In tegenstelling tot Fouché, die probeert de eerste consul op het legale en republikeinse pad te houden, dwingen de reactoren Bonaparte tot een nieuwe staatsgreep, die hem naar de dictatuur, naar het koningschap zal leiden. Fouché, een voormalige terrorist en toegewijde beschermer van de Jacobijnen, zou daarentegen een gematigde regering wensen, die zich zo goed mogelijk zou handhaven in de algemene lijn van de Grondwet van Jaar VIII, uitgevaardigd door de eerste consul zelf. Niets is meer tegengesteld, zoals we zien, aan het plan van de reactoren, dat tot doel heeft een gewelddadige draai naar rechts te geven, om Frankrijk, als meester, generaal Bonaparte op te leggen door hem enorme bevoegdheden te geven die hem in staat stellen zelf zijn opvolger te kiezen.</p> <p>In deze drukte lijkt Bonaparte zijn evenwicht te hebben verloren. Hij, die zich doorgaans perfect weet te verdedigen tegen beïnvloeders, hovelingen en vleiers, laat zich voor één keer meeslepen door de stroom, waarvan hij zelf, laten we toegeven, de sluizen heeft geopend. Zeker in het openbaar vermijdt hij zoveel mogelijk het persoonlijk ondervragen van Fouché; Aan de andere kant aarzelt hij tijdens bepaalde bijna privégesprekken niet om hem zonder de minste voorzichtigheid te beschuldigen. Hij schrijft hem de morele en politieke verantwoordelijkheid voor de aanval ronduit toe. ‘Was hij niet een Jacobijnse leider?’, roept hij uit tegen Bourrienne, die dit aan ons vertelt. Ik weet niet wat hij in Lyon en op de Loire heeft gedaan! Nou, het zijn de Loire en Lyon, die Fouché voor mij verklaren...’</p> <p>Fouché aan de Loire, Fouché in Lyon? Wat betekenen deze woorden en wat kan Napoleon hem verwijten?</p> <p>Hoewel hij geboren was in Nantes of in ieder geval in de omgeving, was het niet in deze oude maritieme stad, dat de toekomstige minister van politie van Bonaparte en keizer Napoleon voor het eerst grote politieke wonderen volbrachten, die bedoeld waren om de aandacht van zijn tijdgenoten op hem te trekken. Nee, eerlijk gezegd, op dat</p>
94	<p>moment, niets erg prominent. Als voorzitter van de ‘Vrienden van de Grondwet’ houdt hij behoedzaam grote, zeer gematigde toespraken, in lijn met de Girondins, met wie hij zich tijdelijk verenigde, vanwege het feit dat deze partij... de macht heeft.</p> <p>In 1793 ontdekken we dat de politieke psychologie van dit bijzondere personage volledig verandert. Het is al waar dat hij, als plaatsvervanger van de Conventie, op 16 december van het voorgaande jaar voor de dood van koning Lodewijk XVI stemde. Vanaf nu is de voormalige ‘Girondin met burgerlijke gevoelens’ een woedende terrorist geworden. De reden is simpel: Robespierre was destijds de bloedige dictator van het land. Wij moeten</p>

	<p>echter met de wolven meehuilen. Dus hier is onze nieuwe Jacobijn, een zeer recente rekrut voor de Motagnard-partij, die een fanatieke volgeling van de Terreur is geworden.</p> <p>Als vertegenwoordiger van het volk op missie naar de departementen gestuurd, begon hij zijn rondreis met Nantes. Het gaat verder via Nevers en Moulins, het zal eindigen met Troyes en Dijon. Ah! de goede Jacobijnse predikant, die de Conventie aldus naar haar revolutionaire kudde stuurde om het goede woord te verspreiden! Nog nooit heeft de ontkersteningcampagne zulke prachtige resultaten gehad... Fouché geeft opdracht om de klokken van kerken en kloosters neer te halen onder het voorwendsel om van het koper kanonnen te maken. Op zijn bevel beginnen we op de kruisen en Calvaries te hameren. Hij schaft het celibaat van priesters af en verplicht hen om binnen een maand te trouwen of op zijn minst een kind te adopteren. In Nevers, waar zijn vrouw zojuist bevallen was van een dochter, die hij "Nièvre" noemde, volbrengt hij bij deze gelegenheid de eerste burgerlijke doop van de Republiek. Aangetrokken door de bediening van revolutionaire sacramenten, komt hij republikeinse huwelijken vieren op het openbare plein; hij lost zelfs een paar anderen op. We zien hem ook naar de kansel gaan om atheïstische preken te houden en daar, onder de gotische gewelven van kerken, ontkent hij de onsterfelijkheid van de ziel en dondert hij tegen het bestaan van God. In Moulins leidt hij een vreemde processie door de straten van de stad, die op zijn pad alle kruisbeelden en heilige beelden breekt, die de kruispunten versieren. Daarna organiseert hij rond de mijters, de altaarkleden en de in brand gestoken biechtstoelen een feest en leidt het bal rond de boekenverbranding. Een ongekend succes...</p> <p>Deze heer Fouché, die op een dag multimiljonair zal zijn en getooid met de titel van hertog van Otranto, verschijnt momenteel als een voorvechter van het revolutionaire socialisme. De ware vader van het orthodoxe bolsjewisme. Laten we oordelen. We moeten 'van de burger alles afnemen wat niet strikt noodzakelijk is' om te leven. 'Het overbodige', zo specificceert onze doctrinaire, 'is een duidelijke en onnodige schending van de rechten van het volk.' Hij verzekert dat de echte republikein geen recht heeft op</p>
95	<p>dan veertig kronen aan inkomen, terwijl het overschot naar minder fortuinlijke burgers moet gaan. Het gaat erom zo snel mogelijk, volgens zijn wens, 'de gelijkheid van fortuinen' te bereiken.</p> <p>Na de woorden de daden. In de stallen van de goede burgerij nemen we de paarden mee. Uit de dressoirs wordt zilverwerk in beslag genomen, geld uit de kisten en kleding uit de kasten. Onder meerdere namen vloeien inbeslagnames, vrijwillige bijdragen (?), belastingen, belastingen, geld naar de schatkist van de proconsul. Deze laatste haast zich om deze jackpot naar Parijs te sturen, waar de regering geen sterke basis meer heeft... Sterker nog, de verschrikkelijke Jacobin Fouché organiseert de systematische invallen in kerken. Dit zal hem in staat stellen om, snel achter elkaar, karrenvrachten dozen gevuld met gouden en zilveren monstransen, hopen kostbare metalen fakkels, enorme kruisbeelden en juwelen gesneden uit de heiligdommen die ze sierden, snel achter elkaar naar de Conventie te sturen. 'Vertegenwoordigers van het volk, mijn collega's,' schreef hij in zijn mooiste handschrift, 'ik stuur jullie zeventien koffers met goud, zilver en allerlei soorten zilverwerk, afkomstig van kerken, kastelen en ook donaties, vermenigvuldigd met sans-culottes. Je zult met patriottische voldoening twee stafdragers van verguld zilver zien en een hertogelijke kroon in vermeil... Laten we goud en zilver degraderen, laten we deze goden van de monarchie door de modder slepen, als we ze de goden van de monarchie willen laten aanbidden. Republiek! Lang leve de Berg! Lang leve de Conventie! Lang leve de Republiek!' We begrijpen, dat degenen die verantwoordelijk zijn voor onze financiën deze literatuur erg ontroerend vonden. We kunnen raden dat de Conventie verbaasd was over de briljantheid van haar vertegenwoordiger.</p>

	<p>Deze mooie resultaten verklaren waarom deze wijze missionaris eind oktober 1793 naar Ville-Affranchie werd gestuurd, de nieuwe revolutionaire naam voor Lyon. In de gegeven omstandigheden gaat het erom de grote Rhônestad, die geen enthousiasme lijkt te hebben voor mooie republikeinse ideeën, op één lijn te brengen. Om de bergleer in de Lyonnais bij te brengen, bedacht Fouché een zeer merkwaardige methode. Omdat hij ontdekt dat de guillotine, volgens zijn wensen, ‘te langzaam werkt’ (dit zijn zijn eigen woorden), neemt hij energieke beslissingen. Om te beginnen worden in de vlakte van Brotteaux, aan de overkant van de Rhône, negenenzestig jonge mensen aan elkaar geketend; we groeperen ze in een compact blok, dat we drie of vier meter van de loop van de kanonnen plaatsen, en heel eenvoudig vuren we ze af. Omdat er nog een paar overlevenden zijn, worden artilleristen en een groep ruiters op hen geworpen om de taak te voltooien, sommigen zwaaiend met een sabel, anderen gewapend met een pistool. Vervolgens worden de rokende lijken in een grote kuil gegooid, die zorgvuldig achter hen was gegraven, vóór de executie. Bij de tweede ronde zal de kudde slachtoffers tweehonderd hoofden tellen. Deze keer gooien we de lichamen in de snelle golven van de Rhône: dit</p>
96	<p>zal dienen als een waarschuwing voor de bewoners van de rivier, het zal hen duidelijk maken dat de revolutionaire doctrine met opmerkelijke gretigheid moet worden verwelkomd... Over een paar weken zal Joseph Fouché, de toekomstige minister van politie onder Napoleon Bonaparte en de toekomstige minister van H. M. Zeer Christelijke Lodewijk XVIII zal op zeer snelle wijze van leven in dood zijn overgegaan, duizend zeshonderd verdachten, veroordeeld hebben voor de misdaad van moderationisme. Groot terroristisch werk.</p> <p>Het gedrag van Jacobin Fouché in Lyon... Bonaparte denkt dat hij goede redenen heeft om het te vermelden. Kunnen de verdragen met betrekking tot de ontploffing van het kruisvat, waarvan de vermoedelijke daders de voormalige Robespieristen zijn, logischerwijs worden verklaard door de occulte bescherming, die Fouché verleende aan zijn voormalige handlangers, aan zijn oude kameraden uit Nevers en Lyon?</p> <p>Onder deze omstandigheden is het normaal, dat de eerste consul doet alsof hij zijn minister van politie nauwelijks raadpleegt. Deze laatste wordt nauwelijks op de hoogte gesteld van raadsvergaderingen. Als hij niet in de Tuilerieën is, wordt hij hardhandig aangevallen door zijn collega-ministers, door bepaalde staatsraadsleden en door hoge regeringsfunctionarissen. En zelfs in zijn bijzijn hebben we af en toe een wreed genoeg om zonder schaamte te praten over zijn aanstaande ontslag, zijn aanstaande ontslag, zijn schande, die nu niet lang meer kan duren. Fouché zorgt ervoor, dat hij niet reageert. Met zijn spottende houding tuit hij zijn dunne lippen, op die raadselachtige manier, die zijn tegenstanders woedend maakt. Geïrriteerd door deze stilte dwingen sommige van zijn naaste medewerkers hem ertoe zichzelf te verdedigen, de gesprekspartner te pakken te krijgen met een argument, dat vaak gemakkelijk te leveren is. Maar de minister antwoordt: ‘Laat het gezegd zijn... Ik wil de veiligheid van de staat niet in gevaar brengen... Ik zal spreken wanneer de tijd rijp is...’</p> <p>Hij die het laatst lacht, lacht het best...</p> <p style="text-align: center;">Waarom Bonaparte niet besluit Fouché te ontslaan.</p> <p>We kunnen ons zeker afvragen, waarom Bonaparte het afzetten van Fouché nog steeds uitstelt.</p> <p>Ondanks zijn ingehouden temperament was de eerste consul op zijn hoede voor beslissingen, die ab irato werden genomen. Hoewel zijn minister in dit geval naar de mening van de generaal zeer ongelukkig was teruggedeeind, kan de eerste consul niet vergeten, dat de man eerder en bij verschillende gelegenheden, onmiskenbare talenten heeft weten te</p>

	<p>tonen. Aan de andere kant behoudt Bonaparte, ondanks zichzelf zou men kunnen zeggen, een diepe dankbaarheid jegens Fouché, die hem effectief heeft geholpen aan de macht te komen op 19 Brumaire. Ten slotte onthoudt het regeringshoofd het inzicht, dat zijn collega (Fouché) heeft getoond tijdens de moeilijke pacificatie (<i>de Vendee-opstanden, rkv</i>).</p>
97	<p>Fouché is een van de meest subtiele werkers van deze delicate operatie.</p> <p>En hoewel het relatief eenvoudig is om de minister van politie te ontslaan, lijkt het bijzonder moeilijk om hem te vervangen. Waar vind je een man van zijn type, zo hardwerkend, zo inzichtelijk en zo totaal verstoken van scrupules? In het gezelschap van Joseph Bonaparte, voor deze gelegenheid bijgestaan door enkele van zijn goede vrienden, begint de consul op een zekere dag de dienstgegevens te onderzoeken van bepaalde hoge functionarissen, die waarschijnlijk leiding zouden geven aan de politie. Namen worden naar voren geschoven: Pontécoulant, Miot de de Mélito, Béranger, Régnier, Leroy... Teleurstellend werk. Hoewel hun kwaliteiten onmiskenbaar zijn, lijkt geen van deze mensen in staat de richting van deze delicate dienstverlening te verzekeren.</p> <p>Wij begrijpen daarom de besluiteloosheid van Bonaparte, die geen haast heeft om ter zake te beslissen. Hij doet alsof hij de voor- en nadelen tegen elkaar afweegt. In werkelijkheid stelde hij de keuze van Fouché's opvolger uit tot later. Dit is de voorzichtigheid zelf.</p> <p style="text-align: center;">De Jacobijn, het zwarte schaap van Bonaparte.</p> <p>Bij het herstel van Frankrijk gaf Bonaparte zichzelf een gigantische taak. Werk schrikt hem niet af, integendeel. Hij is zeker van zichzelf, hij kent zijn middelen. Maar onder deze omstandigheden is er, zoals we al weten, één ding dat hem irriteert, wat hem irriteert, wat zijn gal in beweging zet en hem zijn gele en groene huidskleur geeft: de systematisch vijandige houding van de Jacobijnse clan.</p> <p>Hij voelt ze daar, heel dicht bij hem, deze 'anarchisten' (zoals hij ze graag noemt), deze 'gekke mensen', die op een onaangename manier in de schaduw werken en kritiek leveren op zijn kolossaal werken, spottend bij de geringste fout en ernaar strevend, met de laagste middelen, het land tegen de regering op te zetten. Ondanks zijn ogenschijnlijk democratische uiterlijke gedrag was Bonaparte al een pure autocraat, niet in staat tegenspraak te verdragen. Om zijn onderneming uit te voeren beschouwt hij de vrijwel volledige steun van de natie als het noodzakelijke element voor zijn succes. Het is duidelijk dat hij, Bonaparte, er niet van kan dromen deze permanente critici, deze systematische obstakels, deze specialisten in woordenstroom en wanorde, te overtuigen, te verleiden. Allen, die hij bij zich kan brengen, staan tot op de dag van vandaag onder zijn bevel: attente en goedbetaalde bedienden, die in kwade tongen 'de welgestelde Jacobijnen' worden genoemd. Maar niets te maken met deze kleine groep voormalige terroristen, die weigeren de rol van liegende honden te spelen. Het regeringshoofd moet deze koppige mensen uiteindelijk als onveranderbaar beschouwen.</p>
98	<p>Zo ontkiemt er beetje bij beetje een machiavellistisch plan in de geest van de leider om Parijs te verlossen van deze staf van 'hondsdolheid'. Jazeker, de hoofdstad moet van deze kliek worden gezuiverd. Zoals Bonaparte binnenkort in de Raad van State zal zeggen en daarmee het project zal onthullen, dat al een tijdje in zijn gedachten zit, zullen ongeveer vijftien extremisten worden doodgeschoten en tweehonderd worden gedeporteerd. Voor deze prijs en alleen voor deze prijs, zal Frankrijk (uiteraard een "Bonaparte-stijl" Frankrijk) gered worden.</p> <p>Om tot executie over te gaan, moet men, zoals men vermoedt, wachten op de gelegenheid. Het presenteert zichzelf met de helse machine en de explosie van 3 Nivôse. Bonaparte is daardoor in staat het schrikbeeld van het jacobinisme op te wekken, hij zal de clan van linkse extremisten ter dood kunnen brengen.</p>

Maar... wie neemt de verantwoordelijkheid voor de dodenlijst?

Hij besluit het zelf, deze verschrikkelijke kleine Bonaparte: onmiddellijk na de affaire in de Rue Nicaise moet een lijst van tweehonderd als gevaarlijk beschouwde Jacobijnen worden opgesteld. Deze mannen, wier handen nog steeds plakkerig zijn van het bloed, zullen ver weg worden gedeporteerd: naar de Seychellen bijvoorbeeld, naar deze kleine archipel, die verloren is gegaan in de Indische Oceaan, ten noordoosten van Madagaskar. Daar zal het niet moeilijk zijn om een kamp voor langzame dood te organiseren, waar al deze voormalige functionarissen van Sainte-Guillotine de een na de ander zullen verdwijnen, ondermijnd door ziekte en armoede.

Op zich is het plan werkelijk schitterend. Maar we zullen er uiteraard voorzichtig mee zijn om de beschuldigde voor een jury te brengen, wie daartoe in staat zou kunnen zijn, je weet maar nooit? hen vrij te spreken. Nee, we moeten ze heel eenvoudig verbannen door middel van een wet, die een beroep zal doen op het algemeen belang en de noodzaak om de sociale vrede te handhaven. Veel persoonlijkheden, die in overheidswateren zwemmen, juichen dit project van harte toe. Maar in feite is niemand, nee, niemand bereid tegenover het land en tegenover het nageslacht de verantwoordelijkheid op zich te nemen voor zo'n volkomen illegale maatregel. Iedereen wijst het aanbod af. Wie zal uiteindelijk akkoord gaan met het ophangen van de bel?

De eerste consul wil geenszins als promotor van deze zaak optreden. Hij wil de te volgen procedure aangeven, maar wel achter de schermen blijven. Zijn idee in zijn achterhoofd is om een commissie te overtuigen, die de zaak zelf zal aanpakken.

99

Het Tribunaat? De wetgevende macht? Het zou dwaas zijn om op de ene of de andere van deze vergaderingen te rekenen om een wet te verkrijgen, die mannen van links verbiedt. De liberale oppositie haalt nogal eens uit tegen de consulaire autoriteit. Het is dus niet nodig om hier een daverend fiasco te riskeren.

De Raad van State? Maar ja, hier is hij dan, de officiële instantie, die klaar is om de klus te klaren... De adviseurs worden voor een groot deel door Bonaparte zelf gekozen. Intelligente mannen bovendien, eminente juristen, die het probleem kunnen begrijpen en die in principe tegen politieke avonturen zijn. Tot de geïrriteerde verrassing van de eerste consul weigerde de Raad van State echter. Veel beter, het duurt niet lang voordat het weer op gang komt. Aangezien de consulaire regering een politieke partij wil onthoofden, laat haar dan toeslaan, maar laat haar zichzelf aanvallen en niet bij volmacht! De overgrote meerderheid van de staatsraden weigert actief medeplichtig te worden aan een illegale maatregel.

Bovendien lijkt het probleem met de dag ingewikkelder te worden: we beginnen de royalisten ervan te verdenken, dat ze de lont van het kruitvat, rue Nicaise, hebben aangestoken. Bij de Raad van State beseffen ze steeds meer de impasse, waarin ze de magistraten de weg willen wijzen. Ze zouden er echt goed uitzien, de eerste juridische experts van het land, als ze over een tijdje merken, dat ze een politieke groepering hebben gestraft, die onschuldig was aan de aanval! Zij begrijpen het hardnekkige verzet van de Raad. Ze weigeren passieve gehoorzaamheid, ondanks de berispingen en toespraken van Bonaparte. Op een dag zal onze generaal sprakeloos worden zonder het gewenste resultaat te behalen. Het is niet nodig om vol te houden, dat de staatsraden dit spel nooit zullen willen spelen.

De situatie lijkt hopeloos. Gelukkig hebben we achter de schermen twee slimme mannen. Ten eerste de tweede consul Cambacérès, een harige kat uit het oude regime, altijd met een gepoederde duivenvleugelpruik op, een deskundige jurist, die als een rivierhengst door het maquis van de procedure weet te bewegen. Er is ook deze malafide Talleyrand, altijd klaar om verbazingwekkende combinaties voor te stellen. Na een aantal memorabele sessies, waarin een specialist in het Romeinse recht zijn Latijn verloor, zijn ze er tot algemene

	<p>tevredenheid in geslaagd de zaak voor te leggen, die uiteindelijk zowel vanuit juridisch als juridisch oogpunt min of meer stand weet te houden.</p> <p>Het resultaat is des te wonderbaarlijker, omdat er hard moet worden gewerkt; de heer Bonaparte lijkt grote haast te hebben. De activiteit van het team wordt beoordeeld door simpelweg de onderstaande kalender te lezen.</p> <p>29 december 1800. De consuls vragen de conservatieve Senaat of een verbodsactie, die zij willen voorstellen, als een verdedigingsmaatregel van de grondwet en de openbare veiligheid kan worden beschouwd. Reactie van de Senaat: een dergelijk verzoek is op</p>
100	<p>geen enkele manier schadelijk voor de grondwet van Jaar VIII. Vanaf dan is het veld vrij... 4 januari 1801. Op verzoek van de Eerste Consul is Fouché, minister van de Algemene Politie, verantwoordelijk voor het opstellen van een lijst van Jacobijnse leiders, agitators en beruchte onruststokers, waaronder honderddertig namen. Aldus aangewezen burgers moeten onverwijld worden uitgezet.</p> <p>4 januari 1801. De lijst met verbodsbepalingen wordt voorgelegd aan de Raad van State, die de redenen voor de ballingschap opstelt en het decreet ondertekent. Bonaparte parafeert de conclusies.</p> <p>5 januari 1801. De hele zaak gaat terug naar de conservatieve Senaat, die de zaak in zijn geheel onderzoekt en uiteindelijk akkoord gaat door de maatregel 'constitutioneel' te verklaren.</p> <p>Zeer goed wie in zo'n procedure de echte verantwoordelijke persoon zal kunnen ontdekken...</p> <p style="text-align: center;">Maar hoe heeft Fouché de moed gehad om deze lijst op te stellen?</p> <p>Zeker, we mogen onszelf deze vraag stellen: hoe heeft Fouché, vriend en beschermer van de Jacobijnen, de moed om deze lijst op te stellen van voormalige revolutionairen, die voorbestemd zijn om naar een onbewoond eiland te worden verbannen? Hoe kan hij dit document ondertekenen, hoe heeft hij het cynisme om de uitvoering van dit vonnis te verzekeren? Het antwoord is heel eenvoudig, maar het behoeft ongetwijfeld enige verduidelijking.</p> <p>Laten we er eerst op wijzen, dat het volkomen normaal is, dat de consulaire regering de minister van politie, verantwoordelijk voor het waarborgen van de binnenlandse orde, heeft gevraagd de beroemde lijst op te stellen. Per definitie moet de politie op de hoogte zijn van de onrustige elementen, die het land in beroering brengen. Bijgevolg wordt er bevel gegeven aan de persoon, die verantwoordelijk is voor "politieke sanitaire voorzieningen" om de hoofdstad te zuiveren van deze 'septemberisten, steunpilaren van clubs, verspreiders van opruiende doctrines, nooit tevreden met misdaden'. (We herkennen de stijl van Bonaparte.) Na ontvangst van de memo zorgt Fouché ervoor, dat hij niet protesteert of discussieert; nog minder om te weigeren. Het geringste onachtzame woord van de minister zou tot zijn onmiddellijke ontslag hebben geleid. Ondanks de dreigende gang van zaken is Fouché echter van plan zijn post te behouden. Als ijverig ambtenaar doet hij alsof hij hieraan voldoet, gretigheid om de bevelen van de overheid op te volgen. En hij gaat aan het werk. Op 1 januari 1801) - dus precies een week na de aanval verschijnt Bonaparte bij de Raad van State. Hij kondigt aan dat de minister van</p>
101	<p>politie aan de vergadering een rapport zal voorlezen over honderddertig boefjes, die de openbare vrede verstoren. Een behoorlijk programma.</p> <p>Fouché staat dan op en leest, nog steeds onverstoord, zijn papier voor. Hij gaat verder met een lange geschiedenis van eerdere aanvallen. Vervolgens valt hij, tot verbazing van het publiek, heftig de linkse Republikeinen aan, die nog steeds in hevige oppositie verwickeld</p>

zijn. Zonder enige schaamte te voelen, stigmatiseert hij ‘deze klasse van mannen, die zich tien jaar lang met alle misdaden hebben bedekt’. Hij roept de afschuwelijke bloedbaden in de gevangenissen in september 1792 in herinnering en de terreurdaden van 1793. Uiteraard niet de geringste toespeling op zijn eigen machinegeweer op Lyon.

In zijn aanklacht zorgt Fouché ervoor het vaderschap van de helse machine van de rue Nicaise niet aan de Jacobijnen toe te schrijven. Hij is tevreden met het laten zweven van een paar vage, zeer vage vermoedens. Omdat de oude vos heel goed weet (zonder het nog te kunnen bewijzen) dat de aanval door de royalisten is geënceneerd. Bovendien verklaart hij met zachte stem en afstandelijk, dat hij al een paar draden heeft, de arrestatie van de daders is slechts een kwestie van dagen. (Maar hij zorgt ervoor dat hij niet onthult dat de Chouans de aanstichters van het complot en de daders van de aanval zijn. Alles komt op zijn eigen tijd...) Hij beëindigt zijn presentatie met een voorstel om strenge maatregelen te nemen tegen honderddertig mensen, personen die als gevaarlijk worden beschouwd. Hun namen worden op een lijst vermeld, die aan de staatsraden wordt voorgelegd. Zij zullen in de tekst van Fouché de diplomatieke stijl van de beschuldiging goed kunnen begrijpen: al deze mannen, zo zegt de voormalige terrorist, worden niet met een dolk in hun hand gearresteerd, maar het is algemeen bekend dat ze allemaal kunnen steken en het kunnen verdragen. Kortom, een soort... preventieve gerechtigheid.

Het einde van deze lezing wordt begroet met een zware stilte vanuit de vergadering. Er volgde een heftige discussie, waarbij liberalen en republikeinen zich verenigden om tegen dergelijke methoden te protesteren. Tenslotte gaan ze over tot stemming. Hoewel veel raadsleden diep van binnen de noodzaak en wettigheid van dergelijke maatregelen niet goedkeuren, wordt de motie aangenomen... unaniem!

Een lijst van honderddertig burgers, die buiten het Europese grondgebied van de Republiek onder speciaal toezicht zijn geplaatst. Een mooie perifrased. Laten we voor de eerste keer de deportatie naar de archipel van de Seychellen getrouw vertalen, in Cayenne, voor het volgende. Ongezonde landen, waar de regering het vaste voornemen heeft, de verboden mensen in georganiseerde armoede te laten sterven.

102

De vijanden van Fouché wachten op het keerpunt van de minister: durft hij de verbodslijst te tekenen?

Met zijn fijnste handschrift ondertekent Fouché het document. Een aarzeling, een uitvlucht en het was uiteraard een onmiddellijk ontslag. En waarom zou onze speurder dan het ministerie hebben verlaten, net toen hij nog een paar dagen nodig had om de echte boosdoeners van de helse machine te pakken te krijgen? Het is waar dat hij tot nu toe geen serieuze vangst heeft kunnen maken. Maar zijn agenten houden de royalisten, de auteurs van deze prachtige staatsgreep, nauwlettend in de gaten. Beetje bij beetje wordt het spinnenweb geweven, de monarchistische samenzweerders zullen er spoedig in verstrikt raken.

De Senaat stemt, zoals we hebben gezien, in op 5 januari 1801. Vanaf de 6e januari zien we het eerste konvooi bandieten vertrekken, over de weg vervoerd naar Nantes, de plaats van inscheping voor de Seychellen. Terwijl we door steden, dorpen en dorpen trekken, juichen we deze betreurenswaardige cohorten toe.

IV.DE BRILJANTE TRIUMMF VAN FOUCHÉ. 18 januari 1801

Dus op 4 januari 1801, moet Fouché, om de leiding van het Ministerie van Politie te behouden, de lijst met verbodsbepalingen ondertekenen, waardoor een groot aantal zijn

	<p>beschermelingen een vrijwel zekere dood tegemoet ging, een groep - mannen van wie hij en weet, dat ze volkomen onschuldig zijn aan de explosie van de helse machine.</p> <p>Op 18 januari 1801, veertien dagen na zijn publieke vernedering bij de Raad van State, slaagde Fouché er echter in om Carbon, bekend als Petit-François, een van de drie makers van het kruitvat in handen te krijgen in de rue Nicaise.</p> <p>Vrijwel onmiddellijk krijgt de politie een volledige bekentenis van Carbon. In een mum van tijd ontmantelt de minister alle radertjes van deze in wezen royalistische samenzwering en identificeert hij alle deelnemers. Vervolgens zal hij met zijn kalme houding, waarbij hij zoveel mogelijk onverschilligheid veinst, de documenten van deze zaak, waarin regeringskringen jammerlijk hebben geblunderd, voor de ogen van de eerste consul leggen. Iedereen, behalve hij, Joseph Fouché, minister van Algemene Politie, de enige, die het bij het juiste eind had.</p>
103	<p>In het politieke luchtruim van de Tuilerieën barsten Fouché's onthullingen los, zo vermoedt men, als een donderslag op een mooie zomeravond. Maar door welk proces slaagde deze werkelijk buitengewone politieagent erin een dergelijk raadsel, dat op het eerste gezicht bijna onoplosbaar leek, te doorgronden en te ontrafelen?</p> <p style="text-align: center;">Waarom Fouché de royalisten verdenkt.</p> <p>Zodra het buskruitvat explodeert, vallen de vermoedens van Fouché op de royalisten. Daar zijn twee volkomen geldige redenen voor.</p> <p>Eerste argument. De minister van politie is te goed op de hoogte van het komen en gaan van de Jacobijnen om er niet zeker van te kunnen zijn, dat de helse machine van de Rue Nicaise niet uit de werkplaats van een 'patriot' komt. Noch het vat, noch het explosief worden voorbereid in de achterkamer van een tirannieke groep. Met deze kletskousen, die ook zo nauwlettend in de gaten worden gehouden, kan dit soort werk niet lang genegeerd blijven door de waarnemers en verklikkers, verspreid over de buitenwijken Antoine en Marceau. Logischerwijs kan de klap dus alleen van de royalisten komen.</p> <p>En hier is het tweede argument. We weten dat Fouché in zijn tijd de aankomst in Parijs van Saint-Régent en Limoëlan meemaakte. Hij is zich er terdege van bewust, dat deze formidabele luitenants van Cadoudal een aanval op de consul voorbereiden. Hij laat ze wegglijpen. Dankzij dubbelagenten hoort hij, zoals we ons herinneren, van een deel van hun projecten. We hebben gezien hoe, door de opmerkelijke onhandigheid van een spion, de raad van chouans wordt gewekt. In een oogwenk veranderen alle royalistische samenzweerders hun naam en hun adres, ze duiken allemaal onder. Maar dit zijn kerels, die niet zullen opgeven: ze zijn naar Parijs gekomen om Bonaparte te vermoorden, ze zullen de onderneming tot het einde toe volhouden. De vijand is daar, op de plaats, vastbesloten zijn taak te volbrengen. Fouché weet het. Hij weet ook dat er aan de Jacobijnse kant niets is veranderd. De conclusie is duidelijk: de helse machine van de rue Nicaise is een monarchistische aangelegenheid.</p> <p style="text-align: center;">Fouché identificeert Carbon, de koper van de merrie en de kar. 26 december 1800.</p> <p>Tijdens het snelle onderzoek in de rue Nicaise, amper een kwartier na de explosie, geeft Fouché opdracht het lijk van de kleine merrie en het puin van de kar naar een binnenplaats van het hoofdbureau van politie te transporteren.</p>
104	<p>De volgende dag laat Fouché een aanplakbiljet op de muren van Parijs hangen, waarvan de belangrijkste samenvattingen als volgt zijn: Het karretje wordt ingespannen door een trekmerrie, onder laurierjas, versleten manen, staart als een bezem, neus van vos, zijkanten</p>

	<p>en billen gewassen, gemarkeerd bij het hoofd, met witte vlekken op de spie achter de oren en witte vlekken op de rug, aan beide kanten... Overmaat en de grootte van anderhalve meter, dik en in goede staat... Degenen, die kennis hebben van de eigenaar van deze merrie of die haar voor het karretje hebben zien vastzetten, worden verzocht alle mogelijke informatie schriftelijk aan de prefect van politie te geven. Beloning. De merrie is dood, maar hij wordt gedeponereerd op het hoofdbureau van de politie, waar degenen die al enkele aanwijzingen hebben, het vanwege de verrotting zo snel mogelijk kunnen komen om hem te herkennen.</p> <p>Alle paardenhandelaren in de hoofdstad zullen paraderen voor het karkas van de merrie en de overblijfselen van de kar. Op 26 december 1800 herkent de graanhandelaar Lambel, wonende in de rue Meslay 42, formeel het dier en de kar, die hij op 20 december verkocht, vier dagen voor de aanval aan een kermishandelaar. De man, die redelijk goed sprak, had niettemin het uiterlijk van een bediende. Na deze eerste aankoop keerde dezelfde persoon terug naar de graanhandelaar, waar hij hooi en haver voor het paard kocht. De man genaamd Lambel identificeert perfect, zonder mogelijke fouten, de kleine merrie, de fragmenten van het harnas, het halster, de halsband van het dier, de overblijfselen van de kar.</p> <p>Het portret dat hij van zijn koper tekent, is inderdaad dat van Carbon, wiens identificatieblad de politie heeft, en van wie Fouché weet, dat het de verdorpe ziel en de dienaar van Limoëlan en Saint-Régent is. Het gezicht van de chouan vertoont over de hele figuur een prachtig litteken, zeer zichtbaar, waardoor het gemakkelijk kan worden geïdentificeerd. Geen vergissing, de zaak wordt inderdaad opgezet door de twee officieren van Georges: Saint-Régent en Limoëlan. Fouché vermoedt het al. Hier is hij nu, volledig zeker er van.</p> <p>Kort daarna ontdekte de politie de schuur, waar de kar de paar dagen voorafgaand aan de aanval geparkeerd stond. Ze vinden dan de kuiper, die het kruitvat heeft gemaakt, dan de smid, die de merrie beslagen heeft. We ontvangen ook de getuigenis van de tweedehandshandelaar, die de blauwe werklouwen verkocht, die de samenzweerders hebben gedragen om de machine naar de Rue Nicaise te brengen.</p>
105	<p>Alle verklaringen passen perfect bij elkaar. Alle getuigen portretteren de persoon in kwestie op dezelfde manier: een man van maximaal anderhalve meter lang, met een litteken over zijn linkeroog. Het is inderdaad Carbon, van wie Desmarest in zijn papieren het beschrijvende portret heeft.</p> <p>De dagen gaan voorbij. De agenten van Fouché zijn gespannen. De minister kan niet meer slapen.</p> <p>Een paar dagen later, 4 januari 1801, heeft Fouché zojuist de beroemde 'lijst van verbodsbepalingen' opgesteld en zijn toespraak voorgelezen tijdens de bijeenkomst van de Raad van State. De minister is misschien flegmatisch, maar hij heeft waarschijnlijk veel zenuwen moeten verwerken.</p> <p>Hij kent de daders goed. Maar ze blijven ongrijpbaar. Fouché begint zijn stoel voelen wiebelen... Het is echt tijd om de verantwoordelijken voor de aanval te vinden.</p> <p style="text-align: center;">Zoekopdrachten blijven tevergeefs. 24 december 1800 - 18 januari 1801</p> <p>Fouché zet het hele politiestelsel in beweging en dat werkt onder zijn bevel. Er wordt een beloning van 2000 louis uitgelooft aan de informanten, die ervoor zullen zorgen, dat degenen die verantwoordelijk zijn voor de aanval gevangene worden genomen.</p> <p>Ze hebben vernomen, dat de zus van Carbon, de vrouw van Vallon, wonende op 310, rue Saint-Martin, contact bleef houden met de verdachte. De politie gaat er met spoed naar toe. Dit is inderdaad waar Carbon verblijft... vóór Nivôse 3, de dag van de explosie, en ook een</p>

	<p>paar dagen daarna. Maar onlangs is hij van woonplaats veranderd, de zus en de nichtjes van de chouan zeggen, dat ze momenteel niet weten waar hij kan zijn.</p> <p>In het huis van de vrouw van Vallon, een weduwe, worden ontdekkingen gedaan, die de vermoedens van Fouché heel precies bevestigden: kleine vaten met kruit, die waren gebruikt om het grote vat te vullen en die daarheen waren gebracht om ze te verbranden; er is er nog één met twaalf pond explosief. We vernemen ook dat Limoëlan, terwijl hij de genoemde vaten afbrak, bij wijze van grap tegen de jonge meisjes van het huis had gezegd: ‘Dames, dit is heel duur hout!’ Het kruit in kwestie is van buitenlandse makelij. Ze krijgen ook de blouses van de samenzweerders in handen.</p> <p>De 27e december 1800, volgend op de dag dat ze worden geïdentificeerd, de merrie en de kar. Fouché, steeds zekerder van zichzelf, roept de graaf van Bourmont, voormalig chouan-generaal, die zich na zijn officiële aanvraag te hebben gedaan, nu heeft terug getrokken in Parijs. Ze kennen het personage al. Bourmont blijft, zoals we eerder zeiden</p>
106	<p>nog steeds even royalistisch als in het verleden. Zeker, hij doet alsof hij zich achter de consulaire regering heeft geschaard, terwijl hij tegen Bonaparte een verborgen werk van vernietiging en desorganisatie blijft nastreven. Fouché weet precies wat hij kan verwachten van de gevoelens van de chouan. Bovendien doet Fouché aan Bourmont, zodra deze het kantoor van de minister binnenkomt, het volgende voorstel: ‘Vertel me waar de heren Limoëlan en Saint-Régent zijn. Als de aanval Jacobijns was, waarom hebben ze zich dan zo zorgvuldig verborgen gehouden sinds de dag van de aanval? Het zijn uw vrienden. Breng ze naar mij om zichzelf te rechtvaardigen. Ik geef u een vrijgeleide voor ze...’</p> <p>Bourmont kan zijn goede (?) diensten niet weigeren. In principe stemt hij ermee in het verzoek van Fouché door te sturen naar Limoëlan. In de praktijk is hij vastbesloten de mannen van de royalistische partij zoveel mogelijk te beschermen.</p> <p>Limoëlan, aan wie Bourmont het aanbod van de minister heeft doorgegeven, protesteert en beweert dat hij het sinistere ongeluk van chevalier Margadel niet wil herhalen: Fouché had Bourmont beloofd, dat zijn leven zou worden gered; Margadel-Joubert werd echter inderdaad neergeschoten, op 18 december, amper twintig dagen geleden... Neen, Limoëlan heeft niet genoeg vertrouwen in de politie om zich aan hun oordeel te onderwerpen. Dit is in ieder geval het officiële antwoord dat Bourmont aan Fouché geeft, waarbij hij erop wijst, dat hij niet in staat is een persoonlijk gesprek te voeren met de verdachte, ‘die iedereen wantrouwt’.</p> <p>Tijdens de volgende bijeenkomst stelde Bourmont aan Fouché voor om zijn chouans in Parijs te herbewapenen om op zoek te gaan naar ... de Jacobijnen, de daders van de aanval. Fouché, die er al enkele dagen over nadenkt om Bourmont te laten arresteren (wiens dubbelhartige manoeuvres hem niet zijn ontgaan), glimlacht zorgelijk en slaat het aanbod beleefd af.</p> <p>Nog steeds niets. Tevergeefs lopen de gewone inspecteurs door de straten van Parijs, doorzoeken de cafés en bespioneren de verdachten. Nog steeds niets. Het begint wanhopig te worden.</p> <p>Intussen gaat de grote onnozele Dubois, prefect van politie, door met het systematisch oppakken van alle extremistische republikeinen, die publiekelijk blijk geven van agitatie. Om de eerste consul het hof te maken, neemt Dubois ogenschijnlijk de stelling van de Jacobijnse aanval over. Tussen 4 en 14 Nivôse zal hij 223 verdachten achter slot en grendel stoppen... De gevangenen zitten overvol met mensen. Fouché haalt zijn schouders op.</p> <p>Hij arresteerde geen enkele royalist. Daar is hij niet trotser op.</p>
107	<p style="text-align: center;">Arrestatie van Carbon, bekend als Petit-François. 18 januari 1800</p>

	<p>Nadat de helse machine, rue Nicaise, is geïnstalleerd, lijkt Carbon van Limoëlan en Saint-Régent het bevel te hebben gekregen om zich terug te trekken. Daarna keert hij terug naar het huis van zijn zus, in de voorstad Saint-Martin, waar de Vallon-vrouw een kamer voor hem inricht.</p> <p>De dag na de aanval komt Limoëlan, die ongetwijfeld oordeelt dat zijn bediende niet veilig is voor politieonderzoek in dit huis, hem zoeken en brengt hem in het grootste geheim naar de rue Cassette, bij mademoiselle de Cicé.</p> <p>Adélaïde Champion de Cicé is een oude dame, zuster van de voormalige bisschop van Autun, later aartsbisschop van Bordeaux. Met de hulp van mevrouw de Guyon de Beaufort en haar twee dochters richt juffrouw de Cicé in de rue Cassette een soort hulppost op, waar deze dappere mensen, zonder zich ook maar in het minst zorgen te maken over politieke meningen, ernaar streven alle ellende van de wereld te verlichten. De buurt en er is geen tekort aan hen. Tijdens de Terreur wilde ze Parijs niet verlaten, zich op geen enkele manier verstoppen, voor de zieken in nood zorgen en dag en nacht liefdadigheidsdaden verrichten. Dit alles zonder uiterlijk vertoon, met volledige minachting voor het verschrikkelijke gevaar, dat in deze zeer moeilijke tijden de voormalige edelen bedreigde. Maar niet de geringste veroordelingsmethode, hoewel in die tijd heel gebruikelijk, had dit revolutionaire centrum onder de aandacht van de patriotten uit de buurt gebracht. Voor alle duidelijkheid: de sprekers van de naburige club waren geenszins onbewust van de aanwezigheid van deze ‘dames’. Ze zouden zo voorzichtig zijn geweest om er niet over te praten, omdat de roddels uit de buurt hun ogen zouden hebben uitgetrokken, als ze maar hadden gedaan alsof ze deze ‘aristocraten’, die zo gewaardeerd werden, ongerust maakten. Binnen hun huishouden wisten de verschrikkelijke zangers van Çaira hoe ze zachtaardig moesten zijn...</p> <p>Pater jezuïet Joseph Picot de Closrivière was de geestelijk leider van dit kleine seculiere klooster. De priester was ten tijde van de Terreur ook in Parijs gebleven, waarbij hij dag en nacht elke minuut zijn hoofd riskeerde om clandestien religieuze hulp te bieden aan degenen, die onfeilbaar gehecht wilden blijven aan het rooms-katholicisme. Pater Closrivière is, zoals we hebben opgemerkt, de oom van Limoëlan, die de priester meenam naar de rue des Prouvaires om Saint-Régent te horen biechten. Limoëlan kent uiteraard de boetelingen van zijn oom in de rue Cassette.</p> <p>De eerste vierentwintig uur zal Carbon, voorgesteld als een chouan wiens papieren nog niet helemaal in orde zijn, in de directe omgeving worden gehuisvest, bij Mme de</p>
108	<p>Guyon de Beaufort. Vervolgens, op 30 december 1800, leidde Mme de Cicé Carbon naar de rue Notre-Dame-des-Champs, naar een vrouwenklooster. Moeder Anne-Marie Duquesne, een vriendin van de oude dame, is de overste van deze kleine religieuze gemeenschap, waar mensen op een zeer miserabele manier leven. Onze man wordt opgenomen, ze zullen hem onderbrengen in een kleine kamer. De overste, die een half afgezonderd leven leidt in een wijk ver van het centrum van de hoofdstad, is beter op de hoogte van de wegen van het geestelijk leven dan van de politieregels; ze is zich er niet van bewust, dat ze het ontvangen en huisvesten van buitenlanders zonder aangifte verbieden. In deze zeer afgelegen omgeving lijkt Carbon nu goed verborgen.</p> <p>Moeder Duquesne heeft echter enige twijfels over de identiteit van haar nieuwe bewoner. Hoewel ze in dit kleine klooster weinig aandacht besteden aan wat er in de stad gebeurt, dringt het nieuws van de aanval door de muren van het religieuze huis heen. En botweg stelt ze superieur de vraag: ‘Burger, heeft u niet hebben deelgenomen aan de explosie?’ Carbon schreeuwt zoals hij zou moeten, in zulke omstandigheden. Hij beweert niet tot deze groep terroristen te behoren. Nu dit geregeld is, nodigt Moeder Duquesne haar huurder uit om naar de kapel te gaan, waar de gemeenschap een Te Deum zal zingen als dankzegging, om de hemel te danken dat zij de eerste consul heeft beschermd tegen de samenzweerdens van de rue Nicaise.</p>

	<p>Carbon acht het verstandig het verzoek in te willigen. We mogen ons afvragen welke houding de chouan tijdens de ceremonie zal hebben aangenomen.</p> <p>Tussen de muren van dit klooster verveelt Carbon zich dood. Om van gedachten te veranderen, vindt hij niets beters dan op een mooie dag koffie te gaan drinken bij zijn zus, in de Faubourg Saint-Martin. De samenzweerder had er nog steeds op moeten letten dat de ingang van het huis van de Vallon-vrouw door de politie werd gecontroleerd. Ze laten hem binnen, Ze laten hem eruit, ze volgen hem en zodra hij bij het klooster aan de rue Notre-Dame-des-Champs aankomt, neemt de politie hem gevangen.</p> <p>We zijn dan op 18 januari 1801.</p> <p>Meteen geconfronteerd met de eigenaar van de schuur, met de graanhandelaar die het paard en de koets verkocht, met de vatenmaker, met de tweedehandshandelaar, wordt Carbon formeel herkend. Hij laat al snel zijn systeem van ontkenningen varen, bekend, hij hekelt het hele royalistische complot.</p> <p>Het kostte Fouché vijftientig dagen van onderzoek en onderzoek (24 december 1800 - 18 januari 1801) om de eerste schakel in de keten te begrijpen. Vanaf dat moment beschikt hij over onweerlegbaar bewijs van het royalistische karakter van de aanval.</p>
109	<p style="text-align: center;">De triomf van Fouché. 18 januari 1801</p> <p>Met zijn gebruikelijke flegma en aandoenlijke bescheidenheid komt Joseph Fouché zelf het nieuws aan de eerste consul brengen: een van de drie verantwoordelijken voor de Rue Nicaise-affaire is zojuist opgepakt, het is een chouan. Volgens de bekentenis van de man is de hele organisatie volledig royalistisch. Degene, die de lont in brand stak, was een officier van Georges Cadoudal. Dit alles werd gesubsidieerd door Engels goud. De extremistische Republikeinen speelden geen enkele rol in het zwarte drama.</p> <p>Hoewel Bonaparte al een aantal dagen ernstige twijfels begint te krijgen over het Jacobijnse karakter van het complot, blijft hij niettemin verbijsterd door de onthullingen van zijn minister.</p> <p>De situatie is heel duidelijk. Hij is de enige, die dit duistere verhaal heeft doorzien, deze Fouché, wiens vermeende nalatigheid in het hele land aanleiding heeft gegeven tot hartstochtelijke aanvallen, gekruid met beledigingen, bedreigingen, verbaal geweld en schandalige beschuldigingen. Door te luisteren naar de details, die de minister hem heeft verstrekt, kan Bonaparte zich zijn woedende uitstapjes, zijn publieke beledigingen, zijn herhaalde woede tegen de mannen van 1793, de daders van de aanval, herinneren: dat is tenminste wat hij luid verklaart voor iedereen die wil luisteren! Terwijl Fouché zijn presentatie voortzet, zal de consul voldoende tijd hebben om zich de even venijnige als grove opmerkingen te herinneren, die hij in zijn gezicht maakte, in de salons van de Tuilerieën, of zelfs tijdens een bijeenkomst van de Raad van State. Hij herinnerde zich toen zeker alle oneerlijke oordelen, die hij tijdens bepaalde besloten bijeenkomsten over zijn minister van politie kon uitspreken en het regeringshoofd kan niet negeren dat de juiste tongen zich hebben gehaast om deze woorden aan de betrokkene te melden...</p> <p>Gelukkig is Bonaparte een goede speler. Laten we eerlijk zijn, hij heeft een heel diep gevoel van eerlijkheid. Als hij iets verkeerd heeft gedaan bij een van zijn collega's (en dat overkomt hem nogal eens), ontgaat hem dat meestal wel eens. Maar in het huidige geval is de onhandigheid een beetje ver doorgevoerd. Na een hartstochtelijk oordeel, dat in de basis volstrekt onjuist was, begaat de eerste consul een werkelijk onvergeeflijke fout: hij plaatst zijn minister wekenlang in een dramatische, belachelijke positie. Door de hele dag door toespraken te houden (en de beste passages werden overgenomen in Le Moniteur) zet</p>

	<p>Bonaparte het hele land op tegen zijn minister van politie, maakt hem belachelijk en benadrukt het gebrek aan scherpzinnigheid van zijn diensten; weigeren de stelling van</p>
110	<p>een royalistische dader te aanvaarden, wat ertoe deed om te overwegen, dat de goede leiding het tegenovergestelde was van die aanbevolen door de politie.</p> <p>En hier zijn we dan, ondanks de algemene vijandigheid en hier zijn we, ondanks de enorme moeilijkheden, die Fouché in zijn onderzoek heeft ondervonden door de openlijk uitgesproken oppositie van andere ministeries (in het bijzonder die van Binnenlandse Zaken) en nu, na vijftientig dagen onderzoek, komt de politiechef met de oplossing van het probleem: de helse machine van de Rue Nicaise werd bestuurd door royalisten!</p> <p>We kunnen ons de verbijstering en de onderdrukte woede van alle politieke tegenstanders van Fouché voorstellen. Ze geloofden dat ze hun doel hadden bereikt en nu stort hun hele mooie plan op het laatste moment jammerlijk in. Al degenen, die luid en duidelijk de volledige, directe verantwoordelijkheid van de Jacobijnen hebben afgekondigd met betrekking tot de explosie van het kruitvat, al degenen, die publiekelijk het gebrek aan toezicht op de politiediensten aan de kaak hebben gesteld, waar, zo werd gezegd, zij openlijk de ‘anarchisten’ beschermden, voortdurende onruststokers, alle vleiers, die in de voetsporen van de eerste consul waren getreden door de voormalige demagogen-terroristen te beschimpen, onbetwistbare auteurs (zo beweerden zij) van de Tuilerieën, kunnen we ons gemakkelijk een idee vormen van hun vreselijke teleurstelling.</p> <p>Voor Fouché is dit uiteraard een van de meest spectaculaire successen uit zijn carrière. Een ware triomf. We kunnen zeggen dat het Marengo is”.</p> <p style="text-align: center;">Wat gebeurt er met de mannen op de ‘verbodslijst’?</p> <p>Een aantal historici, die de data misschien niet met de nodige zorgvuldigheid hebben vergeleken, komen in opstand tegen het idee dat Fouché, die blijkbaar de identiteit kende van de mannen van de rue Nicaise, op zeer cynische wijze zijn Jacobijnse vrienden heeft overgelaten aan de wrok van de eerste consul. Hij wordt ervan beschuldigd dat hij, om zijn plaats te behouden, zijn handtekening onderaan de sombere lijst van ‘verboden’ heeft gezet, waardoor, zoals we ons herinneren, een hele cohort republikeinen langzaam op verre eilanden is gestorven.</p> <p>Laten we nu de kalender eens nader bekijken. De lijst wordt definitief vastgesteld op 4 januari 1801.</p> <p>Carbon wordt op 18 januari 1801 gearresteerd. Veertien dagen dus na de bijeenkomst van de Raad van State waar Fouché de namen van de verboden personen voorlas.</p> <p>Er zou ongetwijfeld kunnen worden tegengeworpen, dat Fouché vanaf de avond van 24 december 1800 ernstige vermoedens had over de royalistische achtergrond van de aanval.</p>
111	<p>Wij hebben zelf niet gearzeld om te verklaren, dat de mening van Fouché vanaf de 3e Nivôse verzonnen was. We hebben alle uitstekende argumenten op een rij gezet, die hem in staat stelden om, zo logisch mogelijk, tot deze conclusie te komen. Maar gezien de gemoedstoestand van de eerste consul, gezien het actieplan van de vijanden van de minister, was het Fouché verboden te spreken over vermoedens, intuïties en voorgevoelens. We kennen de enige woorden, die hij fatsoenlijk mag uitspreken; hij zei ze op nogal minachtende wijze tegen de eerste consul, tijdens de beroemde nacht van 24 op 25 december 1800: de daders van de moordaanval zijn chouans en ik zal ze vinden. Sinds de grote scène, die Bonaparte in het openbaar tegen hem maakte in de salons van de Tuilerieën, heeft de politieagent zichzelf opgesloten in een even zorgvuldige als systematische stilte. Dus sinds de dag van de explosie heeft Fouché geduldig het web geweven, waarin hij hoopt, dat de werkers van de helse machine vast zullen komen te zitten.</p>

	<p>In de schaduw zet hij zijn onderzoek voort, vol moeilijkheden, die op het eerste gezicht onoverkomelijk zijn.</p> <p>Maar in afwachting van de ontdekking van de echte boosdoeners, wat naar zijn mening niet lang zal duren, is Fouché bereid compromissen te sluiten om op zijn plaats te blijven. Bonaparte eist van hem een lijst van de belangrijkste ‘woedende mensen?’ Hier is die, generaal! De consul wil dat Fouché deze lijst tekent? Dit is een mooie initiaal. Moeten we dan een konvooi Jacobijnen naar de Seychellen sturen? Onmiddellijk werden een paar contingenten naar de inschepingshavens gestuurd ... Bonaparte heeft in zijn minister van politie nooit zo'n snelle, stipte beul gevonden. Hij tekent alles, wat we vragen, hij bestelt alles wat we wensen.</p> <p>Tegen deze prijs hoopt hij, door zijn gretige gehoorzaamheid te beïnvloeden, zijn positie nog een paar dagen te behouden, waardoor hij zijn onderzoek kan voortzetten en zijn onderzoek kan stimuleren. Hij weet het goed, hij staat op de rand van succes. Het is jammer als we voor een moment onze rug moeten buigen, deportaties van onschuldige mensen moeten ondertekenen, belachelijke richtlijnen van de eerste consul zelf moeten opvolgen. Al op de avond van 3 Nivôse heeft onze aardige politieagent deze grap gemaakt: ‘Hij die het laatst lacht, lacht het best!’ Zeker, toen hij op 4 januari de verbodslijst tekende, moet hij de grap bitter hebben gevonden. Maar veertien dagen later, op 18 januari, neemt hij wraak, een oogverblindende wraak, door de consul het bewijs te leveren van het royalistische karakter van de aanval.</p> <p>Wie heeft uiteindelijk deze ronde gewonnen (we bedoelen de verbodslijst)? Het is Fouché, ondanks de schijn. En het is de moeite waard om even stil te staan bij dit punt</p>
112	<p>in de geschiedenis.</p> <p>Fouché was in feite niet zo ongelukkig, omdat hij verlost was van een paar enthousiastelingen, die hem begonnen te overtreffen. Het nauwlettend in de gaten houden van deze slechteriken vereiste voortdurend werk en behoorlijk ingewikkeld werk, omdat het inhield dat deze mannen tegen zichzelf moesten worden beschermd. De politie probeerde te allen tijde hen te kalmeren en hen aan te moedigen meer terughoudendheid te betrachten. Omdat het belangrijk was om deze Jacobijnse agitatie, die even voortdurend als onvruchtbaar was, maar die op een dag de toorn van de regering op de partij zou kunnen brengen, zo veel mogelijk voor de ogen van de eerste consul te verbergen. Laten we onszelf geruststellen: Fouché wist hoe hij zijn lijst moest opstellen; hij palmde alle agitatoren in, die zijn taak bijzonder ingewikkeld maakten. Kortom, de ‘partij’ wint, ze is nu minder blootgesteld aan de woede van Bonaparte.</p> <p>Er is meer. Na enkele spectaculaire afvaarten van verschillende konvooien vertraagde de deportatiebeweging aanzienlijk onder de occulte invloed van Fouché. Zeker, ongeveer honderd verboden mensen varen al richting de Seychellen; reis zonder terugkeer. Maar we zullen proberen degenen te redden, die nog bezig zijn met hun vertrek. We zien dan hoe de minister de oude vrienden probeert te redden, wier namen op de fatale lijst staan. Enkele hoge aanbevelingen hebben al geleid tot bepaalde verwijderingen. Aan de andere kant zijn we er nu tevreden mee de ballingen naar het eiland Ré of het eiland Oléron te leiden, in afwachting van een zeer problematisch vertrek en dat zullen we binnenkort niet langer durven beweren... Is het niet bewezen, op deze datum, dat de staatsgreep van de helse machine werd georganiseerd door een royalistische organisatie? Waarom zouden we dan de Jacobijnen achtervolgen, die onschuldig zijn aan de misdaad?</p> <p>Uiteindelijk moeten de overblijfselen van de Republikeinse Partij deze Fouché zeer dankbaar zijn voor het ondertekenen van de lijst. Als hij had geweigerd, zou het verbod hoe dan ook rechtmatig zijn geweest. Door zijn naam onderaan de lijst te zetten, nam Fouché een standpunt in om zo snel mogelijk opnieuw de bescherming van de partij te verzekeren. Het</p>

	<p>is duidelijk, dat broeders en vrienden de minister van politie kunnen bedanken voor zijn politieke machiavellisme.</p> <p style="text-align: center;">Na de arrestatie van François Carbon werd het mechanisme van het royalistische complot volledig blootgelegd op 18 januari 1801.</p> <p>Terug naar Charbon.</p> <p>In de eerste plaats probeerde hij de realiteit van de feiten te ontkennen. Maar al snel legde hij, zoals we al zeiden, een volledige bekentenis af. Zonder omwinden beschrijft hij</p>
113	<p>aan de onderzoekers alle voorbereidingen, die aan de installatie van het vat voorafgingen. Hij geeft alle details over zijn eigen rol in de zaak. Helaas onthult hij, in de hoop - in werkelijkheid behoorlijk genageld - om zijn hoofd te redden, de hele organisatie van de samenzwering. Hij verklaart, dat Saint-Régent, dat La Limoëlan en Coster de Saint-Victor, officieren van Georges, de auteurs van de aanslag zijn. Ze gebruikten hem, Carbon, bij verschillende voorbereidingen. Hij geeft nauwkeurig de verschillende huizen aan waar de drie chouans, de initiatiefnemers van het complot, zich schuilhouden.</p> <p>Politiemensen haasten zich naar deze adressen. Natuurlijk vinden ze niemand. Onze kameraden, op de hoogte gebracht van de arrestatie van Carbon en enigszins achterdochtig tegenover het individu, veranderden haastig van schuilplaats.</p> <p>Er zijn echter enkele interessante bevindingen. Zo ontdekt de politie in de kamer, die Saint-Régent zojuist heeft verlaten, amper twee uur geleden, een bijzonder document: onder het bed van de Chouan pakken ze een brief op met de handtekening Gédéon (een van de vele bijnamen van Cadoudal), waarin Sint-Regent wordt gevraagd niet langer te wachten de ‘essentiële slag’ te slaan. Heel leuk, we hebben ook een concept van het antwoord in handen gekregen van Saint-Régent aan Cadoudal (nog steeds in Bretagne) en waarin de auteur over de aanslag een gedetailleerde geschiedenis van de zaak geeft. We hebben hier een authentiek rapport, dat ons de vertraging van de explosie uitlegt, een vertraging, die burger Bonaparte heeft gered. In dit rapport zegt Saint-Régent, dat een grenadier hem ruw heeft aangereden en hem heeft gedwongen zijn kar weg te zetten. Dit weerhield de samenzweerder er niet van om het lont onmiddellijk daarna in brand te steken.</p> <p>Hier volgt een korte uitweiding om de redenen te onderzoeken, die ervoor zorgden dat de samenzweerders hun doel niet bereikten. We hebben eerder gezien, dat Saint-Régent, bij de plotselinge verschijning van de geïsoleerde, vooruit gestuurde grenadier, ten onrechte concludeerde dat deze soldaat deel uitmaakte van het escorte van het consulaire rijtuig. Hij stak onmiddellijk zijn lont aan. Hij stak de brand dus te vroeg aan. Omdat dat te vroeg was, had het kruitvat logischerwijs moeten ontploffen, voordat het rijtuig van de consul, in de rue Nicaise, arriveerde. Het apparaat ontplofte echter niet alleen niet eerder, het ontplofte ook daarna, vier of vijf seconden nadat het rijtuig was gepasseerd. Dit, legt Saint-Régent uit in zijn brief aan “Gédéon”, is de schuld van het kruit, de slechte kwaliteit ervan. Naar onze mening moeten we eerder de grotere of lagere verbrandingssnelheid van de tondellont de schuld geven, deze tijd lijkt ons iets te nauwkeurig berekend. Saint-Régent liet deze tondel op de ochtend van de aanval kopen door het kind van een huurder van zijn gebouw. Dit stukje tondel, dat twaalf sous kostte, sneed onze samenzweerder zelf in dunne reepjes en bevestigde deze langs een stokje.</p>
114	<p>De chouan verzekert in zijn brief, dat hij bepaalde experimenten met zijn lont heeft uitgevoerd met betrekking tot de duur van de verbranding. Dit alles is uiteraard een beetje lichtzinnig gedaan. Want met de regen, die urenlang op het vat viel op deze avond van 3 Nivôse, lijkt het ons, dat de vochtigheid van de lucht de explosie heel goed met enkele seconden zou kunnen vertragen. In zijn brief aan “Gédéon” verdedigt Saint-Régent zichzelf als een duivel, hij zegt dat hij alle mogelijke voorzorgsmaatregelen heeft genomen, hij</p>

	<p>beweert het slachtoffer te zijn van bepaalde omstandigheden, die even onvoorspelbaar als ongelukkig zijn. Het blijft waar dat de aanval een mislukking was...</p> <p>Deze twee brieven, die van Cadoudal aan Saint-Régent en die van Saint-Régent aan Cadoudal, lijken onweerlegbaar de morele deelname van Georges aan de aanval op de rue Nicaise te bewijzen. Maar sommige royalistische historici antwoorden, dat deze twee berichten apocrief zijn, aangezien op de twee aantekeningen voor de behoeften van de zaak in de kantoren van Fouché zijn gemaakt. Deze laatsten waren immers zeer goed in staat tot dergelijke fraude. Onder deze omstandigheden is het vrij moeilijk om conclusies te trekken, althans op dit specifieke punt. Hoewel we voor het algehele oordeel, wat ons persoonlijk betreft, vasthouden aan onze mening over de volledige deelname van Georges aan dit complot.</p> <p>Fouché activeert zijn onderzoek. Hij heeft nu koste wat het kost Saint-Régent en Limoëlan, Joyau en La Haye Saint-Hilaire nodig. Hij is ook van plan Hyde de Neuville in handen te krijgen (die in zijn memoires beweert niet aan de affaire te hebben deelgenomen, ongetwijfeld omdat de affaire jammerlijk mislukte en publieke afkeuring veroorzaakte) en hij hoopt ook abt Ratel gevangen te nemen, hoofddirecteur, die lang geleden in opdracht van Engeland was aangesteld voor een moord op de eerste consul. Het rapport van al deze royalistische agenten wordt doorgegeven aan de poorten van Parijs, aan alle postmeesters, aan de douane en aan alle gemeenten. De politie staat op scherp.</p> <p>Aan het einde van Nivôse jaar IX (dat wil zeggen rond 20 januari 1801) nam Fouché wraak voor zijn mislukkingen door in Parijs een algemene razzia naar royalistische leiders en chouans uit te voeren, in totaal tachtig... Teleurstellend resultaat, met uitzondering van Carbon, die al achter de tralies zit, zijn degenen die verantwoordelijk zijn voor de explosie in de rue Nicaise, nog steeds op vrije voeten.</p> <p>Fouché probeert dus op een andere manier wraak te nemen op een paar onschuldige mensen, die ondanks zichzelf bij de affaire betrokken zijn. Arrestatie van Mademoiselle de Cicé, haar vrienden en de kluizenaars uit de rue Notre-Dame-des-Champs, die Carbon verwelkomden. Deze arme kudde wordt doorverwezen naar de Madelonnettes-</p>
115	<p>Gevangenis. Vervolgens arrestatie van dokter Collin, die Saint-Régent behandelde na zijn hersenschudding, maar die niet als informant van zijn cliënt wilde optreden. Arrestatie van de Vallon-vrouw, de zus van Carbon en de nichtjes van de gedetineerde. Arrestatie in Versailles van Limoëlans moeder en zus. Ze zouden tegelijkertijd heel graag de jezuïet Pater Picot de Closrivière, oom van Limoëlan, in handen willen krijgen, maar de oude rot, die zonder problemen de Terreur wist over te steken, begint de techniek van clandestiniteit te kennen. Bovendien werd deze pas veel later gevangen gezet, op 5 april 1804, hij zal dan de kerkers van de Tempel leren kennen; vervolgens die uit Vincennes, in afwachting van toestemming om, onder politietoezicht, in een verpleeghuis te verblijven in de Faubourg Saint-Antoine. Dit alles weerhoudt Fouché er niet van om zijn web steeds strakker te weven.</p> <p style="text-align: center;">Tussenstuk: proces van de Arena-Ceracchi-band. 28 december 1800 - 9 januari 1801</p> <p>Fouché hoopte kennelijk dat deze ongelukkige samenzweerders van de Opera hen zouden vergeten en redden. Maar de explosie van het royalistische kruitvat, dat publiekelijk wraakzuchtig aan de Jacobijnen wordt toegeschreven, heeft als eerste gevolg dat de aanwezigheid in de Tempel wordt herinnerd van de Arena en de Ceracchi-bende. Geconfronteerd met de boze eisen van de publieke opinie, geïrriteerd door de aanval op de Rue Nicaise, ziet de regering zich genoodzaakt een paar hoofden naar de menigte te werpen,</p>

	<p>die voorbeeldige gerechtigheid eist (?). Ze zullen daarom de beschuldigen voor de rechter brengen. Het oordeel is voor niemand twijfelachtig.</p> <p>Op 28 december 1800 (vier dagen na de explosie van het kruitvat) verklaart de jury dat er een aanklacht is ingediend tegen de acht mensen, die betrokken waren bij de Opera-affaire. 7 januari 1801, begin van het proces: de verdedigers vallen met geweld de getuigenis aan van kapitein Harel, de valse broer, de verrader, die al zijn handlangers heeft verkocht. Onder de advocaten is het merkwaardig de aanwezigheid op te merken van Chauveau-Lagarde, die de verdediger was van Lodewijk XVI en die vandaag de dag pleit voor de Jacobijnen: hij is werkelijk de advocaat van wanhopige zaken.</p> <p>9 januari, vonnis. Vier doodvonnissen: Arena, Ceracchi, Demerville, Topino-Lebrun. Degene, die in principe de steek zou hebben gegeven, Diana, maar op wie geen wapen werd gevonden, werd samen met drie andere verdachten vrijgesproken.</p>
116	<p>Op 30 januari 1801, om half één in de middag, werden Ceracchi, Arena, Demerville en Topino-Lebrun van de Conciergerie naar de Place de Grève gebracht, vlakbij het Maison Commune (Hôtel de Ville), waar de guillotine was opgesteld.</p> <p>In dezelfde maand januari hebben we verschillende andere opmerkelijke executies. Op 11 januari 1801) was het de beurt aan Chevalier en Veycer, de monteurs van de eerste helse machine. Op 19 januari 1801 was er weer een groep 'terroristen, overtuigd van een samenzwering tegen de regering, zowel door hun geschriften en opmerkingen als door bijeenkomsten.' Onder de veroordeelden vinden we enkele oude bekenden: Metge (deze, zo herinneren we ons, was door een Jacobijnse groep beschuldigd van het neersteken van de eerste consul tijdens de uitvoering van "Horaces"), Chapelle, Humbert...</p> <p>Dit alles zorgt ervoor, dat de goede mensen van Parijs wachten, net als bepaalde regeringskringen in de Tuilerieën. Want wat de band met de helse machine betreft, hebben we nog steeds alleen Carbon. De anderen blijven onvindbaar. Fouché kan niet slapen.</p> <p style="text-align: center;">Eindelijk de gevangenneming van Saint-Régent. 27 januari 1801</p> <p>Het was tijd. Fouché kon eindelijk op 27 januari 1801 officieel de gevangenneming van Saint-Régent aankondigen. Hij werd meegenomen naar een huis aan de rue du Four-Saint-Honoré, vlakbij de Saint-Eustache-kerk. De tactieken van de politie waren met opzet heel eenvoudig: een van de agenten van Georges Cadoudal werd in Parijs vrijgelaten, welke agent, dag en nacht geschaduwd door inspecteurs, de fout maakte Saint-Régent te bezoeken en zo zijn huis te onthullen. In een mum van tijd was de chouan opgepakt.</p> <p>Sinds de tragische avond was de schietmeester uit de rue Nicaise letterlijk opgejaagd. Ondanks zijn talent voor vermommingen droeg hij nog steeds de kleding, die in zijn beschrijving werd beschreven, hij had niet eens de gelegenheid gehad om ze te verwisselen.</p>
117	<p style="text-align: center;">Proces van Saint-Régent en Carbon. 30 maart 3 april 1801</p> <p>In Germinal 11, jaar IX, werd het proces geopend. De zaal zit vol. In de beklagdenbank zitten twee belangrijke mensen. Aan hun zijde een paar beklagden, die zonder dat zij het wisten, een zeer schimmige rol in de zaak speelden. Daar zien we bepaalde figuren, waarvan we al een glimp hebben opgevangen: Mademoiselle de Cicé, Mme de Guyon de Beaufort en haar twee dochters, Moeder Duquesne, overste van de religieuze gemeenschap van de rue Notre-Dame-des-Champs; Zoals we ons herinneren, logeerden Le Guilloux en zijn vrouw achtereenvolgens in haar gemeubileerde kamer aan de rue des Prouvaires, Limoëlan en</p>

	<p>vervolgens Saint-Régent. Hier zijn ook de Vallon-vrouw, de zus van Carbon en haar twee dochters. Zij moeten ongetwijfeld op de hoogte zijn geweest van de daden van hun broer en oom. Dokter Basile Collin, die Saint-Régent behandelde na zijn hersenschudding, is ook onderdeel van de troep.</p> <p>Carbon herhaalt de reeds afgelegde verklaringen, waarmee hij Saint-Régent en Limoëlan aanklaagt. Saint-Régent blijft alles systematisch ontkennen.</p> <p>Veertien getuigen van de vervolging. Vernietigende getuigenis van het meisje Jourdan, die zeer nauwkeurige details vertelt over de bijeenkomsten van de samenzweerders. Ze beschrijft de scène, waarin Saint-Régent in haar aanwezigheid op de open haard van zijn kamer verschillende kruittesten uitvoerde. Hij mat ook, met het horloge in de hand, hoe lang het duurde voordat het tondelkoord brandde.</p> <p>Grote emotie bij het publiek tijdens de betreurenswaardige optocht van de gewonden bij de explosie.</p> <p>Op 2 april 1801, de pleidooien van de verdedigers, die nogal saai bleven. Op 3 april aanklacht van de regeringscommissaris, die door de toenmalige kranten werd beoordeeld als ‘een meesterwerk van de meest sublieme welsprekendheid’ (wat volkomen overdreven is) en die tranen in de ogen van de luisteraars bracht. (Dit is werkelijk ongelooflijk).</p> <p>Op 3 april 1801, om één uur 's middags, trokken de juryleden zich terug in de beraadslagingszaal. Ze komen pas de volgende dag, om half zes 's avonds, naar buiten. Onmiddellijk het voorlezen van het vonnis. Twee doodvonnissen: Saint-Régent, Carbon. Veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf: Basile Collin (de dokter krijgt ook een boete van 300 frank); de vrouw Le Guilloux en haar man; Moeder Duquesne kwalificeerde zich voor de gelegenheid als voormalig non; de Vallon-vrouw; de weduwe Beaufort.</p>
118	<p>Vrijspraken: M de Cicé; de twee Vallon-meisjes en de twee Beaufort-meisjes. Laat deze ‘vrijgesproken’ vrouwen niet verwachten, dat ze binnenkort zullen worden vrijgelaten... In weerwil van de wet zal hun verblijf in de gevangenis met nog vele maanden worden verlengd.</p> <p style="text-align: center;">Twee chouans lopen naar het schavot. 20 april 1801</p> <p>Onmiddellijk na voorlezing van het vonnis gaan Saint-Régent en Carbon in beroep bij het Hof van Cassatie. Een simpele vertragungstactiek, althans van de kant van Saint-Régent, die heel goed weet wat hem te wachten staat.</p> <p>Het hof van cassatie verwerpt het beroep van de twee veroordeelden. Op 20 april 1801, om één uur in de middag, worden de twee chouans, verantwoordelijk voor de explosie van de helse machine (Limoëlan, de derde, is nog steeds op de vlucht), gekleed in rode hemden vadermoorden, naar de Place de Grève gebracht, waar de beul op hen wacht. De toestroom van nieuwsgierige mensen is enorm. De doorgang van de kar is bedekt met boegeroep. Terwijl hij naar de executie loopt, roept Carbon, teruggekeerd naar betere gevoelens, naar de mensen: ‘Goede mensen, het is voor de koning!’ Regent bleef op zijn beurt hardnekkig. Hij zei, dat hij zijn lijden nergens voor meetelde en klaar was om opnieuw te beginnen.</p> <p style="text-align: center;">Zij die door de mazen van het net vielen.</p> <p>In het team van chouans, dat door Georges Cadoudal naar Parijs werd gestuurd om, volgens zijn eigen uitdrukking, de “essentiële slag” uit te voeren, worden alleen Saint-Régent en Carbon meegenomen en geëxecuteerd. De andere actieve leden van de samenzwering zijn nog steeds op vrije voeten. Bovendien zal de politie hen niet kunnen</p>

	<p>arresteren. Laten we niet vergeten, dat hun namen Limoëlan, Joyau, La Haye Saint-Hilaire en Coster de Saint-Victor zijn.</p> <p>Joyau keert terug naar het Westen, maar hij is nergens te vinden. Coster de Saint-Victor deed hetzelfde. Ze zoeken hem bij M de Millon, bij M de Rochallembert, waar hij ijverig kwam. Maar hij is al in Bretagne. Bernadotte, destijds opperbevelhebber van het westerse leger, zendt zijn rapport overal uit. Verspilde moeite.</p> <p>La Haye Saint-Hilaire zoekt eerst zijn toevlucht in Mayenne. In het jaar IX, ervan overtuigd, dat hij heeft deelgenomen aan de zaak van de helse machine van de rue Nicaise, wordt hij tot voortvluchtig verklaard. Een paar jaar later, in 1806, neemt hij deel aan de ontvoering van M. de Pancemont, bisschop van Morbihan, om losgeld te verkrijgen. In 1807 wordt hij ontdekt op een zolder; maar de arrestatie zal hectisch</p>
119	<p>Plaatsvinden, er zal een strijd plaatsvinden en een gendarme zal op de grond blijven liggen. Vandaar de veroordeling en executie van de chouan. De aanklacht zal zwijgen over de zaak van de helse machine: keizer Napoleon I heeft geen zin om al deze slechte herinneringen op te halen, die bovendien een verfoeilijk voorbeeld zijn.</p> <p>Limoëlan? Dit is een echte roman... Allereerst denkt de politie, dat hij onmiddellijk na de aanval, in de nacht van 3 op 4 Nivöse, zelfmoord heeft gepleegd door zichzelf van de Seine-top van de Koninklijke Brug te werpen. Zoekopdrachten in de rivierbedding zullen tevergeefs zijn. In feite zocht Limoëlan, opgejaagd door een troep argousins, zijn toevlucht in de verlaten gewelven van de Saint-Laurent-kerk, waar hij enkele dagen doorbracht, waardoor hij het onderzoek op de verkeerde plek kan richten. Vervolgens gaat hij behendig naar Bretagne. De politie volgt hem, in het Armoricaanse land en ook in de Auge-vallei. Hij vond eerst asiel in het Château de Limoëlan en vervolgens in Sévignac; daarna, in verschillende verbergplaatsen. Dan is hij hier in de Vendée. Op een dag wordt hij omsingeld door de troepen, die actief naar hem op zoek zijn. Vermoed als 'ongelooflijk', loopt hij, elegant fluitend met zijn wandelstok, tussen de soldaten door, die zich haasten om hem te laten passeren. Later wordt hij in Italië waargenomen. Dan worden huiszoekingen uitgevoerd in het Grand Saint-Bernard-klooster en in bepaalde dorpen in de Valle d'Aosta. Zeer nutteloze inspanningen, de chouan is al heel ver weg... Nadat hij had vernomen dat zijn verloofde een gelofte had afgelegd om de bevelen uit te voeren als de jongeman van wie ze hield erin slaagde van het schavot te ontsnappen en nadat hij ervoor had gezorgd dat het jonge meisje inderdaad religieus was, had hij besloten naar Amerika te gaan. Niet zonder problemen slaagde hij erin om onder een valse naam aangenomen te worden als matroos op een schip dat Saint-Malo verliet. Zo kwam hij in Canada terecht.</p> <p>Maar daar eindigt zijn verhaal niet. Limoëlan voelde in feite vreselijke wroeging over de seriemoorden, waarvoor hij een van de meest actief verantwoordelijk was. Vervolgens gaat hij naar de Verenigde Staten en zonder zijn identiteit prijs te geven, wordt hij toegelaten tot het seminarie in Baltimore. In 1807 ontving hij de tonsuur. We vinden hem dan als pastoor van Charleston, in South Carolina, onder de naam Abt de Closrivière. In 1814, toen hij hoorde van de val van Napoleon en de terugkeer van Lodewijk XVIII naar de Tuilerieën, veroorzaakte hij een groot schandaal in zijn parochie door te roepen: Lang leve de koning! Wat er in dit democratisch gezinde land bijna voor zorgde dat hij door zijn kudde werd verscheurd. Vanaf dat moment verborg hij zijn wens om zich bij Frankrijk aan te sluiten niet langer. Vrome zielen weten hem ervan te weerhouden Amerika te verlaten. Vervolgens zal hij de goederen, die hij nog in Frankrijk heeft, verkopen. En met zijn geld bouwde hij een kapel waar hij in 1826 werd begraven.</p>
120	<p>Georges Cadoudal is niet van plan de religieuze levenswijze aan te nemen. Geconfronteerd met deze verschrikkelijke klap van de mislukte affaire in de Rue Nicaise, keerde hij terug naar Londen, boos en vastbesloten, meer dan ooit, om de strijd te hervatten als de tijd daar is. Hij houdt nooit op zijn ontevredenheid over de ploeg van Saint-Régent te uiten, hij</p>

verliest zijn geduld niet en verloochent publiekelijk deze seriemoord, waarvoor hij in feite niet verantwoordelijk is. Dit is niet hoe hij de aanslag had opgevat. Het valt nog te bezien of hij op weg naar Malmaison niet nog meer onschuldige slachtoffers zou hebben gedood...

Om hem een beetje te kalmeren, stuurde Lodewijk XVIII hem het rode koord. Georges hecht weinig waarde aan deze snuisterijen. Hij heeft maar één ding voor ogen: de onderdrukking van Bonaparte. Dus hij maakt zich klaar om terug te keren naar Frankrijk - en opnieuw te beginnen. Hij zal in feite opnieuw beginnen, zoals we ooit zullen zien, in 1804... En het zal opnieuw serieus zijn, heel serieus.

De vrede van Lunéville (9 februari 1801): Bonaparte wordt de redder van Frankrijk.

Om de opstand te begrijpen, de verontwaardiging van de Fransen tegenover de aanvallen van al deze samenzweerdens – Jacobijnen of royalisten, ‘rode mutsen of rode hakken’, die proberen Bonaparte te vermoorden en er zo naar streven het land in een nieuw avonturenbeleid te storten, kan het lezen van onderstaande kalender kan ons helpen ons veel dingen te begrijpen.

24 december 1800. Explosie van de helse machine.

5 januari 1801. Goedkeuring, door de Conservatieve Senaat, van de verbodslijst met de namen van honderddertig Jacobijnen.

11 januari. Executie van Chevalier en zijn handlanger.

18 januari. Arrestatie van Charbon.

27 januari. Gevangenneming van Saint-Régent.

31 januari. Executie van de bende van Arena.

Een drukke maand. Als de consulaire regering wordt aangevallen in de persoon van haar hoofdmagistraat, moet worden toegegeven, dat hij weet hoe hij zichzelf moet verdedigen. Frankrijk applaudisseert van harte tijdens deze prachtige parade. En alsof ze willen bewijzen, dat zowel het land als de eerste consul gelijk hebben, is hier een nieuwe datum om aan de lijst toe te voegen:

9 februari 1801: ondertekening van de Vrede van Lunéville.

Door dit verdrag ziet Oostenrijk, dat werkelijk in de problemen zit, zich verplicht een einde te maken aan de oorlog die het sinds 1792 tegen ons voert. Bonaparte, de scheidsrechter van de situatie, legt dat land voorwaarden op, waar we niet op hadden durven hopen na de nederlagen, die we in voorgaande jaren hadden geleden.

Natuurlijk gaat de strijd met Engeland nog steeds door en die blijft voortduren. Maar

121 we hopen dat ook zij binnenkort tot overeenstemming zal komen.

Toen op 11 februari 1801 het nieuws van de vrede van Lunéville in Parijs arriveerde, werd de hoofdstad gegrepen door uitzinnige vreugde en diepe emoties. De stad spreekt haar bewondering uit naar de eerste consul, ‘de vader, de redder van het vaderland’. De aandelenmarkt stijgt, de renteniers roepen uit: ‘Onze kleine écu’s zullen binnenkort twaalf pond waard zijn!’ 's Avonds lichten de ramen spontaan op, de straten schitteren van liedjes. Arbeiders uit de buitenwijken verlaten hun werkplaatsen om naar het cabaret te gaan ,waar mensen met een bril in de hand niet roepen: ‘Lang leve de Republiek!’, maar ‘Lang leve Bonaparte!’

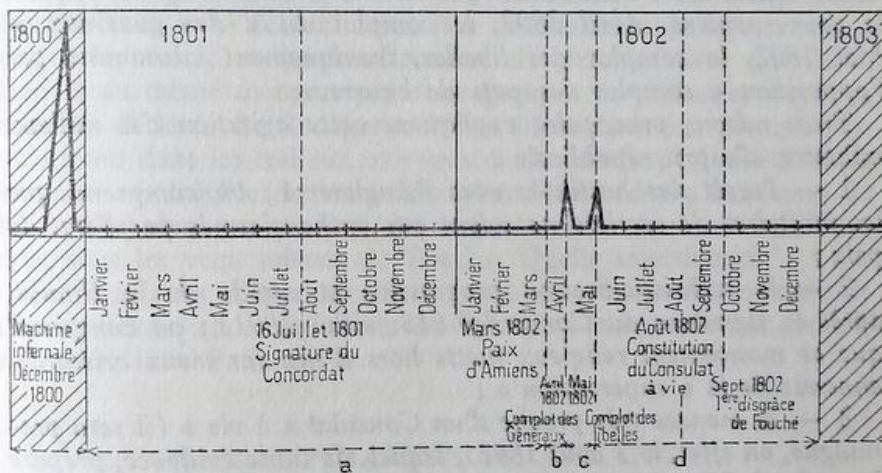
De triomf, de grote triomf van Fouché.

Fouché heeft zojuist iedereen zijn macht laten zien nadat hij de Jacobijnse samenzwering van Chevalier heeft onthuld, nadat hij, alleen tegen iedereen, in het geheim van de royalistische samenzwering van de rue Nicaise is doorgedrongen, lijkt de minister van

	<p>politie sterker, formidabeler en meer gevreesd dan ooit. Van nu af aan rekt het land op hem, uitsluitend op hem, om de eerste consul, het idool van Frankrijk, te beschermen tegen aanvallen, die gepland zijn door oppositiepartijen, zowel links als rechts.</p> <p>Bovendien is deze man niet geneigd zijn toezicht te versoepelen. Met meer ernst dan ooit worden verdachten op de meest snelle en willekeurige manier gevolgd, bespioneerd en indien nodig, gevangengezet. Orde voor alles!</p> <p>Terug in Londen fronsst Georges Cadoudal zijn voorhoofd. Het is voor hem onmogelijk om onder zulke psychologische en politieke omstandigheden iets te ondernemen. Pas over drie jaar zien we hem weer in Parijs om het opnieuw te proberen.</p> <p>En nu: de conclusie van dit hoofdstuk. Uit de affaire van de Rue Nicaise komt Joseph Fouché buitengewoon volwassen naar voren, zowel in de ogen van zijn tegenstanders in de Tuilerieën als in de ogen van de goede mensen van Frankrijk. Hij lijkt ook gekroond te zijn met een bijzonder prestige in de ogen van de burgerconsul Bonaparte, maar is per definitie toch niet erg toegankelijk voor dit soort verblinding.</p> <p>Triomf, oogverblindende triomf voor Fouché. Geen actieve oppositie meer. Wat de samenzweerdere betreft, die zijn in ieder geval voorlopig geheel weggevaagd.</p>
122	Bibliografie
123	2e CYCLUS VAN SAMENZWERINGEN 1801 – 1802
124	<i>Blanco</i>

2° CYCLE DES CONSPIRATIONS :

DEUX ANS DE CALME A PEU PRÈS COMPLET 1801-1802

1801 et 1802 : deuxième et troisième années du Consulat.
Calme presque complet sur le front des diverses conjurations.

- a) Ordre intérieur strictement assuré par Fouché, en 1801.
- b) Avril 1802, complot des généraux (jacobins).
- c) Mai 1802, complot des libelles (jacobins).
- d) A nouveau, longue période de calme.

Le premier cycle des conspirations (année 1800) a été marqué, nous venons de le constater, par une activité convulsive des deux partis d'opposition : royalistes et jacobins.

Le deuxième cycle (années 1801 et 1802), résumé par le gra-

125	<p>1801 en 1802 tweede en derde jaar van het consulaat. Bijna volledige rust aan de kant van de verschillende samenzweringen.</p> <p>a) De interne orde wordt strikt gewaarborgd door Fouché in 1801. b) April 1802, complot van de generaals (Jacobijnen). c) Mei 1802, complot voor smaad (Jacobijnen). d) Opnieuw een lange periode van kalmte.</p> <p>De eerste cyclus van samenzweringen (jaar 1800) werd, zoals we zojuist hebben opgemerkt, gekenmerkt door de krampachtige activiteit van de twee oppositiepartijen: de royalisten en de jacobijnen.</p>
126	<p>De tweede cyclus (jaren 1801 en 1802), samengevat in de bovenstaande figuur staat in schril contrast met de voorgaande periode. De stilte na de storm.</p> <p>Waarom deze bijna volledige stopzetting van de gelederen van de samenzweerdere?</p> <p>Redenen voor de passiviteit van de royalisten. In 1801 was de monarchistische partij behoorlijk ontmoedigd door de twee klinkende mislukkingen, die ze zojuist eerder had geregistreerd (faillissement van het Engelse agentschap, falen van de helse machine). In 1802 zou zij haar clandestiene activiteiten zeker hebben hervat, maar de Vrede van Amiens, destijds ondertekend tussen Frankrijk en Engeland, verplichtte het Britse kabinet de subsidies aan de royalistische samenzweerdere in Parijs af te schaffen. Bovendien gaf het kabinet van Saint-James op verzoek van de consulaire regering de in Londen gevestigde emigranten de opdracht een einde te maken aan de aanvallen op Bonaparte. Er komt dus een einde aan de subversieve ondernemingen van rechts-extremisten.</p> <p>Redenen voor de passiviteit van de Jacobijnen. Fouché houdt links-extremistische kringen nauwlettend in de gaten. Niettemin zien we op historisch gebied twee militaire samenzweringen verschijnen. Nogal betreuenswaardig in hun organisatie en zonder enig reëel gevaar voor de regering. April 1802, het zogenaamde "generaalcomplot". Mei 1802, het Smaadcomplot, ironisch genoeg door de oppositie, ook wel het Boterpotplot genoemd.</p> <p>Drie belangrijke redenen verklaren deze agitatie in republikeinse militaire kringen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- de stopzetting van de vijandelijkheden met Engeland, we begrijpen dat beroepsmilitairen niet enthousiast zijn over de vrede-toestand; 2- de geleidelijke en snelle herkerstening van Frankrijk, na de ondertekening van het Concordaat (15 juli 1801). We begrijpen dat deze religieuze beweging deze oude veteranen, vijanden van bijgeloof, woedend maakt; 3- de zeer ernstige dreiging van een consulaat voor het leven (het zal in feite op 3 augustus 1802 worden afgekondigd), wat uiteraard de weg vrijmaakt voor het rijk. We kunnen de woede van deze voormalige Robespieristen en Maratisten goed begrijpen, geconfronteerd met het politieke vooruitzicht van een nieuwe monarchie, waarvan het silhouet aan de horizon begint te verschijnen... <p>Dit zijn goede redenen om te samenzweren. Maar wat een betreuenswaardige methoden!</p>
127	<p style="text-align: center;">DE SAMENZWERING VAN DE GENERAALS April 1802</p> <p>Wat sommige memoiristen de samenzwering van de generaals hebben genoemd, een zeer controversiële naam, is in werkelijkheid een kluwen van twee parallelle zaken, die tegelijkertijd worden uitgevoerd door twee groepen Jacobijnse militairen, die tot vijanden van Bonaparte zijn verklaard. Hier worden we tot onze nek ondergedompeld in links-extremistische kringen en vanaf het begin zullen we hun methoden kunnen herkennen: veel</p>

	<p>lawaai, schandalige bedreigingen, tieren na het drinken. Dit alles voor de ogen van Fouché. Hoe roekeloos!</p> <p>Twee verschillende gevallen, zeiden we: de eerste zullen we noemen: de samenzwering van Polangis, de tweede de samenzwering van ‘de la Patience’ (het Geduld).</p> <p style="text-align: center;">DE SAMENZWERING VAN POLANGIS.</p> <p>Polangis was de naam van een prachtig 18e-eeuws jachthuis, gebouwd aan de oevers van de Marne, vlakbij Saint-Maur. Generaal Oudinot had dit mooie gebouw gekocht, waar hij sinds zijn terugkeer van de Italiaanse campagne met veel plezier had verbleven. Nu, in deze elegante setting, eind april 1802, had Oudinot het ongelukkige idee om enkele van zijn bekende vrienden, de meesten van hen, uit te nodigen vanwege hun systematische verzet tegen de persoon en het beleid van de eerste consul.</p>
128	<p style="text-align: center;">De soiree op Polangis 25 april 1802</p> <p>Ze waren ‘onder elkaar’ onder kameraden. Aan de tafel van generaal Oudinot – voorheen korporaal in het koninklijk regiment van Médoc-Infanterie – zagen we die avond enkele militaire figuren, die zich op de slagvelden hadden bewezen en die bovendien vaak hun antipathie tegen burger-generaal Bonaparte hadden geuit, eerste consul.</p> <p>De belangrijkste gast van Oudinot is ongetwijfeld generaal Delmas, die het bevel voerde over een leger in Duitsland. Een vierendertig jaar oude Limousin, een grenadier van kolossaal formaat. Erg lelijk bovendien: haakneus, dikke wenkbrauwen, gezicht gekruist door een enorme snor op Jacobijnse wijze; gouden ringen in zijn oren. Het strekt hem tot eer: zijn tweeënveertig gevechten. Het lichaam werd doorgesneden door Oostenrijkse sabels, het karkas werd geperforeerd door scherpschuttersschoten. Altijd aan het hoofd van zijn troepen, altijd vrijwillig voor de meest avontuurlijke aanvallen. De soldaat noemde hem ‘Delmas- l’avant-garde’. Hiermee was hij, zoals te verwachten was, slecht humeur, argumentatief, ongedisciplineerd, nogal een misdadiger en hij bleef Jacobijn tot in zijn botten. Bonaparte houdt nauwelijks van hem, maar hij durft deze legendarische held, die erg populair is in het leger, niet te 'hervormen'. Om nog maar te zwijgen van het feit, dat we van tijd tot tijd kerels van dit kaliber nodig hebben om een schans, die onneembaar wordt geacht te bajonetteren...</p> <p>Onder de andere generaals, die die avond in Polangis bijeenkwamen, herkennen we de ergste hoofden van het leger. Dupont, generaal van de infanteriedivisie. De jonge Marmont, die Bonaparte's adjudant was en die vandaag, op zesentwintigjarige leeftijd, de titels van divisie-generaal, staatsraad en algemeen inspecteur van de artillerie draagt. Er is ook Bourcier, algemeen inspecteur van de vestingwerken. Te midden van deze oorlogsmannen zien we een staatsraad, Dessoles. En enkele hoge officier, brigadeleider Margaron, commandant van de 1e Cuirassiers, evenals brigadeleider Fournier, bijgenaamd ‘de eerste huzaar van de Republiek’.</p> <p>Fournier, die een bepaalde rol zal spelen in de zogenaamde Polangis-samenzwering, presenteert zichzelf aan ons in de gedaante van de klassieke legendarische huzaar. Op zesentwintigjarige leeftijd ontving deze heldhaftige zwaardvechter van het Directoire de rang van brigadeleider (tegenwoordig zouden we zeggen: kolonel). Goed geplaatst vertrouwen. Aan het hoofd van de 12e bruine dolman-huzaren, blauwe pelisse, heeft onze</p>
129	<p>jonge krijger absoluut ongelooflijke prestaties geleverd tijdens de campagne van 1800, in Italië Aostavallei, Piemonte, Chiusella, Montebello, Marengo... Maar ook Jacobin, deze prachtige ruiter, althans volgens Bonaparte. Hoewel hij de campagne in Lombardije op</p>

voortreffelijke wijze beëindigde, had Fournier twee jaar na deze gebeurtenissen (we zijn in 1802) nog niet de sterren van generaal gewonnen. We kunnen ons voorstellen, dat hij nauwelijks de moeite neemt om hardop te zeggen, wat hij denkt van Bonaparte, die zijn vooruitgang blokkeert. Dit alles is uiteraard niet gedaan om dingen op te lossen.

Een mooie bijeenkomst van tegenstanders, zoals we zien, die avond van 25 april 1802 in Polangis, rond de rijkelijk opgediende tafel van generaal Oudinot. Ongetwijfeld waren er ook een paar teveel bedwelmende wijnen. Want ruim voor het dessert begonnen de tongen goed te komen. We kunnen het thema van deze levendige gesprekken wel raden: Bonaparte, natuurlijk, deze belachelijke Bonaparte...

In feite alle aanwezigen het erover eens, dat ze een einde moeten maken aan de kleine Corsicaan. De militaire leiders hebben tot nu toe te veel lankmoedigheid getoond; het leger kan het niet langer verdragen, zo afhankelijk te zijn aan deze ambitieuze man, wiens absoluut onevenredige politieke projecten gemakkelijk te doorzien zijn. Waarom nog langer wachten? Elke week versterkt deze leerling-tiran in zijn positie. Het is een kwestie van zo snel mogelijk losmaken. Terwijl de glazen worden geleegd, nemen de gesprekken een agressieve wending. Halfdronken spreekt Delmas de gasten toe en vraagt met dikke stem, maar met al het geweld van een fanaticus of alle aanwezigen deze dwerg Bonaparte nog lang zullen laten profiteren van hun offers, van hun heldenmoed en hun lijden om het land aan een dictatuur te onderwerpen.

De gastheer, die zich zorgen begint te maken over de politieke wending van het gesprek, probeert de geïmproviseerde spreker te kalmeren. 'Wees voorzichtig', zegt Oudinot tegen Delmas, u wordt gedeporteerd!' Hij, Delmas, die in ballingschap wordt gestuurd, naar Cayenne? Hij grijnst. Voordat deze mogelijkheid zich voordoet, zou de kleine Corsicaan heel goed nog een reis kunnen maken, de reis waarvan we nooit meer terugkeren... Dit alles wordt serieus. Margaron komt tussenbeide. De eerste consul, bevestigt deze kurassier, heeft een actieve politiemacht, hij weet alles... Hij is al op de hoogte van een complot, dat is uitgebroed door onderofficieren in de wacht, die zo lijkt het, hebben gezworen hem tijdens de oorlog te vermoorden tijdens een quintidi-parade... Het zou ongetwijfeld verstandig zijn om over iets anders te praten... Oudinot, die steeds zenuwachtiger wordt, zou ook graag zien, dat de opmerkingen over een ander onderwerp gaan. Maar Delmas is ontketend.

130

'Ik zal de leiding nemen', roept hij, 'om dit kleine beestje bij zijn laars te pakken en hem onder de buik van zijn paard door te geven!' Echt, dit is allemaal heel gedurfd. De uiteenzetting van Delmas wordt gevolgd door een ongemakkelijke stilte. Maar nu pakt Fournier de handschoen op: 'Ik keur het goed, generaal. U kent mijn kracht met een pistool. Goed! Ik neem het op mij om Bonaparte met een kogel in het voorhoofd neer te schieten!' Iedereen weet dat brigadefoer Fournier, een ervaren scherpschutter, twintig passen verderop een kaars uitdoofde met een pistoolkogel... 'Laten we koffie gaan drinken,' zei Oudinot, terwijl hij opstond van de tafel en zijn gasten naar de salon leidde.

Bonaparte wordt gewaarschuwd voor de opmerkingen, gemaakt op Polangis.

De politie was goed georganiseerd en het duurde niet lang voordat de echo's van Polangis' avondmaal de oren van de eerste consul bereikten. Geen enkel detail van het tafelgesprek bleef hem onbekend. Wat waren zijn informatiebronnen over deze kwestie? We mogen op onze hoede zijn voor generaal Marmont, die heel goed in staat is om het dubbelspel te spelen. Misschien werden de Tuilerieën gewaarschuwd door Fortunée Hamelin, een verrukkelijke Creoolse uit Saint-Domingue, ex-marveilleuse van het directoraat, bijgenaamd (terecht) 'de eerste grap' in Frankrijk' en die destijds de officiële minnares was van de

knappe huzaar Fournier. Hij was een onverbeterlijke babbelaar. Diezelfde avond moet hij zijn geliefde Fortunée zeker tot in detail hebben verteld, wat er op Polangis was gezegd. Onze onnozele wist kennelijk niet dat Fortunée, de zeer mooie, een goedbetaalde agente van Fouché was. Via Marmont of via de jonge vrouw werd Bonaparte volledig en snel op de hoogte gebracht.

Bij het lezen van deze rapporten toonde de consul grote irritatie. Te meer omdat daarentegen zijn militaire politie, onder leiding van Davout, hem hier en daar een doffe onvrede in de kazerne rapporteerde en ook in Parijs vonden enkele zorgwekkende acties onder de onderofficieren plaats, die op hervormingen waren gericht. Maar juist op dat moment werd de consul op de hoogte gebracht van de misdadige opmerkingen, die tijdens de maaltijd bij Oudinot waren gemaakt! Het leven van het staatshoofd is in gevaar, zegt Davout. Meer geïrriteerd dan bang bereidde Bonaparte zich boos voor om deze Jacobijnse oppositie, die hem in de hoogste mate irriteerde, op te rollen. Bij de eerste gelegenheid zal zijn hand genadeloos vallen op de onruststokers, die hem op deze manier publiekelijk beschimpen. Laat ze opletten!

In werkelijkheid, en ondanks de verklaringen van Delmas en ondanks de opschepperij van Fournier, mogen we ons afvragen of de “Polangis-samenzwering een zeer ernstige zaak was. Maar op hetzelfde moment ontdekte de altijd nieuwsgierige politie een nieuwe affaire. Nog een Jacobijns complot!

131

DE SAMENZWERING DE LA ‘PATIENCE’.

In dit jaar 1802 waren er in Parijs veel officieren en onderofficieren, die tijdens het consulaat net met pensioen was gegaan met de helft van het loon, zoals ze toen zeiden. Twee jaar lang was het Ministerie van Oorlog teruggekeerd naar het burgerleven – geheel tegen de wens van de betrokkenen, zoals men vermoedt, tweënzeventig brigadechefs, meer dan honderdvijftig bataljonschefs, duizenden onderofficieren en onderofficieren. Niet de beste elementen van het leger, uiteraard. Het was in feite belangrijk om de raamwerken stevig opnieuw samen te stellen en door deze maatregel moesten ze een aantal incapabele, ongewenste heethoofden uitsluiten. Al deze arme, arme duivels, ongeschikt voor enige vorm van herclassificatie in een samenleving in volle reorganisatie, stierven van de honger met het ellendige pensioen, dat hen werd toebedeeld. We zagen ze rondhangen in cabarets, waar ze lange bijeenkomsten hielden, peinzend over hun grieven, Bonaparte ervan beschuldigend de directe oorzaak van hun ondergang te zijn en bijna openlijk te spreken over het doden van de Corsicaan, verantwoordelijk voor de tegenslagen, die hen overweldigden.

In de schaduw van het Luxembourg ontmoetten ze elkaar, waarbij ze vermeden dat ze groepen groter dan vier of vijf metgezellen vormden. Ze benaderden elkaar met het wachtwoord: ‘Patience’ - waarop ze met hetzelfde geduld reageerden! Ja, alles is slecht. Maar binnenkort, zodra de kleine Bonaparte naar de andere wereld wordt gestuurd, zal alles beter zijn. Geduld, geduld! Tijdens de clandestiene bijeenkomsten wekte een vlotte spreker de moed van het publiek weer op door een zeer nabije toekomst op te roepen; binnenkort zouden ze op weg naar Malmaison gaan om het rijtuig van de eerste consul te stoppen en daar, aan de kant van de weg, slachtten ze, als een hondsdolle hond, ‘de beruchte Corsicaan!’ af. Tenzij op een paradedag, aan het einde van de troepenparade, een kleine groep ‘hervormde’ onderofficieren de generaal zal benaderen alsof ze hem een petitie willen overhandigen. Vervolgens schiet een van de samenzweersers een kogel in zijn hoofd.

De mysterieuze leider van dit mysterieuze Patience lijkt een zekere Nicolas te zijn geweest, wiens ware persoonlijkheid historici niet hebben kunnen achterhalen. Hoewel hij op het Jacobijnse schakbord speelde met de Republikeinse soldaten, die hij als pionnen manipuleerde, is het zeer waarschijnlijk, dat Nicolas een royalistische agent was en het is

	<p>heel goed mogelijk, zo niet zeker, dat het geld uit Engeland kwam. Nicolas was in ieder geval nog steeds op zoek naar zijn 'Brutus'. Bij twee verschillende gelegenheden had hij gedacht dat hij zijn man had, maar de twee zaken waren uiteindelijk op niets uitgelopen. Eindelijk, in dit voorjaar van 1802, slaagde Nicolas erin de zeldzame vogel te ontdekken</p>
132	<p>waar hij al zo lang naar op zoek was en dit in de unieke persoon van kapitein Donnadiou.</p> <p style="text-align: center;">Kapitein en vervolgens commandant - Donnadiou.</p> <p>In de eerste maanden van 1802 verliet de kapitein van de dragonders Gabriël Donnadiou zijn kazerne in Lodi, in Cisalpina; op bevel van zijn brigadecommandant arriveerde hij in Parijs om militair materieel aan te schaffen. De man was een onverschrokken sabelhouwer, een legendarische risiconemer in de legers van Duitsland en Italië: negen campagnes, elf wonden en nog twee kogels in de maag, die de chirurgen er niet uit hadden kunnen halen. Hij kreeg de bijnaam: 'Donne-au-Diable'... En toch was Donnadiou in 1802 nog maar kapitein. Eigenlijk een te slechte kop en daarom zeer slecht gewaardeerd op de ministeries. Bovendien had Donnadiou bij aankomst in Parijs twee vaste ideeën in zijn hoofd: zijn mogelijke promotie tot de rang van commandant en zijn onblusbare haat jegens Bonaparte.</p> <p>Om de zo vurig begeerde epaulet te bemachtigen wendde hij zich, zoals hij had moeten doen, tot zijn voormalige generaals, die hem met het zwaard hadden zien werken: Masséna en Augereau. Helaas! Deze militaire leiders, in openlijke oppositie, hadden geen eer in de Tuilerieën! Oudinot, die op zijn beurt werd bezocht, fronste zijn wenkbrauwen bij de dreigementen, die de draak tegen Bonaparte uitte en na een paar gesprekken achtte hij het verstandig de deur voor hem te sluiten. Het is waar, dat Donnadiou beter werd ontvangen bij generaal van divisie Davout, commandant van de voetgrenadiers van de Garde en bovendien hoofd van de militaire politie van de eerste consul. Davout, die de man kende, bood hem de rang van commandant aan, maar... in Pondicherry, als inlichtingenofficier, dat wil zeggen als verrader, als spion. Donnadiou trok een grimas. Hij antwoordde, dat hij aan het nadenken was. Hij had zorgvuldig besloten in Europa te blijven, ook al moest hij de rest van zijn leven kapitein blijven.</p> <p>Voor de metgezellen van "Patience" was Donnadiou in werkelijkheid een kant-en-klare prooi. Onder de arcades van het Palais-Royal kon hij niet lang wachten om enkele oude 'hervormde' kameraden te ontmoeten, vol wonden en uiterst onbemiddeld, die hem over hun tegenslagen zouden vertellen terwijl ze de klassieke vloeken over Corsica uitstortten. Zonder het te beseffen, bevond Donnadiou zich al snel gevangen in het net van 'Patience'. Er werd bij hem aangedrongen de fatale slag toe te brengen aan de eerste consul. Hij stemde er gewillig mee in om daadwerkelijk aan het handgemeen deel te nemen. Lege woorden natuurlijk, zoals ze dat in Jacobijnse kringen altijd zeiden. Maar het zag er goed uit in het plan, het opende de ogen. Bovendien leek niemand haast te hebben met het vaststellen van de dag van de aanval,</p>
133	<p>ze praatten er liever over; ze brachten krachtige toasts uit op het succes van de affaire, ze moedigden elkaar aan in afwachting van de stralende dag, waarop Frankrijk de vrijheid zou herwinnen.</p> <p>Donnadiou had tussen de symposia van de geheime ontmoetingen van Patience een perfecte liefdesrelatie met een jonge en aantrekkelijke vrouw, die hij arrogant uit haar familie had weggenomen. Op dat moment was hij niet langer verantwoordelijk voor de aankoop van militaire voorraden, hij was klaar met zijn missie. Maar hij bleef nog steeds in Parijs hangen. "Geduld, geduld! Ja, alles zou veranderen zodra Corsica ad patres werd verscheept...</p> <p>De dagen gingen voorbij. Bij nader inzien begon de dragonderkapitein de situatie in een iets minder romantisch licht te bekijken. Om het maar bot te zeggen: zijn rol als Brutus</p>

beviel hem steeds minder. Zeker, hij had formele toezeggingen gedaan aan de metgezellen van Patience. Hoe kun je jezelf ervan bevrijden? Nu komt hem onverwachts verbluffend nieuws: ongetwijfeld door tussenkomst van zijn beschermer Davout wordt hij benoemd tot commandant! Vanaf dat moment werd zijn besluit genomen: ja, hij stemde ermee in om naar Pondicherry te gaan. Zo zal hij een paar duizend mijl afstand leggen tussen de kleine dame, aan wie hij zeer onattent een huwelijk heeft beloofd en tegelijkertijd zal hij op elegante wijze afscheid nemen van de samenzweerders, die hij aan hun lot overlaat. Dubbele hit!

Een geweldig programma. Maar de jongedame, zich terdege bewust van de ontmoetingen van kapitein Donnadiou met bepaalde mysterieuze groepen, besluit wraak te nemen voor het in de steek laten van haar Don Juan. Zodra haar het uiteenvallen wordt aangekondigd, haast ze zich om het 'complot... de zogenaamde samenzwering' aan de kaak te stellen.

Dubbele aanval in het vooruitzicht! 4 en 5 mei 1802

Politie-informanten hadden er alle belang bij om de zaken, die ze konden, ontdekken op te blazen. Zo goed als ze konden, hebben deze arme duivels hun al te vaak skeletachtige relaties vetgemest. We vermoeden ook dat de projecten van Donnadiou, onthuld door die levendige jongedame, onmiddellijk zullen worden gerapporteerd aan de eerste consul, die niet zal aarzelen om deze belachelijke zaak te relateren aan de voorbereidingen voor... de helse machine.

Zoals we hebben kunnen zien, zat er eigenlijk niets alarmerends in al deze loze dreigementen, in deze opschepperij, in al deze vage en niet-substantiële projecten.

134 Nu nog, bij het lezen van bepaalde passages uit de memoires van die tijd, welke gevaren - in het meervoud, aangezien er twee zijn! zou dan de eerste consul hebben bedreigd...

Twee aanvallen in het vooruitzicht. Eén ervan is vastgesteld, als we de politiewaarnemers mogen geloven, op 4 mei 1802 in Polangis, staat Fournier aan het hoofd, die de zaak moet leiden. De andere aanval was gepland voor de volgende dag, 5 mei 1802, de dag, van generaal Bonaparte.

Vreselijke woede van de consul over de aankondiging van deze dubbele en verschrikkelijke (?) samenzwering. Uiteraard gaat hij naar de voorstelling van Sémiramis. Vanuit zijn loge zal hij op gebiedende wijze zijn blik richten op Fournier, die op een balkonstoel op de eerste rij zit. De jonge brigadeleider vindt dan niets beters dan ondersteboven op zijn stoel te gaan zitten, terwijl hij oneerbiedig de rokken van zijn jas opheft, om zijn zetel aan de hoofdmagistraat van de Republiek aan te bieden. Hij zal onmiddellijk worden gearresteerd. De volgende dag slaagde hij erin door de handen van de Argousins te glippen. Hij zal ongelooflijke dagen beleven, zal opnieuw gevangen worden genomen door zijn goede vriend Fortunée en hij zal onmiddellijk naar de Tempel worden gestuurd, waar hij zijn briljante gesprekspartner Delmas zal vinden. Wat Donnadiou betreft, hij stond al in de schaduw sinds 3 mei 1802, de dag vóór de zogenaamde aanval. Sommige golven metgezellen zullen hun lot delen in de ongemakkelijke gevangenis. Men herademt in de Tuilerieën! Het verschrikkelijke gevaar van een dubbele samenzwering is zojuist door de Voorzienigheid afgewend...

Een voorzichtige sluier...

Het optreden van Sémiramis is op 4 mei 1802. De parade, waarbij Donnadiou in principe de fatale slag zou toebrengen is op 5 mei.

Vijf dagen na deze gebeurtenissen, precies op 10 mei, zal er echter in de Tuilerieën een cruciaal concilie in het politieke leven van Bonaparte worden gehouden. Deze raad besluit,

	<p>dat de regering de door de Senaat aan de consul aangeboden verlenging van tien jaar met betrekking tot zijn bevoegdheden weigert. En zij besluiten dat het land, door middel van een volksraadpleging ondervraagd, zal zeggen of het van mening is dat generaal Bonaparte het consulaat voor het leven moet krijgen. Dit is het pad dat, onmerkbaar, zal leiden naar het Empire. Dus op het moment, dat de natie gaat stemmen (Bonaparte twijfelt geen enkel</p>
135	<p>moment aan zijn overwinning) zijn bevestigende antwoord zou zijn, zou het werkelijk ongepast zijn om aan het grote publiek de opposities bekend te maken, die in een groot deel van het leger ontstaan. Er volgen dan ook geen spectaculaire vonnissen, waarbij beschuldigers en verdedigers met veel lawaai botsen. Het is beter om een sluier over deze dubbele affaire te werpen. De Tempel zal enige tijd binnen haar muren bepaalde deelnemers aan deze niet erg formidabele zaken behouden. De hervormde Fournier zal onder huisarrest worden gestuurd naar zijn geboorteplaats Sarlat. Delmas zal genieten van de geneugten van het burgerleven in Porrentruy. Donnadiou, ontslagen, wordt opgesloten in La Force en nadat hij ermee heeft ingestemd als verrader voor de regering te dienen, zal hij in september nieuwe en ongelukkige avonturen beleven.</p> <p>De samenzwering van de generaals? Naar onze mening is er weinig sprake van complot. En heel weinig generaals...</p>
136	<p><i>Bibliografie</i></p>
137	<p>HET PLOT VAN LIBELLES ZEGT: SAMENZWERING VAN POTTEN BOTER 1802</p> <p>Libellencomplot is de officiële naam. Samenzwering van potten boter is de spottende naam, die generaal Moreau – militaire en politieke tegenstander van de Eerste Consul – aan deze opruiende beweging zal geven. Zaken werden op een absoluut belachelijke manier gedaan en met middelen, die zo slecht waren gekozen, dat mislukking zeker was.</p> <p>Uit deze inleiding vermoedden we dat het een Jacobijnse samenzwering was. Net als de vorige is het van militaire aard. Drie acteurs bezetten dan het podium. Op de voorgrond Joseph Fouché, minister van Algemene Politie. Op de achtergrond Louis Dubois, de politiechef. In de duisternis, generaal Bernadotte, een sluwe medeplichtige en slecht man, die het complot heeft opgezet, maar die ervoor zal zorgen om op tijd te ontsnappen, zodra er iets mis begint te gaan en hij zal het aan de handlangers overlaten om de kosten te betalen.</p> <p>Fouché en Dubois ten tijde van het complot van de libelles (- smaad) 1802.</p> <p>Deze twee hoge ambtenaren, op wie het gehele officiële politieapparaat berust, hadden per definitie nauw moeten samenwerken. Het duurde echter niet lang voordat de vijandschap tussen minister Fouché en prefect Dubois ontstond, zoals we al kort hebben opgemerkt. Als gevolg hiervan zullen ze, in plaats van elkaar te steunen, in plaats van elkaar te informeren, met elkaar vechten, proberen de diensten van de andere regering te misleiden en elkaar voor de gek houden.</p>
138	<p>Wij kennen Fouché goed, we hebben hem aan het werk gezien en van dichtbij. Dubois was al magistraat onder het oude regime en had de revolutionaire zaak enthousiast omarmd. Met een zwarte hoed op en een enorme pluim veren erop, had hij bij de Parijse rechtbanken gediend en ten slotte had hij leiding gegeven aan de strafrechtbank van de Seine. Vanaf dat moment had hij deze gemoedstoestand behouden, waarbij hij in elke beklagde een schuldige zag.</p>

Fouché had Dubois geïnstalleerd op het hoofdbureau van politie. Hij beschouwde hem als een onderorde, zeker zonder veel reikwijdte, maar die wel in staat was zijn richtlijnen stipt op te volgen. Wat dit tweede punt betreft, had de oude vos ongelijk. dit overkwam hem van tijd tot tijd... Fouché had er echter voor gezorgd de verantwoordelijkheden van zijn medewerker te beperken: de algemene politie, de gemeentelijke politie (verlichting, schoonmaak van Parijs, bevoorrading) en de speciale politie (moraal). Dubois ontpopte zich echter al snel als de lastige tegenstander van zijn hiërarchische baas, in plaats van zich gehoorzaam te laten leiden. Zijn ambitie? Elimineer, bij gelegenheid, door een bekwame manoeuvre, zijn minister, waarna hij, heel eenvoudig, zijn plaats inneemt. In werkelijkheid zal hij zijn doelen nooit kunnen bereiken.

Dus, terecht of ten onrechte, verklaarde Dubois, gevolgd door zijn team uit de Rue de Jerusalem, waar de prefectuur is gevestigd, de oorlog aan Fouché, die in het ministerie was geïnstalleerd. Dat maakt dus... twee politiekorpsen, twee regeringen, die elkaar bedriegen, tegen elkaar liegen, hun ontdekkingen verbergen, trucs uithalen, een openlijke strijd aangaan.

We kunnen zien dat, aldus in tweeën gesneden, de officiële politie ernstige moeilijkheden zal ondervinden bij het ontmantelen van het mechanisme van de samenzwering van smaad, wanneer we vanaf de maand mei 1802 de eerste draden van dit vreemde verhaal beginnen te begrijpen. Altijd de krabmand.

Generaal Bernadotte, aanstichter van het complot voor smaad. 1802

Wat doet hij in deze galei, de sluwe Béarnais, de echtgenoot van Désirée Clary (de eerste verloofde van generaal Napoléone de Buonaparté, in 1795), en daarom verbonden met de eerste consul, aangezien Désirée's zus Julie Clary is, echtgenote van Joseph Bonaparte, de oudste van de 'clan', zoals Lodewijk XVIII zei.

Gedurende het hele consulaire en imperiale avontuur vinden we hem in de gelederen van de oppositie, deze vurige Jacobijn die altijd het woord 'vrijheid' op zijn lippen heeft, deze vurige tegenstander van 'desposten' en die eenvoudigweg de opvolger zal worden van een serene hoogheid, koning van Zweden, gekroond onder de naam Charles- Johannes XIV.

139 Bernadotte is intrigerend en ambitieus, jaloers en wilskrachtig en zal zijn hele leven lang een hardnekkige haat tegen de 'Corsicaan' koesteren.

De lauweren van generaal Bonaparte verhinderen hem te slapen. Bij elke gelegenheid zien we dat hij jegens zijn militaire rivaal gevoelens van jaloezie en karakteristieke boosaardigheid manifesteert. Bij veel gelegenheden ontdekte de eerste consul dit, terwijl hij altijd achter zijn rug om de slechte leiders van het leger, die tegen de regering waren, manoeuvreerde. Geërgerd nam Bonaparte verschillende keren het besluit om hard op te treden, maar elke keer wordt zijn arm tegengehouden door de tussenkomst van Joseph Bonaparte, die op het noodlottige moment tussenbeide komt ten gunste van zijn zwager Bernadotte...

Zeker, de grenadier, de huzaar, de soldaat met laarzen, aanwezig bij de oproep 'het vaderland is in gevaar' (1792) hebben nu geaccepteerd min of meer te marcheren, terwijl ze "grommen" op bevel van een despoot. Is dat niet hetzelfde in de gelederen van bepaalde officieren, zonen van de Revolutie, nog steeds doordrenkt met de 'onsterfelijke principes van 1789' en gewelddadig gekant tegen Bonaparte's verzoeningspolitiek.

Veel van deze oude veteranen, bedekt met wonden en onderscheidingen, die hun beenkappen over alle slagvelden van Europa hebben gesleept, weigeren koppig het oude revolutionaire ideaal los te laten. Ook wordt in bepaalde kringen van officieren en zelfs binnen verschillende staven openlijk de spot gedreven met de Corsicaanse dwerg, de kleine

	<p>Bonaparte. Lege woorden, zeker. Het blijft niettemin waar ,dat dit alles een zeer slechte gemoedstoestand weerspiegelt.</p> <p>Om het maar bot te zeggen: de partij ,die tegen Bonaparte is, heeft geen leiders. Generaal Masséna, die de eerste consul nauwelijks mag (hij roept hem alleen privé, natuurlijk alleen deze man!), luisterde graag naar de opmerkingen van de ontevreden, maar zijn vriend Fouché weet hem te adviseren zich niet op dit gevaarlijke pad te laten leiden... Generaal Augereau, een onverschrokken reus en eersteklas zwaardvechter, wordt ook verslonden door ambitie, maar hij is subtiel genoeg om te begrijpen, dat hij met een daverende mislukking te maken zou krijgen als hij zou proberen te vechten tegen een politiek genie van het kaliber Bonaparte. Er is inderdaad generaal Moreau, over wie we in een volgend hoofdstuk zullen moeten praten, toen in 1804 de formidabele Cadoudal-Pichegru-samenzwering werd gevormd, waarbij hij ondanks zichzelf betrokken raakte. Moreau, bijtende ironist, militaire rivaal van Bonaparte, altijd bereid een scherp woord te zeggen, maar nooit besloten actie te ondernemen. Wij kunnen dan ook niet op hem rekenen. Gelukkig denken de ontevreden, dat ze eindelijk de man hebben gevonden, die in staat is om op te staan tegen de tiran, tegen de despoot, die zich voorbereidt. Hoe kunnen ze daaraan twijfelen? - om spoedig de kroon te op te zetten. Deze leider van de oppositie, rond wie de militaire coalitie zich kristalliseert, is</p>
140	<p>genaamd Jean-Baptiste Bernadotte. Een volbloed Jacobijn, een beruchte zuivere vrijmetselaar, woedend antiklerikaal, verklaarde vijand van de emigrant. Hier is iemand, die geen blad voor de mond neemt en die de kleine Corsicaanse generaal, regeringsleider, met sarcasme weet te doorspekken achter gesloten deuren</p> <p>Op het slagveld ontpopt Bernadotte zich, dat moet worden toegegeven, als een echte oorlogsheld. Heel anders is zijn gedrag als hij achter de schermen van de politiek moet manoeuvreren. Daar zien we hem op een bijna ziekelijke manier uitstellen en bij elke stap besluiteloosheid tonen. Op het moment, dat het misschien gepast zou zijn om moedig vooruit te gaan, trekt hij zich terug. Dit komt, omdat de voormalige sergeant Belle-Jambre er helemaal niet op gebrand is om bij een willekeurige worp van de dobbelstenen alle voordelen te verliezen, die hij in talloze veldslagen heeft verworven. Vandaar zijn behoedzame wegen, zijn plotselinge omkeringen. In feite zal de samenzwering van smaad, als occulte leider, een zeer occulte generaal Bernadotte hebben. Bij deze persoon met een zwakke wil kunnen we grote onzin verwachten.</p> <p style="text-align: center;">De eerste “pot boter” arriveert in Parijs. 28 mei 1802</p> <p>In deze eerste dagen van Prairial jaar 10 vinden we in Parijs twee jonge mensen, oorspronkelijk uit Rennes, de levendige kapitein Marie-Auguste Rapatel en de zeer serieuze, zeer evenwichtige, zeer rustige burger Félicie. Eerlijk gezegd zijn ze al een paar maanden in de hoofdstad. Maar op de dag van 28 mei 1802 gingen ze rechtstreeks, zo niet in de geschiedenis van Frankrijk, dan toch in de geschiedenis van de samenzweringen binnen.</p> <p>Marie-Augustin Rapatel, aide-de-camp van generaal Simon uit de plaats Rennes, kreeg van zijn hiërarchische overste regelmatig toestemming om naar Parijs te gaan om opheldering te geven over een nogal duister verhaal over het verkrijgen van een erfenis, die zijn oudere broer moet toekomen. Zodra hij in de hoofdstad aankwam, haastte de kapitein zich om generaal Moreau, een andere Breton, te bezoeken.</p> <p>Het tweede personage in ons verhaal, de burgeres Félicie, komt zoals we al zeiden uit Rennes. Félicie, die als wees achterbleef met jonge broers om groot te brengen, was moedig aan de slag gegaan en had het lot van de familiale drukkerij in handen genomen. Ze kenden haar goed onder de Rapatels van Rennes, dit moedige meisje en ze ontvingen haar vaak met warme sympathie. Zoals te verwachten was, werd onze kapitein, die toen in garnizoen in</p>

	<p>Rennes zat, verliefd op Félicie. Zij was zesentwintig jaar oud en hij, de knappe soldaat, zevenentwintig. Maar de Rapatels maakten de bezwaren tegen dit huwelijk, omdat men kan</p>
141	<p>raden dat Félicie's bruidsschat gering was, heel gering...</p> <p>En waarom was onze drukkerijdirecteur in Parijs? Om professionele redenen. De aanstaande deportatie van een zekere Vatar, sponsor van de drukpers van Rennes, bleef voor Félicie nogal netelige financiële problemen opleveren. Ze hadden haar, dit onbevreesde meisje, in de kantoren van Fouché gezien, terwijl ze probeerde gratie te verkrijgen van de vogelvrij verklaarde persoon van de bevoegde diensten. Geconfronteerd met haar mislukkingen was Félicie teruggevallen op het hoofdbureau van politie. Dubois had Vatar ooit beschermd. De prefect vond het zeker niet erg om een beslissing van zijn minister aan te vechten. Uiteindelijk had hij het meisje met enige hoop achtergelaten.</p> <p>De familie zaken van de kapitein en de politieke activiteiten van de directeur van de drukkerij zouden onze geliefden wat vrije tijd gunnen. Zozeer zelfs dat Félicie op een mooie ochtend beseftte, dat de Rapatel-race binnenkort nog een vertegenwoordiger zou hebben. Onmiddellijk bederft de huwelijksreis. Félicie eist een huwelijk. Augustinus is enigszins terughoudend. Als jonge kapitein, elegant gekleed in de groene dolman van een paardenjager, droom je van iets anders dan je dagen eindigen in de blouse van een beschermeling van een kleine provinciale drukkerij.</p> <p>Dus op deze ochtend van het 8e Prairiejaar werd er in naam van de officier een 'gresle' (of pot boter) vanuit Rennes gestuurd. Geen wonder: ongetwijfeld weer een traktatie van de oude moeder, thuis.</p> <p>Het pakketje was voorzien van een touwtje, verzegeld en opgevuld met een dunne envelop van karton. Op het etiket stond 'Kleding en linnengoed. Verzonden door burger Jourdeuil.' Rapatel was verrast: hij kende deze naam niet, hij verwachtte zo'n bericht niet. Op het adres stond echter duidelijk te lezen, in prachtige kalligrafie: Kapitein Rapatel. Hij opende het.</p> <p>Geen boter... in deze pot met boter! Maar hooi, stro. Op de bodem van het pakje kon de jonge officier eindelijk een bordje tevoorschijn halen waarop deze woorden stonden: 'Post onverwijld, en op verschillende plaatsen. Discretie, snelheid, communicatie.'</p>
142	<p>Net onder het vel karton groef Rapatel vervolgens op een gebonden pakket: negen grootformaat enveloppen, rood en blauw, allemaal verzegeld, behoorlijk zwaar. De adressen waren al gelabeld. Een vreemd detail is, dat al deze berichten, afkomstig uit Rennes, gericht waren aan soldaten, die in Rennes woonden of in Saint-Brieuc Lemaire, brigadegeneraal; Mignotte, kolonel van het 4e Gendarmerielegioen; Sénarmont Foucher, demi-brigadecommandant; Pinoteau en de raad van bestuur van de 82e infanterie; Mayeux, wapencommandant in Rennes; Generaal Simon, enz.</p> <p>Kapitein Rapatel haalde uiteindelijk uit de bodem van de pot een handvol blaadjes en pamfletten tevoorschijn. Hij las. De eerste titel leek aanlokkelijk: 'De monniken van de orde van Sint Franciscus tot de eerste consul'. Hij wierp zijn blik op de vorm: Duivel! de zaak werd ernstiger dan hij aanvankelijk had gedacht.</p> <p>Het eerste pamflet had de volgende titel: 'OPROEP AAN DE FRANSE LEGERS DOOR HUN KAMERADEN' En de anonieme redacteur kwam zonder verder uitstel tot de kern van de zaak... Laten we uit deze lange warboel een paar passages halen.</p> <p>'Tot wanneer laat jij jezelf tot slaaf maken?... Wat is er van uw glorie geworden, voor welk doel zijn uw triomfen gebruikt?... Is het om terug te keren onder het juk van ROYALTY dat, gedurende tien jaar van de bloedigste oorlog, u uw waken en uw inspanningen besteed heeft, dat u meer dan een miljoen mannen aan uw zijde hebt zien omkomen?... SOLDATEN, u heeft niet langer een THUISLAND: de Republiek bestaat niet meer...</p>

.....Een TYRAN heeft de macht gegrepen; en wie is deze tiran? BONAPARTE!
..... Wat was ons doel in de strijd voor de Republiek? Vernietig elke nobele of religieuze kaste, vestig de meest perfecte gelijkheid... Ons werk overleeft niet langer! De emigranten keren van alle kanten terug; de hypocriete priesters worden betaald door de tiran... Het is tevergeefs dat u heeft overwonnen!
...Soldaten! U hebt geen moment te verliezen als u uw vrijheid, uw bestaan en u eer wilt behouden...
...Als u nog langer uitstelt, zullen schaamte en schande uw deel zijn; jullie namen zullen niet langer herinneren aan deze glorieuze tijdperken van jullie triomfen; we zullen ze alleen maar overgeven aan lafaards en slaven!’

Dit alles was in overeenstemming met de toon van de officiële tirades, dat op de tribune van de verschillende revolutionaire vergaderingen en Jacobijnenclubs eerder had geklonken. Declamatie, beweging, tamelijk versleten clichés en hier en daar een paar waarheden.

Kapitein Rapatel was sprakeloos. Vervolgens nam hij de tweede formulering ter hand, die deze nadrukkelijke toewijding in zich droeg:

143

TOESPRAAK TOT DE LEGERS TOT DE VERSCHILLENDE HERVORMDE KORPS EN MILITAIRE VERSPREIDDE EN GEÏSOLEERDE IN DE REPUBLIEK.

En het ging als volgt verder:

‘DAPPERIGE BROEDERS IN WAPENS!... Wees blij met ons, u die voor de vrijheid hebt gevochten! De Republiek, het werk van uw zorg, uw moed, uw standvastigheid, is niets meer dan een loos woord! Binnenkort zal er een Bourbon op de troon zitten of tot keizer of koning worden uitgeroepen... nou ja, Bonaparte zelf

Een kleine tiran dicteert ons zijn wetten... Met welk recht wil dit verbasterde embryo van Corsica, deze republikeinse pygmee, veranderen in Lycurgus of Solon?

Er hebben al verschillende verbodsbepalingen plaatsgevonden en een paar personen zijn naar het schavot gebracht. Het Republikeinse leger zal zeker niet nalaten te worden blootgesteld aan de trouweloosheid en schurkenstaten van de ontrouwe ridder de Saint-Cloud... Laten we een militaire federatie vormen... Laat onze generaals zich laten zien, laat ze hun glorie en die van de legers!... Onze bajonetten staan klaar om ons te wreken... Laat ze een woord zeggen, en de Republiek is gered!’

Deze paar citaten, de beste dingen mogen niet worden misbruikt, zijn voldoende om ons een idee te geven van het duidelijk opripende karakter van de klassen. Oproep tot opstand, beledigingen aan het adres van het hoofd van de regering, organisatie van militaire rebellie. We moeten gehoorzamen! ‘Discretie en snelheid’, adviseerden de instructies. Erg goed. Om 12.00 uur werden, na brievenbussen vrij ver uit elkaar te hebben gezocht, de negen enveloppen op de post gedaan. Helemaal tevreden met zichzelf vertrok Augustin Rapatel richting de Quai de la Liberté, waar zijn vriendin logeerde.

Met Félicie verandert de pot boter in een pot rozen.

Nog steeds 28 mei 1802

De rest van het verhaal doet ons denken, dat Félicie de dingen niet vanuit dezelfde hoek bekijkt als haar minnaar. De jongedame was realistisch aan de vooravond van haar huwelijk (wat voor haar geen twijfel bestond), deze hersenloze kapitein liet zich meeslepen in een belachelijke samenzwering, die de politie uiteraard binnen een paar dagen zou ontdekken!

	<p>Zonder verder oponthoud besloot ze in actie te komen. Om vier uur 's middags, op dezelfde dag van de 8ste Prairial, meldde Félicie zich, met het pakket met opruiende smaadstukken bij zich, in de Rue de Jerusalem en vroeg vanwege ernstige zaken om onverwijld te worden ontvangen door de politiechef, burger Dubois.</p>
144	<p>Nu zat prefect Dubois destijds in de Raad van State, waar hij onlangs door Bonaparte was benoemd. Bij afwezigheid van de hoge ambtenaar verwelkomde Bertrand, het formidabele hoofd van de eerste sectie (hij was enorm, eenogig en kreupel), de bezoeker met zijn gebruikelijke voorzichtigheid. Félicie vertelde hem het verhaal. De jonge vrouw werd met vriendelijke woorden weggestuurd.</p> <p>Een uur later, zodra Dubois was teruggekeerd naar zijn kantoor aan de Rue de Jerusalem, haastte Bertrand zich om hem de zaak uit te leggen, die op het eerste gezicht vrij ernstig leek en een complot van ‘anarchistische’ officieren was. Dit leek des te interessanter, omdat de minister van Algemene Politie tot nu toe niet op de hoogte was van het eerste woord over deze samenzwering. Snel! Voordat Fouché de eerste draad in handen kreeg, was het belangrijk om het regeringshoofd op de hoogte te stellen; het was dringend nodig om hem te waarschuwen voor dit vreemde complot. Zo zou prefect Dubois aan generaal Bonaparte aantonen, dat de diensten van de rue de Jerusalem anders goed georganiseerd waren dan die van het ministerie, aangezien laatstgenoemde, zoals we ons herinneren, het domein was van burger Joseph Fouché. Dus zonder een minuut te verliezen reisde prefect Dubois naar Malmaison, waar op dat moment de eerste consul woonde.</p> <p>In zijn haast, in zijn verlangen om als eerste aan te komen, had Dubois niet voldoende diepgaande kennis van het dossier verworven. Dubois was een tweederangs man, hij zou er een goed bewijs van geven. Een ondervraging van kapitein Rapatel zou gemakkelijk de Bretonse oorsprong van de beroemde pot boter hebben onthuld. Bij gebrek aan nauwkeurige informatie kwamen Bonaparte en Dubois enigszins haastig tot de conclusie, dat de samenzwering haar hoofdkwartier in Parijs had en dat de laster afkomstig moest zijn van een drukpers in de hoofdstad. De recente samenzwering van commandant Donnadiou moedigt onze twee mannen aan te geloven, dat deze nieuwe zaak ook van Parijse oorsprong is.</p> <p>Precies op deze avond van 28 mei 1802 dineerde de graaf van Lavalette, ‘centraal commissaris van de regering nabij de posten’ (zo was zijn officiële titel), in Malmaison, aan de tafel van de eerste consul. Een van de activiteiten van Lavalette bestond erin alle correspondentie, die zelfs maar enigszins verdacht leek, door te sturen naar het zwarte kabinet (privékantoor van Desmarest, hoofd van de geheime politie, een dienst, die onder direct bevel van Fouché opereerde). De administratie had er indien nodig geen moeite mee om de brieven te openen en te lezen. Daarna werden de enveloppen met een zekere behendigheid weer aan elkaar gelijmd, waarna ze de aldus geopende enveloppen heel eenvoudig doorsturen naar de ontvanger, zonder zelfs maar de moeite te nemen ze te sluiten.</p>
145	<p>Dubois legde het probleem uit. De beslissing kwam snel. Twee uur later, in het Maison des Postes, gelegen in de rue du Coq-Héron, begonnen Dubois en Lavalette koortsachtig te werken. De negen enveloppen (ze wisten hun nummer), volgens Félicie's woorden waren het de negen enveloppen, die kapitein Rapatel had ontvangen en opnieuw verzonden gemakkelijk te zien in de postzakken, die op vertrek wachtten. Onder deze enveloppen verwachtten zij een interessante correspondentie aan te treffen. Dit was niet het geval; de vouwen bevatten eenvoudigweg de plakaten en de etiketten, exemplaren waarvan Rapatel en Dubois er al in handen hadden.</p> <p>Uiteraard werden de negen enveloppen er uit gehaald en naar het hoofdbureau van politie gestuurd, waar het eerste dossier van de zaak werd samengesteld.</p>

Dubois juichte bij de gedachte dat hij, zonder dat zijn superieur het wist, alleen en in het geheim het onderzoek zou leiden. Maar hij, de arme duivel, had niet gerekend op de activiteit van zijn minister Fouché, die, zonder dat iedereen het wist, in het postkantoor zelf, onder de werknemers van Lavalette, een paar goedgebetaalde spionnen onderhield.

Zo werd Fouché de volgende dag, 29 mei 1802, op de hoogte gebracht van het hele verhaal, tot in de kleinste details. Vroeg in de ochtend kreeg Lavalette een nogal onverwacht bezoek: het zadel van Paluce de la Fuye, hoofd van het kabinet, 'een wezen van Desmarest en dus van Fouché. La Fuye overhandigde Lavalette een briefje van Fouché, waarin hij verzocht zijn agent de brieven te geven, die de opruiende biljetten bevatten en die waren onderschept. Met enige schaamte antwoordde Lavalette, dat deze documenten sinds de avond ervoor in handen waren van burger Dubois, prefect van politie. Fouché begreep dat hij bespeeld was. Maar hij was van plan zijn wraak binnenkort te hervatten...

**Cascade van ontdekkingen: Fouché identificeert Rennes
als het centrum van de samenzwering.
31 mei 1802.**

Via de prefecten, met wie hij voortdurend contact onderhield, hield Fouché nauwlettend in de gaten wat er in Frankrijk kon gebeuren. Omdat de samenzwering van provinciale oorsprong is, weten we, dat de minister door de ernst van de situatie niest mag uitstellen om spoedig op de hoogte te worden gebracht van de genoemde samenzwering.

146

Het zat in de logica van de gebeurtenissen. In de middag van 31 mei 1802, drie dagen na de, inderdaad zeer precaire, triomf van Dubois ontving Fouché het bericht van de prefect van Tours, dat vijfenzeventig brieven (van hetzelfde formaat, van dezelfde kleur, van dezelfde inhoud als de brieven gericht aan kapitein Rapatel in Parijs) werden op de datum van het 9e Prairiejaar X (29 mei 1804) ontvangen door een hoge ambtenaar van de stad. De pot boter waarin ze zitten, is vanuit Rennes verzonden. Boven het pakje brieven zat een papiertje met de instructies, die we al kennen: 'Op verschillende plekken op de post doen. Discretie. Snelheid. Mededeling.' Maar deze keer werden de instructies niet opgevolgd, in plaats van de brieven door te sturen naar de ontvangers, werden ze doorgestuurd naar de kantoren van de minister van politie. Dubois had, zoals we zien, niet langer het monopolie op potten boter.

Fouché bekeek nauwkeurig de adressen, die op de enveloppen stonden: commandanten, hoge officieren, generaals, gelegerd in alle uithoeken van Frankrijk. Er waren er zelfs enkele voor officieren, die commando's voerden in Italië en België. De meeste van deze militairen hadden gediend onder Moreau en in de legers aan de Rijn, waar Bonaparte nooit was verschenen en waar hij, als algemene regel, grondig werd gehaat door leiders en soldaten. Fouché kon er niet aan twifelen dat het complot van Jacobijnse oorsprong was. Voor de minister was het daarom een kwestie van voorzichtig manoeuvreren om een meedogenloze reactie van de eerste consul te vermijden, die altijd bereid was zich te verzetten zodra het om een complot ging, dat door de 'woedende' werd aangewakkerd. Met verontrustend cynisme stuurde Fouché naar de prefect van Rennes, Mounier - dit op de datum van 31 mei, een bericht, waarin hij werd gewaarschuwd voor wat er in zijn stad aan de hand was en om met een elegante handigheid de vrienden en broers te redden, die in dit duistere verhaal een compromis hadden gesloten, gaf Fouché Mounier de opdracht zijn onderzoek te richten op de... royalisten! Beter kunnen we de wereld niet belachelijk maken.

Fouché had in ieder geval een onbetwistbare superioriteit ten opzichte van Dubois, hij wist dat het centrum van de samenzwering niet in Parijs lag, maar in Rennes.

	<p>Cascade van ontdekkingen: Mounier, prefect van Ille-et-Vilaine, identificeert Rennes als het centrum van een Jacobijnse samenzwering, waarvan generaal Bernadotte de leider zou zijn... 31 mei 1802</p> <p>Echter, op 31 mei 1802, in de ochtend (Fouché zou diezelfde dag zijn eerste informatie krijgen en wel in de middag), werd prefect Mounier gewaarschuwd door generaal Delaborde,</p>
147	<p>commandant de 13e militaire divisie, die hem een bundel opruiende pamfletten voorhoudt, gericht tegen de eerste consul. Deze smaadstukken, die Rennes in grote hoeveelheden in een pot boter verlieten, werden afzonderlijk vanaf de Place de Vannes naar verschillende soldaten gestuurd. Er waren rode en blauwe enveloppen, dit keer ongeveer honderd, met daarin een oproep aan de Franse legers en een adres aan de legers. Verklaringen, die we al in Parijs hebben gezien, in de handen van kapitein Rapatel. Smaadschriften van hetzelfde model, die Fouché op zijn beurt uit Tours had ontvangen, droegen dezelfde aanbevelingen: Altijd Communicatie. Discretie. Snelheid.</p> <p>Bij nadere beschouwing werd de zaak nog zorgwekkender. Generaal Delaborde, woedend omdat hij aldus op de lijst van mogelijke lezers van deze pamfletten stond, was haastig naar de koerierskantoren in Rennes gegaan. Een man genaamd Thomas, volkomen onbekend bij de postkoetsmedewerkers, had echter zojuist zes potten boter geregistreerd, bestemd voor verschillende steden: Dinan, Vannes, Saint-Brieuc, Lorient, Le Mans, Saint-Jean d'Angély... Zes hagelstenen: dit zou nogal wat opschudding veroorzaken in de westelijke garnizoenen!</p> <p>De drukker van deze stukken werd snel ontdekt, een zekere Chausseblanche, een niet bekeerde Jacobijn, een even permanente samenzweerder, omdat hij honger had, met een groot gezin, dat hij bovendien niet kon voeden. Hij werd onmiddellijk gevangengezet.</p> <p>Onder bedreigingen sprak de arme duivel al snel. Via hem kwamen ze snel achter de kern van de zaak: met deze laster, die zo genereus werd verspreid, verwachtten ze de troepen van het Westen wakker te schudden; als ze er dus in zijn geslaagd zouden zijn de eerste consul tot aftreden te dwingen, dan zouden ze zonder verder uitstel een nieuwe Conventie hebben samengesteld. In zijn verhoor, waarvan we het verslag hebben, gaf Chausseblanche ronduit toe dat generaal Bernadotte aan het hoofd van het complot stond. Het is duidelijk dat dit een ernstige samenzwering aan het licht bracht, georganiseerd door 'woedende' republikeinen.</p> <p>Prefect Mounier was zich bewust van de Jacobijnse sympathieën van Fouché. Hij schreef zijn rapport met de oratorische voorzorgsmaatregelen, die men zich maar kan voorstellen; hij legde aan zijn minister (die zich er al bewust van was, zo herinneren we ons, uit de onthullingen van de prefect van Tours) de zaak uit van de potten met boter, die de plaats Rennes al enkele dagen naar een vreemde militaire klantenkring van extreem-links stuurde.</p> <p>Mounier zorgde ervoor de naam van Bernadotte niet te noemen, aangezien de generaal, zoals iedereen wist, een politieke band had met de verschrikkelijke minister van politie.</p> <p>Mounier had op die datum uiteraard nog niet het bevel van Fouché ontvangen om zijn onderzoek op de Chouans te richten.</p>
148	<p>Maar we kunnen wel raden welk gezicht hij trok, toen hij een paar dagen later hoorde van deze vreemde richtlijnen, waar hij uiteraard geen rekening mee had gehouden.</p> <p>Cascade van ontdekkingen: politieprefect Dubois identificeert generaal Bernadotte met de leider van de samenzwering in Rennes.</p> <p>Terwijl onze dappere potjes boter steeds meer in Nantes, in Bordeaux, in Boulogne-sur-mer, in Lons-le-Saulnier arriveerden, zette prefect Dubois, beperkt tot zijn Parijse sector, niettemin zijn onderzoek voort.</p>

	<p>Nu, op een bepaalde dag, arriveerde een doos uit Rennes per koerier in Parijs. De afzender heette, als we de vermelding mochten geloven, Jourdeuil. Deze naam verscheen nogal eens op potje gevuld met subversieve papieren. Zij besloten om te openen. In het pakket zat een kopie van de bekende pamfletten. Ze waren dus op de goede weg. Vakkundig ondervraagd gaf de Parijse ontvanger alles toe, wat ze wist: dat de beroemde Jourdeuil inderdaad bestond, hij was officiersbediende in Rennes. Precies de week daarop zou de soldaat in de hoofdstad aankomen, zijn bagage ging hem slechts een paar dagen voor. Toen hij van boord ging, werd hij aangehouden en ondervraagd. Hij sprak. In de Rue de Jerusalem vernam de politie dat de neppotten met boter door Jourdeuil zelf naar de koeriers waren gebracht, die ze onder zijn echte naam of onder een valse naam registreerde. Dit gebeurde op bevel van tweede luitenant François Bertrand, een oude officier van tegen de vijftig, een niet bekeerde Jacobijn, die zichzelf tot slachtoffer van Bonaparte uitriep. Bovendien werd Jourdeuil, opnieuw door Bertrand belast met het in ontvangst nemen van de pamfletten bij drukker Chausseblanche. Tweede luitenant Bertrand vulde de potten met deze smaadschriften, waarna hij de bestelling naar de koeriers bracht.</p> <p>Na een grondige ondervraging moest Jourdeuil toegeven, dat hij op de weg van Rennes naar Parijs was gestopt in Versailles, bij het huis van kapitein Fourcart, naar wie hij paarden bracht. Deze paarden waren echter eigendom van officieren Fourcart, Marbot en Maurin. Het Ministerie van Oorlog reageerde onmiddellijk op verzoeken om informatie van de prefect van politie. Deze drie soldaten behoorden tot de staf van generaal Bernadotte... Kapitein Fourcart, een Jacobijn met een slechte reputatie op het ministerie, was in dienst van de geheime politie van Bernadotte. van wie hij de vertrouweling was. Vaak was hij afwezig in Versailles om naar Parijs te gaan, waar generaal Bernadotte al enige tijd woonde en daar werkte hij met hen samen, in het grootste geheim.</p>
149	<p>Dubois, die nog steeds niet wist, wat prefect Mounier had ontdekt, geloofde dat hij alle draden van de intriges had ontrafeld. Zonder verder uitstel ging hij naar Malmaison en presenteerde zich aan Bonaparte. De eerste consul vertoonde al enkele dagen een enigszins verontrustende nervositeit. Het is duidelijk, dat de kwestie van smaad geen vooruitgang boekte (het was niet Fouché, zo kan men denken, die het zou oplossen...) En hij was des te woedender, onze kleine generaal met zijn bronzen huidskleur, omdat hij goed was beschermd en hierin, het moet gezegd worden, had hij ongelijk. Hij was overtuigd van de aanwezigheid en het occulte handelen van generaal Moreau in deze Bretonse samenzwering... Moreau: de veroveraar van Hohenlinden, de soldaat republikein met diep democratische neigingen, militaire rivaal en politieke tegenstander van Bonaparte! Deze geloofde voortaan, dat hij zijn vijand bij de keel had, hij hoopte hem door een snel oordeel kwijt te raken.</p> <p>Een grote teleurstelling, zo vermoedt men, voor Bonaparte was het nieuws, dat de prefect van politie die dag bracht. Dubois vertelde hem over zijn ontdekking, dat de leider van het militaire complot niet langer Moreau was, zoals de eerste consul dacht en wenste. De dader, de aanstichter van deze samenzwering, heette Bernadotte.</p> <p style="text-align: center;">Een mooie goochelarij van Fouché: hij redt zijn vriend, de Jacobijn Bernadotte.</p> <p>Dit alles beviel Fouché duidelijk niet, die aarzelde een schandaal uit te lokken, waarvoor de linkse mannen in het algemeen, en zijn vriend Bernadotte in het bijzonder, de prijs zouden betalen.</p> <p>Fouché, zo herinneren we ons, had prefect Mounier opdracht gegeven zijn onderzoek in de richting van de chouans te leiden, op de mannen van Georges Cadoudal. De manoeuvre van de minister was slim: hij had besloten dit Jacobijnencomplot om te vormen tot een</p>

	<p>royalistisch complot. Slim genoeg, de man, om deze meesterlijke goocheltruc uit te voeren... Helaas laat prefect Mounier zich op geen enkele manier beïnvloeden. Hier is in feite deze onhandige persoon, die zijn onderzoek met uiterste vaardigheid uitvoert. Hij slaagt erin om, stukje bij beetje, het interne mechanisme van de affaire perfect te reconstrueren; hij slaagt erin een van de belangrijkste leiders van het complot in handen te krijgen: generaal Simon, de stafchef van generaal Bernadotte.</p> <p>Op het slagveld kende Simon het gevaar. In het kantoor van prefect Mounier, kijkend naar het gevaar en waar onze generaal niet lang op zich liet wachten, nam hij het vanaf de eerste minuut van onderhoud de volledige verantwoordelijkheid voor de zaak op zich.</p>
150	<p>„ Nee, hij accepteerde noch het Concordaat, noch het Consulaat voor het leven, noch Bonaparte's mars naar de dictatuur. Ja, hij was de auteur van de petitie van de monniken van Sint Franciscus aan de eerste consul Bonaparte. Ja, hij gaf toe redacteur te zijn van de ‘Oproep aan de Franse legers’. De toespraak tot de legers was het werk van zijn naaste medewerker, de tweede luitenant Bertrand, een trotse patriot, die hem effectief had geholpen een drukker te vinden en die vervolgens niet had gearzeld om de beroemde potten met boter... naar alle uithoeken van Frankrijk te sturen Dit alles was bedoeld om een algemene opstand van republikeinse officieren uit te lokken. Hij verzekerde hem met klem, dat hij en Bertrand de enige twee leiders in het spel waren. Hij eiste alle verantwoordelijkheid voor het complot voor zichzelf op.</p> <p>Mounier was beslist te slim om geloof te hechten aan deze onstuimige bekentenis, die bepaalde hooggeplaatste mensen leek te willen verbergen. Bovendien had Mounier-Ponce Pilatus, zodra generaal Simon de notulen van zijn verklaring ondertekende, niets minder om naar Parijs te sturen, bestemd voor de diensten van Fouché dan de nukkige Simon, vriend en stafchef van generaal Bernadotte. Het is aan de ministeries om deze kluwen op te lossen, misschien niet zo ingewikkeld als het leek...</p> <p>Drie dagen later stopte het rijtuig dat generaal Simon en zijn gendarme bracht, rond zes uur 's middags, voor het gebouw van de geheime politie, het landgoed van Desmarest. Deze nauwe medewerker van De Fouché was toevallig op zijn kantoor. Simon werd onverwijd geïntroduceerd. ‘Vriendelijk’ gesprek tussen de twee mannen. Na snel de documenten te hebben gelezen, die de rijkswacht uit Rennes had meegebracht, stuurde Desmarest het dossier onmiddellijk naar Fouché. Vervolgens leidde men de bloedhond, nog steeds erg onhandig, door de binnentuinen, die de diensten van de rue des Saints-Pères met die van de algemene politie in verbinding brachten, zijn gevangene naar het hol van de minister.</p> <p>Fouché was, zoals we weten, al perfect op de hoogte van de zaak, dankzij de snelle verzending van de documenten door zijn ondergeschikte. Hij was zich ervan bewust dat Simon zeer bereid leek zichzelf op te offeren om zijn leider Bernadotte te redden, over wie nogal verontrustende vermoedens hingen, als gevolg van de onthullingen van Chausseblanche en Jourdeuil. Binnen een paar minuten bedacht Fouché een machiavellistisch plan: aangezien Simon de zondebok wilde spelen, wel! wij zullen hem bevestigen in deze rol...</p> <p>We weten niet precies welke woorden er in het kabinet van de minister tussen Fouché en generaal Simon zijn gewisseld. Maar volgens de brieven, die laatstgenoemde iets later vanuit zijn gevangenis schreef, zullen we later enkele uittreksels geven waarin hij bepaalde zinnen</p>
151	<p>uit het onderhoud zal noemen, mogen we terecht denken, dat de militair naïef op schandelijke wijze werd bespeeld. Ongetwijfeld heeft Fouché hem gevraagd om op zijn minst voorlopig de verantwoordelijkheid voor de zaak op zich te blijven nemen, het is zeer waarschijnlijk dat hij hem duidelijk heeft gemaakt, dat het in het belang van de partij niet gepast was om Bernadotte in de geschiedenis te plaatsen. Ter wille van de buitenwereld en om de schijn op te houden, moest Simon ermee instemmen nog een paar dagen achter de tralies te blijven. Fouché verzekerde hem en hiervan zijn we er zeker van dat hij als een</p>

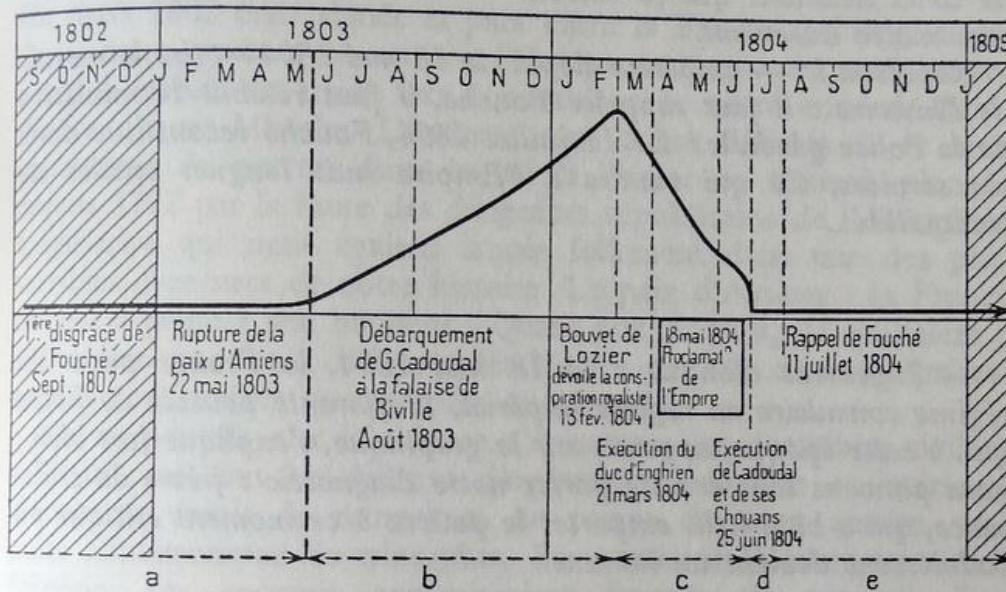
	<p>broer behandeld zou worden... Simon was een moedig man, een puur man, een ideoloog. Hij gaf zijn woord. Fouché kon op hem rekenen.</p> <p>Daarna zette Fouché het masker af! Onmiddellijk werd Simon naar de Temple-gevangenis gebracht, opgesloten op beschuldiging van manoeuvreren tegen de veiligheid van de staat en in eenzame opsluiting in een smerige gevangenis geplaatst. Na vijf dagen, die hem de gelegenheid gaven tot nadenken, besloot hij de eerste consul te schrijven en ook aan de minister van Algemene Politie, de heer Joseph Fouché.</p> <p>In zijn brief aan Bonaparte bekende de generaal schuld, hij beschuldigde zichzelf van een beweging van waanzin, hij smeekte om genade. Maar hij zorgde er altijd voor, dat hij alleen was geweest, echt alleen, om dit complot te bedenken en uit te voeren. De brave jongen probeerde koste wat het kost zijn naam te zuiveren zonder hem bij naam te noemen, uiteraard Bernadotte, van wie iedereen wist, dat hij de promotor van de affaire was... Simon verzuimde geen enkele poging om 'de verdenkingen te vernietigen, die de regering op het volk had kunnen richten. die buiten ons bedrijf bleven...' (nadruk toegevoegd uiteraard). 'Ik ben door geen enkele persoon ertoe bewogen', schrijft hij, 'door wie dan ook, noch boven mij, noch onder mij. Ik ben niet de man, die mezelf onnodig opoffert ter wille van het dienen van leiders, die te zwak zijn. om zichzelf bloot te geven...' Het is duidelijk, dat iedereen die te veel wil bewijzen, niet kan overtuigen. Het blijft niettemin waar dat Simon een man met een hart is, weinig geneigd tot veroordeling. Zeker, Fouché had hem beloften gedaan. In het bericht dat hij dezelfde dag naar de minister stuurde, liet de gevangenen generaal zien, dat hij zich staande kon houden. 'Er zit niemand achter het gordijn, verduidelijkte hij, ik ben geen slachtoffer dat zich aan de anderen wijdt!'</p> <p>De teleurstelling van de arme Simon kwam snel. In zijn verschrikkelijke kerker, letterlijk stikkend in deze verzengende zomerdagen van 1802, verstoken van lucht en licht, kreeg de gevangene de moed om opnieuw naar de eerste consul te schrijven, hij probeert medelijden van hem te krijgen.</p>
152	<p>Over dit onderwerp schreef hij aan Desmarest, waarin hij hem eraan herinnerde, dat de minister formeel had beloofd hem 'als een broer' te behandelen. Deze keer kwam het antwoord, in de vorm van het ontslag van generaal Simon. Bovendien werd hem vriendelijk medegedeeld, dat hij binnenkort naar het eiland Oléron zou worden gebracht, om spoedig naar Guyana te worden doorverwezen.</p> <p>Fouché had, zoals we zien, een eigen kunst om vervelende getuigen uit de weg te ruimen. Hij zou dan kunnen denken dat Bernadotte gered was...</p> <p style="text-align: center;">Liquidatie van het perceel.</p> <p>Het militaire onderzoek ontmantelde snel het belachelijke mechanisme van dit complot. Aan het van april 1802 begaf Pinoteau, chef van de 82^e demi-brigade in garnizoen te Rennes, zich naar Parijs voor een geheim onderhoud met Bernadotte, bevelvoerend commandant van het leger van het Westen. Hem was verzekerd dat er in de hoofdstad permanent een 'commissie van de meest gewaardeerde generaals' zou worden gehouden. Bernadotte had beloofd het hele leger van Bretagne op de been te brengen. Zijn stafchef, Simon, had toen de opdracht gekregen om de officieren tot rebellie aan te zetten en daartoe moest hij drieduizend smaadstukken per postkoets in potten met boter sturen. Eenvoudig begin. Zodra zijn geest goed voorbereid was, zou Pinoteau verantwoordelijk zijn geweest voor het verzamelen van zijn demi-brigade, het afkondigen van de val van de eerste consul en het marcheren naar Parijs. Gaandeweg zouden zijn troepen in elke fase zijn uitgebreid met nieuwe opstandige regimenten. In Parijs moet een 'grootschalige revolutie' al zijn voorbereid. De eerste consul zou onmiddellijk zijn gearresteerd en afgezet.</p>

	<p>Alles lijkt Bernadotte te beschuldigen. Zijn stafchef, generaal Simon, leidt de zaak. Pinoteau, leider van de 82e, is zijn man en gehoorzaamt zijn instructies. Bertrand, de vage meester, is zijn geheim agent. En als de 82e demi-brigade, bekend om zijn Jacobijnse geest, op dat moment nog steeds in Rennes gehuisvest was, was dat op aandringen van Bernadotte, die Bonaparte had gevraagd hem daar te houden. Sterker nog, de eerste consul was al een tijdje van plan om van deze gevaarlijke troepen af te komen door ze overzee te verscheppen... naar Saint-Domingue.</p> <p>Overall waar we onderzoek doen, vinden we de hand van Bernadotte. Maar in werkelijkheid geen tastbaar bewijs, omdat de Béarnais onder alle omstandigheden via tussenpersonen hadden gehandeld. Hij wist hoe hij voorzorgsmaatregelen moest nemen.</p>
153	<p>Zodra deze acties ontdekt werden, haastte het Ministerie van Oorlog zich om strenge maatregelen te nemen tegen deze heethoofden uit Rennes. Het was niet nodig om te wachten tot de definitieve resultaten van het onderzoek naar deze Jacobijnse soldaten en officieren zouden treffen, wier gedrag een gevaarlijk voorbeeld vormde.</p> <p>Op 26 juni 1802, om 5 uur 's avonds kwam in Rennes een consulaire besluit aan, dat onmiddellijk moest worden uitgevoerd. Het 82^e demi-brigade moest naar de Bretonse hoofdstad Brest gaan. Niemand vergist zich, dit was een opmaat voor de inscheping naar de Antillen. In feite zal een deel van deze troepen naar Saint-Domingue worden gestuurd; een ander deel, naar Martinique. Bij het vertrek van dit beroemde 82^e zullen we in de kazernes hier en daar subversieve borden ontdekken met inscripties als 'Lang leve de Republiek! Dood aan zijn vijanden! Lang leve Moreau! Dood aan de eerste consul en aan zijn medewerkers!'</p> <p style="text-align: center;">Bonaparte redt Bernadotte.</p> <p>Simon had er alles aan gedaan om Bernadotte te redden. Vriend Fouché van zijn kant had niets nagelaten om de generaal van Béarnais te redden. Bovendien voelde Bonaparte, dat hij opnieuw de echtgenoot was van Désirée Clary kon redden.</p> <p>Waarom zoveel aandacht van de kant van de eerste consul? Redenen van hoge politiek, zo denken we. Toen deze episode van laster zich afspeelde, hield zij zich in Parijs met een zaak van veel groter belang bezig: de eerste consul, die voor een periode van tien jaar aan het hoofd van de regering was geplaatst, had zojuist van de Raad van Staat niet zonder problemen toestemming gekregen en werd bovendien geprezen door het Franse volk. De vraag, die werd gesteld luidde: was er reden om Napoleon Bonaparte tot consul voor het leven te benoemen? Vol van afgrijzen over de revolutie, die nog maar net was geëindigd, wilde het land alleen maar een terugkeer naar de rust, naar de binnenlandse vrede, naar het handhaven van de orde op alle gebieden. Zo kon de Senaat op 3 augustus 1802 de uitslag van de stemmen bekendmaken, die in de registers was geregistreerd door meer dan drie en een half miljoen JA (tegen drieduizendvijfhonderd NEE), Frankrijk gaf zijn enthousiaste steun aan het nieuwe consulaire regime. Vanaf dat moment was het niet moeilijk om binnenkort te voorspellen dat er nog een periode zou komen, die naar het Empire zou leiden. In deze algemene, bijna unanieme euforie zou het van de kant van de consul erg onhandig zijn geweest om de schijnwerpers op deze zaak te richten, op de oppositie van een deel van het leger.</p>
154	<p>Het proces tegen Bernadotte (of Moreau), dat begon midden in de politieke triomf van Bonaparte, zou een dissonante toon hebben gevormd te midden van dit concert van dithyrambische lof en populaire toejuichingen. Het was beter om een bescheiden sluier over deze zielige samenzwering van smaad te werpen.</p> <p>Hoewel hij volkomen zeker was van de ontrouwe rol van Bernadotte in dit plan, deed Bonaparte alsof hij geloofde, dat generaal Simon en tweede luitenant Bertrand de twee enige</p>

	<p>schuldigen waren. Ze werden gevangengezet in de Tempel, uiteraard zonder de minste rechterlijke instructie.</p> <p>Op het moment dat de potten met boter Rennes verlieten, had Bernadotte er alles aan gedaan om, als bij toeval, in Parijs terecht te komen. Subtiel alibi, maar niemand geloofde het. Terwijl de handlangers in de kerker werden gestopt - Simon, Bertrand, Pinoteau, Marbot, Fourcar - haastte generaal Bernadotte zich, beweerend dat hij een vage ziekte had, naar Plombières om wat uit te rusten (na al deze emoties) en thermaal water te drinken .</p> <p>Gelukkig voor Bernadotte had deze bravoure zijn medeplichtigen goed gekozen: niemand sprak. En het grote publiek bleef vrijwel geheel onwetend van dit extravagante verhaal.</p> <p style="text-align: center;">Moreau en de “potten met boter”-samenzwering.</p> <p>We noemden eerder de hoop, die Bonaparte korte tijd had om Moreau betrokken te zien bij de samenzwering van smaad. De kans zou werkelijk geweldig zijn geweest om deze onbeschaamde rebel in de schaduw te stellen, die zich met enige genegenheid terugtrok in zijn landgoed in Grosbois, maar die af en toe met een eenvoudig woord de regering belachelijk kon maken... en haar leider. .</p> <p>Op nogal onhandige wijze vroeg de politie, ervan uitgaande dat kapitein Rapatel, ontvanger van de eerste pot boter, die in Parijs werd ontvangen, een van degenen was, die bekend waren met het Château de Grosbois, om uitleg bij Moreau wat zijn relaties waren met de jonge officier. Zou hij, de generaal, ook niet een Bretonse pot hebben gekregen, gevuld met smaad? Op deze werkelijk ongepaste vragenlijst weigerde Moreau te antwoorden. Hij nam de zaak zeer serieus en deed alsof hij grapjes maakte over deze samenzwering, die hij 'het boterpotcomplot' noemde. Het woord was geestelijk. Het werd gepromoot, het was succesvol. Behalve natuurlijk bij de eerste consul.</p>
155	<i>Bibliografie</i>
156	<i>Blanco</i>
157	<p>3e cyclus van SAMENZWERINGEN</p> <p>1803 - 1804</p>

3e CYCLE DES CONSPIRATIONS :

1803-1804

- Arrêt des conspirations royalistes pendant la paix d'Amiens (mars 1802 - mai 1803).
- Dès après la rupture de la paix d'Amiens (22 mai 1803), préparation très secrète de la grande conjuration royaliste.
- Effondrement de la conspiration Cadoudal-Pichegru.
- Rappel de Fouché au ministère de la Police générale.
- A nouveau, calme presque complet dans le secteur « conspirations », et ce, jusqu'en... 1812 !

Depuis la paix d'Amiens (signée en mars 1802), les royalistes ne pouvaient plus bouger, l'Angleterre ayant défendu aux émigrés de Londres toute action subversive en France, et le gouvernement britannique ayant fermé le robinet aux guinées.

159	<p>a) Stoppen van royalistische samenzweringen tijdens de Vrede van Amiens (maart 1802, mei 1803).</p> <p>b) Onmiddellijk na het uiteenvallen van de Vrede van Amiens (22 mei 1803), zeer geheime voorbereiding van de grote royalistische samenzwering.</p> <p>c) Ineenstorting van de Cadoudal-Pichegru-samenzwering.</p> <p>d) Terugroeping van Fouché naar het Ministerie van Algemene Politie.</p> <p>e) Opnieuw bijna volledige rust in de samenzweringssector, tot... 1812.</p> <p>Sinds de Vrede van Amiens (ondertekend in maart 1802) konden de royalisten zich niet langer verplaatsen, aangezien Engeland emigranten uit Londen elke subversieve actie in Frankrijk had verboden en de Britse regering de kraan van de guinea's had dichtgedraaid.</p>
160	<p>Maar hier vermelden we in mei 1803 het uiteenvallen van de vrede van Amiens. Verandering in zicht. Van nu af aan heeft Engeland belang bij de verdwijning van Bonaparte. Het lanceert onmiddellijk weloverwogen chouans in Frankrijk, die het grotendeels subsidieerde.</p> <p>De grote royalistische samenzwering van 1804, geleid door Georges Cadoudal, moet worden beschouwd als de wanhopige reactie van de royalistische partij en de Engelse regering, aan de vooravond van de verovering van Napoleon van de keizerlijke titel. Om te voorkomen dat de eerste consul de kroon in het bezit nam, arriveerde Cadoudal in Frankrijk en bereidde de aanval voor.</p> <p>De eerste consul draagt hierin een zekere verantwoordelijkheid in deze affaire. We zagen om welke onbeduidende redenen hij had in september 1802 Fouché wegstuurd en het ministerie van de Algemene Politie onderdrukte. Zogenaamde politie, vervangen door een organisatie, die per definitie onbekwaam was, waardoor het zich in het hart van Parijs kon ontwikkelen, zonder daar is iets te zien van een verschrikkelijk monarchistisch complot. Ontdekking volgt na twee aanklachten, die elkaar opvolgen en aanvullen: de samenzwering zal hardhandig worden onderdrukt.</p> <p>Napoleon, keizer sinds 18 mei 1804 – trekt de conclusie uit de geschiedenis: Fouché moet terug keren, het Ministerie van Algemene Politie moet hersteld worden! Op 11 juli 1804 stelde Fouché daarom zijn dienst opnieuw samen. Wat het rijk acht lange jaren van rust zal opleveren...</p> <p>Klinisch oordeel op 18 mei 1804: Frankrijk ging over van het consulaire regime naar het imperiale regime. De angstaanjagende koortsuitbraak, die op dit moment in de grafiek verschijnt, kan heel goed worden verklaard, we kunnen zonder angst onze diagnose stellen: groeikoorts, die de patiënt bijna naar dat kritieke moment bracht waarop de adolescent een man wordt.</p>
161	<p style="text-align: center;">DE GROTE CADOU DAL-PICHEGRU ROYALISTISCHE SAMENZWERING 1803-1804</p> <p>In maart 1802 werd de vrede getekend tussen Frankrijk en Engeland. Dus nadat we continentaal Europa hadden verslagen, zijn we erin geslaagd een zeer eervol verdrag te sluiten met onze ervvijand aan de overkant van het Kanaal. Vanaf dat moment waren we bevrijd van deze lange nachtmerrie van oorlogen waarin Frankrijk sinds 1792 was verwickeld vanwege de schuld van de Republikeinse leiders van de Wetgevende Vergadering, die ons op waanzinnige wijze in een van de verschrikkelijkste avonturen uit onze geschiedenis hadden</p>

	<p>gestort. De Vrede van Amiens: Frankrijk geloofde nauwelijks in zijn geluk! Wat de Engelsen betreft, die waren opgetogen: in Londen maakte een uitzinnige menigte de paarden van onze ambassadeur los om zijn koets triomfantelijk voort te slepen.</p> <p>We konden het bewijs op alle gebieden, civiel en militair, op alle operatiegebieden, extern en intern, niet ontkennen. Bonaparte had zojuist, in minder dan twee jaar, een ononderbroken reeks triomfen behaald. Zijn aanhangers juichten hem uitzinnig toe. Zijn vijanden leken verbijsterd. Uit de verschrikkelijke ervaringen, die het elf jaar lang had meegemaakt, kwam Frankrijk, tegen alle verwachtingen in, glorieus en stralend tevoorschijn. Met de annexatie van België, de linkeroever van de Rijn en Piemonte telde ons administratief gebied nu honderdacht departementen. Bovendien werd het land letterlijk omringd door een kroon van zusterrepublicken: de Bataafse Republiek, de Helvetische Republiek, de Cisalpijnse Republiek en de Ligurische Republiek. Bovendien breidde onze invloed zich uit over de secundaire staten van Duitsland en zelfs op de bezittingen van de Heilige Stoel... Bonaparte kon trots zijn op zijn werk. En Frankrijk laat zich zien als trotse eigenschap van Bonaparte. Een dergelijk aanzienlijk politiek succes moet per definitie zelfs een zeer ernstige slag</p>
162	<p>toebrenge aan alle complotprofessionals. Helaas duurde de Vrede van Amiens slechts amper veertien maanden (25 maart 1802 - 22 mei 1803). Zodra de vijandelikheden hervatten, een oneerlijke breuk, waarvoor Engeland een groot deel van de verantwoordelijkheid draagt, zullen we, zo stellen wij, getuige kunnen zijn van de opkomst en ontwikkeling van het meest verschrikkelijke royalistische complot uit onze kronieken. De chouan Georges Cadoudal zal dan het toneel betreden, met generaal Pichegru op sleeptouw. Achter hen vinden we natuurlijk de graaf van Artois; en achter de schermen Engeland en zijn guineas.</p> <p>De zaak is naar onze mening verdeeld in drie zeer verschillende delen: de voorbereiding van het complot, de ontdekking van de samenzwering, het proces.</p> <p>Hier is het niet langer een operette, zoals de kleine Jacobijnse verhalen in de Opera of de avonturen van de boterpotten van Rennes. We staan aan de vooravond van een duistere tragedie, die zoals we met volledige objectiviteit kunnen toegeven, noch allure noch grootsheid mist.</p> <p style="text-align: center;">I. IN HET GEHEIM VAN HET COMLOT.</p> <p>Per definitie heeft de ondertekening van de Vrede van Amiens (maart 1802) de oppositie de mond gesnoerd. Niemand durft nog openlijk op te komen tegen de mens, tegen de supermens, die zojuist het bewijs heeft geleverd van zo'n verbazingwekkend genie, die Frankrijk uit een onontkoombare situatie heeft getrokken, die orde en vrede heeft gevestigd, die de natie met ongeëvenaarde glorie heeft bekleed.</p> <p style="text-align: center;">Vrede van Amiens. De samenzweerdere gaan ondergronds. 25 maart 1802 - 22 mei 1803</p> <p>Gedurende de veertien maanden dat deze vrede (een eenvoudige wapenstilstand) duurde, leken alle samenzweerdere, zowel aan de Jacobijnse kant als aan de royalistische kant, door ontmoediging getroffen. Er broeit iets...</p> <p>Wat de Jakobijnen betreft, is dit gemakkelijk te begrijpen. Geen leiders, steeds minder geld en actief toezicht door Fouché, die spionnen heeft in alle enigszins rusteloze republikeinse groeperingen.</p> <p>Aan de royalistische kant een heel andere situatie. Om de loop van de gebeurtenissen te volgen, die onze aandacht zullen vasthouden, is het nuttig hier een onderscheid te maken</p>

	tussen de royalisten, die destijds in Frankrijk woonden (teruggekeerde emigranten, spionnen van prinses, subversieve agenten via Engeland) en het comité van emigranten, die in Londen
163	<p>bleven. De in Parijs gevestigde monarchisten kunnen de gebeurtenissen op de voet volgen en zijn goed geplaatst om de publieke opinie te volgen, hun oordelen zullen daarom doordrenkt zijn van een zeker gezond verstand. De waarnemers, die door Condé worden betaald, blijven regelmatig hun 'rapporten naar de prins sturen' en kunnen het niet laten om van tijd tot tijd hun intieme gevoelens naar boven te laten komen, waaruit een geheime bewondering voor Bonaparte blijkt. Naar hun mening valt er op dit moment niets te proberen, in Frankrijk, in zijn overgrote meerderheid, is het land in bewondering, in aanbidding voor zijn idool. In de huidige situatie dicteert de wijsheid, dat we wachten, uitstellen en niet te veel aandacht van de consulaire politie trekken.</p> <p>In de kringen van emigranten, die aan de andere kant van het Kanaal zijn, zien ze de zaken heel anders. Net als in het verleden begrijpen ze nog steeds niets van de politieke evolutie van Frankrijk. Deze niet te veranderen mensen, deze dromers, die weinig geneigd zijn tot persoonlijke actie, verdwalen in vage plannen, bedenken de hele dag onbekwame combinaties en zetten op papier prachtige maar onrealiseerbare projecten op. Met het geld dat de Engelse overheid hen ter beschikking stelt, subsidiëren ze meerdere agenten in Frankrijk. Deze laatsten creëren, om er elke dag een paar grldstukken uit te halen, onwaarschijnlijke romans voor hun beschermers in Londen. De leden van de commissie van emigranten, die in Engeland wonen, onderhouden dus tegen hoge kosten een tamelijk zorgwekkend netwerk van spionnen en waarnemers, altijd onderweg tussen Londen en Parijs, altijd met huiveringwekkend nieuws, omdat ze goed betaald worden. Willen emigranten van over het Kanaal sensationele onthullingen? Nou ja, we zullen ze in bulk maken... Frankrijk, zo verklaren ze, is haar regering beu, ontgoocheld, moe van de glorie, in opstand tegen een ondraaglijke tirannie. Ze zal de Bourbons met enthousiasme verwelkomen zodra ze voet zetten in het land van hun voorouders.</p> <p>Al deze leugens, al deze kinderachtige uitvindingen, vervullen de hoge persoonlijkheden van de Londense commissie elke dag met vreugde. Niemand kan eraan twifelen als hij deze wonderbaarlijke rapporten leest: de Voorzienigheid werkt volledig en helemaal alleen aan de aanstaande terugkeer van de koning van Frankrijk op de troon van zijn voorouders.</p> <p>In Londen treffen we echter een groep aan, een heel kleine groep, die deze onzin niet accepteert. Dit is in deze kwestie de cohort van echte samenzweerders, degenen, die hun huid al op Frans grondgebied hebben geriskeerd en die nog steeds klaar staan om de ergste gevaren het hoofd te bieden, vuurpeloton of guillotine, degenen, die hebben gezworen de usurpator te doden. Al deze vastberaden mannen, waarvan Georges Cadoudal de leider is, voelen en</p>
164	<p>weten heel goed, dat de situatie nauwelijks gunstig is om een helpende hand te bieden met het oog op een regimewisseling.</p> <p>Bovendien heeft de Britse regering, vanwege de vrede, die zojuist tussen Frankrijk en Engeland is ondertekend, de Franse prinses, die naar Londen zijn verbannen, gevraagd zich te onthouden van enige inmenging in de interne aangelegenheden van de regering. Er is een vrede ondertekend, die de Chouans verbiedt te bewegen! Er wordt in de hoge politieke kringen van het eiland zelfs gesproken over "het deporteren van de laatste chouans naar Canada". Alles bij elkaar genomen zullen ze hen niet verdrijven. Ze besluiten ze bij de hand te houden. Misschien eerder dan ze denken, zullen ze weer de mogelijkheid hebben om van hun diensten gebruik te maken.</p> <p>Als de ondertekening van de Vrede van Amiens geen einde heeft gemaakt aan de wraakzuchtige dromen van de Londense emigranten, lijkt het in ieder geval te hebben geleid tot de even plotselinge als volledige verdwijning van de samenzweerders en complotten onder leiding van de Chouans en gesubsidieerd door het goud van Engeland.</p>

**Een grote blunder van de eerste consul: de schande van Fouché.
23 september 1802**

We weten al dat Bonaparte niet van Fouché houdt. Maar hoe kunnen we van dit personage afkomen, dat in bepaalde omstandigheden zo nuttig is? Uiteindelijk zullen persoonlijke gevoelens de politieke belangen overtroeven. Op 23 september 1802, zes maanden na de ondertekening van de Vrede van Amiens, werd de minister van politie ontslagen door de eerste consul

De gezworen vijanden van Fouché Lucien Bonaparte, Roederer, Talleyrand en na hen, alle andere ministers, lieten Bonaparte een subtiel argument in het oor glijden, dat in werkelijkheid nogal misleidend was: het vredesverdrag van Amiens is nu gearafaerd, het concordaat is zojuist ondertekend, het Consulaat voor het leven wordt door het land bekrachtigd (drie en een half miljoen JA tegen... achtduizend NEE), de facties zijn kalm, alle angsten voor burgeroorlogen lijken nu voorbij te zijn, vanwege het feit, dat ze nu geen subsidies meer hebben van de Engelse regering. Wat de belachelijke Jacobijnse complotten betreft, ze kunnen er alleen maar om lachen. Onder deze omstandigheden lijkt het Ministerie van Politie, ooit onmisbaar in zeer moeilijke tijden, nu in een gepacificeerd Frankrijk een volkomen nutteloos orgaan. Sterker nog, bij het in stand houden van deze openbare dienst zou het land misschien een soort wantrouwen jegens de centrale macht jegens de burgers kunnen ervaren, dus moet deze worden afgeschaft... Dit is de stelling van Fouché's tegenstanders. En ze pleiten vurig het dossier bij de eerste consul, die diep van binnen alleen maar vraagt om overtuigd te worden.

165

Aan het hoofd van zijn ministerie, waarvan de occulte macht met de dag toenam, begon Fouché een leidende rol te willen spelen in de imperiale organisatie, die in voorbereiding was. Bovendien vergaf Bonaparte Fouché niet, dat hij hem in de weg had gestaan bij de instelling van het Consulaat voor het leven, een verplichte antichambre voor het Empire. Fouché zal voor deze valse manoeuvres een hoge prijs betalen.

Daarom informeerde Bonaparte Fouché voorzichtig, dat het op een dag ongetwijfeld nodig zou zijn om het Ministerie van Algemene Politie af te schaffen. Met de vaardigheid die kenmerkend is voor hem, zorgt Fouché ervoor, dat hij zich niet frontaal verzet tegen deze beslissing, die volgens hem onwrikbaar is. Veel beter, hij doet alsof hij de redenen van de eerste consul deelt, hij berust met valse goedheid. Hij vraagt eenvoudigweg dat de regering niet te overhaast handelt, hij neemt de vrijheid om de afschaffing van zijn functie voor het volgende jaar aan te bevelen. Bonaparte, die een prima verdediging verwachtte, blijkt behoorlijk verrast...

Een dergelijke verdragingsmanoeuvre kan door de anti-Fouchépartij niet vrolijk worden aanvaard. De tegenstanders van Fouché bereiden onmiddellijk hun batterijen voor op 26 Fructidorjaar Alle troepen volgen, gezien de omstandigheden: Joseph Bonaparte, Talleyrand en zelfs Lebrun, de derde consul. Met de punt van het zwaard behaalden de vijanden van Fouché de overwinning waarnaar ze zo vurig verlangden. Zij konden aan het regeringshoofd aantonen, dat de afschaffing van het Ministerie van Politie zal worden verwelkomd als een maatregel van verzoening, maar deze onderdrukking kan alleen waarde hebben als deze onmiddellijk na de ondertekening van de Vrede van Amiens en de instelling van het Consulaat voor het leven wordt uitgevaardigd. Bonaparte, die diep van binnen niets beters vraagt dan zich te ontdoen van zijn lastige medewerker, geeft eindelijk zijn toestemming.

Precies, de volgende ochtend, 14 september 1802, ging Fouché naar Malmaison om met de consul te werken. De twee mannen brengen de ochtend door in strikt persoonlijke raad. Een verrassend detail als we de brute, soms ruwe manier kennen, waarop de generaal zijn minister van politie af en toe weet te behandelen: Bonaparte durft geen woord tegen hem te zeggen over zijn besluit. Maar bij zijn terugkeer naar zijn kantoor in Parijs kreeg Fouché al snel

	<p>bezoek van de tweede consul, Cambacérès. Zeer beschaamd kwam laatstgenoemde de onmiddellijke opheffing van zijn functie aankondigen. Een grijns op zijn lippen, Fouché buigt. En onmiddellijk, wat een vriendelijkheid, wat een vriendelijkheid... Nooit werd genade met meer bloemen aangeboden. Het ministerie is verrast: Fouché wordt dus niet vervangen.</p>
166	<p>We zien de nuance... delicaat. De ex-minister ontving onmiddellijk zijn benoeming tot lid van de conservatieve Senaat. Even later wordt hij de weelderige senator van Aix, een klein vorstendom, dat zich uitstrekt van Marseille tot Toulon. De waarde ervan wordt geschat op ongeveer twintig miljoen. Zijn inkomen bedraagt twintig- tot vijfentwintigduizend pond per jaar (tien tot twaalf miljoen van onze oude frank, dit moet ongeveer met 500 worden vermenigvuldigd).</p> <p>Bonaparte wil Fouché verzekeren van al zijn vriendschap, van al zijn vertrouwen (dit is verre van een weerspiegeling van de waarheid). Hij zegt dat hij altijd graag zijn advies en informatie zal ontvangen. De eerste consul vermoedt namelijk, dat Fouché in alle kringen een netwerk van spionnen onderhoudt en dat zou van pas kunnen komen... voor de regering!</p> <p>Op 15 september 1802 stuurde de eerste consul een bericht naar de Senaat om het nieuwe lid aan de vergadering voor te stellen. Veel lof voor de voormalige minister van politie. Er ontbreekt niets, er is sprake van talenten en subtiele activiteiten, die worden ingezet in moeilijke omstandigheden (dit is zeer correct), van gehechtheid aan het regime (dit zou meer discutabel zijn). Ten slotte doet Bonaparte een zeer onvoorzichtige belofte: 'Als andere omstandigheden nog steeds een minister van politie vereisten, zou de regering niemand vinden die haar vertrouwen meer waard was.' We kunnen dit spelen met vuur noemen... Om zijn ter ziele gegane ministerie uit de as te laten herrijzen, zal Fouché er nu alleen maar aan denken om de politie in verlegenheid te brengen voor de meester, die zichzelf consul Bonaparte of keizer Napoleon noemt. Hij zal toestaan, dat bepaalde gevaarlijke complotten zich ontwikkelen, waarvan hij de enige is, die de geheime organisatie kent, en hij zal ervoor waken degenen die zijn plaats innemen niet te wijzen op de ernstige gevaren. Régnier, minister van Justitie en ook de onbekwame Dubois, die zijn onherleidbare vijand blijft. Het zal ons dan ook niet verbazen als de slimme man er twee jaar later in slaagt zijn machiavellistische project uit te voeren. Op 11 juli 1804 wordt het Ministerie van Algemene Politie, met uiteraard Fouché aan het hoofd, opnieuw opgericht. . Maar zoveel verhalen ondertussen! We zijn er nog niet...</p> <p>Voorlopig was Bonaparte van Fouché verlost. De maatregel zal buitengewoon onhandig blijken te zijn. We hadden niet beter kunnen werken om het vertrouwen van de samenzweerders te herstellen, die er nu vrijwel zeker van waren, dat ze niet langer afhankelijk waren van een perfect georganiseerde politiemacht.</p> <p>Het weinige, dat overblijft van de organisatie van deze diensten, wordt vanaf dat moment toevertrouwd aan de grote hoofdrechtter, Régnier, minister van Justitie. Vanwege de</p>
167	<p>zwaarlijvigheid van deze achtenswaardige magistraat noemt Fouché hem slechts spottend de 'dikke rechter'. Deze vooraanstaande advocaat heeft noch de smaak, noch de talenten, die nodig zijn om politiezaken te leiden. De man is bovendien behoorlijk slap, zonder energie. Alles wat met intern toezicht te maken heeft, interesseert hem op geen enkele manier. Grootrechter Régnier, die deze taken overlaat aan tamelijk middelmatige ondergeschikten.</p> <p>Bonaparte's fout is ernstig, zoals we zien. Het zal niet lang meer duren, voordat hij zijn onhandigheid beseft.</p> <p style="text-align: center;">Londen besluit een vreselijk complot te beramen.</p> <p>Van de gouden schande van Fouché (23 september 1802) tot het uiteenvallen van de vrede van Amiens (22 mei 1803), acht volle maanden waarin de grote rechter Régnier een goed</p>

leven had. Zoals we hebben opgemerkt, heeft de Engelse regering, terwijl ze deed alsof ze het spel eerlijk speelde, de emigranten in Londen tijdens deze wapenstilstand opdracht gegeven een einde te maken aan hun complotten op het continent. Bovendien betaalt de Bank geen guineas meer, het kabinet van Saint-James heeft de saldi en subsidies aan in Parijs gestationeerde chouans afgeschaft. Dit is het einde van de occulte activiteiten van de monarchistische partij. Voor Régnier zijn er geen aanvallen om bang voor te zijn, geen samenzweringen om aan het licht te brengen. Het is duidelijk, dat dit niet lang kon duren. De grote kooplieden van de stad, die wonderbaarlijk verrijkt waren door de vijandelijkheden, beseften onmiddellijk na de ondertekening van de Vrede van Amiens al snel de toenemende moeilijkheid van het zakenleven en de middelmatigheid van hun balansen. Vrede bracht Frankrijk onverwachte welvaart, maar voor Engeland betekende het de stopzetting van de buitenlandse handel. We kunnen de onmiddellijke reactie van de City-oligarchie raden, die binnenkort een hervatting van de oorlog van de Britse regering zal eisen.

Zonder verder uitstel besluit het Britse kabinet de reeks aanvallen op de eerste consul opnieuw te subsidiëren.

Er kan dus geen sprake zijn van deportatie van de Chouans naar Canada, zoals op een bepaalde dag werd gedacht. Het Engelse kabinet biedt opnieuw aan om de occulte organisaties van Franse emigranten in Londen te financieren. Tevergeefs predikten Lodewijk XVIII en zijn kleine schare aanhangers vanuit de verre residentie van Mitau, in Koerland, een onthouding, althans tijdelijk. Maar die grote gek de graaf van Artois grijpt de Engelse voorstellen terstond aan en accepteerde enthousiast de suggesties van de Britse minister.

168

**‘De lucht is vol dolken’,
schrijft Fouché aan de eerste consul.**

In Parijs doet de oppositie het rustig aan. Grootrechter Régnier wordt publiekelijk bespot door op klaarlichte dag anti-bonapartistische karikaturen op straat te verspreiden. Pakketten met smaad worden 's nachts op bepaalde kruispunten achtergelaten. In de hoofdstad gaan geruchten over een moordaanslag, waarvan de eerste consul, zo wordt gezegd, bijna het slachtoffer werd. We praten ook over duistere gebeurtenissen, die zich in de schaduw voordoen. Zeker, het grote publiek weet nog steeds niets over de exacte plannen van het Engelse ministerie en het prinscomité. Niettemin heerst er bezorgdheid in de hoofden van mensen, ook in die van Bonaparte.

Dit is het psychologische moment, gekozen door Fouché, die hem vervolgens deze bijzondere zin schrijft, bedoeld om zijn irritatie te vergroten, zonder hem ook maar de geringste nuttige informatie te geven: ‘de lucht is vol dolken!’

We hadden Fouché niet nodig om te weten dat de situatie ernstig was, dat Engeland zich voorbereidde om zijn ondergrondse operaties tegen de eerste consul te hervatten, dat Parijs al vol zat met anti-bonapartistische samenzweerder, betaald om op korte termijn een slechte zet te proberen. De lucht is vol dolken! Maar aangezien hij niet langer de leiding heeft over de politie, zal Fouché zich beperken tot het geven van vriendelijk advies, waarbij hij suggereert dat hij via indirecte kanalen zeer alarmerend nieuws heeft ontvangen. Het is aan de grote rechter en zijn kantoren om hun werk te doen! Het is aan de verschillende diensten, die het door Bonaparte afgeschaft ministerie vervangen, om de aanwijzingen te achterhalen, om de complotten te ontdekken, die in de schaduw worden voorbereid, om de samenzweerder te arresteren, die de laatste hand hebben gelegd aan de fatale aanval. ‘De lucht is vol dolken! Bonaparte is ‘handig genoeg om tussen de regels door te lezen. En tussen de regels door is de boodschap gemakkelijk te ontcijferen: incompetent opvolgers. Laten we wachten op bewijs van hun onvermogen. Daarna, als de eerste consul het overleeft, hoeft hij mij alleen maar

	<p>dringend terug te schrijven en mijn Ministerie van Algemene Politie opnieuw samen te stellen. Gesigneerd: Fouché.</p> <p style="text-align: center;">De graaf van Artois en het Engelse ministerie bedenken een nieuwe samenzwering.</p> <p>Om de uitvoering van het subversieve plan op Frans grondgebied te verzekeren, hebben het Engelse ministerie en de graaf van Artois twee energieke, vastberaden mannen, die te</p>
169	<p>vertrouwen zijn: Georges Cadoudal en generaal Pichegru. Beiden nog op Engelse bodem, beiden wachten reikhalzend uit om naar Frankrijk te worden geroepen ter voorbereiding op de ‘essentiële klap’.</p> <p>Georges, we kennen hem al. We zijn hem misschien een beetje uit het oog verloren sinds het falen van de helse machine van 3 Nivose. Officieel sprak het hoofd van de chouans, zoals we ons herinneren, een zeer streng oordeel uit over het gedrag van Saint-Régent en Limoëlan, die, zo lijkt het, niet strikt handelden volgens de ontvangen bevelen. Het is altijd een goed beleid geweest om degenen, die er niet in zijn geslaagd, te verloochenen. Laten we ons hierover geen illusies maken: als het vat met kruit in de Rue Nicaise, vier of vijf seconden eerder explodeerde, was Bonaparte verdwenen, dan zou de graaf van Artois, net als Georges, zeker het succes van de onderneming hebben toegejuicht. Maar alles ging mis. Ze hadden de eerste consul gemist en bovendien hadden ze onschuldige mensen gedood en gewond, ze hadden de Parijse bevolking tegen de onruststokers gekeerd. Het was daarom belangrijk om zonder aarzeling afstand te nemen van deze onhandige mensen, wier enige misdaad in de ogen van de mannen van Londen was, dat ze de leider van de Franse regering niet hadden vermoord.</p> <p>In werkelijkheid dacht het emigrantencomit� met Cadoudal aan het hoofd er alleen maar aan om een nieuwe aanval te starten en toen was het een kwestie van slagen, waar de kameraden hadden gefaald.</p> <p>Engeland van zijn kant is van mening, dat het noodzakelijk is, dat het politiek en moreel is om Boney te vermoorden. Maar we moeten ook voorkomen, dat de dolken en trucs van de royalisten ervoor zorgen dat de Jacobijnen op een onverwachte manier aan de macht komen. In plaats van te vechten tegen het consulaire Frankrijk zouden ze dan de strijd tegen een Republikeins Frankrijk moeten hervatten, van Charybdis tot Scylla!</p> <p>Om een dergelijk ongeluk te voorkomen had het Engelse ministerie toen het machiavellistische idee om een uniek personage in de voortdurende samenzwering te betrekken: generaal Pichegru.</p> <p style="text-align: center;">Er treedt een nieuw personage op: generaal Pichegru.</p> <p>Opgegroeid uit liefdadigheid in een establishment van kleine religieuze mensen, verspilde Charles Pichegru (1761-1804) geen tijd door een bijzondere instelling voor de exacte wetenschappen aan de dag te leggen. Zozeer zelfs dat de monniken aan het einde van zijn studie hun leerling vasthielden en hem als wiskundeleraar aanstelden aan de Militaire School van Brienne, waar de junioren verantwoordelijk waren voor het lesgeven. Dit is waarom</p>
170	<p>Charles Pichegru, die kloostergewaden droeg, terwijl hij leek bleef, in de jaren 1779-1783 op de School van Brienne een kleine Corsicaanse cadet kon ontmoeten, die de bijzondere naam Napol�one de Buonapart� droeg. In werkelijkheid lijkt het er niet op dat genoemde Buonapart� in Brienne onder het toezicht van de jonge leraar Pichegru werkte.</p> <p>Zonder een duidelijke religieuze roeping verruilde Pichegru in 1783 met plezier zijn religieuze habijt voor het uniform van artillerie. Zijn wetenschappelijke kennis en zijn tamelijk geavanceerde algemene kennis zorgden ervoor, dat de jongeman snel opklom tot de</p>

	<p>rang van sergeant. Onder het oude regime kon een gewone burger, wat zijn waarde ook was, nauwelijks hogerop komen in de militaire hiërarchie.</p> <p>Maar dan komt de bestorming van de Bastille. Emigratie zal binnenkort enorme gaten in de gelederen van officieren veroorzaken. De onderofficieren van koning Lodewijk XVI werden de officieren van het Republikeinse leger.</p> <p>Hoewel hij van nature royalistisch was, kreeg Pichegru al snel de wind mee: hij bezocht Jacobijnse clubs, viel op door het geweld van een overdreven patriottisme, door zijn prachtige toespraken in de revolutionaire lijn. Aan de andere kant bleek hij op de slagvelden, die in die tijd vrij talrijk waren, een ervaren tacticus te zijn. In snelle fasen duurde het niet lang voordat deze waanzinnige politicus, gekoppeld aan een zeer waardevolle strateeg, de rang van generaal behaalde, waar hij zich onmiddellijk bewees.</p> <p>Het lijkt erop dat hij overwinningen boekt in de Elzas (1793), in Vlaanderen, aan onze gevaarlijk bedreigde noordelijke grenzen en in België (1794). Om te geloven dat hij onoverwinnelijk is. Zijn verwoestende verovering van Holland (1794-1795) trof Europa met angst. Ook aarzelt de Conventie niet om hem, gezien de omstandigheden, de enigszins nadrukkelijke titel van “Redder van het Vaderland” toe te kennen.</p> <p>In die tijd bevond Pichegru zich aan het hoofd van bijna alle legers van de Republiek. We zeiden dat hij, diep in zijn hart, een royalist bleef. Hij denkt dan dat het tijd is om het masker af te werpen. Hij is zich er terdege van bewust, dat de Bourbons al lange tijd op zoek zijn naar een Republikeinse generaal om in hun spel te betrekken. Aan de andere kant hebben de waarnemers van de prinsen de geheime bedoelingen van Pichegru blootgelegd. Daarom ontving hij op een mooie dag op zijn hoofdkwartier in Altkirch een van de slimste afgezanten van het Londense comité: een Zwitser, genaamd Fauche-Borel, die beweerde boekhandelaar te zijn en daarom van land tot land reisde. Maar de voornaamste activiteit ervan is geheime diplomatie. Fauche-Borel stelde Pichegru onmiddellijk voor om de Republikeinse zaak te verraden en zijn legers in dienst van de koning te stellen. Pichegru luistert geïnteresseerd naar het betoog van zijn gesprekspartner. De zaak lijkt goed op gang te zijn.</p>
171	<p>Het moet gezegd worden: Pichegru heeft niet het minste vertrouwen in de toekomst van de Directoire, die naar zijn mening Frankrijk regelrecht naar een ramp leidt. Voordat het schip zinkt, acht onze generaal het verstandig om te onderzoeken hoe hij een reddingsactie kan uitvoeren, die even knap als winstgevend is. Al in 1795 begon de Republikeinse generaal Pichegru, ‘Redder van het Vaderland’, een geheime correspondentie met de Prins van Condé, die destijds het bevel voerde over een kleine militaire formatie van emigranten, die op de rechteroever van de Rijn was gestationeerd. Pichegru stelt voor om aan de Rijn de kruising te exploiteren van de twee legers, waarover hij het bevel voert met de strijdkrachten van Condé. Hij verbindt zich ertoe mensen te laten schreeuwen: Lang leve de koning! aan zijn soldaten als we elk van hen... een kroon schenken! Hij, Pichegru, is iets veeleisender, zoals we kunnen raden. Hier zijn de voorwaarden. Zodra Lodewijk XVIII weer op de troon zit, zal Pichegru, als beloning voor zijn diensten, de regering van de Elzas, het kasteel van Chambord en een miljoen in contanten ontvangen, bovendien het land Arbois, waar hij werd geboren en dit kanton, dat de naam van de generaal krijgt, zal verheven worden tot de waardigheid van het vorstendom. Bovendien eiste hij, zich ongetwijfeld herinnerend, dat hij artillerist was geweest, twaalf kanonnen, hierbij het koord van de Heilige Geest en het koord van Saint-Louis; en zoals het hoort zal hij benoemd worden tot maarschalk van Frankrijk...</p> <p>Condé is acoörd. Maar voordat ze het stadium van de verwezenlijkingen bereiken, eist de Londense commissie, dat ze wachten op het resultaat van een geplande landing in Bretagne (dit betreft de Quiberon-affaire, die, zoals we weten, op een ramp zal uitlopen) en een in Parijs georganiseerde opstand (het zal de dag zijn van 13 Vendémiaire, waar een jonge generaal die toen vrijwel onbekend was, zijn naam is Buonaparté, de royalisten met machinegeweren zal beschieten op de trappen van de Sint-Rochuskerk). Bovendien</p>

	<p>verklaarde Oostenrijk dat het weigert het jonge leger van Condé de glorie te gunnen de Bourbons op de troon van hun voorouders te herstellen. De gesprekken tussen Condé en Pichegru zullen daarom nog lang aanslepen.</p> <p>Terwijl hij wacht tot deze nogal vreemde gesprekken worden hervat, biedt Pichegru aan zich te laten verslaan in de veldslagen, die de vijandelijke troepen hem mogelijk aanbieden. Voor deze uitstekende tacticus is het een gemakkelijke onderneming om uit te voeren. Bovendien zal hij weten hoe hij zijn woord moet houden, genoeg om de totale mislukking in onze campagne van jaar III (1795) te veroorzaken.</p> <p>Brigadegeneraal Moreau, aan wie Pichegru de kunst van het oorlog voeren leerde, werd al snel een goede vriend en medewerker van zijn superieur. In het jaar V (1797) werd Moreau op aanbeveling van laatstgenoemde benoemd tot divisie-generaal. Op het platteland gaf Pichegru</p>
172	<p>Moreau het bevel over de helft van zijn leger en belastte hem met de meest delicate operaties.</p> <p>Nu, na een staatsgreep, slaagt een troepenmacht, marcherend onder bevel van Moreau erin de papieren van een vijandelijk hoofdkwartier in beslag te nemen. Moreau en Desaix (de laatste is zojuist ernstig gewond geraakt) haastten zich om deze archieven te lezen. Wat was hun verbazing, toen ze door het lezen van bepaalde documenten (4 september 1797) de details vernamen van de onderhandelingen die twee jaar eerder waren gevoerd tussen Pichegru en de Prins de Condé... Moreau en Desaix besloten deze ontdekking niet te melden om Pichegru niet in een zeer slechte situatie te brengen. Maar de ontcijfering van de manuscripten in kwestie had noodzakelijkerwijs een aantal griffiers en officieren op de hoogte gebracht van deze zaak van verraad.</p> <p>Het is begrijpelijk dat het verwerpelijke gedrag van Pichegru niet lang een geheim kon blijven. Op dat moment bereidde in Parijs het Directory zijn staatsgreep van Fructidor 18 voor. Pichegru, die destijds het leger verliet om de politiek in te gaan, verborg nu niet langer zijn royalistische opvattingen. In mei 1797 werd hij gekozen in de Raad van Vijfhonderd en al snel werd hij verheven tot het presidentschap van deze vergadering, waar hij actief werkte voor de terugkeer van de legitieme koning. Maar hij rekende zonder het Directoire, dat door de staatsgreep van 18 Fructidor (4 september 1797), op zeer onverwachte wijze de leiders van de oppositie onder arrestatiebevel plaatste en e hun zonder vorm van proces een straf oplegde van ballingschap. We veronderstellen dat Pichegru tot de verboden behoort. Ze nemen hem mee naar Guyana, de directeuren rekenen erop dat de pestilentiële koortsen van Sinnamarie hen snel van deze politieke tegenstander zullen verlossen.</p> <p>In de tussentijd had generaal Moreau besloten om aan de regering van de directeuren de documenten te overhandigen waaruit het verraad van Pichegru bleek. Gevangen tussen zijn vriendschap voor zijn voormalige leider en zijn plicht tegenover de Republiek, moest Moreau, met de dood in zijn ziel, de beschuldigende papieren naar Parijs sturen, omdat, zoals we al zeiden, te veel mensen, onder zijn staf, op de hoogte waren van de affaire. Het Directory, dat net op dat moment had besloten Pichegru naar Guyana te sturen, schepte kwaadaardige vreugde door de criminele onderhandelingen tussen Pichegru en de Prins de Condé publiekelijk openbaar te maken. De generaal zat dus onder de modder, zoals het hoort. Daar had hij ongetwijfeld alles voor gedaan.</p> <p>Pichegru werd daarom naar Guyana gedeporteerd. Maar een man met deze energie kon niet lang in gevangenschap blijven: hij ontsnapte al snel in een kano en werd vanuit Nederlands Guyana teruggebracht naar Londen (1798), waar het Engelse kabinet hem een pensioen toekende.</p>
173	<p>Dat is het portret, in een paar penseelstreken geschetst, van het rusteloze karakter, dat we betrokken zien bij de nieuwe samenzwering.</p>

Het Engelse kabinet 'voegt' generaal Pichegru toe aan de voortdurende samenzwering.

Bij zijn terugkeer uit Guyana werd Pichegru, wat ons niet zal verbazen, vriendelijk welkom geheten door de Engelse regering. Ook van de kant van de emigrantencommissie was de ontvangst enthousiast. Het jaar daarop (1799) zou deze Fransman, die zich tijdens de campagne van Jaar III al zo gewetenloos had getoond en door zijn directe schuld fataal voor onze legers was, niet aarzelen zich over te geven aan de Oostenrijkse generale staf en zal hij de adviseur worden van aartshertog Karel, die hem begeleidde bij de tactische operaties tegen onze troepen. Kort daarna zal Pichegru overstappen naar de staf van de Russische generaal Korsakoff. Het is duidelijk dat de Conventie in 1795 haast had om hem te tooien met de prestigieuze titel van "Redder van het Vaderland". Na deze avonturen keerde hij weer terug naar Engeland. Reeds in de jaren 1799 en 1802 stelde hij de royalisten en de Engelsen voor om naar Frankrijk te gaan om daar hele divisies te verzamelen, die zo verzekert hij, hem volledig trouw bleven. Met deze troepen, zei hij, had hij er alle vertrouwen in een imposante manoeuvreermassa te vormen en zegevierend naar Parijs te marcheren. Opnieuw verzekert hij, dat hij Moreau zal kunnen leiden, de onherleidbare vijand van Bonaparte, de Republikeinse generaal rond wie de militaire oppositie zich heeft uitgekristalliseerd. Moreau zal gevolgd worden door het hele leger, daar bestaat geen twijfel over.

Zolang ze het leger voor onszelf hebben, is de omverwerping van de eerste consul gemakkelijk. Zonder een seconde te verliezen, gaan ze over tot de politieke zaken. Het zal niet lang duren voordat de conservatieve Senaat, waar Pichegru heel wat connecties heeft, overtuigd is. Bij het Tribunaat heeft onze generaal nog steeds veel aanhangers. Het personeel zal volgen. In een mum van tijd kunnen ze het herstel van Lodewijk XVIII op de troon verzekeren. Het plan was niet zo fantasievol.

Het Engelse kabinet liet de graaf van Artois weten, dat het er volkomen mee eens was om George Cadoudal op een punt aan de Franse kust te laten landen. Maar naar de mening van de Britse ministers moet George eenvoudigweg worden beschouwd als een ridder van de dolk. Uiteraard moest generaal Pichegru aan hem worden toegevoegd. Het is tijd om Boney te raken. Aan de voormalige republikeinse generaal is de organisatie van het hele politieke en

174 militaire complot, waarvan Moreau de hoeksteen zou vormen.

Artois stemde er mee in. Bovendien was het Engeland dat betaalde, de Bourbon hoefde alleen maar te buigen.

Pichegru's benadering van Moreau.

Tot nu toe was Moreau uiteraard niet op de hoogte van deze projecten.

Het was duidelijk een kwestie van zo snel mogelijk nagaan of Moreau ermee zou instemmen Pichegru te ontvangen bij zijn aankomst in Parijs. Het is ook belangrijk om te weten, maar dit ligt gevoeliger, of Moreau, een republikeinse generaal wiens Jacobijnse ideeën zeker niet onbekend zijn, zal instemmen met het royalistische complot. Vandaar een reeks nogal duistere manoeuvres, waarbij we een hele groep verdachte agenten zien rondlopen.

Eind 1803 slaagde abt David, een spion voor het Engelse comité in Londen, erin de deur van Moreau te forceren. Hij praat met hem over Pichegru, hij vertelt over de wens van de balling, die graag naar Frankrijk wil terugkeren. Zou Moreau weigeren het verzoek van de veroveraar van Holland, onder wiens bevel hij zo dapper vocht, te steunen? Een brief van Moreau, gericht aan zijn vriend Pichegru, zou voor laatstgenoemde een grote troost zijn. Moreau heeft een goed hart en een zwakte. Hij schrijft de gevraagde brief. David neemt haar

	<p>mee naar Londen. Terug in Parijs slaagt David erin Moreau opnieuw te ontmoeten. Daarna vertrekt hij naar Londen. Maar in Calais, net toen hij op het punt stond voet aan boord van het schip te zetten, werd hij gearresteerd. Zoekopdracht. De politie, op de hoogte gebracht van de verschillende bezoeken, die de abt zojuist aan Parijs heeft gebracht, hoopt in de portemonnee van deze ietwat te rondreizende geestelijke brieven of op zijn minst een compromitterende brief, ondertekend door Moreau te ontdekken. Ze vinden echter niets. Hoe dan ook, voor het Londense comité wordt de abt vanaf deze dag niet meer gebruikt.</p> <p>Vervolgens zien we Lajolais, een brigadegeneraal, verbonden aan Pichegru als adjudant. Een nogal dubbelzinnige man. Pichegru stuurt hem naar het Château de Grosbois om Moreau te bezoeken. Voor deze ongewone gezant, die Moreau eerder tot gevangenisstraf had veroordeeld, omdat hij betrokken was bij het verraad van Pichegru, verbergt de Republikeinse generaal de vriendelijke en toegewijde gevoelens, die hij voelt voor zijn voormalige ‘ongelukkige’ kameraad niet. Maar nu Lajolais het aantal bezoeken en ontmoetingen lijkt te willen vermenigvuldigen, begint Moreau achterdochtig te worden en hij sluit de deur voor de afgezant uit Londen, die hij als een compromis beschouwt.</p> <p>En hier is de derde acteur die op het toneel verschijnt, de boekhandelaar Fauche-Borel uit Genève, van wie we al een glimp hebben opgevangen, agitator, berucht, altijd bezig met een</p>
175	<p>samenzwering of twee. Een pittoresk detail: de Zwitser in kwestie zit momenteel achter de tralies in de Temple-gevangenis en vanuit zijn cel leidt hij het onderzoek. Altijd hetzelfde leidmotief: is Moreau klaar om elkaar weer te ontmoeten, om zijn oude vriend Pichegru te ontvangen?</p> <p>Omdat hij door deze opeenvolgende verzoeken werd gewantrouwd, verspilde Moreau geen tijd met het afsnijden van al deze nogal verontrustende agenten. Te laat: Pichegru wordt nu gewaarschuwd door de brief, die aan David is toevertrouwd, door de mondelinge verzekeringen van Lajolais, door de berichten, die hem zijn gestuurd door de onvermoeibare Fauche-Borel. Hij weet dat Moreau, ondanks fouten uit het verleden, voor hem nog steeds zijn genegenheid bewaart. Bovendien vernam hij uit dezelfde bronnen, dat Moreau zich niet had aangesloten bij de republikeinse groep, die gewelddadig gekant bleef tegen de generaal, die openlijk naar het royalistische kamp was verhuisd. Pichegru is er nu zeker van dat Moreau hem minzaam zal verwelkomen bij zijn aankomst in Parijs.</p> <p>Een belangrijke vraag blijft nog onbeantwoord: zal Moreau het plan van de royalistische samenzwering tegen Bonaparte aanvaarden met het oog op het herstel van de Bourbons? Wij zullen dit alleen ter plekke kunnen weten, na zeer duidelijke gedachtewisselingen.</p> <p>En gedurende deze zeer lange periode bleef de grote rechter Régnier niets vermoeden, hij weet niets van deze aanpak. Ongetwijfeld heeft de politie, met de arrestatie van pater David en de onthulling van zijn bezoeken aan Moreau, een ogenblik het zeer vage idee gehad, dat er iets aan de hand was. Maar zoals we hebben gezien leverde Davids zoektocht niets op. Aan de andere kant blijft Moreau erg vredig tijdens zijn terugtrekking, hij lijkt zich uitsluitend met de jacht bezig te houden op zijn prachtige landgoed Grosbois. De politie heeft geen enkel vermoeden over de affaire, die in de schaduw wordt voorbereid met de aanstaande aankomst op het continent van Georges Cadoudal en Pichegru. Alles lijkt rustig.</p> <p>Er is echter een man in Parijs die al deze gebeurtenissen met aanhoudende aandacht volgt. Dit personage, zo heeft de lezer geraden, heet Joseph Fouché. Hij weet ongetwijfeld niet alles wat er gaande is, maar hij is op de hoogte van veel van de geheime beslissingen, die in Londen zijn genomen. Hij laat het gebeuren. Ze hebben hem weg gestuurd, nietwaar van zijn ministerie... Vanaf dat moment is hij niet langer verantwoordelijk voor de bescherming van het hoofd van de regering... In werkelijkheid zou hij niet ongelukkig zijn als hij de "dikke</p>

	<p>rechter", zijn opvolger, binnenkort in zeer slechte staat zou zien houding. Het is duidelijk dat de catastrofe niet lang op zich zal laten wachten.</p>
176	<p style="text-align: center;">Hoe de komst van Georges Cadoudal en zijn samenzweeters naar Frankrijk werd voorbereid.</p> <p>Voordat de machine in beweging werd gezet, kregen enkele toegewijde mannen de taak de opeenvolgende landingen op de kust voor te bereiden. Het was de bedoeling om de route te bestuderen waarlangs de samenzweeters naar Parijs zouden worden geleid. Vervolgens werden in de hoofdstad geheime onderkomens en schuilplaatsen ingericht voor ongeveer dertig man.</p> <p>Deze voorbereidende organisatie werd toevertrouwd aan een emigrant, die lange tijd geleden clandestien was teruggekeerd: Charles d'Hozier, voormalig page van Lodewijk XVI en wiens erfelijk hoofd de functie van genealoog van Frankrijk op zich nam. Op het moment dat ons zorgen baart, had Charles d'Hozier, een jonge man van achtentwintig jaar oud, zich al ontpopt als een onvermoeibare samenzweeter. Onder de valse naam Manainville verbleef hij enige tijd in Rennes. Zijn belangrijkste rol bestaat dan uit het één voor één ontmaskeren van de misdadigers, die Fouché vanuit Parijs heeft gestuurd met de bedoeling Cadoudal te vermoorden, die zijn toevlucht had gezocht in de heidevelden van Morbihan. D'Hozier identificeerde ze zeer vakkundig, tijdens hun bezoek aan Rennes wees hij ze op de chouans, die verspreid waren rond de schuilplaats van Georges Cadoudal. Vanaf dat moment klopte alles.</p> <p>Op een dag werd d'Hozier 'betrap't in Rennes. Vervolgens werd hij gedwongen Bretagne te verlaten en zich in Parijs, rue Vieille-du-Temple, te vestigen. Zijn naam is opnieuw veranderd: hij heet nu M. d'Aunay. Zijn beroep? Rijtuigenverhuurbedrijf. De hele dag zien we hem op de binnenplaats van zijn gebouw, gekleed in een losse geklede jas met witte knopen, met een ronde hoed geheel op Republikeinse wijze op, terwijl hij bevelen geeft aan de koetsiers en stalknechten. Hij wist een beroep te kiezen, waarmee hij alles wist wat er op de wegen gebeurt en af en toe zal het gemakkelijk voor hem zijn om iedereen, die hij wil incognito te laten reizen...</p> <p>Waar zullen Georges Cadoudal en zijn vrienden landen? Een voormalige zeeman, Hermeley, een soort reus met enorme kracht, altijd bereid zichzelf op het spel te zetten in de wildste avonturen, sloot zich kort voor het uiteenvallen van de Vrede van Amiens aan bij de partij van de Parijse Chouans. Vanuit Engeland trok hij door Boulogne. Hij kent de hele Kanaalkust, waardoor hij een geschikte hoek van de Normandische kust kan aanwijzen, waar de samenzweeters kunnen landen zonder de aandacht van de douane te trekken. In dit geval is het de klif van Biville, tussen Dieppe en Le Tréport. Het is een krijtmuur van driehonderdveertig voet hoog (iets minder dan honderd meter). Om deze te beklimmen, gebruik je een geknoopt touw, dat op een vaste plaats is geïnstalleerd door een team van</p>
177	<p>Smokkelaars, een touw waarmee men zichzelf ophijst door zich met handen en voeten vast te houden. Om te voorkomen dat het touw gevaarlijk slingerde, werd het om de twee meter vastgehouden met behulp van houten palen, die in de rots waren bevestigd. Om de waarheid te zeggen, de klim per touw bedraagt niet meer dan ongeveer dertig meter, omdat de klif gelukkig wordt doorsneden door een smalle inzinking, de Parfonval-kloof genoemd. Om deze kloof te verlaten heeft het pad daarom de vorm van een steil pad, dat landinwaarts leidt. Dertig meter klimmen met de kracht van de armen en met wat hulp van de voeten, een tamelijk gevaarlijke oefening en zeer pijnlijk voor mannen van de leeftijd en het postuur van onze samenzweeters.</p> <p>Ze moeten voorkomen dat ze douanepatrouilles, die langs de kust passeren waarschuwen; de laatste klimmer moet daarom het uiteinde van het touw optillen en op de juiste hoogte aan</p>

een stijgjzer bevestigen. Dit soort touw werd in het dialect van het land een estamperche genoemd.

Het was via dit beroemde touw van Biville, dat alle mannen van Georges Cadoudal, in opeenvolgende golven uit Londen komend, passeerden om deel te nemen aan de 'essentiële klap'.

Het was ook een kwestie van accommodatie voor tussenstops tussen Biville en Parijs. Om dit te doen heeft Charles d'Hozier, alias M. d'Aunay, een rijtuigverhuurbedrijf en een voormalig officier van het koninklijk leger onder zijn bevel, een zekere Hyacinthe Bouvet de Lozier, die verantwoordelijk zal zijn voor het opsporen, gedurende de zestig mijlen die aparte Dieppe van de hoofdstad, geïsoleerde boerderijen, veilige toevluchtsoorden te zoeken, waar ze zullen ontvangen, waar ze de samenzweerders zullen verbergen. Deze zullen in feite 's nachts lopen, in kleine groepen, zoveel mogelijk gescheiden, onder begeleiding van zorgvuldige en discrete gidsen. Overdag rusten ze uit op de stopplaatsen. We kunnen ons de moeilijkheden voorstellen, die gepaard gaan met het volbrengen van een dergelijke taak: het vinden van een twintigtal schuilplaatsen en het zorgen voor talrijke medeplichtigen. Eén enkele tip en het hele netwerk zou onbruikbaar worden.

Bouvet de Lozier werd bij dit delicate voorbereidingswerk uiteraard geholpen door enkele kameraden, zelf bijgestaan door actieve luitenants, die het land uitstekend kenden. Overal, op zorgvuldig gekozen punten, waren de schuilplekken gevuld met wijn en eten.

In Parijs zelf had Bouvet ook accommodatie voorbereid voor de nieuwkomers. Georges en zijn volk konden van boord gaan.

178

**Georges Cadoudal landt in Biville
en vertrekt onmiddellijk naar Parijs.
20 augustus 1803**

Op 19 augustus 1803 vertrok Georges Cadoudal, met in zijn riem een miljoen aan wissels, waarop de Britse schatkist in Parijs had ingeschreven, aan boord van de kleine historische haven van Hastings, waar de Engelse kotter Vincejo, kapitein Wright, op hem wachtte. In de nacht van 20 augustus arriveerde het gebouw in het zicht van de klif van Biville.

Er zijn er zeven, de nieuwkomers. Georges is natuurlijk de leider, die weet hoe hij moet bevelen, die weet hoe hij gehoorzaamd moet worden. Picot, zijn dienaar, een inwoner van Morbihan met een nogal sinister gezicht, die zichzelf voor zijn meester in het vuur zou werpen. We vinden daar twee figuren van kennis Joyau, bekend als d'Assas, bekend als Ville-Neuve en La Haye Saint-Hilaire, bekend als Raoul, die zeventien jaar lang dapper heeft gevochten voor 'de zaak'. We zagen deze twee kerels aan het werk met de samenzweerders van de helse machine van 3 Nivôse, maar ze konden aan het sleepnet van Fouché ontsnappen. Hier zijn ze weer onderweg, klaar om opnieuw aan het avontuur te beginnen. Onder de nieuwkomers is er ook Joseph Kirch, alias Broche, een voormalige zeeman, die een van Georges 'leenmannen werd en ook Hermeley, die aangaf hoe men via het touw Frankrijk kon binnenkomen. Om de lijst af te ronden hebben we Jean-Pierre Querel, bekend als Courson, een kleine man met een armoedig gezicht en een vreselijk pokdalig gezicht. Als voormalig chirurg bij de koninklijke marine vestigde hij zich vervolgens in Sarzeau als gezondheidsfunctionaris. Sterker nog, hij zeurde nooit. Toen hij zijn toevlucht zocht in Engeland, was dat niet uit politieke overtuiging, maar eenvoudigweg om aan zijn schuldeisers in Bretagne te ontsnappen. Een zeer oninteressante rekrut, zoals we snel zullen zien.

Eén voor één beklimmen de mannen het touw. Op de top van de klif ligt de jonge Gaston Troche, zoon van een horlogemaker uit Evreux, die Bouvet de Lozier in zijn spel heeft

	<p>betrokken, op de grond en geeft leiding aan het omgaan met het geknoopte touw. Na het klimmen, in een pikdonkere nacht, leidt Troche de kleine groep naar een afgelegen huisje een paar honderd meter van de kust. Zij rusten een beetje. Maar van een lang verblijf in deze gebieden, waar douanebeamten te vaak patrouilleren, kan geen sprake zijn. Op weg dus en</p>
179	<p>Steeds als gids de zoon Troche. Na een zware wandeling van zeven mijl, in het donker en via omweggetjes, bereikten we de boerderij van Poterie, eigendom van de Detrimonts, familieleden en handlangers van de familie Troche. De eerste etappe van deze mysterieuze route, waar de komende maanden alle groepen chouans uit Engeland, die in het geheim in Biville zijn geland en bedoeld zijn om het Parijse contingent van Georges Cadoudal te versterken, achtereenvolgens zullen passeren.</p> <p>Vervolgens vanuit La Poterie geleid door een zekere Raoul Gaillard, die wonderwel het pad kent, dat ze moeten volgen en het onderkomen waar ze zullen worden ontvangen, arriveerden Georges en zijn chouans op 29 augustus 1803 in Saint-Leu-Taverny, de laatste etappe vóór Parijs. Op deze plek verwelkomen verschillende royalisten de groep nieuw aangekomen mensen. Ze vinden daar, zoals het hoort, Charles d'Hozier, vermomd als bruidegom, Bouvet de Lozier, verantwoordelijk voor de organisatie van de etappes, Joyau en een zekere Sol de Grisolles, een voormalig officier bij de koninklijke marine, een man die nergens bang voor is.</p> <p>Om de hoofdstad binnen te komen, is het beter om zich te splitsen en in kleine groepen naar binnen te gaan om te voorkomen dat men de posten bij de slagbomen waarschuwt. Twee chouans stappen eenvoudigweg in de openbare postkoets, die de lijndienst verzorgt. Vier andere zullen worden verdeeld over twee boerenkarren, die in Saint-Leu worden gehuurd. Wat Georges Cadoudal betreft, zijn naam is Legros, voor de doeleinden stapt hij naast Sol en Joyau in de coupé. Op de bok van het rijtuig, het team opzweepend als een oude koetsier, onze vriend Charles d'Hozier. Een prachtige binnenkomst in Parijs.</p> <p>Bij aankomst in de hoofdstad zal Cadoudal een paar uur rusten in het hotel in Bordeaux. Vervolgens zal hij samen met zijn dienaar Picot, onderdak krijgen bij een van de veiligste samenzweerders: Denant, die het cabaret A la Cloche d'or runt op de hoek van de rue du Bac en de rue de Varenne woont. Vervolgens zal hij zijn bagage vervoeren naar een afgelegen huis op de heuvel van Chaillot, niet ver van de Seine, waar Bouvet de Lozier erin is geslaagd een toevluchtsoord te creëren, dat zowel comfortabel als geheim is. Binnenkort zullen we hem weer zien verhuizen: rue Charlot (vandaag rue Bichat), vervolgens de rue Carême-Prenant, waar het een mezzanine beslaat, die is uitgerust met een verbergplaats ontworpen door de architect Spin. We zullen hem later ontmoeten, maar slechts voor een paar dagen, in een gemeubileerd huis aan de rue du Puits-de-l'Ermite.</p> <p>Bij verschillende gelegenheden keerde hij terug om zich in Chaillot te verschansen. Daarnaast heeft hij, in geval van alarm, nog andere retraites, waarvan geen twee of drie intimi het exacte adres weten. Georges is dus hard aan het werk om zich voor te bereiden op zijn grote missie.</p>
180	<p style="text-align: center;">Cadoudal blijft vijf maanden in Parijs zonder dat de consulaire politie zelfs maar zijn aanwezigheid vermoedde. eind augustus 1803 - eind januari 1804.</p> <p>Ruim vijf maanden lang negeerde het incapabele politienetwerk onder leiding van de niet minder incapabele Régnier de aanwezigheid van Georges Cadoudal in Parijs. De regering zal niet de geringste informatie ontvangen over de verontrustende royalistische organisatie, die in alle gemoedsrust, haar complot voorbereidt in het hart van de hoofdstad...</p> <p>In zijn verschillende verblijven bestudeerde de formidabele Breton tot in detail de mogelijke 'ontvoering van Bonaparte', een uitdrukking, die zowel in royalistische kringen als in de hoogste Engelse politieke kringen werd gebruikt. Ze willen niet de indruk wekken, dat ze alleen maar een moordaanslag voorbereiden. Pitt vroeg Georges officieel om alle maatregelen</p>

	<p>te nemen om Bonaparte 'levend' gevangen te nemen. Ze zullen hem onmiddellijk naar Londen sturen en ze zullen hem haastig deporteren... naar Sint-Helena! Georges van zijn kant verklaarde luidkeels, dat hij het escorte van de eerste consul alleen met gelijke wapens zal aanvallen. Zo krijgt de geplande aanval een zeer ridderlijke uitstraling. Bonaparte zal niet worden vermoord, maar ontvoerd. ‘Onze generaal (dit is Cadoudal) is geen moordenaar!’, verkondigen ze onder de chouans van Londen, van Ramsey, van Jersey. In werkelijkheid heeft niemand ook maar de geringste illusie: een plotselinge aanval op de weg naar Malmaison zal snel ontaarden in een slachting. De jagers van de consulaire escorte, die Marengo aanvielen, zullen hun Petit Tondu tot de dood weten te verdedigen. En Bonaparte zal zich ook verdedigen, dat is duidelijk, tot zijn laatste ademtocht. Georges weet dit goed en hij is vastbesloten de usurpator ten val te brengen.</p> <p>Maar wat is Georges precies van plan in het hart van de hoofdstad gedurende deze vijf maanden? Een handvol mannen trainen voor een plotselinge aanval, ze in uniformen kleden, ze van wapens en paarden voorzien, dit alles kan een man met een overvolle activiteit als Cadoudal niet absorberen en dat gedurende honderdvijftig dagen! We weten zeker dat hij wacht op de landing van Pichegru; maar toen hoefde hij niet zo snel naar het continent te komen... In werkelijkheid bereidt de Breton de aankomst in Parijs voor van de graaf van Artois, luitenant-generaal van het koninkrijk. De landing van de prins zou het signaal voor de aanval moeten zijn.</p> <p>In werkelijkheid gelooft George zelf nauwelijks in de landing van de prins, zoals zo vaak aangekondigd. Aan de andere kant wacht hij week na week op de aankondiging van de komst van Pichegru, die over Moreau moet beslissen. Maar... zal hij beslissen? Dit gebeurt allemaal</p>
181	<p>onder ongelukkige auspiciën en onze Breton lijkt behoorlijk bezorgd. Omdat het avontuur is begonnen, gaan ze zeker tot het einde en indien nodig tot op het punt van een ramp. Georges piekert, wij begrijpen het.</p> <p style="text-align: center;">Pichegru komt aan bij de klif van Biville. 16 januari 1804.</p> <p>Op 11 januari 1804 gaan zeven van hen aan boord van de Vencejo, nog steeds onder bevel van kapitein Wright. Daar treffen we Pichegru aan, die in twee portemonnees bankbiljetten ter waarde van vijftienduizend pond heeft opgeborgen, zodat deze bij een Parijse bank kunnen worden opgenomen. Aan zijn zijde Jules de Polignac, de broer van Armand, die al in een eerder contingent was gearriveerd. En ook de markies de Rivière, adjudant van de graaf van Artois, die deze naar Parijs stuurde om perfect geïnformeerd te worden over de politieke situatie in de hoofdstad, de Zwitser François Russillon, bekend als ‘de grote majoor, een vriend van Pichegru, een beruchte agitator, ex-generaal Lajolais, voormalig adjudant van Pichegru, die laatstgenoemde hielp tijdens zijn onderhandelingen met Condé, eindelijk een chouan met een goed hart, Armand Gaillard. Vanuit de haven van Deal, het naburige Dover, duurde het vijf dagen op zee om aan de voet van de Biville-klif te komen, vanwege een storm, hevige stromingen en tegenwind. Eindelijk, op 16 januari 1804, om elf uur 's avonds, gaan ze aan boord.</p> <p>Met kracht van de arm hijsen de samenzweerders zich langs het touw omhoog. Een kwartier nadat ze de top van het plateau hebben bereikt, worden ze, nog steeds onder de hoede van de zoon Troche, naar de boerderij van Horné gebracht, waar ze zich afdrogen en eten. Daarna moeten weer de weg op en de hele nacht lopen. Om vier uur 's ochtends bereikten Pichegru en zijn metgezellen de boerderij Poterie, aan de rand van het Eu-bos. Op dezelfde plek hadden de teams van twee eerdere landingen ook het einde van de nacht en de hele volgende dag doorgebracht. Het is hier, dat Georges Cadoudal en zijn metgezellen, zoals we hebben gezien, hun rust namen, na de landing in Biville, op 20 augustus 1803. Het is ook hier dat de</p>

	<p>onvermoeibare Georges op 7 december 1803 terugkeerde om hun aankomst te verwelkomen op het vasteland van Frankrijk, het tweede contingent met onder zijn leden Armand de Polignac (oudste zoon van de hertog van Polignac) en Coster de Saint-Victor, twee intimi van de graaf van Artois.</p> <p>Absoluut uitgeput door de lange en moeilijke oversteek, gevolgd door een vermoeiende nachtelijke mars, komen de mannen van Pichegru om de binnenplaats van de boerderij van</p>
182	<p>Poterie, eigendom van de Detrimonts, over te steken. Ze zijn nog maar nauwelijks begonnen de trappen te beklimmen of een figuur met een atletisch postuur komt uit de schaduw tevoorschijn en vraagt ronduit: 'Zijn de prinsen bij je?' Negatieve reactie. Georges Cadoudal hief vervolgens zijn armen naar de hemel en sprak deze profetische woorden uit: 'We zijn verloren!'</p> <p>Vanaf nu kunnen we alleen maar hopen op de 'Moreau-kaart'. Over een paar dagen weten ze wat het waard is. Bij deze kaart gaat het erom hem om te draaien en de kleur ervan te zien. Het is aan Pichegru om als eerste te gaan.</p> <p style="text-align: center;">Een romantische ontmoeting: het eerste Moreau - Pichegru-onderhoud op de Boulevard de la Madeleine, om negen uur 's avonds. 28 januari 1804</p> <p>We hebben de soms indiscrete bezoeken genoemd, die Lajolais bij verschillende gelegenheden aan generaal Moreau had gebracht, voordat hij zich bij Engeland aansloot. Zodra hij terugkeert naar Parijs, haast Lajolais, die zojuist met Pichegru in Biville is geland, zich om opnieuw contact te maken met de grote generaal van de Republiek, de leider van de ontevredenen. Hij kondigt de aanwezigheid van Pichegru in de hoofdstad aan, hij slaagt erin de heer van Grosbois de belofte te ontzetselen zijn voormalige strijdmakker opnieuw te ontmoeten. Lajolais zegt uiteraard niets over wat de royalistische partij van Moreau verwacht. Het onderwerp is zeer delicaat, Pichegru behoudt zich het recht voor om het te overdenken. Momenteel wordt de ballingschap van Moreau voorgesteld als een ongelukkig persoon, die naar Frankrijk wil terugkeren om in vrede te leven en in de vergetelheid te sterven.</p> <p>Toen Moreau het nieuws hoort over de aankomst in Parijs van zijn voormalige baas, verbergt Moreau zijn emoties niet. Hij toont zelfs een zeer duidelijke aarzeling om het gevraagde onderhoud toe te staan.</p> <p>Uiteindelijk stemt Moreau ermee in om Pichegru weer te zien. Er wordt een afspraak gemaakt op de Boulevard de la Madeleine voor 28 januari 1804 om negen uur 's avonds.</p> <p>Op het afgesproken tijdstip komt Moreau, wiens herenhuis op een steenworp afstand ligt, rue d'Anjou-Saint-Honoré, op nummer 122, via de Koningsstraat uit op de boulevard. Hij is gekleed in een blauwe jas, draagt een ronde hoed en ziet er uit als een goede bourgeois met een wandelstok in zijn hand. Lajolais, die op zijn komst wacht, snelt naar hem toe en fluistert: 'De generaal is gearriveerd!' Nu de maan dit deel van de openbare weg volledig verlicht, besluiten de twee mannen naar het tegenoverliggende trottoir te gaan, waardoor ze in een meer geruststellende duisternis terechtkomen. Op korte afstand daarvandaan parkeert een</p>
183	<p>rijtuig, waar Pichegru, Cadoudal en Bouvet de Lozier wachten. Zodra de vrienden schaduwen verschijnen, stappen Pichegru en Georges uit het rijtuig, maar voorlopig blijft Cadoudal bij de deur, terwijl Pichegru opzettelijk op weg gaat naar de nieuwkomers.</p> <p>Met zijn arendsoog herkende Moreau snel zijn oude vriend. Maar hij identificeerde ook Cadoudal, wiens massieve bouw en stierenhals behoorlijk opmerkelijk zijn. De aanwezigheid van de chouan wordt echter op geen enkele manier aangekondigd in het programma! We begrijpen de door Moreau geschetste beweging van terugtrekking: vanaf deze eerste minuut kan hij zich een idee vormen van het verschrikkelijke avontuur waarin hij, tegen zijn wil, verwickeld is.</p>

	<p>Dolblij om zijn vriend weer te zien, omhelst Pichegru zijn voormalige strijdmakker. De outcast verbergt zijn emoties niet... Ja, alles over het pijnlijke verleden is vergeten, we willen alleen de glorieuze uren herinneren.</p> <p>Zodra de eerste ontboezemingen voorbij zijn, is het tijd om de serieuze vragen te beantwoorden. Pichegru steekt niet onder stoelen of banken, dat hij in Parijs is voor een missie met als doel de consulaire regering omver te werpen. Zeker, de haat, die deze twee mannen jegens Bonaparte voelen, is bij de één even gewelddadig als bij de ander. Aangezien ze vasthouden aan deze algemene ideeën, zijn ze het volledig eens.</p> <p>Hierop voert Pichegru een manoeuvre uit waarbij vaardigheid niet ontbreekt. Hij gaat op zoek naar Georges Cadoudal, nog steeds bewegingloos in de buurt van het rijtuig en neemt hem mee naar Moreau, aan wie hij hem voorstelt. Moreau blijft onbewogen. Maar Cadoudal, die graag in actie wil komen, eist meteen dat er een plan wordt opgesteld en dat de rollen worden verdeeld.</p> <p>Doden van de eerste consul: de drie samenzweerders zijn het op dit punt eens. Moreau verklaart dat, zodra Bonaparte van het politieke toneel verdwijnt, heel Frankrijk en in het bijzonder het leger voor hem Moreau zal uitroepen. Erg goed. Maar wie zal verantwoordelijk zijn voor de onderdrukking van Corsica? Aangezien Moreau verzekert, dat het land hem zal volgen, laat hem dan vanaf dat moment drie vastberaden mannen kiezen (het is Georges die deze suggestie doet), ja, laat hem drie dappere republikeinen aanwijzen, verantwoordelijk voor het verslaan van de tiran! Moreau en die daagt zichzelf inderdaad op zijn manier uit. Zolang Bonaparte leeft, kan hij, zo verzekert hij, over niemand beschikken, maar zodra de consul is neergestoken, zal hij, Moreau, het hele leger en de hele natie aan zijn zijde hebben.</p> <p>Georges, die niet de gewoonte heeft lippendienst te bewijzen, vraagt Moreau om zijn politieke plan uit te leggen. De Republikeinse generaal maakt het botweg bekend: laten we Bonaparte omverwerpen, stelt hij voor. Ik zal tot eerste consul worden benoemd en Pichegru tot tweede consul. Wat Georges betreft, we zullen... hem rehabiliteren! Cadoudal protesteert: hij eist benoemd te worden tot derde consul. Een heftige weigering om dat te doen van</p>
184	<p>Moreau. Hooghartig, legt hij uit, als men wist, dat hij, generaal Moreau, in contact stond met een chouan, zou het hele leger tegen hem in opstand komen en zou het hele plan in één keer instorten. Ze discussiëren met bitterheid. Koppig komt Moreau altijd terug op zijn eerste idee: hij zal gemakkelijk het leger leiden als eerst Bonaparte wordt verslagen.</p> <p>Er beginnen zoetzure woorden te worden uitgewisseld. Pichegru, die beseft in welke puinhoop hij terecht is gekomen, begint een zeker ongeduld te tonen. Je hebt me niet laten halen, zegt hij tegen Georges en je kunt niets doen! Georges van zijn kant legt deze vernietigende verklaring af aan Moreau: Voor wie neem je ons aan? Als dat zo is, trek ik mij terug en kunt u uw zaken alleen regelen! Georges, die nooit veel vertrouwen heeft gehad in de samenwerking, die Burger Moreau kon garanderen, ziet steeds duidelijker het spel van de Jacobijnse generaal: dat de royalisten, op eigen risico, een politieke misdaad begaan, die bovendien behoorlijk verfoeilijk is, zodat de Jacobijnen de vruchten zullen kunnen plukken. Wat wij noemen de kastanjes uit het vuur halen... Uiteraard,</p> <p>Georges is slim genoeg om te voorkomen dat hij in de val trapt. Zo'n gesprek zou tot niets kunnen leiden. Ze nemen koel afscheid. Iedereen is in een heel slecht humeur.</p> <p style="text-align: center;">De ineenstorting van het complot.</p> <p>Vanaf dat moment was het gemakkelijk te voorspellen, dat het complot, dat nog maar nauwelijks begonnen was, uit zichzelf zou instorten.</p> <p>Helemaal aan het begin geloofde Pichegru, dat met een beetje goede wil, de meningsverschillen tussen royalisten en jacobijnen konden worden gladgestreken. Voor dit doel bezocht hij Moreau verschillende keren, hetzij in het Parijse huis van de Republikeinse</p>

	<p>generaal, rue d'Anjou-Saint-Honoré of in zijn kasteel in Grosbois. Verspilde moeite, onmogelijk om tot overeenstemming te komen.</p> <p>En hier is hoe de historicus, in het licht van de documenten, die tot ons zijn gekomen, de psychologie van de drie personages, die ons bezighouden, kan portretteren: Moreau, Pichegru, Cadoudal.</p> <p>Moreau zou heel graag accepteren, dat de royalisten de verantwoordelijkheid voor politieke misdaden op zich nemen. Daarna is hij bereid alleen voor zijn eigen voordeel te werken. We zijn op de hoogte van een verklaring van Moreau aan Lajolais, die ons perfect informeert over het standpunt van de Jacobijnse generaal: ik kan mezelf niet aan het hoofd plaatsen van enige beweging ten gunste van de Bourbons. Ze gedroegen zich zo slecht dat een soortgelijke poging niet zou slagen! Moreau, die eindelijk de mogelijkheid ziet om de plaats van de eerste consul aan de horizon in te nemen, acht zichzelf sterker dan hij</p>
185	<p>Pichegru, sterker dan de royalisten. Hij is ervan overtuigd, dat hij na de onderdrukking van Bonaparte door de mannen van Georges, met de hulp van zijn aanhangers in de Senaat in staat zal zijn een liberale regering te vestigen. Tijdens een onderhoud met Pichegru zou hij niet aarzelen om heel eenvoudig voor te stellen om aan het hoofd van het land te worden geplaatst met de titel van dictator... Hij zou de royalisten alleen de kans geven om zijn soldaten en zijn medewerkers te zijn. Laten we duidelijk zijn: Moreau weigert mee te werken aan het plan van het Engelse kabinet, hij wil niet werken voor de terugkeer van de Bourbons, maar hij zou het niet erg vinden als de mannen van de Londense commissie de rol van beul op zich zouden nemen...</p> <p>Pichegru. We kunnen ons de verschrikkelijke ontgoocheling voorstellen van de balling, die onder het mom van een samenzweerder naar Frankrijk terugkeerde. Vanaf het moment dat hij landde, maakte George er geen geheim van dat de overgrote meerderheid van de publieke opinie nauw verbonden was met de consulaire regering en misschien nog wel meer met de persoon van de eerste consul. Om de zaken op te lossen, weigert Moreau de royalistische zaak te steunen! In het bijzijn van zijn vertrouweling, de ex-generaal Lajolais, zal Pichegru deze gedesillusioneerde reflecties loslaten: 'Het lijkt erop dat deze man [Moreau] ook ambitie heeft en dat hij graag zou willen regeren! Nou, ik wens hem veel succes. Naar mijn mening is hij niet geschikt om Frankrijk twee maanden te regeren!' Vanaf nu is de situatie duidelijk: we kunnen niet langer op Moreau rekenen om het leger te trainen en we kunnen Londen niet vragen de 'prins' te sturen. Om het bot te zeggen: Pichegru zou de Jacobijnse Moreau hebben willen gebruiken voor de triomf van de monarchistische zaak. En Moreau gebruikt liever de handlangers van de royalistische partij om de terugkeer van de Republikeinen aan de macht te verzekeren...</p> <p>Cadoudal. Hij verliest zijn geduld niet. Hij heeft nooit echt geloofd aan het succes van deze onderneming. Hij heeft geen vertrouwen in de woorden van de graaf van Artois, die hem verzekerde van de aanwezigheid van een Bourbon in Parijs, onmiddellijk nadat Bonaparte uit het spel was verwijderd. Hij had nooit gedacht dat Pichegru's benadering van Moreau met succes zou worden bekroond. Al met al bewijzen de gebeurtenissen deze eeuwige ontevredene gelijk, die geen enkele reden meer heeft om zijn slechte humeur in te houden. Voor zijn chouans, zielig voor hem verzameld, lanceert hij deze grap, die zijn stempel goed draagt: 'Het lijkt erop dat Moreau ons alleen wil gebruiken om de plaats van de eerste consul in te nemen. Maar een blauwe is een blauwe. Die aan het hoofd van de regering vind ik nog leuker dan die jeans-f...!'</p> <p>Georges heeft Bouvet de Lozier al laten weten dat hij van plan is Parijs op korte termijn te verlaten. Pichegru van zijn kant vertrouwt zijn vriend Rolland, bij wie hij op dat moment verblijft, zijn verlangen neemt toe om binnenkort terug te keren naar zijn land van ballingschap, dat hij nog niet had mogen verlaten.</p>
186	Volledige ineenstorting van de samenzwering. Alles had zo kunnen eindigen...

Maar toen, op de avond van 2 februari 1804, slechts vijf dagen na de eerste ontmoeting tussen Moreau en Pichegru op de Boulevard de la Madeleine, arriveert Lajolais, geheel emotioneel, in het huis van Chaillot, waar op dat moment Pichegru, Georges, majoor Russilion en nog een paar andere chouans zijn. Lajolais is de bringer van slecht nieuws, heel slecht nieuws: Querel, hun voormalige metgezel, die met het team van Georges in Biville landde, werd een paar dagen eerder, dat wil zeggen eind januari, ter dood veroordeeld door een militaire commissie. Om zijn hoofd te redden, vraagt hij op het laatste moment om te mogen bekennen. Vervolgens vertelt hij alles, wat hij weet over de royalistische organisatie in Parijs. Zo komt de consulaire regering erachter, dat Georges en zijn chouans vijf maanden lang in Parijs hebben rondgezworven om een nieuwe aanval op de eerste consul voor te bereiden. De Moniteur waarschuwt het hele land; de 'bandieten' worden overal gezocht, de beste bloedhonden zijn zojuist achter hen aan gestuurd.

Als Georges deze details hoort, zegt hij boos: 'Ik wou dat Querel dood was! Zeker. Maar hij is niet dood en hij wil niet dood... Beter nog, om het executiepeloton te vermijden, is hij van plan zelfs de kleinste details te onthullen van wat hij weet over het royalistische complot.

Maar hoe komt de tot nu toe zo gebrekkige politie tot dit prachtige resultaat, dat niemand heeft verwacht?

II. HET PLOT IS UIT. 2 februari 16 april 1804.

Sinds het vertrek van Fouché bevindt de administratie, die verantwoordelijk is voor de interne orde zich, zoals we hebben gezien, in een totale desorganisatie. Grootrechter Régnier, minister van Justitie, aan wie de politiediensten waren toevertrouwd, beschouwt dit laatste graag als het beschamende deel van zijn werk. Met dergelijke slogans kunnen we niet verrast zijn Cadoudal en Pichegru door Parijs te zien dwalen zonder dat de consulaire regering zelfs maar een idee heeft van hun aanwezigheid in de hoofdstad.

187

Een paar arrestaties, een paar executies...

Begin 1803 meldt onze ambassadeur in Londen, generaal Andréossy, aan de Parijse politie het vertrek uit Engeland, op weg naar Frankrijk, van twee mannen, die nauwlettend in de gaten moeten worden gehouden: de ene heette Picot (niet te verwarren met Picot, Georges' dienaar, de andere, Lebourgeois. Ze worden ervan verdacht samen naar het continent te gaan om een nieuwe helse machine tegen de eerste consul voor te bereiden. Zodra ze van boord gaan, worden ze gevolgd. In Pont-Audemer worden ze gearresteerd. In de Temple-gevangenis ondergaan ze een schijnondervraging. Hier zitten ze in de gevangenis en in het geheim, nou ja, worden ze verhoord.

Een paar maanden later, op 2 oktober 1803, nemen de diensten van Desmarest Querel in arrest.

Maar Querel, die het gebrek aan professionele nieuwsgierigheid van de onderzoekers door heeft, sluit zichzelf op in een steeds systematischer zwijgen. Ze laten hem ook zonder proces achter in de gevangenis.

Bovendien heeft de politie twee chouans achter slot en grendel gestopt zonder echt te weten waarom of hoe, een van hen heet Nezières en de andere Sol de Grisolles. Vooral die laatste is een goede vangst. Deze ontembare vijftigjarige, afkomstig uit Guérande, had carrière gemaakt bij de koninklijke marine. Vervolgens vocht hij dapper tegen het Republikeinse leger, dat hij zelfs een bloedige nederlaag toebracht, nabij Roche-Bernard, in Morbihan. In 1801 ervoer hij de gruwel van consulaire gevangenschappen, maar wegens gebrek aan bewijs moest hij worden

	<p>vrijgelaten. Niettemin bleef hij nog harder gillen en trotseerde hij te allen tijde de ergste gevaren. Bovendien kennen we deze Grisolles al: hij kwam naar Saint-Leu-Taverny in het gezelschap van Charles d'Hozier, om Cadoudal te verwelkomen, die rechtstreeks uit Biville arriveerde. Hij is een man van ijzer, sterk in dienstbaarheid en met een onwrikbare wil. Zijn toewijding aan de zaak is compleet. Hij zal niets onthullen aan degenen, die hem verhoren. Samen met Nezières wordt Sol de Grisolles in de kerker gestopt.</p> <p>De gevangenen zijn natuurlijk vol. Maar in deze menigte verdachten zijn deze vijf mannen Querel, Picot en Lebourgeois, Sol de Grisolles en Nezières voor ons van bijzonder belang, omdat zij een rol zullen spelen in het drama, dat ons bezighoudt. Sterker nog, eind januari 1804, precies op het moment dat Moreau en Pichegru vreemde bijeenkomsten hebben</p>
188	<p>besluit de politie deze vijf beklaagden te ondervragen.</p> <p style="text-align: center;">Landverraad! Querel onthult dat Georges Cadoudal al vijf maanden in Parijs is! 28 januari 1804</p> <p>Op 27 januari 1804, om vijf uur 's avonds, wordt in de rue des Capucines de militaire commissie bijeengeroepen, die verantwoordelijk is voor de berechting van de vijf verdachten. Ze beginnen met Picot en Lebourgeois. Na lang overleg dat de hele nacht duurt, worden de twee royalistische agenten om zeven uur 's ochtends ter dood veroordeeld. Deze ochtend (28 januari) worden ze naar de vlakte van Grenelle gebracht om daar te worden doodgeschoten. Ze sterven dapper en onthullen niets van wat ze mogelijk weten.</p> <p>Direct na dit eerste vonnis worden Nezières en Sol de Grisolles voor de rechters gebracht. Grisolles, deze oude rot, weet hoe hij zichzelf moet verdedigen. Beide mannen worden vrijgesproken. Uiteraard worden ze teruggebracht naar de gevangenis, dit is niet de manier waarop ze de consulaire gevangenen verlaten.</p> <p>Querel is aan de beurt. Hij weigert enige verklaring af te leggen. Er wordt geschat dat de aanklachten, die op hem drukken behoorlijk zwaar zijn: hij wordt ter dood veroordeeld en het vonnis moet onverwijld worden uitgevoerd.</p> <p>Geconfronteerd met de voorbereidingen voor zijn dood slaat Querel door. Hij vraagt hen het ministerie van Justitie op de hoogte te stellen, hij beweert belangrijke verklaringen te hebben om aan het dossier toe te voegen. Réal verwijst dit naar Bonaparte, die zijn schouders ophaalt: Deze arme duivel wil waarschijnlijk een uur leven winnen... Het zij zo. Maar geen uitstel! Réal stuurt Desmarest, hoofd van de geheime politie, naar de gevangenis van de Abdij. Desmarest neemt contact op met Querel. Doodsbang zit de chouan aan tafel en vertelt alles wat hij weet. Hij arriveerde afgelopen augustus vanuit Londen, in het gezelschap van Georges en een aantal medewerkers. Hij rapporteert de avonturen van de landing op de klif van Biville; hij beschrijft hoe de groep Parijs binnenkwam na te hebben verbleven in van tevoren zorgvuldig voorbereide huizen. Hij legt uit, dat George momenteel in de hoofdstad een vastberaden bende voormalige chouans onder zijn bevel heeft, perfect getraind, die een gewapende aanval op de eerste consul voorbereiden.</p> <p>Querel kan niets zeggen over Pichegru, wiens aanwezigheid in Parijs hij niet kent.</p> <p>We kunnen ons de verbazing van Desmarest voorstellen, Georges Cadoudal en zijn boeven lopen al vijf volle maanden vrij door de straten van de hoofdstad, terwijl de inlichtingendiensten er geen idee van hebben, zelfs niet over de oprichting van deze</p>
189	<p>angstaanjagende organisatie! Desmarest haast zich naar de Tuilerieën. Bleek en hijgend arriveert hij bij de consul en gooit hem haastig dit angstaanjagende nieuws in het gezicht. Bonaparte blijft onbewogen. Op scherpe toon antwoordt hij: 'Je hebt daar nog geen derde van de zaak in handen!'</p>

**In Biville organiseert Savary een muizenval.
7-11 februari 1804**

Voor de gelegenheid werd Querel uit zijn cel gehaald en uitgenodigd voor een korte wandeling in Normandië. Geflankeerd door politieagenten, zorgvuldig bewaakt door een ploeg gendarmes, wordt hij van de boerderij naar de tussenstop gesleept, op zoek naar het geheime onderkomen waar de samenzweerdere werden ontvangen en bevoorrad, op de lange weg van Biville naar Parijs. Met een soort waanzin probeert de kleine man met het pokdalige gezicht, steeds meer schokkend door zijn nerveuze tic, de geïsoleerde huizen te vinden, te herkennen en te identificeren waar hij een paar maanden eerder hulp kreeg en gezelschap van zijn metgezellen in ellende. Hij slaagt erin de boerderijen aan te wijzen, die hem verwelkomden, hij ontmaskert degenen, die als gids voor de kleine troep dienden en door middel van een paar precieze details slaagt hij erin degenen, die hun deelname aan het complot proberen te ontkennen, in verwarring te brengen. De gendarmes laadden volle wagens met al deze koppige mensen, die trouw bleven aan de Bourbon-zaak. Bovendien pakken ze alles wat ook maar het geringste verdacht lijkt. In overdaad aan ijver legden de elite-gendarmes van generaal Moncey hun handen om de hals van een politieprefect, terwijl deze hoge functionaris een inspectietocht door Parijs uitvoert. Nadat zijn identiteit is vastgesteld, wordt hij vrijgelaten.

Querel heeft ervoor gezorgd twee bijzonder actieve handlangers bij de politie te melden, de horlogemaker Troche, die in Evreux woonde en vooral zijn zoon Gaston, een jonge man van drieëntwintig jaar oud, bij de Chouans bekend vanwege zijn toewijding en intelligentie. De politie leert zo een eigenschap kennen, die we al kennen: de missie van Gaston Troche is om tijdens de ontschepping van Biville, aan de voet van de estamperche, de nieuwkomers te verwelkomen, die hij eerst naar de naburige boerderij des Horné leidt en vervolgens naar de Poterieboerderij, aan de rand van het Eu-bos.

Onmiddellijk na de aanklacht van Querel wordt Troche zoon aangehouden en opgesloten in de Temple-gevangenis en zonder te stoppen wordt hij onderworpen aan angstaanjagende ondervragingen. Hij doet zijn best om het te ontkennen. Maar ze confronteren hem met Querel, die hem formeel herkent en hem overweldigt met precieze details. Al snel stort de arme jongen in en bekent. Hij geeft alle informatie over de rol, die hij mogelijk heeft gespeeld

190

tijdens eerdere landingen. Veel beter kondigt hij tijdens zijn verhoor op 6 februari aan, dat de Engelse kotte de volgende dag of misschien de dag erna, in het zicht van de klif van Biville zal arriveren om een nieuw contingent royalisten aan land te brengen. Het is ook heel goed mogelijk, zo niet waarschijnlijk, dat de 'prins', waar zo ongeduldig op wordt gewacht door de chouans van Parijs, zal worden.

Bonaparte begrijpt onmiddellijk dat het nodig is om strak te spelen. Wat een politieke triomf als de consulaire gendarmes aan het einde van de rit de graaf van Artois konden ophalen; tenminste een van zijn zonen, Angoulême of Berry!

Dringend wordt Savary naar de Tuilerieën geroepen. De consul geeft hem de meest precieze opdracht om diezelfde avond nog de weg naar Dieppe te nemen, met de zoon van Troche in het rijtuig. Er is daarginds, aan de kust van Normandië, een flinke hoeveelheid netten om uit te werpen. Geen minuut te verliezen! In de op volle snelheid rijdende cabriolet bestookt Savary Gaston Troche met vragen: hoe werkt dit touw precies, hoe gaan de samenzweerdere doorgaans van boord, waar kunnen we ze precies omsingelen? We komen aan in Dieppe.

De operaties gaan door tot diep in de nacht en ze slagen erin twee medeplichtigen te arresteren, die gewoonlijk als uitkijkposten dienen. Deze mannen komen op dat moment terug van de wacht, ze hebben tevergeefs op de Engelse kotteboot gewacht. Maar ze hebben hun post verlaten in de overtuiging dat de zee echt te ruw was om te landen.

	<p>De volgende dag, rond het middaguur, grote emotie! Savary en zijn waarnemers ontdekken twee kotters, die recht op de klif af zeilen. Onmiddellijk worden alle maatregelen getroffen om de nieuwkomers te omsingelen zodra ze op het podium verschijnen. Maar de schepen lijken niet vastbesloten om een boot uit te zetten... Savary begint boos te worden. Nog een dag wachten en dan nog een nacht. Er is nu nog maar één kotter over voor de kust, die eindeloze breedtes vaart. Een derde nacht, een vierde dag, een vierde nacht, die ze nog steeds in staat van paraatheid doorbrengen. Ten slotte verdwijnt de kotter.</p> <p>De kotter, gewaarschuwd door een signaal, iss van koers veranderd en zorgt ervoor dat hij zijn lading chouans niet zal lossen waar er natuurlijk niet de minste kans is ... In ieder geval heeft Savary goed gedaan. Hij keert in een zeer slecht humeur terug naar Parijs. De eerste consul is nog woedender.</p>
191	<p style="text-align: center;">Kettingarrestaties. 2-9 februari 1804</p> <p>Dankzij de goede diensten van Querel volgen de arrestaties elkaar in snel tempo op. Het begint in Eu, 2 februari 1804, met de zoon van Troche. Op de 4e was het de beurt aan vader Troche. Op de 6e wordt Monnier, een leraar in Aumale, die de samenzweerders had gehuisvest, die onlangs in Biville, een aantal eilanden verderop, waren geland, aangehouden.</p> <p>Op 8 februari 1804 deed de politie een inval in het drankcafé A la Cloche d'Or, een cabaret gelegen op de hoek van de rue du Bac en de rue de Varennes, op een steenworp afstand van het privéhuus van raadslid Réal. De baas, een zekere Denand, en zijn vrouw worden gearresteerd. Precies op dat moment krijgen drie verdachte personen de ongelukkige ingeving om op de luiken van de winkel te slaan om die open te krijgen. Ze pakken dit trio op. De vangst is interessant: hier hebben we Louis Picot, dienaar van Georges Cadoudal en twee andere even formidabele chouans, Méville en Rubin de la Grimaudière. Terwijl ze het huis doorzoeken, ontdekken ze een “bevoorradingskaart” met daarop een adres, rue de Saintonge. Zij haasten zich daarheen. De Argousins hebben het geluk Roger, Coster de Saint-Victor en een man genaamd Damonville daar te vinden.</p> <p>Louis Picot wordt naar het hoofdbureau van politie gebracht en ondervraagd door de verschrikkelijke inspecteur Bertrand, die denkt dat hij deze onhandige boer gemakkelijk de baas kan worden. Bertrand begint met het aanbieden van vrijheid aan Picot als hij ermee instemt de plaats te onthullen, waar zijn meester zich schuilhoudt. Weigering van de chouan. Bertrand spreidt vervolgens vijftienhonderd goud Louis op tafel: dit kleine fortuin is voor Picot als hij ermee instemt te spreken. Picot schudt ontkennend zijn hoofd. Erg goed. In de Rue de Jerusalem hebben ze een uitstekende manier om de meest opstandige tongen los te maken: ze plaatsen simpelweg het uiteinde van de vinger van de patiënt onder een hamer, waarvan ze de schroeven vervolgens vastdraaien. Dit heeft tot gevolg, dat het bot heel langzaam wordt vermalen. En zo gaan ze door, vinger voor vinger, totdat de verdachte ermee instemt om met de politie te praten. Al snel smeekt de Morbihannais onder druk van deze vreselijke duimenschroeven om genade. Hij geeft het laatste huis van Georges aan. Maar deze, die er niet lang over doet om te vernemen, dat zijn dienaar is gearresteerd en die niets weet van de methoden, die in de prefectuur worden toegepast, is te slim om zich zonder verder uitstel thuis op deze manier te laten arresteren. Hij verandert van schuilplaats ...</p> <p>Hoe meer ze nu de schroeven aandraaien, hoe spraakzamer de arme Picot wordt: hij onthult dat zijn leiders lootten om te zien, wie de eer zou hebben Bonaparte te vernietigen. De operatie moet plaatsvinden op een grote weg; tenzij het tijdens een parade is, op het</p>
192	<p>Moment, waarop ze doen alsof ze hem een petitie geven. Er is ook sprake van het vermoorden van hem tijdens een theatervoorstelling. Picot heeft bijna alles gezegd wat hij weet. Half</p>

flauwgevallen en de vingers bloedend wordt hij naar de tempel gebracht. Ondertussen is Georges Cadoudal nog steeds nergens te bekennen.

9 februari 1804, arrestatie van Bouvet de Lozier. De vangst is van groot belang voor het verloop van toekomstige gebeurtenissen.

De “mislukte” zelfmoord van Bouvet de Lozier. 13 februari 1804

Op 13 februari leidt staatsraadslid Réal, verantwoordelijk voor het onderzoek van de zaak, het eerste verhoor van Bouvet de Lozier. Als Bouvet op de avond van 13 februari wordt teruggebracht naar zijn cel in de Tempeltoren, waar hij in eenzame opsluiting is geplaatst, is hij vastbesloten te anticiperen op het oordeel van de jury en besluit hij zelfmoord te plegen.

De gevangenebewaarder Savart is verantwoordelijk voor het toezicht op de gevangene en voor dit doel wordt hij op wacht geplaatst in de verwarmingskamer, een kamer grenzend aan de gewelfde kamer van de verdachte. Rond half zes 's avonds gaat Savart een paar minuten weg. Bij terugkomst werpt hij een blik in de cel van zijn gevangene, dan ziet hij in het donker een trillend lichaam, dat in een hoek van de kast lijkt te hangen. Het is Bouvet, die nadat hij misbruik had gemaakt van de afwezigheid van zijn bewaker, zijn das en zijn zakdoek met de uiteinden aan elkaar vastbond, waarvan hij het uiteinde aan een haak in de klerkast kon bevestigen. Nadat hij de strop om zijn nek had gedaan, wierp hij zich van het bed naar beneden. Savart haast zich en wanhopig om hulp. Ze hebben de stropdas doorgesneden. Bouvet valt als een voorhamer op zijn rug. Hij lijkt dood.

Hij wordt naar de burgerlijke stand vervoerd en krijgt in zo'n geval de juiste zorg. De man komt geleidelijk weer tot leven en maakt verschillende zenuwcrises door. Wanneer hij weer bij zinnen komt, drukt hij zijn diepe teleurstelling uit, dat hij op deze manier tot het bestaan is teruggeroepen.

Maar al snel verandert hij van gedachten en vraagt om zo snel mogelijk gehoord te worden door de grote rechter Régnier en door staatsraad Réal. Hij is van plan, zo beweert hij, om onthullingen te doen, die voor hen van groot belang zijn!

We kunnen er niet aan twijfelen, lijkt Bouvet de Lozier, vertrouweling van Georges en organisator van het complot, vastbesloten te onthullen de ins en outs van de formidabele

193 samenzwering aan de consulaire regering. Dus wat kunnen de redenen zijn voor deze nogal onverwachte oplossing?

Bouvet probeert niet, zoals Querel deed, zijn hoofd te redden. Bovendien bleef hij een overtuigd, vurig royalist, volledig toegewijd aan de Bourbon-zaak. Waarom, ja, waarom bereidt hij zich voor om zijn volk op deze manier te verraden?

Dit kan in één woord worden uitgelegd. Of beter gezegd: een naam: Moreau. Haat, een felle haat tegen Moreau. Onder invloed van de vreselijke fysieke en psychologische schok, die hij zojuist heeft opgelopen door zijn mislukte ophanging, laat Bouvet, nog steeds ijlend, zich domineren door de gewelddadige gevoelens, die hij voelt jegens generaal Moreau, de oorzaak van de plotselinge stopzetting van de moord samenzwering, die rechtstreeks verantwoordelijk was voor de ineenstorting van het royalistische project. Bouvet was op de Boulevard de la Madeleine uit de verte getuige van de nachtelijke ontmoeting, waarbij Georges, Pichegru en Moreau onaangename woorden uitwisselden. Het duurde niet lang, voordat hij de gebeurtenissen van dit dramatische tafereel tot in detail leert kennen. En dit is hoe hij, terwijl hij nog steeds, volgens zijn eigen uitdrukking, 'bedekt in de schaduw van de dood' is, hoe hij gebeurtenissen uit het verleden en de toekomst vertegenwoordigt. Moreau, de beruchte, ambitieuze en scherpzinnige Moreau weigerde de samenzweerders te helpen. Maar hij dwong hen Bonaparte zo snel mogelijk te vermoorden, terwijl hij cynisch verklaarde dat hij hun

	<p>risico's niet kon delen. Zodra de eerste consul van het politieke toneel is geëlimineerd, zal Moreau het hoofd worden van een Jacobijnse republiek, waarvan de royalisten, naar men vermoedt, rigoureuus zullen worden uitgesloten. Bouvet meent dat Georges en Pichegru niet zijn doorgedrongen in de machiavellistische dubbelhartigheid van Moreau. Bouvet vreest dat zijn metgezellen voor de gek zullen worden gehouden door de generaal, die diep gehecht is aan het revolutionaire programma. Zo zal de hele royalistische samenzwering, die in Londen met zoveel nauwgezetheid is opgezet met het oog op de terugkeer van de Bourbons naar Parijs, dit even onverwachte als teleurstellende resultaat hebben: het herstel van de Jacobijnse regering! Dit is onaanvaardbaar... Laat alles instorten, in plaats van de hals te lenen aan zulk Net als Simson zal Bouvet ervoor zorgen, dat de tempel op hemzelf en zijn vijanden instort. Iedereen zal verpletterd worden, in de eerste plaats Moreau, een aspirant-dictator, die zichzelf al in de Tuilerieën ziet, op de plaats van Bonaparte en Lodewijk XVIII. Enigszins vage redenering, zeker. We kunnen een afhankelijke niet vragen om te redeneren zoals Descartes. De fysieke en psychologische toestand van deze stervende man, die weer tot leven is gewekt, verklaart heel goed de vreemde verklaringen, die we nu al kunnen opvangen.</p>
194	<p style="text-align: center;">Réal en Régnier vernemen van Bouvet de Lozier zelf, over de aanwezigheid in Parijs van Pichegru en zijn onderhandelingen met Moreau. Nacht van 13 op 14 februari 1804.</p> <p>Dus midden in de nacht, haasten de grote rechter Régnier, minister van Justitie, en staatsraadslid Réal zich naar de Tempelgevangenis om de openbaringen van Bouvet de Lozier te verzamelen. Ze hoeven hem niets te vragen: de gevangene spreekt in overvloed.</p> <p>Zonder enige voorbereiding, zonder dat Bouvet ze adem laat halen nemen deze twee magistraten, verantwoordelijk voor de politie en de openbare orde, deze absoluut ongelooflijke berichten op: ex-generaal Pichegru is drie weken in Parijs geweest, waar hij de moord op de eerste consul voorbereidt, in samenwerking met Georges, die het bevel voert een cohort van dertig chouans; ex-generaal Pichegru nam contact op met generaal Moreau, zodra hij in Parijs aankwam. De twee generaals hebben al verschillende bijeenkomsten gehouden. Moreau weigert voor de royalisten te werken, maar de mannen van George vermoorden de eerste consul en hij, Moreau, gesteund door het leger, neemt de leiding over het feit dat hij door de Senaat tot dictator wordt benoemd.</p> <p>Concluderend eist Bouvet wraak op Moreau, die hij ervan beschuldigt de belangrijkste aanhangers van de Bourbons naar Parijs te hebben gelokt (deze uitleg is volkomen onjuist...), onder het bedrieglijke voorwendsel van het herstel van de monarchie. En nu ontmaskert deze verrader Moreau zijn troeven: hij stemt er alleen mee in om in zijn eigen belang te werken, hij wil macht. Wat een warboel, wat een mengelmoes in het hoofd van de arme Bouvet!</p> <p>Gelukkig is Bouvet er en zal Moreau's pad blokkeren. Als Bouvet aldus het algemene plan van de royalistische samenzwering onthult, is dat, omdat hij van plan is dat zijn informatie de consulaire regering in staat zal stellen dit onhandige royalistische complot te ontmantelen, dat Frankrijk uiteindelijk waarschijnlijk weer onder het heerschappij van de Jacobijnen zal brengen.</p> <p>We kunnen ons de verbijsterde verbazing van Régnier en Réal voorstellen. Pichegru, de prestigieuze veroveraar van Holland, de glorieuze 'Verlosser van het Vaderland', de voormalige president van de Vijfhonderd, die op bevel van het Directoire naar Guyana werd gedeporteerd, de voormalige Jacobijnse soldaat die een fanatieke royalist werd; Pichegru, die uit zijn verschrikkelijke ballingschap ontsnapte en zijn toevlucht zoekt in Engeland bij de graaf van Artois; Pichegru, loopt al een aantal weken door Parijs waar hij in overleg met</p>
195	<p>Georges, een aanval voorbereidt op de eerste consul! Veel beter dan Moreau, de eeuwige ontevreden, de generaal rebels, chagrijnig en chagrijnig, die nooit ophoudt woorden te gooien</p>

naar het hoofd van de regering. Moreau, de glorieuze winnaar van de slag bij Hohenlinden, de militaire rivaal van generaal Bonaparte Moreau, die al enkele jaren de leider is van de Moreau-oppositie, is het middelpunt van deze formidabele samenzwering! Hij smeedt een complot met Pichegru, hij wisselt plannen uit met Georges Cadoudal. De republikein verzamelt de clan van royalisten om de eerste consul omver te werpen en de controle over de hoogste macht over te nemen... Bouvet verzamelt details, details. Als sommige kenmerken overeenkomen met de strikte realiteit, lijken andere iets minder exact en op sommige plaatsen krijgt de getuigenis een enigszins geromantiseerde uitstraling. Hoe dan ook, de twee magistraten blijven sprakeloos. Als u hoofd van de staatspolitie bent, is er geen reden om erg trots te zijn op dit soort onthullingen.

Voor deze twee onbekwame mensen is er maar één oplossing in zicht: ga naar de eerste consul, rapporteer de feiten aan hem, neem zijn bevelen op.

**Hoe Bonaparte 'het nieuws' verneemt.
14 februari 1804, 7.00 uur**

Door de nieuwe functies, die hem onlangs zijn toevertrouwd, is Réal verantwoordelijk voor dit delicate proces. Om zeven uur 's ochtends, zodra de consul wakker werd, wordt hij aangekondigd. Constant, de bediende, scheert Bonaparte. Als Bonaparte op dit vroege uur zijn staatsraad met een enigszins omhoog gericht gezicht ziet aankomen, voelt hij dat er iets nieuws is en stelt hij vragen in die zin. Ja, generaal, antwoordt Réal, en zelfs de sterkste die je maar kunt bedenken! Nou, zeg maar... Oh! je kunt voor Constant spreken... Aangezien u het beveelt, stamelde Réal, zal ik u vertellen... dat Pichegru in Parijs is, dat Moreau... Bij deze woorden sprong de consul uit zijn stoel naar plaats snel de hand op de mond van de adviseur. Voordat hij weer voor de bediende gaat zitten, gaat hij een paar stappen verder en maakt in de nis van een raam snel een kruisteken. Bijgelovig Corsicaans gebaar, zo kun je op het eiland het lot afwenden... Zodra de baard klaar is, stuurt Bonaparte Constant weg en met een heel kalme stem zegt hij tegen Réal. Laten we dat eens zien. Na aandachtig naar het gedetailleerde rapport te hebben geluisterd, zegt hij koeltjes: Ah! Ik begrijp de dingen nu. Ik heb al gezegd, Réal, dat jij nog geen kwart van deze mannen gevangen bezit. Eh, nou ja, zelfs nu heb je niet

196

Alles, maar je weet het niet meer...

Wat betekenen deze cryptische woorden?: Je hebt niet alles, je weet niets meer'? Bij nader inzien zullen we de betekenis ervan kunnen begrijpen.

Bonaparte vermoedt in feite, dat we in deze politieke verwarring wel eens enkele namen zouden kunnen ontdekken van rusteloze senatoren, ambitieuze generaals en ook enkele hoge functionarissen met royalistische tendensen. Het is duidelijk, dat de regering geen belang heeft bij het openbaar maken van deze schandalen, als er al sprake is van een schandaal... Het heeft geen zin om aan de natie te onthullen, dat een bepaalde ontevredenheid zich begint te manifesteren in de hogere regionen van het regime. Bonaparte is vastbesloten, althans in bepaalde gevallen, een oogje dicht te knijpen, onwetendheid te veinzen en indien nodig zelfs overijverige onderzoekers te arresteren. Indien nodig zal hij zelfs zo ver gaan dat hij een discrete sluier over het meest flagrante verraad gooit. De overheid moet er voor zorgen, dat het geen problemen zaait in geest en geweten. Alleen zullen Georges en zijn bende, zodra ze worden betrapt, op passende wijze worden gestraft. Pichegru, wiens gevangenneming niet lang op zich zal laten wachten, zal ook verantwoording moeten afleggen voor zijn daden.

Een delicaat punt, heel delicaat: welke beslissing moeten we nemen met betrekking tot Moreau?

De buitengewone raad van 14 februari 1804.

Om de zaak van Moreau te onderzoeken en over de noodzakelijke maatregelen te beslissen, roept Bonaparte op de dag van 14 februari een buitengewone raad bijeen, waar we de tweede consul, Cambacérès, de derde consul Lebrun en ook enkele ministers, waaronder Talleyrand, zien. Men heeft zelfs senator Fouché, voormalig minister van de Algemene Politie, gevraagd om naar deze bijeenkomst te komen, waar hij ongetwijfeld op zijn minst enkele nuttige adviezen zal kunnen geven. De kwestie wordt dus gepresenteerd, bestudeerd en diepgaand besproken. Aan het einde van de zitting stemt de raad voor de arrestatie van Moreau. De eerste consul geeft zijn akkoord. De datum van de operatie is vastgesteld op de volgende dag, 15 februari. Moreau verblijft momenteel in Grosbois, zij halen hem op van zijn landgoed.

Volgens de zeldzame echo's die ons hebben bereikt van dit zeer geheime beraadslaging van de 14e lijkt het erop, dat alle leden van de vergadering het erover eens zijn om de schade te beperken: het heeft geen zin om de grote jongens ongerust te maken (waar iedereen aan denkt.

197 Sieyès en de altijd geïrriteerde generaals (iedereen denkt aan Bernadotte) die ver of dichtbij mogelijk bij de samenzwering betrokken zijn. Alleen Georges, Pichegru en Moreau zullen gevangen worden gezet. Bovendien wordt het als politiek beschouwd om deze samenzwering te presenteren als een uitsluitend royalistische onderneming.

Bonaparte, die in zijn tijd een pre-romanticus is, heeft in zijn hoofd al een scenario met een bij uitstek theatraal karakter bedacht. Hij zal Moreau laten ondervragen door de grootrechter Régnier, die de gevangene zal moeten voorstellen om een onderhoud met de eerste consul aan te vragen. Tijdens dit interview met het regeringshoofd geeft Moreau zijn fouten toe. Bonaparte verleent hem onmiddellijk gratie. Laten we vrienden zijn, Cinna, ik ben het die je uitnodigt! Corneille was, zoals we weten, de favoriete auteur van de eerste consul en Cinna bleef zijn favoriete tragedie. De Corsicaan ziet Moreau al op zijn knieën vallen, hij tilt het op, de twee mannen omhelzen elkaar, de verzoening is bezegeld, het verleden is vergeten. Wat een mooi onderwerp voor een schilderij, een opdracht voor Gros of David... En wat een geweldige publiciteit, want het hele land kan bij zo'n mooi gebaar alleen maar enthousiast applaudisseren!

Tussen het besluit van het concilie (14 februari 1804 en de arrestatie van Moreau (15 februari) leek Bonaparte ernstige zorgen te hebben, ondanks zijn romantische omzwervingen. Hij begint zelfs te vrezen, dat de oppositie door deze enigszins onverwachte maatregel ernstig gaat wankelen. Ongetwijfeld zullen de slechte tongen niet nalaten de eerste consul ervan te beschuldigen, dat hij probeert een militaire rivaal uit de weg te ruimen door hem te ontrenten. Maar de teerling is geworpen! Onder de mannen van de regering is generaal Moncey de enige die Bonaparte adviseert dit avontuur niet aan te gaan: verspilde moeite! En Joséphine kan in de privéappartementen huilen en smeken, maar de consul blijft onbuigzaam.

Arrestatie en eerste verhoor (behoorlijk teleurstellend) van generaal Moreau. 15 februari 1804

In de ochtend van 15 februari gaat het peloton, dat de arrestatie moet uitvoeren, op weg naar Grosbois. Echter, bij de benadering van de brug Charenton, ontmoet de kleine troep

198 onverwachts het rijtuig van generaal Moreau, die op weg is naar Parijs. Commandant Henry, verantwoordelijk voor deze delicate operatie, zorgt ervoor dat de meest hoffelijke procedures

worden gevolgd. Moreau protesteert niet, hij zegt niets. Hij wordt onmiddellijk naar de Temple gebracht.

Daar ziet hij al snel grootrechter Régnier, minister van Justitie, aankomen, gekleed in zijn simarre, die, gezien de omstandigheden, wordt vergezeld door Locré, secretaris-generaal van de Raad van State. Régnier kreeg geheime instructies van de eerste consul. 'Kijk vóór elk verhoor,' verduidelijkte Bonaparte, 'of Moreau met mij wil praten. In dat geval zou je hem in je rijtuig zetten en naar mij brengen. Het zal allemaal zo eindigen tussen ons.' We weten dat de consul in de stad, met Moreau als zijn partner, de scène uit Act V van 'Cinna' wil spelen. Had Hendrik IV niet zo grootmoedig gehandeld tegenover zijn wapenbroeder, maarschalk de Biron, die zich ook had laten ompraten door samenzweerders?

Maar generaal Moreau lijkt niet mee te willen doen aan het spel. Hij ontvangt de twee magistraten met minachtende kilheid. Volgens de ontvangen instructies zal Régnier de gevangene voorstellen om een onderhoud met de eerste consul aan te vragen, en Moreau krijgt de verzekering, dat de zaken onmiddellijk, in der minne en in de meest strikte privacy zullen worden geregeld. Dit vreemde voorstel wordt, zo lijkt het, hooghartig verworpen.

Vanaf dat moment is Régnier verplicht de juridische weg te volgen en onmiddellijk door te gaan met het verhoor. Tot verbazing van de twee magistraten zoekt Moreau echter zijn toevlucht in een onhoudbaar verdedigingssysteem: tegen alle bewijzen in ontkent hij de feiten. Hij verklaart, dat hij de 'samenzweerder' Pichegru nooit heeft ontmoet, die incognito door Parijs reist. Hij bevestigt met klem, dat hij nooit betrokken was bij deze vermeende samenzwering tegen het leven van de eerste consul. Van nu af aan wordt hij begraven in het onontwarbare struikgewas van leugens, waaruit hij grote moeite zal hebben om ongedeedd tevoorschijn te komen. Bonaparte, aan wie de woorden van Moreau worden gerapporteerd, kan zijn verbazing niet verbergen. 'Het zij zo!', zegt hij uiteindelijk. 'Omdat hij zich niet voor mij wil openstellen, zal hij zich voor gerechtigheid moeten openstellen!'

Bonaparte organiseert een nogal tendentieuze campagne tegen generaal Moreau, gevangene in de Tempel.

Op deze ochtend van 16 februari 1804 kunnen de Parijzenaars op de muren van de hoofdstad een biljet lezen, dat is ondertekend door generaal Murat, gouverneur van Parijs. Deze aanplakbiljet, geïnspireerd op De vervloeking van Theseus tegen Hippolytus

199

('Blijf weg van de bandieten van wie ik de aarde heb gezuiverd...') kondigt aan de troepen en tegelijkertijd aan alle burgers, die weten hoe ze moeten lezen, aan dat 'vijftig bandieten, achtergelaten door de burgeroorlog, geleid door Georges Cadoudal en ex-generaal Pichegru, in Normandië geland zijn en zich in de hoofdstad hebben gevestigd, waar ze zich voorbereiden om de eerste consul te vermoorden. Bovendien specificeert deze tekst op een zeer tendentieuze, om niet te zeggen onnauwkeurige manier, dat hun aankomst werd uitgelokt door een man, die nog steeds in onze gelederen telt, door generaal Moreau, die gisteren werd overgedragen aan de handen van de nationale justitie. Hier zijn dan de mensen van Parijs die tot op dit moment niets wisten van dit duistere verhaal, op de hoogte gebracht van de arrestatie van de beroemde generaal en de vreselijke beschuldiging, die hem boven zijn hoofd hangt.

De Moniteur is, zoals we weten, de officiële overheidskrant. Met deze dramatische affaire zal er geen tekort zijn aan sensationeel nieuws, vakkundig geredigeerd en zo noodzakelijk: het is in feite belangrijk om in het hele land een uitbarsting van woede en verontwaardiging uit te lokken tegen deze verraders, tegen deze agitators, die dreigen het land opnieuw in de verschrikkingen van een burgeroorlog te storten. De regering rekent erop, dat Frankrijk genoeg heeft van deze broedermoord... En wat een prachtige tirades ontdekken we in de

	<p>columns van het onuitputtelijke Moniteur! Dag na dag lanceren perfect geïndoctrineerde redacteuren de vloek tegen het ‘verraderlijke Albion, dat George Cadoudal en zijn schurken aanstuurt; tegen Pichegru, die geheime complotten leidt; tegen Moreau, die (althans dat weten we zeker) de aanstichter en animator is van deze royalistische samenzwering. Een behoorlijk oneerlijk amalgaam, maar, laten we het toegeven, heel slim.</p> <p>Als een drummer, die met zijn verhaal de aandacht van het publiek op de kermis probeert te trekken, laat Bonaparte de koperblazers en zelfs de basdrum bespelen. Het is in feite van groot belang om Moreau in de hoofden van eerlijke mensen te vergeten, zodat het gewenste oordeel aan de rechters kan worden opgelegd.</p> <p>Vanaf 16 februari 1804 worden de staatsorganen bij de eerste consul gedagvaard. Op de 17e wordt het rapport, geschreven door de derde consul Lebrun, aan hen gepresenteerd. Op de 18e ontvangt Bonaparte met grote ceremonie de afgevaardigden van de grote organen van de staat, het Tribunaat, geleid door Jaubert; de conservatieve Senaat, voorgezeten door de tweede consul Cambacérès; een delegatie van het Wetgevend Lichaam, met daarin Fontanes als</p>
200	<p>hoofd. Toespraken van de presidenten. Reactie van Bonaparte, die een beroep doet op de Voorzienigheid en zijn burgers op nogal ingenieuze wijze geruststelt: ‘De hemel zal over Frankrijk waken en de complotten van de goddelozen verijdelen. Burgers moeten geen zorgen maken: mijn leven zal duren zolang het nodig is voor de natie!’</p> <p>Van alle kanten regenen demonstraties van loyaliteit. De samengestelde lichamen geven hun stem met een enigszins verontrustende unanimiteit, die doet denken aan de juichende brigade. Leger en marine, geestelijken en administraties, hoge en lage ambtenaren, grote steden en bescheiden dorpen tonen hun enthousiasme door middel van bombastische toespraken, door uitzinnige toespraken, volkomen belachelijk in hun dithyrambische stijl.</p> <p>In de algemene euforie doen ze alsof ze vergeten dat Pichegru en Georges nog steeds door Parijs rennen zonder dat de politie van Régnier en Réal erin slaagt hun handen om hun nek te leggen.</p> <p style="text-align: center;">Moreau, schuldig? Ongeloof in het land...</p> <p>Ondanks deze officiële campagne, die op bewonderenswaardige wijze wordt georkestreerd door de leidinggevenden van het regime, weigeren de meeste Franse bourgeois, ambachtslieden, arbeiders en zelfs een bepaald deel van het leger te geloven in Moreau's misdrijf.</p> <p>Dit verraad lijkt in de eerste plaats absoluut ongelooflijk voor de militaire oppositie. De officieren, die in het Rijnleger onder bevel van Moreau vochten, kennen de diep republikeinse geest van hun voormalige generaal heel goed. De troepen van Duitsland, die in het diepst van hun hart Jacobijnen bleven, hebben nooit hun sympathie betuigd aan deze kleine Bonaparte, lauwerenoogst in Italië en wiens politieke ambities de echte revolutionairen altijd behoorlijk verontrustend leken, vallen aan en hoelden zich aan de principes van 1789. De hoge officieren van het Rijnleger halen hun schouders op bij dit belachelijke schouwspel: de winnaar van Hohenlinden, vermomd als chef van de chouans en aan het werk voor de graaf van Artois, voor de realisatie van royalistische ontwerpen! Omdat we daarentegen Bonaparte's gevoelens van afgunst en jaloezie jegens Moreau kennen, lijkt dit hele verhaal uiteindelijk een complot te zijn dat door de mannen van de Tuilerieën is bedacht. Kennelijk loopt Bonaparte op dit moment (medio februari 1804) richting de troon, die we hem precies drie maanden na deze gebeurtenissen (18 mei 1804) zullen zien bezitten. Moreau's aanwezigheid stoort hem. Dit is de reden. waarom hij probeert van zijn tegenstander af te komen door zijn reputatie aan te tasten. Dit is de theorie van de oude leiders van het Duitse leger. En het moet worden toegegeven, dit alles is niet zo slecht voorgesteld.</p>

201	<p>In de kazerne beginnen de troepen, die tien jaar lang aan de andere kant van de Rijn hard hebben gevochten en fel gehecht zijn gebleven aan het republikeinse ideaal ‘Vrijheid of Dood’ aan de invloed, die althans wordt toegegeven door hun officieren en geïrriteerd te raken en hun slechte humeur te tonen.</p> <p>Bij het nieuws van de arrestatie van Moreau wordt de Parijse bevolking, in de woorden van een buitenlandse diplomaat, de markies de Gallo, geschokt als door een aardbeving. Er bestaat weinig aarzeling om in het openbaar scepticisme te uiten over de schuld van de generaal. De politierapporten, waarvan wij de notulen hebben, lijken tamelijk pessimistisch, de kenmerken die ze vastleggen (en deze teksten zijn bedoeld voor het lezen door Bonaparte, die deze stukken gretig leest zodra ze hem bereiken) zijn nauwelijks geruststellend wat de goede geest van de Parijzenaren betreft. Als reactie op aanplakbiljetten van de regering, die op hoogdravende wijze de organisatie van het zogenaamde complot aan de kaak stellen, worden elke avond smaadstukken van deze stijl op de muren van de hoofdstad geplakt: Moreau, onschuldig, de vriend van het volk en soldaten in de ijzers! Bonaparte, een buitenlander, een Corsicaan, wordt usurpator en tiran! Frans, oordeel! We lezen nog steeds plakkaats van deze inkt, die een vleugje van de oude Maratist ruiken:</p> <p>‘Burgers, als u laf genoeg bent om Pichegru en Moreau te laten omkomen, zweren we dat we elke hoek van Parijs in brand zullen steken!’ In de provincies verkondigen posters: ‘Lang leve Moreau! De moordenaars komen om! Tirannen komen om!’</p> <p>Boze tongen blijven herhalen: ‘Maar we zien Georges noch Pichegru!’ We concluderen, weliswaar een beetje haastig, dat de samenzwering nooit heeft bestaan, dat het complot helemaal opnieuw is bedacht door de eerste consul, om een lastige tegenstander uit te schakelen.</p> <p>Dag na dag worden de protesten luider, in de cabarets, in de kazernes. Burgers met een kritische geest, aristocratische salons, soldaten met republikeinse tendensen, geharde Jacobijnen. die weigerden het ideaal van 1789 te ontkennen, zijn het er allemaal over eens luid en overal te verklaren, dat de grote ontdekking ‘slechts het werk is van de eerste consul’. om Moreau neer te halen. De hoofdstad bruist. Een kleine katapult. Nu de Parijse barrières moeten worden gesloten, kookt de oppositie tegen de geïsoleerde regering. Kortom, de overgrote meerderheid van de burgers heeft ernaar gezocht dapper aan de kant van Moreau te staan, die zij als onschuldig beschouwt. Ze verklaart zich tegen Bonaparte, die ze hekelt als de uitvinder van een verfoeilijk politiek complot.</p> <p>En ondertussen zijn Georges Cadoudal en Pichegru nog steeds nergens te vinden.</p>
202	<p style="text-align: center;">Pichegru, opgejaagd als een wild beest...</p> <p>Sinds Querel de opzegging van (28 januari 1804) en de onthullingen van Bouvet de Lozier (13 februari 1804), zijn Georges Cadoudal en Pichegru steeds meer op hun hoede. Maar na de arrestatie van Moreau (15 februari) beschouwen de twee samenzweers de wedstrijd als onherstelbaar verloren. Van alle kanten voelen ze zich bekeken, ze leven als dieren op afstand, elke avond moeten ze van huis veranderen.</p> <p>Als Pichegru hoort van Moreau's gevangenschap kan hij een gebaar van verbazing niet onderdrukken en hij zegt geen enkel woord. Toen kon hij zien op welke tragische manier dit rampzalige avontuur spoedig zou eindigen. De samenzwering waarin hij zich zo gevaarlijk gecompromitteerd voelt, wordt volledig ontmanteld; Moreau's eisen gooiden alles in de war. Bovendien kan Pichegru snel beseffen dat Frankrijk nog lang niet klaar is voor de terugkeer van de Bourbons; de door de Londense commissie betaalde waarnemers hebben hun correspondenten op verfoeilijke wijze misleid.</p> <p>Parijs verlaten? Onmogelijk. Sinds de arrestatie van Moreau is het toezicht bij de barrières aanzienlijk versterkt; ze vermenigvuldigen de rondes langs de omheiningsmuur van de beurs.</p>

	<p>En in de stad zelf is de politie steeds meer aan het zoeken, fouilleren, op alle uren van de dag en de nacht. Slechts één oplossing: wacht, verberg je totdat de situatie normaliseert, ga ondergronds en ontsnap aan het sleepnet van de politie. Pichegru is een man, die nooit heeft gebeefd bij gevaar. Maar hij huivert van schaamte, hij, de generaal, die ooit met glorie werd gekroond, hij, de overwinnaar van Holland, geprezen door de natie, is nu verplicht zich als een dief in de nacht te moeten verstoppen...</p> <p>We hebben al eerder opgemerkt in welk snel tempo de arrestaties elkaar opvolgen van 2 tot 9 februari 1804. Pichegru voelt dat zijn beurt niet lang op zich zal laten wachten. Van tijd tot tijd, op donkere avonden, waagt hij het om tijdens onwaarschijnlijke momenten de markies de Rivière te ontmoeten, zodat hij een paar woorden kan wisselen over de gebeurtenissen van de dag. Rivière, nogal luchtig, pakt de zaken aan met de afstandelijkheid van een dilettant. Pichegru daarentegen wordt overweldigd door tegenslag. Op een avond, tijdens een gesprek met Rivière, pakt Pichegru plotseling een pistool, dat op een meubelstuk is geplaatst en doet alsof hij zichzelf door het hoofd schiet. De markies grist het wapen uit zijn handen en probeert met hem te praten. Verspilde moeite. Pichegru wordt elke dag somberder. Dit verstoppertje spelen met de politie zal zeker niet lang duren.</p>
203	<p>De voormalige republikeinse generaal verlaat de kring van chouans, die hem enige tijd in enkele van hun schuilplaatsen verborgen hielden. Vervolgens gaat hij bij zijn grote vriend Rolland logeren in de Cercle des Etrangers, rue de la Loi. Maar al snel zal deze laatste een uitstekend excuus vinden om te reizen om van zijn gevaarlijke huurder af te komen. Pichegru moet vervolgens zijn toevlucht zoeken in de rue des Cultures-Sainte-Catherine (tegenwoordig rue Sévigné) bij generaal Lajolais, die ook actief wordt gezocht door de politie. Ook acht Lajolais het verstandig om zijn voormalige baas naar de rue des Noyers te brengen, naar de jongedame Suzanne Gilles, een modemedewerkster, die het formidabele bedrag van 15.000 frank eist om deze mysterieuze gast vierentwintig uur lang te ontvangen. Vervolgens zullen bepaalde logiesprijzen oplopen tot 10.000 frank, omdat de verhuurders zich bewust zijn van de risico's die zij lopen als ze de argousins van de prefectuur op deze manier voor de gek houden. Op 13 februari weigert juffrouw Gilles deze nogal verontrustende man opnieuw te ontvangen: het is precies diezelfde avond, dat Bouvet de Lozier, op het laatste moment, de aanwezigheid van Pichegru in Parijs onthult!</p> <p>Overdag verstopt de voortvluchtige zich waar hij kan: op een zolder, in een kelder. 's Nachts dwaalt hij willekeurig door de straten van de hoofdstad.</p> <p>Binnenkort zal hij achtereenvolgens horen over de arrestaties van Rolland, Lajolais, Moreau, zijn broer pater Pichegru...</p> <p>Eind februari wordt hij ontvangen in de buurt van het Pantheon. Op de 26e vindt hij asiel in de rue Vivienne, op nummer 11, net op de hoek van de rue Vivienne en de rue Colbert, bij een dame Decaux, die hij ooit kende, uit het leger. Hij is buiten adem, de bloedhonden zijn niet ver weg, het halleluja zal binnenkort rinkelen.</p> <p style="text-align: center;">Dramatische arrestatie van Pichegru. 27 februari 1804.</p> <p>De dame Decaux is al enige tijd getrouwd met een zekere Treille, een goederenmakelaar met nogal Jacobijnse neigingen en zoals het hoort aangesloten bij een vrijmetselaarsloge. Op aandringen van zijn vrouw stemde Treille ermee in asiel te verlenen aan de voormalige generaal, de Verlosser van het Vaderland. Op de avond van 26 februari dineert Pichegru met zijn gastheren. Het huishouden Treille leeft tamelijk teruggetrokken. Weinig relaties. Alleen een zekere Leblanc, die zichzelf beursmakelaar noemt (hij is in feite een politie-verrader)</p>
204	<p>komt heel vaak zijn maaltijden nuttigen bij de Treille's. Ze zijn verplicht Pichegru aan hem voor te stellen. De waarnemer van de prefectuur likt zijn lippen: heel Parijs weet namelijk</p>

	<p>heel goed dat prefect Dubois een beloning van 100.000 frank heeft beloofd aan iedereen, die de voortvluchtige generaal uitlevert. Vanaf dit moment is arrestatie zeker.</p> <p>Aan tafel vertelt Pichegru over het verschrikkelijke opgejaagde bestaan, dat hij moet leiden. Treille wijst hem erop, dat in zijn in een rij opgestelde accommodatie, waar de hele dag veel klanten komen, de aanwezigheid van de generaal niet lang geheim kan blijven. Leblanc, die vol bewondering spreekt over het militaire leven van Pichegru, biedt vriendelijk aan om zijn kamer ter beschikking te stellen van de opgejaagde. De zogenaamde makelaar woont een paar stappen verderop, rue Chabanais, op nummer 39 (het huis bestaat nog steeds; vandaag draagt het nummer 11). De generaal aanvaardt gretig dit aanbod, dat volgens hem de voorzienig is. Leblanc bedankt Pichegru voor de eer, die hij hem bewijst door ermee in te stemmen zijn gastheer te worden.</p> <p>Midden in de maaltijd verontschuldigt Leblanc zich, die claimt dat er een belangrijke deal moet worden afgerond, om het vriendelijke gezelschap even te verlaten. Vervolgens haastte hij zich om de gouverneur van Parijs te waarschuwen en stelt met zijn diensten een snel plan op. Daarna keert hij terug naar de rue Vivienne om het gesprek met Treille, zijn vrouw en generaal Pichegru te hervatten. Het gesprek werd even onderbroken.</p> <p>Om 9 uur staan zij van tafel op. Via de rue de la Loi en de rue Neuve-des-Petits-Champs vergezellen de Treilles, begeleid door Leblanc, Pichegru naar zijn nieuwe huis, op de tweede verdieping boven de mezzanine. Leblanc staat zijn kamer af aan de samenzweerder. Hij gaat, zegt hij, ergens anders slapen...</p> <p>Voor Leblanc is er uiteraard geen sprake van rust nemen. In alle haast gaat hij naar het Ministerie van Justitie, waar een grote ploeg op hem wacht: de formidabele inspecteur Pasques, de politiecommissaris Comminges en een detachement elite-gendarmes onder bevel van luitenant Noireau en maarschalk Gillet. Rond drie uur 's ochtends arriveert de kleine troep in de rue Chabanais, gaat stilletjes het gebouw binnen en beklimt, zonder ook maar met één stap het minste gekraak te maken, de trap. Leblanc steekt de sleutel in het slot dat in principe de kamer zou moeten openen. Maar de deur wordt geblokkeerd door een zware ladekast waarmee Pichegru de ingang heeft gebarricadeerd. Met een duw van de schouder opent een gendarme, in de vorm van een Hercules, met geweld de deur; zes mannen, goed getraind in worstelen, haasten zich richting het bed waar de generaal slaapt. Hij heeft niet de tijd om het geladen pistool, dat hij onder zijn kussen verborg, te grijpen, net zomin als het tweede pistool dat hij op een meubelstuk binnen handbereik heeft gelegd.</p>
205	<p>Maar de Jurassien, zoon van een kuiper uit Arbois, is een kerel met een uitzonderlijke kracht, een en al spieren en pezen en woede vertienvoudigt zijn kracht. Tegen zijn zes aanvallers zal hij hard toeslaan, worstelend met zijn voeten en vuisten, terwijl hij vreselijke brullen laat horen. Ruim een kwartier lang duurt er in de schaduw een verschrikkelijk gevecht zonder dat de politie erin slaagt de tegenstander te immobiliseren. Een sabelaanval op de pols zal deze in een staat van minder weerstand brengen. Maar het zal een lage klap vergen, verraderlijk toegebracht door een van de zgenten, voordat Pichegru uiteindelijk als een voorhamer valt. Onmiddellijk wurgen ze hem en als een bundel rollen ze hem in een deken, die van het bed is getrokken. Al snel begint Pichegru weer te friemelen en schudt hij zijn deken alsof hij hectische stuiptrekkingen heeft. Hij gaat door met schreeuwen, zijn vervloekingen. Zo komt hij aan bij de Tempel, waar Réal, snel gewaarschuwd, zich voorbereidt om hem te ondervragen. Vanaf het begin van het gevecht glipt Leblanc weg en gaat zijn 20.000 kronen ophalen.</p> <p>Elk van de gendarmes ontvangt tien gouden louis. En inspecteur Pasques krijgt een bonus van 12.000 frank.</p> <p>In de Tempel. Raadslid Réal, die meent te maken te hebben met een personage uit een huidige serie, probeert het klassieke verhoor uit te voeren. Pichegru stemt er eenvoudigweg</p>

	<p>mee in om zijn identiteit bekend te maken. Maar op alle andere vragen – die bijvoorbeeld betrekking hebben op abt David, Lajolais, de graaf van Artois, Georges – antwoordt hij schreeuwend: het is niet waar! Dit is niet waar! En hij weigert botweg het rapport te ondertekenen, omdat, zo legt hij uit, de meeste vragen op een verraderlijke en beledigende manier worden gesteld. De ondervraging belooft moeilijk en veelbewogen te worden.</p> <p>De eerste die op de hoogte wordt gebracht is, zoals het hoort, consul Bonaparte. Uit eerdere berichten kon hij al begrijpen, dat de gebeurtenis op handen was. Hij haast zich om zijn tevredenheid aan de politie te tonen. In de hoofdstad slaat het nieuws in als een bom. We hebben eerder gezegd hoe de Parijse bevolking heel sceptisch over het bestaan van het complot is. Pichegru, Georges van de poppen die de regering gebruikte om de arrestatie van Moreau uit te leggen. In de gelederen van de rebellen klinkt de spot des te meer, omdat de politie noch Georges, noch Pichegru de handen kreeg. Om de goede reden, zo legden deze goede tongen uit, zijn deze twee karakters in kwestie zeker niet in Parijs, misschien zelfs niet in Frankrijk.</p>
206	<p>Maar deze keer brengt de politie Pichegru te voorschijn, de generaal, die de Republiek al had verraden en die nu gecompromitteerd raakt in een bijzonder duister plan, waarbij Engels goud, moord en Bourbons betrokken zijn. Het is duidelijk dat de zaak ernstig is. Frankrijk is het daarmee eens.</p> <p style="text-align: center;">Arrestatie van Georges Cadoudal. 9 maart 1804</p> <p>Aangemoedigd door de gevangenneming van Pichegru verdubbelen de inspecteurs hun inspanningen. Sterker nog, ze noteren al snel een aantal goede vangsten. Op 4 maart worden de markies Jules de Polignac, markies de Rivière, die zich voorbereidt om terug te keren naar Engeland verrast in het onderkomen, dat ze samen bewoonden, rue des Quatre-Fils. Rivière wordt gevonden met 240 pond goud en twee miniatuurportretten: dat van de graaf van Artois en dat... van een mooie vrouw.</p> <p>9 maart, de beurt aan Rochelle en majoor Russilion. Deze laatste onthult tijdens het verhoor dat volgt op zijn arrestatie alles wat hij weet ‘met een naïviteit, die grenst aan domheid’.</p> <p>Maar Georges Cadoudal is nergens te vinden. De salons van Faubourg Saint-Germain hopen dat het deze keer weer door de kieren zal glippen. Integendeel, de burgers, ambachtslieden en arbeiders tonen enige bezorgdheid als ze zien dat de verschrikkelijke Breton zo aan de politieonderzoeken ontsnapt.</p> <p>Op 5 maart 1804 acht Georges het verstandig het comfortabele huis in Chaillot te verlaten. Het kost hem veel: achtenveertig uur na zijn vertrek komen agenten van de prefectuur opdagen om hem te arresteren. Van 5 tot 9 maart gaat Cadoudal onderdak zoeken in een gebouw, waar hij al had verbleven in het Verdet-pension, rue du Puits-de-l’Ermite.</p> <p>Op 9 maart vinden we hem in de rue de la Montagne-Sainte-Geneviève, in de achterkamer van een fruithandelaar, Dame Lemoine. Het was Charles d’Hozier, die hem deze schuilplaats laat zien, waar hij zich verstoppt in het gezelschap van twee Chouan-officieren, Burban en Joyau.</p> <p>Ze slapen alle drie in dezelfde kamer, waar ze nauwelijks uit komen. Lériant, een andere achtervolgde, die van tijd tot tijd zijn leider komt bezoeken, merkt rond de terugtocht van Georges enkele verdachte figuren op. Aan de andere kant ontvangt Lériant namens Georges van verschillende bankiers aanzienlijke bedragen, waardoor de politie wordt gewaarschuwd.</p>
207	<p>Het is duidelijk dat het gebied gevaarlijk begint te worden, het is tijd om van accommodatie te veranderen.</p>

	<p>Joyau, die zich soms naar buiten waagt, ontdekt in de rue du Four-Saint-Germain een werkelijk buitengewone verbergplaats. Bij parfumeur Caron is het, gezien de omstandigheden, het merk van genoemde parfumeur, een soort enorme kist, licht hellend, met uitzicht op de straat en waarin bij een huiszoeking meerdere mannen bij elkaar kunnen kruipen. De Argousins zullen nooit op het idee komen hun onderzoeken naar dit niveau te tillen. Laten we terloops opmerken, dat deze toegewijde royalist werkelijk niet voor niets werkt; de huur van de verbergkist kost 8.000 frank!</p> <p>Georges schetst snel het actieplan. Op 9 maart, zodra de avond valt, zal L�ridant met een gehuurde cabriolet de rue de la Montagne-Sainte-Genevi�ve in rijden. Cadoudal springt in het rijtuig en in snelle draf zullen ze het huis van Caron bereiken.</p> <p>L�ridant woont in Impasse de la Corderie, in een voormalig bijgebouw van het voormalige Jacobijnenklooster. Hij ziet zichzelf, gezien de omstandigheden, verplicht zijn huisbaas, een zekere Goujon, in vertrouwen te nemen: hij vraagt hem om hem, met het oog op de geplande operatie, voor dezelfde avond een cabriolet te bezorgen en hij onthult hem de details van het plan. Goujon accepteert met des te meer gretigheid, omdat hij een politie-spion is. Onmiddellijk wordt de prefectuur gewaarschuwd door zijn geheime agent en worden alle regelingen getroffen voor het einde van de dag.</p> <p>Dus op 9 maart 1804, rond zeven uur 's avonds, rijdt L�ridant in cabriolet nr. 53 - waarvan het nummer uiteraard aan de handlangers van de politie is doorgegeven - richting de rue de la Montagne-Sainte- Genevieve.</p> <p>Desmarest heeft zijn mannen opgesteld: een team heeft zich verzameld op Place Maubert, terwijl twee politieagenten Petit en Destavigny, geflankeerd door inspecteur Caniolle, het rijtuig volgen. In de straten rondom Place Saint-Etienne-du-Mont staan agenten, vakkundig verborgen, klaar voor elke eventualiteit. Zo komt de cabriolet 53, gemend door L�ridant, tot nu toe alleen binnen. Het rijtuig gaat de steile helling van de rue de la Montagne-Sainte-Genevi�ve op. Al snel bereikt hij Place Saint-Etienne-du-Mont. Op de hoek van de rue des Sept-Voies, in een schaduwrijke hoek, wachten drie mannen: Georges Cadoudal, vermomd als arbeider in de Hallen (met zijn enorme postuur is deze vermomming ideaal), Joyau en Burban. Naast hen de kleine Denise, dochter van moeder Lemoine, met een bundel wasgoed waarin 36.000 frank aan buitenlands goud verborgen is. De cabriolet rijdt nog steeds en stopt niet. Georges komt uit de duisternis en springt behendig op de treeplank van het rijtuig en</p>
208	<p>gaat naast L�ridant zitten. Zonder verder oponthoud haasten hun gendarmes, die vlakbij op de loer liggen, zich om Georges te grijpen. Joyau en Burban komen op hen af om hun pad te blokkeren en duwen ze terug. Burban steekt een van de inspecteurs in de schouder, maar de wond is zeer licht.</p> <p>Vanaf de bok, waarop hij zojuist heeft plaatsgenomen, begrijpt Georges de betekenis van het tafereel. Uit elke hoek van het plein komen politieagenten tevoorschijn, die schreeuwen: Pak de dief! zodra de chouan de trede beklimt. ‘Zweep er over!’, beveelt George L�ridant. ‘Waar naartoe?’, vraagt de chouan. ‘Ik weet het niet’, antwoordt Georges, ‘maar we moeten gaan.’</p> <p>De kleine Denise houdt Georges haar pakje voor. Hij duwt haar weg. Ren weg, kleine ellendeling, je bent verdwaald!, roept hij haar toe terwijl het rijtuig weg rijdt. Een ogenblik blijft ze roerloos staan. Daarna gaat ze terug naar huis. Zeer bang door dit tafereel durft ze het pakketje niet mee naar huis te nemen, onderweg stopt ze bij de bakker vlakbij haar huis, ze geeft hem het bundeltje en bidt hem om het even te bewaren. Het rijtuig rijdt ondertussen in volle galop weg.</p> <p>De inspecteurs laten de twee chouans achter, die probeerden de arrestatie te belemmeren en gaan op jacht naar het rijtuig. Stop! Stop!, roept de politie van alle kanten, terwijl ze uit hun schuilplaatsen komen. Laten we hier opmerken, dat inspecteur Caniolle zich vanaf de Place Saint-Etienne-du-Mont heimelijk aan de achterveren van het rijtuig hangt zonder dat Georges</p>

	<p>en L�ridant dit hebben ontdekt ontdekt. De cabriolet rijdt op volle snelheid door de Passage des Jacobins, maakt een omweg via de Rue de la Harpe en komt vervolgens in de Rue des Foss�s-Monsieur-le-Prince. De helling is steil, wat het tempo van het paard activeert. Achter de cabriolet galopperen, buiten adem, Petit en Destavigny, schreeuwend: Stop! Stop! waardoor alle straten, die door dit waanzinnige rijtuig worden doorkruist, in rep en roer staan.</p> <p>Een andere politieagent, genaamd Buffet, komtop dat moment ter plaatse. In deze wijk vol inspecteurs sluit Buffet zich aan bij zijn twee collega's. Minder buiten adem dan zij slaagt hij erin hen te vooruit te lopen; hij slaagt er zelfs in het rijtuig in te halen. En wanneer het aankomt in de rue Voltaire (nu Casimir-Delavigne), werpt Buffet zich op het hoofd van het paard en slaagt erin het bij het hoofdstel te grijpen. Georges leunt dan over de romp van het beest en schiet met een pistoolschot Buffet plotseling bijna dood, hij valt neer.</p> <p>Het paard stopt plotseling. Georges tuimelt onmiddellijk uit het rijtuig en probeert door een zijstraat te ontsnappen. Caniolle komt dan ten tonele, hij laat de achterkant van het voertuig</p>
209	<p>los en probeert Georges te grijpen. Met een tweede schot in diens lichaam wist Cadoudal deze onverwachte tegenstander uit de weg te ruimen. Door de smalle rue de l'Observance, die via een trap afdaald naar de rue de l'Ecole-de-M�decine (tegenwoordig Antoine-Dubois), snelt Georges weg, in de hoop de inspecteurs achter hem op een dwaalspoor te brengen. Caniolle slaagt er, hoewel ernstig gewond, in om de chouan in te halen, die hij met een knuppel een flinke klap op het hoofd uitdeelt. Maar Georges is net als een echte Breton, koppig. Hij weet te ontsnappen. Caniolle is te zwak om de achtervolging voort te zetten.</p> <p>Politieagenten Petit en Destavigny verschijnen dan in galop. Ze stuiten op het lichaam van Buffet. Ze zien de lege cabriolet; omdat L�ridant het ook verstandig vond om het rijtuig achter te laten. Het paard is in de nacht, die erg donker is, weer stapvoets gaan lopen en gaat richting het kruispunt van Quatre-Vents (kruispunt van de Od�on). Op dit kruispunt genaamd Quatre-Vents heerst algemene verwarring. Bij het geluid van de schoten, het geschreeuw van de politie, gaan de ramen open, de vragen kruisen elkaar, komen de nieuwsgierigen van alle kanten aanrennen. En de politieagenten blijven schreeuwen, waardoor Georges buiten adem raakt! George! Hier en daar vormden zich groepjes toeschouwers, die zich zorgen maakten over de reden van alle commotie. Buiten adem geven de politieagenten snel informatie aan de menigte, die volkomen bereid lijkt de politie een handje te helpen. Nu ziet Destavigny plotseling het massieve silhouet van Georges, die zich onder de menigte heeft gemengd en met onverstoorbare kalmte luistert naar de aanwijzingen, die over hem worden gegeven; hij kijkt zelfs naar Destavigny 'met de rust van een man, die niets meer te vrezen heeft'. Zonder een slag te missen roept Destavigny: 'Hij is het, het is Georges,' en hij bespringt de man om hem te overmeesteren. Zeer flegmatisch, zonder zelfs maar een verdedigende beweging te maken, antwoordt de chouan laconiek: 'Ja, ik ben het!'</p> <p>Caniolle, nog steeds op het spoor van zijn tegenstander, verschijnt op dit moment. De inspecteur zit onder het bloed, hij valt bijna flauw, maar hij is van plan zijn plicht tot het einde te vervullen. Georges wordt stevig vastgehouden door politieagenten, maar ze hebben niets om hem mee vast te binden. Caniolle haalt dan een touw uit zijn zak, hij heeft echter niet meer genoeg kracht om het volledig er uit te halen... Een van zijn collega's is verplicht hem te helpen. Dus hier is Georges, vastgebonden. Om hem heen scheppen een twintigtal mensen op dat ze hem hebben gearresteerd. Zonder nog langer te wachten, neemt de politie de gevangene mee, via de rue de l'Ancienne-Com�die en de rue Dauphine, naar het hoofdbureau van politie, waar zijn eerste verhoor zal plaatsvinden.</p>
210	<p style="text-align: center;">Eerste ondervraging van Georges Cadoudal. Nacht van 9 op 10 maart 1804.</p>

	<p>Zodra hij op het hoofdbureau van politie aankomt, dat zoals we weten, vlakbij Sainte-Chapelle lag, werd Georges Cadoudal ondervraagd door prefect Dubois, die op de hoogte is van de hinderlaag, die die avond voor de Bretonse leider was gelegd. We kunnen zeggen dat de hoge functionaris in zijn kantoor wacht op de arrestatie van de samenzweerder en zijn verschijning voor de autoriteiten. Naast Dubois vinden we ook Desmarest, hoofd van de politieke politie van het ministerie, in het gezelschap van staatsraad Thuriot. Laatstgenoemde is een voormalig jurist van het Parlement, later zat hij in de Conventie, waar hij met uitzinnig enthousiasme stemde voor de dood van koning Lodewijk XVI. Momenteel is deze koningsmoordenaar, die zo snel vorsten de dood in stuurt, de bediende geworden van Bonaparte, die hij op een slaafse manier dient in diens opmars naar de troon. Wanneer Cadoudal voor deze drie mensen wordt gebracht, zal hij een ononderbroken ondervraging ondergaan, die tien uur zal duren. De chouan die, aan het einde van deze zeer opgewonden strijd zichzelf verliest en zeer lijdzaam gevangen genomen, gelooft, dat het spel verloren is. Vanaf het begin neemt hij alle verantwoordelijkheden van de zaak op zich, hij gelooft dat het niet gepast is om een romantische houding aan te nemen. Bovendien lijkt hij op geen enkele manier ontmoedigd, hij lijkt niet eens verrast als hij oog in oog komt te staan met de consulaire functionarissen, die verantwoordelijk zijn voor het de ondervraging. Met beleefde gratie en met volkomen gemak beantwoordt hij de indiscrete vragen van de Areopagus. Hij verklaart alleen zichzelf schuldig, hij wil niemand tot last zijn; hij weigert iets over Pichegru en Moreau te zeggen. Hij onthult zijn project ronduit, in zeer afgemeten woorden: val de eerste consul aan, maar met krachten, die gelijk zijn aan die van de officiële escorte. Hij legt zijn plan uit om Frankrijk te bevrijden van de tirannie, die het land onderdrukt. Hij verbergt zijn doel op geen enkele manier: Lodewijk XVIII terugroepen op de troon van zijn voorouders. De hele zaak berust op hem alleen, zegt hij. Hij houdt met alles rekening. Hij de ziel, de leider van de samenzwering. Hij verwerpt de aanval op 3 Nivôse. Zeker, hij had enkele van zijn officieren gestuurd om van de eerste consul af te komen. Maar hij had geen precieze executiemiddelen voorgeschreven en hij geeft duidelijk de schuld aan het gebruik van deze helse machine, die in de Rue Nicaise zoveel onschuldige slachtoffers heeft neergemaaid.</p> <p>Hij krijgt de dolk te zien, die van hem is afgepakt. Hij herkent hem zonder moeite. Er wordt hem erop gewezen, dat het keurmerk op het lemmet Engelse keuring is. ‘Ik weet het niet,’</p>
211	<p>zegt hij groots. ‘Wat ik u kan verzekeren is, dat ik het niet heb laten controleren toen ik in Frankrijk aankwam... ‘</p> <p>Op de vraag: ‘Waar wachtte u op om uw opdracht uit te voeren?’ antwoordt hij met een zachte, volkomen zelfverzekerde stem: Ik wachtte op de aankomst van een Franse prins in Parijs en hij is er nog niet. Daarna weigert hij verdere verklaringen af te leggen.</p> <p>Ze zijn van plan verdere bekentenissen van hem af te dwingen door hem te laten verschijnen voor het lijk van Buffet, dat zojuist naar het hoofdbureau van politie is vervoerd. Georges geeft geen krimp. Thuriot beschuldigt hem ervan een vader te hebben vermoord. Georges vertelt hem dat ik door alleenstaanden moest worden tegengehouden.</p> <p>Op 10 maart om 7.00 uur eindigde dit verhoor, dat de dag ervoor om 21.00 uur begonnen is. Op dezelfde dag van de 10e wordt de zitting hervat, maar zonder resultaat, aangezien Georges heeft besloten niet meer te spreken.</p> <p>Op 11 maart wordt hij naar de Temple-gevangenis gestuurd en in absolute geheimhouding vastgehouden. Hij wordt op de begane grond van de grote toren geplaatst. Vroeger was dit een grote gewelfde ruimte. Voor de behoeften van de dienst werd het destijds door middel van scheidingswanden omgevormd tot vier cellen van dezelfde afmetingen. In de eerste van deze kamers, die dienst doet als voorkamer voor de drie andere, houden twee gendarmes en een brigadegeneraal dag en nacht een garnizoen. Pichegru wordt in een van deze cellen</p>

gehuisvest. Georges wordt in een aangrenzende kerker geplaatst. Voor meer veiligheid zijn zijn polsen in handboeien gewikkeld en aan zijn buik vastgebonden.

Politieke triomf van Bonaparte.

Van nu af aan is het erg moeilijk voor de boze geesten, de sceptici, de spotters en de aanhangers van Moreau om te blijven beweren, dat deze samenzwering niet bestaat, dat deze affaire een pure uitvinding van Bonaparte is met de bedoeling zichzelf te ontdoen van een gehate rivaal. Daar verzamelen zich in de oude tempelgevangenis Moreau, Pichegru, Cadoudal, de markies de Rivière, de gebroeders Polignac en een veertigtal handlangers. De Jacobijnse cabarets van de buitenwijken, de kamers van de kazernes, de achterkamers van de ambachtslieden, de salons van de Faubourg Saint-Germain zijn adembenemend: ze kunnen het bewijsmateriaal toch niet ontkennen. Zo zijn we getuige van een plotselinge ommekeer. De publieke opinie is nu oneindig veel beter, let wel vijf dagen na de arrestatie van Georges, een waarnemer van Desmarest, belast met het onderzoeken van de gemoedstoestand op straat. Om de waarheid te zeggen: al deze moorddadige projecten gericht tegen Bonaparte brengen de grote massa van het Franse volk in opstand. Diep van binnen, thuis, willen ze vooral in vrede leven. En de wispelturige mensen juichen opnieuw de eerste consul toe, die als we de

212

zaken helder bekijken, de enige garantie lijkt te zijn voor de rust van de natie.

In de buitenwijken zijn arbeiders en ambachtslieden teruggekomen op hun overhaaste oordeel van de afgelopen weken, ze zijn verontwaardigd over het nieuws, dat zojuist een formidabele Anglo-royalistische samenzwering is ontdekt. Een politiebuletin vermeldt vervolgens: "Wraakkreten tegen Engeland en wensen voor het behoud van de Eerste Consul werden van alle kanten gehoord." Het is duidelijk dat het tij is gekeerd: iedereen (behalve natuurlijk een paar harde Jacobijnen en de clan van verklaarde royalisten) staat nu aan de kant van Bonaparte. Met zijn gebruikelijke vaardigheid zal het regeringshoofd uitstekend voordeel kunnen halen uit de nieuwe meningen van het land. Onder de gegeven omstandigheden streeft hij twee doelen na: ten eerste Moreau betrekken bij het royalistische complot, vervolgens om de hogere regionen van de oppositie gerust te stellen, die van overal bij de samenzwering betrokken kunnen zijn.

Ja, Moreau moet koste wat het kost veroordeeld worden wegens het misdrijf nadat hij de aanval in volledige overeenstemming met de Londense emigranten heeft voorbereid. Het is belangrijk, dat Moreau verschijnt als een van de pijlers van deze royalistische organisatie. Zo zal de winnaar van Hohenlinden, de zogenaamde Jacobijnse generaal, ervan overtuigd worden een verrader van de revolutie te zijn.

Vervolgens is het verstandig om de hogere figuren van het consulaire regime gerust te stellen, die min of meer hun hulp hebben beloofd voor deze subversieve activiteiten. Bernadotte, die we in dit soort verhalen verwachten tegen te komen, probeert niet te veel de aandacht op zichzelf te vestigen. En in de Senaat zorgt de partij die 'de oppositie' symboliseert er ook voor dat er geen sprake is van agitatie. Zo wil Bonaparte op 18 maart 1804, negen dagen na de arrestatie van Cadoudal, geruststelling bieden: 'Ik heb de troost', schreef hij, 'in deze ongelukkige zaak, dat ik geen enkele man van die mensen heb aangetroffen. Ik was bij de autoriteiten geplaatst.' Laten we dit vertalen in: 'Ik knijp systematisch een oogje dicht voor de samenwerking, die sommigen aan het voorbereiden waren om aan te bieden aan de vijanden van het regime; Ik ben perfect op de hoogte van het verraad, maar ik wil geen schandaal, alleen de beschuldigden, die al zijn gearresteerd en gevangengezet in de Tempel, zullen worden gestraft.' Het ontbreekt de manoeuvre zeker niet aan vindingrijkheid. Niettemin zullen we zo dadelijk kunnen zien, dat het feit, dat we Moreau 'op één hoop willen gooien' met het royalistische complot op bijna algemene verdenking zal stuiten. De leugen is een beetje groot.

**Een complot dat er niet één is: de affaire van de hertog van Enghien.
8-21 maart 1804**

Toen Cadoudal, althans in principe, de lijst met Parijse arrestaties op 9 maart 1804 sluit, zitten alle leiders van de zo slecht georganiseerde samenzwering in Londen achter de tralies. Het lijkt er dus op, dat de lijst met spectaculaire arrestaties definitief gesloten is. Maar net op dit moment zijn we getuige van een absoluut verbazingwekkende wending: de ontvoering, het proces en de executie van de hertog van Edingen (15-21 maart 1804). Hier volgt, samengevat, hoe de gebeurtenissen zich ontvouwen.

In de stad Ettenheim, op het land van de markgraaf van Baden, installeerde de hertog van Edingen zijn kleine staf. Het is daar, in een neutraal land, aan de andere kant van de Rijn en op een steenworp afstand van onze grenzen, dat Bonaparte, in weerwil van het internationaal recht, Lodewijk van Bourbon-Condé, hertog van Enghien, zal laten arresteren. Tot de operatie werd op 8 maart in groot geheim besloten. Op deze datum was Moreau al drie weken in de Tempel; Pichegru, twaalf dagen lang. En Cadoudal, onder druk van Desmarests bloedhonden, zou de volgende dag, 9 maart, gevangen worden genomen. De affaire van de hertog van Enghien speelt zich, zoals we zien, af op het moment dat de politie klaar was met het onthoofden van de grote royalistische samenzwering van 1804. Dramatische gebeurtenissen, die elkaar in een extreem snel tempo opvolgden. Op 15 maart werd Enghien in Ettenheim gearresteerd. Vrijwel onmiddellijk werd hij doorverwezen naar de citadel van Straatsburg en vervolgens naar Vincennes. Op 20 maart arriveerde hij in de oude citadel. In de nacht van de 20e op de 21e werd hij berecht voor een haastig samengestelde militaire commissie, die hem ter dood veroordeelde. Rond drie uur 's ochtends werd hij in de grachten van het fort doodgeschoten. Consulaire rechtspraak werkt snel, zoals we zien.

De reden voor deze executie, die goed als summier kan worden omschreven? We moeten hier een bloedige reactie zien van Bonaparte, die de jonge hertog beschuldigt van samenzwering, vlakbij het land Frankrijk en in direct verband met de organisatie van Cadoudal, de moord op de eerste consul en een verandering door het regime. Deze beschuldiging is echter volkomen ongegrond. Enghien heeft nooit deelgenomen aan deze nogal duistere plannen, veel beter, hij heeft zich altijd krachtig uitgesproken tegen dit moordbeleid, zowel bij de royalisten te Londen als bij het kabinet van Saint-James. Waarom hebben ze onder deze omstandigheden in dit werk, gewijd aan complotten tegen Napoleon Bonaparte, te maken met een zogenaamd complot... dat er niet één is? We zullen eerst zeggen

dat Napoleon, ondanks alle bewijzen, de hertog van Enghien in de gelederen van de moordenaars van George plaatst. En we moeten er als historicus ook aan toevoegen dat de tragedie van Vincennes absoluut onbegrijpelijk zou zijn als we deze niet in zijn context zouden plaatsen, in zijn chronologische plaats, in het hart van de ongelukkige royalistische machinatie waarvan ze deel uitmaken. hier, tijdens het reconstrueren van de geschiedenis.

De ontwikkeling van dit verschrikkelijke drama lijkt daarom op dit keerpunt in ons onderzoek noodzakelijk. Maar onze presentatie zal niettemin een zekere snelheid behouden, vanwege het feit dat de zaak van de hertog van Enghien, hoewel op plaatsen die verband houden met ons onderwerp, ondanks alles enigszins in de marge van onze studie ligt.

Het scenario presenteert zich aan ons in de vorm van een drieluik. Eerste deel: Bonaparte meent op basis van een foutief rapport te kunnen concluderen dat de hertog een integraal onderdeel is van Georges' samenzwering. Tweede deel: Blijkens het onderzoek van de in Ettenheim in beslag genomen papieren beseft de eerste consul perfect dat Enghien niet tot de samenzwering behoort. Derde deel: Enghien wordt in het geheim vastgehouden in Vincennes; hij is onschuldig aan het misdrijf waarvan hij wordt beschuldigd, hij heeft zelfs altijd geweigerd contact op te nemen met de samenzweerdere in Parijs, wier daden hem met

afschuw vervulden. Wat maakt het uit, hij is een Bourbon. Hij zal voor de anderen boeten, zijn executie zal als voorbeeld dienen voor de agitatoren... Maar er kan, zoals we zien, geen sprake van zijn om de zaak van de hertog van Enghien in kaart te brengen. in de lijst met complotten tegen de eerste consul.

III. STRAF.

Na de arrestatie van Georges Cadoudal, op 9 maart 1804, registreerden we tegen het einde van dezelfde maand nog enkele laatste vangsten. Joyau en Burban, die konden ontsnappen na het daverende vertrek van de cabriolet van Georges van Place Saint-Etienne-du-Mont, werden op 24 maart door inspecteur Pasques opgesloten in een slim ingerichte schuilplaats bij Dubuisson, waaierschilder. Het is duidelijk, dat ze door een nepbroeder zijn verraden. Bovendien werd Charles d'Hozier gevangengenomen, die zich schuil hield in de rue Saint-Martin. Er wordt gezegd dat de politie hun informant 12.000 frank heeft betaald. Begin april kwamen een paar medewerkers zich bij hen voegen in de Tempel. Met enige schijn van rede,

215

geloofd de regering, dat het grootste deel van de troep nu achter de tralies zit. Als op 28 mei 1804 het proces begint, telden we zevenenveertig beklagden, die hun plaats voor de rechtbank zouden innemen. Maar we zijn er nog niet... Eerst moet staatsraadslid Réal de zaak onderzoeken. Een onderzoek, dat lange maanden zal duren, van maart tot mei 1804. Laten we verrassingen, dramatische wendingen en zelfs duistere drama's verwachten.

In de Tempelgevangenis.

De belangrijkste leiders van de samenzwering zijn, zoals we weten, Moreau, Cadoudal en ex-generaal Pichegru. Voor de duidelijkheid van het verhaal zullen we op de volgende pagina's achtereenvolgens de verhoren volgen van deze drie personages, die blijkbaar tot heel verschillende methoden hebben besloten om hun hoofd te verdedigen.

Generaal Moreau, militair agitator, maar vooral politiek tegenstander van generaal Bonaparte.

Onder de gevangenen, die in de Tempel waren opgesloten, was het Moreau, die vooral de medelijdende aandacht van het land trok. Heel Frankrijk, diep ontroerd door deze onverwachte arrestatie, heeft zijn ogen gericht op de beroemde Republikeinse generaal, die bekend staat als de politieke vijand van generaal Bonaparte.

De twee mannen haten elkaar, zoals we al hebben opgemerkt, hartgrondig.

Het moet erkend worden, dat Bonaparte er lang naar heeft gestreefd Moreau met zeer zorgvuldige overwegingen te behandelen, vaak zelfs geheel overdreven. In werkelijkheid probeert hij hem tot slaaf te maken, hem tot zichzelf te trekken, hem tot een van zijn briljante ondergeschikten te maken. Maar de Breton, nors en afstandelijk, toont zich in veel omstandigheden onrustig. Uiteindelijk besluit hij zelfs met onbeschaamde wreedheid te reageren op de avances van de consul, die hij op militair vlak als zijn gelijke wil beschouwen (wat duidelijk overdreven is) en die hij ogenschijnlijk beoordeelt als ambitieus naar een dictatuur (wat hij wil, klopt volkomen).

We weten dat Bonaparte lang geleden besloot dat Moreau gedoemd zou zijn. Wees voorzichtig, de pseudo-tacticus van Hohenlinden! De winnaar van Marengo is vastbesloten om, wanneer de tijd daar is, de strijd aan te gaan en de zaak te winnen...

Zoals we weten is Moreau nu, vanaf medio februari 1804, vreselijk gecompromitteerd door zijn nachtelijke interview met Pichegru en Georges op de Boulevard de la Madeleine.

En vervolgens: zijn verschillende privégesprekken met dezelfde Pichegru plaatsen hem in een zeer slechte positie. Pichegru werd door Engeland uitgezonden om zichzelf aan het hoofd van het leger te plaatsen en in opstand te komen tegen de regering. Georges is de handlanger, die door de graaf van Artois is beschuldigd van de moord op Bonaparte. Een valse maar zeer slimme officiële stelling: Moreau is de handlanger van de royalistische samenzweerdere, Moreau werkt voor de Londense commissie, Moreau wordt gesubsidieerd door Engels goud.

Bonaparte bereidt zich voor om zijn militaire emulator en zijn politieke rivaal duur te laten boeten voor de fout, die hij heeft gemaakt door zichzelf in de weg te plaatsen van de Caesar, die van plan is om binnen een paar maanden legaal (uit de handen van de Senaat, eerst ; door middel van een volksraadpleging, dan) de prestigieuze titel van keizer te krijgen.

Moreau's opeenvolgende blunders.

15 februari 8 maart 1804

Dus op 15 februari wordt Moreau gevangengezet in de Temple-gevangenis. Laten we ons hier herinneren, dat Bonaparte, zodra Moreau is gearresteerd, de grote rechter Régnier naar de gevangene heeft gestuurd om hem een onderhoud met de eerste consul aan te bieden: tijdens een vriendschappelijk gesprek tussen de twee generaals zou alles snel en definitief worden geregeld. Ze zouden zich de glorieuze jaren hebben herinnerd; ze zouden de betreurenswaardige gebeurtenissen, die ze zojuist hadden meegemaakt opzij hebben gezet en Moreau zal via de Tuilerieën vrij worden gelaten...

Wij hebben gezegd op welke hooghartige wijze de gevangene weigerde gratie te ontvangen. Eerste onhandigheid.

Tweede onhandigheid: Moreau beweert Pichegru of Cadoudal nooit te hebben ontmoet. Hoewel de twee personages in kwestie niet hebben gesproken, bevestigen ze zeker de beweringen van Moreau. Ook zij verklaren dat ze nooit een onderhoud hebben gehad met de Republikeinse generaal. Helaas morsen bepaalde medewerkers, met name Bouvet de Lozier, de bonen en vertellen tot in detail hoe de drie mannen elkaar zien, met name op de avond van 28 januari op de Boulevard de la Madeleine. Niemand kan daar aan twifelen, ondanks de ontkenningen van sommigen is de verdediging van Moreau onaanvaardbaar, hij pleit tegen het bewijsmateriaal. Zijn vrienden zelf, zijn metgezellen in het Duitse leger, betreuren zijn blindheid.

Derde blunder: zijn brief van 8 maart 1804 gericht aan de eerste consul. Ten slotte besluit Moreau Bonaparte te schrijven. Een lang pleidooi, in dichte stijl, vol ontwikkelingen buiten het onderwerp. Hij, die op 15 februari heeft geweigerd om op volkomen vriendelijke wijze met het regeringshoofd te spreken, is nu op 8 maart verplicht hem een ondersteunend rapport

te verstrekken, net zoals men met een meerdere werkt. Laten we zijn betoog samenvatten.

-Hij maakte nooit deel uit van het royalistische complot.

-Hij weigert het aanbod, dat hem wordt gedaan om zich in te zetten voor de omverwerping van de consulaire regering.

-Wat betreft zijn ontmoetingen met ex-generaal Pichegru, zijn voormalige leider en vriend, zijn de verklaringen beschaamd, een presentatie, die helderheid ontbeert.

-We kunnen het hem niet kwalijk nemen, dat hij de samenzweerdere niet heeft aangeklaagd; hij maakt geen deel uit van de politie en deze aanklacht is verfoeilijk voor hem.

-Hij is verbaasd dat hij, na de diensten, die hij aan de Republiek heeft bewezen, zo'n wrede opsluiting moet ondergaan.

-Hij is ervan overtuigd, dat de waarheid aan het licht zal komen en dat hij het complot tegen hem zal overwinnen.

Deze brief wordt drie weken te laat geschreven. Wat Moreau hier schriftelijk uitdrukt, had hij op 15 februari mondeling moeten zeggen tegen de eerste consul, tijdens de persoonlijke ontmoeting, die Bonaparte had voorgesteld in de Tuilerieën. Na de brief van Moreau te hebben gelezen, antwoordt Bonaparte via Régnier, dat het onderzoek nu geopend is; er is een juridische procedure begonnen; er kan dus geen enkel belastend of ontlastend bewijsmateriaal uit het dossier worden verwijderd. De eerste consul kan niets anders bevelen dan de brief van Moreau bij de andere documenten in de procedure te voegen. Moreau speelt slecht.

Moreau: het onderzoek van zijn proces.

Naarmate het onderzoek vordert, lijken de aanklachten, die op Moreau drukken, met de dag lichter te worden... Zal Moreau worden vrijgesproken? Dit zou de consul nauwelijks bevallen. Zoiets moet koste wat het kost worden vermeden! De politiek eist dit.

De politiek? Laten we het uitleggen. In deze maanden van februari tot mei 1804 bereidt het rijk zich voor. Voordat de eerste consul Bonaparte de titel van keizer aanneemt, gelooft hij dat hij nog tijd heeft om twee oppositieblokken te verpletteren. In de eerste plaats denkt hij eraan een einde te maken aan de royalisten, de executie van de hertog van Enghien markeert het begin van deze operatie. Het sturen naar het schavot van Georges en zijn handlangers zal het einde zijn. Vervolgens is het belangrijk om een einde te maken aan dit handjevol grote militaire leiders, die gecorrumpeerd zijn door de Jacobijnse geest. Dit zijn Augereau, Jourdan,

218

Brune, Gouvion Saint-Cyr, Macdonald en vooral Bernadotte, al deze tegenstanders van wie Moreau, zo niet als leider, dan toch als vaandeldrager verschijnt. De kans is groot: ze moeten zich ontdoen van dit lastige karakter en proberen te bewijzen, ook al is dat niet helemaal juist, dat deze vurige revolutionair zich heeft verbonden met de ergste vijanden van de Republiek. Zo zal de enigszins gênante partij van Jacobijnse generaals onthoofd worden.

Deze linkse soldaten raakten echter steeds meer geagiteerd naarmate de datum van de komst van het rijk en de datum van het beroemde proces waarbij Moreau betrokken raakt, vordert. Elke dag komen er in de Tuilerieën dreigbrieven binnen, gericht aan de eerste consul. In de soldatencabarets, in de kazernekamers verbergen de oude grenadiers, die uit Duitsland terugkeren, vakkundig het geheim gewekt door hun leiders en die lange tijd onder bevel van Moreau hebben gevochten, hun gevoelens niet langer, zijn op geen enkele manier meer bang om zich met een zekere heftigheid jegens de kleine Corsicaan uit te verzetten. Op een plakkerige speelkaart, die door ontelbare handen moet zijn gegaan, ontcijferen we deze wraakzuchtige inscriptie: 'Soldaten, die onder Moreau dienden, jullie zijn lafaards als je hem naar het schavot laat leiden.'

De bourgeoisie zelf, tot nu toe geheel toegewijd aan het consulaire regime en ook de arbeiders uit de voorsteden, die alleen bij Bonaparte zweerden, kortom een groot deel van de hoofdstad verbergt haar afkeuring niet. Het gedrag van het staatshoofd begint nogal streng te worden beoordeeld. Het is duidelijk dat de algemene consul bezig is een emulator uit de weg te ruimen, die een rivaal is geworden. Op de muren van Parijs beginnen we opnieuw respectloze of zelfs bedreigende mededelingen te zien verschijnen: 'Nabot is bang' (een tamelijk benaderend anagram van 'Bonaparte'). Of nogmaals: "Erekoord toegekend aan de dappere mannen, die zich onderscheiden door de arrestatie van Georges.

Overall stijgt de toon. Onder alle omstandigheden toont de publieke opinie ogenschijnlijk haar ontevredenheid. Laat Pichegru neergeschoten worden, Georges guillotine, dat spreekt voor zich. Maar als we met een goocheltruc, waarvan we de truc maar al te goed zien, de zuivere republikein Moreau proberen op te nemen in een bende royalistische moordenaars, is het touw een beetje dik en weigert Frankrijk de oorzaak ervan te geven.

Ondanks deze aanzwellende golf van protesten houdt de eerste consul vol. Hij besluit dat Moreau voor de rechtbank zal verschijnen, zittend op de bank van schande naast de deur

	<p>Engeland ingehuurde misdadigers. Hij oordeelt dat de rechtbank Moreau tot de doodstraf zal veroordelen. Dit zal de consul Bonaparte mogelijk maken (dan keizer Napoleon geworden) om op edele wijze gratie aan de dader te verlenen. Dit alles is een waanzinnige voorstelling.</p>
219	<p style="text-align: center;">Georges Cadoudal: onderzoek naar zijn proces.</p> <p>Met Georges Cadoudal zullen de onderzoeksmagistraten te maken krijgen met een man die veel moeilijker is dan Moreau. De chouan zal hen zware klappen toebrengen en heel vaak zullen de ondervragingen plaatsvinden – voor de rechters! in een sfeer van paniek. Alsof ze de zaken nog ingewikkelder wilden maken, kozen ze als onderzoeksrechter een zekere Thuriot, voormalig plaatsvervanger van de Nationale Conventie, die als lid van deze vergadering in 1793 had gestemd voor de dood van koning Lodewijk XVI. Geweldige kans voor Georges om zijn mening te uiten. Tijdens de verhoren sprak hij de magistraat op een minachtende manier aan, sprak tegen hem alsof hij een bruidegom was en deed alsof hij hem niet Thuriot noemde, maar ... ‘Dood de koning’. Deze arme Tue-Roi, Cadoudal, behandelt hem op een bijzondere manier, overweldigt hem met sarcasme, hekelt de consulaire familie en vervolgens de keizerlijke familie (het onderwerp is rijk!). Op een dag maakte Thuriot de fout door Georges te vragen, wat er is gebeurd met een bepaalde miniatuur van Lodewijk XVI, die de Breton ooit bij zich droeg en die mensen beweren te hebben gevonden. ‘Wat heb je met dit portret gedaan?’, vraagt de magistraat. ‘En jij,’ antwoordde de chouan met donderende stem, ‘wat heb je met het origineel gedaan? Voor ondervragingen, voor confrontaties wordt Georges uit zijn cel gehaald (gelegen op de begane grond van de kerker waar Lodewijk XVI gevangen had gezeten) en vervolgens wordt hij, onder goede begeleiding, naar de kamer vlakbij het oude Tempelpaleis gebracht. Thuriot is voorzitter van de sessies, waar Réal regelmatig naar toe komt. Het zijn zeer moeilijke tijden voor de onderzoeksrechters. In werkelijkheid zou je denken, dat de rollen omgedraaid zijn: de verdachte spreekt met de magistraat zoals de meest gewelddadige magistraat met een verdachte zou spreken. Bij bepaalde gelegenheden maakt Georges een verspreking: in plaats van Thuriot de bijnaam Tue-Roi te noemen, noemt hij hem bij zijn echte naam. Hij wendt zich onmiddellijk tot de bewakers en beveelt: ‘ Snel! Een glas cognac, zodat ik mijn mond kan spoelen!’ Thuriot-Tue-Roi blijft sprakeloos.</p> <p>De positie van Georges is heel eenvoudig. Aan de ene kant doet hij er geen moeite om de projecten, die hij heeft gedaan openbaar te maken, evenals zijn hele plan van aanpak. Aan de andere kant weigert hij iemand de schuld te geven, hij verklaart dat hij alle verantwoordelijkheden op zich neemt. Ja, hij verbergt niets. Hij vertelt hoe hij terecht is</p>
220	<p>gekomen Biville met zijn chouans. In het gezelschap van de medestanders, die vervolgens via de estamperche (<i>het touw, rkv</i>) arriveren, was hij van plan de escorte van de eerste consul aan te vallen, waarschijnlijk op weg naar Malmaison. Hij wilde met gelijke kracht vechten. Zodra de kleine Bonaparte was gedood of een prins gevangen werd genomen, moesten de Bourbons worden teruggeroepen. Als de aanval te lang duurde, kwam dat omdat ze wachtten op een ‘prins’, die nooit arriveerde. Maar Cadoudal is niet koppig als het om een prins gaat en niet over een aanval! Dit alles wordt op een rustige manier, op een toon van een salongesprek, aan de onderzoeksmagistraten verteld. Cadoudal heeft niets te verbergen: zijn poging is mislukt, maar er zouden anderen zijn en hij bevestigt zijn onwankelbare geloof in de zaak van de royalisten, geroepen om uiteindelijk te triomferen. Wat dit onderwerp betreft zijn de rechters volkomen tevreden: zij kunnen zich geen volgzamer en welsprekender verdachte wensen.</p> <p>Het is compleet anders als ze de interne organisatie van de plot benaderen. Als Georges spraakzaam is als het om het algemene plan gaat, is het om alles op zich te nemen. Maar hij stemt er alleen mee in om over zichzelf te praten. De anderen negeert hij, hij beweert ze nooit gezien te hebben, hij weigert hooghartig informant te worden. Sterker nog! Hij heeft hem</p>

nooit ontmoet, verzekert hij. Soortgelijke bewering is erg vervelend voor de rechters, aan wie Bonaparte de opdracht geeft Moreau bij het royalistische complot te betrekken. Van zijn kant legt Pichegru uit, zullen we straks zien, dezelfde verklaring af sinds zijn terugkeer naar Frankrijk. Hij heeft Moreau niet meer gezien. Ze dringen erop aan en komen voortdurend op dit punt terug, omdat de getuigenis van Cadoudal van cruciaal belang is om de generaal in de publieke opinie te verliezen. Maar Cadoudal raadt het plan van Thuriot. Om zijn onderzoeksrechter te irriteren, ontkent de Chouan met klem, dat Moreau ooit ook maar de geringste relatie heeft gehad met de leden van de samenzwering. En toch zou Georges een hardnekkige wrok moeten koesteren tegen Moreau, wiens weigering om mee te werken de directe oorzaak is van de ineenstorting van het complot... Het maakt niet uit! Cadoudal heeft voor zichzelf een handelwijze opgesteld, hij neemt de leiding, hij stemt er alleen mee in om te antwoorden over gebeurtenissen, die hem persoonlijk aangaan, hij zoekt zijn toevlucht in systematische stilte zodra hij wordt ondervraagd over zijn handlangers.

**Voormalig generaal Pichegru: onderzoek van zijn zaak.
27 februari - 15 maart 1804**

Tegelijk met het onderzoek naar de zaak Moreau en Georges gaat het onderzoek naar het Pichegru-proces door.

Deze laatste werd opgesloten in een van de gotische kamers van de oude Tempelkerker, naast de Cadoudal-kerker. In afzondering.

221

Vanuit zijn kerker heeft hij alle tijd om op de rem te trappen en zijn desillusies te tellen. Hij realiseert zich dan de schuldige lichtzinnigheid van de graaf van Artois en het Engelse ministerie, die hem beiden zonder hoop aan boord namen in een onderneming zonder hoop.

We kunnen raden dat de taak van Réal niet gemakkelijk zal zijn. Pichegru wijst zelfs resoluut elke ondervraging af. Tijdens de confrontaties, die hem worden opgelegd, gaat hij er niet mee akkoord iemand te erkennen; Hij beweert, dat al deze personen nog nooit aan hem zijn voorgesteld. Bovendien verklaart hij, dat hij niets wil zeggen waarover hij iets weet. Hij reageert met stilte vol minachting op de vragen van de rechter. Bovendien wordt de verdachte al snel een aanklager: hij dreigt Réal om op het juiste moment sensationele onthullingen te doen voor de jury; hij zal dan, zo kondigt hij aan, onweerlegbaar bewijs leveren van het verraad van Bonaparte tijdens het Verdrag van Campo-Formio (oktober 1797). Op dat moment, zo verzekert de gevangene, onderhield Bonaparte briefbetrekkingen met de troonpretendent Lodewijk XVIII, de generaal hield zich bezig met de Bourbons. Dit alles zal voor de rechters worden gezegd en bewezen... Pichegru reserveert het publieke debat voor zich.

We zijn relatief slecht geïnformeerd over de verhoren van Réal. Wat we weten, komt uit buitengerechtigde documenten. De ondervragingen van Pichegru zijn uit de archieven verdwenen. We zullen later zien, dat de vernietiging van deze stukken misschien niet het gevolg is van toeval.

Het is politiek om zo'n gevaarlijke tegenstander het zwijgen op te leggen. Ook al zijn de beschuldigingen van Pichegru niet stevig gegrond, deze pseudo-onthullingen zullen verhalen oproepen, die niet altijd even duidelijk zullen zijn. Op dit moment, wanneer de eerste consul Bonaparte zich voorbereidt om de Rubicon over te steken om keizer Napoleon I te worden, zullen dergelijke opmerkingen niet nalaten actief opgepakt te worden door de oppositie, ze zullen door het hele land gepropageerd worden en dit lijkt zeer ongepast. Conclusie: Pichegru moet het zwijgen worden opgelegd.

Vandaar de missie, die Réal kreeg van de eerste consul. Bonaparte doet alsof hij een voormalige generaal, die ooit met glorie is behangen, niet wil overweldigen. Na kennis te hebben genomen van de resultaten van de eerste ondervragingen (als het toegestaan is om

	<p>deze naam te geven aan Réal's monologen), beveelt de consul de magistraat: ‘Zie Pichegru nog een keer. Voordat hij een fout maakte (zijn verraad, zijn doortocht naar de vijand), diende en eerde hij zijn land met overwinningen... Zeg hem dat dit slechts een verloren strijd is... Ik heb geen behoefte aan zijn bloed.’</p>
222	<p>Maar hij zal niet in Frankrijk kunnen blijven. ‘Praat met hem op Cayenne, hij kent het land. Wat kunnen we met deze kolonie doen? Ik zou hem vertrouwen en hij zou op een goede basis staan... Maar beloof niets, beloof niets.’</p> <p>In de tempel zal Réal tijdens zijn bezoeken aan Pichegru van tijd tot tijd enkele vreemde opmerkingen gaan maken, die hij aan de beschuldigde moet overbrengen. Desmarest is getuige van een van deze scènes en vertelt ons enkele afleveringen. Réal van zijn kant heeft het verhaal vastgelegd. Dus hier zijn we dan, gedocumenteerd over hoe de gebeurtenissen zich ontvouwd. Het lijkt erop dat Pichegru bij de eerste woorden van Réal bijzonder geraakt lijkt door het voorstel. Zeker, hij wantrouwt Bonaparte en zijn politie en allereerst verklaart hij, dat ze hem ongetwijfeld willen ‘misbruiken’ (vertaal: hem aan het praten krijgen met behulp van bedrieglijke beloften). Niettemin stemt de gevangene, gezien de ernst van zijn onderzoeksrechter, ermee in het probleem aan te pakken. Zeker, hij kent Guyana goed, waar hij werd gedeporteerd. Hij woonde en jaagde in bepaalde regio's. Volgens Desmarest schat hij dat we met 30.000 man en 30 miljoen (Réal, tweede getuige, zegt: met 60.000 man en 6 miljoen, hoe makkelijk is het om geschiedenis te schrijven!) het grondgebied van Cayenne tot een van de belangrijkste vestigingsplaatsen kunnen maken over de Atlantische Oceaan.</p> <p>Plotseling is Pichegru uit zijn moedeloosheid. Hij is al grootse projecten aan het uitbroeden, die hem in staat zullen stellen om, althans in gedachten, uit deze sinistere gevangenis te ontsnappen. Het lijkt erop, dat hij de smaak voor het leven heeft herwonnen.</p> <p>Historici beschouwen het voorstel van Bonaparte graag als een kenmerk van welwillendheid en grootmoedigheid. Wij van onze kant zien het liever als een politieke daad, een soort pact ter terechtzitting, u zwijgt; Als u uw mond houdt, laat ik u vrij en geef ik u <i>carte blanche</i> in Guyana. Dat klinkt niet slecht!</p> <p>Pichegru is dan ook vol hoop. Maar nadat hij over Cayenne heeft gesproken, komt Réal nooit meer terug om zijn gevangene weer te zien. Geen ondervragingen meer, geen gesprekken meer, geen gedachtewisselingen meer over de toekomst, die er zo gelukkig uitzag. Pichegru wordt teruggenomen door zijn duistere gedachten. Hij denkt, dat hij de paal heeft doorboord, het geheim van de staatsraad, die hem het vertrouwen gaf om hem aan het woord te krijgen om hem dan in wanhoop storten, door middel van stilte. Pichegru vertrouwt zijn meest intieme gedachten, althans over dit onderwerp, toe aan de conciërge van de gevangenis: ‘Ik geloof dat meneer Réal dacht, dat hij me amuseerde met wat hij onlangs tegen me zei over Cayenne!’ In feite was de manier waarop Réal te werk ging behoorlijk wreed en bovendien, zoals we zullen zien, erg onhandig.</p>
223	<p style="text-align: center;">Pichegru's zelfmoord. Nacht van 6 op 7 april 1804</p> <p>Voordat we het drama volgen, dat zich zal afspelen binnen de muren van de Tempelkerker in de nacht van 6 op 7 april, is het voor het begrijpen van wat zal volgen, feiten die hun belang hebben in dit verhaal, passend om twee van de gebeurtenissen te specificeren: het geven van een exemplaar <i>De Gedachten van Seneca</i> aan Pichegru en vooral het weghalen van de politiewacht, dat oorspronkelijk in de cel van de generaal zelf was geïnstalleerd.</p> <p>Tijdens de laatste ontmoetingen tussen Réal en Pichegru had laatstgenoemde, een voortreffelijk geleerde, naar het schijnt, de wens geuit om het morele boek van Seneca de Filosoof in handen te hebben. Réal haastte zich om het gevraagde werk te brengen, dat Pichegru met zichtbaar plezier begon te lezen.</p>

	<p>Bovendien werden, zodra de samenzweerder in de Tempel werd opgesloten, twee gendarmes in zijn cel geplaatst. Ze bleven dag en nacht om een gevreesde zelfmoord te voorkomen. De gevangene had bitter geklaagd over de aanwezigheid van deze bewakers. Bovendien merkte generaal Moncey, de eerste inspecteur van de rijkswacht, tegen Réal op dat de twee soldaten in kwestie, die vierentwintig uur lang niet waren afgelost, heel goed in slaap hadden kunnen vallen. Daarom stelde hij voor om ze te vervangen door één enkele gendarme, die zijn plek in de voorkamer zou innemen, de dienst zou dus ook goed verzekerd zijn en ze konden de bewaker veel gemakkelijker aflossen. Gevraagd naar de merites van deze maatregel, zou Bonaparte zijn goedkeuring hebben gegeven door te zeggen: Waarom de gevangene onnodig vermoeien? Vooral omdat een individu, wat hij ook doet, altijd de baas is over zijn leven. En ze gingen door met deze nieuwe regeling.</p> <p>Op 7 april 1804, om half acht 's ochtends, komt sleutelhouder Popon, verantwoordelijk voor het aansteken van de kachel van de gevangene, de cel binnen en doet zijn werk. Hij ziet duidelijk generaal Pichegru op zijn bed liggen, op zijn rechterzijde. Hij denkt dat de gevangene nog slaapt, hij maakt zich er geen zorgen over. Een halfuur later, bezorgd over de onbeweeglijkheid van de gevangene, nadert hij het bed en neemt een kijkje. Waardoor hij vervolgens dit afschuwelijke schouwspel kan ontdekken: Pichegru's nek zit gevangen in zijn zwarte zijden stropdas, strak vastgebonden in de vorm van een touw. Uit de schoorsteen wordt een stapel takkenbossen gehaald, die als torsie diende om dit soort tourniquets te draaien. Het</p>
224	<p>stuk hout zit vast aan een van de uiteinden bij de linkerwang van de wanhopige man, die zichzelf wurgde door de tak beetje bij beetje om te draaien. Eerlijk gezegd bezweek Pichegru na deze progressieve wurging aan een aanval van beroerte. Het gezicht is rood, bedekt met blauwe plekken. De tong, die uit de mond komt, wordt tussen de twee kaken gehouden en krampachtig op elkaar geklemd. De handen zijn plat, de rechterhand is op korte afstand van de heup geplaatst. Popon slaat onmiddellijk alarm.</p> <p>De sleutelhouder rent weg om zijn directe baas, Fauconnier, conciërge van de Temple-gevangenis, op de hoogte te stellen. In alle haast wordt Dusser, de politiecommissaris van het district, gestuurd, dezelfde, die in 1795 de dood van de vermeende troonpretendent Louis XVIIIL vaststelde. De commissaris arriveert in het gezelschap van Soupé, de chirurg van de gevangenis, die wordt geflankeerd door zijn collega Fleury. De drie mannen onderzoeken het lichaam. De artsen voeren een aderlating uit. Te laat: de dood heeft zijn werk al gedaan. Het overlijden lijkt om drie uur in de ochtend te hebben plaatsgevonden.</p> <p>De hoge pieten werden onverwijld gewaarschuwd. Savary en Réal komen samen aan bij de oude kerker. Ze lijken geschokt. Op dit moment zien we ze allebei, leunend aan het voeteneind van Pichegru's bed zwijgend naar het lijk kijkend. Réal drukt hardop de angst uit, die hen in zijn greep houdt: 'Welnu', zegt hij, 'ook al is er niets ergers aangetoond dan zelfmoord, hoe hard we ook proberen, we zullen altijd zeggen dat we hem, omdat we hem niet konden overtuigen, hebben laten wurgen...' Als teken van goedkeuring knikt Savary.</p> <p>De twee ambtenaren merkten al snel dat er een boek op het nachtkastje ligt. Réal herkent de Seneca, die hij op zijn verzoek naar de gevangene heeft gebracht. Dit boek is open - gebonden aan de buitenkant, de pagina's tegen het hout van de kast - bij de paragraaf waarin Seneca vertelt over Cato's zelfmoord en waar de auteur zichzelf aanspoort afscheid te nemen van het leven... Hier is de vertaling van de passage: 'Nee, ik geloof niet dat Jupiter ooit iets mooiers heeft gezien dan de onoverwinnelijke Cato... Kom, mijn ziel, begin aan de onderneming waar je al zo lang over mediteert...' Alsof hij een brief schrijft om uit te leggen, dat hij zich aan het vermoorden is, had Pichegru zijn zelfmoord niet beter kunnen ondertekenen.</p> <p>De onderzoeksrechter Thuriot op de hoogte gebracht van de gebeurtenis na de ontdekking van het lijk, gaat naar het Palais de Justice, waar rond 11.00 uur het Tribunaat met spoed</p>

	<p>wordt opgeroepen. De tragedie wordt aan de leden van deze vergadering aangekondigd. Onmiddellijk besluit het Tribunaat, dat vier van haar leden vergezeld met Thuriot, zich</p>
225	<p>onverwijld naar de Tempel-gevangenis begeben met de bedoeling in een dergelijk geval de nodige maatregelen te nemen. Aan deze vijf mannen, gekleed in hun rode toga, voegen we de commissaris André Gérard toe, die over zijn zwarte gewaad een paarse jas draagt, hij wordt vergezeld door zijn vervanger. Op verzoek van deze delegatie worden de chirurgen Soupé en Fleury, evenals vier andere artsen, naar de Tempel geroepen, wat het mogelijk zal maken om officieel het overlijden van Pichegru en de bijzondere omstandigheden van zijn overlijden vast te stellen. Alle getuigen worden gehoord en hun verklaringen worden opgenomen. Daarna wordt het lijk vervoerd naar het Palais de Justice. In de kamer, die gewoonlijk gereserveerd is voor de loting door de jury en die uitkomt op de binnenplaats van de Sainte-Chapelle, voeren vijf chirurgen, in aanwezigheid van een van hun collega's, de autopsie uit op het lichaam. Aan het einde van de zitting ondertekenen ze allemaal onder ede een rapport, waarin wordt bevestigd, dat de gevangene zichzelf heeft gewurgd.</p> <p>Het nieuws van de dood wordt snel onder de aandacht van de eerste consul gebracht, dankzij de zorg van de onvermijdelijke Savary. Bij deze aankondiging roept Bonaparte, die de buitengewone militaire successen van Pichegru niet kan vergeten, uit: 'Mooi einde voor de overwinnaar van Nederland!' Op zijn beurt verspilt raadslid Réal geen tijd door zichzelf voor te stellen aan het regeringshoofd. Real kan zijn emotie niet verbergen en als Bonaparte het woord tot hem richt, antwoordt hij: 'Pichegru was het beste bewijsstuk tegen Moreau!'</p> <p>Eerlijk gezegd voelen ze ons nog steeds een beetje ongerust in de Tuilerieën. Ze realiseren zich inderdaad dat, afgezien van enkele kringen, die volledig aan de consul zijn gewijd, heel Frankrijk Bonaparte er binnenkort van zal beschuldigen opdracht te hebben gegeven tot de executie van Pichegru in zijn cel, dit om tijdens het proces zeer onaangename onthullingen te voorkomen.</p> <p style="text-align: center;">Publieke opinie: Bonaparte liet Pichegru wurgen.</p> <p>In alle klassen van de samenleving zullen ze ongeveer op dezelfde manier reageren. Wij zijn van mening dat Réal duidelijk veel moeite heeft gedaan met zijn gedetailleerde rapporten, waarbij deze spectaculaire autopsie is uitgevoerd door mannen, die geheel toegewijd waren aan de regering, waarbij publiciteit werd gegeven aan de getuigenissen van de gevangenenbewaarders van de Tempel. Maar de meerderheid van de Fransen zegt dit scenario niet te accepteren. Het land is ervan overtuigd dat Bonaparte opdracht heeft gegeven</p>
226	<p>de onderdrukking van generaal Pichegru, die de onderzoeksrechter onvoorzichtig had bedreigd met het veroorzaken van een uitbraak ten tijde van het proces. Zeker, we kennen de kwaliteiten van Bonaparte, we brengen hulde aan zijn genialiteit. Er wordt toegegeven, dat hij het land van een catastrofe heeft gered. Wat ons er geenszins van weerhoudt het hoofd koel te houden. Amper twee weken geleden werd het land enigszins geschokt door de aankondiging van de executie van de hertog van Enghien in een doofpotmoord. Vandaag wordt met Pichegru een nieuwe voorstelling gepresenteerd, weliswaar met een ander scenario, wel weer een moord. Twee moorden in zeventien dagen.</p> <p>De meningen zijn unaniem: Bonaparte heeft zich op vrij snelle wijze van een lastige tegenstander verlost. Real is een dienaar van de consul. Savary is de uitvoerder van de grote werken, die hij in de nacht van 20 op 21 maart in Vincennes zag uitvoeren, hij weet hoe een man wordt gedood. In de Tempel hoeven de gevangenenbewaarders alleen maar te gehoorzamen en te zwijgen. Van Fauconnier, de conciërge, kunnen we alles eisen. Wat de zogenaamde elite-gendarmerie betreft, deze vormt een formidabel executie-instrument (dat is waar) in de</p>

	<p>handen van de eerste consul. Hoe kunnen we onder deze omstandigheden geloofwaardigheid hechten aan de vermeende zelfmoord van Pichegru?</p> <p>Om het maar bot te zeggen: deze wijdverbreide mening is gebaseerd op eenvoudige indrukken. Tegenwoordig mogen we achteraf en ook door de waarde van bepaalde getuigenissen te bespreken op basis van positief bewijs oordelen. Welke conclusies zullen we uiteindelijk mogen trekken?</p> <p style="text-align: center;">Kritisch onderzoek van het ‘zelfmoorddossier’.</p> <p>Van Thiers tot Madelin, inclusief Barbey, die de zaak minutieus bestudeerde, bijna alle historici zijn van mening dat Pichegru inderdaad ‘tegen een premie werd verwijderd’. Deze conclusies zijn naar voren gekomen na min of meer diepgaand onderzoek en er moet worden erkend, dat dit onderzoek eerlijk is uitgevoerd, zonder enig bijkomend politiek motief.</p> <p>Om op onze beurt de geschiedenis objectief en zonder partijdige hartstocht te schrijven, zijn we hier verplicht ons te distantieëren van onze eminente voorgangers. In alle eerlijkheid lijken de gebeurtenissen, die plaatsvonden in de nacht van 6 op 7 april ons behoorlijk complex. Heel vaak zijn de verklaringen onduidelijk, soms best vreemd. Het is in ieder geval te vaak zorgwekkend dat we deze zelfmoordthese duidelijk aanvaarden. Hier zijn de feiten. Bij talrijke gelegenheden zullen wij benadrukken door middel van een kort commentaar,</p>
227	<p>het ongebruikelijke karakter van bepaalde getuigenissen. Uiteindelijk zal de lezer oordelen,</p> <p>De eerste vraag, die we onszelf moeten stellen is de volgende: kan een wanhopig persoon erin slagen zichzelf te wurgen door geleidelijk een stropdas om zijn nek aan te trekken met behulp van een stuk hout, dat als tourniquet wordt gebruikt? In zijn <i>Dictionnaire des Sciences Médicales</i> schat Fodéré dat een dergelijke operatie perfect mogelijk is. We kunnen niet zeggen, benadrukt de auteur, dat dit een klassieke wurging is, maar het tourniquet veroorzaakt, door de terugkeer van bloed naar de hersenen te belemmeren, snel een diepe en aanhoudende comateuze toestand, die na een paar uur tot een fatale afloop zal leiden als er niet op tijd hulp van buitenaf komt. We weten dat cipier Popon rond acht uur 's ochtends de waarschuwing gaf, terwijl Pichegru volgens de artsen en chirurgen rond drie uur 's nachts de tourniquetmanoeuvre zou hebben uitgevoerd. Bijgevolg is de zelfmoordtheorie medisch gezien aanvaardbaar. De grote Orfila van zijn kant bevestigt in zijn verhandeling over de juridische geneeskunde, dat dit soort wurging zonder ophanging de dood kan veroorzaken. Bovendien werden in de gevangenis van het Rijk vervolgens verschillende gevallen van overlijden geregistreerd die op dezelfde manier waren veroorzaakt en dit zonder dat er ook maar de geringste reden was om de verwijdering van de gevangene in kwestie door de zorg van een vooruitziende regering te overwegen. Waarvan acte!</p> <p>Pichegru, volgens aanhangers van de zelfmoordbrief, werd al vóór zijn opsluiting achtervolgd door het idee van een vrijwillige, uitgelokte dood. In de weken voorafgaand aan zijn arrestatie zagen we onder bepaalde omstandigheden, dat onze ongelukkige samenzweerder had gedaan alsof hij een pistool pakte om een einde aan zijn leven te maken. Alleen de tussenkomst van de markies de Rivière had voorkomen, dat Pichegru zijn hersens eruit zou schieten. We kwamen tot de conclusie, dat deze bijzondere geestesgesteldheid zijn fatale daad, kort daarna, in de Tempelgevangenis heel goed verklaarde.</p> <p>Slechts één probleem: de gebeurtenis tussen Pichegru en Rivière, op het moment dat de generaal, die wordt achtervolgd, opgejaagd en gedemoraliseerd en bereid lijkt zelfmoord te plegen, is alleen te vinden in de papieren van politieagenten! De verklaring in kwestie heeft als enige steun de getuigenis van Desmarest. De verklaring van Rivière had slechts als</p>

228	<p>ondersteuning die van Réal en Desmarest, verdoemde zielen van Bonaparte, advocaten die maar al te geïnteresseerd zijn in het ondersteunen van de officiële stelling van de vrijwillige dood. Het is jammer, dat de markies de Rivière niets over dit onderwerp heeft geschreven. Hoe dan ook kunnen de getuigenissen van onze enige twee getuigen niet worden toegelaten zonder sterke bedenkingen van de rechtbank van de geschiedenis.</p> <p>En waarom zijn de twee gendarmes, die in de cel van de generaal waren geïnstalleerd dan op deze manier verwijderd alst er zoveel angst bestond, dat de gevangene zijn leven in gevaar zou brengen? De oorspronkelijke maatregel was uitstekend. De tweede maatregel, bestaande uit het aflossen van de twee gendarmes, lijkt meer dan onvoorzichtig. Zeker, Bonaparte had gezien de omstandigheden zijn nogal onbekwame mening gegeven. Tenzij deze eigenschap slechts een pure uitvinding is, toegevoegd aan een andere uitvinding en bedoeld is om deze te versterken. Nadat Pichegru te kennen had gegeven, dat hij zelfmoord wilde plegen, hoefde hij hem alleen maar in het oog te houden, tenzij dit uiteraard de eerste hypothese is, die in hem opkomt! Ze hebben eenvoudigweg de twee gendarmes verwijderd, zodat ze wat meer vrijheid hadden om de gevangene in alle rust te vermoorden.</p> <p>Laten we eens onderzoeken hoe het toezicht op de verdachte vervolgens werd georganiseerd. Uit het gevangenisregister van de Tempelgevangenis (deel 4, pagina 13) blijkt dat hij bij verschillende gelegenheden tegenover zijn escorte verklaarde, dat hij genoeg had van het leven, dat hij zichzelf wilde vernietigen. Onze mensen zijn daardoor goed geïnformeerd. De maatregelen, die ze vervolgens namen, waren echter volkomen illusoir, zo niet belachelijk.</p> <p>De gendarmes, die de gevangene in het zicht hielden, werden verwijderd onder het valse voorwendsel, dat Pichegru zei dat hij ‘in verlegenheid werd gebracht door deze voortdurende aanwezigheid.’ Erg prettig kan het inderdaad niet zijn geweest. Maar onder de gegeven omstandigheden kunnen we verrast zijn door de bedachtzaamheid van de regering, die zo graag voor één keer aan de wensen van een gevangene wil voldoen. Dit behoorde nauwelijks tot de gewoonten van consulaire gevangenis.</p> <p>Onze verbazing zal nog groter worden als we het argument van generaal Moncey vernemen. Hij betoogt in feite, dat deze mannen, terwijl de gendarmes vierentwintig uur lang de wacht houden, in slaap kunnen vallen en bijgevolg hun toezicht zullen versoepelen. We hadden deze generaal van de gendarmerie, die eigenlijk niet goed thuis was in de velddienst, ongetwijfeld kunnen vertellen, dat niets eenvoudiger was dan twee of drie keer per dag een wacht in te stellen: de elite-gendarmerie beschikte over voldoende mannen om soortgelijke maatregelen te overwegen. Bovendien was het waar, dat de vooruitziende Moncey vreesde, dat Pichegru in een daad van wanhoop de twee gendarmes zou aanvallen en zou proberen zichzelf door hen te laten vermoorden! Hoe dan ook, deze twee toezichthouders zouden dat heel goed kunnen hebben gedaan zonder wapens te dragen en het gevaar zou zo afgewend zijn..... Al deze redenen zijn nogal kinderachtig en daarom behoorlijk verontrustend.</p>
229	<p>Het is waar dat de twee lijfwachten, wier aanwezigheid zo onaangenaam was voor de arme Pichegru, onmiddellijk werden vervangen door één enkele gendarme. maar deze stond in de voorkamer op de begane grond van de toren. Deze voorkamer bestuurt, zoals we al weten, drie cellen, waaronder die van Pichegru. Laten we eens kijken op welke vreemde manier de surveillance door deze bewaker werd uitgevoerd tijdens de fatale nacht van 6 op 7 april.</p> <p>Op de avond van de 6e, rond tien uur 's avonds, serveerde cipier Popon, zoals gewoonlijk, de gevangene een maaltijd. De laatste is erg opgewekt, hij eet met een goede eetlust en na het dessert vraagt hij om een glas cognac. We kunnen zeker toegeven dat Pichegru zich hier bezighield met een slimme encenering, bedoeld om de verdenking weg te nemen. Laten we het toegeven.</p> <p>Maar hier verschijnt onmiddellijk een nogal zorgwekkend detail. Zodra de maaltijd voorbij is, doet Popon de voorruimtede deur dubbel op slot en... neemt de celdeursleutel mee. Zo werd</p>

	<p>ook de gendarme Pierre Sicot, die voortaan alleen verantwoordelijk was voor de nachtwacht, opgesloten in de vestibule, waarvan de deur eveneens was afgesloten. Omdat hij geen duplicaat heeft van de sleutel, die de cel van Pichegru opent, is hij daarom fysiek niet in staat om, indien nodig, de kerker van de generaal binnen te gaan. In geval van nood kan hij ook niet naar buiten: hij zou dan verplicht zijn om door het raam de schildwacht te waarschuwen, die op de binnenplaats, buiten de donjon, staat en de genoemde schildwacht zou dan geen andere mogelijkheid hebben dan de gevangenenbewaarders wakker te maken, die zich in hun vertrekken hadden teruggetrokken. Grappig toezicht-</p> <p>Laten we het eens zijn over dat, wanneer we moeten waken over een man die er sterk van wordt verdacht zelfmoord te willen plegen. Vroeg hem na de tragedie wat hij door de deur kon waarnemen! Gedurende de nacht verklaarde de dappere gendarme van dienst, dat hij in de cel van Pichegru verschillende keren hoorde hoesten en spugen alsof de gevangene onder verstikking leed. Natuurlijk was hij een beetje ongerust. Maar omdat hij de sleutel van de cel niet had, gaf hij op ingenieuze wijze toe dat hij 'de Toren niet wakker wilde maken vanwege dit gehoest'. Uiteindelijk, legt hij uit, hield het geluid op. Het geluid is duidelijk gestopt toen Pichegru overleed. Dit klinkt allemaal als een goed ingestudeerde les.</p> <p>Pichegru kon daardoor op zijn gemak hoesten. Hij kon zichzelf in alle rust wurgen in een gevangenis, waar de chouan Damonville, zeer recentelijk, op een vergelijkbare manier zelfmoord had gepleegd en waar Bouvet de Lozier, zoals we ons herinneren, ook had geprobeerd zichzelf op te hangen. <u>Laten we het maar ronduit zeggen: het was erg moeilijk</u></p>
230	<p>voor de beheerder van de consulaire administratie om nalatigheid en domheid nog verder aan te wakkeren. We zullen ongetwijfeld mogen nadenken over het lezen van de details van dit officiële verhaal, gepolijst en opnieuw gepolijst door de zachte pen van Savary, dat dit allemaal zeer verdacht is; Op zijn zachtst gezegd,</p> <p>Nog een punt. Historici die positief staan tegenover de zelfmoordthese zijn er niet in geslaagd met enige nadruk de aanwezigheid van Seneca in verband te brengen, geopend op de pagina waar over de dood van Cato wordt gesproken. En zij beschouwen dit graag als onweerlegbaar bewijs van de vrijwillige dood van Pichegru.</p> <p>Wie te veel wil bewijzen, bewijst niets, luidt het populaire gezegde. Onder de gegeven omstandigheden lijkt de politie een te ver te zijn gegaan en we mogen enigszins achterdochtig zijn tegenover deze zeer voorbereide regeling. En dan moet worden benadrukt: wie heeft ons dit verhaal verteld over Seneca, aangevraagd door de gevangene en zo ijverig gebracht door de onderzoeksrechter zelf? Opnieuw vinden we hier, als referentie, alleen Réal en Savary. Getuigenissen, die zouden moeten worden bevestigd door mannen, die minder bij het drama betrokken zijn en alleen dan, zouden we ons er vertrouwen in kunnen stellen.</p> <p>Volgens de vrijwel unanieme consensus van de auteurs, die deze zaak analyseerden, had Pichegru uiteindelijk ernstige redenen, die hem uiteindelijk tot zelfmoord dwongen. Deze redenen staan hieronder genoemd.</p> <p>Hij, de voormalige zegevierende generaal, die door Frankrijk verwoed werd toegejuicht na zijn oogverblindende campagnes in Duitsland en Holland, was tot de rang van een gewone samenzweerder gedaald, die in het geheim werd opgesloten, terwijl hij wachtte om voor de rechtbank te verschijnen. En welke verschrikkelijke lasten drukten inderdaad op hem! Hij zou zich moeten verantwoorden voor zijn verraad van 1795. Het is duidelijk dat mensen zich voorbereidden om hem met onaangenaam aandringen te ondervragen over de omstandigheden van zijn overloop naar de vijand. Bij voorbaat was hij ervan overtuigd, dat hij in Biville was geland in het gezelschap van vastberaden chouans; hij zou er, met enige schijn van redelijkheid, van worden beschuldigd naar Parijs te zijn gegaan om in overleg met Georges Cadoudal, de moord op de eerste consul te organiseren. Hoe dan ook, ze hadden bewijs van</p>

	<p>zijn gesprekken met Moreau, met de bedoeling het leger onder controle te krijgen, de consulaire regering omver te werpen en de Bourbons terug op de troon van Frankrijk te brengen. Wat moeten ze tegenover de rechters zeggen over al deze beschuldigingen?</p>
231	<p>Bovendien kon Pichegru zich in de stilte van zijn gevangenis alleen maar overgeven aan zeer bittere gedachten... In Londen hadden de graaf van Artois en het Engelse kabinet hem opzettelijk in een vooraf verloren spel gestort. Cadoudal had hen op waanzinnige wijze in een doodlopend avontuur geleid. Moreau had hem laten begaan. Kortom, deze hele onderneming, die zo perfect gepland had moeten zijn, was bij de eerste schok net als een kaartenhuis in elkaar gestort. Onze man kon zichzelf al zien verschijnen voor het tribunaal, dat was samengesteld door rechters onder bevel van Bonaparte. Na talloze sessies waarin hij, Pichegru, voormalig generaal van de Republiek, publiekelijk aan de schandpaal zou worden genageld vanwege zijn gedrag uit het verleden en vanwege zijn zeer recente daden, kon hij niets anders verwachten dan een genadeloos vonnis. Régnier gaf hem een glimp van gratie en Réal sprak met hem over Guyana, waar hij naartoe gestuurd kon worden als organisator van de kolonie; maar het was allemaal een leugen. Door middel van bedrieglijke beloften hadden mensen geprobeerd hem enkele bekentenissen af te dwingen en geconfronteerd met de weigeringen van Pichegru, vastbesloten om niet te spreken, was Réal opgehouden met vragen stellen en praten.</p> <p>In plaats van het vuurpeloton, in plaats van de sinistere guillotine, was het tenslotte beter om gebruik te maken van de eerste onoplettendheid van zijn gevangenenbewaarder om zelfmoord te plegen. Zo vermeed de ex-generaal, beladen met glorie, morele beproevingen gekenmerkt door schaamte.</p> <p>Dat is het klassiek-historische pleidooi, waarmee we Pichegru's zelfmoord logisch proberen te verklaren. Naar onze mening vertoont dit argument echter bijzondere zwakheden.</p> <p>Deze stelling maakt inderdaad de fout ons een Pichegru te laten zien, die overweldigd is door de gebeurtenissen, van tevoren wanhopig is, zonder psychologische reacties op het vreselijke lot dat hem te wachten staat. De houding van de verdachte is echter totaal anders. Voor Réal, voor Desmarest, toont hij zich tijdens de verhoren hartstochtelijk en vol vuur, zowel in de aanval als in de verdediging en meestal bedreigend. Hij verliest gemakkelijk zijn geduld tegen de onderzoeksrechter en kijkt op hem neer. Zoals we eerder hebben opgemerkt, vertelt hij degenen die hem proberen te ondervragen, dat hij voor de rechtbank angstaanjagende onthullingen zal doen over het gedrag van generaal Bonaparte in Italië ten tijde van het Directoire. Pichegru behoudt zich het recht voor om deze gehele zaak tijdens de gerechtelijke procedure voor te leggen. Het is duidelijk een grote vergissing om op deze manier je spel te verlagen, deze dreiging zet Réal en Desmarest, en wellicht ook Bonaparte, op hete kolen. Tevergeefs proberen de twee politieagenten de tong van de verdachte los te maken met vriendelijkheid, delicate attenties, beloften voor Guyana, alles wordt gedaan om de generaal ertoe te brengen zichzelf over te geven. Maar daarvoor is de gevangene te subtiel</p>
232	<p>Om zich te laten inpakken door deze twee idioten. Misschien was een Fouché nodig geweest? Die wist hoe ze een resultaat moesten bereiken. In vertrouwen geschreven aan zijn minister, de plenipotentiaris van Baden in Parijs, onmiddellijk na de verdwijning van Pichegru, wisten ze dat hij geen enkele informatie zou geven, dat hij voortdurend verklaarde dat hij voor de rechtbank zou spreken. Welke geheime onderhandelingen, welke min of meer duistere zaken worden er voorbereid. komen het uit de geheime archieven? Ook al hebben deze beschuldigingen geen enkele serieuze basis, ook al zijn dit allemaal lasterlijke verzinsels, de regering heeft er duidelijk geen belang bij, dat deze oude verhalen in het openbaar worden uitgezonden, waar de oppositie met vreugde van zal aangrijpen en waar de goede mensen, altijd dorstig naar schandalen, met boosaardigheid op zal ventileren. Ja, Pichegru is vastbesloten een uitbarsting te veroorzaken in het bijzijn van zijn rechters. Het is misschien</p>

	<p>om deze niet onbelangrijke reden, dat de politie mogelijk goedgekeurd of zelfs onder leiding van Bonaparte, besloot ‘zelfmoord te plegen’ door Pichegru. Aanname? Geen twijfel.</p> <p>Maar waarom vertellen ze ons dan dat Pichegru in de greep was van diepe moedeloosheid toen de datum van het proces naderde, terwijl hij integendeel vol vuur leek, klaar om zichzelf moedig te verdedigen en met woede aan te vallen?</p> <p>Hoe kunnen we bovendien de verdwijning van de ondervragingsdocumenten, die niet in het Nationaal Archief te vinden zijn, verklaren als ze de strijdlustige en arrogante houding van de man, die ze ons wilden voorstellen onder het mom van een man voor ons verborgen moesten houden? Een gedemoraliseerde man, geraakt in zijn levenswerk en voor wie er maar één oplossing overblijft: zelfmoord?</p> <p>We kunnen ons daarom niet te sterk beroepen op het klassieke argument, namelijk dat Bonaparte geen belang had bij de dood van Pichegru. Wij van onze kant zijn daarentegen van mening, dat de eerste consul, aan de vooravond van zijn keizerschap, er geenszins bezorgd over was dat een tegenstander met een formidabele dialectiek tijdens een openbaar proces niet zou komen om oude verhalen op te wekken, wat duidelijk het geval was. Het is beter om het in de Oostenrijkse archieven of in de portefeuille van Lodewijk XVIII te laten sluimeren.</p> <p>Een andere vraag rijst: hoe was het mogelijk om op de begane grond van de Tempelkerker de clandestiene executie van Pichegru uit te voeren?</p> <p>Vlakbij de cel van de generaal bevond zich die van Georges Cadoudal. Volgens de royalist Fauche-Borel (die door zijn politieke opvattingen in de verleiding kwam om de moordtheorie</p>
233	<p>te beargumenteren), hoorde rond middernacht deze een hard geluid van strijd. Maar Cadoudals eigen neef, auteur van het werk <i>G. Cadoudal et la chouannerie</i>, ontkent deze de bewering ronduit, hoewel ook hij een militante monarchist was. Wij zullen ons vertrouwen stellen in Cadoudals neef, een eerlijke en loyale historicus, in plaats van in de hatelijke pamfletschrijver, wiens naam Fauchel-Borel was. Dit pleit daarom, laten we het duidelijk toegeven, tegen de theorie van moord.</p> <p>Bij de Tempel beweren alle bewakers, officieel ondervraagd, dat ze tijdens de tragische nacht niets abnormaals hebben opgemerkt in de gebouwen van het oude fort. Maar deze functionarissen, die rapporteerden aan het Ministerie van Politie, konden mogelijk alleen een vooraf gedicteerde verklaring reciteren. Hun getuigenis kan niet de minste waarde hebben.</p> <p>In alle eerlijkheid moeten we erkennen, dat niemand op de begane grond van de kerker het geluid hoorde, dat leidde tot het beëindigen van een gevecht tussen Pichegru en zijn vermeende beulen. We weten echter dat in de rue Chabanais, toen twaalf gendarmes de deur van het laatste toevluchtsoord van de uitgestotene hadden opengebroken, deze zich ruim een kwartier lang dapper tegen de aanvallers had verdedigd. Pichegru, vreselijk nerveus en met herculische spieren, was er daarom niet de man naar om zich in zijn cel te laten vermoorden zonder verwoed te worstelen.</p> <p>We zijn nu in een positie, om te beseffen dat het dossier 'zelfmoord of moord' betreft. nogal wat lacunes en afwijkingen vertoont. Bijgevolg kunnen we, zonder categorisch commentaar te kunnen leveren, toegeven dat we de mening van onze voorgangers verre van delen, die de versie van zelfmoord duidelijk lijken te hebben toegegeven.</p> <p style="text-align: center;">Het verhoor gaat verder: Moreau, Cadoudal.</p> <p>Na de verdwijning van Pichegru bleven er nog maar twee hoofdrolspelers over: Moreau en Cadoudal. Dat is meer dan genoeg om de twee magistraten Réal en Thuriot, die verantwoordelijk zijn voor het onderzoek in het proces, veel problemen en zorgen te bezorgen.</p> <p>Aan het begin van de affaire bevestigde Moreau, zoals we ons herinneren, dat hij nooit het geringste contact met Pichegru had gehad sinds deze in Biville van boord ging. Maar al snel</p>

	<p>moest de generaal, geconfronteerd met het bewijsmateriaal, toegeven dat hij de gerechtigheid had misleid. Hij besloot de waarheid te vertellen: Pichegru had dit aangevoeld, hij had hem gevraagd zich aan te sluiten bij een organisatie, die tot doel had de consulaire regering omver te werpen. Maar hij, Moreau, had het aanbod koeltjes afgewezen. Zeker, de</p>
234	<p>onderzoekers wisten heel goed dat de feiten ongeveer op deze manier plaatsgevonden hadden. Ze deden echter alsof ze de nieuwe versie van Moreau als een nieuwe leugen beschouwden. Omdat het volgens de uitdrukkelijke wens van Bonaparte erom ging Moreau op te nemen in Georges' bende moordenaars. Het was van het grootste belang, dat Moreau in de aanklacht werd voorgesteld als een van de initiatiefnemers van de royalistische organisatie, die vanuit Londen werd aangestuurd door de graaf van Artois. De veroordeling van de generaal was tegen de prijs.</p> <p>Voor de instructeurs was er nog steeds een groot probleem: Moreau en Georges bleven volhouden dat ze elkaar niet kenden, dat ze nooit met elkaar hadden gesproken, dat ze nooit rechtstreeks of via een tussenpersoon iets hadden ontwikkeld. Als Moreau geen enkel contact heeft gehad met Georges, verantwoordelijk voor het uitvoeren van de aanval op de consul, hoe kunnen ze hem dan in de aanklacht betrekken bij de royalistische affaire, waarin Cadoudal de baas is? Het verhoor stagneert.</p> <p>Vóór de arrestatie van de samenzweerders geloofde het publiek, dat dit een door de overheid beraamde aangelegenheid was. Vervolgens werden ze, door de opeenvolgende en spectaculaire arrestaties van de bandieten, gedwongen de feiten onder ogen te zien. Al snel werd er een andere uitweg gevonden. In het algemeen werd het bestaan van een royalistische samenzwering erkend, maar ze weigerden Moreau's alliantie met de graaf van Artois toe te geven, evenals zijn effectieve deelname aan het criminele project van de Chouans. Al deze machinaties, zo werd beweerd, waren het resultaat van 'afschuwelijke jaloezie van de kant van Bonaparte jegens zijn glorieuze wapenbroeder.' We zijn het er graag mee eens dat deze uitleg redelijk goed overeenkwam met de werkelijkheid...</p> <p style="text-align: center;">Eén onderbreking: de proclamatie van het Empire. 18 mei 1804</p> <p>Bonaparte was een te verstandig politicus om niet onmiddellijk ten volle te profiteren van de ontdekking van het duistere complot. Al snel wordt alles uitgelegd, alles wordt duidelijker. Op de ochtend van 18 mei 1804 zat de tweede consul Cambacérès de zitting van de Senaat voor, waar Lacépède zijn rapport voorlas, waarin hij concludeerde over de noodzaak om Napoleon Bonaparte tot de waardigheid van "Keizer van de Fransen" te verheffen. Toen ze deze titel hoorden, die het laatste deel van de redevoering vormde, stond de hele vergadering, vol enthousiasme, op en juichte de redenaar toe. Vervolgens, zonder een minuut te verspillen,</p>
235	<p>Renden de senatoren, waaronder een aantal koningsmoordenaars, een flink aantal fanatieke revolutionairen, voormalige generaals van de Republikeinse legers, 'bevrijders van de volkeren' en ook leden van het Instituut, die bekend stonden als de zogenaamde 'filosofen' naar hun rijtuigen om op tijd aan te komen bij het Château de Saint-Cloud, waar de 'keizerlijke' ceremonie zou plaatsvinden. Cambacérès, die die dag verga,t dat hij in januari 1793 had gestemd voor de dood van de laatste koning van de Fransen, ging met veel pracht en praal naar Saint-Cloud, omringd door leden van de conservatieve Senaat (die, in voorkomend geval, lijkt de gevestigde regering slecht te hebben behouden), begeleid door de cavalerie van de consulaire garde. In de grote zaal van het kasteel wacht Bonaparte, gekleed in zijn militair uniform op de senatoren. Joséphine, aan zijn zijde, lijkt enigszins nerveus en behoorlijk emotioneel. Hij, kalme, als marmer. Hij vond het al niet leuk om tot eerste burgerconsul te worden benoemd. Maar op deze 28 Floréal van het jaar XII zal hem een nieuwe titel worden</p>

toegekend: zodra hij in het kabinet komt, buigt Cambacérés voor de generaal en lanceert, om zijn toespraak te beginnen, met zijn zeer zuidelijke stem dit woord, dat alleen al een prachtig programma vormt: ‘Sire!’ En hier is nu de toespraak van de spreker. Voor zowel de glorie als het geluk van de Republiek roept de Senaat op dit moment Napoleon uit tot keizer van de Fransen! Donderend applaus. Korte reactie van de nieuwe keizer. De sessie duurde amper vijftien minuten.

Ondertussen klinken in heel Parijs artillerie-salvo's om aan de goede mensen de geboorte van het rijk aan te kondigen en tegelijkertijd de dood van de Ene en Ondeelbare die twaalf jaar lang aan zijn wieg werd beschreven als ‘onvergankelijk’. ...

In de Tempel-gevangenis keken de gevangenen, perfect op de hoogte van gebeurtenissen, die zich in regeringssfeer afspeelden, elkaar die dag met verbazing aan. Binnenkort zal Georges Cadoudal deze bittere zin kunnen lanceren: ‘Ik heb het beter gedaan dan ik wilde. Ik wilde Frankrijk een koning geven en ik gaf haar een keizer!’

De laatste dagen van de gevangenen in de Tempel.

De verhoren voltooid. Vanaf dat moment zijn de verdachten ontheven van geheimhouding; ze mogen elkaar ontmoeten op de binnenplaats of in de schaduw van de bomen in de cour. Georges, gevolgd door drie gendarmes, die hem dag en nacht nooit verlaten, vindt daar zijn chouans, zijn gelovigen, zijn vrienden. Toen het verscheen, gaan de de Morbihannais naar

236 hem toe met kreten van vreugde. Cadoudal spreekt iedereen vertrouwd en vriendelijk aan. Zelfs tegenover degenen, die door zwakte of angst de zaak hebben verraden en de catastrofe hebben veroorzaakt, zorgt de Breton ervoor, dat hij niet het geringste verwijt aan de orde stelt. Hij beperkt zich ertoe tijdens de publieke debatten tegen zijn dienaar Picot te zeggen, dat hij zijn bekentenis moet intrekken: Picot zal dan moeten beweren dat zijn bekentenissen op geen enkele wijze overeenkomen met de werkelijkheid, dat ze hem door marteling zijn afgeperst. Wat Bouvet de Lozier betreft, de hoofdschuldige in het mislukken van het complot met zijn zeer ongewenste onthullingen, toont Georges hem geen wrok, hij is er tevreden mee hem te vragen tijdens het proces terug te komen op zijn vernietigende getuigenis over Moreau: dit in het belang van de zaak. Eind mei 1804 krijgen de verdachten bericht, dat ze spoedig de Tempel moesten verlaten om overgebracht te worden naar de Conciergerie, in de gebouwen naast het Paleis van Justitie, waar het proces zal plaatsvinden.

Voordat Georges van de zijnen wordt gescheiden, profiteert hij van de laatste wandelingen om zijn instructies te geven en vooral om hun moed nieuw leven in te blazen. Zittend aan de voet van een boom praat hij met zijn metgezellen. Zij, met respect luisteren aandachtig naar zijn uiteindelijke aanbevelingen. De chouan spoort zijn vrienden aan om de controle over zichzelf te behouden als ze voor de rechtbank verschijnen. Laat ze laconiek reageren op de vragen, die dan aan hen gesteld zullen worden; laat ze langzaam en voorzichtig spreken en hun woorden zorgvuldig afwegen. Het is een kwestie van elkaar niet beschuldigen, integendeel, het is belangrijk om een eenheid te vormen, om onbevreesd alle verantwoordelijkheden te delen om hetzelfde lot te delen. De zaak, waarvoor ze allemaal zullen sterven, is die van de monarchie. Na vele beproevingen zullen de Bourbons op een dag terugkeren naar het koninkrijk fleur-de-lis dankzij de toewijding van de gelovigen, die onvermoeibaar voor hen hebben gewerkt. Tijdens het proces mag niemand wankelen. Als iemand zich plotseling flauw voelt en Georges in zijn ogen kijkt, zullen ze de troost zien, die ze nodig hebben. ‘Mijn lot zal het jouwe zijn,’ zei de chouan opnieuw. ‘We hoeven niet achterom te kijken, we zijn waar we zijn, we zijn wat God wilde!’

‘Vergeet niet,’ raadt Cadoudal hen aan, ‘dat het de gevangenis is, waaruit Lodewijk XVI alleen vertrok om zijn dood tegemoet te gaan. Moge zijn sublieme voorbeeld ons verlichten en leiden...’

	Op 24 mei 1804 worden de beklaagden van de Tempel naar de Conciergerie gebracht.
237	<p style="text-align: center;">IV.</p> <p style="text-align: center;">DE SAMENZWEERDERS VOOR HUN RECHTERS. 25 mei 1804 - 10 juni 1804</p> <p>Op het eerste gezicht lijkt het erop dat de keizerlijke regering Napoleon, die zoals we weten, al zeven dagen 'keizer' is, trots kan zijn op het behaalde succes: alle deelnemers aan de angstaanjagende samenzwering zijn gevangengenomen. Ze zullen nu verschijnen voor de rechtbank, die over hun lot zal beslissen.</p> <p>Aan de vooravond van het proces lijkt de publieke opinie werkelijk negatief. De figuur van Moreau wordt steeds populairder. De zelfmoord van Pichegru wordt terecht of ten onrechte beoordeeld als een laffe moord op bevel van Bonaparte en bedoeld om hem te bevrijden van een al te spraakzame verdachte. Bovendien heeft Bonaparte met de recente executie van de hertog van Enghien laten zien hoe goed hij af en toe de grond schoon kan vegen. Wat de 'bandieten van de Vendée' betreft, die in de columns van het Moniteur en in officiële toespraken worden voorgesteld als wilde beesten, die dorsten naar bloed, willen wij, in alle klassen van de samenleving, graag overwegen dat zij tenslotte het recht hebben om de voorkeur te geven aan het koningschap van de Bourbons boven het rijk van een Bonaparte! Deze hele juridische kwestie lijkt echt opgeblazen, schandalig overdreven. We blijven herhalen dat het 'Moreau-dossier' het resultaat is van een politieplan en op dat punt kunnen we heel goed zeggen, dat de man in de straat, zonder dat hij helemaal gelijk heeft, niet helemaal ongelijk heeft...</p> <p style="text-align: center;">Een vreemde rechtbank - zonder jury...</p> <p>Voor welk soort tribunaal zal Bonaparte de verdachte laten verschijnen? Ze hebben keuze te over. Fouché adviseert een militaire commissie als de beste manier als men wilde eindigen met een algemene schietpartij. Ongetwijfeld herinnert de voormalige proconsul van Lyon zich die verschrikkelijke massa-executies, waartoe hij destijds opdracht had gegeven in Terreaux of aan de oevers van de Saône. Tegen alle verwachtingen in is Cambacères, doorgaans een man met zachte middelen, voorstander van kriegsrecht, een oorlogsraad, om te geloven dat hij denkt dat hij nog steeds in 1793 is, tijdens het proces tegen de koning... De Raad van State, onder leiding van Réal en Régnier, hebben verklaard dat, gezien het bewijs van de beschuldigingen, het proces voor de gewone rechter moet komen. Bonaparte is het met deze mening eens. Met des te meer gretigheid sinds, sinds februari van ditzelfde jaar een decreet</p>
238	<p>van de Senaat in 1804 de functies van de jury opgeschort heeft voor zaken, die verband houden met misdaden van verraad, aanvallen op de persoon van de eerste consul en samenzwering, die de interne en externe veiligheid van de Republiek bedreigt. Om zijn doel te bereiken (wat Moreau's doodvonnis betekent), hoeft Bonaparte alleen maar een tribunaal op zijn bevel op te richten - en dat is het... Met dit doel voor ogen wordt het tribunaal samengesteld uit zorgvuldig gekozen magistraten. Om krachtig leiding te geven aan het peloton, dat tot deze droevige taak is gepromoveerd, wordt Hémard aangesteld als president, een sinistere man als we mogen geloven, omdat er een bepaalde aantekening in zijn dossier is geplaatst: 'Valse man, met allemaal maskers op...' André Gérard, openbare aanklager van de strafrechter van de Seine, wordt belast met het steunen van de beschuldiging. Hij is volledig toegewijd aan de regering, die hem de strengste instructies heeft gegeven. Geheel onverwachts wordt Thuriot, die het onderzoek heeft geleid, opgeroepen om tussen de rechters plaats te nemen!</p>

**Unieke opening van het proces.
25 mei 1804**

We hebben een reden om te denken dat het Moreau-Cadoudal-proces plaatsvindt in dezelfde zaal, waar het bloeddorstige en meedogenloze revolutionaire tribunaal ooit zijn zittingen heeft gehouden. Maar voor de verschijning voor hun rechters van de zevenenveertig verdachten van deze groep is het, gezien de omstandigheden, noodzakelijk om een enorme stelling van tribunes te bouwen, opgesteld in vier rijen, voldoende om honderd mensen te huisvesten, inclusief de gendarmes. Naast het rechtsgebouw wordt er ook voor gezorgd, dat er twee grote stands waren, gereserveerd voor hoge figuren van het regime en leden van het corps diplomatique. Op deze manier blijft er in de rechtszaal heel weinig ruimte over voor het publiek. En toch heeft de regering ervoor gezorgd deze locatie te verkleinen door deze te vullen met agenten van de geheime politie. In werkelijkheid wil de keizerlijke gerechtigheid niet, dat de onderdanen van de nieuwe Caesar het trieste werk van de rechters van te dichtbij zullen zien.

Dit verhinderde geenszins, dat het Paleis van Justitie wordt bestormd door een invasie van nieuwsgierige mensen zodra de deuren opengaan. Binnen enkele ogenblikken is de zaal vol. Degenen, die de rechtszaal niet hebben kunnen betreden, blijven hangen in de gangen, op de binnenplaatsen en zelfs in de aangrenzende straten. Het lijkt wel een belegerde stad. Ook de zitplaatsen op de gereserveerde tribunes zijn meteen bezet en daar is het beste gezelschap van Parijs te zien.

De emotie verspreidt zich door de menigte bij de aankomst van de veroordeelde die een

239 voor een langs komen voor de nieuwsgierigen, om het interieur van het paleis te bereiken. De royalisten roepen naar hun vrienden, wij zien elkaar. De jonge aristocraten, wier hoofden in groot gevaar lijken te verkeren, glimlachen als ze langslopen, maken grapjes. Als Moreau verschijnt, presenteren de wachtende soldaten spontaan hun wapens, alsof de generaal ze schouwt. Een paar van Moreau's collega's, hier en daar verspreid, roepen ter aanmoediging: 'Kameraad, vrees niets! Wij hebben op onze sabels gezworen uw leven te verdedigen!'

Om tien uur 's ochtends komt de rechtbank binnen: elf leden, plus drie plaatsvervangende rechters. Onder deze mannen bevinden zich twee koningsmoordenaars: Hémard, de president, en Thuriot. Zonder verder oponthoud geeft Hémard opdracht om de verdachte binnen te brengen.

Het zijn er zevenenveertig. Iedereen zit, tussen twee gendarmes, op de voor hen aangewezen plaats. Deze elite-gendarmes, die de beklaagden bij de Tempel bewaakten, hebben de geheime missie om de woorden of gedachten, die de gevangenen met elkaar uitwisselen, te verzamelen en te rapporteren. Als de verdachten binnen komen, wordt de menigte geëlektrificeerd door een beweging van medeleven.

Moreau verschijnt als eerste. Onmiddellijk is de menigte verontwaardigd als ze ziet dat de glorieuze generaal wordt geflankeerd door twee gendarmes en zich vermengt met een bende moordenaars. Maar de winnaar van Duitsland komt onverschillig voorbij, alsof hij niemand heeft gezien.

Achter Moreau loopt Cadoudal. Zijn aankomst wordt gekenmerkt door verbaasd gemompel. Volgens het angstaanjagende portret, dat overheidsposters en de niet minder gouvernementele Moniteur van dit legendarische personage hebben geschilderd, verwachten ze de opkomst van een soort kermismonster met een beestachtige fysionomie en een weerzinwekkende lichaamsbouw. Maar niets daarvan, in werkelijkheid... De bouw van de Breton is zeker erg atletisch, maar de man presenteert zichzelf met voldoende gratie. Zijn gelaat is zachtaardig en aangenaam, zijn ogen weerspiegelen een soort kinderlijke openhartigheid. Hij draagt elegante

	<p>kleding en zijn hoge zijden stropdas wordt op zijn plaats gehouden door een diamanten speld. Hij toont niet de minste schaamte, niet de schaduw van een genegenheid. Het uiterlijk van een gentleman, een gemakkelijke manier van lopen, alsof hij een woonkamer binnenkomt. Zodra hij verschijnt, weke de chouan de sympathie van mannen en vrouwen voor hem op.</p> <p>Na de twee hoofdbeklaagden nadert een bijzondere stoet van grote heren, glimlachend en nonchalant, behorend tot de onmiddellijke entourage van de graaf van Artois; vertegenwoordigers van beide geslachten, van het gewone volk van Parijs; chouans met felle trekken, zeelieden met gezichten verweerd door opspattend zeewater; landmensen</p>
240	<p>met sluwe eigenschappen, burgerlijke samenzweerders, die eruit zien als kleine winkeliers. Let op de afwezigheid van Querel, de beruchte, de laffe aanklager van het complot. Georges en enkele van zijn metgezellen zullen bij verschillende gelegenheden vragen om deze aanklager te laten verschijnen, maar de politie zal ervoor zorgen, dat hij niet bij het proces wordt betrokken.</p> <p>We beginnen met het noemen van de namen van de verdachten.</p> <p>Georges, die als eerste wordt ondervraagd, reageert zeer zelfverzekerd. Moreau noemt zijn naam en titels zo zacht, dat we hem, ondanks de zware stilte, die over de kamer hangt, bijna niet kunnen horen. Eén voor één worden de zevenenveertig geïdentificeerd. President Hémard geeft vervolgens het woord aan de griffier, die de aanklacht voorleest.</p> <p>Een eindeloze lezing, die vijf uren zal duren. Verslag van de opeenvolgende landingen in Biville, verslag van de verschillende plannen van Georges met het oog op de moord op de eerste consul, verhaal van de avonturen van Pichegru wiens zelfmoord bij de Tempel wordt gepresenteerd als vernietigend bewijs van zijn misdaden en wandaden, enz. De raad probeert Moreau te betrekken bij de 'royalistische' organisatie, waarvan de Republikeinse generaal deel uitmaakt, als we de tekst mogen geloven, een van de spilpunten van de samenzwering, die bedoeld was om de Bourbons weer op de troon te brengen. Een goede gelegenheid voor het publiek om luid te grijnzen om te laten zien, dat ze zich niet laten misleiden door de manoeuvre van de vroegere Bonaparte, tegenwoordig Napoleon I genoemd. De magistraten, die het hof vormen, verstijfd op hun stoelen, doen alsof ze deze onaangename manifestaties niet horen.</p> <p>De lezing begint 's ochtends en wordt tussen twee en drie uur 's middags opgeschort om de verdachten wat rust te gunnen... en de rechtbank. Het zal dan worden hervat, waardoor vrijwel uitsluitend deze eerste sessie wordt gevuld. De meeste gevangenen ondergaan de verveling van dit saaie lezen met de kenmerkende onverschilligheid. Moreau, nog steeds onbewogen. Aan de andere kant aarzelt Georges Cadoudal niet om luid te grijnzen als de aanklacht in dit verhaal begint. De twee gebroeders Polignac verleiden het publiek letterlijk met hun vriendelijke nonchalance, hun elegantie en hun gedistingeerde en glimlachende manieren. Je zou denken, dat ze in een Opera-loge zaten. Van verre begroeten ze vriendelijk hun vrienden, geplaatst op de gereserveerde tribunes: ze sturen hen tekenen van vriendschap. Van zijn kant kijkt de markies de Rivière, commissaris van de graaf van Artois, spottend naar deze groep rechters met norske en vulgaire gezichten, die onbeweeglijk lijken door de ernst van de plaats en hun hoge missie. Hij heeft moeite zijn ernst te behouden. Hij ook, hij spreekt zijn</p>
241	<p>Kennissen aan, verdwaald in de menigte, met handgebaren, begeleid door veelbetekenende glimlachen. Al deze jongeren vermaken zich prima. Ze lijken blij, dat ze zich in zo'n Parijse omgeving bevinden, wat hen, begrijpelijkerwijs, enigszins verandert ten opzichte van de maanden, die ze in de gevangenis en in ballingschap hebben doorgebracht. Ze zijn werkelijk charmant, deze adjudanten van de graaf van Artois, deze jonge vertegenwoordigers van de oude aristocratie van Frankrijk. Ze maken graag misbruik van het gevaar van hun situatie. En wanneer de aanklacht precieze details geeft over hun gruwelijke plannen, nemen ze de komische houding aan van kinderen, die op heterdaad betrapt zijn. Charles d'Hozier heeft zijn</p>

gedurfde houding behouden en is tamelijk onverschillig voor alles wat er om hem heen gebeurt.

Maar Coster de Saint-Victor, een jonge Lorraine uit een zeer rijke familie, die de Chouan-partij sinds 1792 actief heeft gediend, voormalig kolonel-chef van de divisie van het katholieke en koninklijke leger en bovendien ridder van Saint-Louis, trekt veel blikken naar zich toe. Gewapend met een theaterverreikijker loert hij stoutmoedig naar de jonge, mooie vrouwen, die op de tribunes hebben plaatsgenomen. Wanneer de griffier bij de feiten komt, die hem persoonlijk aangaan, stopt Coster met zijn spelletje, luistert aandachtig naar de grieven, die hem worden toegeschreven en begroet elke beschuldiging met een klein hoofdknikje, bevestigend of negatief: dit is waar, dit is niet waar.

De keizer, aan wie generaal Moncey elke avond de belangrijkste details van het proces moet rapporteren, toont zich zeer ontevreden over de wending, die de gebeurtenissen hebben genomen en dit al vanaf de eerste zitting. En toch staat Napoleon nog maar aan het begin van zijn teleurstellingen.

Georges Cadoudals houding tijdens het proces.

Toen op 29 mei om half negen in de ochtend de debatten werden hervat, kwamen ze met het verhoor van Cadoudal tot de kern van de zaak.

Die dag liet de verschrikkelijke Breton, net als in de tien daaropvolgende zittingen, niet na om de rechtbank klappen toe te brengen, hij reageert hard op de president, hij blijft de rechters in een slechte positie brengen, tot grote vreugde uiteraard van het publiek, dat lacht en zijn goedkeuring uitspreekt. De verdachte heeft een origineel verdedigingssysteem aangenomen, hij beantwoordt de vragen, die hem worden gesteld op een laconieke manier, op een scherpe toon waar sarcasme doorheen schijnt, wat Hémard ergert. Terwijl degenen, die verantwoordelijk zijn voor zijn arrestatie getuigen, doet Georges alsof hij geen aandacht schenkt aan wat ze zeggen. Hij bladert door zijn aantekeningen en leest papieren. 'Hebt u iets te antwoorden?', vraagt de voorzitter. 'Nee meneer', antwoordde de verdachte. 'Bent u het

242 eens met de feiten?' 'Ja.' 'Waar ben je aangekomen vanuit Engeland?' 'Je weet het.' 'Ik weet de naam van de plaats niet. U?' 'Ik vraag het u.' 'Met wie was u?' 'Ik ken ze niet.' 'Waar verbleef u in Parijs?' 'Ik ken Parijs of de omgeving niet. Ik weet niets.' 'Wie zijn de mensen die u het vaakst bezocht in Parijs?' 'Niemand. Ik ken daar niemand.' 'Waar ging u heen toen u werd gearresteerd?' 'Ik was aan het wandelen.' 'Woonde u op het moment van uw arrestatie niet in de rue Montagne-Sainte-Geneviève?' 'Ten tijde van mijn arrestatie zat ik in mijn cabriolet; Ik leef niet ergens stiekem.'

eter kunnen we de spot niet drijven met gerechtigheid.

Waarom kwam Cadoudal naar Frankrijk? Dat legt hij het op heldere wijze uit. In een paar woorden legt hij uit, dat hij in Parijs aankwam met het plan om de regering omver te werpen en de Bourbons weer op de troon te brengen. Als de omstandigheden dit vereisten, zou hij de eerste consul hebben afgezet. Dit alles wordt met zachte stem gezegd, zonder opschepperij. Hij neemt alle verantwoordelijkheden op zich. Maar hij ontkent met systematische consistentie alles wat zijn metgezellen ook maar enigszins in gevaar zou kunnen brengen. Wat iemand anders dan hijzelf betreft, hij weet niets, hij weigert de feiten onder ogen te zien. Eén regel uit honderd: hij wil niet erkennen dat Lériquant op het moment van zijn gevangenneming aan zijn zijde zat in de cabriolet en dit ondanks de bekentenissen van Lériquant zelf. Het publiek kijkt met diepe verbazing naar deze genereuze man, met onfeilbare moed, die lange tijd het werk heeft gedaan zijn leven op te offeren..

	<p>President Hémard spaart kosten noch moeite om van Georges een duidelijke en precieze erkenning te krijgen van Moreau's medewerking aan het subversieve plan van de royalisten. We hebben al opgemerkt dat Cadoudal, om het verfoeilijke project van Bonaparte, waarvan hij het geheim gemakkelijk onthulde, te dwarsbomen, al zijn metgezellen een formele instructie gaf: te zeggen en te herhalen dat Moreau niet aan het complot deelnam – wat bovendien de exacte waarheid is. Als bepaalde royalisten tijdens het onderzoek de naam van generaal Moreau konden uitspreken, was dat om te bevestigen, dat het mislukken van de samenzwering juist voortkwam uit Moreau's weigering om zich bij de monarchistische clan aan te sluiten. Tijdens de debatten zal Cadoudal bijzondere aandacht besteden aan die link die</p>
243	<p>de beweringen van president Hémard tegenspreekt. Hij zal niet ophouden met kracht te beweren, dat Moreau niet aan de zaak deelneemt. Zo raakt het publiek er dag na dag van overtuigd, dat de grootste generaal van de Republiek het slachtoffer is van verfoeilijke vervolging. Naarmate we het einde van het proces naderen, komt de publieke opinie in opstand tegen het ontrouwe gedrag van Napoleon, die nog steeds vastbesloten is het hoofd te bemachtigen van deze onschuldige man, wiens enige schuld ten tijde van de Republiek was, dat hij overwinningen had behaald en vijandelijke vlaggen teruggebracht.</p> <p style="text-align: center;">Moreau's houding tijdens de debatten.</p> <p>Zeker, het gedrag van Moreau blijkt minder spectaculair te zijn dan dat van Georges. De generaal heeft een weinig strijdlustige houding aangenomen: soms doet hij alsof hij niet geïnteresseerd is in de debatten, soms neemt hij een geïrriteerde, zelfs minachtende houding aan. Bovendien is hij vastbesloten bijna alle artikelen van de beschuldiging te ontkennen, zelfs de punten, waarop hij duidelijk liegt. Zo weigert hij, tegen alle schijn in, toe te geven dat hij naar een nachtelijke bijeenkomst is geweest, die hem door zijn vriend Pichegru op de Boulevard de la Madeleine was georganiseerd. De aanhangers van Moreau zijn uiteraard behoorlijk bedroefd door deze onhandige en koppige verdediging. De advocaat van de verdachte zelf zal in zijn pleidooi verplicht zijn de waarheidsgetrouwheid van bepaalde door zijn cliënt betwiste feiten te erkennen. Dit alles zorgt, zoals we vermoeden, voor een zekere schaamte bij de mensen rondom de generaal. Zijn populariteit groeit echter met de dag, vanwege het feit dat de debatten duidelijk bewijzen, dat Moreau niet betrokken was bij de samenzwering van de Chouans.</p> <p>Hoewel Hémard en Thuriot blijken te geven van de grootste partijdigheid (Napoleon zelf geeft dit toe), schittert het hof nauwelijks voor de grote tenoren genaamd Georges en Moreau, evenmin als voor de medeplichtigen van de tweederang, die ook een sterke tong hebben.</p> <p>Lajolais (die tijdens het onderzoek alles bekende wat hij wist over het onderhoud met Pichegru-Cadoudal-Moreau op de Boulevard de la Madeleine) trekt ten overstaan van de rechters botweg in wat hij op dit punt heeft gezegd. Terwijl Georges van zijn kant blijft volhouden, dat hij Moreau nooit heeft ontmoet, stort de hele beschuldiging in. Brute reactie van het publiek, dit hele plot is van A tot Z bedacht! De rechtbank is in rep en roer...</p> <p>Met de markies de Rivière, altijd fijn en geestig, beleven ze een paar minuten openhartige</p>
244	<p>opgewektheid. De commissaris van de graaf van Artois verklaart tegenover zijn rechters, dat hij zeer verrast is zichzelf achter de tralies te zien, omdat hij heeft geprobeerd de monarchie in Frankrijk te herstellen. Hebben we op dit moment niet alleen maar de Republiek omvergeworpen om een monarchie te vestigen ten behoeve van de man, die zijn hoofd opeist? Hémard slikt.</p> <p>De beurt aan Charles d'Hozier. Natuurlijk geeft hij ronduit toe, dat Georges hem vertelde, dat er een regeringswisseling werd voorbereid. Maar dit alles moest gebeuren zonder een</p>

	<p>druppel bloed te vergieten, ‘zoals wat Bonaparte deed op 19 Brumaire’. Nog een antwoord dat de rechtbank zonder aarzelen moet aanvaarden. Maar het publiek telt de klappen.</p> <p>Met het verhoor van Louis Picot, de bediende van Georges, een analfabeet met wie de onderzoeksmagistraten een eindje mee gingen, wordt de situatie behoorlijk dramatisch. Desmarest, die de toneelstukken inspireerde en schreef, schreef aan Picot, vooral met betrekking tot Moreau, onthullingen toe over bepaalde feiten, die Picot feitelijk niet kon weten. Tijdens de hoorzitting protesteert de dappere Breton verontwaardigd. Hij beschuldigt Thuriot ervan zijn verklaringen te hebben vervalst en hem te hebben misleid door bepaalde onnauwkeurige beschuldigingen niet recht te zetten, zoals hij hem had beloofd. Hémard verwijt hem, dat hij heeft gezegd, dat hij wilde sterven voor de religie en voor de koning. ‘Ik wou dat ik het had gezegd’, antwoordt de verdachte, ‘het zou mijn plicht zijn!’ Als zijn ontkenningen worden weerlegd door de teksten van zijn eerste ondervragingen, barst hij uit in het gezicht van de president en schreeuwt dat de politie hem ‘in brand heeft gestoken’ om hem te dwingen te spreken. Toen riepen ze een slotenmaker, die zijn duimen verpletterde terwijl hij ze onder een hamer kneep. De procureur-generaal herinnert de verdachte eraan fatsoen te tonen. Picot strekt vervolgens zijn vingers, gebroken door marteling, uit naar de rechters. Het hele publiek huivert van afgrijzen, de menigte schreeuwt zijn verontwaardiging. Het tumult is zodanig, dat de president moet besluiten de zitting op te schorten.</p> <p>Coster de Saint-Victor, elegant, glimlachend, gekleed alsof hij naar een bal gaat, haar en bakkebaarden artistiek gekamd, franje zorgvuldig warrig. We zijn ons er terdege van bewust, dat deze zoon van een familie, rijk en vol gaven, een schitterende toekomst achter zich heeft gelaten om aan deze verschrikkelijke politieke avonturen te beginnen. Hij wekt onmiddellijk de sympathie van het publiek, hij ontroert het publiek met zijn stille moed in het aangezicht van de dood, hij vermaakt ze met zijn geestige en vernietigende replieken. Op een gegeven moment verwijt Thuriot hem, dat hij hem koningsmoodernaamt (en toch is Coster verschillende keren in de kerker geweest, omdat hij dit woord had uitgesproken), reageert de jongeman op zijn rechter, wiens ogen rood zijn en interrumpeert: ‘Zwijg, koningsmoordenaar, het bloed van Lodewijk XVI stroomt uit je ogen!’</p>
245	<p>Wat de gebroeders Polignac betreft, zij ontroerden het publiek, dat tot tranen toe geschokt is door het genereuze gevecht tussen de twee jongeren voor de juryleden. De oudste, Armand de Polignac, smeekt de rechtbank zijn jongere broer Jules niet te slaan. ‘Veroordeel mij, laat mijn broer leven. De toekomst is voor hem, hij is de jongste van ons twee. Ik ga ermee akkoord om in zijn plaats te sterven!’ De volgende dag neemt Jules de Polignac op zijn eigen manier de stelling van zijn oudste over. ‘Als een van ons zou bezwijken, red dan mijn genereuze broer! Breng hem terug naar de tranen van zijn vrouw. Ik heb er niet één zoals hij. Ik weet hoe ik de dood moet trotseren. Nog te jong om van het leven te hebben geproefd, kan ik daar spijt van krijgen?’ ‘Nee, nee!’, zegt Armand terug. ‘Je hebt een carrière te volgen, ik ben het die moet sterven...’ In het publiek huilen de mooie dames, die comfortabel op de diplomatieke tribunes zitten, hun ogen leeg. Toegegeven, iedereen is van streek. De verdediging van Polignac? Ze kennen Moreau alleen van horen zeggen. Zij maken geen deel uit van de samenzwering. Ze komen uit Londen, ze gaan naar Rusland. Enkelvoudig traject.</p> <p>De intrekkingen van zijn beweringen door Bouvet de Lozier hebben ernstige gevolgen. Beschaamd over de rol, die hij speelde bij het aan de kaak stellen van de samenzwering, zal hij nu proberen zichzelf in zijn eigen ogen te rehabiliteren door met geweld alles in te trekken wat hij eerder heeft onthuld. Eerlijk gezegd beweert hij het tegenovergestelde van wat hij tijdens zijn eerste uitspraken zei. Hij stelt dat de instructeurs zijn woorden verkeerd hebben begrepen en geïnterpreteerd. Bouvet verzekert, dat hij Moreau niet heeft gezien op de Boulevard de la Madeleine, tijdens die gedenkwaardige avond van 28 januari 1804. Het was echter op basis van de zeer duidelijke verklaringen van Bouvet dat Moreau werd gearresteerd.</p>

	<p>Vanaf nu houdt niets meer stand, in dit proces stort de hele beschuldiging in. De juryleden zweten hevig en het publiek lacht.</p> <p>Eén voor één komen ze allemaal langs, de zeventenveertig beklaagden. Maar de Bretonse boeren en de kleine burgerij van Parijs, vage medeplichtigen aan deze formidabele zaak, hebben niet het geluk het publiek te interesseren. Voordat ze de vragen van de jury beantwoorden, kijken de chouans naar Georges, die hen met een knikje vertelt op welke manier ze moeten spreken... Dit alles is niet interessant, het publiek komt naar het Paleis om de grote hoofdrollen te bewonderen...</p> <p>Honderdnegenentwintig getuigen voor de beschuldiging. Voor de verdediging slechts zestien. Dit komt omdat de keizer al degenen, die een positie in de staat bekleden, verbiedt om ten gunste van de beschuldigde te komen spreken. Een nogal bizarre opvatting van rechtvaardigheid. Bovendien zullen veel getuigen van de verdediging door Hémard worden geweigerd of afgewezen. Na deze zuivering zorgvuldig gemeten blijkt dat er slechts vrij</p>
246	<p>onbeduidende getuigenissen in het voordeel van de verdachte overblijven.</p> <p>Voor de getuigen van de aanklager waren daarentegen bewaking en achterhoede toegewezen aan informanten, politieagenten en waarnemers. Ze brengen niets nieuws.</p> <p>Met nauwelijks beheerst ongeduld wacht Parijs en het hele land niet op de aanklacht, waarvan we de argumenten van tevoren kennen, maar op de pleidooien.</p> <p style="text-align: center;">Aanklacht en pleidooien.</p> <p>Hier staat procureur-generaal Gérard. De aanklacht begint met een nadrukkelijke uiteenzetting tegen de oude monarchie. Door, zoals het hoort, een pompeuze lofrede te houden voor de nieuwe keizerlijke dynastie. Daarna komt de magistraat, die de staat vertegenwoordigt, tot de kern van de zaak.</p> <p>Voor hem is er geen discussie mogelijk, een samenzwering ligt voor de hand en valt niet te ontkennen. Gemakshalve zal Gérard zich niet eens verwaardigen stil te staan bij de feiten, die tijdens de debatten werden weerlegd. In zijn ogen is alles volkomen duidelijk: de mannen, die voor hem zitten, op de tribunes, tussen de gendarmes, zijn eenvoudigweg bandieten, moordenaars, die werden opgepakt op het exacte moment, waarop ze de moord op de eerste consul beraamden. De rechters hoeven geen seconde te aarzelen: zij zullen reageren met een genadeloos oordeel. Tot slot eist de procureur-generaal, die er geen doekjes om windt, eenvoudigweg de hoofden van alle verdachten met uitzondering van vier onschuldige mensen, die zijn afgedwaald, ze weten in dit verhaal niet hoe.</p> <p>Als ze deze weerzinwekkende woorden horen, beeft de zaal van verontwaardiging en afgrijzen. Binnenkort zal de hele hoofdstad, die niet lang zal duren voordat zij de conclusies van de aanklacht verneemt, zich afvragen of ze bij de geboorte van het nieuwe rijk niet de grote karrenvrachten ter dood veroordeelden weer zullen zien rondrijden, net zoals onder de regering van Robespierre, die over de kasseien van Parijs schokte en hun menselijke lading richting de guillotine bracht.</p> <p>Het is de beurt aan de verdedigers, belast met een zeer moeilijke rol, in werkelijkheid: het overtuigen van een rechtbank, die het dwingende – om niet te zeggen: keizerlijke – bevel heeft gekregen om een veroordeling uit te spreken.</p> <p>Voordat zijn verdediger het woord nam, vroeg Moreau om een verklaring te geven. Hij spreekt langzaam en deze keer heel duidelijk. Rechters, bewakers en assistenten luisteren</p>
247	<p>aandachtig naar hem in stilte. Tegen de valse beschuldigingen van zijn vijanden verzet Moreau zich met de nobelheid en zuiverheid van zijn hele leven. Hij ontkent te hebben deelgenomen aan het royalistische complot. In het aangezicht van de hemel protesteert hij</p>

	<p>tegen de onschuld en integriteit van zijn gedrag. Hij heeft geen enkele politieke ambitie, beweert hij. Hij gelooft dat hij zeker het bevel moet voeren over legers, maar niet over de Republiek... Geen enkele toespeling op zijn gesprekken met Pichegru (hij laat het ongetwijfeld aan zijn advocaat over om subtiele uitleg over dit onderwerp te geven). Aan het einde van zijn toespraak claimt hij zowel het recht op meningsuiting als het recht om vrijuit te spreken. Hij eindigt met deze treffende zin: 'Ik word ervan beschuldigd een bandiet te zijn!'</p> <p>Het woord is gezegd. De zaal wordt opgeschrikt door een huivering van verontwaardiging. Zodra Moreau gaat zitten, toont het publiek zijn vijandigheid jegens de rechtbank door langdurig te stampen, waardoor de stemmen worden overstemd; zo hebben mensen gedemonstreerd sinds onlangs een dame uit Martignac, wild applaudiserend, werd gearresteerd. Hierop gaat messieur Bonnet, de advocaat van Moreau, vlak voor de zijn cliënt staan om zijn pleidooi uit te spreken. Hij bevindt zich in de bloei van zijn leven. Hij is een getalenteerd spreker en jurist en heeft twintig jaar ervaring achter de rug. In 1792 bood hij aan koning Lodewijk XVI te verdedigen, maar dit werd niet goedgekeurd. In de hogere keizerlijke sferen werden zijn spreken en kracht gevreesd; met zulke tekenen, dat de grote rechter Régnier, minister van Justitie, hem naar de kanselarij had gestuurd om voorzichtigheid aan te bevelen. Op een minachtende toon, die elke discussie afbrak, antwoordde Bonnet dat hij gewend was fatsoen te combineren met de verdediging van de waarheid. Zijn pleidooi is zonder twijfel een meesterwerk van vaardigheid en compositie. Hij pleit voor: niet schuldig. Generaal Moreau heeft nooit samengespannen en maakte nooit deel uit van de royalistische samenzwering. Maar de advocaat geeft toe en met een buitengewone vaardigheid, dat Moreau zich aan enige onvoorzichtigheid heeft kunnen overgeven. Aan de andere kant en messieur Bonnet triomfeert op dit punt door zijn weigering om de clan van royalisten te verenigen, veroorzaakte Moreau de ineenstorting van het complot. De afwezigheid van Pichegru, die onmiddellijk na zijn gesprekken met Moreau zeer bittere opmerkingen over dit onderwerp maakte, wordt hier door de spreker op zeer behendige wijze betreurd. Kortom, wat kunnen ze generaal Moreau kwalijk nemen? Omdat hij niet de minste roeping had voor de rol van informant... Maar hij hoeft zijn vrienden niet aan de kaak te stellen! Uiteindelijk, na deze lange demonstratie, die meer dan honderdvijftien pagina's tekst beslaat, lijkt de beschuldigde Moreau vrijgesproken van de beschuldigingen, die tegen hem zijn ingebracht. De advocaat vraagt vrijspraak. Om het bot te zeggen, zou je je kunnen afvragen waarom hij het onder deze omstandigheden niet zal verkrijgen. De toehoorders laten luidkeels hun enthousiasme horen.</p>
248	<p>Een politiewaarnemer merkt in zijn rapport op dat 'de advocaat een opmerkelijke sensatie teweegbracht'.</p> <p>Messieur Domanget is verantwoordelijk voor de verdediging van het hoofd van Georges Cadoudal. Niemand (en George vooral) kan er aan twijfelen: de zaak is bij voorbaat verloren. Bovendien beschikt messieur Domanget over de ultieme vaardigheid om in ieder geval tot op zekere hoogte schuld te bekennen. Ja, de man, die daar voor zijn rechters staat, is een monarchist, toegewijd aan Frankrijk, toegewijd aan de Bourbons. Tijdens zijn twee jaar durende verblijf in Engeland begreep hij dat de Franse opinie zich steeds meer tegen het consulaat uitriep en steeds meer vóór de terugkeer van de koning. Vervolgens hoort hij dat Bonaparte tot keizer wilde worden uitgeroepen. Op dat moment besluit hij naar Frankrijk te verhuizen met het oog op het bestuderen van de gemoedstoestand van de natie. In het geval dat hij de interne situatie gunstig heeft beoordeeld voor de herinstallatie van Lodewijk XVIII in de Tuilerieën, zou hij een prins hebben laten komen en dan zou er een staatsgreep zijn gepleegd. Maar Georges wordt niet lang teleurgesteld in zijn hoop. Hij begreep al snel dat het land gehecht was aan de toenmalige regering of deze nu consulaire of keizerlijk werd genoemd. Bovendien, zegt de advocaat, kan Georges zich alleen maar om hem heen verzamelen... zes toegewijde mannen! Niet alleen vraagt hij een prins niet om in Frankrijk te</p>

landen, maar hij bereidt zich ook voor om naar Engeland terug te keren toen hij werd gearresteerd. Conclusie: er was geen sprake van een duidelijke samenzwering; Georges leidt geen complot.

Dit is allemaal heel slim, maar niet erg overtuigend. En bovendien in formele tegenspraak met alle gedetailleerde bekentenissen, die Georges Cadoudal op zeer minachtende wijze in het gezicht van de onderzoeksmagistraten en zijn rechters heeft afgelegd. Geen hoop...

Guichard zal pleiten voor de twee Polignacs. Billecocq voor de markies de Rivière. Cotterel is de advocaat van Lajolais: de president en de procureur-generaal komen overeen hem de gelegenheid te ontzeggen om te spreken. De andere advocaten lijken nogal saai; sommigen zelfs nogal betreurenswaardig.

Bovendien verliest het publiek, na de grote pleidooien ten gunste van de belangrijkste leiders, de belangstelling voor al deze woordenstroom. Parijs kookt van ongeduld, de hoofdstad wacht met angst en angst op de bekendmaking van het vonnis.

249

Een moeilijk oordeel om te verkrijgen.

Op 9 juni 1804, om acht uur 's ochtends, begint de laatste zitting van het proces. Een uur later wordt de zitting beëindigd verklaard en trekken de twaalf rechters zich terug in de raadzaal, die is aangewezen als vergaderruimte. Het is in deze context, dat de discussie zal voortduren: hard, stormachtig, dramatisch en eindeloos.

Over het algemeen is het vrij moeilijk om het geheim van dit soort conferenties te kennen. Gelukkig beschikt de historicus in dit geval over de papieren van de broer van generaal Lecourbe, lid van het tribunaal. In 1814 publiceerde deze magistraat aan het einde van deze beroemde zitting de aantekeningen, die hij tien jaar eerder, in 1804, had gemaakt. We zijn hier dus behoorlijk goed op de hoogte van de strijd, die aan het vonnis voorafging.

Kortom, veroordelingen en vrijspraken worden snel verspreid. Maar waar botsingen en moeilijkheden worden geregistreerd, is het in het geval van Moreau. Aan het einde van de eerste beraadslaging wordt Moreau met 7 stemmen tegen 5 vrijgesproken. We kunnen ons de emotie voorstellen van president Hémard, die over dit onderwerp formele bevelen heeft gekregen van Saint-Cloud. Bijgevolg weigert de president... de stemming te ratificeren! Ze maken heftig ruzie. Meegesleept door woede dreigt Hémard het overleg te annuleren en zich terug te trekken. Thuriot, die woedender en meedogenlozer lijkt dan ooit, steunt de president en bevestigt, dat de veroordeling van Moreau verplicht is: Moreau vrijlaten, zo legt hij uit, betekent het accepteren van het uitbreken van een burgeroorlog. Laat de rechters zich niet vergissen: de keizer zal nooit accepteren dat Moreau wordt vrijgelaten, aangezien dit niet zozeer een militaire kwestie is als wel een kwestie van binnenlandse politiek. Granger brengt dit argument naar voren. De omstandigheden vereisen dit. Ze moeten Moreau veroordelen, ook al is hij onschuldig!

Het is duidelijk, dat het overleg moeilijker wordt. Geschreeuw, geweld, bedreigingen. Thuriot komt terug op de beschuldiging: de vrijspraak van Moreau zou een belediging zijn voor Zijne Majesteit de Keizer, pleit de voormalige koningsmoord, die eraan toevoegt: bovendien zal de keizer hem gratie verlenen! En wie zal ons vergeven als we tegen ons geweten stemmen? zegt Lecourbe...

Om acht uur 's avonds onderbreking. De rechters dineren in de raadszaal voordat ze het pijnlijke beraad hervatten.

Wij komen op de zaak terug. De zeven protesteren krachtig tegen het machtsoverwicht, waarmee zij worden bedreigd. Uiteindelijk beginnen sommigen, moe en voelend de nutteloosheid van nog langer aanhoudend verzet, toe te geven en uiteindelijk in te stemmen met een oplossing: Moreau wordt veroordeeld, maar slechts tot twee jaar gevangenisstraf.

Vier rechters weigeren hun eerste stemming terug te draaien. Zo krijgt Hémard met acht stemmen tegen twaalf uiteindelijk een veroordeling wegens zelfgenoegzaamheid.

Dit erbarmelijke resultaat wordt pijnlijk bereikt op zondag 10 juni 1804, om vier uur in de ochtend.

Dus na twintig uur van epische beraadslagingen verschijnt de rechtbank in een zaal, waar een nerveus publiek, klaar voor woede, druk en opgewonden is. In indrukwekkende stilte leest president Hémard ('stammelend', merkt M. de Chastenay op) het vonnis op.

Twintig doodvonnissen, twintig hoofden beloofd aan de beul. Cadoudal, de markies de Rivière, Armand de Polignac, Charles d'Hozier, Bouvet de Lozier, Coster de Saint-Victor en veertien van hun metgezellen! Van deze twintig zullen er twaalf worden geëxecuteerd, zoals we zo meteen zullen zien.

Vijf veroordelingen tot twee jaar gevangenisstraf: Moreau, Jules de Polignac, Leridant, Hizay, Rolland.

Vijf beklaagden worden naar de correctionele politie gestuurd, omdat ze deelnemers aan het complot hadden gehuisvest zonder de verplichte aangifte bij de politie te hebben gedaan.

En de anderen worden vrijgesproken. Maar volgens de gewoonte van die tijd zullen deze zogenaamde onschuldige mensen staatsgevangenen blijven en tot de val van Napoleon zullen ze de zoetheid van keizerlijke gevangnissen proeven.

Kortom, voor Moreau komt dit neer op een soort vrijspraak. Het publiek in de rechtszaal, dat zich voorbereidde om Moreau toe te juichen als zijn onschuld zou worden erkend, heeft de moed niet na het horen van de lijst met namen van de twintig, die tot de doodstraf zijn veroordeeld. De menigte stroomt geschokt weg, zonder een woord te zeggen. Wat het hof betreft, de klap komt aan en het ontwijkt het behendig.

Maar... wat komt er van de kant van Moreau? De gendarmes, die verantwoordelijk zijn voor de bewaking van hem trekken zich terug. Hier is hij vrij... Vreemd, vreemd! De generaal staat op, loopt door de audiëntiezaal en komt op straat aan. Als hij passeert, gaan ze respectvol opzij - zonder begrip. En wie zou in zo'n situatie iets kunnen begrijpen?

Moreau stapt naar voren. Hij houdt een huurrijtuig aan. Maakt hij zich klaar om weg te gaan? Zal hij ontsnappen uit de klauwen van Bonaparte? Niets had eenvoudiger kunnen zijn... Maar nee, hij geeft de koetsier het adres van... de Tempelgevangenis.

De grote woede van Napoleon. 10 juni 1804

Consul of keizer, hij heeft altijd de specialiteit gehad zich publiekelijk over te geven aan verschrikkelijke woede, die de mensen om hem heen van angst bevriest. Die dag - 10 juni 1804, in het paleis van Saint-Cloud, toen hij hoorde van het vonnis, viel hij ten prooi aan een angstaanjagende woede-uitbarsting. Het was, zo veronderstellen we, Moreau's belachelijke veroordeling, die hem letterlijk buiten zichzelf bracht. Zijn woede ontaardt zich op de juryleden en in het bijzonder op Régnier en Réal.

Deze dieren, roept hij onder alle echo's uit, met schuim uit de mond, deze dieren verklaarden mij dat Moreau niet aan de doodstraf kon ontsnappen; dat zijn voornaamste medeplichtigheid duidelijk was. En nu veroordelen ze hem als een zakdoekdief!

Binnenkort zal hij via zijn politierapporten weten dat Parijs in vreugde is. De Republikeinen, aanhangers van de Jacobijnse generaal, zwerven door de straten en roepen: Hij is gered! Mensen, die elkaar niet kennen, omhelzen elkaar, toen we het nieuws hoorden van een grote overwinning behaald door onze legers. De 'exclusives', sprekend in cabarets, vallen hartstochtelijk consumenten toe, in een poging aan te tonen, dat er zojuist een troon is gebouwd op de schande van een held... held...

Daar, in Saint-Cloud, blijft Napoleon I, keizer van de Fransen, ronddwalen. Wat wil je dat ik ermee doe! roept hij naar zijn secretaris Bourrienne, die er niets aan kan doen. Laat hem maar een verzamelpunt zijn voor de ouden van de Republiek of deze imbeciele royalisten... Wat zou ik ermee doen in de Tempel? Sire, antwoordte Bourrienne, zijn voormalige klasgenoot, schuchter uit Brienne, u bent misleid! Oh ja, dat was ik, maar ik kan niet alles zien met mijn twee ogen!

Voor de regering en meer bepaald voor de keizer krijgt de affaire de schijn van een nederlaag.

We moeten Moreau vergeven...

Zoals het hoort, komt Mevrouw Moreau zichzelf aan de voeten van de keizer werpen om gratie van haar echtgenoot te verkrijgen. Ze krijgt alleen deze brute reactie: Mevrouw, de jury liet mij niets doen! Aan de andere kant zei hij tegen Bourrienne, dat ik genoeg van hem had! We kunnen hem niet twee jaar in de gevangenis houden als een zakdoelendief (hij gebruikt

252

deze uitdrukking verschillende keren, die hij leuk moet hebben gevonden, en dat is het ook inderdaad). De gepardonneerde man? Moreau zal vergeving weigeren, de Corsicaan begint Bretons te leren kennen.

Gelukkig komt er een brief van de heer Moreau, waarin hij smeekt om van de generaal toestemming te krijgen om met zijn gezin naar Amerika te vertrekken. Het verzoek is slim en we mogen denken dat er een Fouché achter zit. In feite heeft senator Fouché in het geheim de taak om deze zaak op zich te nemen. De voormalige minister van politie ziet Moreau; in overleg met de veroordeelde stellen zij een vertrekplan op. Zij zullen onze goederen tegen een hoge prijs kopen. Moreau wordt naar een Spaanse haven gebracht, waar zijn inscheeping naar de Verenigde Staten discreet zal worden geregeld. Het transport naar Iberia zal met alle wenselijke aandacht worden uitgevoerd. En binnenkort zal Moreau, zonder dat iemand in Frankrijk het vermoedt, in een rijtuig worden gezet, op weg naar Cadiz en in het gezelschap van mevrouw Moreau en het jonge kind aan boord van de *La Vierge du Carmel* worden gebracht op weg naar Amerika. Een goede gelegenheid voor Fouché om aan Zijne Majesteit te laten zien dat de voormalige minister van de eerste consul niets van zijn hoge professionele kwaliteiten heeft verloren.

Zal de keizer barmhartig zijn?

Twintig aan de guillotine beloofde hoofden zijn veel; Dit doet denken aan de tijd nog niet zo lang geleden toen een zekere Robespierre op briljante wijze het politieke lot van Frankrijk verzekerde. Ook nemen sommige aanhangers van het nieuwe regime de vrijheid om clementie te adviseren.

Uiteindelijk lijkt Napoleon zich als staatshoofd niet te willen bemoeien met de uitvoering van het vonnis. De mensen om hem heen zijn echter van mening, dat deze monsterlijke executie het ergste effect zal hebben op de publieke opinie. De beste aanhangers van het rijk besluiten vervolgens de strijd aan te gaan... via Josephine en ook door de invloed van bepaalde dames van de keizerlijke familie in het spel te brengen. Ze zullen dus proberen de meest sympathieke persoonlijkheden of in ieder geval de meest opvallende te redden. De zusters van Napoleon en prinses Hortense, evenals Madame de Rémusat, vakkundig geïndoctrineerd, stemmen ermee in om elk om vergeving te smeken voor een of meer veroordeelde mannen. Het is een kwestie van behendig manoeuvreren, want op Place de Grève al begonnen met de bouw van de rode machine. Joséphine reserveerde de zaak van Armand de Polignac voor zichzelf. Reeds tweemaal heeft de keizer haar verzoeken categorisch afgewezen. Maar de keizerin heeft de hoop niet verloren. Ze introduceert

253	<p>heimelijk, in het kabinet van de keizer, Madame de Polignac, de vrouw van de veroordeelde man. De jonge gravin valt aan de voeten van de vorst, ze valt flauw. Er wordt onmiddellijk gratie verleend. Maame d'Anglade, zuster van Bouvet de Lozier, vindt in Hare Koninklijke Hoogheid Caroline Murat, voorheen Caroline Bonaparte, een vastberaden advocaat. Midden in de nacht komt de burggraaf van Flahaut Madame d'Anglade ophalen, hij brengt haar met het rijtuig naar het kasteel van Villiers, waar Caroline, de zus van Napoleon, verblijft, en zij zal, zonder een minuut te verspillen, haar beschermeling meenemen naar Saint-Cloud. In aanwezigheid van de keizer gebracht, knielt het familielid van de veroordeelde man, huilt, snikkend, smeekt. Napoleon is verrast als hij de naam hoort van een heer, van een soldaat vermengd met die van avonturiers, van mensen zonder bekentenis... Madame d'Anglade beroept zich op de clementie van de soeverein. 'Wees kal'm, zegt de laatste, uwe broer zal niet omkomen!' Zo zijn we er, na bekwame stappen in isolatie genomen en door middel van subtiele enceneringen, die het zelfrespect van de nieuwe keizer vleien, in geslaagd om de gratie van acht veroordeelde mannen te verkrijgen. Voor Armand de Polignac was het vrij gemakkelijk en Napoleon beschouwt met de voldoening van een parvenu de vernederende benadering van de jonge gravin tegenover Joséphine. Hij heeft er geen spijt van, dat hij de oude aristocratie op deze manier met rode hakken vernedert. Bouvet de Lozier? We zouden hem heel goed een zekere dankbaarheid kunnen tonen voor zijn onthullingen, die tot de ontdekking van het complot hadden geleid. Charles d'Hozier: dit was een naam, die beroemd was onder verschillende generaties edelen. Om Brienne binnen te komen, moest de kleine Napoléone de Buonaparté de authenticiteit en het vereiste aantal adellijke relaties bewijzen, gecontroleerd en gecertificeerd door d'Hozier de Sérigny, wapenheraut. Majoor Rusillon en generaal Lajolais waren Zwitsers: dit kon alleen maar een rol spelen bij het verkrijgen van hun gratie. Wat Rochelle en Gaillard betreft, was het betrekkelijk eenvoudig te bewijzen, dat hun schuld zeer twijfelachtig was. In feite lijken bepaalde gratiemaatregelen, die van de markies de Rivière en die van de graaf de Polignac, een goede truc te zijn, die Zijne Majesteit keizer Napoleon uithaalt met de graaf van Artois: de vorst probeert hierdoor deze jonge mensen als vertegenwoordigers van de aristocratie als spreekuwen, waanzinnig meegesleept in een belachelijk avontuur, ook in een gevaarlijk avontuur, maar Monsieur, hun leider en hun vriend zorgt er goed, voor dat hij niets riskeert. Ten slotte worden van de twintig ter dood veroordeelden acht gratie verleend. Het zijn de grote heren, die profiteren van de goede imperiale regelingen. De twaalf die, afgezien van Georges, naar het schavot zullen lopen, zijn allemaal obscure chouans, ze zijn plebs. Iemand moet de rekening betalen: er was een samenzwering, er zal wel bloed vloeien.</p>
254	<p style="text-align: center;">Napoleon wil Georges gratie verlenen. George weigert,</p> <p>Tijdens het proces (waarvan hij via speciale rapporten alle gebeurtenissen volgde) was de keizer, veel meer dan hij wilde toegeven, verbaasd geweest over de moed, de energie en de zelfopoffering van Georges Cadoudal. Om het duidelijk te zeggen: de Breton was de enige geweest, die een openhartige en heroïsche houding had aangenomen. Hij had zich niet verwaardigd zijn hoofd te verdedigen, hij had het op hooghartige wijze aan de voet van het tribunaal gegooid. Hij had niet alleen de verantwoordelijkheid voor al zijn daden op zich genomen, maar hij wilde ook de lasten op zich nemen, die op sommige van zijn metgezellen drukten. Toen het vonnis eenmaal was uitgesproken, zocht hij zijn toevlucht in een steeds minachtender terughoudendheid. Niemand zou het zeker hebben gewaagd voor hem te bemiddelen.</p> <p>Napoleon had deze fijne rekrut graag voor zich willen winnen. 'Hij is goed doorkneed', vertrouwde de keizer aan Bourrienne toe. 'In mijn handen zou zo'n man grote dingen tot stand hebben gebracht. Ik laat Réal hem vertellen, dat als hij zich aan mij wil hechten, hij niet</p>

alleen gratie zal krijgen, maar dat ik hem een regiment zal geven. Hij weigert alles. Het is een ijzeren mes.'

Réal vertelt ons op zijn beurt enkele details van dit onderhoud. Op bevel van Napoleon biedt Réal hem gratie aan, als de chouan ermee instemt niet langer samen te zweren tegen de regering en als hij ermee instemt in dienst van Napoleon te treden. Ik heb veel aangedrongen, merkt de staatsraad op, alles was nutteloos; hij weerstond al mijn pogingen en eindigde met me te zeggen: 'Mijn kameraden volgden mij naar Frankrijk, ik zal ze volgen tot de dood!'

Tegen zijn volgelingen zal Georges, sprekend over de onderhandelingen van de kant van Napoleon, zich op een minder literaire manier uitdrukken. 'Deze klootzak zou mij graag willen vernederen voordat hij mij vermoordt!' Volgens de *Mémoires* van de markies de Rivière kwamen er op de ochtend van de executie opnieuw mensen om Cadoudal de onvoorwaardelijke gratie aan te bieden. Voordat hij zijn antwoord gaf, wilde hij weten of zijn vrienden ook amnestie zouden krijgen. Hem werd verteld dat het regeringshoofd het onmogelijk achtte de rechtsgang voor hen te stoppen. 'Onder deze omstandigheden,' antwoordde Georges, 'zal ik de straf ondergaan, die mij wordt opgelegd. Ik was het die er bij hen op aandrang om te komen en ik zou laf zijn om te blijven leven als ze moeten sterven!'

Als enkele van zijn vrienden hem adviseren om vergeving te vragen, antwoordt hij: 'Belooft je mij een betere kans om te sterven?'

255

De twaalf chouans bereiden zich voor op de dood. 25 juni 1804

Drie dagen na de uitspraak werden de veroordeelden naar de sinistere gevangenis van Bicêtre gestuurd. Op 25 juni, om vier uur 's ochtends, werden de twaalf chouans, gekleed in gevangenisuniformen bestaande uit twee felgekleurde stoffen, gewekt door de gevangenbewaarders. Ze worden teruggebracht naar de Conciergerie, vanwaar ze aan het einde van de ochtend zullen vertrekken voor de voltrekking. Bij zijn aankomst bij de Conciergerie werpt Georges zichzelf op een pallet, hij zal daar anderhalf uur slapen. Waarna, zo vertelt Réal ons, hij een zekerheid toonde 'die alleen maar groter werd naarmate het uur vorderde'.

Om zeven uur krijgen de veroordeelden als lunch wat vleeswaren voorgeschoteld. Ze eten met goede eetlust. Ze vernemen dan dat de kleine groep van acht, die al een tijdje van hen gescheiden was, eindelijk gratie heeft gekregen. Al deze arme jongens, die voorbestemd zijn om vóór de middag te sterven, verheugen zich zonder enige bijbedoeling over dit goede nieuws.

Georges nodigt vervolgens zijn metgezellen uit voor een gebed, dat hij met zelfverzekerde stem reciteert. De chouans geven vervolgens antwoorden op de litanieën. Ter afsluiting zingen de twaalf het lied: 'Het is prachtig om te sterven voor Religie en de Koning!'

Daarop arriveert de abt van Kéravenan, priester van Saint-Sulpice, op verzoek van Georges Cadoudal, vervolgens abt Voisin, priester van Saint-Etienne, die Saint-Victor op de hoogte heeft gebracht. Daarnaast melden zich spontaan tien andere geestelijken aan, waardoor iedere veroordeelde zijn eigen biechtvader kan hebben. Al deze chouans, over wie de schaduw van de dood al hangt, tonen een vast geloof en onwrikbare moed. De gevangenbewaarders van de Conciergerie zijn weliswaar niet erg geneigd zich te laten ontroeren, maar worden overmand door emoties. Door stilzwijgende overeenstemming worden de handboeien van de gevangenen enigszins losgemaakt. Maar een officier van de rijkswacht merkt de versoepeling van de regelgeving op en op brute wijze laat hij de moeren er weer stevig in draaien.

Elf uur. Verschijning van de executeurs, die hun menselijk materiaal in ontvangst komen nemen.

	<p>Achter de deur wachten drie nogal smerige karren, elk getrokken door een sterk paard. Het moment is gekomen.</p>
256	<p style="text-align: center;">De mars naar de executie.</p> <p>Op elk voertuig zijn baken bevestigd door ze aan de zijkanten vast te zetten. In het rijtuig vier veroordeelde mannen, waarbij de vier priesters verantwoordelijk zijn voor het aansporen van hen tot het laatste moment. De veroordeelden zijn nauwelijks gekleed en zitten strak in de kleren. In de eerste kar zien we het massieve silhouet en het grote krullende hoofd van Georges Cadoudal. Picot, zijn dienaar, vergezelt hem, zoals het hoort. Aan zijn zijde zijn neef Pierre Cadoudal. De laatste twee, die tijdens de reis niet erg beheerst zijn, lijken weinig aandacht te besteden aan wat de priester hen vertelt, ze zijn meer geïnteresseerd in de menigte en het spektakel van de straat. Maar Georges, met gebogen hoofd en heel dicht bij zijn biechtvader, luistert met wroeging naar zijn aansporingen. Volgens de instructies van de priester reciteert hij dit of dat gebed. Hij reciteert de engelachtige groet wanneer hij, plotseling opkijkend, van heel dichtbij de bloedige machine ontdekt. Hij vervolgt het gebed: 'Bid nu voor ons, arme zondaars.' Zijn biechtvader vertelt hem de rest van het gebed: "Nu, en in het uur van onze dood.' Georges antwoordt: 'Dat is volkomen nutteloos, we zijn al op het uur van onze dood!'</p> <p>Place de Grève, de plaats van executies, is vol met mensen. Urenlang is de menigte er al. De ramen worden tegen extravagante prijzen verhuurd. De omgeving van het schavot wordt ontruimd en vervolgens bezet door een dubbele rij dragonders en gendarmes, die de nieuwsgierigen op afstand houden. Van de eerste kar dalen Georges en drie van zijn metgezellen af. Daar, aan de voet van het schavot, begint een kort debat tussen Cadoudal en de beul, waarover abt de Kéravenan ons heeft gerapporteerd, met een paar andere details. George had nauwelijks een voet op de grond gezet, toen hij om de gunst verzocht om als eerste geëxecuteerd te worden. 'Het is aan mij', legt hij uit, 'om een voorbeeld te stellen.' Vervolgens beveelt hij de beul: 'Als je klaar bent met je ambt, vergeet dan niet mijn hoofd aan mijn metgezellen te laten zien, om hen het idee te ontnemen, dat ik ze had kunnen overleven!' Dit gezegd hebbende, omhelst hij twee van zijn vrienden, buigt voor zijn biechtvader en ontvangt vurig een laatste zegen. Vervolgens beklimt hij met stevige stappen de treden van de machine. Zijn sterke lichaam verschijnt op het platform. Om te voorkomen dat Cadoudal een kreet naar de menigte zal roepen, beginnen de trommels te slaan net als bij Lodewijk XVI. In een oogwenk wordt de chouan op het bord gegooid; zij sluiten het. Maar voordat het mes valt, roept hij: Lang leve de koning! Lang leve de Koning! Om aan de laatste wens van de geëxecuteerde persoon te voldoen, grijpt de beul het hoofd van het slachtoffer Georges en</p>
257	<p>presenteert het, op armlengte, aan het volk. Alle veroordeelden, die inmiddels van de karren zijn gestapt, kijken zonder met hun ogen te knippen naar dit afschuwelijke schouwspel. Rivière had gelijk die dag, de ereplaats was op de Champ de Grève.</p> <p>De beurt aan Pierre Cadoudal; dan aan Picot. Elke keer dat de bijl valt, zoemt de immense menigte als een bijenkorf. Tussen elke executie is er een begrafenisstilte. Negen veroordeelde gevangenen al geëxecuteerd als er in de groep een incident plaats vindt. Het zijn Mercier, Louis Decorps en Coster de Saint-Victor. Volgens de gegeven instructies moet Coster als laatste worden onthoofd. Mercier en Decorps beweren echter op het laatste moment onthullingen te willen doen. De zaak is gepland: een magistraat, begeleid door een griffier, komt onmiddellijk naar voren, stelt vragen en legt de getuigenis schriftelijk vast. Deze encenering was van tevoren opgezet door Costers familie, die tot het laatste moment hoopt, dat er een edict van genade zal worden uitgevaardigd voor de jonge aristocraat. Zeer geïrriteerd door deze manoeuvre, die hij volledig afkeurt, protesteert Coster: 'Heren', zegt hij tegen de beulen, 'de zon begint me lastig te vallen. Laten we dit afronden, alsjeblieft!' En uit</p>

eigen beweging bereidt hij zich voor om de trap te beklimmen, die naar het guillotineplatform leidt. De beulen houden hem vast: ze hebben nog geen bevelen... Maar de verklaringen van Mercier en Decors blijken, zoals te verwachten is, vrij onbeduidend. Met een gebaar geeft de magistraat de beul aan, dat hij zijn werk kan hervatten. Wanneer Coster de Saint-Victor behendig de trappen van de machine beklimt, werpt hij glimlachend nog een laatste blik op de menigte. De vrouwen snikken. Coster rent het wipbord op. En zijn hoofd rolt, in plaats van in de mand te vallen, van de bodem van het schavot op de stoep.

Met de verschillende onderbrekingen duurde de executie precies zevenentwintig minuten. Sinds 1794 was het Parijse publiek niet meer getuige geweest van een dergelijk bloedbad.

De graaf van Artois en de Engelse regering gaan gewoon verder.

Zodra het complot was ontdekt en vooral zodra de samenzweerders voor het gerecht waren gebracht, had het Engelse kabinet moedig een standpunt ingenomen: deze mannen, deze chouans, die het in de strijd had geworpen, niet alleen het kabinet van Saint-Jean, James verklaart ze niet te kennen, maar bovendien beoordeelde het deze ellendige onderneming zeer streng. Al op 25 maart 1804 verzekerde de Russische ambassadeur Woronzoff, onofficieel woordvoerder van de Britse regering, dat de Engelse minister niets met de organisatie te

258

maken had van dit verfoeilijke complot, gericht op de moord op de eerste consul. Ongetwijfeld vergat diezelfde Woronzoff, dat hij op 6 september 1803 persoonlijk had gediend als introductie bij Lord Hawkesbury, hoofd van het ministerie van Buitenlandse Zaken, bij generaal Pichegru, op wie het complot zou worden gebaseerd. En toch was diezelfde Woronzoff zich er op geen enkele manier van bewust, dat Cadoudal aan boord van een Engels schip was gegaan om Frankrijk te bereiken, dat de verschrikkelijke Breton grotendeels van guinea's was voorzien door de Britse regering en dat het Engelse plan eenvoudigweg bestond uit het doden van Bonaparte en het neerhalen van de consulaire organisatie. Ze hebben in Londen werkelijk niet gearzeld om de waarheid vrolijk te verdraaien en wel voor geheel Europa.

De graaf van Artois haastte zich dit mooie voorbeeld te volgen. Aangezien de onderneming jammerlijk is mislukt, is het gepast om zich snel te distantiëren van deze belachelijke Vendéesamenzwering. Al op 9 maart 1804 schreef Monsieur vanuit Londen aan zijn broer Lodewijk XVIII, waarin hij hem vertelde, dat hij niet eens van deze zaak, van deze zogenaamde samenzwering, had gehoord. Maar de pretendent is veel te slim en bovendien voldoende op de hoogte van de onvoorzichtigheid van de graaf van Artois om ook maar een moment te geloven, zoals hem wordt verteld, dat dit duistere verhaal moet worden beschouwd als een pure 'machinerie om de boel op te wekken'. Franse natie tegen Engeland.

In alle kringen, aan de andere kant van het Kanaal, weten mensen echt goed Pontius Pilatus te spelen.

Keizerlijke gerechtigheid en koninklijke gerechtigheid.

Met uitzondering van Moreau (als pakketje verzonden naar de Verenigde Staten van Amerika) en met uitzondering van majoor Russilion (van Zwitserse nationaliteit), zullen allen, die tot twee jaar gevangenisstraf zijn veroordeeld, hun detentie verlengd zien... tot het einde van het Empire, in 1814. Ze wisten heel goed wanneer ze de gevangenen van Hare Majesteit binnengingen, maar ze wisten nog steeds niet de datum, waarop de politie ermee instemde hen vrij te laten. En voor wat hen, die ze de "genatieden" noemen, was hun dagelijkse bestaan het moeilijkst. Ze kregen woningen toegewezen: door gebrek aan middelen stierven ze letterlijk van de honger; De bevolking van deze centra, geterroriseerd door de

	<p>politie, zorgde ervoor, dat ze geen enkele hulp verleende aan deze slachtoffers van de politieke pest. Merk op dat alleen Armand de Polignac wist te ontsnappen, maar alleen in de laatste jaren van het Empire.</p> <p>Integendeel, tegenover de senatoren en generaals, die min of meer openlijk hun medewerking hadden toegezegd in geval van succes van het subversieplan, besloot Napoleon onwetendheid te spelen. We hebben het over <u>drieëntwintig zogenaamde republikeinse</u></p>
259	<p>Senatoren, die Moreau of Pichegru graag zouden hebben gesteund. Zonder twijfel precies dezelfde mensen, die in 1814 gretig de val van de keizer zullen verkondigen. Op dezelfde manier zijn de generaals klaar om de lijsten Lecourbe, Macdonald, Suchet, Dessoles, enz. te maken. Men zich in ieder geval geen zorgen maken. Clementie, die kan worden verklaard door puur politieke redenen: genoeg lawaai, genoeg schandalen, beter stilte, het is tijd om verzoening te zoeken.</p> <p>Laten we ons hier herinneren op welke werkelijk zielige manier Moreau's bestaan eindigde. Toen hij terugkeerde naar Europa, nam hij een plaats in in een Russische staf. Zo voerde hij campagne tegen de keizer, maar ook en vooral tegen onze soldaten. In september 1813 verpletterde een Franse kanonskogel zijn beide benen. Hij zou de volgende dag aan deze roemloze verwonding sterven.</p> <p>Omdat we ons in het hoofdstuk van de rehabilitaties bevinden, is het passend om hier de postume en enigszins macabere onderscheidingen te vermelden die, tien jaar na de executies, plechtig werden aangeboden aan het stoffelijk overschot van Georges Cadoudal. De markies de Rivière, gepromoveerd luitenant-generaal van het koninkrijk, besloot de jubileumdatum van 25 juni 1804 niet voorbij te laten gaan zonder een uitvaartdienst te organiseren ter nagedachtenis aan zijn voormalige metgezellen, die geen gratie hadden gekregen en die hun leven en hun toewijding hadden gegeven aan de koning. De ceremonie zou tien jaar later op de Place de Grève worden gevierd, in aanwezigheid van al degenen, die degenen, wier hoofd waren gevallen, tot op de dag van vandaag hadden overleefd; ze moesten ook de ongelukkige Pichegru in hun gebeden herdenken en Moreau.</p> <p>Op dat moment kon er geen sprake zijn van het opgraven van de lichamen van Georges en zijn gedode metgezellen. Men dacht, dat hun lijken in een gemeenschappelijk graf waren gegooid, dat we niet konden traceren.</p> <p>Echter, op 20 juni 1814 - dus vijf dagen vóór de mis 'in memoriam' toen Charles d'Hozier onmiddellijk na de executie onverwacht een buitengewone openbaring ontving, zou het lichaam van Georges Cadoudal zijn vervoerd naar de snijtafel van de School van Geneeskunde. Het skelet van de chouan, gemonteerd op draad, zou destijds verschijnen, zo werd verzekerd, in ieder geval in de collectie van Baron Larrey, inspecteur-generaal van de gezondheidsdienst. Het parcours bleek volkomen correct te zijn. De voormalige militaire arts van de Napoleontische legers haastte zich om het verzoek in te willigen over</p>
260	<p>Charles d'Hozier; hij leverde het skelet af met een certificaat, dat de authenticiteit ervan bevestigde. Het skelet van de onverschrokken chouan, ontdaan van zijn draadframe, werd in een kist geplaatst. Op 25 juni 1814 werd in de Sint-Pauluskerk zijn plechtige begrafenis gevierd. De hertogin van Polignac, die door de markies de Rivière bij de hand werd gehouden, bad voor de armen.</p> <p>De stoffelijke resten van Georges werden vervolgens naar zijn geboortedorp Kerléano, vlakbij Auray, vervoerd en in de crypte van de kerk geplaatst. Ze hebben samen met de grote leider van de Bretonse opstand zijn metgezel in strijd en ellende begraven, de beroemde Mercier-la-Vendée, die op 21 januari 1801 door een 'blauwe' gendarme met een kogel in het hart werd doodgeschoten op de Armoricaanse kust. Zijn lichaam werd clandestien bewaard in een klooster in Loudéac. De twee vrienden slapen hun laatste slaap naast elkaar.</p>

**Uiteindelijke resultaat van het complot van Georges:
Fouché wordt opnieuw minister van de Algemene Politie.
11 juli 1804**

Zeven dagen na de executie van Georges en zijn handlangers herstelde Zijne Excellentie Senator Fouché, officieel teruggeroepen naar zijn vroegere diensten aan de rue des Saints-Pères door keizer Napoleon I, met harde hand de kantoren van de algemene politie, opgeheven door de eerste consul Bonaparte in 1802.

Na deze gewelddadige politieke omwentelingen is het zeker niet moeilijk om door te dringen in de gedachten van de keizer. Deze formidabele samenzwering, uitgebreid door weloverwogen chouans, die samenwerken met een groep aristocraten, die ook bereid zijn hun leven te riskeren voor de 'zaak', bewijst dit vreselijke complot uiteindelijk dat aan de kant van bepaalde monarchisten er weinig bereidheid is om het spel op te geven. Oppervlakkige waarnemers zouden ongetwijfeld hebben gedacht, dat de royalistische oppositie sinds de explosie van de helse machine (december 1800) de actie leek te hebben opgegeven. Het verhaal van Georges Cadoudal toont echter duidelijk aan, dat de Londense commissie niets van haar kracht had verloren en op geen enkele manier haar plannen voor ondermijning had opgegeven.

Het betreurenswaardige onvermogen van de 'grote rechter' Régnier was voor iedereen duidelijk. Terwijl het politiegenie van Fouché nog steeds in ieders geheugen leeft. Napoleon kon niet langer aarzelen: de terugroeping van Fouché werd ook voor hem een dringende en noodzakelijke maatregel. Bovendien had de eerste consul, nu keizer Napoleon, sinds het ontslag van Fouché in 1802 vaak, in bepaalde bijzonder netelige gevallen, senator Fouché in de raad ontboden om zijn meningen, zijn opmerkingen te citeren.

261 En toen had Fouché, die in 1802 de opmerkelijke onhandigheid had begaan door zich levenslang tegen het consulaat te verzetten (wat, zoals we hebben gezien, generaal Bonaparte vreselijk tegen hem had doen opzetten), de opperste vaardigheid gehad zichzelf onzichtbaar te maken, in 1804, door hetzelfde werk te doen.

De executie van de hertog van Enghien, de Moreau-affaire, het proces tegen de royalistische samenzweerders, de komst van het Empire, dit alles bracht het land vreselijk in beroering, waaraan de inconsistente politie van Régnier de teugels in handen kreeg. Het werd daarom urgent om het Ministerie van Politie, dat twee jaar eerder zo onvoorzichtig was afgeschaft, opnieuw in te stellen. Dus hier werd Fouché opnieuw herbevestigd in zijn vroegere functies. Hij bleef daar zes jaar, maakte het leven moeilijk voor onruststokers, ontdekte samenzweringen voordat ze zelfs maar de tijd hadden om vorm te krijgen, introduceerde spionnen in het royalistische kamp, hield zijn oude Jacobijnse vrienden in de gaten en slaagde er zo in om orde en rust te verzekeren.

Fouché, dat weten we, is een oude vos. Ongetwijfeld wil hij ons soms laten geloven, dat hij zelfs slimmer is dan hij lijkt. Later zou hij er bij enkele goede vrienden over op scheppen, dat hij de plannen van Georges kende, dat hij de complotten van de samenzweerders in Parijs had gevolgd, dat hij op de hoogte was van de onderhandelingen, die tussen Moreau en Pichegru waren gestart. Hij schepte op. Misschien kreeg hij lucht van enkele intriges, enkele bewegingen. Toch is dit niet erg zeker.

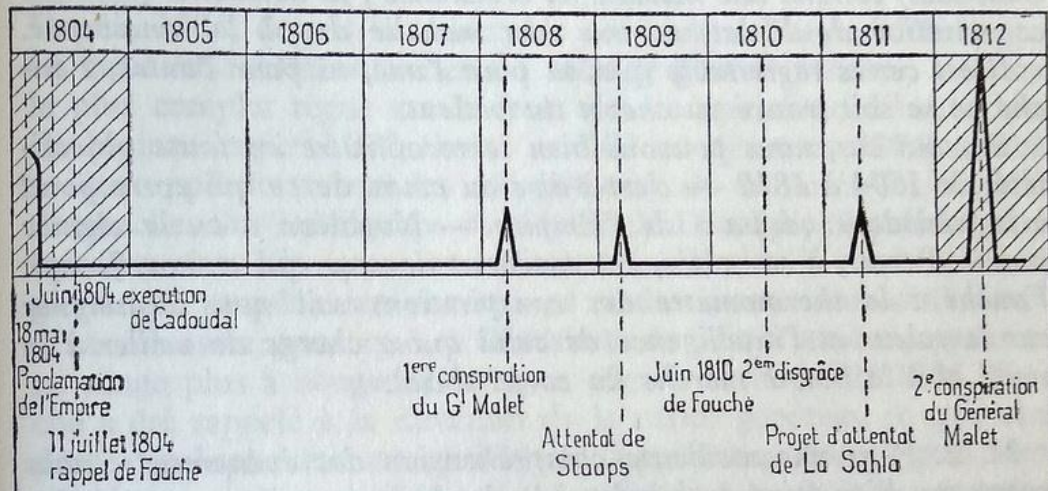
Hoe dan ook, met de heroprichting van het Ministerie van Algemene Politie met Joseph Fouché aan het hoofd neemt onze geschiedenis van samenzweringen een nieuwe wending. De goede tijden van occulte organisaties zijn nu voorbij, zowel de samenzweerders ter linkerzijde als ter rechterzijde moeten rekening houden met een meer dan formidabele tegenstander.

Van 1804 tot 1810 was Fouché verantwoordelijk voor het waarborgen van de interne vrede voor de keizer en het land. De verklarende grafieken van deze periode, die ons een bijna

	horizontale lijn laten zien, onderbroken door onmerkbare oneffenheden, laten ons zien en demonstreren ons dat de minister van Algemene Politie Joseph Fouché zijn moeilijke taak grondig kent en zijn delicate taken perfect uitvoert .
263	<i>Bibliografie</i>
264	<i>Bibliografie</i>
265	4e Cyclus van SAMENZWERINGEN 1804 – 1812
266	<i>Blanco</i>

4° CYCLE DES CONSPIRATIONS :

HUIT ANNÉES DE CALME DANS LE CLAN DES CONSPIRATEURS Juin 1804 — Mai 1812

Huit années de calme presque complet.
Trois affaires seulement, sans grande importance :

- la première conspiration du général Malet,
- l'attentat de l'Allemand Staaps,
- le projet d'attentat de l'Allemand La Sahla.

Le calme de cette longue période s'explique assez bien : sur les huit années que présente le graphique ci-dessus, Fouché a assuré, pendant six ans, la surveillance policière de l'Empire. Décidément, le ministre est à la hauteur de sa tâche.

Nous enregistrons, pendant cette période, trois alertes, dues à trois isolés, à trois fous.

Acht jaar van vrijwel volledige rust. Slechts drie gevallen, van geen groot belang:

- de eerste samenzwering van generaal Malet,
- de aanval op de Duitse Staaps,
- de geplande aanval op het Duitse La Sahla.

	<p>De rust van deze lange periode kan vrij goed worden verklaard over de acht jaar, die in de bovenstaande grafiek worden weergegeven. Fouché zorgde zes jaar lang voor politietoezicht op het Empire. Het is duidelijk, dat de minister op het hoogtepunt van zijn taakis.</p> <p>We hebben tijdens deze periode drie waarschuwingen geregistreerd, komend van drie geïsoleerde mensen, drie gekken.</p>
268	<p>We zouden willen opmerken dat deze acht jaar van rust passen tussen twee grote samenzweringen:</p> <p>a) de Cadoudal-samenzwering, in 1804: de tijd waarin Fouché zijn eerste schande ervoer; hij werd vervolgens vervangen door de incapable Régnier;</p> <p>b) de tweede samenzwering van generaal Malet (1812) - de keer dat Fouché voor de tweede keer in ongenade was gevallen en uit het ministerie werd verwijderd. De politiediensten werden vervolgens aangestuurd door de onhandige Savary.</p> <p>Een korte opmerking over de koortstabel.</p> <p>Gedurende de zes jaar dat ‘dokter’ Fouché zijn verlichte zorg aan de keizer verleende, drie kleine koortsaanvallen, zonder enige ernst, zoals we zien.</p> <p>Merk op dat Fouché tijdens de twee sterke temperatuurstijgingen in 1804 (Cadoudal) en 1812 (Malet) niet de regerend arts. Hij is dan ook niet verantwoordelijk voor het ontstaan van deze twee ernstige aandoeningen. Deze omstandigheden moeten naar onze mening worden overwogen: de eerste (Cadoudal-samenzwering) als een groeiziekte; de tweede (Malet's tweede samenzwering) als een ziekte als gevolg van veroudering. Het is zeker betreurenswaardig, dat Fouché noch voor de één noch voor de ander aan het bed van de patiënt werd aangetroffen.</p> <p>Hoe het ook zij, we kunnen het met volledige objectiviteit herkennen, van 1804 tot 1810 – dat wil zeggen tijdens wat overeenkomt met de ‘volwassen’ periode van het keizerrijk – had Napoleon het ongelooflijke geluk om aan zijn zijde een uitstekende arts te hebben wiens naam is Joseph Fouché, deze thermometer van samenzweringen, weet ons te informeren over de waarde en intelligentie van degene, die verantwoordelijk is voor het waarborgen van de gezondheid en het goed functioneren van het lichaam sociaal.</p> <p>N.B. Voor een beter begrip van de gebeurtenissen vonden wij het verstandig om de studie van de eerste samenzwering van generaal Malet (die in dit hoofdstuk had moeten plaatsvinden) te combineren met de presentatie van zijn tweede samenzwering, die we in het volgende hoofdstuk zullen presenteren. De lezer wil deze uitzondering op de strikt chronologische volgorde, die we onszelf tot nu toe hebben opgelegd, vriendelijk excuseren. Onze geschiedenis van samenzweringen verliest niets van deze wijziging, integendeel.</p>
269	<p style="text-align: center;">DE AANVAL VAN FREDERIC STAAPS, “ILLUMINÉ” VAN DUITSLAND september 1809</p> <p>Sinds 1804 de formidabele Cadoudal-Pichegru-samenzwering, waarbij generaal Moreau helaas betrokken was, heerste er op het complotfront de meest complete rust. De komst van het keizerlijke regime (18 maart 1804) lijkt de samenzweerders van rechts en van links angst te hebben aangejaagd. Op de slagvelden van Europa streefde Napoleon zijn heroïsche droom na, zijn overwinningsbulletins doordrenkten hem met een glorie, die zijn vijanden verbaasde en zijn bewonderaars enthousiast maakte. Dit is voldoende, zodat binnen onze grenzen niemand meer aan verhuizen zal denken. Bovendien wordt Fouché sinds 11 juli 1804 teruggeroepen als de leiding van de algemene politie, wat ongetwijfeld deze kalmte van de oppositie verklaart. Kortom, bijna vier jaar lang hebben we niet de geringste Jacobijnse</p>

	<p>agitatie hoeven opmerken, noch in het bijzonder de vernieuwing van deze complotten, waarvan de royalisten tot nu toe het formidabele monopolie leken te hebben.</p> <p>September 1809. Napoleon is in Schönbrunn, vlakbij Wenen. In die tijd waren er in heel Midden-Europa talloze verenigingen van ‘verlichten’ die hadden gezworen een einde te maken aan de Franse bezetting. De spionagediensten van generaal Savary, hertog van Rovigo, houden zo nauw mogelijk toezicht op de geheime genootschappen, waar schrijvers en filosofen, professoren en studenten, ambachtslieden en arbeiders, aangewakkerd door een verergerd patriottisch gevoel, alleen maar spreken over het onderdrukken van Napoleon door middel van een goed georganiseerde aanval...</p> <p>De Franse politie steekt haar zorgen niet onder stoelen of banken. Savary haast zich zijn zorgen aan Napoleon toe te vertrouwen. De keizer haalt zijn schouders op: naar zijn mening zal er nooit een individueel persoon klaar staan, die zijn leven opoffert om een aanval uit te voeren.</p>
270	<p>voeren. De moordaanslag, onder leiding van Frédéric Staaps, zal hem al snel zijn vergissing doen inzien.</p> <p style="text-align: center;">Frédéric Staaps, een lieve jongeman.</p> <p>Een Saks, zoon van een Lutherse predikant. Op dat moment was hij iets ouder dan achttien en een half jaar. Het gezicht van een jong meisje: blauwe ogen, fijne, regelmatige gelaatstreken, inderdaad heel mooi. Hij ruikt naar zachtheid en openhartigheid. Zijn leraren en kameraden beschouwen hem als een sympathieke jongeman, maar in feite vrij onbeduidend. De enige twee boeken, die een impact op hem hebben gehad zijn, ten eerste, Oberon, een magische en ietwat kinderachtige roman van Wieland; dan een bepaald verhaal over de Maagd van Orléans (Jeanne d'Arc), dat vooral de jonge Duitser trof, over een klein boerenmeisje, dat haar land bevrijdde van het juk van vijanden!</p> <p>De maagd van Orléans: hij is vastbesloten haar voorbeeld te volgen. Hij, Staaps, kan uiteraard geen legers leiden tegen de indringer. Maar hij is ongetwijfeld vrij om de tegenstander van zijn land, keizer Napoleon, aan te vallen...</p> <p>Alleen zijn ouders konden een glimp opvangen van het project, dat hij in het grootste geheim ontwikkelde. Frederick ging ook van hen weg en liet een nogal raadselachtig briefje achter, waarin hij verklaarde dat hij tussen de overwinnaars zou worden gevonden of dood op het slagveld. ‘Nogmaals die avond’, legt hij uit in een van de brieven, die hij later naar zijn vader stuurde, ‘verscheen God aan mij... Het was een figuur die leek op de maan... De stem zei: Ga vooruit, je zult slagen uw onderneming, maar je zult omkomen.’ We voelen hier het verlangen om Jeanne d'Arc te imiteren, tenminste wat de hemelse stemmen betreft.</p> <p>Zijn vader, bang, reageert door hem aan te sporen terug te keren naar zijn geboorteplaats. ‘Je geest is ziek’, schreef hij aan zijn kind. ‘Ik doordring de diepten van je ziel en de problemen van je ideeën... Ik zal de balsem op je wonden aanbrengen... Kom terug, bewaar zo'n kwelling niet voor de oude dagen van je vader en je moeder!’ Van haar kant smeekt de moeder haar zoon en richt zich tot hem met oproepen, die gevoed worden door bijbelse verwijzingen: ‘God wilde niet dat Abraham zijn offer tot het einde volbracht. Hij was tevreden met zijn onderwerping en goede wil. Jouw besluit zal genoeg zijn voor God. Moge hij je vrijstellen van verder gaan!’</p> <p>Maar onze verlichte, aan wie God rechtstreeks bevelen en advies geeft, heeft geen behoefte aan menselijke richtlijnen. Hoe kun je iemand overtuigen, die bovennatuurlijke visioenen heeft en een pact met de hemel heeft gesloten? Zonder heel duidelijk te specificeren welk project hij in zich draagt (maar dit geheim is niet moeilijk te ontrafelen), reageert Frederick op zijn ouders door hen de motieven uit te leggen, die hem onweerstaanbaar tot actie aanzetten. ‘Ik voel me aangetrokken’, schreef hij, ‘door een kolossale en onoverwinnelijke kracht.’ Hij moet gehoorzamen ‘op straffe van verdoemenis’. ‘Na zo'n eed’, voegt hij eraan</p>
271	<p>op zijn ouders door hen de motieven uit te leggen, die hem onweerstaanbaar tot actie aanzetten. ‘Ik voel me aangetrokken’, schreef hij, ‘door een kolossale en onoverwinnelijke kracht.’ Hij moet gehoorzamen ‘op straffe van verdoemenis’. ‘Na zo'n eed’, voegt hij eraan</p>

toe, 'ligt het niet langer in mijn macht om te stoppen...' Een werkelijk onevenwichtige man. Waaruit bestaat het plan van de jongeman precies? We kennen hem uit zijn eigen onthullingen, tijdens het verhoor, dat de politie vervolgens heeft afgenomen: hij begreep dat de soevereine bondgenoten, die de Napoleontische hegemonie bestreden, er nooit mee zouden instemmen een duurzame vrede met Napoleon te ondertekenen. Logische conclusie (?) van Staaps: vanaf het moment dat Napoleon op oorlogsvlak door zijn buitengewone militaire genialiteit sterker is dan al zijn vijanden bij elkaar, is het daarom noodzakelijk Napoleon te doden. Zo zal Europa vrede verkrijgen.

En altijd dit verhaal van de Maagd van Orléans dat door zijn hoofd spookt: 'Zij bevrijdde Frankrijk van het juk van zijn buitenlandse bezetters. Ik wilde hetzelfde doen!'

Parades in Schönbrunn. Oktober 1809

Ze zaten toen midden in diplomatieke discussies. Na de Napoleontische overwinning bij Wagram, opening van grote conferenties rond de groene loper, met het oog op de voorbereiding van de Vrede van Wenen (die, zoals we weten, op 14 oktober 1809 zal worden ondertekend). Eerlijk gezegd geloofden zij van hun kant nauwelijks in het succes van deze voortdurende diplomatieke gesprekken. Als gevolg van de moeilijkheden, die voortdurend door de Oostenrijkse gevolmachtigden naar voren werden gebracht, verwachtten de Franse generaals elk moment te vernemen, dat de wapenstilstandsgesprekken waren mislukt. De meeste van onze militaire leiders waren van mening, dat de vijandelijkheden binnenkort zouden worden hervat.

Ook hebben ze van deze wapenstilstand gebruik gemaakt om de eenheden te hergroeperen, om de regimenten, die zwaar op de proef zijn gesteld door de laatste veldslagen, opnieuw samen te stellen. In alle kantonnementen hebben ze het aantal inspectiebezoeken verhoogd, met het oog op een aankomend vertrek voor de campagne.

In Schönbrunn, bij Wenen, waar Napoleon zijn hoofdkwartier had gevestigd, werd het militaire apparaat met een zekere genegenheid ingezet om te laten zien, dat ze bereid waren, indien nodig, de wapens weer op te nemen. Elke dag hield de keizer een grote parade op de binnenplaats van paleis Schönbrunn. De mannen, die de ziekenhuizen verlieten, gekleed in nieuwe kleren en opgenomen in nieuwe formaties, werden geïnspecteerd en paradeerden, net als de regimenten, die zojuist een hoge prijs hadden betaald op de slagvelden. Zo kon de meester met eigen ogen zien of de opnieuw samengestelde eenheden geschikt waren om weer

272

in gebruik te worden genomen. Bovendien ondervroeg hij de mannen of er goed voor hen gezorgd was en of het hen aan niets ontbrak.

Uiteraard werden deze parades aandachtig gevolgd door veel inwoners van Wenen, die zich naar Schönbrunn haastten om deze onoverwinnelijke Franse soldaten van dichtbij te zien en om deze verschrikkelijke Napoleon te aanschouwen, die zojuist de eeuwenoude troon van de Habsburgse dynastie op zijn grondvesten had doen schudden.

Napoleon verscheen op zijn witte paard, gevolgd door het kleurrijke escorte van zijn adjudanten. Alle generaals van de regio en zelfs bepaalde bestuurders kwamen op hun beurt deelnemen aan deze dagelijkse demonstraties. Een paar schildwachten, met tussenruimte geplaatst, waren verantwoordelijk voor het in bedwang houden van de menigte. In feite werd Napoleon slecht bewaakt: de Weners mochten vrij dicht de keizer naderen; dragers van bepaalde spelden konden, indien nodig, zelfs hun verzoeken persoonlijk aan hem overhandigen.

Frédéric Staaps bereidt zijn zet voor.

	<p>Frédéric Staaps, die met moordzuchtige bedoelingen in Wenen aankwam, verbleef slechts twee dagen in de Oostenrijkse hoofdstad. Hij nam onderdak in een buitenwijk. Daar informeerde hij vakkundig naar de gewoonten van Napoleon. Hij is er zeker van dat hij hem in Schönbrunn gemakkelijk zal kunnen benaderen.</p> <p>Maar de jonge Saks wil zelf in het veld onderzoeken hoe hij zijn gedurfde plan in praktijk kan brengen. Dus gaat hij naar Schönbrunn en woont een parade bij. Toen hij diezelfde avond terugkeerde naar Wenen, kocht hij bij een wapensmid een lang keukenmes, waarvoor hij achttien sous betaalde en dat hij geduldig aan beide kanten op een straatkei scherp maakte. Met het mes verborgen onder zijn jasje keerde hij op de ochtend van 18 oktober 1809 terug naar Schönbrunn, met het vaste idee een einde te maken aan het leven van de keizer.</p> <p>Hij ziet Napoleon de trappen van het kasteel afdalen, de binnenplaats oversteken en de rechterkant van het regiment bereiken, dat de eerste linie vormt. Gemakkelijk het tamelijk schaarse cordon van schildwachten overstekend, loopt Staaps snel in de richting van de keizer. Berthier ziet zijn beweging; hij houdt deze vreemdeling tegen en vraagt hem waar hij heen gaat. 'Ik wil de keizer zien', legt Staaps uit. En Berthier antwoordde: 'Zo spreken wij niet tegen de keizer!' Napoleon, die een paar flarden van dit snelle gesprek heeft gehoord, luistert mee. Staaps, op enige afstand gehouden, spreekt in onbegrijpelijk gebrabbel. Napoleon beveelt Rapp om te zien wat deze Duitser wil... Rapp, die de betekenis van dit Duits-Franse jargon het niet kan begrijpen en omdat hij indiener als een indringer beschouwde, laat hem</p>
273	<p>door de dienstdoende rijkswachter verwijderden.</p> <p>Staaps voelt zich geenszins verslagen. Na een omweg achter de linie van grenadiers drong hij opnieuw door het cordon van schildwachten en rende naar de kop van de colonne, waar Napoleon op dat moment was. Hoewel hij op afstand wordt gehouden, probeert hij met hem te praten. 'Ik kan je niet verstaan,' roept Napoleon van verre naar hem. Ga naar Generaal Rapp! Berthier beveelt de gendarmerieofficier nogmaals om dit ongewenste ongedaan te maken en ervoor te zorgen, dat hij de keizer niet langer lastig valt. Maar Staaps dringt aan. Rapp geeft vervolgens opdracht om de recalcitrant naar de wachtpost te brengen.</p> <p>Terwijl hij de jongeman echter bij het lichaam greep, voelt een gendarme - die ongetwijfeld wilde weten wat zijn bedoelingen waren - verraderlijk de kleren van de jongeman en voelt hij aan de linkerkant van zijn jas een hard voorwerp. Zodra ze op het politiebureau aankomen, fouilleren ze de verdachte en ontdekken ze onder de kleding een enorm, gloednieuw keukenmes van vijftien centimeter lang met een tweesnijdend lemmet, dat net is geslepen. Dit mes is zorgvuldig in dik grijs papier gewikkeld en vormt een soort omhulsel, dat wordt vastgehouden door verschillende windingen. De punt van het wapen zal verloren gaan in de riem. De zaak lijkt ernstig. De man wordt snel gebracht naar het kantoor van Savary.</p> <p style="text-align: center;">Vriendelijk gesprek tussen Staaps en... Napoleon.</p> <p>Toen de gendarmes hem vroegen met welk doel hij dit lange, slanke ding bij zich droeg, antwoordde hij: 'Dat is mijn geheim!' Maar eenmaal voor generaal Savary gebracht, maakt hij er geen moeite mee het doel van zijn nadering toe te geven. Hij kwam naar de parade, verklaart hij met indrukwekkende kalmte, met de vaste bedoeling de keizer te doden... als hij dat had kunnen doen als hij hem bereikt had.</p> <p>Onmiddellijk werden alle gebruikelijke regelingen getroffen: Staaps werd arm aan arm vastgebonden met een rijkswachter. Zodra de parade voorbij is, haast generaal Rapp zich om de arrestatie van de jonge Duitser aan Napoleon te vertellen, hij beschrijft hem het wapen, dat werd ontdekt onder de kleding van de koningsmoordenaar, hij rapporteert hem de moorddadige plannen van de Saks. Maar de keizer weigert dit hele verhaal te geloven, hij doet alsof hij deze zaak licht opvat. Ondertussen komt Savary erbij, hij draagt het mes. Napoleon neemt het wapen in de hand en lacht: 'Ah! Ah! het lijkt erop dat er iets is... Kom op dan, haal</p>

deze jongeman, ik wil hem zien. Ongetwijfeld is hij een ongelukkig persoon, die lijdt aan waanzin of zwakzinnigheid!

Savary keert snel terug, vergezeld van Staaps. Napoleons verbazing over de jeugd van de man die hem wilde vermoorden. 'Oh! hij huult, het is niet mogelijk, hij is een kind!' En met grote zachtmoedigheid begint hij een lang gesprek met hem, inderdaad heel vriendelijk. We hebben in de *Mémoires de Savary* en ook in die van Desmarest, een kort verslag van dit merkwaardige onderhoud. Napoleon vraagt aan de Saks of hij hem kent. Ja, meneer.' 'Waar heb je mij dan gezien?' 'Afgelopen herfst, in Erfurth.' 'Waarom wil je mij vermoorden?' 'Sire, omdat uw genialiteit te superieur is aan die van uw vijanden en u de plaag van mijn vaderland bent geworden.' 'Welke motieven hebben u tot deze daad gebracht?' 'Het is bedoeld om vrede in Duitsland te brengen.' 'Ik voer alleen oorlog tegen Oostenrijk en zij heeft mij de oorlog verklaard!' 'Duitsland is volledig bewapend en wacht... De stem van God vertelde me, dat de dood van één man alles zou kalmeren... ' 'Kan God een misdaad bevelen?' 'Het is een noodzakelijk offer.' 'Maar ik ben niet degene, die de oorlog is begonnen. Waarom dood je de aanvallers niet?' Dat zou eerlijker zijn...' 'Oh nee, het is niet Uwe Majesteit, die oorlog voert, maar omdat U altijd sterker en gelukkiger bent dan de andere vorsten samen, is het gemakkelijker om U te doden dan zoveel andere, uw vijanden, die niet zo erg te vrezen zijn, omdat ze niet zo veel genialiteit hebben!'

De keizer, die vreemd genoeg geamuseerd lijkt te zijn door deze confrontatie, zet zijn ondervraging voort in het bijzijn van zijn enigszins verbijsterde staf. 'Hoe zou je mij hebben vermoord?' 'Ik wilde u vragen of we binnenkort vrede zouden hebben en als u mij geen antwoord had gegeven, zou ik het mes in uw hart hebben gestoken.' 'Maar', antwoordt Napoleon, 'de soldaten, die mij omringen zouden je eerst hebben gearresteerd, voordat je mij had kunnen toeslaan, hadden ze je daarna aan stukken gescheurd...'

'Ik had het verwacht,' antwoordt de martelaar, 'k was vastbesloten te sterven.' In het bijzijn van deze jongeman was het hart van de keizer gevuld met medelijden. 'Als ik je vrijlaat,' vraagt hij, 'zou je dan naar je ouders gaan en je plan laten varen?' 'Meneer', antwoordt Frédéric Staaps kalm, 'als er vrede zou zijn, ja. Maar als we nog steeds oorlog hebben, zal ik deze daad uitvoeren...'

Het is duidelijk dat we een verlicht persoon voor ons hebben, een werkelijk verheven persoon, wiens bewustzijn geobsedeerd is door een vaststaand idee.

Een paar dagen voordat dit tafereel plaatsvond, had Napoleon dokter Corvisart vanuit Parijs naar Wenen ontboden. Precies op het moment van dit schilderachtige gesprek bevond deze beroemde arts zich in de appartementen van de keizer. Napoleon beveelt hem te roepen en

zonder hem iets over de kwestie uit te leggen, vraagt hij hem om de pols van de jongeman te voelen. Corvisart voert het onderzoek uit en stelt zijn diagnose: hart een beetje opgewonden; de man is niet ziek; eenvoudigweg een lichte nerveuze opwindings. 'Goed', zegt Napoleon, deze jongeman heeft zojuist honderd mijl gereisd om mij te vermoorden!' En hij vertelt hem het verhaal.

De dood van een verlicht persoon. 16 oktober 1809

Vier dagen van onderzoek, vrijwel nutteloos. Geen seconde verliest Staaps zijn kalmte. Hij is slechts zachtheid en berusting. Hij volhardt in zijn bekentenissen, hij heeft nergens spijt van, indien nodig zou hij bereid zijn zijn poging te herhalen.

Men onthult aan hem bepaalde eigenschappen van Napoleon, waarvan hij zich niet bewust was en die hem lijken te raken, waarbij de keizer zichzelf in een nieuw licht aan hem presenteert, heel anders dan hij zich had voorgesteld. 'Als ik dit had geweten,' merkt hij op,

	<p>‘zou ik misschien geen onherroepelijke verbintenis met God zijn aangegaan!’ Niets om op te hopen, uiteraard, van een verlicht persoon, die zo diep ondergedompeld is in zijn waanzin.</p> <p>Op 16 oktober 1809, de dag waarop hij zal worden geëxecuteerd, hoort Staaps het kanon donderen. Hij vraagt om uitleg. Er wordt hem verteld, dat het ter ere is van de vrede, die zojuist is ondertekend. Onze arme verlichte man slaat zijn ogen naar de hemel: ‘O, mijn God, ik dank u’, roept hij. ‘Dus hier is vrede gesloten en ik ben geen moordenaar!’</p> <p>Twee uur later viel hij onder de kogels van het vuurpeloton.</p> <p style="text-align: center;">Napoleon had gratie kunnen verlenen...</p> <p>We hebben gezien dat deze zaak zich afspeelde op het moment dat de beroemde Vrede van Wenen werd ondertekend, te midden van allerlei moeilijkheden. We kunnen heel goed denken dat Napoleon iets anders in gedachten had dan het verhaal van deze ongelukkige jongeman, vastgehouden in een gevangenis in Wenen. De soeverein, die inmiddels naar Parijs vertrok, dacht er kennelijk niet aan om bevelen te formuleren over het vervolg op het proces. Ongetwijfeld was hij zelfs het bestaan van Frédéric Staaps vergeten. En dan was het tenslotte niet aan de keizer om deze kwestie op te lossen, maar aan de oorlogsraad.</p> <p>Desmarest, de politieagent die we goed kennen, gelooft dat zonder het overhaaste vertrek van Napoleon naar Parijs het keizerlijke pardon aan de jonge Saks zou zijn verleend.</p>
276	<p>Hoe dan ook zou Staaps geen gratie hebben verleend aan... Napoleon. De mannen van de keizerlijke politie zijn van mening, dat als Frédéric Staaps de voorzorg had genomen om de overjas van een soldaat aan te trekken of als hij zijn arm in een slinger had gestoken, hij Napoleon had mogen benaderen en eenmaal naast het aangewezen slachtoffer verzekerde Staapsil zijn rechters opnieuw, dat hij een zekere klap zou hebben toegebracht.</p> <p>Maar Napoleon gelooft niet in zijn dood door de kogel of de dolk door een geïsoleerd persoon. De lijfwachten delen dit optimisme niet. Ze hebben gelijk als ze hun ogen open blijven houden.</p>
277	<p><i>Bibliografie</i></p>
278	<p style="text-align: center;">DE AANSLA VAN SAHLA VALLEN, NOG EEN VERLICHT DUITSLAND AAN... Februari 1811</p> <p>Vijftien maanden na het avontuur van Staaps, een ‘verlichte’ uit Duitsland, registreren we een tweede moordaanslag op keizer Napoleon I door een andere verlichte”, eveneens Saksisch. De naam van deze nieuwe held is Ernest von der Sahala. Onze historici hebben zijn naam verfranst, ze noemen haar La Sahla.</p> <p>Begin 1811 waren de jonge patriotten aan de andere kant van de Rijn op nogal zorgwekkende wijze geagiteerd. Op universiteiten veranderen de meeste professoren zichzelf in vurige apostelen van de bevrijding van het land, die openlijk verzet tegen de bezettende macht prediken en hun studenten ertoe aanzetten op een verborgen manier te vechten voor het herwinnen van de onafhankelijkheid. In geheime genootschappen provoceren ze jonge mensen, wakkeren ze hun haat aan tegen de ‘Corsicaan’, die Europa onder zijn duim heeft. Overal wordt er alleen maar gesproken over het ten val brengen van de despoot. Elke dag maken politierapporten, die naar Napoleon worden gestuurd, melding van de opwindende van deze adolescenten. wier plannen met de dag bedreigender worden. Erfuth, Leipzig en Halle zijn de centra. waar voortdurende agitatie heerst, ook worden de jongeren van deze universiteiten op een heel bijzondere manier gevolgd.</p>

	<p style="text-align: center;">Een potentiële koningsmoord.</p> <p>Ernest von der Sahla behoort tot een adellijk geslacht, verwant aan de hoogste families van Pruisen en Saksen. In deze aristocratische en patriottische kringen hielden mensen nauwelijks van Napoleon. In 1806 was de jonge Ernest amper dertien jaar oud met een doffe woede,</p>
279	<p>toen hij zijn ouders de hele dag de woorden hoorde herhalen, die Napoleon op een dag in Berlijn publiekelijk zou hebben geuit: ‘Ik zal deze Pruisische adel om hun brood laten smeken!’ Deze eigenschap vergiftigde letterlijk de geest van het kind, dat vanaf dat moment een hardnekkige haat koesterde tegen de vijand van zijn land en zijn kaste.</p> <p>Een tijdje later in Erfurth werd de aandacht van politiewaarnemers getrokken door de provocerende houding van de jonge student Ernest von der Sahla. Hij liet bepaalde woorden los, die bewustwording veroorzaken. In Dresden en Leipzig wordt gemeld, dat hij ervan geniet onze soldaten te beledigen. De aanblik van een Frans uniform maakt hem woedend. Zijn kameraden waren verrast, legde hij op een dag uit aan politieagent Desmarest. ‘Mijn kameraden waren verrast, omdat ze wisten hoe bang ik ben, omdat de aanblik van een zwaard me doet beven. Maar op dit punt was ik een leeuw...’ Al snel was zijn project geen geheim meer voor zijn naasten: hij besloot Napoleon te vermoorden! De vader van onze jonge burgerwacht is al een tijdje verdwenen en zijn moeder en zus smeken hem op hun knieën om dit wanhopige avontuur niet aan te gaan. Ze herinneren hem eraan dat hij de enige erfgenaam van de naam is. Verspilde moeite, de teerling is geworpen. Hier is hij binnenkort in Leipzig. Daar maakte hij de mensen om hem heen ernstig ongerust, omdat de zeer gewelddadige middelen, die hem werden toegediend vanwege zijn epileptische aanvallen, zijn hersenen op een heel vreemde manier leken te hebben verstoord. Vervolgens raakte hij gepassioneerd door de studie van het Hebreeuws en specialiseerde hij zich in de exegese van de profetieën van het Oude Testament. Wat hem er geenszins van weerhoudt om er keer op keer aan te denken Napoleon met een pistoolschot te doden.</p> <p>De winnaar van Europa bevindt zich op dit moment in Parijs, dus het is in Frankrijk dat de keizersmoord moet plaatsvinden. En snel, want op dat moment bereidde Marie-Louise, de jonge vrouw van Napoleon, zich voor op de bevalling. Het is daarom belangrijk om de Man te elimineren voordat de voormalige aartshertogin van Oostenrijk het aangekondigde kind ter wereld brengt, dat al de naam Koning van Rome draagt. Onze jonge enthousiasteling, die echt aan alles denkt, hoopt dat de moord op de keizer zo'n emotie bij de keizerin zal uitlokken dat de dynastie van haar nageslacht zal worden beroofd...</p> <p>Het valt nog te bezien of deze kinderachtige projecten (waarop La Sahla destijds en in Duitsland niet het alleenrecht had) of deze criminele gedachten in de vorm van projecten of dagdromen zullen blijven...</p> <p style="text-align: center;">Een keizersmoord die werkelijk vastbesloten lijkt.</p> <p>De Sahla ging daarom naar Leipzig, waar hij zijn aanval zorgvuldig voorbereidde.</p>
280	<p>In Duitsland raakte hij bevriend met een andere Saksische edelman van zijn leeftijd. De twee jonge mensen komen overeen om samen deze actie van nationale bevrijding te leiden, die de moord op Napoleon zou moeten vormen.</p> <p>In Frankfurt am Main, kort voordat hij voet op Franse bodem zette, raakte de handlanger van La Sahla echter in paniek, weigerde verder te gaan en keerde terug naar Dresden. De Sahla, vastberadener dan ooit, denkt er geen seconde over na om de uitvoering van zijn plan uit te stellen. Toen hij Leipzig haastig verliet zonder zelfs maar te wachten op de uitbetaling van zijn driemaandelijke toelage, was hij zich op dat moment erg berooid. Maar met zijn naam slaagde hij er gemakkelijk in om bij een Duitse bank een lening van 50 louis te</p>

	<p>verkrijgen, die bij zijn aankomst in Parijs voor hem zou worden opengesteld. Deze operatie zal, zoals we binnenkort zullen zien, een belangrijke rol spelen in dit verhaal.</p> <p>La Sahla arriveert in Parijs met een paar pistolen. Om de keizer ten val te brengen, bewapent de Saks zich het liefst met... Franse pistolen. Zonder verder oponthoud koopt hij gewoon vijf paar. Hij zorgt ervoor dat ze een groot bereik hebben. Omdat hij niets weet over het omgaan met wapens, moet hij de verkoper vragen ze te laden.</p> <p>Elke dag gaat hij naar het Tuilerieënpaleis, waar hij het komen en gaan van de keizer bespioneert en hem opwacht bij de uitgangen van het kasteel. Hij had hem zelfs bij twee verschillende gelegenheden kunnen neerschieten: een keer toen Napoleon de binnenplaats van de Tuilerieën opreed, een andere keer, toen de keizer in de omlijsting van een paleisraam verscheen. Maar hij voelde, dat hij vanuit zijn positie het schot zou missen. Hij wachtte daarom liever. Hij had tijd over en het was belangrijk om verstandig toe te slaan.</p> <p style="text-align: center;">Een verklikker, die op tijd komt.</p> <p>Ondertussen keerde de voormalige handlanger van La Sahala terug naar Dresden, zoals we zeiden. Bij nader inzien begrijpt hij al snel, dat dit avontuur alleen maar heel slecht kan eindigen voor La Sahla en, bij uitbreiding, voor hemzelf, die betrokken was bij het duistere complot. Het is dringend noodzakelijk om zo snel mogelijk uit het spel te stappen. Daarom haast de valse broer zich om de autoriteiten te waarschuwen voor het criminele project van La Sahla, die zich op dit moment in Parijs moet bevinden. De Snef, minister van Buitenlandse Zaken van de koning van Saksen, wordt zo op de hoogte gebracht van het plan om Napoleon te vermoorden. Geen minuut te verliezen, een speciale koerier vertrekt onmiddellijk vanuit Dresden en galoppeert zo snel mogelijk richting Parijs. Het bericht, dat hij bij zich draagt, waarschuwt Maret, hertog van Bassano en minister van Buitenlandse Zaken, is de</p>
281	<p>verontrustende aanwezigheid in de Franse hoofdstad van de jonge visionair, met meer dan alarmerende projecten.</p> <p>We kunnen ons de emotie voorstellen, die deze nogal onverwachte onthulling veroorzaakt bij de politiediensten van het rijk. Hoe ontdek je in de grote stad een buitenlander, die per definitie serieuze voorzorgsmaatregelen neemt om zijn identiteit te verbergen? Volgens de ontvangstbevestiging mogen ze verwachten, dat de jonge Saks binnenkort op het toneel verschijnt. Alle organisaties in de rue des Saints-Pères en de rue de Jerusalem worden gewaarschuwd.</p> <p style="text-align: center;">Snelle reacties van een goed georganiseerd politiekorps.</p> <p>We hebben bij verschillende gelegenheden vast kunnen stellen, dat Bonaparte sinds het consulaat verschillende politiekorpsen had georganiseerd, die onafhankelijk van elkaar waren en die niet nalieten elkaar af te troeven, zoals het hoort. Dit maakte het onderzoek niet altijd eenvoudiger. Maar deze keer zijn er, wat de arrestatie van La Sahla betreft, niet al te veel blunders begaan. Enerzijds voert de prefect van politie, graaf Pasquier, het onderzoek soepel uit. Aan de andere kant speelt ook generaal Savary, hertog van Rovigo, die de elite-gendarmerie in handen heeft, zijn rol. In hun respectievelijke <i>Memoires</i> geven Pasquier en Savary ons elk hun persoonlijke versie, die in werkelijkheid heel verschillend van elkaar is. Veel beter, Pasquier zegt niets over de actie van Savary. En natuurlijk zegt Savary geen woord over Pasquier. We zullen later proberen deze uiteenlopende getuigenissen duidelijk te doorzien. Laten we voorlopig naar beide versies kijken.</p> <p>Pasquier-versie. De hertog van Bassano, rond middernacht gewaarschuwd door de Saksische minister, waarschuwt zonder verder uitstel de prefect van politie Pasquier, die een</p>

	<p>politieagent, genaamd Foudras, op zoek stuurt naar La Sahla. Voor het einde van de ochtend wordt de keizermoordenaar gearresteerd in een soort hotel. Op hem vinden ze dolken en pistolen. Foudras zal enige tijd later worden benoemd tot inspecteur-generaal: dat zijn ze hem verschuldigd. In zijn rapport aan de keizer legt Pasquier uit, dat de beste handelwijze, gezien de omstandigheden, misschien zou zijn om geen publiciteit aan deze zaak te geven en er niet over te praten in de kranten. Niets is in feite gevaarlijker dan deze slechte voorbeelden, zo gemakkelijk te imiteren door een paar onevenwichtige mensen, die geïsoleerd handelen... Napoleon is het daar mee eens. De jonge La Sahla werd onmiddellijk naar Vincennes gebracht, waar hij gevangen blijft tot de aankomst van Duitse troepen in Parijs, die hem in 1814 bevrijdden.</p> <p>Savary-versie. Hier is de truc romantischer, hoewel volkomen geloofwaardig. Tijdens de winter van 1803-1804 wordt generaal Savary door zijn waarnemers in Duitsland op de hoogte gebracht van de bijzondere omzwervingen van een jonge student uit Dresden genaamd Ernest</p>
282	<p>von der Sahla. Vervolgens krijgt Savary te horen, dat genoemde Sahla zojuist een paspoort voor Frankfurt-am-Main heeft gekregen. Het is duidelijk dat deze jongen zich voorbereidt om naar Frankrijk te komen. Nu volgde de politie destijds nauwlettend de bewegingen van deze jonge Duitsers van achttien tot twintig jaar, die in de hokjes van de Illuminati opstonden en hun gevoelens van patriottisme, noch hun haat tegen de regering van Napoleon verborgen hielden.</p> <p>In de tussentijd ontvangt generaal Savary van een van zijn agenten in Frankfurt een memo, waarin hem wordt verteld, dat een jonge Saksische student, genaamd Wondersale, naar Parijs gaat met in zijn zak een getekende wissel op een bank in de hoofdstad. De jongeman wordt gerapporteerd als een gevaarlijk individu, dat nauwlettend in de gaten moet worden gehouden. Savary denkt onmiddellijk, dat de naam van de verdachte door zijn correspondent verkeerd is weergegeven. De politieman schat, volgens zijn berekeningen, dat de Duitser al twee dagen geleden in de hoofdstad moet zijn aangekomen, lanceert zijn bloedhonden richting platteland, waarbij hij ervoor zorgt, dat hij ze naar de bankkantoren stuurt, die in zakenrelaties met Duitsland staan en vraagt hen om een lijst opstellen van mensen voor wie onlangs kredieten zijn geopend. Het is niet moeilijk, zoals men wel kan raden, om onder de begunstigden van nieuwe betaalrekeningen een zekere Van der Sahla te ontdekken (en niet Wondersale, zoals aangekondigd vanuit Frankfurt). Via de bank verkrijgen zij onmiddellijk zijn adres. Het onderzoek van Savary, dat om tien uur 's ochtends begint, eindigt volgens de verklaringen van de generaal rond vier uur 's middags met de arrestatie van La Sahla.</p> <p>De zes paar pistolen, die in zijn kamer zijn ontdekt, rechtvaardigen ondervraging. Savary, die heeft besloten La Sahla voor hem te laten verschijnen, kan niet anders dan een beweging van verrassing tonen wanneer de gevangene voor hem verschijnt, wiens jeugd, zachtheid en fatsoen nauwelijks overeenkomen met het idee, dat de keizerlijke ambtenaar ervan zou kunnen hebben. Niet in het bezit zijn van het minste materiële bewijs van het project.</p> <p>In het geheim bedrogen door de patriot van de overkant van de Rijn, maar gemakkelijk het criminele plan radend, dat de jonge Duitser nastreeft, verwelkomt Savary de man met vele pistolen met vakkundig gesimuleerde hartelijkheid en terwijl hij het valse bepleit om de waarheid te kennen, begint hij met hem een beetje moraal te geven, door hem aan te spreken over de schaamte, die over zijn familie zou komen als hij zijn naam zou onteren door een daad, die hem onwaardig is. De Sahla toont zich werkelijk in verlegenheid, hij bloosde bij deze vriendelijke protesten. Al snel bekend hij, dat hij naar Parijs is gekomen om de keizer te vermoorden. Op Savary's altijd vaderlijke bezwaren antwoordt de Duitser, dat hij weet dat hij zijn leven zal verliezen. Trouwens, als zijn schot mist, zal er onvermijdelijk iets anders voor</p>

283	<p>In de plaats komen. Zo, legt hij uit, werd Hendrik IV tweeëntwintig keer gemist, maar met de drieëntwintigste aanval was het succes compleet. Napoleon, zo voegt deze enthousiast toe, kwam ongedeerd uit twee of drie moordpogingen tevoorschijn. Deze mislukkingen mogen moedige mannen, die weinig rekening houden met hun leven, niet tegenhouden. Het bestaan van La Sahla zal goed benut zijn, zo stelt hij zelf, als we de aanvallen, die daarop volgen een kans van slagen willen geven.</p> <p>Erg goed. Savary stuurt de Saks vervolgens naar de diensten van Desmarest, waarbij laatstgenoemde verantwoordelijk is voor het ‘koken’ ervan. In zijn <i>Vijftien jaar politiedienst</i> herinnert Desmarest ons aan de verrukkelijke gesprekken, die hij bovendien op zeer vriendelijke toon met zijn gevangene voert. Nadat Desmarest hem een paar dagen in een kerker heeft laten mediteren, biedt Desmarest hem vrijheid aan: de regering, zo legt hij uit, heeft gemerkt, dat er enige wanorde zit in de ideeën van de jongeman, maar ze merkten bij hem meer neigingen op dan een formeel verlangen om de keizer te vermoorden. Wij zullen hem daarom vrijlaten, op voorwaarde, dat hij zich op zijn erewoord ertoe verplicht geen verdere pogingen tegen de soeverein te ondernemen. De Sahla vraagt vierentwintig uur bedenktijd voordat zij antwoord geeft. De volgende dag, tijdens zijn nieuwe onderhoud met Desmarest, verklaarde hij dat hij heel goed begrijpt, dat het voor hem een kwestie is van terugsturen in alle vrijheid naar zijn familie, maar zijn gevoelens en principes staan hem niet toe zich aan een dergelijke belofte te binden. Zijn plicht, zijn wil, zo legt hij uit, vereisen dat hij zijn oorspronkelijke plan niet laat varen. Zodra hij wordt vrijgelaten, zal hij zijn project hervatten. En hij eindigt met een paar ironische woorden naar zijn voorganger, Frédéric Staaps, die hij als laf en besluiteloos beschouwt.</p> <p>Trouwens, hij wil sterven. ‘Ik ben zwak, ziek’, zei hij vertrouwelijk tegen Desmarest. ‘Ik mag niet lang leven. Ik heb mijn naam verbonden aan een groot feit uit de geschiedenis, waarbij ik het kleine aantal ongelukkige jaren heb opgeofferd dat mij nog restte...’ Vervolgens, overwegend dat dergelijke bekentenissen meer dan voldoende zijn om zonder uitstel te worden gezonden naar een executiepeloton, vraagt hij nieuwsgierig: op welke dag hij zal worden neergeschoten op het Champ de Mars...</p> <p>De zaak wordt voorgelegd aan Napoleon. In de marge van het rapport van Savary noteert de keizer de volgende regels: ‘We mogen deze zaak niet in de publiciteit brengen, om niet verplicht te zijn met een klap te eindigen. De leeftijd van de jongeman is een excuus... Over een paar jaar zal hij er anders over denken en we zouden er spijt van hebben, dat we een onnadenkend persoon in brand hebben gestoken en een achtenswaardig gezin in een rouw hebben gedompeld, dat altijd iets oneervols zou hebben. Zet hem in Vincennes,; geef hem de zorg, die zijn hoofd nodig lijkt te hebben. Geef hem boeken. Laat zijn familie schrijven en laat de tijd zijn beloop hebben...’</p>
284	<p>Het is duidelijk dat Pasquier en Savary het onderzoek parallel hebben uitgevoerd, naar dezelfde zaak. Vrijwel tegelijkertijd gealarmeerd door verschillende meningen, voerden ze onderzoek uit, dat zeker overlap moest hebben. Maar omdat ze allebei graag kronen in hun respectievelijke <i>Memoires</i> wilden weven, aarzelden ze niet om de primitieve versie op hun eigen manier te arrangeren. Door deze eigenschap zien we hoe gemakkelijk het is om geschiedenis te schrijven. We zijn er in ieder geval van verzekerd dat La Sahla achter de tralies zit, dit is het belangrijkste, vooral voor Napoleon.</p> <p>Ernest von der Sahla had uiteindelijk meer geluk dan de ongelukkige Frédéric Staaps. Hier wordt hij in ieder geval voorlopig gered van de gebruikelijke twaalf kogels.</p> <p style="text-align: center;">Drie jaar in een kerker van Vincennes.</p>

Het Château de Vincennes is een buitengewoon sinistere gevangenis, waar degenen, die door keizerlijke genade of zelfs bepaalde politieke invloeden werden opgesloten, zich konden redden van het executiepeloton.

Desmarest, die vanuit zijn kantoor aan de rue des Saints-Pères op de hoogte bleef van het doen en laten van de Saksen, merkte in zijn herinneringen op dat La Sahla tijdens zijn drie jaar gevangenschap (1811-1814) in het oude fort wist hoe hij blijf moest geven van een bewonderenswaardige vastberadenheid van ziel. Geen humoristische beweging, geen gebaar van ongeduld. Hij stelt geen eisen, hij laat geen enkele klacht horen. De cipeus merken met genoeg zijn vriendelijkheid, beleefdheid en vriendelijkheid op. Uit sommige details van zijn dagelijkse leven kunnen we echter concluderen, dat de gevangene een zekere mentale onevenwichtigheid heeft. La Sahla weigert bijvoorbeeld in zijn bed te slapen. Hij gebruikt zijn lakens om zijn raam te bedekken en het daglicht buiten te sluiten.

Vanwege deze handelingen, die nog steeds een hersenstoornis markeren, kan er uiteraard geen sprake zijn van vrijlating. De deur naar zijn gevangenis wordt pas in 1814 voor hem geopend, als de bezettende Duitse legers in Parijs arriveren. De soldaten van de overkant van de Rijn zullen zich, zo veronderstellen we, haasten om hem vrij te laten, aangezien La Sahla dan wordt beschouwd als zowel een slachtoffer van Napoleon als een nationale held, die had geprobeerd de despoot, de vijand van Europa, ten val te brengen.

Waar Napoleon en La Sahla op het toneel verschijnen.

Na tien maanden in zijn kleine koninkrijk op het eiland Elba te hebben doorgebracht, kreeg Napoleon, zoals we weten, het vreemde idee om terug te keren naar zijn voormalige hoofdstad. Hij landde op 20 maart 1814 in Parijs.

285 La Sahla keerde daar in mei van hetzelfde jaar ook terug.

Hij verliet de Pruisische linies, meldde zich hier bij de militaire autoriteiten en vroeg om onverwijld naar Parijs te worden gebracht, waarbij hij de minister van politie verzekerde, dat deze hem perfect kende en hij had, zo verzekerde hij, belangrijke onthullingen aan hem te doen.

Als eerste voor Desmarest gebracht, wiens verbazing we ons kunnen voorstellen, legde hij uit dat hij volledig hersteld was van zijn eerste veroordelen tegen Napoleon. Hij beweerde verontwaardigd te zijn over de behandeling, die de geallieerden jegens de koning van Saksen hadden aangenomen. Hij had de Pruisische generaals doen geloven, dat hij naar Parijs wilde terugkeren om Napoleon om het leven te brengen. In feite arriveerde hij in de Franse hoofdstad om in het geheim een fulminant poeder van zijn productie aan het keizerlijke leger aan te bieden, waardoor de artillerie absoluut buitengewone resultaten op de slagvelden kon behalen.

Het beroemde poeder werd onderzocht. De bevoegde diensten verklaarden, dat zij er niet veel uit konden halen. Desmarest, beïnvloed door La Sahla's openhartige manieren, had niet het hart hem te verdrijven. Hij organiseerde echter een vrij actieve surveillance rond de jonge Saks, omdat hij hem een beetje onevenwichtig bleef vinden.

Desmarest heeft nog steeds contact met hem. De Sahla houdt hem voortdurend op de hoogte van zijn nieuwe poeder, waarvan hij altijd zijn hele voorraad bij zich heeft, uit angst dat een onervaren hand een ongelukkig ongeluk in zijn kamer veroorzaakt.

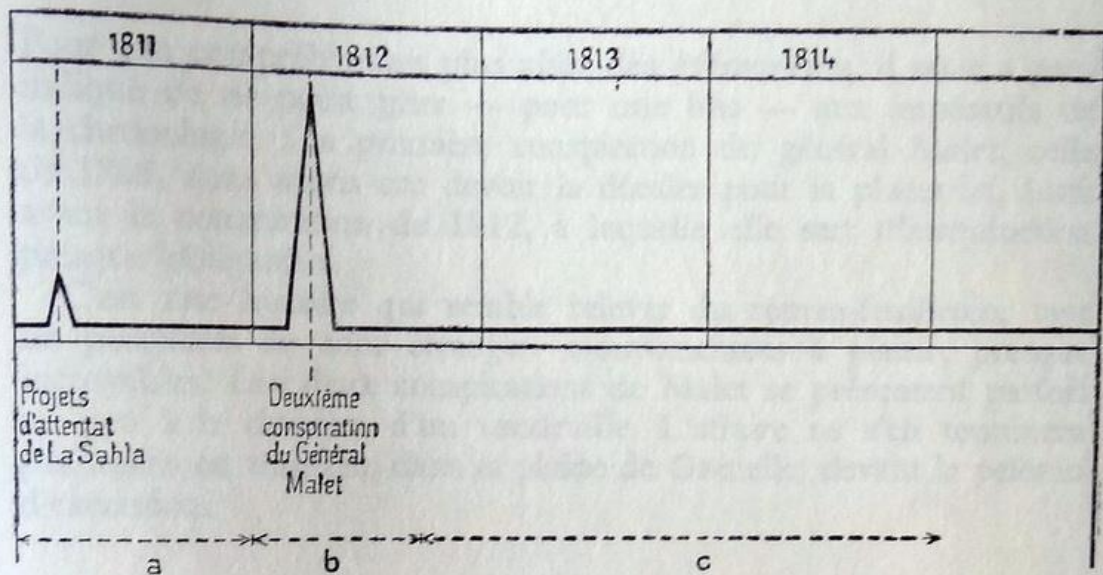
Een nogal vreemde explosie.

Die dag werd Napoleon verwacht in de Kamer van Afgevaardigden. Nu stopt er een huurrijtuig op korte afstand van de ingang van het gebouw. Er komt een jonge man tevoorschijn die, uitglijdend op het natte trottoir, achterover valt, wat bij zijn val een echte

	<p>explosie veroorzaakt. De kleren van de vreemdeling zijn aan stukken gescheurd en hijzelf, bedekt met wonden, stroomt van bloed. De man wordt snel naar de militaire post van de Kamer gebracht. Hij beweert Desmarest te zijn. In feite spreekt een politieagent met een advocaat in de lege kamer. Hij rent weg, groot is zijn verbazing om oog in oog te staan met La Sahla, in erbarmelijke toestand. Zonder meer neemt hij hem mee naar het politiebureau om de zaken eventueel op te lossen.</p> <p>Deze sluwe oude Desmarest begreep gemakkelijk het spel van de Saksen: nog een aanval,</p>
286	<p>die zijn beschermeling aan het voorbereiden was tegen de keizer! De Sahla protesteert, hij heeft nog steeds zijn lading kruit bij zich, die hij niet in zijn appartement wil achterlaten. Hij gleed uit, hij ging letterlijk op zijn draagbare arsenaal zitten en alles explodeerde, een prachtig bewijs van de kwaliteiten van dit poeder, waarin de scheikundigen van Napoleon weigerden geïnteresseerd te zijn. De Duitser bepleit zijn zaak heftig. Als hij de keizer had willen vermoorden, zou dat al lang geleden zijn gebeurd...</p> <p>Niet erg overtuigd door deze verklaringen, maar niet echt wetend wat hij van dit hele verhaal moest denken, besluit Desmarest voorzichtig te handelen; hij laat de jonge jongen terugbrengen naar de gevangenis.</p> <p style="text-align: center;">Desmarest hoort van Sahla zelf dat hij voor de gek is gehouden.</p> <p>1815. Napoleon vertrok naar een ander eiland, iets verder weg dan het eerste. De Geallieerden - Pruisische, Kozakken, Oostenrijkse en Engelse bondgenoten- bezetten opnieuw en met grote vreugde, onze hoofdstad. Voor de tweede keer werd La Sahla door zijn landgenoten uit de Napoleontische gevangenschappen bevrijd. Onmiddellijk haast de Saks zich om zich bij Desmarest te voegen, om de voldoening te hebben hem te vertellen hoe hij hem bespeelde. Zijn terugkeer naar Parijs in 1814? Een komedie, helemaal opnieuw opgevoerd met de Pruisische autoriteiten. Het oogverblindende poeder was slechts een slim voorwendsel om naar Parijs terug te keren. De Sahla was inderdaad teruggekeerd om rond de Tuilerieën te sluipen en met behulp van zijn vuurwerk de voormalige koning van het eiland Elba naar de andere wereld te sturen. En toen hem voor de ogen van de Kamer van Afgevaardigden zijn ongeluk overkwam, toen hij van de huurkoets uitstapte, dacht hij er die dag aan Europa te verlossen van deze geest een beetje te moeilijk was. Ah! die dag, als de stoep niet zo nat was geweest...</p> <p>Desmarest was uitgespeeld. Hij geeft dat met goede gratie toe in zijn <i>Memoires</i>. We kunnen niet elke keer winnen. Maar uiteindelijk, het ging allemaal niet zo slecht...</p>
287	<p>5e EN LAATSTE CYCLUS VAN SAMENZWERINGEN</p> <p>1812 – 1814</p>
288	<p>Blanco</p>

5e ET DERNIER CYCLE DES CONSPIRATIONS

1812-1814

- a) Suite de la période de calme (voir chapitre précédent).
- b) La deuxième conspiration du général Malet.
- c) L'Empire se termine dans le calme - tout au moins en ce qui concerne l'histoire des conspirations...

Au cours de cette période extrêmement critique, les armées impériales poursuivent le combat, sur tous les fronts. En dépit de son génie militaire, Napoléon enregistre de très sérieuses défaites.

A l'intérieur, toutes les classes sociales ne cachent plus leur inquiétude angoissée devant les événements dramatiques qui se succèdent à une cadence accélérée. Le pays entier souhaite la fin de ces folles aventures militaires.

- 289 a) Voortzetting van de rustige periode (zie vorig hoofdstuk).
- b) De tweede samenzwering van generaal Malet.

	<p>c) Het rijk eindigt vreedzaam, tenminste wat de geschiedenis van samenzweringen betreft...</p> <p>Tijdens deze uiterst kritieke periode zetten de keizerlijke legers de strijd op alle fronten voort. Ondanks zijn militaire genialiteit lijdt Napoleon zeer ernstige nederlagen. Binnen in verbergen alle sociale klassen niet langer hun gekwelde bezorgdheid tegenover de dramatische gebeurtenissen, die elkaar in een versneld tempo opvolgen. Het hele land wil een einde aan deze gekke militaire avonturen.</p>
290	<p>Vanwege de algemene ontevredenheid en ook vanwege de afwezigheid van Fouché, vervangen door de onintelligente Savary, kunnen we logischerwijs een toename van de occulte agitatie van de samenzweerders verwachten. Van die kant blijft alles echter rustig. De enige affaire, die ophef maakte, was die van generaal Malet.</p> <p>Hoe kunnen we deze apathie van de oppositie-elementen, die ooit zo rusteloos en zo actief waren, verklaren? Dit komt, omdat het imperiale regime op granieten fundamenteën is gebouwd: het is extreem solide. Laten we niet binnen in het gebouw zoeken naar de politieke groepering, die de fatale slag zal toebrengen. Deze klap kan alleen van buitenaf komen: hij kan alleen met wapens worden toegebracht, op een slagveld...</p>
291	<p style="text-align: center;">DE TWEE SAMENZWERINGEN VAN GENERAAL MALET 1808 en 1812</p> <p>Voor een beter begrip van de gebeurtenissen leek het ons gepast om voor één keer niet te buigen voor de imperatieve van de chronologie: de eerste samenzwering van generaal Malet, die van 1808, vonden we nodig om te verschuiven en deze hier te plaatsen, vlak voor de gebeurtenissen. samenzwering van 1812, waar het als een bijna verplichte introductie dient.</p> <p>Het is een verhaal dat lijkt op een serieroman, omdat de wendingen zo vreemd, opwindend en bewogen, bijna ongelooflijk zijn. De twee complotten van Malet lijken soms een beetje op een vaudeville-show. De affaire eindigde niettemin in een tragedie, op de vlakte van Grenelle, voor het vuurpeloton.</p> <p style="text-align: center;">Generaal Malet: vreemde staat van dienst. 1777-1808.</p> <p>Claude-François de Malet, deze edelman, is een grappig personage. Een gek, een verheven persoon, ten prooi aan ideeën fixes, een onevenwichtig persoon met een ongereguleerde verbeeldingskracht. Daarmee is hij een rusteloze, slecht gehumeurde, twistzieke man, die waar hij ook gaat, ongelooflijke verhalen genereert, over alles en niets.</p> <p>Dit gezegd hebbende, moeten we niet verbaasd zijn als de militaire carrière van onze held behoorlijk chaotisch verloopt. Nadat hij op zeventienjarige leeftijd zwarte muskietier was geweest in het Huis van koning Lodewijk XVI, nam hij aan het begin van de Revolutie enthousiast de Jacobijnse ideeën over. Bijgevolg treffen we hem vanaf 1791 aan in het Leger van de Rijn: bataljon chef, daarna kolonel, terwijl de vooruitgang op dit moment snel vordert</p>
292	<p>In dit tijdperk. Bij verschillende gelegenheden werd er gereorganiseerd, dan riepen ze hem terug in de actieve dienst. Hij neemt deel aan zeer weinig zaken. Hij is vooral verantwoordelijk voor de lokale dienst in Besançon, in Grenoble, waar hij zich vooral met de politiek bezighoudt. Hij werd tot generaal benoemd en voerde het bevel over Montpellier, Bordeaux, Angoulême en Périgueux. Zijn voornaamste bezigheid in deze verschillende functies bestaat uit het aangaan van gewelddadige conflicten met de civiele autoriteiten. De prefect, die het ongeluk heeft in dezelfde regio als onze generaal te regeren, wordt onmiddellijk en per definitie zijn kop van jut ... De prefect begint op dit moment echter een ambtenaar te worden, die zich volledig wijdt aan de consulaire regering. Dit ambt heeft zich</p>

	<p>vooral sinds 1802, de tijd van het Concordaat, op zich genomen om de geesten tot rust te brengen. De eerste consul stelde zichzelf tot taak een einde te maken aan de religieuze en politieke haat, die het land ruim tien jaar lang had verscheurd. Dit is het moment, waarop Malet ervoor kiest om naar zijn hiërarchische baas, de minister van Oorlog, belachelijke rapporten te sturen, doordrenkt van de geest van het Robespierrist-tijdperk, vurige aanklachten, beschuldigingen geschreven met een oogverblindende pen, die heel goed weet, indien nodig, uit te vinden en romantiseren. Van hun kant lieten de prefecten niet na de minister van Binnenlandse Zaken te wijzen op de republikeinse sympathieën en de Jacobijnse associaties van de generaal. Door al deze verhalen begint de minister al snel over hem te oordelen. Op 2 maart 1805 werd generaal Malet in non-actieve dienst geplaatst. De klap is moeilijk, hoewel verdiend.</p> <p>1805: de Derde Coalitie is zojuist gevormd. Als reactie daarop werd Napoleon gedwongen zijn aantal manschappen op een onverwachte manier uit te breiden. Uiteraard is er een tekort aan officieren. Degenen, die eerder werden ontslagen wegens dagelijks wangedrag, worden vervolgens teruggeroepen. Malet is een van hen.</p> <p>Generaal Malet, die leiding gaf aan het leger van Italië, nam zeer weinig deel aan oorlogsoperaties, hij bleef achterin, met reservedivisies. Vervolgens werd hij toegewezen aan lokale commando's, in het binnenland van Veronetto, nabij Verona, vervolgens naar Rome, waar hij onmiddellijk de voordelige posities van proconsul op zich nam. Zoals verwacht raakte hij onmiddellijk in conflict met Alquier, onze ambassadeur in Rome en onmiddellijk was er tussen de twee mannen een voortdurende guerrillaoorlog.</p> <p>Als een goede diplomaat vond Alquier snel het antwoord. Deze onhandige Malet heeft duidelijk de geldende wetten overtreden. Hij gaf in Rome en in bepaalde steden van zijn militaire divisie toestemming voor de opening van verschillende gokhuizen, waarvan hij</p>
293	<p>aanzienlijke tienden verzamelde. Aan de andere kant heft hij in de haven van Civitta Vecchia illegale belastingen op Franse schepen, die hij graag in eigen zak steekt... Dit alles lijkt ons vandaag de dag misschien overdreven serieus. Nu waren soortgelijke 'onregelmatigheden', om een nobel woord te gebruiken, destijds bijna de regel. Van de opperbevelhebber tot de onderofficieren, iedereen speelde met elkaar. Masséna en Augereau waren miljoenen rijk. Ook Brune, Soult, Vandamme hadden op schandalige wijze hun zakken gevuld. Generaal Bonaparte zelf... Het is duidelijk, dat als een onhandig persoon te veel schandaal veroorzaakte, hij van tijd tot tijd werd gestraft, maar niet te zwaar... Het was bijvoorbeeld soms nodig om een 'lampman' te executeren. Malet zou tot deze ongelukkige mensen behoren. Alquier, die echter ook een aantal verduisteringen op zijn geweten had, hekelde de afpersingen van Malet. Prins Eugène de Beauharnais (hij tekende "Eugène Napoléon 1), toen bevelhebber van het leger van Italië, werd op de hoogte gebracht van de feiten. Op 18 mei 1807 zag de prins zich genoodzaakt het bevel van Malet in te trekken en stuurde hem voor een onderzoekscommissie, die verantwoordelijk was uitspraak doen over zijn zaak. Op 8 juli 1807 verliet generaal Malet Milaan. Een week later arriveerde hij in Parijs en in afwachting van de oplossing van zijn zaak vestigde hij zich, in het gezelschap van zijn vrouw en jonge zoon, in de rue des Saints-Pères 75. Omdat er nog geen vonnis was geweest, bleef Malet een derde van zijn actieve loon ontvangen. In de hoofdstad had hij niets anders te doen dan over politiek praten, discussiëren en beschuldigen, in het gezelschap van een paar oude Jura-vrienden, eveneens verbitterd en ontevreden, fel gekant tegen de keizerlijke regering. Deze terugkeer naar Parijs zal, zoals we zullen zien, voor generaal Malet zijn ongeluk zijn.</p> <p style="text-align: center;">De eerste samenzwering van generaal Malet. 1808.</p>

	<p>Generaal Malet - die nooit doet als de anderen - heeft achtereenvolgens twee complotten aangewakkerd. Die uit 1808, die hem naar de gevangenis zal leiden. Die van 1812, die hem naar de executieplek zou leiden.</p> <p>Het complot van 1812 is een route op leven en dood. Die van 1808 is een eenvoudige proefgalop of, zo je wilt, een soort algemene repetitie.</p>
294	<p style="text-align: center;">Politici die weten hoe ze moeten plannen.</p> <p>Regeren is, zegt men, is vooruit zien. Maar we moeten ook plannen maken als we ooit willen regeren. In de tijd dat Malet, teruggekeerd uit Italië en zich in Parijs vestigde om te wachten op het besluit van de minister, was er een groep vooraanstaande persoonlijkheden met een republikeinse geest, die in principe vijandig stonden tegenover het Empire en zich ernstige zorgen begonnen te maken over de toekomst. Pardon, ze accepteerden hem goed, deze Napoleon Bonaparte, die de vaardigheid had om alle militaire leiders en alle politici ervan te verzekeren, dat ze niet te veel rijkdom, banen en eer zouden binnen harken. Nu vroegen deze vijanden van het regime zich, hoewel voorzien en welgesteld, zich van tijd tot tijd op een nogal bezorgde manier af wat er in Frankrijk zou kunnen gebeuren als een Engelse kanonskogel of een Spaanse kogel de keizer ooit naar het land van de schaduwen zou sturen. Op een of andere dag zou het fatale nieuws heel goed Parijs kunnen bereiken.</p> <p>Om zich op elke mogelijke gebeurtenis voor te bereiden, hadden een paar linkse mannen zich daarom in het geheim in Parijs verzameld rond generaal Servan, een voormalige lid van de Girondijnen en voormalig minister van Oorlog. In het geval van de plotselinge ‘verdwijning’ van de keizer had deze kleine kring besloten onmiddellijk een Republikeinse regering te vormen, zowel om de terugkeer van de Bourbons af te weren als om een hernieuwde revolutionaire waanzin en wreedheden te voorkomen.</p> <p>Generaal Servan had enkele grote tegenstanders van het regime in zijn spel betrokken. Jacquemont lid van het Instituut en directeur van Openbaar Onderwijs bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Florent-Guyot, voorzitter van de Prijzenraad en ook bepaalde invloedrijke senatoren van liberale tendensen. De Senaat zou inderdaad nodig kunnen zijn voor de mogelijke opstelling van de senatus-consulte, die een voorlopige regering zou vormen, onmiddellijk na de verdwijning van de keizer te vreezen. De situatie presenteert zich, zoals we zien, op een zeer duidelijke manier. Een kleine kring republikeinen, die eigenlijk niets beters wil dan dat het rijk blijft bestaan. maar die in het geval van de dood van de keizer op een slagveld, voorzorgsmaatregelen neemt om snel via legale kanalen de terugkeer naar de Republiek te bewerkstelligen.</p> <p>Niets van dit alles kan als een complot worden beschouwd. Fouché, de minister van de Algemene Politie, die vrijwel alles weet wat er in Parijs gebeurt, weet niets van de projecten van de Servan-groep. Bovendien piekerde hij op dat moment zelf over soortgelijke gedachten. Hij verlaat daarom deze cirkel om met discretie en wijsheid te construeren wat we vandaag de</p>
295	<p>dag in politieke jargon noemen: een reservepact. Benadrukt moet worden dat de hooggeplaatste persoonlijkheden rond Servan de meest absolute geheimhouding in acht nemen en blijk geven van voorbeeldige discretie. Voor de keizerlijke politie kon deze Servan-kring, die zeer gesloten en zeer voorzichtig was, geen enkel gevaar opleveren.</p> <p>Nu, op 10 mei 1808, moeten we de dood van generaal Servan melden. En in zijn groep zien we dat generaal Malet hem natuurlijk niet vervangt, maar gewoon komt om het team te versterken. Met dit gekke situatie zullen de gebeurtenissen, zo veronderstellen ze, snel een nogal ongebruikelijke wending nemen.</p> <p style="text-align: center;">Malet: zijn onverwachte promotie in de Servan-organisatie. Mei 1808.</p>

	<p>Zoals we hebben opgemerkt, is Malet sinds juli 1807 in Parijs. Ze onderzoeken nog steeds zijn militaire proces. De commissie kan nu niet wachten met het indienen van haar conclusies. Malet is zich bewust van wat hem te wachten staat: ontslag, de volledige afschaffing van zijn loon en als gevolg daarvan bittere armoede.</p> <p>Zodra hij in de hoofdstad aankwam, verspilde Malet, deze eeuwige ontevreden, deze steeds meer uitgeroepen tegenstander van de imperiale regering, geen tijd om in contact te komen met een grote groep oppositie uit de ‘landen’, in de gegeven omstandigheden landgenoten uit de Jura, die hij ooit had gekend in Dole, terwijl hij sprak in de Jacobijnenclubs. Deze opgewonden mensen vormen toen een klein comité, zoals er zoveel waren in Parijs. Hun clandestiene bijeenkomsten vonden plaats in het huis van een zekere Lemare of in het Hôtel du Commerce, gelegen aan de rue Bourg-l'Abbé.</p> <p>Een snelle blik op deze potentiële samenzweerders, die ons in feite zeer arme exemplaren van de mensheid lijken.</p> <p>In de eerste plaats is hier Lemare, een inwoner van de Jura, uiteraard een constitutioneel priester, die de handdoek in de ring heeft gegooid. Om in zijn levensonderhoud te voorzien, opende hij een educatief centrum met de pompeuze naam ‘Athénée de la Jeunesse’. Hij zal de schrijver zijn van de eerste Malet-samenzweering, de redacteur van de aanplakbiljetten, de proclamaties, de dagvaardingen. Hij is degene, die het hele dossier in zijn bezit heeft. Aan zijn zijde staat de man genaamd Philippe Corneille, een grootgrondbezitter, voormalig magistraat van de stad Dole en een niet-berouwvolle grappenmaker. Er is ook een zekere Eva, bekend als Demaillet, deserteur uit de legers van Lodewijk XVI, voormalig agent van Robespierre, acteur, auteur, die verschillende toneelstukken schreef, met name <i>Madame Angot</i>, of de <i>Parvenu Poissarde</i>. Andere figuren: Gindre, doctor in de geneeskunde, voormalig administrateur van de Jura; Baude, medestander van de beroemde communist Babeuf,</p>
296	<p>Rigomer Bazin, militante anarchist, professionele agitator, Blanchet, voormalig lid van de Jacobijnenclub, Poilpré, die assistent-de-camp was van generaal Malet in Italië, maar die nu in een staat van hervorming verkeert ‘wegens hersengebreken na een zonnesteek opgelopen in Rome’, wat nauwelijks geruststellend is voor de morele gezondheid van de groep. We vinden daar ook de man genaamd Garrot, een koopman, die er trots op is lid te zijn geweest van het revolutionaire tribunaal van Lyon, waar geen middel onbeproefd bleef ... En een aantal andere personages op dezelfde manier. . Opgewonden mensen, verlichte mensen, felle vijanden van het rijk, die graag drinken op de gezondheid van de Republiek.</p> <p>Tussen de Servan-kring, zo discreet, zo gesloten, uitsluitend samengesteld uit hoge functionarissen en senatoren en de groep agitators op laag niveau, waar Malet deel van uitmaakt, is er uiteraard geen officiële link, geen communicatie. Er moeten echter bepaalde heimelijke afspraken zijn geweest, althans incidenteel, aangezien diens vrienden, zodra generaal Servan sterft, Malet vragen om de betrekkingen met het leger op zich te nemen. We kunnen de gretigheid van laatstgenoemde raden om deze nieuwe rol te aanvaarden. In Parijs waren ze, buiten het ministerie, destijds nog steeds niet op de hoogte van het gedrag van onze generaal in Italië en van de zeer nabije datum van zijn onvermijdelijke ontslag. Ze dachten dat hij simpelweg stand-by was geplaatst, natuurlijk omdat hij verhalen van politieke aard volgde en deze eigenschap versterkte zijn positie in de ogen van al deze tegenstanders.</p> <p>Malet beloofde daarom zijn medewerking. Zonder verder oponthoud ging hij aan het werk. Maar, zoals we zullen zien, helemaal niet in de richting, die de mannen van de ex-Servan-groep wensten en aangegeven hadden. Malet had in feite de vaste bedoeling om voor zichzelf te werken, voor hem alleen...</p> <p style="text-align: center;">Malet organiseert ‘zijn’ samenzweering.</p>

	<p>Malet is de slimmerik, die hij is en zal ervoor zorgen, dat hij zijn rug recht houdt voor het geval zijn persoonlijke samenzwering misgaat. Zeker, als hij daarin slaagt, kunnen de persoonlijkheden, waaruit de Servan-groep bestaat, hem op geen enkele manier hinderen. Maar mocht het hem helaas niet lukken, dan zou hij graag zien dat het onderzoek zoveel mogelijk van hemzelf werd afgeleid. Hij zou hen eventueel willen verwijzen naar de hoge functionarissen, die de Servan-groep vormen en van wie hij, Malet, indien nodig de namen</p>
297	<p>zou kunnen laten vallen. Enigszins duivels plot. Ze zal perfect slagen, we zullen het zo meteen zien.</p> <p>Onder een of ander voorwendsel ontmoet Malet Jacquemont, aan wie hij ondubbelzinnige voorstellen doet met betrekking tot de omverwerping van de keizerlijke regering. Jacquemont, zeer voorzichtig, behoudt zijn reserve, maar hij rapporteert aan zijn vriend Florent-Guyot het gesprek, dat hij met deze vastberaden generaal had. Geïntrigeerd wil Florent-Guyot contact opnemen met Malet. Onderhoud tussen de drie mannen in het huis van Jacquemont. Florent-Guyot begaat vervolgens een monumentale blunder: hij onthult aan Malet, althans gedeeltelijk, het plan van Servan. Vanaf dat moment weet Malet, dat er in de schaduw achter Jacquemont en Florent-Guyot een heel team schuilgaat, gesteund door bepaalde senatoren en deze mannen zijn bereid om, in het geval van de verdwijning van Napoleon, een senaatsraad in te laten stemmen om de Republiek te herstellen.</p> <p>Malet noteert dit in zijn notities. Dit zou hem enorm kunnen helpen als de politie hem ooit in handen krijgt. Vanaf nu kan hij het onderzoek omleiden door het te richten op een groep hooggeplaatste persoonlijkheden. Als het verhoor iets te moeilijk wordt, zal hij de politie-inspecteurs graag op dit spoor zetten, waar ze opgewonden zullen raken als honden bij het nastreven van een groot spel. Nu, in het gevecht dat onvermijdelijk zal volgen, denkt hij, Malet, een klein personage, dat hij door de m'zen van het net zal glijpen. Het is ongetwijfeld goed gedaan, alles is gepland.</p> <p style="text-align: center;">De samenzwering van mei 1808.</p> <p>10 mei 1808: verdwijning van generaal Servan.</p> <p>Voor het einde van diezelfde maand besloot Malet een grote klap uit te delen. Het onderzoek naar zijn zaak vordert nu snel en zijn ontslag staat voor de deur. Om zichzelf deze grote problemen te besparen, ziet Malet slechts één manier om het rijk van Napoleon ten val te brengen: door de regering van Frankrijk te veranderen. Heel eenvoudig. De man is gek.</p> <p>Het is dus belangrijk om heel snel te handelen. De keizer, druk bezig - en zelfs in beslag genomen door de zaken in Spanje, bevindt zich op dit moment in de Pyreneeën bij Marracq, Bayonne, Saint-Jean-de-Luz. Ze moeten profiteren van deze voordelige afstand, evenals van de traagheid van de post (twee dagen voor de heenreis, twee dagen voor de terugreis). Onze spelmaker zal nooit proberen talloze medewerkers om zich heen te groeperen. In dit geval is hij tevreden met de beschikbaarheid van een paar officieren, die net zo wild zijn als hijzelf</p>
298	<p>tegen de keizerlijke regering. Ontevreden mensen, mopperaars, niet de top van de mand... Hij heeft, goed in de hand, generaal Guillaume, een droevig figuur, die in 1794 werd ontslagen wegens slecht gedrag en vervolgens in 1802 werd ontslagen wegens verduistering, mooie referenties. En ook brigadegeneraal Guillet, ontslagen wegens gewone misdaden; een analfabeet, die zijn handtekening zet met deze prestigieuze titel: 'Geheel bevoegd Generaal'. De voormalige priester Lemare heeft het hele plan van de samenzwering opgeschreven en hij is verantwoordelijk voor het bewaken van dit kostbare dossier.</p> <p>Op 28 of 29 mei een vreemd bezoek van Malet, vergezeld door enkele medewerkers, aan de Militaire School, waar bepaalde officieren de deuren voor hen openen en hen de wapen- en munitiedepots laten zien. Alles is klaar voor de grote klap, gepland voor de nacht van 29 op 30 mei 1808.</p>

	<p>Malet laat 12.000 affiches drukken met de romantische titel: DICTATUUR en dat was bedoeld om de verandering van regime aan de Parijzenaren aan te kondigen. Aan de andere kant liggen er 600 uitnodigingen klaar om uit te zetten. De bijeenkomst van de samenzweerders vindt plaats op Place du Carrousel, om vier uur 's ochtends. Ze zullen het interim-machtshoofd, aartskanselier Cambacérès, wakker maken en zonder verdere uitleg zal hij naar de gevangenis worden gebracht. De generaals, die voor de zaak van Malet zijn gewonnen, zullen de troepen trainen, wat gemakkelijk zal zijn, denken ze, omdat de soldaten deze eindeloze campagnes in de vier uithoeken van Europa beu beginnen te worden. Malet ziet zichzelf al meester van Parijs. Het is niet nodig om de Senaat bijeen te roepen, onze generaal bereidt een levenslange senatus-consulte voor (het was Lemare, die de pen vasthield) bedoeld om een einde te maken aan de carrière van Napoleon Bonaparte. Wie in de Malet-groep zou, met vergelijkbare geniale eigenschappen, aan succes kunnen twijfelen?</p> <p>Al deze smakelijke stukken, geduldig vervalst door onze samenzweerders, verdienen het om even onze aandacht te krijgen.</p> <p>De valse senatus-consulte, die al is gedrukt, heeft een hoog patriottische uitstraling. ‘Gezien het feit dat Napoleon Bonaparte de belangen van het Franse volk heeft verraden, dat hij heeft gespeeld met de publieke vrijheid, het fortuin en de levens van burgers... Gezien het feit dat een ruïneuze oorlog, verlengd door trouweloosheid, de dorst naar goud en de woede van veroveringen, dient als brandstof voor het ambitieuze delirium van een enkele man en de ongebreidelde hebzucht van een handjevol slaven, enz.’ DECREET: Artikel 1. Er wordt melding gemaakt van de senatus-consulte, die Napoleon Bonaparte tot keizer van de Fransen noemde. Artikel II. Napoleon Bonaparte wordt tot tiran verklaard en vogelvrij verklaard. - Het is echt snel. In de volgende artikelen wordt gespecificeerd dat het “Dictatuur” bestaat uit</p>
299	<p>negen leden. Het zal de lezer zeker niet verbazen, dat de generaal zichzelf op een goede plaats in de lijst heeft opgenomen.</p> <p>Na het opstellen van deze senatus-consulte, die op vijftig passen afstand vals ruikt, werd Malet, niet verrassend, een van de staatshoofden, in een decreet, dat bedoeld was om alle burgers te verzamelen, daar twijfelt hij geen seconde aan. Wat een mooie beloften inderdaad! Evacuatie door onze legers uit alle buitenlandse gebieden (dit is, in duidelijke bewoordingen, het einde van al deze oorlogen, waarvan Frankrijk, het is waar, genoeg begint te krijgen...); afschaffing van de dienstplicht (goed nieuws voor jongeren... en hun families); amnestie voor deserteurs (hun aantal is aanzienlijk); politieke amnestie (dit komt overeen met de opening van de gevangenen, die op dat moment overlopen van veroordeelden... en beklagden); enz.</p> <p>Bovendien en dit is van het allergrootste belang, althans in de ogen van generaal Malet, benoemt onze officier zichzelf tot de rang van divisie-generaal. Hij verdiende het. Tegelijkertijd is hij verantwoordelijk voor het aansturen van de troepen en de strijdkrachten. Je wordt nooit zo goed bediend als door jezelf.</p> <p>Bovendien zal in de voor de troepen bestemde dagorder aan de soldaten worden aangekondigd, dat Masséna (hij zou zeer verrast zijn door deze overplaatsing!) wordt aangesteld als bevelhebber van de Eerste militaire divisie. Guillet, de algemene officier, zal het bevel over de Militaire School op zich nemen. Generaal Lafayette zal uiteraard aan het hoofd worden gezet, dat is hij gewend bij de Nationale Garde van Parijs.</p> <p>Wat in de gegeven omstandigheden echter geen kwaad zou kunnen, zou een welsprekende proclamatie op de muren van Parijs zijn. Ga aan het werk, Lemare! En hier is het literaire resultaat van zijn nachtwake: ‘Fransen! Tirannie is niet meer! Het grote evenement zal niet worden bezoedeld door feestwoede! Het zal het signaal zijn van eensgezindheid binnenin en vrede buiten ons! Soldaten, we hebben niet langer een tiran! Dronken van trots en vervoerd door waanzin, was het weinig voor hem om, door middel van verraderlijk uitgelokte oorlogen,</p>

	<p>de Levant en het Noorden te hebben bedekt met puin, bloed en rouw... In zijn krankzinnige delirium rende hij zelf zijn ondergang tegemoet.' Goed gezegd, Lemare.</p> <p>Met dit prachtige gedateerde en gedrukte senatus-consulte, met decreten met goed geschreven zinnen, met een proclamatie in explosieve stijl, zijn Malet en zijn trawanten vol hoop.</p> <p style="text-align: center;">De staatsgreep staat stil en wordt vervolgens uitgesteld...</p> <p>Malet heeft drie redenen om de beweging onder druk te zetten. In de eerste plaats vanwege de onderzoekscommissie, die zeker nu niet lang op zich zal laten wachten om de acties van</p>
300	<p>onze generaal in Italië met zijn gokhuizen af te handelen. Vervolgens vanwege de data, die op de apocriefe stukken zijn aangebracht. We zijn alweer eind mei. Nu, voor het valse senatus-consulte waren ze iets te haastig, het gedrukte document draagt de datum van... 20 april 1808. Welnu, ze zullen nu moeten uitleggen dat de publicatie van dit document tot op de dag van vandaag geheim werd gehouden. ... Wat het 'Decreet' betreft, dat is gedateerd 29 mei en de agenda's dragen het stempel van 30 mei. Aan de andere kant bevindt Napoleon zich nog steeds aan de andere kant van Frankrijk, aan de Spaanse grens. Ze kunnen daarom niet langer uitstellen, ze moeten uiterlijk op 30 mei in actie komen.</p> <p>Waren er eind mei indiscreties? Het is heel goed mogelijk. Deze spraakzame Demaillot aarzelde nauwelijks om zijn bekende of onbekende vrienden toe te vertrouwen, dat we spoedig 'iets nieuws zouden zien'. Hoe dan ook liet generaal Guillaume Malet op 29 mei weten, dat het verstandig zou zijn de staatsgreep uit te stellen tot iets later. Op straat hadden ze inderdaad een toename van de activiteit van de patrouilles opgemerkt. En op de Militaire School werd de aankomst van verschillende detachementen van het keizerlijke leger opgemerkt. Was deze informatie juist? Of eenvoudiger gezegd: aarzelden sommige samenzweerders op het laatste moment om de strijd aan te gaan? Wat er ook gebeurde, Malet besloot onmiddellijk alles te annuleren en als officiële reden voor dit gebaar beweerde hij dat er zojuist een aanklacht tegen het complot naar Fouché was gestuurd. Bittere teleurstelling bij sommige van deze mensen. Demaillot is een van deze gedesillusioneerde mensen. Onze Demaillot ontmoet toevallig, onder de bogen van het Palais Royal, generaal Guillaume. Hij aarzelt niet om publiekelijk een stormachtige scène met hem te maken: hij verwijt hem dat hij zich terugtrekt en om zijn tirade mee te beëindigen, komt de voormalige deserteur onstuimig tot de conclusie, dat de soldaten lafaards zijn. Dit is wat er wordt uitgezonden. Helaas werd Guillaume die dag vergezeld door een van zijn kameraden, een zekere Lemoine, eveneens een afgezette generaal. Nadat hij Demaillot heeft verlaten, voelt Guillaume zich verplicht om aan zijn oude vriend Lemoine het hele ontstaan van de affaire uit te leggen, dit uiteraard onder de zegel van geheimhouding.</p> <p>Lemoine, die alleen maar op zoek is naar een goede gelegenheid om weer in de gunst te komen bij het ministerie en opnieuw in het leger te worden opgenomen, heeft veel haast om naar de rue de Jerusalem te rennen, naar het hoofdbureau van politie, om prefect Dubois te bezoeken en vertelt hem het hele verhaal. Vanaf dit moment kunnen we zien, dat de samenzwering van Malet, die toch al erg zwak was op haar fundamenten, veroordeeld is tot een betreurenswaardige ineenstorting.</p>
301	<p style="text-align: center;">De politie komt tussenbeide. 8 juni 1808.</p> <p>Er werden onmiddellijk arrestaties verricht.</p> <p>8 juni 1808: op instructie van Lemoine worden generaal Guillaume en zijn boze gesprekspartner Demaillot achter de tralies geplaatst. Demaillot weigert te spreken. Minder</p>

heldhaftig gaat Guillaume ‘aan tafel zitten’ en vertelt alles wat hij weet over het Malet-complot. 9 juni. Arrestatie van Corneille, Guillet, Garrot, Malet en Poilpré.

Volgens de onthullingen van Guillaume lijkt generaal Malet de spil van de samenzwering te zijn. Deze slimme Malet, die nogal terughoudend is om moedig zijn verantwoordelijkheden op zich te nemen, zal echter proberen door de handen van de onderzoekers te glippen. Vanaf zijn eerste verhoor laat hij nonchalant de namen vallen van Florent-Guyot en Jacquemont die, laten we benadrukken, inderdaad deel uitmaken van de Servan-kring, maar niets te maken hebben met de belachelijke samenzwering van Malet, waarvan ze zich totaal niet bewust van zijn... Voor Prefect Dubois, de zaak wordt nu serieus. Jacquemont, Florent-Guyot: dit zijn belangrijke, invloedrijke, hooggeplaatste mannen. Vanaf dat moment kreeg Malet in de ogen van de politie de gedaante van een tweederangs sidekick. Het is van de kant van de officiële sfeer dat het er toe doet – hier volgt de mening van Dubois om het onderzoek te leiden.

Politiechef Dubois wrijft in zijn handen. Hij twijfelt er geen moment aan, hij heeft het einde van een grote deal! Boze tongen verzekeren, dat hij elke ochtend in zijn gebed aan God vroeg om een prachtige samenzwering om te ontdekken... Zonder verder oponthoud waarschuwde hij per brief Napoleon, die bij het horen van deze aankondiging in een van deze woeden van woede terecht kwam. waarvan hij het geheim heeft. Florent-Guyot, Jacquemont: we kenden ze al goed, door hun liberale gevoelens, door hun stille verzet tegen het rijk! Napoleon beveelt de prefect van politie om zijn onderzoek grondig voort te zetten.

12 mei 1808: Florent-Guyot en Jacquemont worden gearresteerd. En natuurlijk wordt alles, wat onder de deelnemers aan deze samenzwering kan worden opgepikt, snel in de gevangenis gestopt...

Waar het Malet-complot absoluut... onbegrijpelijk wordt (althans voor de politie).

Zeer vakkundig heeft Malet, zoals we zien, twee zeer verschillende zaken nauw met elkaar verweven: zijn eigen samenzwering en de organisatie Servan. Vanaf nu is het voor Dubois onmogelijk om deze verwarring te ontrafelen.

302

Vooraf omdat Florent-Guyot en Jacquemont ontkennen Malet te kennen en bovendien voorzichtig zijn om het bestaan van hun kring te onthullen. Nu blijft Dubois, Malet en zijn arme trawanten, die hij al snel als belachelijke agitators beschouwde, verwaarlozen, maar blijft doordringen in de geheimen van de andere samenzwering, die hij vermoedt achter Jacquemont en Florent-Guyot. Maar ze praten niet. Dubois bevindt zich dus in een impasse. De keizer, vastgehouden aan de Spaanse grens, stampet met zijn voeten en blijft zijn prefect lastigvallen.

Om de zaken nog ingewikkelder te maken, zullen tijdens dit onderzoek twee politiekorpsen tegenover elkaar komen te staan en de strijd aangaan. Dubois, prefect van politie, staat in principe onder het bevel van Fouché, minister van de Algemene Politie. Fouché en Dubois werden echter, zoals we weten, tot vijanden verklaard, die elkaar kwaad probeerden te doen en elkaar belachelijk wilden maken in de ogen van de keizer. Als gevolg hiervan zal de Malet-affaire steeds duisterder worden.

Op advies van zijn vriend Fouché (officiële beschermer van linkse mensen) weigert Jacquemont ook maar de geringste samenzwering met Malet toe te geven. Dubois slaagt er niet in om ook maar een greintje bewijs te verkrijgen. De Servan-organisatie blijft dus in de schaduw. Dubois verdenkt haar. Napoleon raadt het. Fouché van zijn kant stuurde rustgevend rapporten naar de keizer, volgens hem is er strikt genomen geen sprake van een samenzwering, niets om je zorgen over te maken in deze kwestie. Bovendien kan er geen papier in beslag worden genomen...

Hier moet gezegd worden dat Lemare, de ‘man van de pen’ van de Malet-bende, op tijd kon vertrekken, nadat hij de bewijsstukken had verborgen, posters, verklaringen, dagvaardingen

	<p>en niet te vergeten de twaalfhonderd dolken bedoeld om de verdedigers van de tiran te treffen. Fouché lijkt er dan ook plezier in te hebben zijn schouders op te halen.</p> <p>Vanuit de Pyreneeën stuurde Napoleon virulente brieven, was het met Dubois eens, sprak scherp tegen Fouché die nauwelijks ontroerd was door de woede van de meester, hij had anderen gezien... In een memo gericht aan aartskanselier Cambacérés schrijft de keizer boos: ‘De heer Fouché houdt me voor een imbeciel!’ (Dat is trouwens de waarheid.)</p> <p>Om het maar bot te zeggen: Dubois is geen partij voor Fouché. Dit complot, dat toch al moeilijk te ontmantelen was, maakte Fouché snel ondoordringbaar. Dit is voor hem de enige manier om zijn vrienden te redden van de Servan-groep.</p> <p>Het onderzoek eindigt, zoals het hoort, in de doofpot. Dubois staat met lege handen. Nadat hij de paden zo goed mogelijk in de war heeft gebracht, zal Fouché de politieraad bijeen laten komen bij Cambacérés, op 21 en 22 juli 1808, waardoor hij gemakkelijk zijn conclusies kan trekken.</p>
303	<p>Ze slagen erin Napoleon te kalmeren, die niets begrijpt van deze slimme verwarring. Sommige gedetineerden worden geclassificeerd als staatsgevangenen. Het jaar daarop (1809) liet Fouché een aantal van hen vrij en verbannen anderen naar de provincies (waaronder Jacquemont en Florent-Guyot). Aan het begin van 1810 zouden alleen Malet (hij heeft het niet gestolen), Demaillot, Corneille en dokter Gindre achter de tralies blijven.</p> <p>En wat was er in al deze commotie van Malets militaire proces geworden? In mei 1808 concludeerde een commissie, dat de generaal moest worden ontslagen. Op 18 mei diende Clarke, minister van Oorlog, ter ondertekening door de keizer een rapport in, waarin de pensionering van de officier uit het leger van Italië werd afgerond. Op 31 mei 1808 ondertekende Napoleon in Bayonne het decreet, dat midden in een gevecht in Parijs arriveerde: Malet zou een week later naar de gevangenis worden gestuurd als samenzweerder. Onverwachte conclusie: de gebeurtenissen met betrekking tot de samenzwering maakten een einde aan de bepalingen van het decreet. Malet zal nooit... met pensioen gaan!</p> <p>Dus hier is onze man in de gevangenis. Hij kon zijn hoofd redden. Van nu af aan hoefde hij alleen maar stil te blijven zitten, te stoppen met bewegen, geduldig te wachten op gratie of op zijn minst amnestie.</p> <p>We kennen Malet goed genoeg om te denken, dat hij niet stil zal blijven. Door gebruik te maken van de tijd, die zijn opsluiting hem geeft, zal Malet een nieuwe samenzwering opzetten. Die van een buitengewone omvang zal zijn.</p> <p>De Malet-samenzwering van 1808 is voorbij.</p> <p>De samenzwering van Malet - de grote, het onvergelykbare, die van 1812 – begint.</p> <p style="text-align: center;">De tweede samenzwering van generaal Malet. 1812.</p> <p>Vanaf de eerste samenzwering van Malet tot de tweede tellen we dus vier jaar. Vier jaar, die onze generaal in de gevangenis doorbrengt. Vier jaar, die hij uiteraard zal gebruiken om plannen te maken, vage machinaties op te zetten en buitengewone samenzweringen af te ronden. Het is duidelijk dat Malet een samenzweerder in hart en nieren is.</p>
304	<p>Vier jaar gevangenisstraf. Drie opeenvolgende gevangenschappen. Laten we eens kijken naar de plannen die hij bedacht.</p> <p style="text-align: center;">Generaal Malet in de gevangenis van La Force.</p> <p>Deze sinistere Force-gevangenis, die nu verdwenen is, stond aan de rand van de Rue du Roi-de-Sicile. Het gebouw maakte deel uit van een grote groep gebouwen, waarvan de</p>

	<p>hertogen van La Force lange tijd de eigenaren waren: vandaar de naam van dit huis van bewaring. In september 1792 hadden de misdadigers van de Revolutie daar goed werk verricht door de bewoners van deze donkere kerkeren, voor het merendeel priesters en aristocraten, met sabels af te slachten. In deze gevangenis, die onder het keizerrijk bedoeld was als staatsgevangenen, werden Malet en zijn handlangers in 1808 gevangengezet.</p> <p>Malet verdeelde zijn tijd hier in twee delen.</p> <p>Ten eerste maakte hij de hele dag onvermoeibaar het papier zwart, vroeg hij nederig om vergeving, schreef hij betraande smeekbeden, richtte hij demonstraties van toewijding aan de keizerlijke regering, schreef hij zelfs (in 1809) aan de keizer, viel hij de minister van Oorlog lastig en de minister van politie met zijn brieven. Deze man heeft echt een onvermoeibaar pen voor anderen en is erg vermoeiend voor anderen.</p> <p>Bovendien gaat deze briefactiviteit gepaard met waanzinnig samenzweerderige werk. Malet kwam toen met onvoorstelbare projecten... Aldus het project dat aan de kaak werd gesteld door de man genaamd Sorbi, ook een gevangene van het leger, maar af en toe verantwoordelijk voor het bespioneren van zijn medegevangenen. Een ongelooflijk plan, dat Malet volgens het 'schaap'-Sorbie besloot uit te voeren. Op zondag 29 juni 1809 was het simpelweg een kwestie van profiteren van een unieke kans. Op die dag zouden alle samengestelde autoriteiten bijeenkomen in de Notre-Dame de Paris in opdracht om de mis van het Te Deum bij te wonen, die werd gezongen ter ere van de verovering van de Oostenrijkse hoofdstad door de Napoleontische legers. Met hulp van buitenaf (door wie?) moest Malet ontsnappen. Tijdens de mis in de basiliek moest Malet zich, in volledig uniform, met trommels en vlaggen presenteren. Hij zou roepen: 'De keizer is dood! Weg met de tirannen! Lang leve de vrijheid!' De deuren van de kathedraal zouden onmiddellijk gesloten worden, alle burgerlijke en militaire persoonlijkheden zouden aldus als in een val verstrikt raken. En als gevolg daarvan zou Malet de baas van Parijs worden...</p> <p>Het onderzoek werd langzaam uitgevoerd. Het was allemaal zo gek dat het Ministerie van</p>
305	<p>Politie er nauwelijks enig belang aan leek te hechten. Maar daar was het, puur Malet... In feite gebeurde er niets.</p> <p style="text-align: center;">Generaal Malet in de gevangenis van Sainte-Pélagie.</p> <p>Het regime was bijzonder hard in La Force. Door middel van klachten gericht aan Fouché slaagde Malet erin het hart van de minister van politie te bewegen. En laatstgenoemde stemde er uiteindelijk mee in, dat deze gevangene werd overgebracht naar de Sainte-Pélagie-gevangenis, een oude religieuze gemeenschap, waarvan de gebouwen in de wijk Jardin des Plantes, rue du Puits-de-l'Ermite, stonden.</p> <p>Ongetwijfeld bleef Malet binnen deze nieuwe muren, die iets minder angstaanjagend waren dan die van de Force, nieuwe samenzweerderige projecten bouwen. Maar we zien hem vooral druk bezig met schrijven over vermeende gezondheidsredenen, hij vraagt om plaatsing in een verpleeghuis. Destijds waren er in Parijs inderdaad een aantal particuliere instellingen met ramen afgesloten door stevige tralies, die leken op zowel een pension als een gevangenis en waar de politie ermee instemde bepaalde gevangenen soms in een ontspannen toestand te plaatsen. moesten dan natuurlijk wel hun bijdrage betalen in dit nieuwe soort hotels.</p> <p>Fouché, die zich volkomen bewust was van Malets rusteloze karakter, zorgde ervoor hem deze gunst niet te verlenen.</p> <p>Het rad van fortuin draait. In de loop van het jaar 1810 ervoer Fouché, minister van de Algemene Politie, zijn tweede schande. Hij wordt door de wil van de keizer verwijderd uit de openbare aangelegenheden. In zijn plaats benoemde de keizer op 3 juni 1810 generaal Savary, hertog van Rovigo, tot minister. Waardevolle officier op het slagveld, harde werker, geheel</p>

	<p>toegewijd aan Napoleon, maar in feite een nogal bekrompen geest, zonder subtiliteit, en die niets doet in de nieuwe functies, die de keizer hem zojuist heeft toegewezen. In zijn nieuwe functie zal hij niet nalaten zijn ernstigste fouten te vermenigvuldigen. Door Savary te benoemen tot lid van het Ministerie van Politie speelt de keizer een zeer slechte kaart. En het is Malet, die het zal veranderen.</p> <p>Zoals te verwachten was, maakte Malet snel gebruik van deze verandering van deze wisseling door overplaatsing naar een verpleeghuis te bewerkstelligen. Het lijkt erop, dat het Mevr. Malet was, die verantwoordelijk was voor dit diplomatieke werk. Ze schrijft aan Savary, ze vraagt om de vrijlating van haar man. Savary is echter weinig op de hoogte van de</p>
306	<p>situaties van zijn werk, weet niets over de man en zijn moeilijk verleden. Moe van deze onophoudelijke verzoeken stemt hij er uiteindelijk mee in dat Malet naar het verpleeghuis van dokter Dubuisson verhuist.</p> <p>Malet won daarmee de eerste ronde. Vanuit de nieuwe woning, die hem is toegewezen, zal hij op zijn gemak zijn misdaad kunnen voorbereiden.</p> <p style="text-align: center;">Het gezondheidscentrum van dokter Dubuisson.</p> <p>Dit etablissement bevond zich vlakbij de barrière du Trône, op de hoek van de ruelle Saint-Denis-Saint-Antoine. Een vrij groot gebouw omgeven door een grote omheining, omsloten door een muur van tweeënhalve meter hoog. Boven de toegangsdeur in gouden letters gegraveerd op een marmeren tablet lezen we deze inscriptie: Maison de Santé. Dit was een van de vele bijgebouwen van staatsgevangenen, waar zoals we al eerder aangaven, de politie bepaalde veroordeelden, die niet al te onrustig waren, toeliet om te blijven om hun straf uit te zitten.</p> <p>Hier is generaal Malet in zijn nieuwe woonplaats. Alleen is het hier niet zoals bij La Force of Sainte-Pélagie, dat je in dit nieuwe type hotel je rekening moet betalen. De Malets bevonden zich echter in een financiële staat, die bijna in armoede leidde, terwijl het loon van de officier zo laag was. Om zijn vrijlating te verkrijgen, schreef Malet, schreef opnieuw, schreef altijd aan de minister van politie, aan de keizer... Een verspilde moeite.</p> <p>Maar dit is wat de gebeurtenissen een onverwachte wending zal geven: de komst, in het verpleeghuis van Dubuisson, van een nieuwe bewoner, de abt Lafon.</p> <p style="text-align: center;">Abt Lafon ‘ontdekte’ generaal Malet.</p> <p>Abt Lafon, een vreemd type. Hoewel hij in kerkelijke kledij gekleed is, heeft hij slechts kleine wijdingen ontvangen en is hij geen priester. Maar hij strijdt met hartstocht in het cohort van verdedigers van de Kerk. Zoals we weten is het sinds 1809 nauwelijks meer gelukt tussen paus Pius VII en de keizer. Napoleon bezette Rome militair; hij annexeerde de Staten van de Kerk; hij plaatste de paus achter de tralies in Savona. Kardinalen, die weigerden de tweede bruiloft van de keizer bij te wonen, werden van hun paars ontdaan en ‘deze zwarte kardinalen’ werden in Vincennes in kerkeren zonder lucht en zonder licht gestopt. Wij begrijpen daarom de emotie van bepaalde katholieken, die niet aarzelen om “verzet” te organiseren. De abt Lafon</p>
307	<p>DE SAMENZWERING VAN GENERAAL MALET</p> <p>maakt hier deel van uit occult leger, dat de geestelijke macht van de paus verdedigt tegen de aanvallen van de keizer. Als partizaan werd Lafon opgepakt en opgesloten. Hier zit hij dus ook in het Dubuisson-pensioen. Het zal niet lang duren, voordat hij op de hoogte wordt gebracht van de nieuwe samenzweringsplannen, die door onze onvermoeibare generaal zijn uitgebreed.</p> <p>Malet is uit zijn evenwicht, Lafon, een realist. De abt beseft al snel, dat zijn partij misschien kan profiteren van de dynamiek van Malet. Voor de abt is het uiteraard een kwestie van doen</p>

alsof hij zijn spel speelt, van het kanaliseren van zijn energie, van het helpen voorbereiden van zijn zet. Malet, die, zoals we zien, consistente ideeën heeft, is van plan de imperiale regering ten val te brengen. Als het deze gek zou lukken, denkt Lafon, waarom zouden we dan tenslotte geen misbruik maken van deze omstandigheden om de paus onverwijld te bevrijden, hem terug te brengen naar Rome en zo de eenheid van de Roomse Kerk te herstellen?

Het plan van Lafon is eenvoudig: generaal Malet te helpen, in het geheim, maar met al zijn energie, bij de voorbereiding van zijn samenzwering; en mogelijk profiteren van het succes ervan.

Malet is nu niet langer alleen. Aan zijn zijde heeft hij een klassensecretaris, een subtiële adviseur, een man van de pen, die weet hoe hij officiële teksten correct moet schrijven, een mentor, die hem leiding kan geven en die zal weten hoe hij kan voorkomen, dat hij in bepaalde excessen vervalt, die de kans bederven.

Het complot plan.

Het actieplan van de generaal is heel eenvoudig. Hier zijn de belangrijkste punten:

1° Malet zal tijdens de huidige Russische campagne aankondigen of laten bekendmaken aan de commandanten van de verschillende Parijse troepen, dat de keizer zojuist is doodgeschoten is in de loop van de actuele Russische campagne.

2° Ter ondersteuning van zijn verklaringen zal Malet een vals senaatsconsult houden, waarin de dood van Napoleon wordt bevestigd en het imperiale regime wordt afgeschaft. Er wordt een voorlopige regering gevormd.

3° Arrestaties gepland voor de minister van Algemene Politie, generaal Savary, hertog van Rovigo; de politiechef Pasquier. Controle over het stadhuis en het gehele hoofdkantoor van de Place de Paris.

4° Er wordt een order naar de meeste depots gestuurd; op bevel van Malet zullen de troepen op verschillende strategische punten vertrekken: Luxemburg (zetel van de Senaat), Hôtel de Ville, Place Vendôme, waar de officieren van de Place de Paris verzameld zijn.

5° Er zal een welsprekende proclamatie worden geschreven ten behoeve van soldaten en burgers.

308

Om te slagen vertrouwt Malet op de volgende factoren:

1° Element van verrassing. De (officiële!) aankondiging van de dood van de keizer zal niet nalaten onder de officieren zo'n psychologische schok teweeg te brengen, dat ze niet zullen blijven wachten om de apocriefe documenten, die aan hen zullen worden voorgelegd al te nauwkeurig te onderzoeken.

2° De gewoonte van passieve, onmiddellijke en blinde gehoorzaamheid van al deze soldaten, die van Malet nauwkeurige bevelen zullen ontvangen, hetzij schriftelijk of mondeling. Geen seconde zullen ze het idee hebben eraan te ontsnappen.

3° Tevredenheid van de troepen, die echt genoeg beginnen te krijgen van deze zogenaamde glorieuze campagnes.

4° Hulp aan de burgerbevolking, die streeft naar vrede en hervatting van de bedrijvigheid.

Malet zal daarom slechts een paar vastberaden mannen nodig hebben, die zijn bevelen zullen doorgeven en voor de uitvoering ervan zullen zorgen.

De mannen van de samenzwering.

De samenzwering van 1808 werd, zoals we ons herinneren, verslagen door onvoorzichtig geklets, door bepaalde indiscreties en vooral door de uitbarsting veroorzaakt door Demaillet

	<p>in het Palais-Royal. Dit diende als een les voor deze sluwe Malet: zijn samenzwering uit 1812 hield hij zeer geheim.</p> <p>In feite kennen slechts drie mensen de plot: Malet natuurlijk; abt Lafon, dat spreekt voor zich en mevrouw Malet, de toegewijde vrouw van de generaal, zij geeft toestemming om haar man te bezoeken, zij zorgt voor de verbinding tussen het verpleeghuis en de buitenwereld, zij voert essentiële onderzoeken uit. Behalve dit trio kent niemand het geheim van deze samenzwering.</p> <p>Het is echter belangrijk om een paar kameraden in het spel te hebben, aan wie ze ervoor zullen oppassen, dat ze de onderkant van de kaarten niet onthullen, maar die ze als pionnen op het schaakbord zullen aansturen. Laten we deze verschillende personages eens nader bekijken, die voorbestemd zijn om een belangrijke rol te spelen in dit buitengewone epos.</p> <p>Laten we niet verrast zijn als we bovenaan de lijst onze oude bekende tegenkomen, genaamd Demaillot. Hij bleef in de Force. Maar hij slaagde erin regelmatig met Malet te corresponderen - in geheime taal, omdat hij nu voorzichtig is geworden... Demaillot waarschuwt Malet dus, dat hij aan zijn zijde in de Force, 'twee schatten' heeft. Dit zijn, kort gezegd, twee afgezette generaals, die zojuist in de sinistere gevangenis zijn opgesloten. Hun namen zijn Lahorie en Guidal. Algemene officieren! Malet zal het nodig hebben, om de</p>
309	<p>troepen van het Parijse garnizoen te trainen. Zonder hen zelfs maar om hun steun te vragen, classificeert Malet hen als onderdeel van de samenzwering. Kort daarna bracht Demaillot een andere staatsgevangene naar zijn kamp, een arme stakker genaamd Boccheciampi. Malet, zonder verdere uitleg te geven, die zeer compromitterend zou kunnen zijn, laat Demaillot reageren om al deze 'schatten' te cultiveren. Voor de generaal zal het op D-Day alleen maar een spel zijn om de deuren van de Force-gevangenis te openen en deze aanvullende hulptroepen te bevrijden.</p> <p>Er worden nog enkele mannen gemist. Malet stelt voor aan abt Lafon om voor het front van de troepen voor te lezen, dat de valse senatus-consulte, die momenteel wordt samen gesteld, nodig zou zijn om een valse politiecommissaris tot zijn beschikking te hebben, omgord met een sjaal. Lafon antwoordt, nooit verlegen, dat hij de juiste man bij de hand heeft: een zekere André Boutreux, een arme jongeman, heel vroom, heel zachtaardig en niet erg intelligent. Momenteel is hij werkzaam bij een notaris, hij rondt zijn studie af. Ze kunnen hem zonder gevaar bij de zaak betrekken, hij zal er niets van begrijpen en alles uitvoeren wat hem wordt opgedragen.</p> <p>Naast de politiecommissaris heeft Malet een adjudant nodig. Ze kunnen ons niet voorstellen, dat een generaal een belangrijke missie volbrengt zonder geflankeerd te worden door deze onmisbare medewerker. Ook daar zal Lafon de man voor leveren, in dit geval korporaal Jean-Auguste Rateau, van de 4e compagnie van het 2e bataljon van de Parijse Garde.</p> <p>Voor Lafon was deze rekrutering kinderspel. Aan zijn twee vrienden stelde hij Malet voor als een generaal, die in moeilijkheden was gekomen en die binnenkort door een zeer invloedrijke persoonlijkheid zou worden beschuldigd van het doorvoeren van belangrijke veranderingen in de regering. Rateau kreeg een baan beloofd, waar hij blij van werd. In Boutreux werd een snelle promotie beloofd, wat hem met vreugde vervulde. Alles was voor elkaar. Ze konden de commandopost van samenzwering niet fatsoenlijk opzetten binnen de grenzen van het verpleeghuis Dubuisson, tenminste als er actie wordt ondernomen. Het was daarom belangrijk om in Parijs een kleine accommodatie te huren, waar de samenzweerders, als de tijd daar was, hun prachtige uniformen konden aantrekken en hun oorlogsraad bij elkaar konden houden. Ook hier vindt abt Lafon de perfecte medewerker, pater Caâmano, een Spanjaard die nauwelijks Frans verstaat, een arme stakker, die de keizerlijke politie lange tijd achter de tralies had gehouden, zonder echt te weten waarom. Lafon gebruikte zijn invloed bij bepaalde leden van de geestelijkheid en slaagde erin hem vrij te krijgen en de Spanjaard blijft</p>

	<p>hem diep dankbaar. Ze kunnen de man gebruiken. Ook hij begreep niets van de rol, die hem zou worden toebedeeld.</p>
310	<p>Op verzoek van Lafon, die hem voor de gelegenheid wat geld had gegeven, huurde Caãmano een bescheiden pand met drie kamers met uitzicht op de Impasse Saint-Pierre, vlakbij de Place des Vosges.</p> <p>Alles is dus aanwezig. Ze kunnen het avontuur aangaan. Vooraf moeten ze alle stukken van de kanselarij vervaardigen. Vanaf 8 oktober gingen Malet en Lafon aan de slag.</p> <p style="text-align: center;">Valsheid in geschrifte.</p> <p>Malet had zich tijdens zijn mislukte samenzwering van 1808 al ontpopt als een zeer bekwaam expert. Hij had, zoals we ons herinneren, een stapel apocriefe documenten geschreven, die bedoeld waren om de militaire en burgerlijke bevolking van Parijs wakker te schudden. In alle eerlijkheid lijken de stukken van de samenzwering uit 1812 beter samengesteld, gematigder in hun inhoud en in hun vorm, ze hebben een bepaald karakter van geloofwaardigheid. Ervaring, ongetwijfeld. En nog meer de effectieve medewerking van abt Lafon.</p> <p>Het grote stuk is uiteraard de senatus-consulte, die verslag doet van de zitting (uiteraard helemaal opnieuw bedacht) van 22 oktober 1812. Hier is de samenvatting.</p> <p>De Senaat, bijeen onder het presidentschap van burger Sieyes, neemt nota van de boodschap, waarin de dood van keizer Napoleon op 7 oktober 1812 onder de muren van Moskou wordt aangekondigd. Er wordt onmiddellijk een commissie aangesteld om het hoofd te bieden aan de dreigende gevaren, die het thuisland bedreiden. Na aanneming van de conclusies van dit rapport neemt de Senaat bij decreet van twintig artikelen de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Afschaffing van de keizerlijke regering. Oprichting van een voorlopige regering. Aan het hoofd, Moreau en Carnot. Uiteraard plaatst Malet Jacquemont en Florent-Guyot daar: dat is hij hen schuldig, nadat hij hen in de gevangenis heeft laten zetten. Naast deze geweldige mensen had Malet enkele beruchte tegenstanders uit de Senaat en de Raad van State in dienst. Zoals verwacht zorgde hij ervoor dat hij zichzelf op de lijst zette. Onmiddellijke vrede met de oorlogvoerende machten; Teruggave van hun onafhankelijkheid aan het volk van Holland en Italië. Binnenkort zal een grondwet ter goedkeuring aan het Franse volk worden gepresenteerd. Artikel 7 stelt: Er zal een deputatie naar paus Pius VII worden gestuurd om hem uit naam van de natie te smeken het kwaad te vergeten, dat hem is aangedaan en om hem uit te nodigen naar Parijs te komen voordat hij naar Rome terugkeert. (Meneer Abbé Lafon, hier zien we uw hand!)
311	<p>Artikel 17: heel belangrijk. Malet wordt genoemd (altijd door hemzelf) als vervanger van generaal Hulin, die het bevel voert over de 1e militaire divisie. Hij is in het bijzonder verantwoordelijk voor het ‘samenbrengen van de leden van de voorlopige regering, het installeren ervan, het waarborgen van hun veiligheid, het nemen van alle politiematregelen die hem urgent lijken... Bovendien is Malet bevoegd om beloningen uit te delen aan de burgerlijke en militaire burgers, die hem met toewijding steunen... Waar is dit geld te verkrijgen? Maar heel eenvoudig: in de verzekeringskassen. Met één pennenstreek stelt Malet zelf de hoogte van de toeslag vast: vier miljoen.</p> <p>Deze valse senatus-consulte draagt schitterende handtekeningen: Sieyès, president; Lanjuinais en Grégoire, secretarissen. Het document eindigt met deze prachtige formule, gevolgd door een met initialen getekend door de hand van een meester, gecertificeerd in</p>

overeenstemming met de minuut die in zijn handen blijft, de generaal van de divisie, die het bevel voert over de strijdkrachten van Parijs en de troepen van de militaire divisie.

Getekend: MALET

Indrukwekkend document. Het zal zijn effect hebben.

Aan de andere kant is het noodzakelijk om een dagorder voor het leger te maken, waarin de troepenbewegingen worden aangegeven en de instructies, die bij naam aan de officieren worden gegeven, waarin de speciale instructies voor dit en dat korps worden vastgelegd en de arrestatiebevelen worden vastgelegd, kortom een hele hoop nauwgezet papierwerk, heel delicaat om vast te stellen vanwege het feit, dat de kleinste blunder mensen kan waarschuwen en de ineenstorting van de staat kan veroorzaken.

Mevrouw Malet, verantwoordelijk voor het uitvoeren van onderzoeken buiten het gezondheidscentrum van Dubuisson, verstreekte de namen van de officieren en noteerde de namen van de regimenten en cohorten. Op basis van al deze informatie werkten Malet en Lafon verwoed, waarbij ze de minst intelligente leiders kozen, die waarschijnlijk het nieuws van de dood van de keizer zonder aarzelen zouden accepteren en bereid waren de bevelen van een schaduwregering te gehoorzamen... Vrij uitgebreid psychologisch werk, verpletterende taak voor een stafschrijver.

Wat betreft de proclamatie, die bedoeld was om gepubliceerd te worden, was de zaak heel eenvoudig, het ging alleen om het maken van stukken en onze twee handlangers waren

312 waren meesters in dit soort zaken. Hier zijn enkele vurige passages uit dit document, bruisend van emotie en patriottische woede: 'Burgers en soldaten, Bonaparte is niet meer... De tiran is gevallen onder de slagen van de wrekers van de mensheid. Dank aan hen!... Het is uw heiligste plicht om de Senaat te steunen in zijn genereuze resolutie om ons van alle tirannie te bevrijden. Een oprechte en vurige liefde voor het vaderland zal ons inspireren met de noodzakelijke middelen om deze urgente en definitieve revolutie tot stand te brengen, maar het hangt af van uw moed en uw volmaakte eenheid en wederzijds vertrouwen, dat we een glorieus succes zullen hebben...' Het hele document is in één keer geschreven.

Een behoorlijke hoeveelheid schrijf- en kopieerwerk dus. Malet en Lafon worden geholpen door korporaal Rateau, aan wie de twee goede apostelen uitlegden, dat het een memoire is over de Italische campagne. Rateau wist hoe hij duidelijk en elegant moest kalligraferen, hij kopieerde zonder zelfs maar te proberen het te begrijpen. Een perfecte secretares.

Malet van zijn kant bracht zijn dagen en nachten door met het opstellen van bevelen en het verstrekken van nauwgezette schriftelijke uitleg aan de officieren, die spoedig zijn berichten zouden ontvangen. Op papier verplaatste hij cohorten, richtte compagnieën en bataljons op, stelde arrestatiebevelen op en ondertekende deze. Dit alles leek perfect in elkaar te zitten. Wie is de leider, die nadat hij van de dood van de keizer had vernomen, zich zou durven verzetten tegen een schriftelijk bevel van de Senaat?

Deze verschillende papieren werden onmiddellijk geregulariseerd en authentiek verklaard door het aanbrengen van een inktstempel, in zwarte inkt, met de letter L in het midden. Deze stempel was die van... Abt Lafon. Kunnen we dromen van een effectiever wapen om de regering ten val te brengen?

En de grote dag naderde...

**Valse start.
Zondag 11 oktober 1812.**

	<p>Begin oktober 1812 was het moreel van de Parijse bevolking feitelijk vrij laag. Het laatste bulletin van de Grande Armée vermeldde de datum 27 september. het bracht het nieuws van de verovering van Moskou door de Fransen en de aankondiging van het platbranden van de stad door de Russen. Sindsdien stilte. Heel Frankrijk begon te beven en vroeg zich angstig af</p>
313	<p>hoe dit extravagante avontuur zou eindigen.</p> <p>Zeer behendig oordeelde Malet dat het moment gunstig was. Hij plande de uitvoering van zijn complot in de nacht van 10 op 11 oktober en meer in het bijzonder in de ochtend van 11 oktober.</p> <p>Op de avond van 10 oktober bracht Boutreux vanaf het huis van mevrouw Malet naar het appartement aan de impasse Saint-Pierre (daar was wil zeggen, zo herinnert men zich) het pand, gehuurd door pater Caâmano, op verzoek van pater Lafon), een mysterieuze koffer. Het bevatte een generaalsuniform voor Malet, een ander voor generaal Desnoyers (een nogal raadselachtige bezoeker van het verpleeghuis, vriend van Malet), bedoeld om kolonel Doucet aan het hoofd van het hoofdkwartier in Parijs te vervangen en een luitnantsuniform voor de ‘adjutant’, korporaal Rateau. Even later, 's avonds, gingen abt Lafon en Malet naar de Impasse Saint-Pierre. Malet trok zijn uniform aan. Maar de korporaal, onmisbaar in deze komedie, aangezien hij de geïmproviseerde rol van aide-de-camp zou spelen, verscheen niet in Impasse Saint-Pierre. Daar had hij goede redenen voor: de avond ervoor was hij, toen hij in een tamelijk vergevorderde staat van dronkenschap naar de buurt terugkeerde, naar het politiebureau gebracht. Dit is waar onmatigheid toe leidt: de regering bleef stilstaan, de klap moest worden uitgesteld tot een later tijdstip.</p> <p>De zielige terugkeer van Lafon en Malet (die uiteraard zijn burgerkleding weer heeft aangetrokken) in het gezondheidscentrum van dokter Dubuisson. Helaas is het laatstgenoemde, die de deur komt openen voor de twee vluchtters. De dokter is woedend en dreigt aangifte te doen op het hoofdbureau van politie. Malet haalt zijn schouders op: zal hij binnen een paar dagen niet een van de leiders van de nieuwe regering zijn? Dat denkt hij tenminste, terwijl hij ervan afziet zijn grote plannen voor de toekomst aan zijn gastheer en voogd toe te vertrouwen.</p> <p style="text-align: center;">Vertrek voor het grote avontuur. Avond van 22 oktober 1812</p> <p>Uit voorzichtigheid besluiten de twee samenzweerders nog een paar dagen te wachten, voordat ze het scenario hervatten. Alles blijft echter rustig. Een tweede nachtdatum is vastgesteld van 22 tot 23 oktober, start van de actie, op de ochtend van de 23e.</p> <p>Na het avondeten, en zodra alle bewoners zich hebben teruggetrokken in hun respectievelijke kamers, nemen Lafon en Malet de sleutel van de hekken. Via een ladder tegen de tuinmuur konden ze op de rue Saint-Denis-Saint-Antoine springen. Met lichtheid stak Malet het obstakel over. Abt Lafon, bij aankomst op de grond, klaagde dat hij een verstuiking</p>
314	<p>had opgelopen, was dit slechts een goed excuus om de generaal niet te dichtbij te volgen en op tijd te ontsnappen in geval van mislukking...</p> <p>Op een nabijgelegen straathoek waar ze hadden afgesproken, vonden Malet en Lafon Boutreux en Rateau. Onder hevige regen gingen de vier mannen richting de Impasse Saint-Pierre, dat wil zeggen richting het huis van pater Caimano, waar de beroemde koffer vol militaire voorwerpen zich bevond. De Spaanse abt leek nauwelijks gerustgesteld door al dit komen en gaan. Abt Lafon had met hem gesproken over een complot, dat bedoeld was om Ferdinand V, die toen in Valençay werd vastgehouden, op de troon van Spanje te herstellen en tegelijkertijd de Bourbons op de troon van Frankrijk. Maar dit alles leek onze Spanjaard niets,</p>

	<p>die een paar jaar in de gevangenis doorgebracht en die weinig zin had om er in terug te keren. Aan de andere kant bleef abt Lafon bezorgd. Wij begrijpen het.</p> <p>Malet van zijn kant behield zijn grote vertrouwen. Dat was het belangrijkste.</p> <p>Mannen begonnen veel officiële documenten te dateren en te stempelen. Malet stak in enveloppen de verschillende brieven, die hij en zijn medewerkers aan bepaalde militaire figuren moesten bezorgen. Een lange klus. Daarna hebben ze gegeten en Mâcon-wijn gedronken: ze moesten aansterken, want de nacht dreigde lang en hard te worden.</p> <p>Toen de maaltijd beëindigd was, sprak Malet met Boutreux: ‘Mijn jonge vriend, ik heb je een baan beloofd. Wil jij commissaris van politie worden?’ ‘Zeker, generaal, maar... ‘ ‘Er zijn geen maren. We gaan serieuze gebeurtenissen meemaken. Moed, jongeman, je bent op de goede weg.’ En terwijl hij een driekleurige sjaal uit zijn zak haalde (een paar dagen eerder gekocht door de heer Malet in een tweedehandswinkel), gaf de generaal Boutreux het insigne van zijn nieuwe en officiële functie.</p> <p>Malet haalde toen zijn uniform uit de koffer, hij trok het volledige generaalsuniform aan met een gouden en zijden sjaal, en epauletten afgezet met grote kabels, hij trok zijn laarzen aan en zette zijn officiële steekhoed op. In de volgende kamer trok korporaal Rateau opgetogen zijn uniform van luitenant-adjutant aan.</p> <p>Op de achtergrond stonden de twee geestelijken abt Lafon en abt Caâmano, behoorlijk bang, in de schaduw. Voor Malet, verlicht door het flikkerende licht van de kaarsen, stonden roerloos de twee hulptroupen van de generaal: Boutreux, Rateau. Het werd tijd om deze twee dierbare helpers in vertrouwen te nemen. ‘Ik heb geweldig nieuws te vertellen,’ zei Malet, ‘de keizer is dood!’ Zonder te stoppen legde de leider van de samenzwering hun uit wat hij van hen verwachtte. Het uniform bestemd voor generaal Desnoyers werd achtergelaten in Impasse Saint-Pierre (was hij, zei Desnoyers, op de hoogte van deze duistere zaak?). Rateau zou vervolgens verantwoordelijk zijn voor het ophalen van dit kledingstuk en het naar de</p>
315	<p>bestemming te brengen. Ze lieten ook in het appartement van pater Caâmano de portemonnee achter met brieven en documenten, die Rateau later zou ophalen. Bovenal was het belangrijk om de leiding te nemen over het 10^e cohort van de Nationale Garde, kazerne in Popincourt.</p> <p>Achteloos vroeg Malet aan abt Lafon of hij hem vergezelde. De voorzichtige geestelijke beweerde, dat hij zijn voet had verdraaid toen hij de muur overstak, dat hij veel pijn had en dat het onder deze omstandigheden erg moeilijk voor hem was om de generaal te vergezellen. Hij liet zich niet voor de gek houden. ‘Misschien kunt u me later vergezellen op het hoofdkantoor aan de Place Vendôme?’ ‘Hoe laat bent u er ongeveer?’ ‘Ongetwijfeld rond negen uur,’ specificeerde Malet. De abt beloofde aanwezig te zijn.</p> <p>Struikelend over de scheve treden van de smerige trap, de drie handlangers: Malet, een generaal; Boutreux, een valse politiecommissaris; Rateau, een korporaal gekleed in het uniform van een luitenant, vertrekkend op weg naar hun tragische lot.</p> <p style="text-align: center;">De vijf daden van de Malet-samenzwering.</p> <p>Het is duidelijk dat deze samenzwering zeer slim geconstrueerd lijkt. In vijf bedrijven, als een klassieke tragedie.</p> <p>Acte I.- Malet, die geen andere wapens heeft dan de sabel van een generaal, een geladen pistool in zijn riem, de valse senatus-consulten, enkele schriftelijke instructies voor bepaalde officieren en een door hem opgestelde proclamatie aan het leger, waarschuwt het 10^e cohort van de Nationale Garde van Parijs en zet het op mars naar nauwkeurig aangewezen plekken.</p> <p>Akte II. Malet presenteert zichzelf in de La Force-gevangenis met een vrijlatingbevel uit de gevangenis, waardoor hij drie essentiële medewerkers kan bevrijden, de generaals Lahorie en Guidal, evenals een zekere Boccheciampi.</p>

	<p>Akte III. Arrestatie, door de troepen van het 10e cohort, van hooggeplaatste persoonlijkheden, wier posities en verantwoordelijkheden onverwijld moeten worden ingenomen: Savary, minister van de Algemene Politie; Pasquier, prefect van politie; Desmarest, hoofd van de 1e divisie bij het Ministerie van Politie; installatie van Malet's mannen in het stadhuis.</p> <p>Akte IV. Nog steeds op bevel van Malet worden zes compagnieën grenadiers en voltigeurs, gelegerd in Les Minimes, in actie gestuurd en zes andere compagnieën (ook grenadiers en voltigeurs) uit de Courtille-kazerne. Malet lijkt meester van de hoofdstad.</p> <p>Akte V. Plotselinge ineenstorting van het Malet-plan, als gevolg van het verzet van de generale staf van Place Vendôme die bij de eerste lezing in een oogopslag het apocriefe</p>
316	<p>karakter van de stukken herkende. Malet wordt gearresteerd.</p> <p>We kunnen raden wat er daarna gebeurt: oordeel, veroordeling, executie. Dit is de plot van deze gebeurtenissen, die we stap voor stap nader gaan onderzoeken.</p> <p style="text-align: center;">Eerste Acte: Malet in de Popincourt-kazerne. 23 oktober 1812, 04.00 uur</p> <p>De kazerne van Popincourt was gevestigd in de gebouwen van een voormalig nonnenklooster, in de huidige wijk Saint-Ambroise. Het 10^e cohort van de Nationale Garde van Parijs (zes compagnieën, ongeveer vijfhonderd man) werd daar geïnstalleerd.</p> <p>Rond vier uur 's ochtends en in de stromende regen, meldde Malet zich, geflankeerd door zijn twee acolieten Rateau en Boutreux, bij het wachthuis. ‘Algemene ronde door de generaal!’, kondigt hij aan. En hij geeft het wachtwoord, dat die dag door ironie van het lot luidde: ‘Samenzwering’. De onderofficier, genaamd Rabutel, snelt toe, nauwelijks wakker, met een lantaarn in zijn hand. Malet vraagt om onmiddellijk naar het hoofd van het cohort te worden gebracht. In dit geval gaat het om commandant Soulier, die op een steenworp afstand van de kazerne woont. Rabutel wijst het trio de weg.</p> <p>Gabriel Soulier was een oude, stoere kerel van vijfenveertig jaar oud, voormalig soldaat van de Revolutie, die zijn beenkappen op heel wat slagvelden had mee gesleept, ten tijde van de Republiek, het Directoire en tien jaar lang het Empire. Als soldaat in hart en nieren kende hij alleen het gehoorzamen van bevelen. Malet had zijn eerste slachtoffer goed uitgekozen.</p> <p>Dus stormde onze vurige generaal de kamer van commandant Soulier binnen. Zonder enige ongemak onderbreekt hij zijn slaap. Toegegeven, Malet heeft geluk, Soulier zelf is net ziek, hij bibbert van de koorts en moet op zijn kamer blijven. Onze man merkt dat hij op fysiek niveau bijzonder verzwakt is. Wat het intellectuele standpunt betreft, is hij nooit erg briljant geweest... Nu ziet hij plotseling voor zich staan, in het licht van de lantaarn, die Rabutel vasthoudt, een generaal in volle uitrusting, die brutaal zegt: ‘De keizer is dood!’ De commandant, die uit zijn bed probeerde op te staan, valt zwaar achterover alsof hij verbijsterd is door dit onverwachte nieuws. ‘Ja’, vervolgt Malet, die niet echt wil dat Soulier tot bezinning komt. . Ja, de keizer stierf op 7 oktober, voor Moskou... Hier is een bericht van de Senaat aan uw adres... Senateus-consulte... Voorlopige Regering... Het 10e cohort teken-</p>
317	<p>klaar om de wacht van de nieuwe regering te vormen...’ Terwijl hij de arme Soulier in een vloed van woorden verdrinkt, spreidt Malet de officiële papieren uit op het ziekbed. Bij het licht van de lantaarn leest hij hem de belangrijkste passages voor. Maar dan wordt Soulier gehinderd door een hevige koortsaanval, waardoor hij ijlt: ‘de keizer dood, dood... het is onmogelijk!’ ‘De strikte waarheid’, antwoordt Malet, die opnieuw het papierwerk omhoog houdt, bepaalde artikelen van de senatus-consulte voorleest, doorgaat met spreken, uitleggen en commentaar leveren. De dappere Soulier is totaal niet in staat de draad van de toespraak te volgen. Onderuitgezakt op zijn bed blijft hij klagen: ‘De keizer is dood... dood...’</p>

Malet kan trots zijn op zijn manoeuvre. Zonder aarzeling kondigde hij aan Soulier zijn benoeming tot brigadegeneraal aan. Hierop adviseert hij hem vaderlijk wat meer rust te nemen, maar aangezien de maatregelen geen vertraging oplopen, stelt hij de pas gepromoveerde voor om zijn kapitein adjudant-majoor te roepen, zij zullen hem de orders geven... Zo gezegd, zo gedaan. Piquerel, de kapitein-adjudant-majoor van het 10^e cohort, werd onmiddellijk ontboden. Soulier stelt zich tevreden hem heel kort op de hoogte te stellen van de situatie, waarbij hij hem opdraagt alles uit te voeren wat 'de generaal' hem opdraagt. Gehoorzaamheid, discipline...

Voordat hij Soulier verlaat, deelt Malet hem mee dat hij een compagnie voor hem achterlaat, waarmee Soulier zo snel mogelijk naar het Hôtel de Ville zal gaan. Alle instructies zijn aanwezig, in een envelop, hij hoeft alleen maar uit te voeren.

Vijf uur in de ochtend. Het regent nog steeds met stromen. Malet, Boutreux en Rateau, geleid door kapitein Piquerel, komen de binnenplaats van de Popincourt-kazerne op, waar de compagnieën van het 10^e cohort gewapend zijn verzameld. Gealarmeerd voegen de officieren, die allemaal in de buurt verbleven, zich bij hun eenheden en gaan aan het hoofd van hun mannen staan. Malet vormt het vierkant en plaatst zichzelf in het midden. Zij steken de fakkels aan. De onderofficier Rabutel houdt een lantaarn op armlengte, zodat Boutreux de tekst van de senatus-consulte kan lezen, die de valse commissaris moet voorlezen. Op dat moment is het gelukkig gestopt met regenen.

Boutreux heeft zijn geklede jas half geopend om de sjaal van zijn driekleurige politiecommissaris te onthullen. Maar de arme jongen, erg overstuur door zijn begin in de administratieve carrière, articuleert heel slecht, stamelt, corrigeert zichzelf... Niettemin begrijpt het publiek snel de betekenis van de toespraak: de keizer is dood, de oorlog is voorbij; hoge beloning voor de activiteiten van die dag; aanstaande terugkeer naar de huizen. Over het algemeen uitstekend nieuws. Sommige officieren lijken enigszins verrast. De

318

manschappen steken hun tevredenheid niet onder stoelen of banken.

Dan geeft Malet aan kapitein Piquerel, interim-hoofd van het korps, de opdracht de proclamatie aan het leger voor te lezen. Dit wordt perfect uitgevoerd, waarbij de kapitein-adjudant-majoor een heldere en levendige stem heeft.

Zonder verder oponthoud stuurt Malet vervolgens Rateau, begeleid door twee bevelen van het 10^e cohort, met de opdracht uit om het pand van abt Caãmãno in de impasse Saint-Pierre, de portefeuille met de kostbare kanselarijdocumenten op te halen. De drie mannen zullen zich bij Malet moeten voegen bij La Force. Dit alles is, zoals we zien, perfect en op de minuut af gereguld.

Alvorens de vijf compagnieën te laten vertrekken (de zesde blijft in inderdaad in de kazerne in afwachting van de het moeizame opstaan van commandant Soulier), meent Malet, dat hij een korte maar krachtige toespraak moet houden, hij herinnert in een paar woorden aan de onvoorziene dood van de Keizer, hij belooft de zeer spoedige vrijlating van de soldaten, hij bevestigt dat het hoge loon van één frank vijftig per dag is gepland voor de troepen, die onder zijn bevel marcheren, voor officieren worden de salarissen verdubbeld.

Al zes uur in de ochtend. De dag is nog niet aangebroken. Met zijn vijf compagnieën vertrekt Malet richting de Force-gevangenis.

Akte II. - Malet in de gevangenis van La Force. 23 oktober 1812, zes uur in de ochtend

Van de kazerne van Popincourt tot de gevangenis van La Force is het via de kortste route ongeveer achttienhonderd meter. Even voordat ze bij het huis van bewaring aankomen, stoppen de compagnieën stapsgewijs in de aangrenzende straten. Bij vragen van

	<p>voorbijgangers antwoorden de soldaten, dat de keizer in Moskou is vermoord. Soldaten en burgers lijken het tragische nieuws niet te kunnen aanvaarden...</p> <p>Voor de deur van de gevangenis vindt Malet Rateau, die zoals we ons herinneren bij pater Caãmano de koffer is gaan halen met de documenten van de kanselarij, die nu met volop zullen worden uitgedeeld. Op teken van de generaal duwt Boutreux, nog steeds omgord met de sjerp van zijn commissaris-zijn, tegen de deur van de gevangenis. Onmiddellijk gaat de deur wijd open...! In feite geloofde de dienstdoende bewaker, dat het eenvoudigweg om een wachtwisseling ging. Rateau komt ernstig deze gevangenis binnen, die zo gemakkelijk toegankelijk is, hij roept naar de wacht en op een toon van commando, dat geen antwoord toelaat, beveelt hij de sleutelhouder de griffier te gaan halen. Malet brengt ondertussen ongeveer twintig soldaten naar de eerste binnenplaats; hij vestigt zich in de vestibule, in het gezelschap van enkele officieren van het 10^e cohort</p>
319	<p>Bault, de griffier-conciërge, haast zich om overtroeft te worden. We kunnen zijn verbazing begrijpen door in deze generaal met buitengewone krachten de man genaamd Malet, zijn voormalige bewoner, te herkennen. Op energieke wijze ondervraagt de officier de cipier: ‘Hebben jullie nog de generaals Lahorie en Guidal binnen jullie muren?’ ‘Ja, maar...’ ‘Het is genoeg! Meneer de commissaris, lees dit!’</p> <p>Commissaris Boutreux, die nu in de huid van het personage begint te kruipen, leest met zeer zelfverzekerde stem de tekst van de senatus-consulte voor. Bault luistert verbijsterd. ‘Hier is een bevel dat u aangaat,’ voegt Malet eraan toe, terwijl hij een officieel papier uit de koffer haalt, die Rateau heeft meegebracht en die hij aan de griffier-conciërge overhandigt. Het genoemde document beveelt de onmiddellijke vrijlating van de generaals Lahorie en Guidal, en ook van de heer de Boccheciampi. Bault, die achterdochtig is, probeert tijd te winnen: voor vrijlating uit de gevangenis is de toestemming van de minister van politie verplicht en de slimme man vraagt of er een man naar Mgr. de hertog van Rovigo gaat om het document te regulariseren door dit essentiële stempel aan te brengen. Malet reageert brutaal: de hertog van Rovigo is geen minister meer, opdrachten zijn opdrachten, degenen, die weigeren eraan te voldoen, plaatsen zichzelf buiten de wet. Bault voelt de muur en zes kogels in zijn huid. Heel goed, hij zal gehoorzamen en snel...</p> <p>Dus haast de griffier-conciërge zich om de generaals Lahorie en Guidal wakker te maken, die niets, absoluut niets weten over het Malet-plan. Omdat Demaillot sinds zijn eerdere tegenslag weet hoe hij zijn mond moet houden, stelt hij zich tevreden met het informeren van Malet over de aanwezigheid van deze twee generaals, die hem waarschijnlijk zouden kunnen helpen. Verbaasd door al deze commotie verschijnen de twee gevangenen voor Malet. Laatstgenoemde springt om de nek van zijn voormalige kameraad Lahorie: Het is achttien jaar geleden, dat ze elkaar voor het laatst zagen! Guidal van zijn kant beschouwt deze inzet van gewapend geweld met argwaan.</p> <p>Lahorie, Guidal: zij zullen een leidende rol krijgen in de zaak, die voor ons ligt. Laten we eens kijken wie deze karakters zijn.</p> <p>Generaal Victor-Claude-Alexandre Fanneau de Lahorie moet als een volkomen eerlijk man worden beschouwd. Als soldaat van het oude regime bereikte hij in 1800 de rang van brigadegeneraal. Zeer nauwe band met generaal Hugo, waardoor hij een zoon kreeg, genaamd</p>
320	<p>Victor bij het doopvont. In zijn voormalige functie als stafchef van generaal Moreau werd hij, zo lijkt het, ten onrechte betrokken bij de vermeende samenzwering van Moreau. Omdat hij dacht dat hij moest vluchten, werd hij bij verstek ter dood veroordeeld. Toen hij in het geheim terugkeerde naar Parijs, zocht hij zijn toevlucht bij M. Hugo, impasse des Feuillantines, waar hij discreet en teruggetrokken leeft. Het is zeer waarschijnlijk dat Fouché, de minister van politie, op de hoogte was van zijn aanwezigheid en van zijn schuilplaats; maar de slimme vos had geen zin om deze oude verhalen op te wekken en hij doet alsof hij onwetend is. Nu,</p>

	<p>onmiddellijk na de tweede schande van Fouché (1810), kan Lahorie geloven, dat hij gered is. Is het niet zijn oude kameraad en vriend Savary, die zojuist is benoemd tot minister van de Algemene Politie? Vol vertrouwen schrijft hij hem, waarin hij zijn pensioenplan vermeldt en om zijn genade smeekt. Savary, genadeloos, beveelt de arrestatie van de afwezige, hij laat hem gevangen zetten en neemt alle maatregelen om hem zo snel mogelijk in ballingschap naar Amerika te sturen. Vanaf dat moment moet Lahorie, een gevangene van de Force, onmiddellijk zijn plaats innemen op een schip, dat wacht op vertrek en dat in de haven van Nantes ligt. Alle benodigde documenten worden een paar dagen voor deze gebeurtenissen ondertekend door Savary en op elk moment moet het bestand naar de politie worden gestuurd. Zoals we kunnen zien, was Lahorie dicht bij de inscheping naar de Nieuwe Wereld, in plaats van via Malet naar de executiepost te worden verscheept.</p> <p>Generaal Maximilien-Joseph Guidal behoort tot een heel andere soort. We worden, gezien de omstandigheden, geconfronteerd met een gebrekkig, immoreel en amoreel karakter zonder enig geweten. Ongedisciplineerde soldaat, ontslagen wegens beruchte onmatigheid. Getrouwd met een jongedame van lichte zeden, die met medeweten van haar man haar charmes gebruikt. Laten we om het beeld compleet te maken zeggen dat Guidal een bewezen verrader is, die de Engelsen tegen betaling van waardevolle strategische informatie over Toulon voorzag, die hij ook beloofde aan de Britse vloot te zullen leveren. Een sinistere kerel, inderdaad.</p> <p>De derde gevangene, die Malet besluit te bevrijden is een Corsicaan genaamd Boccheciampi. Gearresteerd in Florence (op verzoek van de Franse consul) op beschuldiging van spionage, wordt hij vrijgelaten wegens gebrek aan bewijs. Maar hij komt op het ongelukkige idee om te klagen over zijn preventieve gevangenisstraf. Als reactie daarop vindt de politie niets beters dan hem weer achter de tralies te zetten; dat was de gewoonte in die tijd...</p> <p>Aan deze drie personages geeft Lahorie, Guidal en Boccheciampi Malet de opdrachten, die hij minutieus voor hen heeft opgeschreven. Snel legt hij hen uit dat de keizer zojuist</p>
321	<p>doodgeslagen is. Hij haalt de senatus-consulte er bij, in twee woorden specificceert hij hun missie. Met de vier compagnieën van het tiende cohort moeten ze naar het hoofdbureau van politie en het algemene ministerie van politie gaan en stipt de instructies uitvoeren, die op hun papieren staan. Boutreux begeleidt hen, hij moet plaatsnemen op de stoel van Pasquier, politieprefect. Wat Boccheciampi betreft, de gebombardeerde prefect van de Seine in de plaats van graaf Frochot, hij is verantwoordelijk voor het bezoek aan het Stadhuis, waar commandant Soulier intussen zijn installatie heeft voorbereid. Dit ziet er allemaal prachtig uit.</p> <p style="text-align: center;">Akte III. Malet zet de autoriteiten onder arrest. 23 oktober 1812, 7.00 uur</p> <p>De machine draait.</p> <p>Nadat hij zijn verschillende compagnieën heeft gestolen van de arme commandant Soulier, manoeuvreert Malet als een schaker, die zijn stukken op de velden verplaatst. En elke pion kent het doel dat hem is toegewezen.</p> <p>Lahorie kreeg de opdracht om eerst graaf Pasquier, prefect van politie (opvolger van Dubois, waarvan we enkele van zijn heldendaden eerder hebben verteld), naar de gevangenis te brengen. Met zijn mannen komt Lahorie via de Quai des Orfèvres aan in de rue de Nazareth (inmiddels verdwenen) waardoor men de prefectuur binnenkomt. Aan de post-hoofdsergeant legt Lahorie uit, dat de keizer dood is, hij laat hem de senatus-consulte zien. Kom op, mijn generaal! Deze laatste, begeleid door de onvermijdelijke Boutreux, beklimt de trap en stormt</p>

	<p>het kantoor van Pasquier binnen. De politiechef, een geweldige werker, zit al aan zijn bureau, ook al is het amper zeven uur in de ochtend, hij bekijkt en bestudeert dossiers. Deze correcte, gedistingeerde man met een heel oud regime-uiteerlijk, steekt zijn zeer sterke emotie bij de invasie van de soldaten niet onder stoelen of banken. Nadat hij de identiteit van het personage heeft vastgesteld (je kunt niet te veel voorzorgsmaatregelen nemen!), krabbelt Lahorie een arrestatiebevel op en zonder verder uitstel vertrekt hij aan het hoofd van anderhalve compagnie om generaal Savary, hertog van Rovigo, minister van Algemene Politie (en opvolger van Fouché) te arresteren.</p> <p>Een ogenblik zal Boutreux, de arme Boutreux, die door de gratie van Malet prefect van politie was geworden, oog in oog staan met graaf Pasquier, voorheen prefect en die naar het leger moest worden gebracht. Pasquier, die toch zijn verstand begint terug te krijgen, vraagt</p>
322	<p>om de senatus-consulte, die hem op zo'n nonchalante manier ontslaat, van dichtbij te bekijken. Zijn administratief oog heeft er uiteraard geen moeite mee om te zien dat dit een regelrechte vervalsing is. Op een heel minzame manier probeert hij er open over te zijn tegenover zijn opvolger. Boutreux weigert te luisteren. Aangezien hij alleen de ontvangen bevelen hoeft uit te voeren, wacht hij op de komst van een tweede luitenant uit het 10^e cohort en wanneer de officier eindelijk verschijnt, overhandigt hij Pasquier hem het arrestatiebevel, hij beveelt hem de ambtenaar in een rijtuig te zetten en hem, onder goede begeleiding, naar de Force te brengen.</p> <p>Aangekomen bij de oude gevangenis van voorarrest vindt Pasquier, verdrietig zittend op een bankje in de burgerlijke stand, de sinistere Desmarest, een van de belangrijkste radertjes van de geheime politie. Pasquier is een humanist. Desmarest, een uitgetreden priester. Beiden lezen openlijk Latijn. 'Wat is er gebeurd?', vraagt Desmarest in de taal van Cicero. 'Heel vreemde dingen!', antwoordt de voormalige prefect in hetzelfde idioom. Waarna conciërge Bault, die al deze gebeurtenissen echt niet meer begrijpt, de twee mannen in eenzame opsluiting plaatst, om de ontvangen instructies op te volgen.</p> <p>Rue de Jérusalem, onze vriend Boutreux zat in de stoel van de politieprefect. In werkelijkheid voelt hij zich daar ongemakkelijk. Gelukkig krijgt hij heimelijk bezoek van... abt Lafon. Deze laatste lijkt de operaties van zeer dichtbij te volgen, terwijl hij ervoor zorgt in de schaduw te blijven. Lafon probeert de nogal falende moed van zijn beschermeling nieuw leven in te blazen, hij herstelt zijn vertrouwen. Dan verdwijnt hij; we zullen hem straks terug zien.</p> <p>Zoals we hebben opgemerkt, blijft Lahorie niet in de rue de Jérusalem rondhangen, bij de prefect van de politie. Een kwartier is voor hem genoeg om Pasquier uit het spel te halen. Nu is hier onze generaal, die zich met zijn troepen presenteert voor het Ministerie van Algemene Politie. Vanaf dat moment is het eenvoudigweg een kwestie van arrestatie van Savary, minister van politie. Als goede strateeg begint Lahorie met het blokkeren van alle uitgangen van het gebouw. Het hoofd van de wachtpost verzekert (en dat kunnen we gemakkelijk begrijpen...) dat hij geen enkel bevel heeft ontvangen. Kapitein Piquerel, van het 10e cohort, verzekert hem dat het slechts een uitstel is, in de tussentijd wordt hem opgedragen zijn hand te lenen aan de nieuwe bepalingen.</p> <p>Lahorie, die werkelijk een modelartiest blijkt te zijn, beklimt met twee treden tegelijk de trap naar de eerste verdieping, waar de privéappartementen van Savary zich bevinden. Met hun geweerkolven slaan de soldaten op de slaapkamerdeur. Savary, die altijd werkt van</p>
323	<p>'s nachts tot vijf uur' s ochtends, wordt hij met een schok wakker. Hij denkt, dat er brand in het hotel is en roept: 'Ik kom eraan!' Nadat hij haastig een witte kamerjas heeft aangetrokken, stelt hij zichzelf voor. Zeer opgewonden leggen de grenadiers hun handen op zijn schouder, zonder de minste eerbied. En nu komt zijn oude kameraad van het Rijnleger, Lahorie, naar</p>

	<p>hem toe. Lahorie, die hij naar de Force had overgebracht. Lahorie, wiens ballingschapsdocumenten hij onlangs heeft ondertekend. ‘Ben u verrast mij hier te zien?’, vraagt de nieuwkomer ironisch genoeg. ‘Verbaasd is niet het juiste woord,’ antwoordt Savary, die nauwelijks zijn kalmte had verloren. Terwijl Lahorie aan tafel gaat zitten om het arrestatiebevel op te stellen, vraagt de minister van Politie om enige uitleg. Zijn gesprekspartner geeft ze hem graag: ‘De keizer werd op 8 oktober vermoord onder de muren van Moskou... Er is een nieuwe regering... Alsjeblieft!’ Maar Savary is niet van hetzelfde materiaal gemaakt als de dappere commandant Soulier en hij laat zich niet zo gemakkelijk intimideren als deze charmante Pasquier. De Keizer dood? Hij, minister van de Algemene Politie, weet heel goed dat hij de eerste zou zijn, die hiervan op de hoogte zou zijn gebracht, en in ieder geval vóór een generaal, die in het leger werd geïnterneerd! Gerustgesteld door zijn eigen redenering bluft hij: ‘Vertel me de teodracht... De keizer is niet dood... Ik heb hier een brief van hem, gedateerd 8 oktober... Wil je die zien?’ ‘Nee, dat is onmogelijk, hij is dood!’ ‘Ik zeg u, dat ik u deze brief kan laten zien...; In de groep soldaten en officieren, die deze dialoog volgen, beginnen ze enige aarzeling te bespeuren. Lahorie vindt dat er haast moet worden gemaakt, hij beveelt: ‘Laten we de ‘wachtsergeant’ (<i>dit is generaal Guidal, rky</i>) halen!’ Savary geblancheerd; hij denkt, dat ze hem dezelfde stunt zullen uithalen, die hij zelf acht jaar geleden zo goed en briljant voor de hertog van Edingen in de grachten van Vincennes heeft beraamd. ‘U laat me niet vermoorden als een hond?’, smeekt hij met verstikte stem. ‘Wie praat er met jou over de dood?’, zegt Lahorie minachtend. In feite is de sfeer onder de gewapende soldaten nauwelijks geruststellend met een duidelijk vijandige houding, officieren met getrokken sabels.</p> <p>Als de ‘wachtsergeant’ niet arriveert, verlaat Lahorie de kamer. Savary profiteert van de omstandigheid om kapitein adjudant-majoor Piquerel te benaderen, hij probeert hem de situatie uit te leggen: Lahorie, zegt hij, is een samenzweerder, veroordeeld tot ballingschap, ontsnapt uit de Force; de keizer is niet dood; door zich voor zo'n komedie te lenen, speelt de kapitein met zijn hoofd. De hertog van Rovigo verbindt zich ertoe hem en alle aanwezige officieren te redden, als hij daarmee instemt... Savary strekt zijn hand al uit naar het zwaard, dat Piquerel onder zijn arm houdt. Maar de kapitein wijst de minister af. ‘Dat is goed’, zegt laatstgenoemde. ‘U heeft pech. Voor u is het niet ver van hier naar het vuurpeloton. Geef uzelf</p>
324	<p>de schuld van wat er gebeurt. Vanaf dit moment zal hij niet langer proberen iemand onder deze waanvoorstellingen te overtuigen.</p> <p>Op de achtergrond een geluid van stemmen, nogal dronken stemmen. Spectaculaire entree van generaal Guidal. Het was om de aanwezigheid van Guidal te verkrijgen dat Lahorie eerder om de wachtsergeant had verzocht. Bij nader inzien had Lahorie gedacht, dat het de voorkeur had de zoektocht zelf uit te voeren en niet zonder problemen had hij zijn voormalige gevangenisgenoot gevonden in een van de cabarets op de kade, waar Guidal zonder verder oponthoud graag naartoe ging. Dus hoewel het amper half zeven in de ochtend is, is Guidal al behoorlijk aangeschoten. Hij arriveert bij Savary, zijn sabel omhoog gehouden, verstopt en stinkend naar alcohol. ‘Herken je mij?’, vraagt hij aan de minister. ‘Ik ben generaal Guidal, die u in Marseille hebt gearresteerd en door uw gendarmes naar Parijs hebt gebracht!’ ‘Inderdaad, ik herken je’, antwoordt Savary kalm. ‘Je bent een beruchte folteraar’, vervolgt de boze officier. ‘Ik zal wraak nemen... Laat het gebeuren, soldaten!’ De grenadiers hebben de hertog van Rovigo al op brute wijze gevangengenomen. Lahorie komt tussenbeide: de gevangene zou zich tenminste moeten kunnen aankleden. Een bediende komt hem helpen met het aantrekken van een casimirbroek en witte kousen, hij trekt haastig schoenen aan, een jas over de rug en onderweg!</p> <p>Volgens de bevelen van Malet had generaal Lahorie precies op dit moment aartskanselier Cambacerès moeten arresteren; Clarke, minister van Oorlog en staatsraad Real. Maar Lahorie nam het op zich om de instructies te interpreteren, in feite gaf hij er niet veel om de generaal-</p>

	<p>hertog, minister van politie, naar La Force te begeleiden (vanwaar hij net twee uur eerder was vertrokken), zijn voormalige kameraad. Met Guidal was hij kalm: hij liet zich niet voor de gek houden...</p> <p>Enkele ogenblikken later, bij de griffie, werd Savary herenigd met Pasquier en Desmarest. Ze wisselen heel snel een paar woorden. ‘Alles wat er gebeurt is heel vreemd!’, zucht Savary. Inderdaad, inderdaad...</p> <p>Savary, minister van Algemene Politie: in de Force. Graaf Pasquier, prefect van politie: in de Force. Desmarest, hoofd van de afdeling Algemene Veiligheid en geheime politie: in de Force.. Geweldig werk.</p> <p>Ondertussen vindt aan de kant van het stadhuis de uitvoering van het plan Malet plaats met hetzelfde succes.</p>
325	<p>We lieten de arme commandant Soulier rillend van hoge koorts in zijn bed achter. Om de bevelen van Malet op te volgen, stond hij na een tijdje toch op en ging naar de Popincourt-kazerne om het bevel over de 6e compagnie op zich te nemen, de enige, die Malet hem had gelaten.</p> <p>In goede orde begeeft hij zich met zijn troepen naar de Place de Grève, waar hij zijn soldaten tegenhield, tegenover het stadhuis. Het is dan zeven uur in de ochtend. Zonder verder oponthoud verzoekt hij om een audiëntie bij de prefect van de Seine, graaf Frochot. Maar op dit vroege uur heeft deze hoge ambtenaar zijn functie nog niet op zich genomen. Hij woont in Nogent-sur-Marne, hij zal er pas rond negen uur zijn. Goed, Soulier zal op hem wachten. Zodra graaf Frochot van zijn paard stapt, het is ruim na negen uur in de ochtend, doet het hoofd van de eerste divisie van het stadhuis, Villemsens hem deze verbazingwekkende onthullingen toekomen.</p> <p>Zonder het minste vermoeden haast Frochot zich ter beschikking van commandant Soulier te stellen. Er is voor Frochot geen sprake van, dat hij naar de Force wordt geleid; integendeel, Malet plaatste zijn naam op de lijst van persoonlijkheden, die voorbestemd waren om de voorlopige regering te vormen. Wat vraagt Soulier hem? Heel eenvoudig: een kamer inrichten voor ‘de commissie’ en een andere kamer voor ‘het personeel’. Frochot stemt er gretig mee in. Dit alles wordt in recordtijd uitgevoerd en op de manier, die Malet wenste. Het is perfect...</p> <p>Er is maar één ding mis: Boccheciampi, de gevangene, die door Malet uit de strijdmacht werd vrijgelaten en door laatstgenoemde werd aangewezen als prefect van de Seine, durfde zijn post niet in bezit te nemen. Nadat hij als eenvoudige getuige het rijtuig van Savary had bezocht, verliet hij het hotel van de minister om, zoals hem was opgedragen, naar het stadhuis te gaan. Maar toen hij voor deze hooghartige façade aankwam, aarzelde hij om binnen te komen, hij had het lef niet om zichzelf voor te stellen... Wie zou hem met zijn versleten kleding, zijn armoedige uitstraling en zijn grove Corsicaanse accent serieus hebben genomen? Dus draaide hij zich om en begon door Parijs te dwalen.</p> <p>Wat maakt het uit voor het Malet-plan! Als Frochot nog niet is vervangen, is hij in ieder geval niet langer prefect van de Seine. De zaken van de samenzweerder-generaal liggen in ieder geval op schema.</p> <p style="text-align: center;">Akte IV. Het Parijse Garderegiment wordt in beweging gezet. 23 oktober 1812, 8.00 uur</p> <p>Het regiment van de Parijse Garde (twee bataljons van elk zes compagnieën en een squadron dragonders) marcheerde zo gedisciplineerd mogelijk onder bevel van kolonel Rabbe, een voormalige tamboer-majoor, die even onintelligent en gehoorzaam was als hij.</p>

Napoleon had veel waardering voor deze klusjesman, die in 1804 in de oorlogsraad had gezeten, die verantwoordelijk was voor de veroordeling van de hertog van Enghien. Malet kon niet hopen een betere handhavingsagent te vinden.

Bovendien had Malet, altijd goed geïnformeerd, op het laatste moment vernomen, dat Rabbe op die gedenkwaardige dag van 23 oktober niet in Parijs zou zijn. Dit vereenvoudigde de manoeuvre. In plaats van kolonel Rabbe te waarschuwen, hoefde Malet alleen maar per afzonderlijke brief elk van de zes compagnieën te waarschuwen. Een eenvoudige ordonnans bracht de instructies naar de verschillende eenheden.

Er waren twee kazernes om te waarschuwen, die van Minimes en die van La Courtille. In La Courtille rende de wacht-adjutant, enigszins verrast door de ongebruikelijke aard van de orders, naar kolonel Rabbe, Place des Vosges, die juist op dat moment naar Beauvais vertrok, waar hij een rekruteringscommissie moest voorzitten. Na het lezen van de documenten aarzelde Rabbe geen seconde: hij annuleerde zijn reis om de bewegingen van de door Malet opgedragen troepen beter te kunnen volgen...

Onmiddellijk werden de twaalf compagnieën van de Parijse Garde, nog steeds op instructie van Malet, naar verschillende knooppunten geleid: de barrières, de Senaat, de Schatkist, Place Vendôme (waar de Place de Paris zich bevindt), het Palais-Royal. Bepaalde eenheden zijn bijvoorbeeld verantwoordelijk voor het overnemen of versterken van de opleiding van het 10e cohort op het stadhuis en opnieuw op het hoofdbureau van politie, rue de Jérusalem, evenals op het Ministerie van Algemene Politie.

We kunnen zonder overdrijving zeggen, dat generaal Malet militair gezien rond negen uur in de ochtend bijna meester van Parijs was.

Akte V. Place Vendôme: ineenstorting van het Malet-plan. 23 oktober 1812, negen uur in de ochtend

Met commandant Soulier en kolonel Rabbe, die volslagen imbecielen zijn, kon Malet met elegant gemak zegevieren. Bij graaf Pasquier, bij graaf Frochot, die gemakkelijk gek wordt bij het zien van een paar bajonetten, was de overwinning ook daar gemakkelijk, althans in theorie. Toen de hertog van Rovigo werd opgepakt nadat hij uit bed was gekomen en op brute wijze door de soldaten werd weggesleept, zegevierde het verrassingselement. Maar op Place Vendôme, op het hoofdkwartier van de 1e militaire divisie, was de uitdaging zwaar, het spel beloofde nogal zwaar en zeer riskant te worden. Om deze reden heeft Malet zich er ongetwijfeld van weerhouden om het persoonlijk te spelen. Hier moet gezegd worden dat deze officieren van de “place de Paris” geen soldaten waren, maar eenvoudigweg

politieagenten gekleed in uniformen. Deze mannen, zeer moeilijk te misleiden, wier taak het was om alles eerder te weten dan wie dan ook, Malet gaat er prat op dat hij hen ongestraft kan aankondigen, dat de keizer al vijftien dagen dood is, dat er de dag ervoor in de avond een senatus-consulte is afgekondigd en er is al twaalf uur lang een nieuwe regering geïnstalleerd... Niemand op Place Vendôme kan zulke onzin geloven. Daar kunnen we de fout in het plan van Malet opmerken. Op de andere velden van het schaakbord zou hij gemakkelijk overwinningen kunnen behalen. Maar als je het militaire establishment van Parijs op deze manier aanvalt, zul je schaakmat staan en riskeer je een ramp.

Plaats Vendome. Malet, die de plaats goed kent, besluit allereerst naar het hotel te gaan, waar generaal Hulin, commandant van de Place de Paris, verblijft; dit gebouw bevindt zich op de dichtstbijzijnde hoek van de rue des Petits-Champs. Daarna gaat hij naar de tegenoverliggende hoek, naar het hoofdkwartier, waar kolonel Doucet het bevel voert.

	<p>Generaal Hulin is een reus; hij was ooit ober. Hij werd aangesteld als voorzitter van het tribunaal, dat de hertog van Enghien naar het executiepeloton stuurde. Een voormalige Jacobijn, uitzinnig van patriottisme, schaart zich vandaag hartstochtelijk achter het rijk.</p> <p>Onder begeleiding van kapitein Steenhower (van het 10^e cohort), die voor de gelegenheid zijn zwaard heeft getrokken, presenteert Malet zich aan Hulin, die net opstaat. Op zeer eerbiedige wijze legt Malet zijn missie uit, hij moet zijn gesprekspartner zijn zwaard geven, evenals het stempel van de 1^e militaire divisie. Hulin is een beetje verbaasd, er is iets. Hij protesteert, altijd zo trouw aan de keizer! Malet onderbreekt hem: de keizer is dood, voor Moskou en hij exposeert de bekende valse senatus-consulte. Hulin is op zijn hoede, maar als het waar zou zijn... Malet ziet hem twijfelen, dan denkt hij, dat het spel gewonnen is.</p> <p>Helaas volgde mevrouw Hulin vanuit haar bed en door de halfopen deur aandachtig dit dramatische gesprek. De slimme vogel denkt dat haar man erin zal trappen. Dan roept ze uit: 'Mijn vriend, als monsieur instructies heeft om u te vervangen, moet hij orders hebben; laat hem ze je laten zien!' Hulin vermant zich: het is waar, bevelen, schriftelijke bevelen, daar moeten ze alleen maar in geloven. 'Laat me uw orders zien!' 'Heel graag', antwoordt Malet, 'laten we uw kantoor binnengaan, ik zal aan uw wensen voldoen...' Hulin loopt langs Malet</p>
328	<p>en draait zich dan om om Malet te leiden. Deze pakt koeltjes een pistool uit zijn riem en schiet Hulin in het hoofd, met deze verklarende woorden: 'Dit zijn mijn bevelen!' De commandant van de Place de Paris valt dood op de grond. Bij het schot rent mevrouw Hulin huilend toe en leunt over haar man heen, die geen enkel teken van leven meer vertoont. Malet verlaat de kamer en sluit deze dubbel af.</p> <p>Kapitein Steenhower, getuige van dit vreemde tafereel, kan dat niet het uiten van zijn verbazing niet inhouden... en toont zijn afkeuring. 'Wat wil je', legt Malet uit, 'ik heb alleen mondelinge bevelen...' Het is duidelijk, dat de gebeurtenissen bij generaal Hulin niet zo perfect verliepen als Malet had gewild. Je moet af en toe een hapering verwachten. Met een nerveuze stap gaat Malet nu richting het andere hotel aan de Place Vendôme, het is een kwestie van het spel spelen met kolonel Doucet. De affaire zal moeilijk op te lossen zijn, dat weet Malet maar al te goed. Maar er is geen weg meer terug.</p> <p>Kort voordat hij naar generaal Hulin ging, had Malet het nodig gevonden om kolonel Doucet, plaatsvervangend hoofd van de generale staf, een lange, zeer gedetailleerde brief te sturen, waarin hij hem op de hoogte bracht van de gebeurtenissen en hem opdracht gaf de troepen te verplaatsen. Het versturen van deze brief is voor Malet een enorme, catastrofale en onvergeeflijke fout. Vanaf het lezen van de eerste regels sprong Doucet in feite op... Al dit nieuwe beleid is vals! Als de keizer twee weken dood was geweest, zou hij, Doucet, de eerste zijn geweest, die hiervan op de hoogte werd gebracht, tegelijk met generaal Hulin. Als de Senaat gisteravond bijeen was gekomen, zou hij gewaarschuwd zijn, voordat de zitting zelfs maar begon. En als er een nieuwe regering was gevormd, hoe had het militaire establishment van Parijs zo'n affaire dan kunnen negeren? Dit alles was onaanvaardbaar, ongelooflijk.</p> <p>Kolonel Doucet richt zich tot luitenant Prévost, die hem zojuist de brief van Malet heeft gegeven, vergezeld van talloze documenten en roept, na enkele van deze documenten te hebben bekeken, uit. 'Maar dit is gek ... het is gek ... Wie heeft je dit pakket gegeven?' 'Een generaal', stamelt Prévost. Een generaal, die ons vergezelt... hij is trouwens hier!' En door de vitrage geeft hij het silhouet aan van Malet, die op dat moment klaar is met Hulin en zich voorbereidt om op de een of andere manier de rekening van Doucet te komen vereffenen, om het militaire plein in handen te krijgen in Parijs. Daarna zal hij de almachtige meester zijn van de strijdkrachten van de hoofdstad. Eén blik was genoeg voor Doucet om Malets gezicht te herkennen.</p>

Hij is zich er terdege van bewust, dat de man een gevaarlijke samenzweerder is, een formidabel individu. Over vier tot vijf minuten zal Malet in Doucets kantoor zijn; Het is daarom belangrijk om in een mum van tijd een strijdplan op te stellen.

Via een binnentrap snelt Doucet naar beneden naar zijn directe assistent, commandant Laborde, een sluwe politieagent, die nergens bang voor is. Ultrasnel overleg tussen de twee mannen. Het besluit is snel genomen om deze gevaarlijke gek te pakken te krijgen, die kennelijk zojuist een complot van ernstig belang had beraamd.

Malet is al aangekondigd bij kolonel Doucet, die zojuist naar zijn kantoor is teruggekeerd. Bij de deur verlaat Malet Rateau: deze heeft zojuist zijn baas laten weten, dat hij niet op generaal Desnoyers moet rekenen, aangezien deze heeft geweigerd het uniform aan te trekken, dat hem is gegeven, omdat hij geen zin heeft om betrokken te raken bij deze duistere zaak. Naast Rateau staat ook kapitein Steenhower aan de deur, in afwachting van de gebeurtenissen.

Nu wordt Malet geïntroduceerd in het kantoor van kolonel Doucet. Laborde treedt in de voetsporen van de samenzweerder en zorgt ervoor dat hij vlak achter hem gaat staan. Dan begint de dramatische scène. Malet richt zich enigszins bedreigend tot Doucet en vraagt zich af: ja of nee, willen ze de bevelen uitvoeren, die hij per brief heeft doorgegeven? Doucet antwoordt bevestigend, op voorwaarde, zo specificiert hij, dat de documenten zijn ondertekend door een legitieme autoriteit. Maar de kolonel bevestigt nu al, dat hij een voorlopige regering, die feitelijk niet bestaat, niet erkent! Malet begint zijn kalmte te verliezen. 'De orders', legt hij uit, 'zijn van mij. 'Ze moeten genoeg voor u zijn... Als u niet gehoorzaamt, zal er iets ergs met u gebeuren... Gehoorzaamt u, ja of nee?' 'Nooit!', antwoordt kolonel Doucet krachtig.

Malet heeft ideeën genoeg. Hij heeft zojuist generaal Hulin door het hoofd geschoten, die de uitvoering van zijn plan in gevaar bracht. Met deze gekke Doucet moeten we uiteraard besluiten op dezelfde manier te handelen en geen andere oplossing. Meteen steekt hij zijn hand in de rechterzak van zijn broek, waar een volledig geladen pistool zit. Doucet ziet het gebaar, hij werpt zich op Malets keel, terwijl Laborde van achteren zijn arm pakte, het wapen van hem afrukte en zijn handen achter zijn rug trok.

Op het geluid van de strijd stormt kapitein Steenhower de kamer binnen en roept: 'U bent verloren! De generaal (Malet) handelt uit naam van de voorlopige regering!' 'Hou je mond, lafaard, schurk', antwoordt Laborde. 'Je bent een verrader!' En zonder meer roept hij zijn mannen te hulp: 'Alert! Dragonders! We willen onze stafchef vermoorden!'

Malet worstelt als een ware duivel. 'Dragonders', roept hij uit, 'de keizer is dood!' 'Dat is niet waar!', roepen Doucet en Laborde. 'U bent vogelvrij!' zegt Malet schuimbekkend. 'U zult aan de Senaat verantwoording moeten afleggen: 'Geef hem de kogel', beveelt kolonel Doucet aan zijn mannen. Het was de enige manier om Malet het zwijgen op te leggen.

Kapitein Steenhower is versteend door deze scène. Rateau, die begint te begrijpen, dat hij zichzelf in de val heeft gelokt, haast zich om weg te gaan. Terwijl hij langs een gang loopt, gooit hij zijn portemonnee neer, nog vol kanselarijmunten. En hij vlucht om zich te verstoppen in de buitenwijken van Parijs, in de valse hoop aan de zoektocht te ontsnappen.

Op het moment, dat hij dacht dat hij meester van de troepen op de Place de Paris zou worden, zag Malet zijn plan jammerlijk instorten. Vanaf dit moment is hij niets meer dan een geknevelde, vastgebonden, gevangene, die in hechtenis wordt gehouden. Zijn dolle avontuur is voorbij.

Einde van het vijfde bedrijf. Gordijn worst gesloten.

We moeten de orde herstellen...

	<p>Het kostte generaal Malet dus slechts vijf uur voordat de militaire situatie in Parijs zich in een zeer onrustig licht presenteerde. Nu de samenzweerder is gearresteerd, is het belangrijk om de orde krachtig en met uiterste urgentie te herstellen.</p> <p>Plaats Vendome. De nieuwsgierigen beginnen zich zorgen te maken. Commandant Laborde kondigt aan, dat de keizer nog leeft en dat het keizerlijke regime meer dan ooit verzekerd is van zijn bases. Laten we Place Vendôme niet verlaten zonder kennis te nemen van de heimelijke verschijning van abt Lafon, die hier komt om de voortgang van de gebeurtenissen te volgen. Hij arriveert net op het moment, dat Malet is gegrepen door de dragonders van Doucet en onder toezicht is gesteld in een afgelegen kamer. Ze vragen de abt waar hij naar op zoek is. Hij maakt zich zorgen, legt hij uit, over een soldaat, een familielid van hem, van wie hij op dit moment nog niets heeft gehoord. Hij krijgt grofweg het advies om op een andere dag terug te komen. Lafon is zich volkomen bewust van de nervositeit van de kantoren, geen twijfel meer, dat Malet voor hem faalde in dit grote stuk, dat de militaire plaats van Parijs is... Met de voorzichtigheid, die onze man kenmerkt, haast Lafon zich te verdwijnen.</p> <p>Doucet brengt aartskanselier Cambacérès, minister van Oorlog Clarke en staatsraad Réal op de hoogte van deze buitengewone gebeurtenissen. Hun drie namen staan in feite op de lijst van Malet. Maar deze functionarissen worden niet gearresteerd vanwege de schuld van generaal Guidal, die te veel dronk en kostbare Force-tijd verloor toen hij Savary vervoerde.</p>
331	<p>Waarna Doucet naar de andere hoek van Place Vendôme rent, naar zijn superieur, generaal Hulin. Hij treft de oude soldaat rechtop staande. De kogel die Malet naar hem schoot, drong zijn kaak binnen, waar hij bleef steken. Chirurgen zullen hem niet kunnen verwijderen. Wat maakt het uit! De volgende dag zal Hulin weer aan het werk gaan. Vanaf dat moment zullen de Parijzenaars hem alleen maar ‘Generaal Bouff’la-balle’ noemen!</p> <p>Terugkerend naar zijn kantoor verdiept kolonel Doucet zich, bijgestaan door commandant Laborde, aandachtig in het lezen van de brief, die Malet zo onhandig aan hem richtte en waarin de samenzweerder hem, geheel naïef, de hele organisatie van het marcheren van de troepen vertelt, zoals evenals de verschillende doelstellingen, die aan hun leiders zijn toegewezen. Ze moeten daarom naar de verschillende punten rennen, die door de compagnieën zijn bezet, hun handen op de schouders van Malets 'handlangers' leggen en de soldaten terugsturen naar hun kazerne.</p> <p>Daartoe bestijgt commandant Laborde zijn paard, zwaait met beide voeten en snelde met zijn buik op het paard richting de Quai Voltaire, bij het Ministerie van Politie. Zonder pardon betreedt hij het kantoor, dat voorheen door Savary werd bewoond; hij vindt generaal Lahoric daar, bezig met het paraferen van documenten. ‘Arresteer hem, fouilleer hem!’, beveelt de commandant aan de bewakers, wijzend naar Lahorie. Zijn verbazing, die om uitleg vraagt. Laborde geeft dat snel aan hem en nog sneller stuurt deze hem onder goede escorte terug naar de Force.</p> <p>La Force... We mogen deze drie kwaliteitsmensen, Savary, hertog van Rovigo en minister van de Algemene Politie, daar niet te lang laten wegwijnen; Graaf Pasquier, prefect van politie; zonder de bescheiden Desmarest, het almachtige en gevreesde hoofd van de geheime politie, te vergeten. Bault, de gevangenisclerk-conciërge, die we al kennen, heeft dus al het bevel ontvangen om deze hoge ambtenaren vrij te laten, die hij een paar uur eerder had opgesloten. Dan, met Lahorie, thuis, begint Bault zijn voormalige bewoners terug te krijgen. Het is duidelijk dat de emoties te sterk zijn voor een hoofdbewaker, en de arme gevangenenbewaarder vertoont al snel duidelijke tekenen van mentale onevenwichtigheid. Ze sturen hem om wat uit te rusten naar het platteland. Hij verdient het.</p> <p>Na een tijdje galopperen meldt Laborde zich vervolgens op het stadhuis. In het gemeentegebouw wacht Frochot geduldig op de opvolger, die hem door de senatus-consulte wordt aangekondigd. Maar we zagen dat Boccheciampi, aangekomen op Place de Grève, zo'n imposant monument niet durfde te betreden. In plaats van de nieuwe politiechef is het</p>

	<p>Laborde, die verschijnt. In twee woorden vertelt hij Frochot over de dwaze poging van Malet. 'De keizer is niet dood... Oh! wat ben ik blij!', roept Frochot uit. Maar de wachtcommandant</p>
332	<p>Soulier, die inmiddels geen koorts meer heeft, weigert het veld te ruimen. 'Ik heb orders,' antwoordde hij koppig tegen Laborde. 'Maar deze bevelen zijn vals', roept deze, 'de handtekeningen zijn vals, het is een samenzwering, u wordt voor de gek gehouden!' Soulier knikt met zijn hoofd, hij heeft orders ontvangen en daar mag geen rekening mee worden gehouden, het gaat zijn begrip als oude soldaat te boven. Frochot is een echte man van de wereld en komt tussenbeide: 'Kom, mijnheer de commandant, zie de feiten onder ogen, trek u terug...' Soulier besluit uiteindelijk te vertrekken, met zijn gezelschap. Vanaf de trappen van het Hôtel de Ville spreekt Frochot de toeschouwers een enigszins vaderlijke toespraak toe, dat is zijn manier van doen.</p> <p>Wat overblijft, is het hoofdbureau van politie, rue de Jérusalem. Hier zal de situatie snel op een nogal komische manier evolueren. Terloops moet worden opgemerkt dat de valse prefect van politie Boutreux, in paniek ondanks de aanmoedigingen, die abt Lafon hem heimelijk had gegeven, na een uur heel blij besloot zijn kantoor en het pand te verlaten. Ondertussen arriveert prefect Pasquier (de echte!), net vrijgelaten uit de Force en die weer op zijn stoel wil zitten. De soldaten, die de wacht houden, beschouwen deze ambtenaar, die ze zojuist naar de gevangenis hebben gebracht, achterdochtig. Is deze kerel niet toevallig uit de gevangenis ontsnapt? Het is nogal verdacht, deze onverwachte terugkeer... Pasquier protesteert. De hoofdsergeant van de wacht neemt een dreigende houding aan en zegt dat ze deze indringer moeten arresteren! Pasquier rent dan weg en zoekt zijn toevlucht in een nabijgelegen winkel; het is een apotheek... Zeer opgewonden besluiten de soldaten het gebouw te belegeren; ze praten er zelfs over om hun wapens door de ramen af te vuren. Gelukkig brengen de functionarissen van de prefectuur hen weer tot meer rust.</p> <p>Vervolgens komt commandant Laborde aan in de Rue de Jérusalem. Op zeer brutale toon (de politie heeft haar eigen manieren) beveelt hij luitenant Beaumont om onmiddellijk met zijn detachement terug te keren naar de kazerne van Popincourt. Beaumont hecht er veel waarde aan, hij antwoordt, dat hij orders heeft en dat hij niet zal vertrekken voordat hij nieuwe instructies van zijn leiders heeft ontvangen. Laborde verliest zijn geduld. Beaumont reageert meteen. En terwijl de wachtofficier troepen om zich heen heeft, grijpt hij commandant Laborde en onder begeleiding van een grenadierpiket stuurt hij hem... naar het militaire plein in Parijs, dat wil zeggen Place Vendôme. Het was echter juist vanaf Place Vendôme dat Laborde vertrok om de situatie te herstellen. Grappige comeback.</p> <p>Kolonel Rabbe, door kolonel Doucet naar Place Vendôme geroepen, had op dat moment zojuist vernomen in welke vreemde zaak hij was terechtgekomen door de bevelen van Malet op te volgen. En daar heb je het: op dat moment verschijnen enkele soldaten van zijn</p>
333	<p>regiment met aan het hoofd een vreemde gevangene, commandant Laborde! Rabbe beveelt onmiddellijk de vrijlating van de officier, vervolgens snelt hij, galopperend op zijn paard, naar het hoofdbureau van politie, de rue de Jérusalem, om zijn mannen het bevel te geven alle weerstand tegen de gerechtelijke autoriteiten te staken. Aan hun kolonel kunnen de grenadiers uiteraard alleen maar gehoorzamen, ze hergroeperen zich en keren terug naar hun kazerne.</p> <p>Zo kan Pasquier eindelijk met opgeheven hoofd de apotheek verlaten. En terwijl hij majestueus terugkeert naar zijn kantoor, bieden de grenadiers, die hem eerder achtervolgden en hem als een konijn wilden neerschieten, hun armen aan hem aan.</p> <p style="text-align: center;">Arrestaties, arrestaties... 23-27 oktober 1812</p>

	<p>In plaats van Parijs, de enige plek waar ze niet gek zijn geworden, besluiten ze om iedereen, die verantwoordelijk is voor dit geweldige gezelschap zonder verder uitstel achter de tralies te zetten.</p> <p>Malet, allereerst. Hij is de spil van de affaire. Zij houden hem vast.</p> <p>Lahorie wordt, zoals we hebben gezien, op het Ministerie van Politie gearresteerd door commandant Laborde.</p> <p>Guidal en Boccheciampi worden op 23 oktober om acht uur 's avonds gevonden in een gesticht, dat door een van hun vrienden voor hen was geregeld.</p> <p>Rateau, die vlucht zodra hij Malet gevangen op de Place Vendôme ziet, haast zich om terug te keren naar het appartement van pater Caâmano; in twee delen verruilt hij zijn prachtige luitenantsuniform voor de overjas van een bescheiden korporaal. Dan keert hij schaapachtig terug naar zijn bataljon. Wegens zijn afwezigheid op het ochtendappèl wordt hij in eenzame opsluiting geplaatst. Het is daar, dat de politie hem ontdekt, op de ochtend van 24 oktober; hij zal dan worden overgebracht naar een andere kerker, die in werkelijkheid zorgwekkender is.</p> <p>Op 26 oktober wordt pater Caâmano op zijn beurt onder de achter de tralies gezet.</p> <p>Boutreux, de prefect van de snelle politie, zoekt zijn toevlucht in Seine-et-Oise. Maar de keizerlijke politie is goed georganiseerd. Op 27 oktober wordt Boutreux ontdekt en vervolgens gevangengezet.</p> <p>Mevrouw Malet zal ook worden gearresteerd en naar de gevangenis van Madelonnettes worden gebracht, waar ze een jaar zal blijven.</p> <p>En abt Lafon? Hij is de slimste van het stel. Hij kan zonder problemen naar Louhans in Saône-et-Loire gaan, daar slaagt hij onder een valse naam (de man is een meester in</p>
334	<p>vervalsingen) om als professor aan een universiteit te beginnen, vanwaar hij pas na de val van het Empire weer zal verhuizen. Tegen die tijd zullen we er nog eens over moeten praten.</p> <p>En dan zijn er ook nog al deze ongelukkige officieren, die zich hebben laten misleiden en die door Malet zijn gemanipuleerd. De generale staf van Place Vendôme is in staat een lijst van deze ‘boosdoeners’ op te stellen! In de oorlogsraadszaal zullen we zo dadelijk deze dappere mensen aantreffen, ongetwijfeld niet erg intelligent, maar wier enige misdaad die aan hen kan worden toegeschreven is het gehoorzamen aan valse bevelen met toch enkele schijn van authenticiteit.</p> <p>De dag na deze gedenkwaardige dag, dat wil zeggen 24 oktober 1812, konden de burgers van Parijs, van wie de meerderheid nog steeds niet op de hoogte was van dit duistere verhaal, de officiële versie leren kennen door het volgende aanplakbiljet te lezen, waarvan vele exemplaren op de muren van de hoofdstad werden geplakt:</p> <p>‘Ministerie van Algemene Politie.</p> <p>Drie ex-generaals, Malet, Lahorie en Guidal, misleidden de Nationale Garde en richtten zich tegen de leden van de Algemene Politie en tegen de commandant van de Pace de Paris. Ze verspreidden ten onrechte het gerucht, dat Zijne Majesteit de Keizer en de Koning dood was. Deze drie generaals werden gearresteerd. Ze worden verdacht van bedrog. Wij zullen voor het gerecht brengen. De meest perfecte rust heerst in de hoofdstad. Slechts even werd ze gestoord in de drie hotels, waar de bandieten zich verzamelden.</p> <p style="text-align: right;">Gesigneerd: Hertog van Rovigo.’</p> <p>Op 27 oktober, vier dagen na de opstand van Malet, werd het onderzoek afgesloten. De volgende dag, 28 oktober, verschenen de verdachten voor de krijgsraad.</p>

Het oordeel.
28-29 oktober 1812

In de gevangenis van Cherche-Midi, 28 oktober 1812, om zeven uur in de ochtend. In een grote kamer luistert de militaire commissie, belast met de leiding over deze zaak, naar de lange lezing, die ruim een uur duurt van de rechter-rapporteur. Om acht uur worden de vierentwintig verdachten voorgesteld.

335	<p>Malets ondervraging. Hij noemt zichzelf schuldig; hij beweert de coup helemaal zelf bedacht te hebben, hij beweert niemand van de beklaagden te kennen, zelfs Boutreux en Rateau niet. Zo goed als hij kan, probeert hij iedereen te redden, die hij op zo gevaarlijke wijze in gevaar heeft gebracht. Generaal-majoor Graaf Dejean, voorzitter van de militaire commissie, nadat hij hem had opgeroepen zijn handlangers te noemen, antwoordt Malet met enige brutaliteit: 'U zelf, meneer de president en heel Frankrijk, als het mij was gelukt!' Graaf Dejean haalt zijn schouders op.</p> <p>Lahorie-ondervraging. Zijn verdediging is volgens hem zijn goede trouw. Hij voerde bevelen uit, waarvan hij dacht, dat ze waren afgekondigd door een volkomen wettige voorlopige regering. 'We verkeerden allemaal in een staat van absolute goedgelovigheid', legt hij uit.</p> <p>Guidals ondervraging. De verdachte geloofde in de perfecte authenticiteit van de documenten, die Malet hem had gegeven, hij voerde als soldaat de verschillende opdrachten uit die hem waren opgedragen.</p> <p>Ondervraging van commandant Soulier. Deze dappere soldaat is volledig radeloos bij de gedachte, dat hij zichzelf in zo'n slechte situatie heeft gebracht. Hij legt de rechtbank uit dat hij ziek was, toen Malet zijn kamer binnenstormde. Hij was er kapot van toen hij hoorde van de dood van de keizer... 'Heeft u de zogenaamde bevelen van de Senaat gelezen?', vraagt de president. 'Ze hebben ze mij voorgelezen,' antwoordde de oude soldaat medelijdend, 'en ik begreep er niets van!' 'Wie gaf de troepen het bevel om te vertrekken?', vraagt graaf Dejean. Malet komt dan tussenbeide en claimt deze verantwoordelijkheid, alle verantwoordelijkheden. 'Ik was de enige', verzekert de samenzweerder, 'die de commandant op het verkeerde been zette... Ik speelde de rol van een generaal, die door de Senaat was gestuurd... Het was de plicht van commandant Soulier om te gehoorzamen.' 'Zijn plicht', bepaalt de generaal Dejean, 'was u laten arresteren!'</p> <p>Ondervraging van Piquerel, kapitein-adjutant-majoor van het 10^e cohort. Hij gehoorzaamde, legt hij uit, de bevelen van zijn baas, Soulier.</p> <p>Boccheciampi-ondervraging. In een zeer kleurrijk, maar tamelijk onbegrijpelijk Frans-Italiaans idioom, roept hij, presenteert hij een fantasievolle stelling. Waarom werd hij vrijgelaten? Hij weet er niets van. Hij dacht, dat dit een algemene maatregel was. En toen ging hij wandelen in Parijs.</p> <p>Ondervraging van kolonel Rabbe. Deze officier zat eerder in 1804 bij de rechters van de hertog van Enghien. Als commandant van het regiment van de Parijse Garde is zijn zaak ernstig. Hij erkent de feiten, maar beroept zich op verzachtende omstandigheden. Hier ziet u hoe hij de zaak presenteert. Hij droeg burgerkleding en bereidde zich voor om naar Beauvais te vertrekken. Rond acht uur 's ochtends kwam zijn adjudant buiten adem en zeer emotioneel naar hem toe en kondigde aan, dat de keizer in Rusland was vermoord. De adjudant leest hem de bevelen voor. Verlamd, zowel fysiek als moreel, door het fatale nieuws van de verdwijning van Napoleon, heeft Rabbe niet eens het idee om een blik op de stukken te werpen.</p>
336	<p>(Dit is in feite waar Malet op hoopte...) Kortom, kolonel Rabbe geeft toe alle controle over zichzelf te hebben verloren. Een van zijn rechters berispt hem scherp: juist op een moment als dit, waar de veiligheid van de staat op het spel staat, moeten we weten dat het leger haar</p>

kalmte bewaart, omdat de keizer onsterfelijk is! Van deze slimme kerel, zittend in zijn stoel en gekroond tussen de leden van de commissie, hadden we graag gezien dat hij op de ochtend van 23 oktober het door Maler opgestelde senatus-consult zou ontvangen... Laten we verder gaan.

Rateau's ondervraging. Zielige reacties. Malet probeert hem te redden en beweert nogmaals, dat hij de korporaal niet kent. Maar deze onhandige man beweert Malet drie keer te hebben gezien... De president bekritiseert hem, omdat hij een officiersuniform heeft gedragen. Sorry, legt Rateau uit. Generaal Malet zei tegen mij: 'Jij wordt mijn adjudant. Dus gehoorzaamde ik, zoals elke goede soldaat.' 'Ga zitten en houd je mond!', beveelt graaf Dejean streng.

Ondervragingen van de zeventien officieren en onderofficieren van het 10^e cohort (commandant Soulier) en het regiment van de Parijse Garde (kolonel Rabbe). We kunnen hun verdediging raden: een soldaat mag een bevel niet bespreken of vragen om het te verifiëren, hij gehoorzaamt. Discipline, discipline...

Acht uur in de avond. Schorsing van de zitting tot elf uur. Vervolgens voorlezing van de aanklacht door Delon, kapitein-rapporteur. Waarna president Dejean elke beklagde de rituele vraag stelt: 'Wat moet u ter verdediging toevoegen?'

Malet, die goed weet wat hem te wachten staat, antwoordt hooghartig: 'Een man die zichzelf tot verdediger van de rechten van zijn land heeft gemaakt, heeft geen verdediging nodig: hij triomfeert of hij sterft.'

Lahorie: 'Ik dacht dat ik de 18e van Brumaire weer had gezien. Ik volgde Malet zoals ik Bonaparte was gevolgd.'

Guidal: 'Laten we er een einde aan maken! Ik heb het offer van mijn leven gebracht.'

Soulier: 'Ik heb vijftwintig dienstjaren, veertien blessures, een vrouw en vier kinderen. Afgelopen februari omsingelde de vijand Mont Jouy, waar ik het bevel voerde. Hij deed mij een aanbod van 500.000 frank en de rang van generaal in dienst van Spanje als ik me overgaf. Ik heb het afgewezen. Ik ben onschuldig.'

Boccheciampi: 'Ik heb om een advocaat gevraagd... Hij is er niet... Ik spreek slecht Frans... Ik ben onschuldig.'

Rabbe: 'Ik vertrouw op uw gerechtigheid!' Guidal, die naast Rabbe zit, moedigt hem aan: 'U bent gek....'

De andere antwoorden zijn nog kleurlozer.

337

Om twee uur 's ochtends wordt de zitting geschorst, de gendarmes brengen de verdachten weg.

Het vonnis. 29 oktober, 04.00 uur

Om vier uur 's ochtends keerde de commissie, die zonder onderbreking heeft vergaderd, terug naar de vergaderzaal en leest generaal Dejean het vonnis voor, zonder de aanwezigheid van de beschuldigen. Veertien veroordeeld tot de doodstraf: Malet, Lahorie, Guidal, Rabbe, Soulier, Steenhower, Piquerel, Borderieux, Fessard, Lefèvre, Régnier, Beaumont, Rateau en Boccheciampi. Gomont, Lebis, Prévost, Godard, Valhavielle, Caron, Limozin, Julien, Caumette en kapitein Rouff worden unaniem vrijgesproken.

Nadat deze lezing is voltooid, beveelt de president de veroordeelde mannen, die een rang in het Legioen van Eer bekleden, terug te brengen naar de krijgsraadszaal, namelijk: Malet, Rabbe, Soulier, Piquerel, Borderieux, Lefèvre. Voor het dienstpiket, dat hun wapens presenteert, noemt generaal Dejean bij naam en leest ze het degradatieformule voor. De zes mannen begrijpen, dat hun lot nu vaststaat. Soulier stort in.

Om vijf uur 's ochtends worden alle gevangenen teruggebracht naar het Huis van Bewaring te Abbaye.

Om tien uur in de ochtend laat Delon, de kapitein-rapporteur, vergezeld van de griffier, de vierentwintig verdachten verzamelen in de rechtszaal van de griffie; het vonnis wordt aan hen voorgelezen. De veertien veroordeelden hebben duidelijk de laatste zin van het vonnis gehoord: de tenuitvoerlegging van het vonnis zal binnen vierentwintig uur plaatsvinden.

Uitvoering. 2
9 oktober 1812, 16.00 uur

Voor de hertog van Enghien liet Savary in 1804 het graf graven in de greppels van Vincennes, kort voor de bijeenkomst van de oorlogsraad. In dezelfde geest zorgt Clarke, minister van Oorlog, er in 1812 voor dat Malet en zijn zogenaamde handlangers het bevel voerde op 24 oktober voor een vuurpeloton de dag na de arrestatie van de samenzweerders, dat wil zeggen vier volle dagen vóór het vonnis. . Fijne vooruitziende blik...

Het vonnis wordt, zoals we zojuist hebben gezien, om tien uur in de ochtend voorgelezen. Iets voor de middag worden de veroordeelden gewaarschuwd om rond drie uur 'klaar te zijn'.

338

De minister van Oorlog had, achteraf gezien, wel angst gehad!

Hij beval dat sterke detachementen van de keizerlijke garde, zowel te voet als te paard, voor de gevangenis moesten worden gegroepeerd om als escortes voor de veroordeelden naar de plaats van executie te dienen. Omdat het leger voorheen niet veel intelligentie had kunnen tonen, was het nu belangrijk om ter compensatie zijn kracht te tonen, door middel van een even spectaculaire als indrukwekkende inzet van troepen.

Op de Place Sainte-Marguerite, vóór de abdij, stonden vijftien rijtuigen gestationeerd, omringd door soldaten. Om kwart over drie gaan de deuren van de sinistere gevangenis open. Elke veroordeelde wordt veilig vastgehouden door twee gendarmes en wordt naar een van de rijtuigen gebracht, waar hij plaatsneemt naast zijn waakzame bewakers. Dan vertrekt de lange karavaan, voorafgegaan en geflankeerd door een imposante colonne grenadiers en jagers te voet, grenadiers en jagers te paard, dragonders, elite-gendarmes... Elk detachement marcheert onder het bevel van een officier. Ze hebben de zaken werkelijk goed geregeld.

Via de rue de elle-Saint-Germain gaan ze door Les Invalides en nemen de Avenue La Motte-Picquet. Vervolgens steken ze de Champ de Mars over langs de Ecole Militaire, om uiteindelijk richting de vlakke van Grenelle te gaan, de klassieke plaats van militaire executies.

Onderweg is er een opstootje: een ordenance-officier van de keizerin arriveert in galop en geeft een uitstelbevel voor kolonel Rabbe en Rateau. Deze twee mannen worden teruggebracht naar de gevangenis. Na deze zeer korte stop vervolgt de lange rij haar route.

Op de vlakke van Grenelle wilde Clarke, minister van Oorlog, een aanzienlijke inzet van troepen: drie- tot vierduizend man, behorend tot alle troepen van Parijs en marcherend onder het bevel van generaal La Briche, werden verzameld om getuige te zijn van de executie. Het beroemde 10^e cohort is er natuurlijk ook, maar zonder wapens; de compagnieën, waarvan bepaalde officieren zullen worden doodgeschoten, dragen hun jassen binnenstebuiten.

De troepen vormden drie zijden van een vierkant. De vierde zijde wordt gevormd door de muur van de Militaire School. Het is tegen deze muur, waar de twaalf veroordeelde mannen werden geplaatst. Vóór het fatale moment marcheert generaal La Briche langs de voorkant van de formaties en roept: 'Lang leve de keizer!' De soldaten reageerden op dezelfde manier. Onder deze omstandigheden werden de regels opzettelijk overtreden. Dit vereiste en vereist in feite een peloton van twaalf soldaten per veroordeelde (vier sergeanten, vier korporaa's, vier mannen) en een afstand van tien meter tussen elke veroordeelde persoon. Het zou daarom noodzakelijk zijn geweest om de militaire instructies te respecteren van honderdvierenveertig man voor de pelotons; ze hadden moeten gaan lopen langs de executielijn over honderdtwintig meter!

Clarke schatte in, dat het gepast was om de veroordeelden te groeperen. Ze werden verdeeld in drie groepen van vier. In de rechter werd Malet geplaatst, naast drie andere veroordeelde slachtoffers; in de middelste groep zat Lahorie en Guidal, in de linker. Alle mannen, die aldus moesten sterven, toonden buitengewone moed, met uitzondering van commandant Soulier, die huilde en bleef herhalen: ‘Mijn arme vrouw, mijn arme kinderen!’

De minister van Oorlog had ervoor gezorgd dat de korpscommandanten, om de executie pelotons te vormen, werden gevraagd naar mannen, die waren getraind in schietoefeningen. Om het bot te zeggen: deze goede schutters toonden niet alle vaardigheid, die van hen werd verwacht. Na de eerste ontlading bleven Malet en Lahorie staan. Malet riep: ‘Schiet!’ En Lahorie riep uit: ‘En ik dan?’ Bij het tweede bevel vielen ze. Het was precies vier uur. De lucht was donker, het regende. Verplegers van het militaire hospitaal van Val-de-Grâce laadden de lichamen van de neergeschotenen in een kar, die in het massagraf van de begraafplaats van Vaugirard werd geleege.

Men was nog niet klaar met de sancties.

Een paar dagen na deze tragedie, werd het 1^e bataljon van het regiment van de Parijse Garde (die, zoals we ons herinneren, ten tijde van de gebeurtenissen onder bevel stond van kolonel Rabbe) zeer zwaar gestraft voor het steunen van de plannen van de samenzweerders. Tijdens een grootse militaire ceremonie, georganiseerd op de Champ de Mars, werden alle troepen van het Parijse garnizoen in een vierkant gezet met in het midden het bataljon, dat de bevelen van Malet had opgevolgd. Na het decreet van de raad van hoogwaardigheidsbekleders betreffende het genoemde bataljon te hebben voorgelezen, kwamen de grenadiers en onderofficieren van deze eenheid hun sabel, hun epauletten en alle onderscheidende kenmerken van hun rang neerleggen, omdat zij onwaardig waren bevonden voor enige vorm van bescherming en ‘alle onderscheidingen, die alleen toebehoren aan de dappere en trouwe soldaten van Zijne Majesteit’. Omgevormd tot pioniers werden deze soldaten kort daarna naar Walcheren gedeporteerd. De cohorten, die voorheen Parijs in gelegerd waren, werden naar Duitsland gestuurd.

Waarom zoveel ernst? Het was, omdat de hoge hoogwaardigheidsbekleders achteraf gezien bang waren, verschrikkelijk bang. En ze waren zelfs nog banger voor de toekomst; als de meester terugkeerde naar zijn hoofdstad, vermoedden ze dat hij bij deze gelegenheid erg boos zou worden.

De terugkeer van de meester.

Het dossier over de Malet-affaire bereikte de keizer op 6 november 1812, kort voor zijn aankomst in Smolensk, net toen er sneeuw begon te vallen op de immense Russische vlakten. Om de strengheid van de sancties te rechtvaardigen, probeerden deze heren uit Parijs de keizer te misleiden. Malet werd hem niet voorgesteld als een geïsoleerd persoon, die zich gedroeg als een verloren kind, maar als het hoofd van een enorme, goed georganiseerde militaire samenzwering. We kunnen ons de woede van Napoleon voorstellen bij het horen van dergelijk nieuws.

De sneeuw viel echter steeds vaker en de terugtocht kreeg de schijn van een ramp. Nadat hij de Bérésina was overgestoken, verliet de keizer het leger (5 december 1812) en keerde op volle snelheid terug naar Parijs. Midden in de nacht, op 19 december, arriveerde hij in zijn legendarische grijze geklede jas in de Tuilerieën, terwijl hij de schildwacht weg duwde, die hem niet herkende en die hem wilde beletten langs te gaan. De volgende ochtend ontving hij alle ministers één voor één. Cambacérès wordt als eerste opgeroepen. Savary was de laatste.

Zelfs in de ogen van de meest gematigden kan de verliezer in dit verhaal alleen Savary zijn. Toen Fouché's opvolger bij het Ministerie van Politie toetrad tot het kabinet van de keizer,

stond zijn ontslag buiten twijfel. Het onderhoud tussen Napoleon en Savary duurt twee lange uren. Savary weet uit te leggen, dat Malet alleen handelde, zonder samenzweers, zonder vertrouwelingen (over abt Lafon werd weinig gezegd); er was strikt genomen geen sprake van een samenzwering. Malet stelde, gebaseerd op het idee van discipline, een machiavellistisch plan op. Hij was tot op zekere hoogte succesvol, dankzij het feit, dat hij korpsleiders zonder veel intelligentie toesprak. Wat hem betreft, Savary, het is gemakkelijk voor hem om aan te tonen, dat het voor hem onmogelijk was om in zijn witte kamerjas weerstand te bieden aan een vijftigtal gewapende soldaten, geleid door een Lahorie en een Guidal. Ondanks zichzelf is de keizer verplicht de redenen van zijn minister te aanvaarden. Het volgende wrede woord werd aan Napoleon toegeschreven: 'Alles is onder ons zo georganiseerd, dat een korporaal, met een paar man, in een moment van crisis de regering zou kunnen omver werpen.'

Op zijn gebruikelijke manier strooit de keizer zijn korreltje zout in dit verhaal. De door de commissie van 28 oktober vrijgesproken personen zullen worden ontslagen en in de gevangenis blijven. Ook Rabbe zal achter de tralies worden gehouden. Graaf Frochot, ontslagen, wordt vervangen door Chaptal. Caâmano, die absoluut te dom lijkt, wordt vrijgelaten. De ongelukkige Boutreux, die op het laatste moment gratie kreeg, werd op 30 januari 1813 neergeschoten op de vlakte van Grenelle.

341

Lodewijk XVIII en de overlevenden van de samenzwering van Malet.

Zodra koning Lodewijk XVIII de troon van zijn voorouders weer in bezit kreeg, ging abt Lafon met pensioen en om de aandacht van de vorst te trekken schreef hij een korte memoires over de geschiedenis van de samenzwering. Een enigszins tendentius boek, de Jacobijnse Malet, die generaal van het rijk werd, wordt hier gepresenteerd, voor de behoeften van de zaak, in de gedaante van een toegewijde legitimist, die op nobele wijze vocht voor het herstel van de Bourbons. Ze hadden zowel de lezers als de koning niet beter kunnen uitlachen.

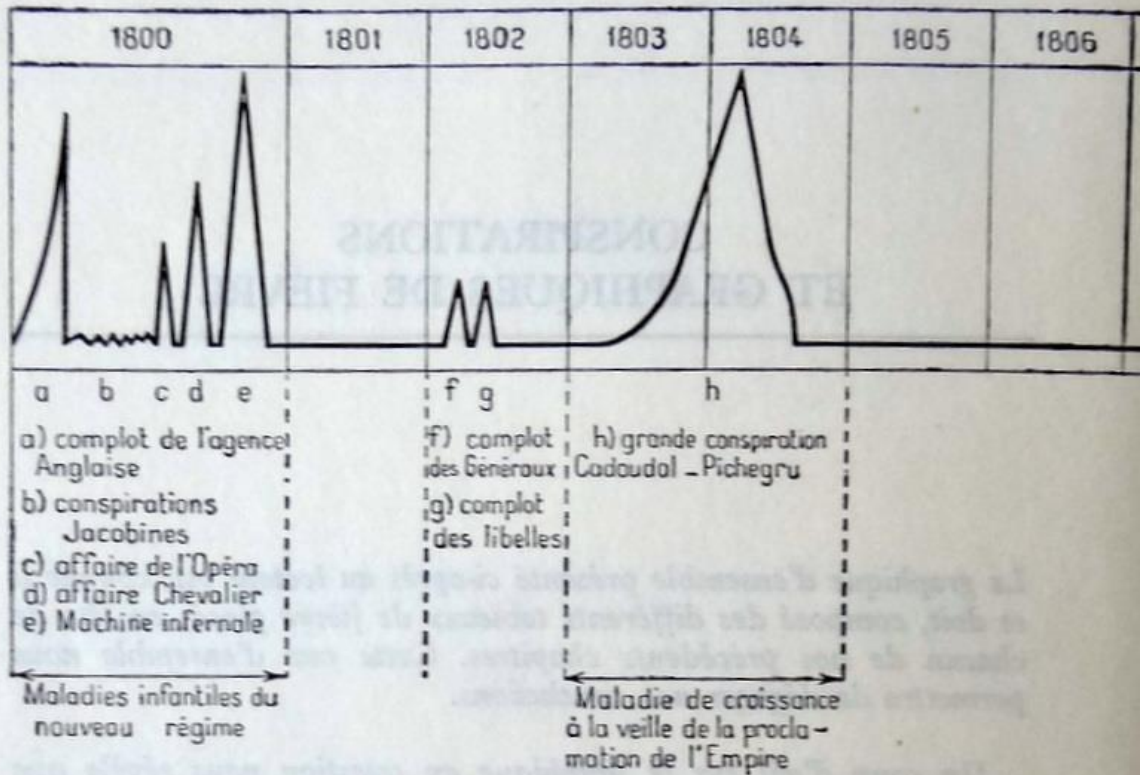
Het valt nog te bezien of Lodewijk XVIII werkelijk voor de gek werd gehouden... Maar als goede prins moet hij publiekelijk zijn medeleven betuigen aan al degenen, die moesten lijden onder de politieke en militaire tribunalen van het rijk. Bijgevolg zal in een koninklijk besluit het oordeel van de militaire commissie van 29 oktober, waarin Malet en zijn zogenaamde handlangers ter dood werden veroordeeld, ongedaan worden gemaakt. Daarna registreerden we een vreemde reeks maatregelen, genomen door de koning, met betrekking tot de verschillende helden van de Malet-affaire. Niemand werd vergeten: noch de doden, noch de levenden. Laten we oordelen.

Abt Lafon. Nadat hij in het verpleeghuis van Dubuisson de occulte werker was geweest en misschien zelfs de aanstichter van deze samenzwering, die tweeëntwintig mannen de dood in stuurde, werd hij onder Lodewijk XVIII de historicus van de Malet-affaire en de apologeet van de generaal. Als beloning ontving hij het Legioen van Eer. bovendien werd hij benoemd tot tweede leider van de pages van Zijne Majesteit.

Mevrouw Malet. Al in oktober 1813 had de keizerlijke politie haar vrijlating uit de gevangenis van Madelonnettes toegestaan. Mevrouw Malet nam rechtstreeks de stelling over van abt Lafon, die Malet voorstelde als een onverschrokken voorvechter van de Bourbon-zaak en vroeg om een pensioen, dat Lodewijk XVIII haar snel toekende: 3000 frank per jaar. Ze vindt het niet veel, ze eist het. Er wordt opgemerkt, dat de weduwen van door de vijand gedode generaals drie keer minder ontvangen. Ze blijft volhouden: is generaal Malet niet een martelaar, een nationale held? Ze schrijft, ze smeekt. Moe gaf Lodewijk XVIII haar voldoening. Bovendien was de minister van Oorlog destijds generaal Clarke, hertog van Feltre, die we goed kennen: hij was het, zoals we ons herinneren, die Malet berechtte en die hem 'met enthousiasme naar de executiepost stuurde'. Maar we doen alsof we dit toeval niet opmerken, even toevallig als prettig.

	<p>Malets zoon. We hebben bij verschillende gelegenheden opgemerkt dat Malet een felle Jacobijn was geworden, een verklaarde vijand van tirannen. Om de overleden generaal te belonen voor deze vurige gevoelens, zal zijn zoon vanaf 1815, bij de gratie van</p>
342	<p>Lodewijk XVIII, toetreden tot het korps van Chevau-légers, tot de wacht van de koning.</p> <p>De weduwe Guidal. Tegen de tijd, dat haar dronkaard-echtgenoot werd neergeschoten, was deze onsmakelijke persoon al acht jaar gescheiden. Maar Lodewijk XVIII was vastbesloten al deze details door de vingers te zien. Toch was het in dit geval nodig om te proberen te bewijzen dat generaal Guidal een overtuigd monarchist was. En was hij onder het keizerrijk niet begonnen met onderhandelingen met het oog op de overdracht van Toulon aan de Engelsen? Wat een geschenk uit de hemel... De boze geesten hadden kunnen beweren, dat het gewoon een kwestie van geld was. Nee, nee, in 1815 waren de advocaten van de Guidal-weduwe van mening, dat de onderhandelingen van Guidal verklaard konden worden door een absoluut belangeloze toewijding aan de Bourbon-zaak! Lord Exmouth, commandant van het Engelse squadron in de Middellandse Zee, reageerde gewillig op de brief van mevrouw ex-Guidal en stuurde haar het gevraagde certificaat over zijn eer. De Engelsman bevestigde, dat Guidal in 1810, 1811 en 1812 zijn land volledig en gewetensvol had verraden in ruil voor geld. Mevrouw Guidal verkreeg daarom zijn pensioen van 1000 frank per jaar. De weduwen van officieren, die op de Grenelle-vlakte werden geëxecuteerd, werden ook gelijkgesteld met de weduwen van door de vijand gesneuvelde soldaten.</p> <p>Ook werden degenen, die amnestie of vrijspraak kregen niet vergeten door de koninklijke schatkist. Een decreet uit 1810 bepaalde, dat gevangenen om staatsredenen een vergoeding van 2 frank per dag moesten ontvangen voor hun voedsel. Dit bedrag was, zoals we kunnen raden, niet aan hen betaald, omdat het keizerlijk regime van mening was, dat het economischer was om hen van zwart brood en water te voorzien. Ze waren daarom in principe minstens 2 frank per dag van internering verschuldigd aan al deze slachtoffers van de Napoleontische regering. Lodewijk XVIII betaalde zonder blikken of blozen. De arme pater Caãmano was erg gelukkig, hij die zo arm was. Maar het is niet zeker, dat hij begreep waar dit bedrag vandaan kwam...</p> <p>Kolonel Rabbe. Een van de verdoemde zielen van Napoleon, een bruto, die blindelings de bevelen van zijn halfgod gehoorzaamt. Vakkundig gekozen om in 1804 plaats te nemen onder de leden van de commissie die het bevel hadden gekregen om de hertog van Edingen ter dood te veroordelen, had hij er de voorkeur aan gegeven onmiddellijk naar de executieplek te worden gestuurd. We zagen hoe de autoriteiten van het ministerie op het laatste moment, terwijl het konvooi veroordeelden op weg was naar de vlakte van Grenelle, Rabbe redden. Het is ongetwijfeld mogelijk, dat het de Vincennes-affaire was, die hem uit het peloton verwijderde. Ze konden niet fatsoenlijk een van de schutters van de jonge prins neerschieten! Een charmant detail: Napoleon leek deze strafomzetting niet goed te keuren. In 1815 zat Rabbe nog steeds in de gevangenis. Hij zou daar zeker zijn hele leven zijn gebleven zonder</p>
343	<p>de wendingen van de politiek. Lodewijk XVIII liet minachtend de moordenaar van de hertog van Enghien vrij.</p> <p>De Malet-affaire was voorbij.</p> <p>Maar niet voor historici. De schrijvers van de Restauratie hadden er plezier in Malet voor te stellen als een vurig, overtuigd royalist. Onder het Tweede Keizerrijk werd er weinig over gesproken, omdat het dossier achter slot en grendel werd bewaard. Ten tijde van de Tweede Republiek verscheen generaal Malet als democraat en werd hij als martelaar beschouwd. Malet was eigenlijk een dwaas.</p> <p>Zonder twijfel was hij slechts een marionet in de handen van de scherpzinnige abt Lafon, van wie we misschien niet alle politieke geheimen en occulte paden kennen.</p>

	Met de Malet-affaire hebben we de laatste samenzwering bereikt of in ieder geval de laatste subversieve operatie, die naam waardig.
344	Bibliografie
345	Samenzweringen en koortsgrafieken
346	<i>Blanco</i>
347	<p>De algemene grafiek, die hieronder aan de lezer wordt gepresenteerd, is, zoals het hoort, samengesteld uit de verschillende koortstabellen, die bovenaan elk van onze voorgaande hoofdstukken zijn geplaatst. Dit overzicht zal ons toelaten onze conclusies te trekken.</p> <p>Een blik op de grafiek in kwestie leert ons dat het consulaire en keizerlijk tijdperk drie bijzonder zorgwekkende perioden heeft gekend, vanuit het oogpunt van de gezondheid en het leven zelf van het regime en die precies overeenkomen met de drie kritieke leeftijden van een mens. zijnde: vroege kinderjaren, groeiperiode, ouderdom.</p> <p>Kinderziekten in 1800. Ononderbroken reeks samenzweringen tijdens dit eerste jaar van het consulaat. Bijna voortdurende koortsaanvallen; verschillende zeer ernstige waarschuwingen.</p> <p>Groeiziekten in 1803-1804. Het was de tijd van de grote Cadoudal-Pichegru-samenzwering. De royalisten bereidden zich vervolgens voor om de eerste consul te vermoorden, voordat deze de kroon opzette en zichzelf op de troon installeerde.</p> <p>Ziekten van veroudering: 1812, samenzwering van generaal Malet, die net aan het begin van de grote rampen verschijnt (terugtrekking uit Rusland), die de ineenstorting van het rijk aankondigt.</p> <p>Laten we nu opmerken dat het Napoleontische organisme op elk van deze drie koortsaanvallen met onverwachte kracht reageerde. Ondanks de onvolkomenheden, die de arts-historicus moet constateren in biologisch gedrag, onvolkomenheden, die onvermijdelijk zijn in de menselijke natuur, is het overduidelijk dat we getuige zijn van groeiziekte aan de vooravond van de proclamatie van het rijk</p>

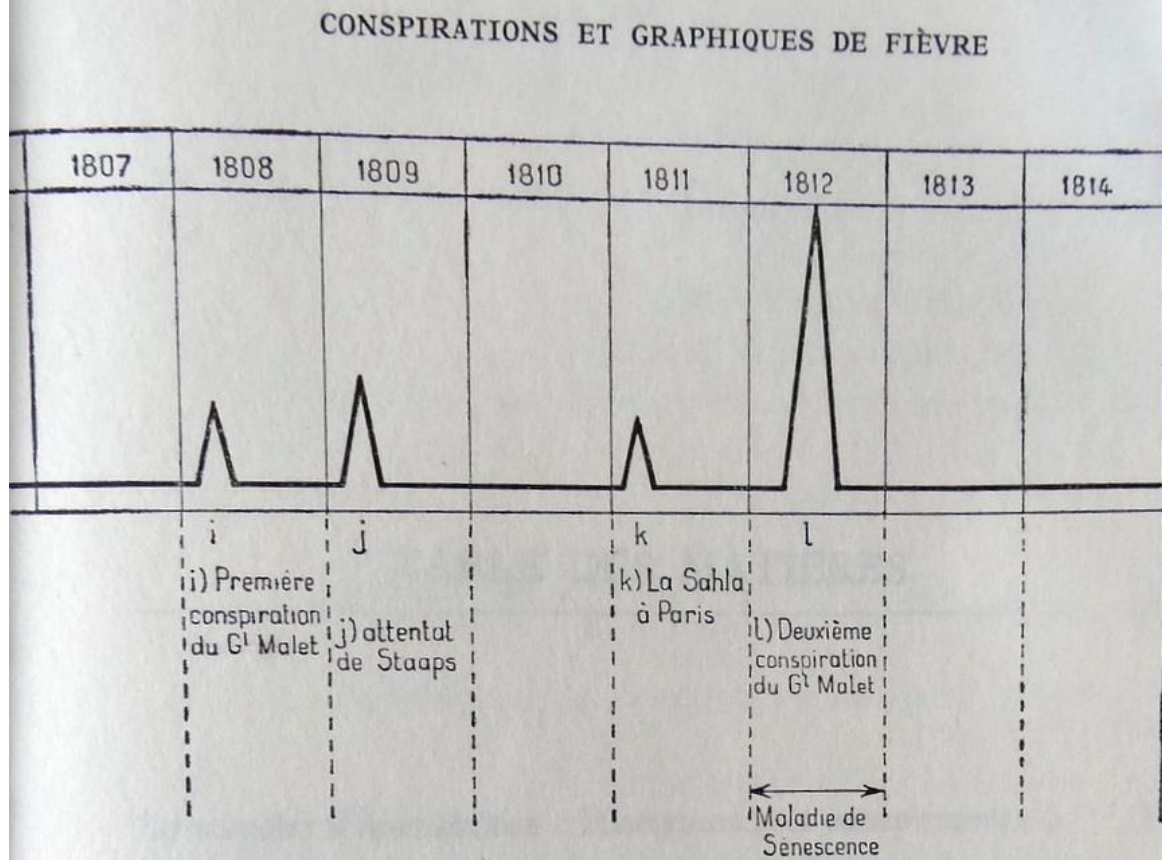
CONSPIRATEURS AU TEMPS DE NAPOLÉON Ier

en réponse à chaque atteinte de maladies, à une riposte énergique, farouche, dirigée contre l'attaque interne des microbes pathogènes ou des virus toxiques. Décidément, pour mener cette entité physique au tombeau, il ne faut point tabler sur l'affaiblissement progressif, voire sur l'usure des éléments constitutifs de la machine. Il serait vain d'attendre qu'une infection intérieure (conspiration, coup d'Etat, attentat) vienne à bout de cette solide constitution, qui semble défier les atteintes du mal.

Pour abattre cet organisme bâti à chaux et à sable, il faudra que le coup fatal vienne de l'extérieur. C'est bien ce qu'a compris

entiteit naar het graf te leiden, niet moeten rekenen op de geleidelijke ineenstorting of zelfs maar op de slijtage van de samenstellende elementen van de machine. Het zou tevergeefs zijn om te wachten op een interne infectie (samenzwering, staatsgreep, aanval) om deze solide grondwet, die de aanvallen van het kwaad lijkt te trotseren, te overwinnen.

349

le cabinet anglais. L'Empire, l'empereur ne peuvent disparaître à la suite d'un sordide assassinat suivi d'un habile coup d'Etat. Il semble bien que les contemporains, et plus encore les adversaires du régime, aient finalement admis cet axiome politique : l'épopée napoléonienne ne pouvait prendre fin que sur un mode héroïquement romantique. Et l'apothéose apocalyptique qui semble s'imposer pour le baisser du rideau aura pour cadre les mornes plaines de Waterloo. Pas de poignard, pas de machine infernale à un coin de rue, pas d'espingoles braquées au détour de la route de Malmaison. Mais une bataille de géants, digne d'orchestrer — avec son fracas d'artillerie et le choc des armées — le crépuscule d'un dieu...

349

Om dit uit kalk en zand opgebouwde organisme ten val te brengen, zal de fatale klap van buitenaf moeten komen. Dat is wat ik begreep van het Engelse kabinet. Het rijk, de keizer,

kan niet verdwijnen na een smerige moord, gevolgd door een slimme staatsgreep. Het lijkt erop dat tijdgenoten en nog meer de tegenstanders van het regime, eindelijk dit politieke axioma hebben erkend: het Napoleontische epos kon alleen op een heroïsch romantische manier eindigen. En de apocalyptische apotheose, die nodig lijkt voor het neerlaten van het gordijn, zal plaatsvinden op de sombere vlakten van Waterloo. Geen dolk, geen helse machine op een straathoek, geen geweren gericht op de bocht van de Malmaison-weg. Maar een strijd tussen reuzen, de moeite waard om te orkestreren met zijn artillerie-instorting en de botsing van legers - de schemering van een god...

350 **Blanco**

351

TABLE DES MATIÈRES

En manière d'introduction : Historiens... et conspirateurs 5

1er CYCLE DES CONSPIRATIONS (Janvier-décembre 1800)

La conspiration royaliste de l'agence anglaise.	13
Janvier-juin 1800 (nivôse-prairial an VIII)	
Une suite de complots jacobins plus ridicules que dangereux	36
Juillet-octobre 1800 (messidor an VIII - brumaire an IX)	
La conspiration de l'Opéra	47
10 octobre 1800 (18 vendémiaire an IX)	
Chevalier, conspirateur jacobin, et la première machine infernale	63
8 novembre 1800 (17 brumaire an IX)	
L'attentat royaliste de la rue Nicaise ou la deuxième machine infernale.	72
24 décembre 1800 (3 nivôse an IX)	
I. Les royalistes préparent un nouveau coup	72
II. L'explosion de la machine infernale	80
III. Fouché semble perdant.	89
IV. Le triomphe éclatant de Fouché	102

TABLE DES MATIÈRES

2e CYCLE DES CONSPIRATIONS
(1801-1802)

La conspiration des généraux	127
Avril 1802 (floréal an X)	
La conspiration de Polangis	127
La conspiration de la « Patience »	131
Le complot des libelles, dit Conspiration des pots de beurre	137
(1802)	

3e CYCLE DES CONSPIRATIONS
(1803-1804)

<u>La grande conspiration royaliste Cadoudal-Pichegru.</u> . . .	161
(1803-1804)	
I. Dans le secret du complot	162
II. Le complot est éventé	186
III. Le châtement.	214
IV. Les conspirateurs devant leurs juges	237

4e CYCLE DES CONSPIRATIONS
(Juin 1804 - Mai 1812)

L'attentat de Frédéric Staaps, « illuminé » d'Allemagne .	269
(Septembre 1809)	
L'attentat de La Sahla — Encore un « illuminé » d'Alle- magne	278
(Février 1811)	

5e et DERNIER CYCLE DES CONSPIRATIONS
(1812-1814)

Les deux conspirations du général Malet	291
(1808 et 1812)	
La première conspiration.	293
(1808)	
La deuxième conspiration	303
(1812)	
CONSPIRATIONS ET GRAPHIQUES DE FIÈVRE	347

ACHEVÉ D'IMPRIMER
LE 3 OCTOBRE 1962
SUR LES PRESSES
D'EMMANUEL GREVIN et FILS
A LAGNY-SUR-MARNE

Dépôt légal : 4e trimestre 1962.
Flammarion et Cie, éditeurs (N° 4604). — N^o d'Imp. 6917.

--	--